De gereformeerde geloofsleer

De gereformeerde geloofsleer

In vragen en antwoorden verklaard

voor meergevorderden

door

ds. P. van der Heijden

Predikant bij de Gereformeerde Gemeente onder het Kruis te Enkhuizen

Opgetekend door R. Boon

Enkhuizen

F. J. W. POSTHUMA

1900

Met dank aan stichting De Gihonbron te Middelburg voor digitalisering

Inhoud

Inleiding 8
AFDELING 1: Grondslag van de godsdienst 12
AFDELING 2: De Heilige Schrift 51
AFDELING 3: Gods Wezen, Namen en Eigenschappen 106
I. GODS WEZEN 106
II. GODS NAMEN 116
AFDELING 4: De Drieëenheid Gods 194
AFDELING 5: Gods besluiten en de voorverordinering 238
AFDELING 6: De Schepping. 267
AFDELING 7: Gods Voorzienigheid. 297
AFDELING 8: De mens in de staat der rechtheid 336
AFDELING 9: De zonde 351
AFDELING 10: Het Genadeverbond en zijn Middelaar 303
AFDELING 11: Des Verlossers namen en ambten 406
AFDELING 12: De staten van de Verlosser 428
AFDELING 13: De staten van de Verlosser 464
AFDELING 14: De heilsorde 476
AFDELING 15: De Kerk 527
AFDELING 16: De Wet 544
AFDELING 17: Het gebed 557
AFDELING 18: De sacramenten 569
AFDELING 19: De laatste dingen 609

Inleiding

Talrijke eeuwen zijn verlopen sinds het tijdstip, waarop God door Zijn formerend machtwoord al het geschapene in het aanzijn riep; maar ook even talrijk zijn de generaties, die in het leven zijn geroepen om na een spanne tijds als stof en as aan de schoot der aarde te worden toevertrouwd. Aanschouwen wij de wording van het schepsel, geformeerd naar Gods beeld en gelijkenis, bezittende kennis, gerechtigheid en heiligheid, en zien wij daarop, door een willekeurige verbreking van het werkverbond, datzelfde schepsel in een staat van rampzaligheid en ellende neerstorten, dervende de volmaaktheden en deugden die het waren toevertrouwd, dan is het zo goed te verklaren, dat deze deugden in even zoveel ondeugden moesten ontaarden.

"Gij zult van dien boom niet eten, want ten dage als gij daarvan eet, zult gij de dood sterven," luidde het Godsbevel tot Adam, en nu? Het was satan gelukt de mens van dit voetstuk te stoten; de dood en het sterfelijke waren ingetreden en de reine deugden, waarmee het schepsel was bezield, ontaardden in een verduistering van het verstand, een gemis van de ware bron der gerechtigheid en een verregaande onheiligheid.

Aldus besmet en onheilig, wachtte dit schepsel een loopbaan; een loopbaan van strijd en moeite, slechts gekenmerkt door een worsteling om zich vast te klampen aan de nog restende stengels van een verbroken werkverbond, die men, thans voor eigen rekening staande, nog zo halsstarrig wilde behouden. De Godskennis ging verloren en slechts de ingeschapen kennis aan het bestaan van dit Wezen, was een spoorslag en prikkel tot de strijd, om met gebruikmaking van de voorgenoemde middelen, Gode aangenaam te zijn en zich een heilrijk voortbestaan te veroveren.

Genoeg hierover. De vaste grond van het leven der Godzaligheid ging verloren en het schepsel, overgelaten aan een voortdurende handeling naar eigen inzicht, moest met dat verduisterd verstand te rade gaan om zich èn naar het eeuwige èn naar het tijdelijke, een basis te vormen, waarop men steun vond voor de voet en rust voor het hart.

Genoeg zij het te verklaren, dat de ontsluiting van de verschillende karakter eigenschappen tegen elkander moesten indruisen en een strijd tevoorschijn moesten roepen, die tot aan de voleinding der wereld moest blijven voortbestaan. De broedermoord door Adam's zoon gepleegd, was de eerste bloedige getuige van deze waarheid en de feiten, vervolgens geboekstaafd in Evangelie, wereld- en landshistorie, leggen hieromtrent voldoende getuigenis af.

Maar nog een andere strijd is er, die tussen de onderscheidene partijen met bitterheid wordt gevoerd. Geen vlammend staal of moordend lemmet zijn de wapenen in deze krijg, maar de theorieën die worden aangevoerd, ter verdediging of weerlegging van het antwoord op de Vraag: "Kunnen wij met onze goede werken de hemel verdienen?" vormen hierin de wapenen.

Deze Vraag: dit standpunt is het, waarop de kerk zich sinds die eeuwen heeft geplaatst, óf aan de een óf aan de andere zijde.

Tal van denkwijzen werden geuit, tal van richtingen werden bepaald en de gangen, waarin men zich beweegt, zijn inderdaad talrijker dan ooit.

Hier ontwaart ons oog een christen, die zich met de mantel der liefde tooit; daar weer aanschouwen wij een tevreden strijder, die op de rustkussens van zijn "werken" in slaap is gesust; elders weer zien wij een blinde, die niettemin met gebruikmaking van allerlei steunsels, aan Adam's hof ontleend, vergevorderd meent te zijn en te midden van die allen beweegt zich een kleine schare, die weten dat God van eeuwigheid een volk heeft verkoren om Hem te dienen; die weten, dat Gode van eeuwigheid zijn Christus heeft gegenereerd om met Zijn hart Borg voor hen te zijn.

Zij kennen en gevoelen het, nu eens te zijn aan de Olijfberg der verheerlijking, maar niettemin loeren zij door genade en door genade alleen, ook de strijd in Gethsemané's hof door te maken, waar zij Christus volgen, om ten slotte aan Golgotha's heuvel de zondedood te leren sterven.

Nee, de dood is op Gods bevel tot allen doorgegaan en God weet in Zijn besluiten van geen wankelen of wijken.

Dit weten zij en leren zij door genade meer en meer.

En wat is nu hun geloof? Welke is nu hun grond waarop zij staan en het wapen in de beginselstrijd die in zo grote mate wordt doorgevoerd?

Dit alleenlijk: Vrije genade, door God van eeuwigheid ontsloten en door Christus, als een vrijwillige borg en offerande voor hun zondeschuld in hun hart uitgestort en aan hun ziel verheerlijkt.

Thans genoeg. Bezien wij in de volgende bladzijden de grond van hun hoop, de oorsprong van hun zaligheid, maar ook en vooral de heilsorde Christi, in het Evangelie ontsloten en aan Zijn uitverkorenen geopenbaard.

Bezien wij de grondstellingen van hun leer, vanaf de bodem waarop zij zich bewegen; hun hoop, hun toekomst en hun erve, geleraard in kerkelijke gemeenschap en door sacramentele bediening bevestigd en bestendigd. Toetsen wij deze leer en de daartegenover ruimschoots ingebrachte bedenkingen aan het Evangelie en verdedigen wij haar desnoods, naar de aard van de geopperde tegenwerpsels, op gronden aan de wetenschap ontleend. Moge verder dit werk uit dat oogpunt worden beschouwd, bovenal strekken tot lering dergenen, die in duisternis rondwandelen, tot bemoediging der twijfelachtigen en tot zegen van hen, die verre staan van Christus en Zijn verheerlijkte Borggerechtigheid.

De Heere onze Gerechtigheid

Het wachtwoord der Hervormers

Eens was ik een vreemdeling voor God en mijn hart,
Ik kende geen schuld en gevoelde geen smart.
Ik vroeg niet: “Mijn ziele, doorziet gij uw lot?
Hoe zult gij rechtvaardig verschijnen voor God?”

Al sprak daar een stem, uit de Heilige Blaan,
Van 't Lam met de zonden der wereld belaân,
Ik zocht hij de kruispaal geen veilige wijk:
'k Stond blind, en van verre, in mij zelve zo rijk.

Ik deed als Jeruzalem’s dochters weleer;
Ik weende om de pijn van mijn lijdende Heer’,
En dacht er niet aan, dat ik zelf door Mijn schuld,
Zijn kroon had gevlochten, Zijn beker gevuld.

Maar toen mij Gods Geest aan mijzelf had ontdekt,
Toen werd in mijn ziele de vreze gewekt.
Toen voelde ik wat eisen Gods heiligheid deed;
Daar werd al mijn deugd een wegwerpelijk kleed!

Toen vluchtte ik tot Jezus! Hij heeft mij gered,
Hij heeft mij verlost van het vonnis der wet;
Mijn heil en mijn vrede en mijn leven werd Hij:
Ik boog me, en geloofde, en mijn God sprak mij vrij,

Nu ken ik die waarheid, zo diep als gewis,
Dat Christus alleen mijn gerechtigheid is:
Nu tart ik de dood, nu verwin ik het graf,
Nu neemt mij geen Satan de zegekroon af!

Nu reis ik getroost onder 't heiligend kruis,
Naar 't erfgoed daar Boven in 't Vaderlijk Huis:
Mijn Jezus geleidt mij door de aardse woestijn;
"Gestorven voor mij" zal mijn zwanenzang zijn!"

R. M. M'CHEYNE

AFDELING 1: Grondslag van de godsdienst.

Wij zien de Schepping en Onderhouding en Regering der gehele wereld als een schoon boek, waarin alle schepselen, groot en klein, als letteren zijn.

Nederlandse Geloofsbelijdenis Artikel 2

Indien wij een blik rondom ons werpen, dan zien wij overal in de samenleving een zoeken en een jagen openbaar worden, naar idealen, waarvan menigmaal de eis: betere levensomstandigheden, de grondslag vormt; een werkzaamheid die zowel de vorst als de onderdaan, de aanzienlijke als de geringe beheerst. Toch kan niet ontkend, dat dit onze voornaamste zorgen niet mogen zijn; er is een hoger doel en een betere bestemming voor de mens, als redelijk schepsel. Bovendien, welke moeiten men ook op zich laadt, en welke moeite men ook aanwendt om zich met het stoffelijke te verrijken, een zekere onbevredigde gedachte blijft bestaan en prikkelt opnieuw weer tot de verdere voortgang. Eénmaal was de mens geplaatst in een staat van heilige zorgeloosheid en was het zijn hoogste doel, de eer van zijn Schepper te verkondigen, en diens Majesteit te verheerlijken, maar de geschiedenis leert hoe een zo geheel andere toestand openbaar zou worden.

De mens, het pronkjuweel van Gods Schepping, door een daad van ongehoorzaamheid en dus van verschrikkelijke bondsbreuk zich losscheurende van God zijn Maker, plaatste zichzelf door deze daad op een zoveel lager standpunt, waarop hij aan allerlei ellenden onderworpen zou zijn. Voortaan zou zijn pad met distelen en doornen bezaaid zijn en zouden de moeiten zich opstapelen voor zijn voet.

Een gewisse verderving zou intreden, indien niet God, uit en van Zichzelf reden nemende, een weg der behoud had daargesteld. En dan nog. Men vergete niet, dat dit schepsel, in dien ellendestaat gevallen zijnde, een ziel in zich omdraagt, die voor een eeuwigheid geschapen is, weshalve ook daaraan moet gedacht.

Deze gedachten nu alle vooropstellende, ter kenschetsing van de vroegere en de tegenwoordige staat waarin de mens zich beweegt, en de

verhouding van een heilig God tot de zondigen mens aangetoond hebbende, kunnen wij alleszins de weg gebaand achten om te komen tot de

Vraag: Waartoe moet onze voornaamste zorg zich bepalen?

Antwoord: Al dat streven van de mens, bewijst dat er bij hem geen gedachte aan de dood aanwezig is; daarom, zei Christus: Zoek eerst het koninkrijk Gods enz. (Matth. 3:33). Wat wil dit zeggen?

Wij moeten trachten de heilbeloften, die wij ons onwaardig hebben gemaakt, terug te erlangen. Eenzelfde gedachte vinden wij neergelegd in de woorden: Werkt niet alleen om de spijs die vergaat.

Krachtig openbaarde zich de uiting van een dergelijke wil in Salomo, toen hij die eer en Godskennis, ver verlangde boven 's werelds rijkdom en macht (Zie 1 Kon. 3:10)

Ten tweede zien wij hiervan een krachtig getuige in het optreden van Gideon's leger tegen de Midianieten. Hun parool was, alleen: voor de Heere en voor Gideon. Geen zorg voor hun onderhoud, geen ijdele eer vormde de grondslag van hun streven; maar de ere Gods en de ondergang van hun vijanden was hun het hoogste en heiligste doel, waarvoor en waarmee zij de worstelkamp durfden aanvaarden (zie Richteren 7).

In natuurlijke zin hebben wij dus de waarheid van ons beweren gestaafd, maar nu zullen wij op gronden, aan de Heilige Schrift ontleend, de verdediging van onze argumenten ontvouwen. Wij horen een David uitroepen, terwijl hij door benauwdheid en zorgen wordt gekweld: Voer mij uit mijn noden, maar niet zodra had hij de zekere waarneming van Gods hulp ondervonden (Ps. 25:17), of hij roept uit, in Psalm 27:4: Een ding heb ik slechts van de Heere begeerd, dat zal ik zoeken, dat ik alle dagen mijns levens mocht wonen in het Huis des Heeren. De gemeenschap en gunst Gods was dus Davids hoogste doel.

Vraag: Waarom is het dan van zo groot belang, dat dit zoeken naar God ten beste van onze ziel, al onze voornaamste zorgen in beslag moet nemen?

Antwoord: Jesaja roept in hoofdstuk 40 vers 6 en 7: Alle vlees is als gras en alle heerlijkheid als een bloem des velds, waarmee hij de vergankelijkheid van al het ondermaanse voldoende kenschetst.

En bovendien. Wat zien wij in onze samenleving ook niet meermalen bewaarheid, hoe plotseling een levensdraad kan worden afgesneden?

En op geestelijk en op wereldlijk terrein wordt deze vergankelijkheid door tal van gebeurtenissen bewaarheid. Zie bijv. in Jesaja 37:36 hoe een ganse legermacht van overmoedige Assyriërs in de tijd van een enkele nacht en na een enkele vingerwijzing van de Engel, van fiere helden in lijken werden veranderd.

Hoe roekeloos is het dus, in de eerste plaats zijn hart te stellen tot verzameling of tot najaging van winstbejag. Wat baat het ons? Jezus zegt in Matth. 16:26: Wat baat het een mens zo hij, de gehele wereld gewint en hij lijdt schade zijner ziel? Wat baat het, als hij toch met al, die schatten de eeuwige rampzaligheid niet kan ontgaan? Geen krachtiger bewijsgrond vinden wij hieromtrent uitgedrukt dan in de gelijkenis van de rijke man, in Lukas 12. Daar zegt die rijke man in alleenspraak tot zijn ziel: Gij hebt vele goederen, die opgelegd zijn voor vele jaren. Neem rust, eet, drink en zijt vrolijk, maar zie dan ook in vers 20 daaraanvolgend het Goddelijk antwoord**:** Gij dwaas, in deze nacht zal men Uw ziel van u afeisen en hetgeen gij bereid hebt, wiens zal het zijn?

En daarom. Wanneer wij nu al deze bewegingen en schijn- en noodzakelijke zorgen samenvatten, wat noemt de Prediker dit dan duidelijk en karaktervol in het eerste hoofdstuk, het tweede vers: Het is alles ijdelheid der ijdelheden. Een edeler geest blinkt er dan ook in een Job, als hij zegt: Naakt ben ik uit mijns moeders buik gekomen en naakt zal ik daarhenen wederkeren (Job 1:21), waarbij hij tevens bewijs geeft vaster grondslagen te bezitten dan die, welke het aardse hem oplevert, en waarvan hij de waardij toont te kennen in de woorden: Ik weet mijn Verlosser leeft (Job 19:25).

> **Vraag:** Indien ons dan beslist gebleken is, dat de aarde met al haar vergankelijkheid en de onzekere, onbevredigende uitkomst al van onze zorgen, niet genoeg waarborg aanbiedt voor de eeuwigheid, wat moet er dan wel méér zijn, dat ons moet drijven tot het zoeken van hechtere grondslagen?
>
> **Antwoord:** Wij Zijn mensen met een redelijke geest begaafd, waaruit duidelijk blijkt, dat wij voor een hoger doel, voor een hogere bestemming zijn daargesteld; in tegenstelling met het dier wiens geest (adem) bij het sterven, in een volkomen niet wordt opgelost. Van de mens daarentegen roept de Prediker uit: De mens gaat naar zijn eeuwig huis (Pred. 12:5). Geconstateerd wordt dus: dat onze geest onsterfelijk

is en als een productie uit God is gesteld om een eeuwigheid te verduren.

Zo zijn wij dus vatbaar als redelijke schepselen, om onze God en Maker in eeuwigheid te loven en te prijzen. Handelen wij dan niet tegen onze bestemming, indien slechts het vergankelijke al onze tijd in beslag neemt? Indien wij aldus handelen stellen wij ons beslist gelijk met een onredelijk schepsel en beantwoorden wij niet aan de bestemming waartoe wij geschapen zijn; aldus resumerende: moeten al onze zorgen zich in de eerste plaats bepalen tot behoud van de ziel, welke toch voor een eeuwigheid is geschapen.

Vraag: De noodzakelijkheid tot behoud van de ziel is aldus aangetoond, maar nu rest nog de vraag: Welke weg moeten wij betreden om voor onze ziel de zekerheid van dat eeuwige behoud te verkrijgen?

Antwoord: Ware godsdienst is de enige weg ten leven. Dat "ware" moet in dit geval uitdrukken, omdat er zoveel godsdiensten zijn die niet beantwoorden aan het karakter van het eeuwige Godswezen en de afhankelijkheid van dat schepsel niet naar waarde genoeg kenschetsen.

Wij zien een Paulus in Athene; wij zien hoe hij daar een godsdienst vindt, die zich in ruime mate uitliet, maar niettegenstaande dat, was de godsdienst van de Atheners niet in staat een eeuwig Godswezen te bevredigen.

Paulus vond daar altaren te over, maar toch dienden hiermee de Atheners een God, die zij niet kenden. Het was een offeren aan de afgoden, waarvan Paulus zegt in 1 Korinthe 10:19 en 20, dat hetgeen de heidenen offeren, zij de duivelen offeren. Ware godsdienst drukt alleen uit: God te kennen en te eerbiedigen als de Oorsprong aller dingen, als volmaakt in majesteit, als een Volmaakte in deugden, als één die Beloont dergenen die Hem zoeken, maar ook als een rechtvaardig Rechter in oordeel. Dit alles wordt klaarlijk bewezen in 1 Joh. 5:20, alwaar wij lezen: En Hij heeft ons het verstand gegeven dat wij de Waarachtige kennen.

God te kennen is dus de eerste ontsluiting van de ware Godsdienst. In de tweede plaats geldt als kenmerk, die God ook te beminnen. De waarheid van deze zaak blijkt duidelijk en allermeest uit de verhandelingen van Christus en Zijn Bruidskerk, zoals wij die in het Hooglied vin-

den opgetekend. Omtrent dat God-kennen en God-beminnen vinden wij nog talrijke bewijsplaatsen aangegeven. Zo o.a. Hosea 8:2: Wij Israël kennen U. Jeremia 31:34: Want zij zullen Mij allen kennen. Psalm 116:1: Ik heb lief enz.

God te beminnen is de strekking van de ziel om te beantwoorden aan de heilige eisen, het innerlijk verlangen en de hoge verheerlijking van het Godswezen.

In de derde plaats is het kenmerk van de ware godsdienst, die God te genieten, hetwelk duidelijk blijkt uit de in Psalm 27:4 voorkomende woorden: Verlustigt u in den Heere.

Het genieten Gods bestaat dan ook in een aanschouwen van het Godswezen, door hen, die Hem kennen. Daarin beschouwen zij Hem als de Bron en Oorzaak van hun zaligheid; daarin aanschouwen zij met eeuwige bewondering de weg die God ontsloten heeft, ter hunner zaligmaking.

Is dit de ware godsdienst, dan komt de betekenis van dit "ware" aanstonds tot volle klaarheid, als wij zien dat de vraag luidt: hoe wordt die zekerheid verkregen en niet: hoe wordt die verdiend? Hoe wordt die zekerheid dus verkregen? Als een eeuwige gift van het welbehagen des Vaders en door het Borgtochtelijk werk van Immanuël.

Vraag: Gezien hebbende dat wij die zaligheid verkrijgen langs de weg van de waren godsdienst. Zo antwoord mij nu: Waarop is die ware godsdienst gegrond?

Antwoord: Zullen wij de grondslag van de godsdienst en waarop deze is gebaseerd naspeuren, dan zien wij dat deze ligt besloten in de erkenning: er is een God.

Deze erkende waarheid wordt allerwegen gepredikt. Onder beschaafden en onbeschaafden, overal zien wij de openbaring van een godsdienst. De kennis van het Godsbestaan openbaart zich in alle menselijke wezens.

Eer zelfs de beschaving tot de heidenen was doorgedrongen openbaarde zij zich daar reeds. Dit alles is duidelijk en doet de apostel dan ook uitroepen: Die tot God komt, moet geloven dat Hij is (Hebr. 11:6).

Door het kennen van God als grondslag van ware godsdienst kan alleen de zaligheid bestaan.

Vraag: Is de grondslag van de ware godsdienst door u gesteld in de belijdenis: er is een God. Zeg mij nu: wat is God en wat geeft die naam te kennen?

Antwoord: De naam God geeft te kennen dat alles omvattende Wezen met al wat tot dat Wezen behoort, meer onderscheiden: Zijn namen, Zijn eigenschappen en Zijn personen, terwijl tevens ook al Zijn onderscheiden werkingen worden omvat en ingesloten door dat enkele woordje: God.

Evenals onder de naam: wereld, begrepen worden alle zeeën, bergen, landen enz. Zo ook omvat de naam: God, alles wat tot dat Wezen behoort. Dat Wezen is alleen het volkomen goede, zoals Christus zegt: Niemand is goed dan één, namelijk God (Matth. 19:17).

Dat wezen is de Oorsprong en Fontein van al wat is en van al het goede hetwelk zich openbaart (Jak. 1:17). Alle goede gaven en alle volmaakte gift is van boven van de Vader der lichten afkomende. Dat Wezen is de Schepper van al het geschapene. In den beginne schiep God (Gen. 1:1) enz.

Het is de Instandhouder van het heelal. Job 38 en 39. Het is de Regeerder van alles wat zich in de wereld beweegt en buiten hetzelve bestaat niets dan uit Hem.

Zo drukt dan de naam God uit: De Schepper, de Onderhouder, de Regeerder van al het geschapene. Die God is een volmaakt Wezen hetwelk door en van zichzelf bestaat. Hij is dat geestelijk Wezen dat Onzichtbaar, Onlichamelijk en niet af te beelden is.

Een prachtige samenvatting van verklaring omtrent de naam van dit eeuwige Wezen, vinden wij in de geloofsartikelen, opgetekend door Guido de Brès, het eerste artikel: Wij geloven allen met het hart en belijden met de mond, dat er is een enig en eenvoudig geestelijk Wezen, hetwelk wij God noemen. Eeuwig, onbegrijpelijk, onzienlijk, onveranderlijk, oneindig, almachtig, volkomen, wijs, rechtvaardig, goed en een zeer overvloedige Fontein aller goeden.

Vraag: Er is door u verklaard wat de naam God te kennen geeft, hoe komt u tot de wetenschap van zulk een hoog verheven Wezen?

Antwoord: De bronnen waaruit de Godskennis kan worden geput, bestaan in hoofdzaak uit twee: natuur en Schrift.

Door het woord "natuur" verstaan wij niet de staat waarin de mens gedompeld ligt door de treurige bondsbreuk, gelijk Paulus deze beduidt in 1 Kor. 2:14, en op vele andere plaatsen meer voorkomt, maar wij verstaan door het woord "natuur" al het geschapene, zowel alle mensen als alle dingen buiten hen.

Deze rijke bron van de Godskennis, welke in de natuur haar uitlating vindt, doet David uitroepen in Psalm 19: De Hemelen vertellen Gods eer en het uitspansel verkondigt Zijner handen werk. Deze bron, de natuur is de algemene bron, omdat allen, die maar enigszins de wetenschap naspeuren, door tal van dergelijke zaken tot de wetenschap van het Godsbestaan als Formeerder en Maker aller dingen, moeten opklimmen en dat moeten erkennen.

Wij wijzen slechts op de getuigenissen van zoveel Griekse en Heidense wijsgeren, van Plato, Aristoteles en Demaosthenes, mannen echter met een helder hoofd, die allen meermalen hebben bewezen, dat al het zichtbare niet kon bestaan, tenzij een Maker het had daargesteld.

Onderscheidene bronnen wijzen de resultaten van hun onderzoekingen aan. Zie o.a.: Campbell, De noodzakelijkheid der Openbaring; en Goeree, Kerkelijke en wereldlijke Historie.

Deze uit de algemene bron: de Natuur, opgeleid zijnde tot deze wetenschap, misten niettemin de bijzondere bron waaruit men putten zou, namelijk de Heilige Schrift, dewelke ons meer direct zou verklaren, het bestaan van dat eeuwige en onveranderlijke Godswezen.

Deze bron is het, die ons dan ook alleen tot God in betrekking tot onze zaligheid, kan opleiden.

> **Vraag:** Aangezien wij dan door beschouwing en waarneming van de natuur tot de Godskennis kunnen geraken, kunnen nog niet meerdere onderdelen in de natuurlijke Godskennis worden aangewezen?
>
> **Antwoord:** Ja, die natuurlijke Godskennis kan in twee strekkingen verdeeld worden: de aangeboren en de verkregen kennis.

De eerste, de aangeboren kennis is de grond en wortel, het vermogen. De tweede verkregen kennis is de ontwikkeling en vrucht van oefening.

Wat grond en wortel aangaat, dit is de indruk dat er een heilig Wezen bestaat, waarop de ontwikkeling van die Godskennis mogelijk wordt, omdat daarin tevens het vermogen ligt om dit te ontwikkelen.

De dieren bezitten deze kennis niet, vandaar dus ook de onmogelijkheid er verder in ontwikkeld te worden. De tweede, verkregen kennis, is de ontwikkeling van de aangeboren kennis.

Elk mens heeft het zekere weten bij zich: Er is een God die alles geschapen heeft en met die natuurlijke kennis leert hij iets verstaan van die grootheid en almacht Gods.

Wanneer wij de bergen, zeeën, meren enz. gadeslaan en wij zien dat grote licht dat heerst bij dag en dat kleine dat heerst bij nacht, en wanneer wij dan zien die duizenden kleine hemellichamen, die telkens weer in hun vaste banen verschijnen, wat ligt dan niet een heerlijke Godskennis in de natuur ten grondslag.

Wanneer wij dit gevoelen uiten, dan staan wij hiermee in lijnrechte tegenspraak met de Socinianen, die als navolgers van Secinius in 1550 slechts één bron aanwezen, waaruit die Godskennis kon worden geput. Zij verwierpen de aangeboren kennis, terwijl weer anderen van Zijn volgelingen daarmee in tegenspraak kwamen en zeiden dat alleen de natuurlijke Godskennis genoegzaam was om door ontwikkeling tot zaligmakende kennis op te klimmen. Beider getuigenissen zijn echter in lijnrechte tegenspraak met de Heilige Schrift. Zo o. a. met de negentiende Psalm.

Wij zouden nog tal van bewijzen kunnen aanvoeren, maar zullen die nader ontwikkelen bij de onderwerpelijke leerstellingen.

Vraag: Wordt die natuurlijke Godskennis in twee delen welke door u genoemd zijn, onderscheiden, wat verstaat u door de aangeboren kennis?

Antwoord: Door de aangeboren kennis wordt niet verstaan die heldere gedachte en die kennis aan het bestaan van al Zijn deugden en eigenschappen, maar alleen de indruk aan het bestaan van God.

Het is slechts die indruk in het geweten, en in het verstand, waardoor wij gevoelen dat er een Godswezen moet bestaan, waarvan wij allen afhankelijk zijn.

Maar niet is het dat zekere weten en kennen van God in al Zijn volmaakte deugden en eigenschappen, zoals dit door de Godzaligen wordt gekend.

Die indruk is slechts aangeboren, maar niettemin is het in zijn werking zeker. Het is die zedelijkheids-gedachte, die in ieder schepsel gevonden wordt en waarvan het geweten een uitvloeisel is.

Die aangeboren kennis aan het bestaan van een hoger Wezen zal aanstonds waarschuwen in de consciëntie, wanneer misdreven is en wanneer de bedrijver al trachten zal die stem voor altijd te smoren, het zal hem niet gelukken; maar telkens en telkens weer beschuldigt het hem in heviger mate, om hem, de bedrijver, als het ware voor de vierschaar te leiden, waar hem tegenklinkt: Er is een God. Ook wanneer men in dagen van voorspoed gezeten, het moet ervaren dat rampen of tegenspoeden met bittere kwellingen ons treffen, óók dan is dat gevoelen waar te nemen en laat in duidelijke zin: "Er is een God," horen.

Deze aangeboren kennis nu, in engere zin, is geen overblijfsel van Gods beeld, bestaande in kennis, gerechtigheid en heiligheid, maar het is van die kennis slechts een overblijfsel, een ruïne, niets meer.

Het is alsof wij staan bij de ruïne van een oud kasteel, wanneer wij denken aan de ingeschapen Godskennis; wanneer wij denken aan dat geweten, hetwelk niet die aangeboren zedelijkheids-begrippen, de zekerheid oplevert voor ons verstand en voor onze consciëntie, dat er een God moet zijn.

Vóór de val bezat Adam die krachtige kennis Gods die hem zijn Maker deed kennen en eren, maar toen door de zondeval en dood deze kennis verloren ging, bleef er nog slechts een schaduw over van de eertijds bezeten kennis. Bezie nu die ruïne van dat oude kasteel. Vroeger was dit een heerlijkheid, die schitterde in majesteit en pracht en nu? Het zijn slechts puinhopen en een schim van het oude.

Nimmer zal op die plek die heerlijkheid meer schitteren, tenzij eerst de puinhopen worden opgeruimd; want bouwt men op die puinhopen voort, dan zal de grond wankel zijn en de bouw van minder deugdelijke aard.

Zo ook ten opzichte van de Godskennis. De thans bezittende kennis is slechts een schim van het oude en niet genoeg om God als zijn Maker te kennen, maar nochtans is het het zekere kenmerk in verstand en geweten: Er is een God.

Indien men bij zulk een ruïne staat, dan zou het dwaasheid zijn te zeggen: "Hier is nimmer een heerlijkheid geweest," maar zal er ooit een heerlijkheid verrijzen, dan dient het oude opgeruimd.

Zo ook in de herschepping van de mens. Zal er een rechte kennis van God tot zaligheid zijn, dan kan dit alleen door herscheppende genade, die alle brokstukken van ons verdorven verstand komt op te ruimen.

Dat overblijfsel van de Godskennis is dus niet genoeg en geen bron tot zaligheid. Ook is dit geen gift dewelke de mens na de val geworden is. Integendeel. De natuurlijke Godskennis is niet na de val openbaar geworden in het schepsel, het is een overblijfsel van de kennis uit het paradijs.

De zekerheid van het bestaan van God, leert het ons in ruime mate, maar tot kennis van dat eeuwige Godswezen in Zijn volmaakte deugden en eigenschappen is het niet genoeg.

Vraag: Aangezien het karakter van de ingeschapen Godskennis in de mens in de vorige vraag is aangetoond, rest mij toch nog een vraag. Wordt dit persoonlijk, die Godskennis namelijk, in ieder mens gevonden?

Antwoord: Zeker, want die ingeschapen kennis behoort tot het wezen van de mens. Het is het onderscheid tussen mens en vee; daar het redeloos vee ten enenmale onvatbaar is voor alle bovennatuurlijke dingen, zodat ten slotte de mens alleen in staat is om Godsdienst te openbaren, door het bezit van redelijk verstand en geweten. Elk menss bezit dit als een vanzelfheid. In elk mens vindt men indrukken in het verstand van een Opperwezen.

Wat verlaagt elk mens zich dan, als hij zich aan het vee gelijk stelt en als hij een Godsbestaan verloochent. Daardoor wordt zijn gehele wezen onteerd en is hij tevens een smaad voor de gehele mensheid.

Vraag: Dit is aldus bewezen, maar kon het in de vorige vragen behandelde, ook gestaafd hoorden met bewijzen aan de Heilige Schrift ontleend?

Antwoord: Ja, de Heilige Schrift geeft overvloedig stof om de daarin verkondigde waarheden met bewijzen te staven. Zie onder meer in Romeinen 1:19 en 20. Wanneer wij daar Paulus horen getuigen: Overmits hetgeen, van God kennelijk is, in hen openbaar is, want God heeft het hun geopenbaard. Dan is het, alsof hij hier uitdrukt, dat alles, waardoor men God kende, door bezit van de rede alleen, de heidenen klaar en duidelijk bekend was.

't Is waar, hoewel niet allen deze trap door de rede alleen bereikt hadden, toch is het zeker, dat zij de kennis bezaten van een Godsbestaan aan een ingeschapen gedachte ontleend.

Daar een zodanige kennis in het verstand van de mens is uitgedrukt, wordt het ons duidelijk, wanneer wij lezen: Want God heeft het hun geopenbaard.

Doch Paulus gaat verder. Hij zegt later in vers 20: want zijn onzienlijke dingen worden van de schepping der wereld af aan, uit de schepselen verstaan en doorzien.

De onzienlijke dingen, waarop de apostel hier wijst en die voor geen lichamelijk oog zichtbaar zijn, worden begrepen uit de beschouwing van de zichtbare schepselen. Hoe wonder en wijs blinkt de luister van de Goddelijke Maker hier niet uit, om juist de indrukken van dit geschapene aldus te vestigen, dat zij kennis droegen aan het bestaan van een oppermachtig Wezen, en waardoor zij tevens in staat waren hun Maker te kennen.

Vervolgens nog zegt Paulus zo kernachtig: beiden, zijn eeuwige kracht en Goddelijkheid daar te vertonen, opdat zelfs de heidenen, ook eenmaal de bezitters van Gods beeld, doch verstoken van de ware bron der Godskennis, niet te verontschuldigen zouden zijn in de dag des gerichts.

Vraag: Ik acht het voorgaande enigszins uit Gods Woord bewezen, maar hebt u nog meer bewijzen uit Gods Woord omtrent deze ingeschapen kennis?

Antwoord: Nog talrijke verklaringen zijn er, die krachtige bewijsgronden zijn voor de waarheid van ons betoog, maar die allen aan te halen, zou ons te uitgebreid doen worden. Letten wij nog slechts op een enkele verklaring aan Gods Woord ontleend.

In Rom. 2:14 en 15 zegt Paulus: Want wanneer de heidenen, die de wet niet hebben, van nature dingen doen die der wet zijn, deze de wet niet hebbende, zijn zichzelf een wet.

De apostel legt met deze woorden een schoon getuigenis af, dienstig om ons beweren krachtig te staven. Hoewel de heidenen de wet niet hadden op stenen tafelen, gelijk Israël die bij Horeb ontving, nochtans zijn zij zelf de dragers van de kopie van de wet, door inschepping. De waarheid van dit betoog blijkt aanstonds weer, uit het optreden van zoveel heidenen, waarbij zij meermalen blijken geven van rechtvaar-

digheid, matigheid en eerlijkheid, zo zelfs, dat menig christen zich, hetzij tot hun schande gezegd, aan dat optreden zou kunnen spiegelen.

In vers 15 vinden wij trouwens de verdediging van deze waarheid. Als, zo luidt het daar, die betonen het werk der wet geschreven in hun harten, hun geweten mede getuigende enz.

Zij bewijzen dit ten eerste door hun opgenoemde deugden en ten tweede wordt het dikwijls uit zovelen van hun openbaar, dat zij, die weldoen, een zelfvoldoening in zich omdragen en ten tweede door hun bestraffingen, toegepast aan hen, welke daden verrichten, die tegen deze natuurlijke regelen indruisen.

Vraag: Maar kan die zekerheid van het bestaan van de Godskennis in de heidenen, hetwelk u uit de Heilige Schrift bewezen hebt, ook door de ervaring bevestigd worden?

Antwoord: Om dit uit de ervaring te bevestigen, behoeven wij slechts de geschiedenis op te slaan.

In de eerste plaats zien wij daar meermalen van hen geboekstaafd, hoe zij, indien zij schier bovennatuurlijke dingen gadeslaan, terstond gereed zijn te denken aan handelingen van hun goden; waarmee zij dus bewijzen, het bestaan van een bovenaardse macht te erkennen.

De Heilige Schrift drukt dit uit in de gebeurtenis op het eiland Milétie. Toen Paulus daar door een adder gebeten werd, welke uit het hout was tevoorschijn gekropen, waarbij zij zaten en dat tot voeding diende van hun kampvuur, toen riepen deze barbaren dadelijk: deze mens is gewis een doodslager. Maar toen Paulus de adder van zich wegslingerde en hij ongedeerd opstond, toen verklaarden zij hem weldra tot een God.

Zij bewezen hiermee, ten eerste dat zij door een ingeschapen kennis, het bestaan erkenden van een hogere Wetgever, die de zonde geenszins ongestraft laat en ten tweede het kennen van een hoger Wezen, verre boven alle schepselen verheven.

Maar nog meerdere bewijzen zijn uit de ervaring bij te brengen. Reeds 250 jaren voor Christus kon men de heidenen en poëten reeds horen getuigen: God is overal tegenwoordig. Aratus namelijk zei: In Hem leven wij, bewegen wij ons en zijn wij. Als men nu in aanmerking neemt dat deze heiden nog nimmer had gehoord van Gods Woord, wat treedt hier dan krachtig de waarheid tevoorschijn van de stelling: dat ieder schep-

sel een besef heeft, een aangeboren besef, aan het bestaan van een Opperwezen.

Indien wij de wetboeken van de heidenen eens raadplegen, wat blijkt daaruit dan niet duidelijk: hoe wonderlijk juist men onder hen de misdaden wist te straffen.

Xenophon leerde, dat alle kwaad met smaad, met schande, met slagen moest gestraft worden. Bij zware misdaden moest de straf daaraan evenredig zijn.

Krachtig vinden wij hierin het getuige, dat zelfs in het straffen een God erkend werd. Zij erkenden duidelijk het bestaan van een hogere Wetgever en Vergelder.

Waar men ook het oog wendt, overal ontwaart men godsdienst. Dit kon nimmer zo algemeen zijn, indien niet deze zekerheid van het bestaan van een hoger Godswezen in ieder mens besloten lag.

Wij besluiten dan ook hiermee en hebben, genoegzaam uit de ervaring aangetoond, ontleend aan de Heilige Schrift en de geschiedenis van de wereld, dat er in de menselijke natuur indrukken liggen van een Godskennis.

Vraag: Door uit Schrift en ervaring te putten beweert u het bovenstaande, maar zijn er dan geen Godloochenaars?

Antwoord: Wanneer wij deze vraag in engere zin opvatten, dan antwoorden wij beslist ontkennend. Er zijn geen godloochenaars, want zonder vrees voor het tegendeel, of uit innerlijke overtuiging kan niemand liet bestaan van God loochenen. Het stelsel, dat de zogenaamde godloochenaars voorstaan, om te loeren; Er is geen God, drukt juist uit, dat zij tegen de natuurlijke rede van eigen indrukken alle pogingen in het werk stellen om dit te onderdrukken. De wetenschap dat er wel een God is, ligt in ieder mens doet hem mens zijn. Waren deze indrukken niet in de mens aanwezig, het zou hem niet zoveel moeite kosten om juist deze leer te bestrijden en was het mogelijk, haar tot leugen te maken.

Indien men die indrukken in hem raadpleegt, dan zelfs bewijst hij zelf, dat hij het bestaan van God zelf erkent en hij betoont in al zijn handelingen dat het meer een wensen is dan een dadelijk geloven, hetwelk zij uitdrukken in hun stelling: Er is geen God.

Wat zoekt zulk een godloochenaar niet dikwijls hogere gedachten te ontwikkelen en zich boven het gewone aardse te verheffen en toch blijft hij altijd onbevredigd. En Jesaja roept dit reeds uit in het 57ste hoofdstuk, het 21ste vers, waar hij betoogt: De goddelozen, zegt mijn God, hebben geen vrede.

Terwijl zij spotten met God en Zijn geboden, doet de gedachte om eenmaal voor Zijn rechterstoel te verschijnen, hen verschrikken.

Wanneer slechts zijn verstand een ogenblik door plotselinge omstandigheden afwijkt van zijn logische rede, dan behoeft het ons niet te verwonderen, indien wij zulk een persoon, die zo-even die God lasterde, Hem thans horen aanroepen.

Hierbij komt nog dat een angstige vrees zulke personen kan vervolgen, hetwelk onder meer Salomo betuigt in Spreuken 28:1 als hij zegt: De goddelozen vlieden, waar geen vervolger is.

In Psalm 14:1 zegt de dichter: De dwaas zegt in zijn hart: er is geen God. Niets zozeer weerspreekt de godloochenaar als de stem van zijn eigen consciëntie, hetwelk hem telkens en telkens weer betuigt: Er is een God. Deze stem dus is het, die door een aangeboren bewustzijn in hem sprekende is en die hij door de dwaasheid van zijn rede tracht te bestrijden.

Vraag: Zo er dan uit overtuiging genie godloochenaars zijn, wie zijn dan toch wel de atheïsten en ongodisten?

Antwoord: Het zijn, als vorenstaande is aangetoond, personen, die trots alle indrukken, aan hun ingeschapen Godskennis ontleend, deze trachten te bestrijden en krachtig hun stellingen handhaven: Er is geen God.

Die bij en nevens deze getuigenis, tevens een zorgeloos leven leiden, althans in schijn, daarbij zeggende: Laat ons eten, drinken en vrolijk zijn, want morgen sterven wij.

Wanneer wij de dichter van de 35ste Psalm horen uitroepen: De overtreding der goddelozen spreekt in het binnenste van hun hart. Er is geen vreze Gods voor zijn ogen want hij vleit zichzelf in zijn ogen, als men zijn ongerechtigheid bevindt, die te haten is. Dan wordt het ons duidelijk, dat zulke personen de grootste Rechter niet eerbiedigen, onheilig handelen en overigens alle tekenen van een laakbare ongodvruchtigheid vertonen.

De goddeloosheid, is bij hen de wortel van de godloochening. Welke theorieën zij ook bezigen, zij kunnen niet anders dan onder de godloochenaars gerangschikt worden. Thans hebben zij geen vreze Gods voor hun ogen, maar toch zullen ook zij eenmaal, maar dan te laat, gedwongen werden tot, de erkenning: Er is een God.

Zo wandelt aldus deze godloochenaar, naar het zeggen van Paulus in Efeze 2:12: Zonder God in de wereld, evenals de heidenen. Nee erger nog, zij stellen zich gelijk met het redeloos vee, bezield als zij tevens zijn met de gedachte, om bij het sterven tevens de eindpaal te zullen vinden. Kortom, zij wandelen op een weg, waarvan Paulus zegt in Filippensen 3:19: Welker einde is het verderf; welker God is de buik, welker heerlijkheid is in haar schande, dewelke aardse dingen bedenken.

Een tweede soort Atheïsten wordt er evenwel nog gevonden, welke van de vorige verschilt. Hoewel, zij in aard en karakter op hetzelfde standpunt staan.

Zij verloochenen geen God, maar bedenken een Godswezen dat aan al hun wisselvalligheden gelijk is. In stede van een eeuwig Godswezen te erkennen, belijden zij een God, die hun lusten tot het kwaad nimmer aanschouwt, maar die daarentegen de deugden van hun goede hoedanigheden nauwkeurig gadeslaat. Wat een verschrikkelijke gedachte wordt er niet door deze theoriën verkondigd. Zij belijden een God, die enkel liefde is, met verloochening van de deugden van Zijn rechtvaardigheid en heiligheid. Daar weer bezien zij Hem als een ledige aanschouwer, daar weer als een Gallio, die zich niets aantrekt van alle bewegingen en werkingen van de schepselen.

Een bittere teleurstelling zullen deze beide categorieën van atheïsten en ongodisten zeker eenmaal ondervinden, wanneer de door hen miskende eeuwige God, eenmaal zal verheerlijkt worden, zowel in het verdoemen van de atheïsten als in het zaligen van Zijn uitverkoren volk. Niet besluite of beslisse men hieruit, dat God dit nodig heeft voor Zijn eer. Integendeel, God is buiten de werkingen van het schepsel, de Volmaakte; maar alleen zal Hij schitteren in dit oordeel voor elks oog, zowel voor diegenen die Hem verloochend hebben als van degenen, die Hem kennen tot zaligheid.

Vraag: Wij hebben nu bezien de gronden waarop de Godskennis rust, de aangeboren namelijk: Wat verstaan wij nu onder de verkregen kennis?

Antwoord: Wij hebben reeds verklaard, hoe de aangeboren kennis de grond en wortel is, de verkregen kennis daarvan weer de ontwikkeling, die men verkrijgt door oefening en uitbreiding van alle reeds in bezit hebbende kennis.

Die kennis omvat al datgene, wat men van God leert, doordat men zijn ingedrukte kennis van God in het werk stelt en oefent om het Godswezen te leren kennen. Die kennis verkrijgt men door te aanschouwen al hetgeen God gewrocht heeft; door nadenking, oefening, opmerking en beschouwing. Die natuurlijke Godskennis wordt natuurlijk genoemd, omdat zij zich alleen bepalen kan bij datgene, wat het scheppingsgebouw voor zijn ogen stelt. Zo is dan de natuurlijke kennis een klaarder kennen van Hem, die alles schiep tot Zijn eer. Waar wij ons oog ook wenden, overal zien wij de heerlijkheid van de Maker gepredikt. Wij zien, om de woorden van Artikel 2 van de Gereformeerde Geloofsbelijdenis te gebruiken: de schepping en onderhouding en regering der gehele wereld als een schoon boek, in hetwelk alle schepselen, groot en klein, als letteren zijn.

Door het beschouwen van dit scheppingspanorama, wordt het aangeboren bewustzijn van een Godsbestaan, hetwelk in ieder mens gevonden wordt, ontwikkeld en opgewekt om tot de Maker op te klimmen, gevoed om in overtuiging van deszelfs oorsprong vast te zijn en ontwikkeld om in al het geschapene, de eer en Majesteit van de Maker te zien opgeluisterd.

Vraag: Worden de werken van de zichtbare natuur als een schoon boek aangegeven, en is dit ook duidelijk door het majestueus verklaard; verklaar mij nu of God door de openbaring van die werken ook kenbaar is?

Antwoord: Een krachtig getuigenis klinkt ons reeds spoedig toe, als wij de dichter van de 19de Psalm horen uitroepen: De Hemelen vertellen Gods eer en het uitspansel verkondigt Zijner handen werk. De dag aan de dag stort overvloedig spraak uit en de nacht aan de nacht toont wetenschap. Geen spraak noch geen oorden zijn er, waar haar stem niet wordt gehoord. Hun richtsnoer gaat uit over de gehele aarde en hun

reden naar het einde der wereld. Hij heeft in dezelve een tent gesticht voor de Zon en die is, als een bruidegom uitgaande, uit zijn slaapkamer. Zij is vrolijk als een held om het pad te lopen, haar uitgangen zijn van het einde des hemels en haar omloop tot aan het einde daarvan en niets is verborgen voor haar hitte.

Wanneer wij deze woorden door de dichter als in verrukking horen uiten, dan vermogen wij zeker wel de aarde als een schoon boek voor te stellen, hetwelk de heerlijkheid van het heelal op schitterende wijze ten toon spreidt.

Bezien wij achtereenvolgens de onderscheidene delen apart, dan noemt de dichter: de hemel en het uitspansel.

Geen schoner letter in dat boek als de zon, die als een held uitgaat om haar pad te lopen, maar schier even majesteus zijn ook de maan en de sterren in haar gangen, waarvan de psalmdichter uitroept: Als ik Uw hemel aanzie, het werk Uwer vingeren, de maan en de Sterren die Gij bereid hebt enz. (Ps. 8:4).

Blikken wij op de onderscheiden zaken, dan zien wij onder meer hoe ook het redeloze vee, op onverholen wijze de eer verkondigt van de Goddelijke Maker. Hoewel zij al tezamen zwijgende elementen zijn, nochtans is de luister, door hen aan de Goddelijke Maker gebracht, als de klank van een luide bazuin. De uitgestorte wijsheid, die dan ook in de ganse natuur wordt ten toon gespreid, doet de dichter uitroepen: De dag aan de dag stort overvloediglijk spraak uit en de nacht aan de nacht toont wetenschap.

Letten wij nu op de schepselen in hun ganse aanzijn, dan komen wij ongetwijfeld tot dit besluit: dat het een volmaakt en almachtig Schepper moet zijn, die dit alles het aanzijn moet hebben gegeven. Beschouw dit gebouw van de schepping. Aanzie hemel en aarde, zon, maan en sterren. Bezie mens, boom, kruid en plant, moeten wij dan niet medegetuigen met Jes. 40:26:"Heft Uw ogen op omhoog en ziet wie deze dingen geschapen heeft, die in getale hun heir voortbrengt, die ze allen bij name roept, vanwege de grootheid Zijner krachten, en omdat Hij sterk van vermogen is, wordt er niet één gedist.

Tot een overschoon getuigenis kunnen wij komen, indien wij letten op, de prachtige beweging die zich in al, het geschapene voordoet. Indien wij onze blikken vestigen op de prachtige samenvoeging en harmonieusheid van de onderscheidene doelen en factoren, die in de he-

mel en op aarde zijn, die, hoezeer ook in karakter en aard verschillende, meewerken tot één eindpaal, dan voorzeker is de getuigenis gewis, dat de heerlijkheid en wijsheid van de Maker, hierin zich luisterrijk weerspiegelt en dan is het zeker een welbegrepen verklaring, welke, ons in de 104de Psalm, de eerste drie verzen gegeven wordt: Die de Hemel uitstrekt als een gordijn en zijn opperzalen zoldert in de wateren. Die van de wolken Zijn wagen maakt en op de vleugelen des windsi wandelt.

Maar ook Job getuigt: Die de lieflijkheid, van het Zevengesternte bindt en de strengen Orions losmaakt. Die de Masseroth voortbrengt in haar tijd en de wagen met zijn kinderen leidt. Die de ordonnantiën des Hemels weet en kan de heerschappij daarvan op de aarde bestellen (Job 38:31-33).

Maar wij gaan verder. Er is meer. Slaan wij een blik op de vogelen, die het luchtruim doorklieven; op de dieren der aarde of die in de diepte der zee verblijf houden. Zij mogen uiteraard en van vorm, èn van neiging èn van beweging verschillen, het is toch een en hetzelfde leven, door God gewrocht, dat hen doet voortbewegen.

De kraan, de ooievaar en de zwaluw, zij kennen haar bestemde tijd van aankomst en vertrek, en het is in aansluiting hiermee dat Gods Woord verklaart: Een os kent zijn bezitter; en een ezel de krib zijns Heeren. De mier bereidt zijn brood in de zomer; de konijn zoekt zijn hol in de rotssteen en de duif in de kloof der steenrotsen.

Durft bij dit alles de atheïst nog daarstaan met de vermetele verklaring, dat deze dieren, aldus handelende, slechts karakter en aandrift volgen, die hen door de natuur geschonken is, voor ons blijkt de zekerheid daaruit, dat het een eeuwig en almachtig Godswezen is, die dat alles heeft daargesteld tot Zijn eer, tot Zijn verheerlijking. Ja, het is de hand des Boeren, die dit heeft voortgebracht en hetzelve heeft getooid met schatten van wijsheid, kracht en volkomen overeenstemming. Job zegt hiervan: En waarlijk vraag toch de beesten en elkeen zal het u leren en het gevogelte des hemels, dat zal het u te kennen geven, of spreekt tot de aarde en zij zal het u leren, ook zullen het u de vissen der zee vertellen, wie weet niet uit alle deze dat de hand des Heeren dit doet (Job 12:7).

Nog iets. Wij behoeven de blik niet te wenden alleen tot de levende schepselen, maar indien wij de aarde aanschouwen, die als de voetbank

der voeten, van de Maker daar ligt en schittert, wie moet dan niet in stille bewondering neerzinken.

Majestueus en indrukwekkend ligt en drijft daar de aardkloot in het oneindig Heelal, daar verder oneindig verder strekt zich de macht en de kracht van het oneindige Godswezen, die ook deze aardklomp met hemelhoge bergen, zeeën en oceanen, nieren en zandvlakten, in het aanzijn riep. En daar, in de schoot van de aarde, daar kruisen zich de aderen van goud, zilver en zoveel edele metalen, die de mens kunnen dienen tot nut en onschatbare verdienste.

Die reusachtige oceanen en zeeën, waarvan de bruisende golven, opgezweept door orkanen, het land dreigen te verzwelgen, zij worden tegengehouden door opeenstapelingen van korrelen zand, door de Almachtige Schepper daargesteld, toen Hij sprak: Ik heb het zand u tot palen gesteld, die gij niet overgaan zult. En mocht al een enkel ogenblik vrees ons bestormen, dat deze korrels zand het, begeven zouden, dan vertoont zich bij tijd en wijle het teken van het Noachitisch verbond, de regenboog, als zichtbare herinnering aan het eenmaal gesprokene Godswoord: De wateren zullen de aarde niet meer overdekken.

Doch, en dit ten slotte. Ons rest nog een blik op het pronkjuweel van de schepping: de mens. Wat spiegelt de Schepper zich hierin af, in al Zijn wijsheid en goedheid.

Hoe wonderlijk is de wording van dat schepsel. Hoe juist is elk adertje, elk peesje op zijn plaats en nu is daarvan niet èèn te veel, niet èèn te weinig.

Wij zullen hier niet lang bij stil staan. De bronnen, waaruit mededeling kan worden geput omtrent de juiste, de zuivere, de zo wijs gestelde samenstelling van de menselijke organen, zijn vele. Besluiten wij dus hieromtrent met een aanhaling uit de 139ste Psalm: Ik loof U, omdat ik op een vreselijke wijze, wonderlijk gemaakt ben. Mijn gebeente was voor U niet verholen als ik in het verborgen gemaakt ben en als een borduursel gewrocht ben in de nederste delen der aarde. Uw ogen hebben mijn ongeformeerden klomp gezien en al deze dingen waren in Uw boek geschreven.

De dichter is in deze uitdrukkingen vol bewondering ten opzichte van het door de goddelijke Maker geschapene pronkjuweel: de mens. Schoon is zijn bouw, harmonieus zijn lichamelijke samenstelling, maar meer nog moet die bewondering gaande gemaakt, wanneer wij in de

mens, die eenheid zien van lichaam en ziel. Van die redelijke geest, waardoor hij zich boven het dier verheft, waardoor hij tevens zijn Maker kent. Wij kunnen deze eenheid van lichaam en ziel geloven en belijden, maar bevatten kunnen wij het verstandelijk nimmer. Zien wij dus dat lichaam met de ziel, dat eeuwig beginsel, toegerust met zintuigen om de schepping te aanschouwen, wat blijkt dan niet juist de getuigenis van Guido de Brès: De schepping is een schoon boek.

Zien wij nu ten slotte op de treurvolle ellende, waarin het schepsel, ten gevolge van de zondeval gedompeld ligt. Hoe weinigen zijn er die God als hun Maker erkennen. Hoe weinigen zijn er ook, die God als hun Schepper hebben gediend, terwijl velen het schepsel boven de Maker hebben geëerd. Voorzeker is er overvloedig reden tot treuren. Het oog des geloofs echter aanschouwt in de werken van de natuur, de eeuwige, de onveranderlijke God, Wiens doen is majesteit en luister en zij verenigen zich gaarne met het:

Hoe groot zijn Heer Uw werken,
Hoe ver gaat Uw beleid;
Gij stelt met mogendheid,
Elk deel zijn juiste perken.

Vraag: Is deze natuurkennis voldoende om zalig te worden?

Antwoord: Deze natuurlijke Godskennis is voor de schuldige zondaar niet genoeg om van de schuld ontheven te worden en weer in de zalige gemeenschap met zijn Maker te worden hersteld.

Het is waar: de Schepping, de ganse ons omringende natuur, predikt ons de luister en majesteit van de Schepper, maar niettegenstaande dit al, blijft het menselijke verstand, het moge dan ook al de Schepper in de natuur onderkennen, te verduisterd om daarin God te onderkennen, in de volmaaktheid van Zijn oneindige deugden van heiligheid en rechtvaardigheid, zoals dat voor een zaligmakende kennis, de grondslag vormt.

Wat bewijst ons intussen de ervaring? Zo spoedig de mens door de rede, door zijn natuurlijk verstand geleid wordt in de sporen, waarop men iets van het goddelijk Wezen, uit de natuur leert gewaar worden, alsdan komt zulk een natuurlijk verstand tot geheel andere gedachten, als de juiste voorstelling van Gods getuigenis, dat ons het Godswezen juist in de volmaaktheid van deze voorgenoemde deugden komt te,

ontsluiten. Dit verschil van gedachtenuiting wordt men gewaar, zo spoedig men de ganse stroom van deze gedachten, zoals die door alle eeuwen heen zijn gepredikt, met opmerkend oog beschouwt. Slechts in één punt komen zij in juiste conclusie overeen, namelijk: Er is een God. Maar toch onderscheiden zij zich weer, waarop men zich die God tracht voor te stellen. Hier maakt men zich deze voorstelling, dáár weer een andere, en ver, zeer ver zijn zijn van de beschouwing, zoals die ons door de Heilige Schrift geleerd wordt.

Wanneer wij Paulus naspeuren in zijn blik over de heidenwereld, wat tal van gedachten ontwaren wij dan. En zeer terecht. Immers, geen andere bron ligt voor hen open, dan alleen de beschouwing, met het oog van een verduisterd en natuurlijk verstand, hetwelk zich zo gemakkelijk beweegt in een richting, door het karakter van de beschouwer aangegeven.

De wijze waarop de filosofen van de Grieken en heidenen dit geheim uit de natuur trachtten op te lossen, wordt ons door tal van gebezigde uitlatingen en volbrachte werkingen, zo duidelijk voorgesteld. Zij zijn aan het zichtbare blijven hangen. Hun talrijke oppervlakkige en meermalen tegenstrijdige slotbeschouwingen, dachten zich goden van hout of steen, of zichterbare hemellichamen.

Wat blijkt uit dit alles niet een verwarring van gedachten, die haar oorzaak vindt in de kortzichtigheid van de natuurlijke beschouwing. De mannen van Athene richtten zich een altaar op, gewijd aan de voor hen onbekende God.

Simonides, aan wie door zijn vorst gevraagd werd: Wat is God? moest het antwoord schuldig blivjen en vroeg uitstel voor de beantwoording van deze vraag. Na twee dagen vroeg hij opnieuw uitstel en telkens, wanneer de hernieuwde vraag tot hem werd gericht, herhaalde zich tevens het verzoek om uitstel, tot hij ten slotte antwoorden moest: Hoe langer ik de zaak overdenk, hoe duisterder het mij wordt.

Uit deze verklaring blijkt helder, dat er in het natuurlijk verstand een Godsbesef ligt, maar tevens, dat een schuldig zondaar, uit deze kennis geen juiste gedachten omtrent een heilig en rechtvaardig God kan samenvatten.

Hoe ontoereikend, hoe krachteloos blijkt hier niet de treurvolle toestand, waarin de mens gedompeld ligt.

Vraag: De natuurlijke Godskennis is dus onvoldoende, maar waarin blijkt voornamelijk het gebrekkige van deze kennis?

Antwoord: Onderscheidene zaken werpen een helder licht op de ongenoemzaamheid van deze kennis.

Ten eerste geeft de natuur geen voldoende licht over het Goddelijk wereldbestuur. Het is er verre van daan, dat de rede een zuiver licht zou kunnen verspreiden over de regering van God, die toch in het ganse heelal, over alle dingen, zelfs de kleinste gaat.

Zeker, de natuur leert ons allen, het oog op te heffen tot de organische loop van de hemellichamen, op de zichtbare onderhouding, ondanks alle verwisseling der tijden, maar nimmer leert ons de natuur, dat zowel de, zaken, die ten opzichte van ons zo dikwijls bij "toeval" gebeuren, als tal van kleine zaken, toch allen door God worden geregeld en onder Zijn almachtig bestuur en bevel, worden volbracht.

Het redelicht bepaalt zo menig oog, zo dikwijls tot de hooggeroemde, denkbeeldige godin Fortuna. Haar immers worden alle wisselvalligheden toegeschreven, wanneer hier op aarde voorspoed of ellende wordt doorleefd of doorworsteld. Het redelicht zegt niet: alles wordt door God bestuurd, maar alleen erkent zij het bestaan van een geluk of noodlot, waaraan alle onderscheidene lotswisselingen worden toegeschreven.

Weer anderen zijn het, die zich vastklemmen aan de gedachte, die door hen weldra tot wet verheven wordt: Het recht van de sterkste. De lotswisselingen, zo redeneren zij, worden geleid, bestuurd, bevestigd en bestendigd, al naar gelang zich voordoet de meerdere of mindere kracht en energie van de mens.

Het tweede waaromtrent het redelicht geen juiste en zuivere helderheid geeft, is des mensen voortbestaan na dit leven. Hieromtrent blijft deze rede het antwoord schuldig, van daar dat haar verkondigers steeds in het duister tastend redeneren: "dood is dood" en dit is dan te deze opzichte het enige vaandel waaronder men strijdt.

Weer anderen stellen zich te deze opzichte gerust met de aanneming van de gedachte, aan de zekerheid van een verwisseling in levensopenbaring: nu, zo redeneren zij, openbaart zich de levende mens, maar straks zal dat lichaam ten grave dalen, waarna het vervolgens, door natuurlijke ontwikkeling, in een ander lichaam tevoorschijn treedt. Weer anderen belijden de stoffelijke vernietiging van het lichaam, maar het voortbestaan van de ziel, hetwelk alsdan in het geestenheir van de

goden wordt opgenomen. Deze belijdenis, welke reeds vroeg onder de Romeinen een aanzijn had, bestendigt bij de straks genoemde belijdenissen, de zekerheid van de verklaring: verder dan tot aan al het zichtbare en begrijpelijke kan het redelicht zo niet brengen. Alleen een geloof, op grond van de Schriften, doet ons eindigen in een God van de schepping, van de onderhouding en van de regering en van een opstanding na dit leven.

Een derde zaak, die ons de ongenoegzaamheid van de menselijke rede duidelijk voorstelt, is de onbekendheid met de oorsprong van alle zedelijk kwaad. Ook hier tast de rede in een nachtelijk duister, want hoe de natuur ook aanschouwd wordt, zij verbergt in haar boezem een erfsmet, die als wortel en kiem mag worden aangemerkt van alle kwaad.

Ten opzichte van alle dergelijke gebezigde verklaringen, mocht wel eens meer gedacht werden aan het getuigenis van een Salomo: De dwaas die zwijgt, zal wijs geacht worden. Maar nee, zegt het dwaze redeneren van zulk een brem: Er is kwaad en bij de wetenschap daarvan, begint men er, met het nachtlampje van de rede, de oorzaak van te zoeken. Weldra hoort men dan verklaren: door gebrek aan beschaving, opvoeding en onderwijs wordt het kwade ontwikkeld en treedt dit ongemerkt voort.

Professor Opzomer opperde eens deze gedachte en gaf aan, dat door uitbreiding van het onderwijs alleen, het kwaad weldra verminderen zonde, om ten slotte geheel te verdwijnen.

Het onderwijs werd verbeterd; de beschaving trad met reuzenschreden voort, maar ofschoon Prof. Opzomer deze woorden voor ongeveer een halve eeuw, reeds uitte, staan thans de gevangenissen en krankzinnigengestichten, allen gevuld met misdadigers en verpleegden, als een levend en sprekend getuigenis van protest, tegen het onware van dat beweren.

Het is zeker waar, dat deze dingen als bijzaken niet verloochend kunnen worden, maar de ware, de werkelijke oorzaak wordt voorbijgezien. Men let niet op het woord van de dichter van de 51sten Psalm: Ik ben in zonden geboren en in ongerechtigheid heeft mij mijn moeder ontvangen. Wat moest eigenlijk zulk een wijsgeer een goed beschouwer worden, wanneer zij slechts het gedachtesoog vestigen op de grote natuurkundige Job, die reeds voor zoveel eeuwen uitriep: Wie zal de reine geven uit een onreine? Niet één.

Omtrent nog iets geeft het redelicht geen zuivere beschouwing, in de vierde plaats. Het leert ons de zonde niet kennen, in haar karakter en openbaring en zelfs geeft het ons ook geen genoegzaam, ja, niet enig licht ter verlossing. Alleen het door God verlichte oog, kan heenblikken door dat masker, dat de zonde draagt.

De rede ziet slechts het schijnschoon van de zonde aan. Men redeneert: Er is kwaad en vele zaken worden afgekeurd, maar de zonde in ware gedaante aanschouwd, kan vergeleken worden bij twee kinderen, die uit haar zijn voortgesproten; kanker en pest. Zij zijn gevreesde ziekten en brengen smart en ellende, zo ook de zonde. Hoewel zij meermalen schoon schijnt, verbergt zij in haar boezem een verschrikkelijk einde: de ellende. Hoe menigmaal kunnen wij de zonde, door de microscoop van de waarheid bezien, gelijkstellen met een droppel water. Met het blote oog aanschouwd, is deze droppel kristal helder, maar door de microscoop bezien, wemelt zij van ongedierte. Zo ook de zonde. Zij schijnt schoon, maar voedt intussen een vijand, die zich eens, maar dan misschien te, laat, in zijn waar karakter zal vertonen.

Nog eens. Het redelicht spiegelt altoos de vrijheid van de mens voor, om het goede te doen en het kwade te vlieden, maar tevens verloochent men daardoor de slavenketenen, waarin allen van nature gekluisterd liggen. Vandaar dat het redelicht de weg der verlossing niet aanwijst, maar tevens vraagt het er ook niet naar. Het vraagt ook niet naar Hem, die alleen machtig is om deze slavenketenen te verbreken.

Paulus getuigt hiervan: Het ganse schepsel dat te zamen zucht, maar het zucht slechts tot machteloze krachten en eindigen in de machtelozen slaaf, die gebonden ligt in ketenen der ellende.

Ten slotte. Zouden er ook al sommigen, door ontwikkeling gedreven, uitzien naar de vrijmaking uit de banden, die hen omknellen, het redelicht wijst slechts het zichtbare aan, het is een machteloze redder, verder laat het alle aanbidders staan en wijst het geen weg der verlossing, want deze wordt slechts gevonden in Hem, die eenmaal sprak: Ik ben de Weg, de Waarheid en het Leven.

Vraag: Ontbreekt er nog meer aan het redelicht, tot voldoening van de ware kennis?

Antwoord: Ofschoon in de vorige vraag betoogd is, dat het redelicht wel voldoende is om God als Schepper en Maker te leren ken-

nen, kan er nochtans uit dit licht niet worden verklaard, hoe een Godswezen, als Vader, Zoon en Heilige Geest, de God van zaligheid is voor zondaren.

In dit opzicht laat de rede ons geheel in onkunde en in volslagen duisternis, en de mens, het pronkjuweel van Gods schepping, zou eeuwig in dit nachtelijk duister gebleven zijn, was het niet, dat dit licht op meer heldere kandelaar was ontstoken.

Het redelicht, als zodanig, kan niet anders dan de ware Godskennis achter een sluier van geheimenissen verbergen. Slaan wij een blik op de geschiedenis der waarheid en wel op dat tijdperk, waarin Israël was weggevoerd naar Assyrië en de Assyriër een ander volk deed wonen in de erflanden, van Israël. Toen dat volk de toorn Gods moest gevoelen, uitte het zich in deze klacht: Wij weten de wijze van dienst niet, des Gods van dit land.

Als Samaritanen zochten zij tot de bron van de Godskennis te genaken, gehuld als zij waren in het nachtelijk duister van onkunde; maar toch, dit kon niet anders dan door de bearbeiding van de profeten, die hen geen redelicht, maar de openbaring van Gods waarheid verklaarden.

Waren deze heidenen in duister gehuld, de gehele wereld zou moeten zoeken in de blinde, zonder ooit tot dit resultaat te komen: te weten, wie de God van zaligheid was.

Men mene niet, dat dit door het redelicht ontdekt zou kunnen worden, aangezien de natuur ons niet leert, de volzalige leer van de Drieeenheid. In één woord: zij laat ons geheel onbekend met de heilsorde van zaligheid. Zij leert ons geen eeuwig raadsbesluit van der verkiezing; geen zalving van Christus, geen Auteur, Middelaar noch Toepasser van dat werk der zaligheid, kan door dit redelicht opgelost worden. Daarom, al wat het redelicht geleidt, al wat het redelicht tot hoogste basis stelt, kan niet anders dan dwalen, in betrekking tot het ware Godsbestaan, zodat ook geen Godsdienstleven, in welke vorm ook geopenbaard, een ware godsdienst kan zijn, indien dit slechts als basis heeft: het licht der rede.

Zo dan, zullen wij tot de kennis van de ware God der schepping, in de openbaring van Zijn heil geraken, dan kan dit niet door de natuurbeschouwing, niet door het licht van de rede, maar alleen door bovenna-

tuurlijke openbaring, dat is: het werk van de Heilige Geest , die alleen ons verklaart en antwoordt op de vraag: Wie is God?

Vraag: Het redelicht is dus van onvoldoend karakter, zodat wij daardoor God, als volzalig Opperwezen en als Bron van zaligheid niet kunnen kennen; heeft het God behaagd Zich ook nader te openbaren?

Antwoord: O, zeker. Terstond nadat het schepsel zich in Eden's hof van zijn Maker had losgescheurd, door verbreking van de bondsbelofte en nadat tevens alle verbintenis, om tot God op te klimmen van 's schepsels zijde verbroken was, kwam God Zich, terstond na de val, aan de bondsbreker te openbaren. Hij trad deze diep gevallene tegemoet; kwam hem vermanend en straffend als zijn Rechter tegen, maar kwam tevens als Bron van zaligheid Zich te verklaren, ook tegenover de Satan, wie Hij zei dat het zaad der vrouw hem eenmaal de kop zou vermorzelen.

Geen redelicht zou Adam ooit in staat hebben gesteld, tot God op te klimmen, het zou hem er veel eer toe hebben verleid, zijn Maker weg te denken, dan er ooit naar te vragen.

Niet door het redelicht, maar door bovennatuurlijke openbaring ontsloot God de weg, waardoor toenadering mogelijk zou worden en God kwam Zelf de sluiers weg te schuiven. God Zelf verklaarde dit Adam, maar met deze verklaring is Hij voortgegaan aan alle Patriarchen, maar inzonderheid aan Abraham.

Krachtig verklaarde Hij niet alleen te zijn een zoekende Maker die Zijn verloren schepsel tracht weer te vinden, maar bovenal als de God des Verbonds, daardoor Zichzelf nog in nauwer gemeenschap met dat schepsel plaatsende.

Die Godsverklaring doorloopt de gehele gewijde geschiedenis als een draad en de toepassing werd nimmer zo kernachtig bewaarheid, als aan Israël.

God vertoonde Zich in de schaduwen van zoveel offeranden en ceremoniën, in tent en tabernakel, waarbij zij allen heenwezen naar dat enige Offer, dat eenmaal zou worden gebracht om de heilige deugden van Gods majesteit te bevredigen, die een weg zou banen door de ellende en een zalige harmonie tussen de Maker en dat schepsel zou bewerken.

Is zó God geopenbaard aan, de patriarchen, in schaduw voorgesteld en door de profeten verkondigd; het hoogste standpunt van deze zaak berust echter in de openbaring van de Gezalfde; de Christus Gods.

Hij had ten taak om de geheimenissen van Gods Wezen in volmaaktheid en deugden ten toon te spreiden en om dat zalige verbond der genade, krachtig en openbaar te verkondigen.

Daarom zegt ook Johannes: Niemand heeft ooit God gezien, maar de eengeboren Zoon, die in de schoot des Vaders is, die heeft Hem ons verklaard (Joh. 1: 18).

Van Abraham mocht getuigd: Zou ik voor Abraham verbergen hetgeen ik doe? en van een Mozes mag gezegd worden, dat God met Hem sprak als een vriend, nochtans hadden zij slechts een blik geworpen op de volmaaktheden van dat eeuwige Godswezen, maar Hij, die het uitgedrukte beeld was van des Vaders zelfstandigheid, Hij zou God verklaren door Zijn openbaring, door Zijn arbeid en voldoening. Dat die bovennatuurlijke openbaring door alle eeuwen heen gepredikt werd, bewijst ons onder meer Hebr. 1:1, alwaar wij lezen: God veelmaal en op velerlei wijze tot de vaderen gesproken hebbende door de Profeten, heeft in deze laatste dagen tot ons gesproken, door de Zoon.

De Christus dus, was niet alleen een openbaring van het heden, maar verzegelde door Zijn komst alle openbaringen, aan patriarchen en profeten gedaan.

Was de Christus niet geopenbaard, een nachtelijke duisternis zou nog de aarde hebben bedekt en een donkerheid de volken.

Nooit zou men iets van God hebben kunnen kennen, zo Hij dit niet vertoond had in Zijn heilig en dierbaar kind Jezus.

Hij, de Christus, is dus alleen het kanaal, waardoor wij de ware, zalige Godskennis kunnen bereiken, maar ook, waardoor wij eeuwig dat leven, door de bondsbreuk verloren, weer ontvangen als het kennen van God. Dit laatste nu getuigt Jezus Zelf in Zijn Hogepriesterlijke bede: Dit is het eeuwige leven, dat zij U kennen, de enigen en waarachtigen God en Jezus Christus, dien Gij gezonden hebt (Joh. 17:3).

Vraag: God heeft Zich op bovennatuurlijke wijze geopenbaard, maar vanwaar verkrijgen wij nu die zaligmakende kennis?

Al wat ons nodig is te weten om zalig te worden, om met dat dierbaar Wezen in harmonie te worden hersteld is ons klaar en duidelijk

aangetoond in de Schriften der apostelen en profeten, welke Schriften wij Goddelijke en Heilige Schriften noemen. Wanneer, wij nu die Heilige Schriften in gang en openbaring naspeuren, dan zien, wij een heerlijke orde, trapsgewijze voorgesteld.

Naar gelang van de omstandigheden, zien wij daar de mondelinge aanspraken aan bijzondere personen, de patriarchen, geschieden daar slechts openbaart God Zich als een God en vertoont Zich in een verwijderd ontsluiten van Zijn heilsopenbaring.

Ofschoon in de moederbelofte was uitgesproken: Ik zal vijandschap zetten, tussen uw zaad en tussen haar zaad, datzelve zal u de kop vermorzelen, lag deze heilsontsluiting zo in het duister, dat reeds Eva in Kaïn dit beloofde zaad meende te aanschouwen, uitroepende: Ik heb een man van de Heere verkregen!

Lamech, de negende van Adam, zei: Deze zal ons troosten van de arbeid.

Hoe verder wij nu in die gewijde geschiedenis de eeuwen zien voortrollen en het tijdstip naakt dat de eens gegeven belofte vervuld zal worden, hoe meer zien wij ook in tempelen schaduwdienst, en in de heldere blikken der profeten, de Godsopenbaring schitteren.

Deze ceremoniedienst en het woord der profeten, is op Goddelijke ordonnantie op schrift gesteld, als de onfeilbare oorkonde van Zijn heiligen eis, maar ook als een zekere waarborg voor de vervulling van Zijn beloften. Nauwelijks heeft dan ook de volheid des tijds de eeuwige Gift van de Vader vertoond, of de kruisgezanten verkondigen deze blijmare over het rond der aarde en ook zij, als gezondenen, moesten deze blijmare op schrift stellen voor volgende geslachten. Zij moesten aantonen welk een weg ontsloten was in de Openbaring van Christus; hoe God door de volmaakte offerande van Christus bevredigd was en hoe daar een eeuwige deur was ontsloten, niet door de weg der schaduwen, maar in volmaakte verzoening door Christus teweeg gebracht.

Deze Schriften zijn bovendien door de Heilige Geest gewaarborgd, als te zijn Goddelijke Schriften; bewijs hiervoor is o.m. Paulus, wanneer hij in 2 Tim. 3:15 getuigt: En dat gij van kinds af de Heilige Schriften geweten hebt, die u wijs kunnen maken tot zaligheid, door het geloof, hetwelk in Christus Jezus is. En daarop roept de apostel in vers 16: Alle Schrift is van God ingegeven.

Resumerende komen wij tot de erkentenis, dat deze Goddelijke Oorkonde, als de enige Bron van de Goddelijke openbaring, voor ons een genoegzame wegwijzer is, om te weten, de dingen die tot zaligheid nodig zijn.

Daarom nog zij de betuiging van Gods Woord het slot van ons betoog: Onderzoekt de Schriften, want gij meent in dezelve het eeuwige leven te hebben en die zijn het, die van Mij getuigen (Joh. 5:39).

Vraag: Wij hebben dus gezien waaruit die zaligmakende kennis kan verkregen worden, welke is dan wel de ware Godsdienst?

Antwoord: Niettegenstaande het vele en velerlei woelen dat ons in onze dagen van alle zijden in het oog valt, voortkomende uit de boezem van de talrijke godsdienstsecten, nochtans is deze vraag mits wij althans daarbij Gods Woord tot richtsnoer nemen niet moeilijk te beantwoorden.

Dat de grondslag van de ware godsdienst op Bijbels terrein gevonden wordt; is door alle eeuwen heen bewezen en Petrus getuigt daarvan: Wij hebben een profetisch Woord, dat zeer vast is en gij doet wel als gij daarop acht hebt, als op een licht, schijnende in een duistere plaats, totdat de dag aanlicht en de morgenster opga in Uw harten (2 Petr. 1:19).

Zó kan aldus de ware godsdienst rusten op het woord der apostelen en profeten, die samengevat de Bijbel vormen.

Zouden wij alle secten onderscheidenlijk naar aard en karakter beschouwen, dan zouden wij te uitgebreid worden; wij zullen ze echter in vier groepen verdeles en aan elk in het bijzonder een enkel woord van bespreking wijden.

De vier bedoelde groepen zijn: joden, Mohammedanen, heidenen en christenen.

Wanneer wij in de eerste plaats de joden, die over de gehele wereld verspreid zijn en hun denkwijze opmerkzaam beschouwen en wij toetsen hun denkwijze aan het getuigenis, door God in Zijn Woord neergelegd, dan mogen wij tot de conclusie komen dat de volledige Godsopenbaring is de jood een ergernis.

Het, is waar dat het Jodendom was het volk waaraan het Woord Gods was toevertrouwd; waarin Gods openbaring is ten toon gespreid; waaraan in heerlijkheid ontsloten werd de belofte van de komende Messias;

aan wie door schaduwen en ceremoniën is gesproken van het bloed, dat eenmaal op Golgótha zou worden geplengd; kortom, zij waren een volk, afgezonderd van alle andere volken en de ware godsdienst zetelde onder hen. De aan hen vertoonde schaduwen zouden worden vervuld door de komst van de Messias en bij Diens komst werden dan ook alle ceremoniën in Hem opgelost, gelijk ook geboekstaafd wordt in het Evangelie, dat ons leraart: Het einde der Wet is Christus, een iegelijk die gelooft, en van toen af zouden alle beloften in Hem zijn, ja en amen.

Deze Messias nu, gekomen in de volheid des tijds, is door de Joden verworpen; de van God gelegde hoeksteen hebben zij niet erkend. Zo bleef dan ook tot op deze dag de sluier op hun aangezicht, bij het lezen van het Oude Testament. Nog altijd erkennen zij een schaduwdienst, maar dit is slechts een ruïne van die prachtige instelling uit vroeger eeuwen; het is als een lichaam zonder ziel en verkerende in een verre staat van ontbinding.

Thans zien wij dat volk staan als een vijandige natie tegenover het kruis van Golgótha. Zij hebben wel een ijver, zegt Paulus, maar niet met verstand, omdat hun zinnen zijn verhard en tot op deze dag blijft hetzelfde deksel in het lezen des Ouden Testaments, zonder ontdekt te worden, hetwelk door Christus teniet gedaan wordt (2 Kor. 3: 14, 15). Dit deksel nu, belet hen om de vervulling te zien der beloften, die in Jezus Christus worden aanschouwd. Deze godsdienst, hoewel eertijds de ware, is niet gebouwd op de fundamenten van de leer der apostelen en profeten. Het eerste gedeelte van de openbaring is slechts in hun bezit en zij lezen dit, zonder hetzelve te verstaan. Treurig is het om te aanschouwen, hoe die na bijna vijf millioen Joden als in een nachtelijk duister rondwandelen, verstrooid en zonder rust, zodat aan hen het profetisch Woord letterlijk bewaarheid wordt: Zij zijn verstrooit onder alle volken.

De tweede groep, hierboven reeds aangegeven, zijn de Mohammedanen. Zij zijn de volgelingen van Mohammed, die in het jaar 571 te Mekka, in Arabië, geboren werd.

Deze, een afstammeling van Ismaël, de zoon van Hagar, heeft waarlijk zijn afkomst geen schande gedaan in het vervolgen van de kerk. In het jaar 611 na Christus trad hij op met de ketterse leerstelling: Er is één God en Mohammed is Zijn Profeet.

Zij verloochenen dus een drieëenig Godswezen, dat in een eeuwigen Raad des Vredes, gedachten koesterde tot verlossing van de van God vervreemde mens. Hij erkent slechts één persoon in het Godswezen en stelde zichzelf honer als Mozes en Christus. Als vanzelve vloeide hieruit de bekentenis, dat Christus niet was de waarachtige God, maar slechts een voornaam persoon, die om Zijn goede hoedanigheden, trouw plichtsbetrachting, verheven leerstijl en opofferend weldoen, de naam God is gegeven als titel en waardigheid zonder meer.

Zo verloochenen zij de Godheid van Christus, van wie in Psalm 2:7 getuigd wordt: Gij zijt Mijn Zoon, heden heb ik U gegenereerd, en waarvan Jesaja in dichterlijke stijl betuigt: Een kind is ons geboren, een Zoon is ons gegeven; de heerschappij is op Zijn schouders en men noemt Zijn Naam: Wonderlijk, Raad, Sterke God, Vader der Eeuwigheid, Vredevorst.

Aldus Christus verloochenende, loochent hij ook de Heilige Geest, als Vertrooster van Gods Kerk en als Verzegelaar van Christus weldaden aan de harten van Zijn keurvolk; zoals Hij Zich eenmaal op de Pinksterdag heeft vertoond en door alle eeuwen heen Gods Kerk in stand gehouden heeft.

In trotse verhevenheid noemt Mohammed zich die vertrooster, en hij, strijdt onder het devies: Allah is groot en Mohammed is zijn Profeet. Het is niet alleen, dat hij de Goddelijke Drieëenheid heeft bestreden, maar op maatschappelijk terrein bracht hij de strijd over, door de veelwijverij voor te staan.

Hij schreef een Koran (Mahomedaanse bijbel) die niet door Goddelijke inspiratie, maar uit eigen bedorven brein werd daargesteld.

Het is een treurige aanschouwing, dat zulk een ketter een leger van niet minder dan 130.000.000 aanhangers telt. Voorzeker een grote mensenmassa, maar slaan wij de bondsbreuk gade en begrijpen wij de neiging van het schepsel, om alles te aanvaarden wat buiten Christus ligt, dan moet het ons nog verwonderen dat niet heel de aarde met deze ketterij is vervuld.

In de derde plaats bezien wij de heidenen. De godsdienst der heidenen, waarvan wij in de voorgaande vragen reeds een en ander mochten verklaren, is treurvol. Zij dienen een veelgodendom en buigen hun knieën voor goden, van hout of steen geformeerd. Op hun godsdienst is toe te passen, hetgeen gezegd wordt in Jesaja 44:18: Zij weten niet en

verstaan niet, want het heeft haar ogen bestreken, dat zij niet zien en haar harten, dat zij niet horen.

De achthonderd miljoen mensen die hun knieën nog voor houten of stenen voorwerpen buigen, leveren in dit opzicht een treurig beeld en wanneer wij dan terugdenken aan de tijd, toen voor 14 eeuwen alles onder dit waas van heidense godsdienst verborgen lag, dan hebben wij voorzeker reden te over, om te danken voor de bemoeiing Gods, die het Evangelie over ons deed lichten. Deze godsdient is dus allerminst op Gods getuigenis gebouwd. Noch de Jood, noch de Mahomedaan, noch de heiden is in zijn oordeel juist en spreekt zich uit naar Gods getuigenis.

Ten vierde rest ons de beschouwing over de christenen. Hoewel deze groep in talrijke onderdelen is gesplitst, nochtans rust de christelijke getuigenis op de leer der apostelen en profeten. Hun getuigenis rust op de grondslagen van de Godsopenbaring, op welke fundamenten zij hun geloofsstellingen hebben opgericht, met Jezus Christus als uiterste Hoeksteen.

De heerlijkheid en vaste grond van deze leer is neergelegd in de Twaalf Artikelen van ons algemeen en christelijk geloof.

Prachtig zijn deze artikelen samengetrokken, die, geheel op Gods Woord gebouwd, een drieëenig God tot grondslag belijden. Daaruit alleen wordt de Godsopenbaring gepredikt.

Dit is de leer, die de heerlijkheid van de Messias verkondigt; de liefde des Vaders vertoont; het werk van de Heilige Geest innig belijdt; de christelijke kerk in openbaring op deze grondslag predikt; de inhoud van de geestelijke gemeenschap ten toon spreidt; de wegneming van de zonde in Christus verklaart; de opstanding ten jongste dage vertroostend verkondigt en een ridderlijk eindpaal voor alle volken, in God drieëenig predikt.

Vraag: De christelijke godsdienst is dus in algemene zin de ware Godsdienst, maar kan men dan niet bij elke godsdienst zalig worden?

Antwoord: Daaromtrent behoeven wij niet lang in, het onzekere te verkeren. Als wij Gods Woord als richtsnoer blijven nemen, dan zien wij dat daarin Christus wordt gepredikt als de enige Zaligmaker. In Handelingen 4:12 toch lezen wij: En de zaligheid is in geen anderen.

Want er is onder de hemel geen andere naam, die onder de mensen gegeven is, door welken wij moeten zalig morden.

Deze naam nu, wordt door de Joden verworpen, door de Mahomedanen verloochend en door de heidenen niet gekend. En toch vormt deze naam de, grondslag van het zalig worden. Het behaagde God om voor de verlossing van het schepsel een weg te ontsluiten, zonder krenking van Zijn heilige deugden, namelijk door het zenden van Zijn ongeboren Zoon. Deze belijdenis, gebouwd op het fundament der apostelen en profeten, ontsluit ons alleen de weg der verlossing. Dus alleen Jezus Christus is de enige Naam, gegeven tot zaligheid, maar bij verloochening van deze Naam, vergrijpt men zich aan het door God gestelde middel tot zaligheid.

't Is waar. Sommigen zijn er, die hiertegen inbrengen: Hand. 10: 34, 35: Ik verneem dat er bij God geen aanneming des persoons is, enz. Zo spreekt dus de apostel van een aanneming van de heidenen en een gelijkstelling van de natiën, maar drukt ook uit met hetzelfde woord: die God vreest en gerechtigheid werkt.

Dit nu te doen is onmogelijk zonder de Christus te kennen als onze gerechtigheid; als zodanig spreekt Petrus niet van een gelijkstelling van alle religiës.

Hij zegt niet: bij ieder geloof kan men zalig worden, maar toont aan hoe God in alle volken, talen en natiën, die die Naam verklaren en openbaren zal, want in vers 43 spreekt hij zelf over de noodzakelijkheid van het geloof in Jezus Christus.

Aldus is noodzakelijk de christelijken godsdienst te belijden, want deze alleen is de enige godsdienst, waarin de zaligheid verklaard kan worden.

O zeker, ook onder de christenen zijn er duizenden, die niet verschillen van het heidendom en het Mohamedisme, want alleen de naam Jezus te belijden, zonder Hem te bezitten als een persoonlijke grond voor de eeuwigheid, zal blijken een onhoudbare bodem te zijn in de dag des gerichts. Omtrent dit punt echter zullen wij later antwoorden uitvoeriger zijn.

> **Vraag:** Men kan dus alleen bij de christelijken godsdienst zalig worden, maar hebben nu ook alle belijders van die Christusnaam zich getrouw aan de oorkonde van de Heilige Schriften gehouden?

Antwoord: Die vraag moet helaas! ontkennend beantwoord**:** De apostel zei eenmaal: Het is niet alles Israël, wat Israël genaamd wordt, maar wij kunnen dit, woord getrouw tot het christendom vertolken: Het zijn niet allen christenen, die zo genaamd werden.

Wij zien de heerlijkheid van de christenen goddelijk en in schitterende luister aan de morgen van het pinksterfeest. Symbolisch als een ontluikende schone bloem, als een reine maagd, maar weldra zou blijken dat de hand van de verwoester, die stengel zou trachten te knakken. De vleitaal van haar boeleerders zou deze schone maagd tot afval trachten te verlokken.

Waarlijk, wanneer wij nog eens die morgen van het pinksterfeest beschouwen en wij slaan dan een tijdvak van 15 eeuwen over, dan hebben wij alleszins het recht tot het slaken van de verzuchting: Is dat nu die schone en lieflijke? Alsdan hebben wij reden te over om de naam ook van deze Naomi, over te zetten in een droeviger tekenend: Mara.

Reeds in de vroegste tijden begonnen de ketters zich onder het christendom te vertonen. Zij weken af van de verkondiging van de zuivere Godsopenbaring en verzegelden door hun optreden het verklaren van een Paulus en het gezicht van een Johannes op Patmos, die reeds luid spraken van ketters en een voortgaande, verder woekerende geest van de Antichrist.

In de eerste tijden, toen het christendom gebukt ging onder de vervolgende hand van Jood, Romein en heiden, toen bloeide dat christendom en vertoonde in zijn voortgroei de krachtige waarheid van het beweren: dat het bloed der martelaren, het zaad is der Kerk. Het onkruid werd verdelgd, maar schoon en heerlijk bloeide de christelijke leer als een tarwekorrel.

Later nam het onkruid weer toe. Voornamelijk toen er een rust in de vervolging was. Toen geraakten de wijze met de dwaze, in slaap en zonken steeds dieper van hun standpunt af.

De geest van afgoderij die zich ontwikkelde, nam sterk toe en weldra zag men zich geheel door de Antichrist in een warnet van leugen en nachtelijk duister wikkelen.

Nauwelijks brak de zevende eeuw aan, of onder de regering van Phocas werd Bonifacius III, een bisschop der Kerk, tot hoofd en stedehouder gesteld. Met deze handeling opende men tevens de deur, waardoor

van dien stonde af, de ketterij, de leugen en het bedrog, veilig de kerk konden binnenvloeien.

Zo werd dan een schuldig en doemwaardig ketter tot onfeilbaarheid verheven en tevens werd gezegd, dat hij macht had de zonde te vergeven of die te laten behouden.

Gods Getuigenis werd van haar heerlijkheid beroofd, doordien het handschrift van een feilbaar schepsel gelijk gezag ontving; bovendien werd openlijk gepredikt: Gods Woord is niet genoeg tot zaligheid.

Steeds verder en verder ging men op deze weg van de Godverlating en het verste punt had men hierop wel bereikt, toen men Christus begon te verloochenen, door nevens Hem engelen en heiligen te vereren als voorspraken en middelaars tussen God en het schepsel. Christus' borgwerk werd verloochend, maar gebeden, vasten en kastijdingen werden weldra aangeprezen als middelen, waarmee men de zaligheid kon beërven.

De kerkelijke waartekenen, door Christus ingesteld, twee in getal, werden weldra, tot zeven vermenigvuldigd, enz.

Het lust ons niet om verder hierop in te gaan. Waar zouden wij beginnen en waar zouden wij eindigen, indien wij alle ketterijen zouden noemen, die onder Rome's heerschappij de kerkdeuren binnenslopen. In de vijftiende en zestiende eeuw was de duisternis dan ook volkomen. Gods Woord scheen geheel verdwenen te zijn, terwijl alles zuchtte onder het juk van de Antichrist.

Indien wij dat tijdperk van de geschiedenis dan ook opmerkzaam beschouwen, dan kan het niet anders of de angstige vraag dringt zich aan ons op: Was Gods Woord dan geheel verdwenen en moest alles dan ten onder gaan in de poel van jammer en ellende, die de Godsverlating met zich bracht?

Vraag: Is de waarheid wel ooit geheel verduisterd?

Antwoord: Nee. Het Schriftwoord moet bevestigd worden. De Heere Jezus zei eenmaal: De poorten der hel zullen Mijn gemeente niet overweldigen, en steeds is de geschiedenis duidelijk in het bewijzen, dat dit woord is vervuld.

De Heere zou zorgen dat dit licht niet werd uitgedoofd en Hij heeft Zich ten allen tijde een Handhaver van dat woord betoond. Nog altijd zijn er mannen geweest, die voor de waarheid in de bres zijn gespron-

gen. Heerlijk zien wij een en ander bewaarheid in de geschiedenis van het Oude Testaments en wel in de dagen van Elia. Ook toen scheen alle waarheid uitgeblust en de Godsverlating volkomen, zodat alles in een goddeloos duister ten onder scheen te zinken en zelfs Elia, als in vertwijfeling uitriep: Zij hebben alle profeten gedood en zoeken ook mijn ziel weg te nemen. Toen was het echter het ogenblik waarop God zeide dat er nog zeven duizend mannen waren overgebleven, die hun knieën voor de Baäl niet bogen. Majestueus blijkt uit dit zeggen de onveranderde trouw, die God over Zijn kerk bewaart en ook zekerlijk bestendigt. Wel schijnt soms alle licht verdwenen, wel zijn soms de vijanden stouter dan ooit en dreigen zij alles te vernietigen, maar dan, als het duister zijn toppunt heeft bereikt, beschikt God over soms schijnbaar nietige middelen, om uit datzelfde duister het licht in feller kracht tevoorschijn te doen treden.

Een en ander wordt bewaarheid door feiten uit de Oud - Testamentische tijd, maar niet minder trouwe, niet minder bescherming en bewaring, wordt ons in het Nieuw Testamentisch tijdperk gepredikt.

In het tijdperk van de twaalfde eeuw was de duisternis groot. Rome heerste en dekte alles als niet de mantel der duisternis, maar daar, in de Pyreneën, in de dalen van Piëmont, daar leefden de Waldenzen, die met Gods hulp het Woord der Waarheid nog onder zich bewaarden en als een kleine vlam deden schitteren, temidden van de duisternis. Tot bloedens toe vervolgd, verschuilden zij zich in de steenrotsen en spelonken, maar het was God, die over Zijn kerk waakte en haar als een duif in de steenrots bewaarde.

Slaan wij echter dit tijdvak over en blikken wij op het meer bewogen tijdperk van de 14e eeuw. In Engeland stond John Wicliff op, die krachtig de getuigenis der Waarheid verkondigde. Veel en uitgebreid mochten de vruchten van zijn werk nog niet zijn.

Rome's benden grepen hem en trachtten Zijn stem, zijn getuigenis, in bloed te doen smoren, hetgeen hun eindelijk gelukte. In 1384 stierf deze wakkere man, als één van de eerste bloedgetuigen, die hun geloof met de dood bezegelden.

Een eeuw later waren het Hieronymus van Praag en Johannes Huss, die als mannen des geloofs, krachtig getuigden tegen Rome’s dwalingen en ketterijen en hun belijdenis als een licht in het duister deden schitteren. In het jaar 1415 werden zij naar de brandstapel verwezen en stier-

ven zij de marteldood. De martelaarskrood dekte het einde van hun loopbaan.

Opmerkelijk is de profetie, die door Johannes Hus op de brandstapel werd uitgesproken. Toen de vlammen om hem heengrepen en hij de satanische lach van de priesters gadesloeg, toen riep hij met een heldere stem: Er zullen er na mij komen, die mijn werk zullen voleindigen.

Het vervolg van de geschiedenis zal ons doen zien, dat zijn profetie alleszins vervuld werd. Spoedig zou liet ogenblik aanbreken dat het licht der waarheid in al zijn kracht op de kandelaar zou schitteren. De eenvoudige monnik Maarten Luther, in het jaar 1483 geboren, zou door de Heere worden voorbereid, om als een baanbreker een weg te vormen door Rome's ijsschors. Niets dan worstelingen zouden hem wachten; maar fier en moedig vestigde deze pionier van de hervorming zijn oog op het doelwit, de verbreking van de macht van leugenen en de dwalingen van Rome's kerk. Op de 31ste oktober 1517 gelukte het hem, 95 stellingen tegen de aflaat der Dominicanen aan Wittenberg's slotkapel aan te plakken. Van dien stonde aan was de strijd begonnen tegen het beest, dat trachten zou, tegen de vrouw (Gods Kerk) een rivier uit te spuwen.

Krachtig was de stoot, door Luther tegen het bolwerk van Rome gegeven, maar heviger nog werd die aanval, toen aan deze eminente hervormer een tweede werd toegevoegd. Die tweede man was Calvijn, die in het jaar 1509 in Noyon in Frankrijk was geboren.

Welk een krachtig onderscheid ligt er niet tussen deze twee helden der Reformatie. De een, driftig en onversaagd, de ander schrander en kalm; de een als een Roanergus (zoon des donders) met vlijmende taal de vijand aantastend, de ander meer helderziend en gematigd, stonden zij nochtans elkander getrouw ter zijde en mocht het hun, met Gods hulp, gelukken om het licht meer en meer ingang te doen vinden.

Hevig werd Rome's woede ontstoken, maar vruchteloos trachtte het om deze beide stemmen, evenals die van anderen, in hun bloed te doen smoren. Overal kwam meer het licht op de voorgrond en het behaagde God om Zijn kerk uit de duister tevoorschijn te brengen.

Na deze beide strijders verschenen weer anderen. Het waren Melanchton en Zwingli. Ook zij waren geroepen om de strijd aan te binden tegen Rome's macht en dwaling.

Uit verschillende landen waren deze krijgers voortgebracht en hoewel zij verspreid strijdden, zou God hen doen overwinnen. Een korte blik in de kerkgeschiedenis zal doen zien, hoe snel en zeker de Waarheid zich over het wereldrond verspreidde en overal baanbrak. Nauwelijks echter had de hervorming haar hoogtepunt bereikt of aanstonds daalde zij weer af tot andere paden van ketterij, die vele van de nieuw gelegde banden vaneen deed rijten.

Omtrent een en ander kan echter meer getuigd in een volgend antwoord:

> **Vraag:** Degenen, die de leer van de hervorming aannamen, zijn die op het nauwst verenigd gebleven?
>
> **Antwoord:** Nee. Hoewel de hervorming vele personen de dwalingen van Rome's kerk deed verlaten, vormden deze hervormden twee onderscheidene groepen.

Één waren zij in hun protest tegen Rome; eensgezind stonden zij schouder aan schouder tegenover de paus; maar niettegenstaande deze overeenstemming, werden in de boezem van de partij tweedracht of gedeelde gevoelens gevonden, die hun nawerking niet mistten.

Gemeenschappelijk droegen zij de naam: Protestanten, op grond van het door hen in 1529 op de Rijksdag te Spiers uitgesproken protest tegen de leer van de Roomse kerk.

In dit protest erkenden zij tevens de Woorden Gods als de enige Schriften die autoriteit bezaten en als enige Bron in zaken des geloofs.

Nog eens. Één waren zij dus, wat betrof de afschudding van het juk van de pausen, maar toch werden in deze partij twee groepen gevonden, waarvan de een zich Luthersch en de andere zich Gereformeerd noemde.

't Is waar; er stonden destijds meerdere scheurmakers op, maar reeds vóór de hervorming bloeiden zij trouwens reeds in hun ideeverkondiging. Toen reeds bestond de wederdoperij, maar daar Rome alle ketterij wreedaardig strafte, werd dit niet openbaar gemaakt, maar nauwelijks was door de hervorming een deur geopend, die vrijheid liet van geloofsverkondiging of aanstonds werd er, onder meer door de wederdopers, gebruik van gemaakt. Bij de door hen verkondigde theoriën zullen wij nu niet langer stilstaan; temeer daar wij ze later meermalen zullen ontmoeten en bestrijden.

De Gereformeerden maakten en maken ook nu nog de Calvinistische kerk uit. De ringmuur om deze kerk of liever het beginsel, waarop deze kerk zich plaatst, is neergelegd in de 37 artikelen van Guido de Brès, die deze eenmaal opstelde als een verweerschrift en verdediging van de Gereformeerde leer en toezond aan Filips II, Koning van Spanje, teneinde diens vervolging der Hervormden te keren.

In het jaar 1561 werden deze artikelen in gebruik gesteld als een uiting van het gemeenschappelijk geloof; hierbij werd nog gevoegd de Heidelbergse Catechismus, die in het jaar 1563 door Casper Olevianus, leerling van Calvijn, en door Zacharias lJrsinus, leerling van Melanchton, te Heidelberg werd opgesteld. Ten slotte werden deze Formulieren van Eenheid nog vermeerderd met de Liturgische Schriften en de Vijf Artikelen tegen de Remonstranten, in 1618 en 1619 door de Dordtse Synode uitgevaardigd. De ringmuur om de kerk was dus stevig opgetrokken en in zeer hechte staat bevestigd, met andere woorden, de geloofsleer was door tal van bekwame mannen omschreven en in grondbeginsel neergelegd, maar toch belette dit niet, dat reeds in de volgende eeuw de ketterij de kerk binnendrong. In de eerste plaats Arminius, doctor in de godgeleerdheid te Leiden, die de voorganger werd van de Remonstranten, wier geloofsleer echter door de Synode van Dordrecht in 1618 en 1619 werd verworpen. Toch was deze ketterij tot vele zogenaamde Gereformeerden doorgedrongen. Wanneer wij de geschiedenis van de kerk beschouwen, dan mogen wij wel aanmerken, hetgeen door Petrus gezegd werd: Wij hebben een profetisch Woord, dat zeer vast is enz.

Indien God niet waakte, dan verkeerde weldra alles in duister. Ook thans is de toestand van de kerk treurig. Zij mag uitzien naar dat ogenblik, waarop het licht weer op de kandelaar zal schitteren en waarop de Koning komen zal om met de wan in de hand, de dorsvloer te doorzuiveren en de vijanden als een vervloeking te verwerpen.

Thans voor de kerk geen ander woord, dan het: Maranatha! dat is: de Heere komt, en de daaraan verbonden noodzakelijkheid om met die Koning in zalige harmonie te verkeren.

AFDELING 2: De Heilige Schrift.

Wij hebben een profetisch Woord, dat zeer vast is.
2 Petrus 1:19

Gehandeld hebbende over de godsdienst in het algemeen en over de bronnen van de Godskennis; zullen wij in de tweede plaats de Heilige Schrift beschouwen. Daaromtrent wacht in de eerste plaats de vraag:

Vraag: Wat verstaat u door de Heilige Schrift?

Antwoord: Het beschreven Woord van God, in tegenstelling met het onbeschreven Woord van God, hetwelk kan verklaard worden op de Persoon van Christus, als het onbeschreven Woord Gods, kan verklaard uit tal van Schriftuitlatingen.

Joh. 1:1: In den beginne was het Woord, en het Woord was, bij God en het Woord was God. Zo ook in 1 Joh. 1 wordt Christus genaamd: Woord des Levens, en in 1 Joh. 5:7 uitsluitend: het Woord. In Openbaring 19:13 weer, wordt Hij genoemd: Woord Gods enz.

Christus is dus het onbeschreven Woord, hetwelk later duidelijk verklaard zal worden, als wij de tekstplaats Joh. 1:14: Het Woord is vlees geworden, zullen behandelen.

De Heilige Schrift is dus het beschreven Woord of de verzameling van de gedenkschriften van de Goddelijke Openbaring. Indien wij een blik achterwaarts slaan, naar de oude tijdperken, dan zien wij dat deze openbaring geschiedde door mondelinge aanspraak en openbaring aan de vaderen, tot dat tijdstip waarop deze openbaring onder Goddelijke autoriteit op schrift is gesteld.

Het beschreven Woord kan ook verklaard in tegenstelling met het Woord, hetwelk zich door mondelinge aanspraak verder plantte. Het woord "Schrift" is ontleend aan het feit, dat voor het jaar 1423, toen de boekdrukkunst uitgevonden werd, alles als schrift tevoorschijn trad. Eerst na dit jaartal mocht het gelukken de Bijbel in verschillende talen opgesteld, alom te doen verspreiden in boekvorm.

Over de benaming van de Bijbel komen velerlei uitlatingen voor. Het woord Bijbel komt van het Griekse woord "Biblia," hetwelk evenees "boek" betekent.

Deze benaming nu komt in de Bijbel zelf meermalen voor. O.a. Markus 12:26: Boek van Mozes; Lukas 4:17: Boek van Jesaja; Openbaring 21:24: Boek dezer Profetie; alsook in Jesaja 34:16 en Handelingen 1:20.

Een andere bewijsgrond wordt geleverd door de omstandigheid, dat men in de overoude tijd veel op rollen schreef, welke ook menigwerf met de naam "boek" werden bestempeld. Ook onder andere namen komt de Bijbel voor.

Paulus zegt in zijn brief aan Timotheus: Alle Schrift is van God ingegeven, enz. De naam "Woord Gods," of "Woord des Heeren" wordt evenees meermalen verkondigd. Psalm 119:115: Uw Woord oord is mij een lamp voor mijn voet. Romeinen 3:2: Woord Gods. 1 Petrus 1: 25: Woord des Heeren.

Van dit beschreven Woord nu wordt, de heiligheid bewezen, ten eerste door de oorsprong.

De Heilige Schrift is van Goddelijk gezag. God Zelf gebiedt aan Mozes de ordonnantieën te omschrijven, zeggende: Schrijf dit in een boek ter gedachtenis enz.

Eenzelfde bevel ontving ook Johannes in de Openbaring: Schrijf hetgeen gij gezien hebt, hetgeen is en hetgeen geschieden zal na deze.

In de tweede plaats is de Bijbel heilig om de inhoud. Door deze inhoud verstaan wij de verhandeling van de gebeurtenissen, die in het beschreven Woord vermeld zijn en eertijds, in betrekking tot de ware Godsdienst, zijn geschied. Zij verkondigen ons de grondslag van de ware godsdienst, doen de verschrikkelijke gevolgen van de zonde kennen; maar prediken ook de lieflijkheid van de genade en het groot gewin der Godzaligheid.

Zij, de Heilige Schrift, stelt ons voor, hoe God van eeuwigheid reeds gedachten des vredes koesterde over de gevallen mens, komt de heerlijkheid van Gods besluit in het scheppingsverhaal te ontsluiten en doet ons zien hoe God met Zijn Genadeverbond nadert tot dat schepsel, dat eenmaal als het pronkjuweel van de Schepping in de staat der rechtheid stond. De Heilige Schrift ontsluit de weg tot het waarachtige geluk en leert ons ten slotte de voorbereiding, de strijd en de gronden van het Godsrijk krachtig kennen.

De inhoud is belangrijk en drukt het cachet van de heiligheid op het ganse werk; maar aangezien later meermalen de inhoud het richtsnoer van de verhandelingen zijn zal, rest ons nog slechts de heiligheid van de Schrift uit haar doel te bewijzen.

De Heilige Schrift is de enige ontsloten weg, als middel van God gebezigd, tot bekering en om de verworpenen te overtuigen. Vandaar dat Paulus uitroept: Al de Schrift is van God ingegeven en is nuttig tot leri ng, tot wederlegging, tot verbetering, tot onderwijzing die in de rechtvaardigheid is.

Wel terecht mag men dus het doel heilig heten. Het wijst ons de weg des vredes door de Middelaar Jezus Christus ontsloten.

Zo dan besluitende, moet dit Boek der boeken deze naam dragen, omdat alle schrijvers slechts waardigheid kunnen bezitten, indien zij zich op dit getuigenis gronden.

Vraag: Hoe openbaarde God Zich in het eerste tijdperk?

Antwoord: Er heeft niet altijd een beschreven Woord bestaan. Gedurende de eerste 20 eeuwen na de schepping, verklaarde God Zich door mondelinge aanspraak en openbaring. Talrijk zijn de bewijzen, waaruit duidelijk blijkt, dat God met hoorbare stem Zijn heiligen dit kenbaar maakte aan de Patriarchen.

Wanneer wij Adam in de staat der rechtheid in Eden's hof zien rondwandelen, kent hij God aan de wind des, daags.

Alsdan ontmoet hij zijn Maker, zich verheugende in Diens komst en ofschoon nu, terstond na de val, deze Godsopenbaringen werden voortgezet, zijn het niet meer die bevredigende ontmoetingen van weleer. Nu klinkt het: Adam, waar zijt gij? en deze woorden zijn het, waaruit blijkt dat God Zijn openbaringen, voor het schepsel hoorbaar, voortzet.

Adam wordt uit het Paradijs verdreven en nauwelijks is zijn zaad voortgeplant, of de kracht van de zonde komt zich te ontwikkelen; zich krachtig openbarende in de broedermoord, door Kaïn op Abel gepleegd.

Ook na deze daad klinkt het dadelijk aan Kaïn in de oren: Waar is uw broeder? Het is God, die aldus weer met hoorbare stem tot het schepsel nadert.

Op zodanige wijze nu, als God Zich openbaarde aan de goddelozen broedermoorder. Zo ook openbaarde God Zich in de latere tijd door

gezichten, dromen enz. en werd Zijn heilbelofte aan het schepsel verkondigd.

Aan Noach, de tiende van Adam, werd mondeling de zondvloed voorspeld, maar sterker nog blijkt deze mondelinge aanspraak in de roeping van Abraham uit het Ur der Chaldeën, waarbij hem de belofte werd gepredikt, zijn zaad erfgenaam te doen zijn van het Verbond der genade.

Even krachtig blinkt die mondelinge aanspraak tot Abimelech te Gerar, in betrekking tot Abrahams huisvrouw. Kortom: vele malen en op velerlei wijze heeft God zich aan de Vaderen verklaard, inzonderheid aan Zijn gunstvolk.

Wij zien later de Godsopenbaring door een droom verkondigd aan Jakob te Bethel, toen hij een hemelladder gadesloeg. Weer later verschijnt de Heere aan Mozes in de braambos.

Maar waartoe meer? Talrijke malen heeft God Zich door dromen en gezichten verklaard; zodat er stof genoeg is om in deze tot helderheid te komen.

Krachtig en onvermengd zij dus onze conclusie, dat God meermalen Zijn heiligen wil aan de mens heeft gepredikt en bekend gemaakt, zonder Schrift of aangetekende gedachtenis.

Vraag: Werd deze Godsopenbaring al vroeg op schrift gesteld?

Antwoord: Gedurende een tijdperk van 25 eeuwen werd deze Godsopenbaring niet beschreven. Hoewel de schrijfkunst reeds sedert vele jaren bij de Egyptenaren bekend was, werd dit nimmer bij Israël toegepast. De Israelieten wendden de schrijfkunst allereerst aan, in het opschrijven van hun geslachtsregisters.

Vraag: Hoe bleven dan de overleveringen der vaderen bewaard?

Antwoord: Dit kon niet anders, dan dat de vaderen de Godsopenbaringen overdroegen aan de kinderen en trouwens, wij kunnen bij een nauwkeurig beschouwen van de historie in de Heilige Schrift, duidelijk deze waarheid bespeuren.

Het is verstaanbaar dat Eva een krachtige indruk van de moederbelofte (Gen. 3:15) in haar ziel heeft ontvangen, zodat het evenmin behoeft te verwonderen, dat zij bij de geboorte van een Kaïn, reeds de vervulling van die belofte meende te aanschouwen, zodat zij uitriep: Ik heb

een man van de Heere verkregen. Toch zou later blijken dat het een broedermoorder was, die zij aan de boezem koesterde.

Later, bij de geboorte van een Seth, zou zij opnieuw weer uitroepen: God heeft mij een ander zaad gesteld, (in de plaats van Abel) maar hoe verder men zich door de tijd verwijderde van het tijdstip, waarop de belofte was gegeven, hoe meer de last van de zonde werd gevoeld. Ten tijde dan ook, waarop Seth's zoon, Enos, geboren werd, begon men als ellendigen de Naam des Heeren aan te roepen.

Bij zelfs enige geringe overdenking zal het nu niet moeilijk zijn om tot de conclusie te komen: Dat deze aanroeping van Gods naam op geen andere grondslag kon plaats hebben dan op de eens gegeven belofte, door Eva medegedeeld aan haar zaad en waarop deze hun gebed grondden.

Lamech, de negende van Adam, de vader van Noach, wist een heldere verklaring te schenken van alles, hetgeen door God in het Paradijs gesproken was. Nauwelijks wordt hem een mannelijk zaad geschonken of hij noemt de naam Noach, zeggende: Deze zal ons troosten over ons werk en over de smart onzer handen, vanwege het aardrijk, hetwelk de Heere vervloekt heeft.

Dus niet alleen blijkt hieruit dat Lamech met de vloek uit het Paradijs bekend was, maar ook met de belofte door God in het zaad der vrouw ontsloten, zeggende: Deze zal ons troosten enz.

Indien wij weer enige eeuwen verder gaan, dan zien wij de roeping die Abraham te vervullen had om deze belofte voort te planten en tevens zijn kinderen mede te delen, want God zei: Want Ik heb hem gekend, opdat hij zijn kinderen en zijn huis na hem bevelen zou en zij de weg des Heeren houden, om te doen gerechtigheid en gerichte, opdat de Heere over Abraham brenge, hetgeen Hij over hem gesproken had.

Zo zien wij dus, hoe de predikingen Gods, aan de patriarchen gedaan, door deze onder elkander bewaard werden.

Vraag: Was die mondelinge overlevering betrouwbaar en zeker?

Antwoord: Die overlevering werd gewaarborgd door de menigvuldige openbaringen van God. Bijna elke aartsvader mocht het voorrecht te beurt vallen, door Goddelijke aanspraken vermaand en onderwezen te worden. Elke volgende openbaring bevestigde de hechtheid

van de voorafgaande openbaring. Bij al deze overleveringen werd de juiste draad van volgorde bewaard, maar ook, en dit is in de tweede plaats een gewichtig argument van zekerheid, de duur van het leven van de mensen was langer dan thans.

In het eerste tijdperk van de wereld was het volstrekt geen zeldzaamheid, indien iemand negen eeuwen oud werd. Adam werd bijv. 930 jaar.

Indien wij nu de loop van de achtereenvolgende negen geslachten, volgens tijdsorde naspeuren, dan zien wij dat Lamech nog 56 jaren met Adam heeft geleefd.

De heerlijkheid van het Paradijs; de eenheid van de staat der rechtheid; de treurigheid van 's mensen val en de rampzalige gevolgen daarvan, konden dus nog mondeling aan het negende geslacht worden verhaald.

Alszodanig, mocht nu door tussenpersonen iets aan de overleveringen te kort zijn gedaan, de persoonlijkheid van Adam was het bewijs, dat de gebeurtenissen uit de eerste periode, door hem werden medegedeeld.

Uit de mond van de stamvaderen kon men dus de geschiedenis veler eeuwen. vernemen. Lamech heeft dus Adam persoonlijk gehoord en Noach, diens zoon, die 950 jaar oud werd, heeft, geleefd tot de geboorte van Abraham. Terach, Abrahams vader, leefde dus met Noach, terwijl Sem, de zoon van Noach, vijftig jaren leefde met Izaäk, de zoon van Abraham.

In historische zin bleef dus alle overlevering bewaard, daar Israël de geschiedenis van het begin, slechts van een derde verteller behoefde te vernemen.

In de derde plaats kunnen wij ook aanvoeren, dat de Satan zijn listen niet aanwendde in die mate, als in later eeuwen geschiedde; zijn aanvallen met leugen en bedrog hadden zich nog niet zo ontwikkeld, als in later eeuwen ondervonden werd.

Door openbare onderhouding; door de langere duur van het leven van de mensen; door de bescherming van de patriarchen en door de herhaalde openbaringen van God, werden de overleveringen getrouw en zuiver bewaard, hetwelk tevens te beter geschieden kon, door de niet zo grote veelvuldigheid van Satan's listen en bedrog.

> **Vraag:** Bij wie werd deze overlevering als de ware Godsopenbaring voortgeplant?

Antwoord: Het licht van de Godsopenbaring heeft zich in de geslachten van Seth tot Noach, voortgeplant als volgt: Seth, Enos, Kenau, Jereth, Henoch, Methusalem, Lamech, Noach.

Deze negen personen bewaarden de overleveringen getrouw. Vervolgens van Sem, Noach's zoon, tot Abraham, geschiedde de overlevering doomde volgende personen: Sem, Arphasath, Selah, Heber, Pelech, Rehu, Seruch, Nahor, Terach, Abraham.

Ook door deze geslachtsvaderen werd de overlevering voortgeplant. Nog twee geslachten zouden er komen, waarin deze geschiedenis persoonlijk zou blijven.

In Izak, Abrahams zoon, met uitsluiting van Ismaël Jakob, Izaäks zoon, met uitsluiting van Ezau, werd de levering voortgeplant.

Jakob werd na Pniëls gebeurtenis "Israel" genaamd, maar zijn zonen, twaalf in getal, zouden als twaalf stammen Bene natie vormen, waarin de ware Godsopenbaring zou worden bewaard. Paulus bevestigt dit, door te zeggen: Aan welke de Woorden Gods waren toebetrouwd.

In het Israelitische volk werd dus de zetelplaats van de oorspronkelijke Godsopenbaring gevonden.

Vraag: Bleef deze mondelinge overlevering en persoonlijke Godsopenbaring voldoende?

Antwoord: Wij hebben gezien dat deze bedoelde overlevering, onder de nakomelingen van Jakob bewaard werd. Zou nu echter bewaarheid worden, wat God aan de vaderen verklaard had, en zou dit onder zulk een menigte volks, als deze stammen, na een groot tijdsverloop werden, zuiver bewaard blijven, dan was het ook noodzakelijk, dat deze Godsopenbaring, onder Goddelijk toezicht en bijzondere bestiering, eenmaal te boek zou worden gesteld.

Vraag: Wanneer is dan de beschrijving van de Bijbel begonnen?

Antwoord: De eerste schrijver van de Bijbel is Mozes. Deze, in een tijd van druk en ellende geboren, terwijl Farao alle kinderen der Hebreeën gedoemd had om in de Nijl te verdrinken, werd nog enige tijd als kind door zijn ouders bewaard, maar toen zij ten slotte aan het gebod van Farao niet langer weerstand durfden bieden, werd ook hij in het oeverriet van de Nijl neergelegd. Door de bestiering Gods werd hij door de dochter van Farao ontdekt, meegenomen en later gebracht

naar het hof van Farao, alwaar hij zijn opvoeding ontving. Wel terecht wordt daarvan verklaard in Hand. 7:22: En Mozes werd onderwezen in alle wijsheid der Egyptenaren en was machtig in woorden en in werken.

Onder alle wisselvallige omstandigheden, maar ook door de wonderlijke leiding des Allerhoogsten, bracht hij het tot deze staat van wetenschap en kennis. Later werd hij niet alleen verkozen om Israël uit de ballingschap uit te leiden, maar ook werd hij door God aangewezen, om de eerste openbaring van de heilsbeloften, aan de voorvaderen gepredikt, op schrift te stellen.

Steeds verkeerde hij in een nauw gemeenschap met de Heere, waarvan Hij in Numeri 12:8 verklaart: Van mond tot mond spreek Ik met hem en door aanzien, niet door duistere woorden, en de gelijkenis des Hoeren aanschouwt hij.

Zo schreef deze trouww Godsknecht het scheppingsverhaal, de openbaring van de heilsbeloften, de geschiedenis van Israëls natie en haar druk en uitredding uit de slavernij.

De gewichtige gebeurtenissen, die betrekking hadden op de verheerlijking Gods en op de orde van de heilsopenbaring, werden alsmede door hem geboekstaafd. De bedreiging op het kwaad, de heilrijke beloften op de gehoorzaamheid werden door hem gepredikt; de ernstige vermaningen op de overtredingen maar ook de lieflijkste raadgevingen voor de verlegene, werden uit zijn mond gehoord, terwijl de trouw van deze Godsknecht door vele, door hem volbrachtte wonderen, op krachtige wijze bevestigd werd.

In Gods Woord wordt ons aangetoond, de beslistheid van zijn zending, de trouwheid van zijn openbaring en de onfeilbaarheid van zijn opgetekende schriften. Tot deze laatstgenoemde arbeid werd hij door de almacht Gods op bijzondere wijze geïnspireerd, zodat hij daarbij niet heeft kunnen falen.

Vraag: Wanneer is de beschrijving van de Bijbel voltooid?

Antwoord: Toen de beschrijving van de Bijbel voltooid werd, viel er een tijdsverloop van 15 eeuwen aan te wijzen, sinds van dat werk de eerste letteren werden neergeschreven.

1500 jaren nadat Mozes deze arbeid begonnen was, sloot Johannes, als banneling op Patmos vertoevende, de keur van deze Godsopenbaring. Van Mozes was eenmaal getuigt dat hij in nauw gemeenschap

stond met de Heere, maar niet minder, was dit het geval met Johannes, die aan de Heilige Schrift de laatste hand legde. Hij was de lieveling van Jezus, terwijl hij zich, vervolgd om de Naam en zaak van Zijn Meester, weldra naar het eenzame eiland Patmos verbannen zag.

Op iedere bladzijde van de door hem geschreven Openbaring, tekent zich de nauwe betrekking af, die er tussen Christus, en Zijn vervolgde dienaar, als banneling op Patmos, bestond.

Aan deze verbannen discipel, komt de goddelijke Meester, een ordonantie te openbaren, zoals wij opgetekend vinden in Openb. 21:5b: Schrijf, want deze woorden zijn waarachtig en getrouw.

Zo zien wij dan in Mozes, als de eerste, die op goddelijke last, de beschrijving van de Bijbel is begonnen en de banneling op Patmos legde daaraan vijftien eeuwen later de laatste hand.

In het tijdvak tussehen Mozes en Johannes, hebben verschillende Godsmannen aan de beschrijving van de Bijbel gearbeid en alle geschriften van deze Bijbelschrijvers, vormen tezamen een schoon en prachtig geheel: de Bijbel.

Vraag: Hoe zijn die Heilige Schriften, van verschillende schrijvers, verzameld geworden?

Antwoord: Eer wij de verschillende boeken van de Bijbel afzonderlijk gadeslaan, zullen wij eerst dat Godswoord in zijn hoofdverdeling bespreken.

De Bijbel bestaat uit twee delen: het Oude en het Nieuwe Testament. Het Oude Testament bevat de oorkonde van de beloften en profetiën, alsmede de geschiedenis van Israëls nationale en kerkelijke strijd.

Het Nieuwe Testament bevat de geschiedenis van de Christelijke Kerk in haar openbaring en heerlijkheid, benevens de grondslagen van de vervulling van de Goddelijke beloften.

Precies gelijk als met de gewone tijdrekening, waarvan alle onderscheidene delen met elkander een geheel vormen, zo ook vormen de 66 boeken, die door verschillende mannen geschreven zijn, de Canon van de Bijbel.

De oude Joden verdeelden het Oude Testament in 22 boeken; kleiner vormden zij het tot drie delen, die echter met elkander te zamen het Oude Testament of een gedeelte van de Bijbel vormden. Niettemin vormt elk deel afzonderlijk in uitspraak een geheel en niet een gedeelte.

David zegd o.a. van de eerste boeken van de Bijbel: De Wet des Heeren is volmaakt (Psalm 19).

Petrus zegt: Wij hebben het Profetisch Woord, dat zeer vast is enz. Dat gedeelte van de Bijbel geeft dus geen gedeelte van het Goddelijk licht, maar geeft ook beslist in en op zichzelf het volmaakte. Elk gedeelte van de Bijbel vormt op zichzelf een volkomen geheel.

De heilsopenbaringen treden in de Heilige Schrift helder aan de dag en kenschetsend mag het zeker heten, dat hoe meer de tijd naderde, waarop de vervulling van de beloften daad zou worden of er werden ook mannen geïnspireerd, om van dat licht, dat komen zonde, te getuigen.

De verzameling van de Heilige Schriften is vóór de Babylonische gevangenschap begonnen en werd voltooid door Ezra en Nehemia. In oude Apocriefe boeken, o.a. in Makkabeën 2:13 vinden wij verhaald, dat deze beide mannen een tempelbibliotheek aanlegden.

In het jaar 138 voor Christus werd de eerste verzameling voltooid en in het jaar 393 na Christus werd de volledige verzameling, mede geheel in volgorde, vastgesteld te Hippo, in Noord Afrika. Dat tussen deze beide tijdstippen een grote tijdsruimte ligt en dat dus de volledige verzameling veel tijd in beslag nam, wordt verklaard door de grote uitgebreidheid van de Kerk.

Thans kunnen wij er ons op beroemen, dat het gehele Evangelie reeds vele eeuwen in ons bezit is. Laat nu vrij de gehele wereld haar schatten roemen en het oog van de beschouwer vestigen op de zeven erkende wereldwonderen, als roemruchte voortbrengselen, door 's schepselshanden gemaakt; bij dit alles bezit Christus' Kerk een groter schat: het Evangelie.

Deze Schriften zijn van Goddelijk gezag en autoriteit. Voor Christus Kerk zijn zij het Testament, de uiterste wil, van een almachtig Gebieder, die leeft en regeert tot in eeuwigheid. Voor hen is het een dierbaar pand, en een zeker bewijs als recht voor de erfgenamen des eeuwigen levens.

Dat Oude en Nieuwe Testament tezaam, is hun onomstotelijke waarheid; de enige peluw van hun rust; hun enige wapenrusting in de strijd; maar ook en dit ten slotte, de enige grondslag waarop zij bouwen.

Geen betere uiting kan door iemand gegeven worden, dan hetgeen is neergelegd in het volgend vers, dat als een verklarende gedachte de zienswijze der keurlingen tekent:

Mijn ziel, waarop Gij veilig bouwen kond',
Dit is de grond, van 't eeuwig vreeverbond.
Schoon 't al ontschiet,
Waarop het oog tot zielsbevrij ding ziet;
Schoon 't al ontschiet,
Gods waarheid wankelt niet.
Dit testament,
Waarin mijn naam, door Jezus is geprent;
Dit testament, verblijdt mij in d' ellend.
Op ieder blad,
Wordt meer beloofd, dan Adam ooit bezat;
Op ieder blad; bespreekt mijn God Zijn schat.

Vraag: In welke taal is, de Bijbel geschreven?

Antwoord: Het Oude Testament is geschreven in de Hebreeuwse taal; dit was noodzakelijk, omdat het volk van Israël deze taal sprak en wij lezen in Rom. 3:2: dat aan dit volk; de Woorden Gods waren toebetrouwd.

Daar dus het Hebreeuws de moedertaal van de Joden was, moest ook de Godsopenbaring in deze taal worden opgesteld. Alle boeken van het Oude Testament zijn dan ook in deze taal geschreven, uitgezonderd de boeken van Daniël en Ezra, die in de Chaldeeuwse taal geschreven zijn. Dit vindt oorzaak in het feit dat deze werken door hen geschreven werden, ten tijde van de Babylonische overvoering van de Joden. Lange tijd hebben de Joden daar vertoefd, met het gevolg, dat zij langzamerhand de Chaldeeuwse tongval geheel overnamen, hetwelk te gemakkelijker ging, wijl het Chaldeeuws zeer nauw aan het Hebreenws is verwant. Beiden, Israëlieten en Chaldeeuwen waren van Semitische afkomst, zodat het dialect van deze onderscheidene talen al bijzonder overeenkwam.

Het Nieuwe Testament daarentegen is in de Griekse taal geschreven. Dit is de taal die in de dagen van het Nieuwe Testament algemeen gesproken werd, vandaar dat zij dikwerf "de taal der volken." werd genoemd. In het bevel aan de discipelen, in Matth. 28:19 gegeven, blijkt

een en ander afdoende. De vertaling van de Bijbel werd weldra een werkzaamheid die, algemeen plaats vond, ook in ons land.

Sedert het jaar van de hervorming werd de Bijbel weldra in alle talen overgezet en algemeen verspreid, maar van alle Neerlandse vertalingen verdient die van 1637, de bekende Statenvertaling, verreweg de voorkeur. Deze vertaling is de meest getrouwe en meestnauwkeurige, maar niettemin zijn ook daarin enige teksten aan te wijzen, die enigermate van de grondtekst verschillen. Ten opzichte van de vrijheid tot vertalen van de Bijbel, verschillen de Katholieken met ons van zienswijze. De gehele Bijbel is door hen in het Latijn vertaald en staat bekend onder de naam: "Vulgata-vertaling," waarbij nog dient te worden opgemerkt, dat zij hieraan eenzelfde gezag toekennen, als aan de grondtekst.

Het Katholicisme acht de drie talen van het kruis voldoende voor de vertaling van de Bijbel: het Grieks, het Hebreeuws en het Latijn en het houdt verder alle vertaling hardnekkig tegen. De reden welke Rome heeft om niet elk volk in zijn eigen taal de Bijbel te doen lezen, bestaat o.i. hierin, dat dan juist zoveel zaken als onbetrouwbaar zouden worden gebrandmerkt, die nu nog voor de leek met een kleed van heiligheid en vroomheid worden bedekt. Het is een treurvol verbod, waardoor aan de leken Gods Woord wordt onthouden en zij geen gevolg kunnen geven aan de hen door God gestelder eis: Onderzoekt de Schriften, want gij meent in dezelve het eeuwige leven te hebben en die zijn het, die van Mij getuigen.

De Bijbel zelf geeft tot deze vertalingen het recht. In 1 Korinthe 13 vinden wij hieromtrent een en ander geboekstaafd.

Wij zouden treffende getuigenissen kunnen aanhalen om het machtsmisbruik van Rome's priesters te kenschetsen, maar zullen hierover thans niet uitweiden. Besluiten wij echter hiermee, dat het een zalige weldaad is, dat God Zijn Woord aan allen heeft verklaard; niet alleen aan de priester, die daarin reden meent 'm vinden, om naar het goeddunken van zijn eigen hart to handelen, maar ook de leken, opdat zij, gelijk eenmaal de lieden van Beréa, mochten onderzoeken of de dingen aldus waren, in welk onderzoek zij de lieden van Thessalonica verre overtroffen (Hand. 17:10, 11).

Sinds de Hervorming werd de Bijbel in vele talen overgezet, maar krachtig zou eerst deze bearbeiding worden voortgezet, toen de bekende Bijbelgenootschappen werden opgericht. Het Brits- en Buitenlands

Bijbelgenootschap, dat in 1804 werd opgericht, heeft aan deze verspreiding zulk een stoot gegeven, dat de Bijbel weldra in meer dan 160 onderscheidene talen en tongvallen werd vertaald, Dit Genootschap verdient ook alle lof voor de nauwkeurige overzettingen.

Door deze algemene verspreiding, kan het tijdstip niet ver meer zijn, waarop alle tongen Gode zullen belijden en de waarheid van Gods Woord door allen kan worden onderzocht. Moge die Waarheid, ook door veler harten worden verstaan, tot verheerlijking van de Auteur en zaligheid van degenen, die die het ter ere Gods onderzoeken.

Vraag: Waarin onderscheidt het Bijbelboek zich van andere schriften?

Antwoord: Alle Bijbelschrift is neergeschreven onder de inspiratie van de Heilige Geest en de autorisatie van God, gelijk Paulus betuigt in Tim. 3:16: Al de Schrift is van God ingegeven en is nuttig tot lering, tot wederlegging, tot verbetering, tot onderwijzing, die in de rechtvaardigheid is.

Hier naast staat de verklaring van een Petrus, die getuigt: De profetie is eertijds niet voortgebracht door de wil eens mensen, maar de heilige mensen Gods, door de Heilige Geest gedreven zijnde, hebben ze gesproken.

Vele Godzalige mannen hebben geschriften nagelaten, die vele nuttigheden hebben bewerkt. Nog zijn deze geschriften hechte pilaren voor Gods Kerk, vol vertroosting, vol vermaning, maar hoe zij ook aan dit doel mogen beantwoorden; zij kunnen niet evenaren aan het Woord Gods.

't Is waar. Hoe ver hun blik ook stralen mocht en hoe zeer betrouwbaar de leiddraad ook mocht zijn, in hun geschriften neergelegd, zij allen waren afhankelijk van de Bijbel en ontleenden aan dat arsenaal hun geestelijke wapenen.

Inderdaad: Geen waarheid bestaat buiten de waarheid en al deze schrijvers, hebben hun geschriften op de Bijbel gegrond en daaraan hun wapenen ontleend.

Wellicht zullen velen vragen: Zijn die mannen dan niet bij hun arbeid gedreven door de Heilige Geest en worden hun nagelaten geschriften niet, met aller instemming "overjarig koren" geheten. Ons antwoord luidt dan: Zeer zeker, ook deze mannen werden door de Heilige Geest

bearbeid, maar Gods Woord bestond reeds en daarin werden zij geleid. Gods Woord was de Bronwel; zij de aders waardoor haar inhoud zich centraliseerde. De Bijbel was het fundament en daarop voltooiden zij hun arbeid aan het Godsgebouw. Inderdaad: Alleen van Gods Woord kan getuigt werden: Wij hebben het Profetisch Woord dat zeer vast is enz. Hoe helder ook in die oude geschriften de Goddelijke Waarheid uitblinkt, toch treedt daarin de geest van de schrijver aan de dag. In één woord: de mens blinkt er in uit en de feilbaarheid en afhankelijkheid van dat schepsel, vertoont zich op iedere bladzijde.

In tegenstelling daarmee, verheft Gods Woord zich op haar autorisatie en onwrikbaarheid. De geschriften van de kerkvaderen, hoewel menigvuldig verschenen, zijn zeldzaam en worden zelden aangetroffen. Het is de tand des tijds die hen allen doet verdwijnen, maar Gods Woord trotseert alle eeuwen.

Zolang reeds het beschreven Woord bestaan heeft en zolang de aarde zal bestaan, zolang zal ook Gods Woord bestaan als een Bron der vertroosting; als leidsman door een Mesech van jammer en ellende; als een wapenrusting in de strijd; maar ook ten slotte, als teken van een glorierijke zegepraal, na geeindigde strijd.

Vraag: Waarvoor moeten wij de Bijbel houden?

Antwoord: Wij moeten de Bijbel houden voor Gods Woord, beide naar inhoud en beschrijving. Hij is Gods Woord, hoewel er zelfs reeds in overoude tijden personen werden gevonden, die als ketters de Bijbel in een onzuiver licht trachten te plaatsen. Bovendien is en blijft hij een zuil voor Gods Kerk.

Verschillende uitlatingen van de Heilige Schrift bevestigen deze waarheid door krachtige argumenten, o.a. Ps. 119:105: Uw Woord is mij een lamp voor mijn voet. 1 Petrus 1:25: Woord des Heeren, en naar Rom 3:2: de Woorden Gods. Hij is Gods Woord om zijn inhoud, die de Goddelijke openbaring bevat; die de heilige mannen niet hebben beschreven naar eigen inzicht of naar eigen wijsheid, maar welke arbeid zij door de bijzondere verlichting van de Heilige Geest , tot den einde hebben mogen volbrengen.

Hij bevat in de eerste plaats de Godsopenbaring, hoe God door het schepsel gekend en verheerlijkt moet worden. Dit was de grondzuil van alle patriarchen, profeten en apostelen en bovendien niet hun eigen

woord, maar door God verklaard in hun harten. In aansluiting hiermee vinden wij dan ook in 1 Kor. 2:5 opgetekend: Opdat Uw geloof niet zou zijn in wijsheid der mensen, maar in de kracht Gods. Daarom dus predikten en schreven zij. En mocht deze geopperde waarheid nog bestrijding vinden, dan is er zeker alleszins reden tot de vraag: Waar ter wereld zou men middelen gevonden hebben om zo de juistheid van de Godsopenbaring te verklaren, tenzij God Zelf die aan hun hart had geopenbaard?

Wij hebben verder nog slechts te letten op het getuigenis van Job, als hij vraagt: Vanwaar zal ze gevonden worden, namelijk de Wijsheid, waar is de plaats des verstands? In dit geval mogen wij zeker wel antwoordend uitroepen: Noch bij de mens, nog bij de zee, nog bij de afgrond: ja, alle schepselen zullen dan moeten uitroepen: bij mij is het niet.

Die wijsheid is meer waard dan robijnen en naar aanleiding van deze woorden mag Job wel vragen: Waar is de plaats des verstands?

Niet bij het schepsel; voor alle schepselen is zij verborgen. Aan hun zijde moeten bederf en dood sidderend het antwoord stamelen: Haar geruchten hebben wij met onze oren gehoord. Hoort en ziet dan Gods Woord, wanneer het met kracht ontsluit het eeuwige raadsbesluit van onze verlossing. Zeker, de dood, als straf op de zonde bedreigd, doorgegaan tot alle mensen, zou zijn verwoesting voltooien, maar God verklaarde door dat Woord een onfeilbaar middel tot verlossing en behoud. Daarom dus, tot welk een laagte het schepsel ook is gezonken, in Gods Woord ligt een veilige artseny tegen allerlei kwalen en tegen de adderbeet uit Eden's hof.

Zien wij de dieptegangen, die hier zo dikwijls geleerd, aanschouwd en doorwandeld moeten worden en gelijkt het ons in enkele ogenblikken, alsof alles samenspant om Gods uitverkorenen ten onder te brengen! - Geen nood! In dat Woord ligt de toekomst van Zijn Sion: het zal slechts zijn een voorbijgaande verdrukking van tien dagen. Daarom dat Evangeliewoord is ook voor hen bemoedigend: In de wereld zult gij verdrukking hebben, maar hebt goeden moed; Ik heb de wereld overwonnen. Straks, zo verhaalt ons dat Woord, zal aan die periode van verdrukking een einde komen en dan is er op de lippen van Gods keurlingen slechts plaats voor de opmerking:

Hier scheen ons 't water te overstromen,
Daar werden wij gedreigd door vuur;

Maar Gij deed ons 't gevaar ontkomen,
Verkwikkend ons ter goeder uur.

Daarom, de inhoud van Gods Woord is het alles voor Gods Kerk, maar ook is het een eeuwige beslissing voor de vijand, als een zeker en nimmer falend vonnis, dat voor eeuwig over hem zal worden voltrokken, wanneer de Auteur, in kwaliteit als Rechter, Zijn Woord zal handhaven.

Vraag: Maar hoe kan de Bijbel Gods Woord genaamd worden, daar er toch zoveel ongoddelijks in voorkomt?

Antwoord: 't Is waar. De Bijbel bevat, naast de vermelding van de heilsopenbaring die God aan Zijn volk verklaart en de eeuwige raadsbesluiten, door God ontsloten, ook de vermelding van vele zondige woorden en werken, door zondige mensen en door de Satan geuit of gewerkt.

Vanaf Genesis 3 tot aan Openbaring 22 wordt op bijna elke bladzijde de diepe rampzaligheid van het schepsel gepredikt en hoe het zich in zijn zondige staat naar buiten openbaart. De eerste zondekreet wordt openbaar in de uitroep van Kaïn: Ben ik mijn's broeders hoeder? Daarin uit zich de van zijn Maker losgescheurden mens. Zijn verbastering en godsverlating openbaart zich in broederhaat en godsverachting en zouden wij alle gevallen optekenen van personen, die monsters waren van zedeloosheid en godsverlating; zouden wij aanhalen de daden van een Saul, een Achab, een Nebukadnezar, een Judas enz. wij zouden te uitgebreid worden, hoewel de door hen bedreven zonden zich voordoen als de vulkanische opening van 's mensen verdorvenheid.

Niettegenstaande dat alles, bevat de optekening van deze wanbedrijven in Gods Woord, zeer veel nuttigheid.

Is de heerlijkheid van de Godsopenbaring zo helder ten toon gespreid tot 's mensen geluk, daartegen diende eveneens de grootheid van de menselijke ellende te worden opgetekend en veilig mogen wij aannemen, dat de, voornaamste reden van de optekening van deze wanbedrijven is: de snoodheid van de zonde te doen kennen.

In de tweede plaats bevatten zij in hun verkondiging een waarschuwing tegen de bittere gevolgen. Salomo zegt in Spr. 9:17: De gestolen wateren zijn zoet, maar onmiddelijk laat hij er in vers 18 op volgen: Hij

weet niet dat aldaar doden zijn en al haar genoodden zijn in de diepten der hel.

In de derde plaats openbaart zich in de Heilige Schrift een waarschuwing tegen de verspreiding van dergelijke wandaden, hetwelk eveneens door de optekening van deze feiten wordt bereikt. Bovendien wijst de Heilige Schrift in aansluiting met dergelijke feiten de weg aan boetvaardigen, die aan hun diepe zondeval ontdekt zijn geworden en nu hun toevlucht nemen tot Hem, bij Wie vergeving is van alle ongerechtigheid.

Veel, zeer veel zijn de nodigingen die in de Bijbel worden uitgesproken, om zich af te keren van de paden der zonde en te wandelen op de wegen der gerechtigheid.

Hoe zou, en deze vraag dient wel ernstig overwogen te worden, vloek en zegen in Gods Woord worden geleraard, indien de wandaden des schepsels daar niet onmiddelijk bij werden opgetekend?

Immers; hoe moest de vloek tegenover de zegen worden geleraard in onderscheiden vrucht en werking en hoe moest de straf gesteld worden, tegenover de zegen der genade Gods?

In aansluiting met deze zekere opinie, zien wij meermalen feiten in Gods Woord geboekstaafd, welke argumenten zijn tot verdediging van ons beweren. Zie o.a. hoe een Ebal en een Gerizim, gesteld worden als getuigen tegenover gans Israël, om de schrik van Gods oordelen óf de voorrechten van Zijn zegeningen te doen kennen en gevoelen.

Deze tegenstellingen hebben ieder hun nuttig doeleinde en leraren de tegenovergestelde gevolgen van de werkingen. Het schepsel zegt dikwerf: Laat ons eten, drinken en vrolijk zijn, want morgen sterven wij; de Heilige Schrift daarentegen predikt: Wij allen moeten geopenbaard worden voor de rechterstoel Christi, opdat een iegelijk wegdrage, hetgeen in het lichaam is geschied.

Men verlieze bovendien niet uit het oog, dat die wandaden daar niet ter navolging zijn neergeschreven, maar tot volstrekte waarschuwing en tot getuigenis hoe een heilig God de zonde haat en straft. Christus zegt dan ook niet: David en Lot zijn het die van Mij getuigen maar "de Schriften." Kortom, in deze bladen, waarin de gerechtigheid Gods aan de ene en de zonde des schepsels aan de andere zijde verhaald wordt treedt Gods trouw helder aan het licht, waarvan tevens de bestendiging, door alle eeuwen heen, onloochenbaar gekenschetst wordt.

Een weg van Goddelijke rechtvaardigheid ligt er getrokken, tussen de wegen en voren van ellende aan 's schepsels zijde. Geen Bijbelblad of de menselijke snoodheid wordt gepredikt. Geen Bijbelblad of de volheid van Christus wordt verkondigd.

Daarom, de zonde van de wereldling, of van de Bijbelheiligen is op Goddelijke ordonnantie opgetekend, als een sprekend getuigenis, gelijk onder meer de daad van Lot's huisvrouw een sprekend getuigenis van ongehoorzaamheid werd.

Dat wij dan uit de mededeling van deze feiten mochten leren, hoe God gevreesd, hoe God geëerd moet worden en dit maar veel de klacht van onze ziel mocht zijn: Och dat mijn wegen gericht werden, om Uw inzettingen te bewaren (Ps. 119:5).

Vraag: Wat is de eigenlijke grond van de uitnemendheid des Bijbels?

Antwoord: De voornaamste grond van de uitnemendheid des Bijbels, is haar ingeving door de Heilige Geest.

De Goddelijke autoriteit van de Heilige Schriften is de voornaamste grond van haar onfeilbaarheid, terwijl zij daarbij gezag en naam ontlenen aan de volkomenheid van de Goddelijke inspiratie, waarop alles rustende is.

De Heilige Geest, die de inspirateur geweest is van de Bijbelschrijvers en de zekere waarborg was, dat niets dan alleen Gods eer, 's mensen waarachtig geluk en de bestrijding des satans werd aangetoond, kon niet falen.

Dat deze mannen, door de Heilige Geest gedreven, zichzelf daardoor uitspraken, bewijst wel bijna elke bladzijde van deze gewijde Bladen.

Wellicht vraagt men nu van verschillende zijden: Waarin bestond dan wel de werking van de Heilige Geest ? Dit is een gewichtige vraag en niet minder gewichtig is het antwoord dat moet aangeven de juisten toestand, waarin de bijbelschrijvers zich bevonden, tijdens de volbrenging van hun arbeid. Terwijl zij mensen waren, van gelijke bewegingen als wij, zijn zij geen dode schrijfmachines geweest, die alleen gebruikt werden om de pen te hanteren of dode lichamen, waardoor de Geest schreef, maar het waren denkende, onderzoekende mensen.

Omtrent hun arbeid vinden wij een en ander kernachtig voorgesteld in Ezechiël 1, alwaar gesproken wordt van een groot rad, dat tal van klei-

nere raderen in beweging bracht. Het grote rad nu, kan vergeleken worden bij de Heilige Geest; de kleinere raderen bij de dienaren. In het grote rad concentreert zich de beweging, doch de kleinere raderen volbrengen de verlangde werking.

Van al deze raderen wordt in Ezechiël gezegd, dat zij zich in één richting bewogen; zo ook de bijbelschrijvers werden bij hun arbeid gedreven door één ideaal. Zij allen bedoelden de hoogste ere Gods, benevens het heil en de zaligmaking van de van God vervreemde zondaar.

In het in Ezechiël voorgestelde gezicht wordt verder gesproken van dieren, die vol ogen zaten. Zij waren bij machte om het heden, het verleden en de toekomst te bezien. Deze bekwaamheid werd eveneens in de bijbelschrijvers openbaar, getuige het aan Johannes op Patmos gegeven bevel: Schrijf hetgeen is, hetgeen was en hetgeen geschieden zal na deze.

Het door de Heilige Geest verlichtte oog stelde hen in staat om het heden daar te stellen, het verleden te boestaven en de toekomst te verklaren, overeenkomstig Gods besluiten. Gelijk, ten slotte, de dieren in Ezechiël's beeld geheel bedekt waren, zo ook komen de capaciteiten van deze onderscheidene schrijvers niet op de voorgrond. Zij komen zelfs in het geheel niet in aanmerking, want, zegt Pauls: onze uitnemendheid boven die van de ander, is geen.

De drang die op deze schrijvers werd uitgeoefend door de Heilige Geest was zacht. Ieder van hun scheen zijn eigen wil te volgen. De schrijvers bezaten één en dezelfde Geest. Ieder van hun wist wat Hij wilde en eensgezind zijn zij in alles en allen dezelfde geweest. Het werk van de Heilige Geest bestond dan ook in de eerste plaats tot een aandrijven van de personen, die door God tot deze arbeid verordineerd werden.

Schrijf dit tot gedachtenis in een boek en leg het in de oren van Jozua, zo luidde eenmaal het Godsbevel tot Mozes (Ex. 17:14) en Mozes deed dit gewillig, alsof hij uit eigen beweging schreef.

Een dergelijk bevel zien wij in Openb. 1:19 aan Johannes gegeven. Schrijf hetgeen gij gezien hebt en hetgeen is en hetgeen geschieden zal na deze! Twaalf maal werd dit bevel tot schrijven gegeven en altijd weer werd de schrijver gereed gevonden zijn taak te aanvaarden. Uit dat alles blijkt duidelijk dat deze schrijvers geschreven en gesproken hebben door goddelijk aandrift, door de heilige Geest gewrocht.

In de tweede plaats openbaarde zich de arbeid van de Heilige Geest door ingeving.

De Heilige Geest werkte op het verstand, waardoor de zaken, die zij schrijven zouden, getrouw werden opgesteld en waardoor hen de woorden werden ingegeven, dit alles op gepaste wijze weer te geven. Terwijl dus deze schrijvers daar ter neer zaten, werd hun eigen onderzoek niet weggenomen. Integendeel. Vele eigenaardige zegswijzen doen uitkomen wie de schrijver is van een of ander boek. Paulus getuigt, in 1 Kor. 12:11: Doch deze dingen allen, werkt een en dezelfde Geest, delende aan een iegelijk in het bijzonder, gelijkerwijs Hij wil. Wanneer wij dan ook de Bijbelboeken met aandacht doorlezen, dan is er geen aparte studie nodig, om er de verschillende schrijvers niet hun persoonlijk typische uitdrukkingen in tevoorschijn te zien treden. Hier tokkelt de snaar der liefde van een Johannes; dáár vernemen wij de vaste stem van een Petrus; elders weer zien wij de heilige lijn der verkiezing aangehaald door een Paulus; dan weer zien wij de evangelische heerlijkheid van een Jesaja, iets verder zien wij de wisselvallige gebeurtenissen van het wereldtoneel, verhaald door een Daniël, terwijl weer iets verder de boetbazuin klinkt van een Hosea, enz.

Genoeg hieromtrent. Waarom zullen wij in meerdere details treden bij het schetsen van de verschillende karakters? Dit is zeker, hoewel al deze mannen in tact en bekwaamheid veel van elkander verschilden, werden zij door de inspiratie van de Heilige Geest bekwaam gemaakt tot de arbeid en gaven zij de juiste bedoeling van de Heilige Geest weer.

Naast de aandrijving en ingeving openbaarde zich, in de derde plaats, de besturing, als een vrucht van de arbeid van de Heilige Geest. De heilsorde die ons uit Gods Woord tegenblinkt en die als een gouddraad dat Woord doorloopt, aandachtig gadeslagen, doet al dadelijk de conclusie trekken, dat het een Goddelijke leiding was, die deze leiddraad van de Bijbeltheorie bestuurde.

Terwijl daar die mannen als aan een schrijftafel neerzitten, worden zij bewaakt door de Heilige Geest, opdat zij niet mochten uitwijken naar andere paden. Zonder personen, tijden of waardigheden in ogenschouw te nemen, hebben zij de ondergang van verschillende monarchiën beschreven en de zegepraal van Christus' Kerk, door alle eeuwen heen, glashelder aangetoond. Bij dit alles wordt de heilsorde van begin tot het einde krachtig gehandhaafd.

In verschillende tijden, beschrijven zij de verschillende zaken, altijd even helder en correct.

Hoe meer de volheid des tijds nadert; hoe meer door hen de heerlijkheid van de komende Messias gepredikt wordt, als verlustigden zij zich reeds in Zijn aanblik. Even luid prediken zij de voldoening, die door Hem zal worden aangebracht, op grond van de getuigenissen van patriarchen en profeten. Sommigen willen dat de bijbelschrijvers, op die ogenblikken, waarop hen iets geopenbaard werd, dit neerschreven; maar Gods Woord spreekt dit tegen. Zij schreven hetgeen zij gehoord, gezien of onderzocht hadden en werden in hun gedachten geleid door de Heilige Geest, die hen belette, iets onnodigs, iets onwaars of iets verkeerds te schrijven,

Johannes getuigt dan ook: Hetgeen van den beginne was, hetgeen wij gehoord hebben, hetgeen wij aanschouwd hebben, en onze handen getast hebben van het Woord des levens (1 Joh. 1:13), en hetgeen wij dan gezien en gehoord hebben, dat verkondigen wij U enz; en Lukas getuigt mede: Zo heeft het ook mij goed gedacht, hebbende alles van voren aan naarstiglijk onderzocht vervolgens aan U te schrijven, voortreffelijke Theofilus (Lukas 1: 3).

Als zodanig is al hun schrijven gegrond op eigen naarstig onderzoek en is het voor de Heilige Schrift gewaarborgd door de autorisatie van de Heilige Geest.

Zij hebben in hun schrijven niet kunnen dwalen en stelden vooral de ere Gods, boven die van het schepsel.

Zalig dan hij, die verwaardigd wordt, dit Woord, door de Heilige Geest ingegeven, als het Testament, als het richtsnoer te bezitten, want zo waarachtig als Hij is, die deze woorden ingaf. Zo zeker treden ook de daarin verkondigde, nog toekomstige zaken, in vervulling.

Eer zal de hemel en de aarde voorbijgaan, eer er een tittel of jota zal voorbijgaan van deze Schriften. Laat ons er dus voor wachten iets aan de inhoud daarvan af of toe te doen, want voor beide handelingen heeft God Zijn rechtvaardige straffen verklaard aan de bedrijver (Openb. 22).

Nee, Gods volk moet in het bezit gelaten van het onfeilbare Woord, zonder bijvoeging of schrapping van 's schepsels zijde. Ontneem dat volk haar Bijbel en u ontneemt haar alles, want diezelfde Heilige Geest die eenmaal de schrijvers inspireerde, heeft ook de harten van dat

keurvolk bearbeid, overeenkomstig de waarheid, eenmaal door Hem geboekstaafd.

Hij doet hen in de sporen der waarheid wandelen, zodat dat Woord, in waarheid voor hen is: een lamp voor de voet en een licht op hun pad; een rijke bron van vertroosting en de zalige uitdrukking van de gemeenschap van God, in betrekking tot Zijn erfvolk.

Vraag: Welke zijn de bewijzen voor de Goddelijkheid van de Heilige Schrift?

Antwoord: De Heilige Schrift bewijst zels haar Goddelijkheid, door de verhevenheid van haar leer.

1 Korinthe 2 vers 9: Maar gelijk geschreven is: hetgeen het oog niet heeft gezien en het oor niet heeft gehoord, en in het hart des mensen niet is opgeklommen, hetgeen God bereid heeft, dien, die Hem liefhebben. En vervolgens in vers 10: Doch God heeft het ons geopenbaard, door Zijn Geest: want de Geest onderzoekt alle dingen, ook de diepten Gods.

De verhevenheid van de Bijbelleer verklaart ons de verborgenheid, die in die Schriften is neergelegd. Zij, die Heilige Schriften, zijn de ladder, die het tijdelijke met het eeuwige; het eindige en het oneindige, als tot een geheel laat samenvatten. Om kort te zijn: Hoe zouden wij bijvoorbeeld iets van die Oneindige gekend hebben, indien niet de deugden en volmaaktheden van dit eeuwig Godswezen, waren gekenschetst voor onze bevatting?

In de tweede plaats bieden zij een ruim veld om de verhevenheid en heiligheid van haar voorschriften gade te slaan. Alle Schrift buiten God, wordt gekenschetst door het streven van de schrijver, om de mens, zichzelf of anderen, op de voorgrond te plaatsen of om naar eigen inzicht, deugd of ondeugd, moraliteit of godsdienstzin, te kenschetsen of in een enkel opzicht bevorderlijk te zijn. Niet alzo de Heilige Schrift.

Haar verhevenheid blinkt uit, doordat zij voor en in elke stand, trap of mate haar leefregels bevat voor de mens.

Er is echter meer waaruit de Goddelijkheid blijkt. Een reeks van voorzeggingen, die op hun tijd en plaats juist vervuld zijn, geheel overeenkomstig de verkondigde profetie, zijn hiertoe een krachtig bewijs. Deze profetiën konden niet vervuld worden, indien zij niet door Goddelijke openbaring werden verklaard.

Eer nog enig schepsel het levenslicht aanschouwd had koesterde God reeds gedachten des vredes over dat schepsel, waar van Hij de toekomstige val voorzag, omdat wij ook daarvan in de Heilige Schriften zien gewag gemaakt. Dit zegt dan ook Jesaja in hoofdstuk 41 vers 21 en 22: Brengt ulieder twistzaak voor, zegt de Heere; brengt Uw vaste bewijsredenen bij, zegt de koning Jakobs.

Laat hen voortbrengen en ons verkondigen de dingen, die gebeuren zullen; verkondigt dingen, welke die geweest zijn, opdat wij het ter hart nemen, en het einde daarvan weten: of doet ons de toekomende dingen horen.

In hoofdstuk 42 vers 9 zegt de Heere Zelf: Ziet, de voorgaande dingen zijn gekomen, en nieuwe dingen verkondig Ik, eer dat zij uitspruiten doe Ik ulieden die horen.

Deze Raadsbesluiten Gods, door de Profeten verkondigd en die juist zijn uitgevoerd, bewijzen schitterend, dat de Goddelijke autorisatie op de voorgrond treedt. Niet alleen in het werk der verlossing werden die profetiën verkondigd maar ook ten opzichte van de wereldregering.

Meer nog wordt ons de goddelijkheid van de Heilige Schriften verklaard als wij het Bijbelwoord en de Bijbeltaal op het hart van de mens zien werken. Het maakt daarop een indruk als geen enkel mensenwoord zou kunnen doen. Zie daaromtrent Jeremia 23 vers 29, alwaar de Heere vraagt: Is Mijn Woord niet alzo als een vuur? spreekt de Heere, en als een hamer, die een steenrots te morsel slaat?

Zo wordt dus hier Gods Woord vergeleken bij een vuur. De nuttige betekenis hiervan wordt duidelijk, als wij deze verklaring in verband brengen met het vuur van de goudsmid, dat dienst moet doen om het kostbare gouderts te zuiveren van allerlei onzuivere bestanddelen, die zich daarmee hebben vermengd.

Door de bediening van de Heilige Geest wijst dat Woord de bedorven schuilhoeken des harten aan waarin de inklevende verdorvenheid heerschappij voert. Daarvan kan slechts die ziel, door de Heilige Geest, en door middel van dat Woord, gezuiverd.

Meermalen wordt de symbolische vergelijking met een hamer, bewaarheid, als God dat hart, dat zich in hoogmoed tegen Hem verheft, door middel van Zijn Woord doet vergruizen als een pottenbakkersvat.

Dit alleen geschiedt zaligmakend in betrekking tot Gods volk, maar ook op de wereldling is de indruk van dat Woord groot en sterk. Velen

zijn er onder hen die met een ontwaakte consciëntie de zonde bedrijven; velen zijn er onder hen in wie het vuur van de vijandschap zich tegen dat Woord verheft, totdat soms Gods Woord, als een krachtig, middel door de Heilige Geest gebruikt, hun hart doet breken onder de mokerslagen der Waarheid.

Te allen tijde is er tegen Gods Woord van 's schepsels zijde geageerd, maar eveneens te allen tijde bleek Gods Woord te zijn als een tweesnijdend scherp zwaard, waarvan wij in Hebreeën 4 vers 12 vinden opgetekend: Want het Woord Gods is levend en krachtig, en scherpsnijdender dan enig tweesnijdend zwaard en gaat door tot de verdeling der ziel en van de Geest, en der samenvoegselen, en des mergs en is een oordeler der gedachten en der overleggingen des harten.

Door dit zwaard nu zijn alle tegenstanders verslagen geworden. Duizenden leerstellingen zijn er in de loop der eeuwen aangenomen, maar zij allen, die baan wilden breken voor hun nieuw opgeworpen theoriën, stortten zich te pletter tegen de hechte rots van Gods Woord. Talrijk zijn hieromtrent de bewijzen in de Algemene Geschiedenis, maar even talrijk is dit ook in het persoonlijke bewaarheid. Menigmaal werd de grootste spotter als in één oogwenk getroffen, om aan de voeten van de zwaarddrager neer te zinken.

Gods Woord wordt eveneens vergeleken bij de regen, die de bodem doortrekt en boom en struik zijn wasdom geeft. Zie hieromtrent Jesaja 55 vers 10 en 11: Want gelijk de regen en de sneeuw van de hemel neerdaalt, en derwaarts niet wederkeert, maar doorvochtigt de aarde en maakt dat zij voortbrenge en uitspruite, en zaad geve de zaaier en brood de eter; alzo zal Mijn Woord, dat uit Mijn mond uitgaat, ook zijn, het zal niet ledig tot Mij wederkeren.

Zo komt dus Gods Woord, al datgene waarin de Heilige Geest het leven wrocht, door de het Woord van God te bevochtigen, te doen opwassen en vruchten te doen dragen, zodat dat leven, in de vrijheid Christi, zich openbarende in Christus, zou opwassen tot volmaking. Maar waar zouden wij eindigen, indien wij de verhevenheid van de Bijbel in de kracht van zijn werking zouden beschrijven. Genoeg zij het, de verklaring van een David aan te halen, waar deze in de lijden Psalm getuigt: De Getuigenis des Heeren is gewis, en in Psalm 119 vers 105: Uw woord is een lamp, voor mijnen voet en een licht op mijn pad.

Er is meer. Het bezit van het Bijbelwoord alleen verheft de bezitter boven de niet-bezitter. Dit blijkt o.a. uit de geschiedenis van Israëls volk. Hoe ver stond dit volk niet in intellect en fierheid boven het heidendom, dat zich op slechts houten of stenen afgoden kon beroepen en de leer van Gods getuigenis missen moest. Dit feit gaf dan ook stof aan de dichter van de 147e Psalm, tot het vervaardigen van deze regels:

Hij gaf aan Jakob Zijne wetten,
Deed Israel op Zijn woorden letten;
Hij leerde z' in Zijn wegen wand'len,
Zo wou met geen volken hand'len:
Die moesten Zijn getuigenissen
En zijn verbondsgeheimen missen.

In de oude tijd waren dus deze natiën ver boven de andere verheven, maar ook in onze tijd wordt dat openbaar. De zedelijke meerderheid van de christennatiën boven die van de heidenen, is slechts een vrucht van het bezit van de Bijbel. Dit bewijs is absoluut en moge als een volstrekte verdediging gelden; maar er is nog heerlijker bewijs.

Christus, die de Waarheid zelf was, beroept Zich tegenover Zijn vijanden op het getuigenis van de profeten en evenzo Zijn gezanten, die later Zijn voetstappen drukten. Christus en Zijn apostelen, hebben beiden dezelfde wapens in de strijd. Als uit de mond van deze goddelijke Leraar, die zelfs bij de atheïst als een voorbeeldig mens staat aangeschreven, de woorden vloeien: daar staat geschreven, dan wijst Hij daarmee niet op het getuigenis van een vroegere wijsgeer, maar op het getuigenis van de profeten, en niet alleen staaft Hij deze getuigenissen uit het Oude Testament, maar ook uit het Nieuwe Testament. Dit alles bewijst de Goddelijkheid van de Heilige Schrift en vooral wordt deze aangetoond, doordien Christus deze getuigenissen Zelf krachtig verzegelde.

In Johannes 16 vers 13 lezen wij, dat Christus belooft aan Zijn discipelen de Heilige Geest te zullen schenken, terwijl wij de vervulling hiervan kunnen lezen in Handelingen 2 vers 4.

Ook in de leer van Christus wordt meermalen gepredikt, hoe Hij de zaligheid als prijs stelt op het geloof en de verdoemenis op het ongeloof. Dit prediken kon toch onmogelijk van kracht zijn, indien er niet een Goddelijke autorisatie aan verbonden was.

In de heilsboodschap aan de discipelen wordt een en ander geleraard door Christus: En Hij zeide tot hen: Gaat heen in de gehele wereld, predikt het Evangelie aan alle creaturen. Die geloofd zal hebben en gedoopt zal zijn, zal zalig worden; maar die niet zal geloofd hebben, zal verdoemd worden (Markus 16:15-16).

Als dan later deze kruisgezanten dit Woord verkondigen, bindt God er weer gezag aan, zoals ook blijkt uit: Wie U hoort, die hoort Mij; en wie U verwerpt, die verwerpt Mij; en die Mij verwerpt, die verwerpt Dengene, die Mij gezonden heeft (Lukas 10:16).

Overeenkomstig dit gezag, hetwelk aan deze predikers is verleend, hebben zij daarom ook te meer te zorgen, dat hun leer gegrond is op de leer van de Heilige Schrift, want zodra zij zichzelf prediken, vallen zij in het oordeel. Mattheus 15 vers 9 zegt hiervan: Tevergeefs eren zij Mij, lerende leringen, die geboden van mensen zijn.

Alzo hebben wij dus gezien, hoe de Christus, die niet liegen kon, in betrekking tot de Heilige Schrift, het woord van de profeten Zelf kwam te bevestigen. Die leer, ten slotte, door hen allen verkondigd, zou in later eeuwen de grondzuil zijn waarop de apostelen hun getuigenis zouden bouwen. Hoe dit geschiedde, is echter een vraag waarop een ander uitgebreid antwoord toepasselijk is.

Vraag: Welk getuigenis geven de apostelen omtrent de geloofwaardigheid van der Heilige Schriften en is, hun getuigenis geloofwaardig?

Antwoord: Wanneer wij Paulus in Galaten 1 vers 11 en 12 horen spreken, dan vinden wij daarin duidelijk aangegeven, hoe hij denkt over de grondslag van de Openbaring van het Evangelie. Hij zegt daar: Maar ik maak u bekend broeders! dat het Evangelie, hetwelk van mij verkondigd is, niet is naar de mens, want ik heb ook hetzelve niet van een mens ontvangen, noch geleerd, maar door de openbaring van Jezus Christus!

Zo spreekt hier Paulus, maar in dit getuigenis zijn zij allen één, omdat zij zich in deze verklaringen allen gelijk stelden.

De geloofwaardigheid van hun getuigenis mag wel ten zeerste blijken uit het feit, dat hun levenswandel niet in tegenspraak was met hun belijdenis. Zij waren vredelievend, eendrachtig, onbaatzuchtig en hebben dit in heel hun leven bewezen.

In de eerste plaats waren zij vrome mannen, die, (niet schijnheilig gelijk de farizeeërs) gedreven door de goddelijke aandrift van de Heilige Geest, in en met alles de enige eer van hun Maker trachtten te bedoelen.

Hun waarheidsliefde ten tweede, bleek wel ten zeerste uit hun bedoelen, om door een harmonieuse verklaring van de Waarheid, de uitvloeiselen van het welbehagen Gods te verklaren, welke verkondiging, door de profeten geboekstaafd en op Golgotha bewaarheid, in juiste orde werd uitgevoerd.

Hun oprechtheid werd in de derde plaats bewezen door de getrouwe separatie (onderscheiding) van het werk Gods en dat der mensen. In alle gangen van de Heilige Schrift treedt helder aan het licht, hoe een juist onderscheid werd gemaakt tussen het ik van de oude mens en het ik van de nieuwe mens. Volstrekt en getrouw leerden zij de Godsverheerlijking toeschrijven aan het nieuwe schepsel; uit het oude schepsel werd niets verwacht dan alleen die ondeugden, die de zonde van Adam met zich bracht en deed voortplanten op zijn nakomelingen.

Zij waren in de vierde plaats, onbaatzuchtig. Geen eerzucht was de drijfveer van hun arbeid, geen winstbejag het gezichtspunt dat hen tot de arbeid noopte, maar de verheerlijking van Jehova was hun richtsnoer, krachtig genoeg om hen smaadheid te doen lijden, terwille van de naam van Christus.

Bij dit al was een schier ongekende helderheid des verstands oorzaak, dat men hun getuigenis te eer met de naam geloof waardig bestempelen kon. Dit, geautoriseerd door de Heilige Geest, was de bron, die met zekerheid alle zelfbedrog buitensloot.

Uit, dit een en ander mogen wij, besluitende, zeker de opmerking maken, dat de apostelen behoorden tot die personen, van wie gesproken wordt door de apostel Petrus: de heilige mensen Gods, door de Heilige Geest gedreven zijnde, hebben ze gesproken (2 Petr. 1:21b).

Vraag: Wat is het beste en het meest voor alles afdoende bewijs voor de Goddelijkheid der Heilige Schrift?

Antwoord: Alleen wanneer wij zien, welk tijdsverloop is gepasseerd tussen het tijdstip, waarop met de beschrijving van de Bijbel een aanvang is gemaakt en het tijdstip, waarop die arbeid voleindigd werd, en wij letten dan op de harmonieuse eenstemmigheid van de

onderscheiden delen of boeken, dan vinden wij daarin voor een en ander een afdoend bewijs.

Het begin verhaalt ons de schepping, door Mozes opgetekend, terwijl de beschrijvingsarbeid werd voltooid door die banneling, die daar eenzaam op Patmos neergezeten, zijn Openbaring neerschreef.

Deze beide eindpunten van beschrijving, vormen als het ware de twee polen van de Goddelijke Boeken. Eén zijn zij in het beschrijven van de oorsprong, één in het beschrijven van de verdere Openbaring, één ook in de beschrijving van de weldaden Gods, aan het schepsel verheerlijkt. Geen wanklank wordt er in vernomen en niemand van hen, die tot deze arbeid de pen hebben opgevat, heeft ook maar één enkel ogenblik gefaald of is naar zijpaden afgeweken.

Eén geest bezielde deze schrijvers, maar boven de harmonieuse pracht van de eenstemmigheid, blinkt sterker de onomstotelijke bewering, dat de Heilige Geest in deze Schriften zelf getuigenis geeft.

Die alleen is bij machte, Zo sterk een levende en belevende ondervinding van een zaligmakende waarheid te verkondigen.

Dat Gods Woord een ondervindende waarheid bevat, wordt bewezen door Christus, als Hij zegt in Johannes 7 vers 16 en 17: Mijn leer is mijn niet, maar desgenen, die Mij gezonden heeft. Zo iemand wil deszelfs wil doen, die zal van deze leer bekennen of zij uit God is, dan of ik van mijzelf spreek.

Omtrent de ondervinding van de onfeilbaarheid van de Heilige Schriften zegt Paulus in Romeinen 1 vers 16: Want ik schaam Mij des Evangelies van Christus niet: want het is een kracht Gods tot zaligheid een iegelijk, die gelooft, eerst de Jood en ook de Griek.

Nog juister, nog kernachtiger wordt de waarheid dezer belevende ondervinding uitgedrukt door Johannes, als hij zegt: En de Geest is het die getuigt; dat de Geest de waarheid is (1 Joh. 5:6).

In verband met voorgaande uitingen, aan Gods Woord zelf ontleend, vind hier een plaats Artikel 5 van de Gereformeerde Geloofsbelijdenis, welk artikel, beknopt maar in forse stijl, een duidelijk Credo te lezen geeft: Al deze boeken ontvangen wij voor heilig Canoniek, om ons geloof naar dezelve te reguleren, daarop te gronden en daarmede te bevestigen. En geloven zonder enige twijfeling al wat in dezelve begrepen is: en dat niet omdat de kerk ze als zodanig aanneemt en ze aldus be-

schouwt; maar. inzonderheid, omdat ons de Heilige Geest getuigenis geeft in onze harten, dat ze van God zijn.

Dat ze daarvan ook het bewijs in zich hebben, daar de blinden zelfs tasten kunnen, dat de dingen, die daarin voorzegt zijn, geschieden.

Letterlijk en zakelijk beschouwd is de Goddelijkheid van de Heilige Schrift uit een en ander krachtig en afdoende gebleken, maar persoonlijk en krachtiger wordt in Gods kinderen het onwederlegbaar getuigenis gegrondvest, dat deze Schriften ongetwijfeld uit God zijn.

Elk gelovige grijpt dat Woord aan als het woord van God, hetwelk Diens verbond bevestigt van eeuwigheid tot eeuwigheid, mede naar de verklaring van Hebreën 11 vers 13.

Onwankelbaar stond de rij der helden, ons door de apostelen getoond. Onwankelbaar stonden ook de martelaren, die in de middeleeuwen hun geloof met hun bloed hebben bezegeld en geen anderen grondslag kenden dan Gods Woord. Dat was hun grondslag, alleen, dat was hun een veilige wapenrusting en een ijzeren pantsier.

In de tweede plaats is dit Woord voor elk gelovige een zeker bewijs van het bezit zijner erve, het Testament, dat nu verzegelt wat zij eens in zalige harmonie met God zullen bezitten, de Vertrooster in tijden van duisternis of tegenspoed, de Vermaner tegen de zonde, en de staf waarop zij leunen, gaande door dit Mesech der ellende. En daarom: was Gods Woord geen waarheid, de verwachting van deze keurlingen zou ten enenmale wegvallen.

Doch zo waarachtig God Waarheid is, zo waarachtig is ook dat Woord.

Het mag niet ontkend. Vele zaken zijn als met een sluier bedekt, die eerst in de morgen der eeuwigheid ontdekt staat te werden, en het is Paulus die in aansluiting hiermee getuigt: Wij weten niet wat wij zijn zullen, maar dit weten wij, dat wij Hem zullen gelijk wezen, want wij zullen Hem zien gelijk Hij is.

Toch bij dit alles is dit Woord hun een Vertrooster in benauwdheden en zal het hun eenmaal zijn de peluw der rust; waarop zij het hoofd terneer kunnen leggen, zodat zij zich, thans reeds op het bezit van dit Woord beroemen en, door de ervaring versterkt, met vrijmoedigheid het Lutherwoord tot het hun maken:

Gods Woord houdt stand in eeuwigheid,
Dat zal geen duimbreed wijken;
Beef, Satan, beef, die ons geleidt,

Zal u de vlag doen strijken.

Vraag: Welk gevolg trekt u uit de Goddelijkheid van de Heilige Schrift?

Antwoord: Het onomstotelijk bewijs voor de Goddelijkheid van de Heilige Schrift is geleverd. Zij rust op de onveranderlijkheid van Hem, die oneindig is en dus bezitten de Heilige Schriften eveneens Goddelijke autoriteit en gezag.

In de eerste plaats is de Heilige Schrift de enige regel voor geloof en leven, zodanig, dat alle geloof, dat hierop niet rustende is, een ongeloof is en door God zal verworpen worden in de dag des gerichts.

Alle uiting van enigerlei volk moet zijn grond hebben in het Woord van God of wij verwerpen het, mede naar het getuigenis van het Evangelie zelf: Indien iemand een ander Evangelie predikt dan Ik gepredikt heb, die is vervloekt.

Ten tweede is Gods Woord de toetssteen van de Godsdienstleer en de Rechter over al de geschilpunten. Het spreekwoord: "Elke ketter, heeft zijn letter" wordt vooral in onze dagen veel bewaarheid. Toch vestigen ook zij hun betoog geheel op gronden, door Gods Woord gepredikt, niettemin zeer dikwijls vele teksten geheel uit het verband rukkende of vele andere moedwillig voorbij ziende, slechts die aanhalingen gebruikende, die naar hun idee gebezigd kunnen worden.

Onze Godsdienstleer moet dan ook niet gegrond zijn op een gedeelte van Gods Woord, maar het gehele Woord Gods moeten wij kunnen accepteren als heilig en goddelijk, omdat van het geheel gezegd wordt: De Wet des Heeren is volmaakt; de getuigenis des Heeren is gewis, de slechten wijsheid gevende, enz.

Wij hebben bovendien geen ander richtsnoer dan Gods Woord nodig en volgaarne stemmen wij dan ook in met de schone woorden, neergelegd in Artikel 7 van de Gereformeerde belijdenis, waarin wordt verklaard, dat geen menselijke schrifturen, ooit met Gods Woord gelijk zijn te stellen.

Dit euvel wordt, helaas! nog maar al te vaak zelfs onder Gods volk aangetroffen.

Ook zij kennen meermalen groter waarde toe aan het geschrift van een Godzaligen predikant of kerkvader dan aan Gods Woord zelf en

baseren dikwerf meer hun ideën op de uitlating van deze, dan op de Bijbel.

Wij zouden hun willen toeroepen: Zie naar Christus, die Zijn vijanden bestrijdt met het naakte getuigenis van Gods Woord en voor de satan slechts deze éne opmerking heeft: Daar staat geschreven.

Van die geschriften kan getuigd, dat zij meermalen nuttig zijn geweest tot opbouw der kerk; maar van die schrijvers kan niettemin getuigd, dat zij behoorden tot hen, van wie Jakobus mede zegt: Wij allen struikelen in velen.

Het is waar. Dikwijls zijn ook zij, gedreven door de Heilige Geest, nuttig geweest en mogen hun schrifturen naar waarheid tot het "overjarig koren" gerekend worden, maar niettemin zijn en blijven zij in zichzelf feilbare schepselen. Wellicht zal men nu vragen: Is dan ieder bevoegd, zijn gedachten naar Gods getuigenis uit te spreken of de inzichten van personen, die Gods Woord verklaren, aan kritiek te onderwerpen? Daarop antwoorden wij: Zeker, elk gelovige, die door de Heilige Geest bearbeid wordt, behoeft niet lijdelijk te zijn in het ontvangen van de aangebrachte verklaring der letter, maar mag in ootmoed, gebed en onderzoek, bepeinzen of het gesproken woord zijn grondslag heeft in Gods getuigenis.

Het noodzakelijke hiervan blijkt zelfs uit de verklaring van Paulus ten opzichte van de gemeente te Beréa, waar hij, door het getrouw onderzoek, hetwelk door haar leden in praktijk werd gebracht, haar roemt, in tegenstelling met de gemeente te Thessalonika: En deze waren edeler dan die te Thessalonika waren, als die het woord ontvingen met alle toegenegenheid, onderzoekende dagelijks de Schriften, of deze dingen alzo waren (Hand. 17:11).

Nee, de gelovigen hebben hier niet alleen het recht toe, maar het is ook een deel van hun roeping.

En nu nog de herhaling: Gods Woord ontvangt het gezag niet van kerken of personen, maar de Heilige Schriften hebben hun eigen gezag en dragen zelf het stempel van de Goddelijkheid.

Om deze redenen is het een weldaad, als elk gelovige, Gods Woord als enig gezaghebbend Schrift, mag stellen boven de lering van het schepsel. Tevens mag hen niet de blinde gewoonte bezielen om ieder te volgen, die zich als opwerper van een secte of denkwijze gelieft te presenteren. Integendeel. Zij dienen slechts Gods Woord als richtsnoer te be-

zigen en dit als een regel voor hun leven te aanvaarden; alsdan ontvangt Romeinen 8 vers 14 alle waarde: Want zovelen als er door de Geest Gods geleid worden, die zijn kinderen Gods.

Zal dit de grondslag van hun vertroosting zijn, dan zullen zij ook ongetwijfeld de vruchten ervaren, volgens Galaten 6:16: En zovelen als er naar deze regel zullen wandelen, over dezelve zal zijn vrede en barmhartigheid, en over het huis Israël.

In één woord, zal Gods Woord voor hen de poolster zijn op de levensreis, dan wacht hun zeker te eniger tijd de vervulling van al datgene, waarop zij hier van verre moesten blikken, maar waarvan de zekere bewaring door het Goddelijk Woord, als een onfeilbaar Testament, verzekerd werd.

Vraag: Welke Schriften zijn er achter de Canonieke Boeken van het Oude Testament gevoegd?

Antwoord: Deze schriften worden de "Apocriefe"genaamd. Zij zijn geschreven door enige Joden en wel in het tijdsbestek, na het afsterven van de laatste profeet, Maleachi, tot op de komst van Christus.

In tegenstelling met de andere boeken heten zij Apocrief, hetwelk betekent: verborgen. Canoniek betekent: regelmatig. Het woord zelf is gebroken Grieks en is afgeleid van het woord Apocryphosch, hetwelk; verborgen, bedekt betekent.

Deze boeken worden zelden of nooit genoemd, hetwelk zijn oorzaak vindt in de onbekendheid met de namen van de schrijvers. Weliswaar mogen deze boeken gelezen worden, evenals alle andere, maar in de oude verzamelingen van de Heilige Schriften werden deze boeken nimmer gevonden.

In meer dan één opzicht valt echter het onderscheid tussen deze boeken en de Heilige Schriften terstond in het oog.

De inhoud van de Heilige Schriften is Goddelijk en verheven; die van de Apocriefe boeken is verdicht en wemelt van fabelen.

Onderscheiden zijn zij, zo wij zeiden, in meer dan een enkel opzicht van de Canonieke Boeken en wel voornamelijk en allereerst in het beginsel.

De Heilige Schriften hebben hun oorsprong uit God ontleend, naar 2 Timotheus 3 vers 16: Al de Schrift is van God ingegeven enz. De Apocrie-

fe boeken daarentegen zijn het werk van mensenhanden en dragen daarvan op meer dan een bladzijde, onmiskenbaar het bewijs.

Een tweede onderscheid is gelegen in de waardij van de auteurs. De Heilige Schriften zijn geschreven door mannen, die gedreven werden door de Geest Gods, naar 2 Petrus 1 vers 21, de Apocriefe boeken zijn geschreven door zwakke, feilbare mannen, die hun eigen zwakheid rondborstig hebben bekend en beleden.

Het derde verschil ligt in de inhoud. De Canonieke boeken bevatten de zuivere leer der zaligheid, waarvan de nuttigheid reeds meer dan éénmaal werd aangetoond; de Apocriefe boeken Zijn vol van dwalingen, verdichtselen en bewijzen van bijgeloof, als verder sterker zal blijken.

De Canonieke boeken moeten noodzakelijk gelezen worden, mede naar Johannes 5 vers 39: Onderzoekt de Schriften, want gij meent in dezelve het eeuwige leven te hebben en die zijn het, die van Mij getuigen.

De Apocriefe boeken daarentegen kunnen wel gelezen worden, maar niemand is daartoe verplicht.

Sterker nog openbaart zich het onderscheid tussen de beide reeksen boeken, in de waardigheid en het gezag, dat zij bekleden.

De kwaliteit als zodanig, van eerstgenoemde boeken, wordt o.a. bewezen in Jesaja 8 vers 20; terwijl daarentegen de Apocriefe boeken alle kracht, missen om de consciëntie te verplichten.

Genoeg. Het onderscheid is uit al deze zaken duidelijk bewezen en dientengevolge komen wij tot de slotsom, dat de Apocriefe boeken te zwak zijn om als regel des geloofs te worden gevolgd en bovendien missen zij de grond, waarop met vertrouwen is voort te bouwen. De opname van deze geschriften dankt echter zijn oorzaak aan de omstandigheid, dat deze boeken geacht kunnen worden een aanvullig te leveren, van de historische gegevens, in de Canonieke boeken neergelegd. Zij missen echter volkomen de waarde om, de zaken, de godsdienst betreffende, na uwer te bevestigen, hetwelk trouwens alleen aan de Canon mogelijk is.

Zij kunnen vervolgens de Majesteit van de Heilige Schrift niet verzwakken. De Heilige Schrift heeft een gezag, dat nimmer verduisterd kan worden. Het is een eeuwig Evangelie. Galaten 1 vers 8: Doch al ware het ook, dat wij, of een engel uit de hemel u een Evangelie verkondigde, buiten hetgeen wij u verkondigd hebben, die zij vervloekt.

In tegenstelling met de Apocriefe boeken, bevatten de Canonieke boeken een viertal eigenschappen, waaruit de Goddelijkheid ten zeerste blijkt. De Apocriefe boeken missen deze eigenschappen alle. Zij zijn

1. Geschreven door de profeten;
2. Zijn zij geschreven in de Hebreeuwse taal;
3. Zijn zij door de Joden voor Goddelijk erkend;
4. Zijn de onderscheidene boeken niet strijdig met elkander.

Juist al deze eigenschappen worden door de Apocriefe boeken gemist. Zij werden niet geschreven door de profeten of de apostelen maar door feilbare mannen en bijzonder rondborstig is daarvan de verklaring, door een van deze schrijvers gegeven in 2 Makkabeën 15 vers 39, als hij zegt: Indien ik dit wel en gelijk, hetgeen in de historie behoort, bijeen gesteld heb, dat is mijn wit geweest, maar indien ik het slecht en matig heb gedaan, dat is hetgeen, dat ik heb kunnen doen.

Alzo hebben deze schrijvers zich onderscheiden van de mannen Gods en een tweede erkentenis van eigen feilbaarheid legt ons een ander schrijver bloot in de voorrede van het boek Jesus Sirach, het derde vers.

Als tweede tegenstelling zijn deze boeken niet in de Hebreeuwse taal geschreven, maar in de Griekse, terwijl het vierde boek van Ezra, niet dan in het Latijn gevonden werd.

In de derde plaats zijn deze boeken niet voor Goddelijk erkend door de Joden. Dit blijkt o.m. krachtig uit het getuigenis van de Joodse geschiedschrijver Flavius Josefus omdat deze in zijn eerste brief tegen Apion, het tweede hoofdstuk, het volgende schrijft: "Men zal dan onder ons geen menigte boeken vinden, die tegen malkander aanlopen, want wij hebben er maar 22, die alles, wat onder ons is voorgevallen, behelzen en welke men verplicht is gehoor te geven."

En hij vervolgt verder: "Vijf zijn van Mozes, welke bevatten alles, wat er gedurende 3000 jaren tot Zijn dood toe is voorgevallen, waarnevens het de geslachten van Adams nakomelingen beschrijft."

"De Profeten na Mozes hebben alles beschreven wat er na Mozes tot aan Artaxerxes, zoon van Xerxes, koning der Perzen, geschied is. Vier andere boeken bevatten lotschriften ter ere Gods, om onze zeden na te regelen."

"Alles wat sedert Artaxerxes tot onze tijd is voorgevallen, heeft men ons beschreven, maar of er geen achtervolging van profeten is geweest, geeft men er zulk een geloof hiet aan als aan de anderen."

Tot dusver de verklaring van Flavius Josefus. Noch Christus, noch Zijn apostelen, komen zich ooit op andere schriften te beroepen, dan op de Canonieke.

Noch kerkvergaderingen, noch kerkvaders na de tijd van de apostelen hebben ooit de Apocriefe boeken gebezigd om hun beweringen te staven. Slechts enkele uitzonderingen op deze regel zijn in de kerkgeschiedenis opgetekend.

Het Concilie van Carthago van 793, nam enkele Apocriefe boeken in de regelmatige op, maar op het Concilie van Laodicéa, dat in de vierde eeuw gehouden werd, oordeelde men, dat geen andere boeken zouden gelezen worden, dan de Canonieke.

Dat de Apocriefe boeken overigens vele fabelen, verdichtselen en tegenstrijdigheden bevatten, kan onder meer wel blijken uit de volgende bewijzen, die wij zullen geven.

Enkele mededelingen van feiten vinden plaats, waarin de schrijvers niet van andere historieschrijvers verschillen, tegenovergestelde zaken vinden echter meer plaats.

In het eerste boek der Makkabeën, hoofdstuk 1 vers 7 wordt gezegd, dat Alexander de Grote bij zijn leven zijn rijk heeft verdeeld onder de Rijksgroten. Andere historische schrijvers heten dit een onwaarheid.

In 1 Makkabeën 8 vers 6 wordt gezegd, dat de Romeinen het oppergebied schonken aan één man; terwijl het feit algemeen wordt erkend, dat steeds het opperbevel berustte; in de handen van twee personen.

Een derde onjuistheid vinden wij opgetekend in 1 Makkabeën 8 vers 7 en 8. De schrijver verhaalt daar, dat Antiochus levend door de Romeinen gevangen werd genomen en dat deze het landschap Indië aan koning Eumenes gegeven heeft; terwijl alle geloofwaardige schrijvers verhalen, dat Antiochus wel meermalen met zijn legermacht werd verslagen, maar nimmer gevangen genomen en dat Indië nimmer door de Romeinen bemachtigd is.

Er is echter meer dat hun onbetrouwbaarheid volkomen kenschetst en dat is het strijden tegen eigen mededelingen. 1 Makkabeën 6 vers 16 zegt, dat Antiochns Epifanus te Babel op zijn bed gestorven is. In het tweede boek van datzelfde werk, hoofdstuk 1 vers 16 lezen wij weer:

dat hij was priester des tempels van Diana na Nea en dat hij in denzelve in stukken gehouwen en gestenigd is.

Om de tegenstrijdigheid te kronen wordt enige bladzijden verder weer gezegd (2 Mak. 9 vers 5-28) dat hij, uit een gebergte komende in Perzië, uit een wagen is gevallen en dat hij aldaar, eensdeels door pijn in de ingewanden, anderdeels door smart, is overleden.

Op historisch terrein druisen de mededelingen lijnrecht tegen elkander in, maar niet in mindere mate komt dit voor in de openbaring des geloofs.

4 Esza 4 vers 41 zegt onomwonden, dat de zielen van de verstorvenen in vertrekken onder de aarde bewaard worden, hetgeen strijdt tegen de woorden van Christus, vervat in Mattheus 5 vers 3-12 en met die van Paulus in 2 Korinthe 5 vers 1: Want wij weten, dat, zo ons aardse huis dezes tabernakels gebroken wordt, wij een gebouw van God hebben, een huis, niet met handen gemaakt, maar eeuwig in de hemelen.

Vervolgens lezen wij in het boek van Tobia 12 vers 13, dat de engel Rafaël, de gebeden der heiligen, voor God brengt, welke zienswijze ten eerste de eer van de Middelaars Christus verloochent en bovendien strijdt met de Heilige Schrift. Mijne kinderkens! ik schrijf u deze dingen opdat gij niet zondigt. En indien iemand gezondigd heeft, wij hebben een voorspraak bij de Vader, Jezus Christus, de rechtvaardige. En hij is een verzoening voor onze zonden; en niet alleen voor de onze, maar ook voor de zonde der gehele wereld (1 Joh. 2:1 en 2).

Waartoe nog meer tegenstrijdigheden vermeld. Hoewel er nog vele zijn, zouden wij door de vermelding er van veel te uitgebreid worden.

Slechts deze enkele nog om de ongerijmdheid nader aan te tonen: 4 Ezra 14 vers 21 vermeldt, dat de Wet Gods ten tijde van Ezra geheel verloren was en dat zij hem in de tijd van 40 dagen is gedikteerd geweest.

Tobia 3 vers 8 zegt, dat een boze geest zeven bruidegoms achter de ander gedood heeft en ten slotte verhaalt het hoek Jesus Sirach (hoofdstuk 8:10) dat de profeet Elia, na der Joden dwaling, in eigen persoon weer in de wereld zal komen.

Na al het aangetoonde, behoeft het wel geen nader betoog, dat zij, hetzij Concilies of vergaderingen, leraars of leken, die deze boeken voor Goddelijk erkennen of voor het minst eenzelfde gezag verlenen, zich bezondigen tegen Gods Woord en dat de straffen niet kunnen uitblij-

ven, volgens Openbaring 22 vers 18: Want ik betuig aan een iegelijk, die de woorden der Profetie dezes boeks hoort: indien iemand tot deze dingen toedoet, God zal over hem toedoen de plagen, die in dit Boek geschreven zijn.

Aan dit euvel heeft zich schuldig gemaakt de Roomse kerk, die op het Concilie van Trente (van 1545 tot 1563) besloot, deze schriften in de door haar uitgegeven vertaling van de Bijbel, "Vulgata-vertaling" genaamd, op te nemen en een gelijk gezag te verlenen.

Ieder echter, die door de Heilige Geest bearbeid wordt, zal slechts troost kunnen putten uit die boeken, die met de naam "Canoniek" bestempeld zijn. Voor hen geldt het getuigenis van een Petrus, waarmee wij dit antwoord besluiten: Wij hebben het Profetisch Woord dat zeer vast is en gij doet wel, dat gij daarop acht hebt, als op een licht, schijnende in een duistere plaats, totdat de dag aanlichte en de morgenster opga in Uw harten.

Vraag: Is de Heilige Schrift volmaakt?

Antwoord: De Heilige Schrift bevat alle openbaringen, die God verklaard heeft en leert alles wat wij moeten kennen, geloven en betrachten om zalig te worden.

Dit bevestigend, klinkt dan ook een woord uit de mond van David, waar deze in Psalm 19 uitroept: De Wet des Heeren is volmaakt, de getuigenis des Heeren is gewis, de slechten wijsheid gevende.

Door, de uitdrukking "Wet des Heeren": verstaan wij de leer, die God aan Zijn kerk bekend maakte, dat is: de leer van Mozes en de Profeten.

Dat deze naam aan het gehele getuigenis, aan alle boeken gegeven wordt, blijkt duidelijk uit de navolgende schriftuurplaatsen: Maar zijn lust is in des Heeren Wet, en hij overdenkt zijn Wet dag en nacht (Psalm 1:2). Hun hart is vet als smeer, maar ik heb lust in Uw Wet (Psalm 119:70). Hoe zegt gij dan: Wij zijn wijs en de Wet des Heeren is bij ons ! Ziet, waarlijk te vergeefs werkt de valse pen der schriftgeleerden (Jeremia 8:8).

In deze algemene zin moet het woord "Wet" dus verstaan worden en bovendien vindt dit een bevestiging temeer in de omstandigheid, dat de inhoud van deze schrifturen niet alleen ontsloten wordt in geboden, maar ook in raadgevingen en beloften.

Wij hebben gezien hoe de dichter het harmonieuse in Gods Woord bezingt, maar in zijn verdere lofzang bezingt hij eveneens deze harmonie, als Richtsnoer, waarbij de zondaar een veilig geleide wordt gewaarborgd, om door een krachtdadige bearbeiding van de Heilige Geest met God in een zalige harmonie te verkeren.

Dat de Heilige Schrift daartoe alle strekking bevat en daaraan volkomen beantwoordt, bewijst ook Paulus, als hij in zijn tweede zendbrief aan Timotheus schrijft: Dat gij van kinds af de Heilige Schriften geweten hebt, die u wijs kunnen maken tot zaligheid, door het geloof, hetwelk in Jezus Christus is (3:15).

Indien dus de Heilige Schrift in zich bevat, grond, oorzaak en middel om de zaligheid te ontsluiten, dan moeten die Schriften, door God geautoriseerd, ook volmaakt als basis kunnen dienen, om dat juiste punt in al zijn gangen aan te tonen. Ook de apostel schijnt met deze gedachte bezield te zijn geweest, want onmiddellijk laat hij volgen, in vers 16: Al de Schrift is van God ingegeven en is nuttig tot lering, tot wederlegging, tot verbetering, tot onderwijzing, die in de rechtvaardigheid is.

Vervolgens daaruit de vrucht beredenerende, als om het juiste onderwerp van de Heilige Schrift tot nut en zaligheid van het schepsel aan te tonen, zegt hij verder in vers 17: Opdat de mens Gods volmaakt zij, tot alle goed werk volmaaktelijk toegerust.

Aldus komen wij tot de slotsom, dat deze Goddelijke Schriften alles bevatten wat nodig is om de leerstukken der zaligheid te onderscheiden; de noodzaak om God te kennen in de volmaaktheid van Zijn deugden, en in de ontsluiting van Zijn welbehagen; de dierbare weg der verlossing, door Christus ontsloten als het enig kanaal, maar ook als volkomen weg en middel tot zaligheid voor het zich van God losgescheurd hebbende schepsel.

Waar dit alles door de Heilige Schrift zo luid wordt gesteld en gepredikt, dáár wordt alle twijfel aan de volkomenheid van deze Schriften volkomen weggevaagd.

Op die volkomenheid mag dan ook de apostel gerust zijn vermaning baseren, neergelegd in Galaten 1 vers 8: Doch al ware het ook, dat wij of een engel uit de hemel u een Evangelie verkondigde, buiten hetgeen wij u verkondigd hebben, die zij vervloekt.

Daarom geen Schrift, geen Boek of Getuigenis of het moet gegrond zijn op het eeuwig blijvend Woord van God, waarvan David zo terecht getuigen durft: De Wet des Heeren is volmaakt.

Vraag: is van de Heilige Schriften niets verloren of vervalst?

Antwoord: Dat de kerke Gods velerlei toestanden heeft doorworsteld, is een erkende waarheid. Hier werd zij gelouterd, daar weer door duisternis omringd, maar trots dat alles is Gods Woord door alle eeuwen heen door haar bemind, waartoe de almachtige hand Gods het ten allen tijde heeft bewaard, ook onder het wisselen van vele en velerlei tegenspoeden. De Joden, aan wie toch ook, volgens het Evangelie zelf, Gods Woord was toebetrouwd, mochten opgaan in allerlei uiterlijke vormen van de ceremoniën en daarin weldra al hun godsdienst stellen; zij mochten ook al God uit het oog verliezen, hun zorg over de Canon bleef niettemin bestaan en onverdeeld gehandhaafd.

Zij waren één in de overtuiging dat hun Pentateuch door Mozes was geschreven; de Psalmen door David en de overige Geschriften door andere Godsmannen en van geslacht tot geslacht plantten zij voort de verklaring, dat de Canon echt was.

Een tweede bewijs voor de echtheid en onvervalstheid van de Heilige Schrift is wel dit, dat Christus en Zijn apostelen bouwden op het getuigenis van Mozes en de profeten. Alleen de openbaring, vervat in het Nieuwe Testament, is reeds een sluitboom en bezegelt het getuigenis, eenmaal door de profeten verkondigd. De hechtheid van deze boeken, vooral in onderling verband, is wel het sterkste dat voor hun echtheid pleit.

Beschouwen wij de nationaliteit van de verschillende schrijvers, dan zien wij dat zij allen Hebreeën zijn. Door geen voorname theologen moest dit werk tot stand gebracht, maar door dit volk dat, als verbondsnatie gekweekt, het grote pad van de verlossing zou moeten beschrijven.

Dat overigens met zorg tegen de verminking van het Woord gewaakt werd, werd vooral duidelijk in de tijd van Ezra en Zijn volgelingen.

Van de Psalmen bestaan twee handschriften, waarin op enkele plaatsen niet minder dan 60 varianten voorkomen en ofschoon nu tevens de handschriften van de Hebreeuwse Bijbel talrijk zijn, toch is de hoofd-

zaak gelijk en komt overeen met die, welke door Ezra en anderen is bewerkt.

De nauwgezetheid van de Joden in het bewaren van de Canonieke boeken mag dan ook als algemeen erkend worden geacht. Het is waar, op enkele plaatsen bevat het Evangelie opmerkingen, die de mening zouden kunnen vestigen, dat er Schriften verloren zijn geraakt. Zo onder andere spreekt Jeremia 10 vers 13 van een "boek des oprechten", maar ofschoon hier nu van een geschrift sprake is, is hiermee het bewijs voor het Canonieke daarvan, nog niet geleverd.

In Numeri 21 vers 14 wordt vervolgens gesproken van een: "boek der Oorlogen" en elders, schijnt te blijken, dat er nog een brief van Paulus heeft bestaan, welke beide nimmer in de Canonieke boeken zijn opgenomen.

Voor deze niet – opname bestaan echter deugdelijke argumenten, die het feit volkomen wettigen. In de oude tijd bestonden zeer vele handschriften, die, of historisch, of leerstellig of onderwijzend geschreven, niettemin de autorisatie van de Heilige Geest misten en daarom de toets van de vergelijking niet konden doorstaan met de Geschriften, welke vroeger gedicteerd zijn.

Dat onder deze schrijvers ook personen waren, die stellingen verkondigden, tegenovergesteld aan die des Bijbels, blijkt wel uit de verklaring van Christus, als hij zegt: Tevergeefs eren zij Mij, lerende leringen die geboden van mensen zijn.

Kortom, evenals ten huidigen dage, werden altijd leraars gevonden, die eigen mysteriën stelden boven het getuigenis van God, vandaar dan ook de verklaring van een Jeremia: Hoe zegt gij dan: Wij zijn wijs, en de Wet des Heeren is bij ons! Ziet, waarlijk tevergeefs werkt de valse pen der schriftgeleerden (8:8). Uit deze tekstplaats blijkt, dat zij, de schriftgeleerden, geschreven hebben, maar… tevergeefs werkt de valse pen der schriftgeleerden.

Zij zijn van het wereldtoneel verdwenen en Gods Woord staat nog altijd daar, als een eeuwig blijvend getuigenis.

Ten slotte. Alleen alles wat in die 66 boeken begrepen ligt, is door God geautoriseerd, onvervalst en een volmaakte getuigenis. En nu is daar niets van verloren geraakt en niets te weinig in aanwezig om het van eeuwigheid gemaakte plan te openbaren en de eindpaal daarvan aan-

schouwelijk voor te stellen. Zij, die zalig worden, zullen steeds genoeg bouwstof, genoeg lering in Gods Woord kunnen vinden.

Dáár, waar het soms voor de geleerde niet mogelijk is een weg tot behoud te onderkennen in deze Schriften, is het zo menigwerf voor de dagloner, voor de onontwikkelde een Bron, waarin genoeg is neergelegd om de Heere Heere te leren kennen en te prijzen èn als vrijmachtig Verlosser, om als Goddelijk Auteur, die Zijn Woord bewaakt en bewaart.

Vraag: Hebben wij nog gezaghebbende overleveringen nodig bij het beschreven Woord van God?

Antwoord: Uit het vorig antwoord is ons voldoende gebleken, hoe volmaakt en onvervalst de Heilige Schriften zijn.

Geen ander Richtsnoer is nodig en daarom verwerpen wij alles wat tegen de regel van Gods Woord indruist.

Door welke mensen die dikwerf anonieme boeken ook geschreven zijn en welke kundigheden er ook in zijn ontvouwd; deze schriften kunnen niet wedijveren met die, waaruit de verzameling Canonieke Boeken is samengesteld.

Beantwoordende aan het door Jakobus uitgesproken woord: Wij allen struikelen in velen, kunnen de producten van deze mannen naast de Bijbel gelegd, geen feilen verborgen houden. De geschriften van de oudvaders bijvoorbeeld, hoewel nuttig in die tijd, waarin zij geschreven zijn, vormden meermalen een hechte ringmuur om Gods Kerk; maar toch openbaarden zij hun aard als mensenwerk en het gemis van alle Goddelijke autorisatie. Nee, wij ontkennen niet, dat onder deze handschriften boeken zijn, die als flonkersterren aan de kerkelijken hemel konden schitteren, maar ook niemand kan ontkennen, dat deze schriften verouderden, nutteloos werden, geheel verdwenen of althans in het beste geval, door de openbaring van Gods Kerk, soms niet geringe wijziging moesten ondergaan.

Gods Woord daarentegen blijft van de oudste eeuwen tot het laatste nageslacht een eeuwige, directe en onveranderlijke zelfstandigheid.

De geschriften van de kerkvaderen kunnen in nut voor Gods Kerk een hek zijn, genoeg om kinderen voor vallen te behoeden, maar voor de christen zijn zij een kerker.

Of kind, of jongeling, of man, of grijsaard, zij allen vinden in Gods Woord woorden te over, die kunnen strekken tot voeding, tot onderwij-

zing of vertroosting. Voor de kinderen bevat zij melkspijze; voor de volwassenen vaste spijze.

Met deze volmaaktheid vermag geen schepsel ooit te wedijveren in woord of geschrift, door mondelinge overlevering of door de pen, hetzij die personen dan ook grote meesters zijn of machtige réformatoren. Trouwens, wat de eerste betreft, namelijk de mondelinge overlevering, zij is, waar satans listen zo veelvuldig zijn, volstrekt onzeker en draagt het onmiskenbaar cachet van een menselijke onbetrouwbaarheid.

De secte van de Farizeeërs beriep zich menigmaal, reeds in het Oud Testamentische tijdperk, op inzettingen, die reeds van Mozes' tijd dateerden en sinds dien stonde van mond tot mond werden voortgeplant. Sedert echter de Schriften beschreven werden, werden deze mondelinge overleveringen nimmer geautoriseerd, als zijnde van mensen, op wie zelfs in het beste geval het woord van de apostel nog toepasselijk is: dat zij allen in velen struikelen.

Vooral ook de Roomse Kerk heeft zelfs thans nog haar eigen en veeltijds eigenaardige leringen, die zij heet van Christus te zijn. Zij heet dit gesprekken, eenmaal tussen Christus en Zijn apostelen gevoerd, vervolgens door de "onfeilbare" pausen bewaard en van mond tot mond verder verkondigd. Dat deze overleveringen niets dan gruwelijke ketterijen bevatten, behoeft wel geen breedvoerig betoog, want talrijk zijn de uitlatingen, die lijnrecht tegen Gods Woord indruisen.

Welke nutteloosheid deze overleveringen hebben, wordt overigens afdoend bewezen door de handelingen van de Farizeeërs. Zij noemden zich de kinderen Abrahams en Mozes' discipelen en op grond daarvan, achtten zij zich in het bezit te zijn van het licht, maar niettegenstaande deze gaven, dachten zij de Christus te doden en mishandelden zij Zijn volgelingen.

Ook Rome's handelingen vullen een zwarte bladzijde in de geschiedrollen van deze wereld. In de eerste eeuwen zowel als ten tijde van de hervorming, toen God Zijn licht deed schitteren op de kandelaar, vervolgde het de volgelingen van Christus tot op de mutsaard en het schavot en gaf door deze handeling het levend bewijs van Johannes 16 vers 2 en 3: Zij zullen u uit de synagogen werpen; ja, de ure komt, dat een iegelijk, die u doden zal, zal menen Gode een dienst te doen. En deze dingen zullen zij u doen, omdat zij de Vader niet gekend hebben, noch Mij.

Waartoe nu meer om het nutteloze van de fabelachtige overleveringen van Rome's kerk te brandmerken? Paulus zegt in 2 Thessalonicensen 2 vers 15: Zo dan, broeders, staat vast en houdt de inzettingen, die u geleerd zijn, hetzij door ons woord, hetzij door onzen zendbrief. Nadat hij eerst beschreven heeft de zoon des verderfs en diens toekomst, zich openbarende in tekenen en wonderen der leugens.

Daarom hun, die Sion beminden en als dienaren Gods gesteld werden tot handhaving van Gods getuigenis, is dit woord genoeg, zonder tussenkomst van geschriften, die door feilbare schepselen werden vervaardigd.

Men denke nu echter niet, dat wij hiermee verwerpen die geschriften, die dienstig kunnen zijn tot ontvouwing van de verborgenheden uit Gods Woord of tot verklaring daarvan. Hieronder worden, boeken gevonden, die door vrome mannen zijn gesteld en tot nut van het christenvolk werden uitgegeven. Van zulke schriften kan getuigd, dat zij als het ware een brug vormen tussen ons onbegrip en die verborgenheden, zodat deze voor velen begrijpelijk worden. Alszodanig accepteren wij dan ook zulke geschriften, maar alleen op deze voorwaarde: zij Zijn menselijk en niet Goddelijk; zij zijn feilbaar en niet volmaakt.

Vraag: Wat zijn de eigenschappen van de Heilige Schriften, welke haar doen beantwoorden aan het doel, waartoe zij gegeven zijn?

Antwoord: Met vrijmoedigheid kunnen wij hierop antwoorden, dat de grote helderheid van de Heilige Schrift een eigenschap is, waardoor zij beantwoordt aan het doel, waartoe zij is ontsloten. Werpt men tegen, dat de Schrift vele mysteriën (verborgenheden) bevat, dan antwoorden wij: zeker, de Heilige Schrift bevat verborgenheden Gods, die door het schepsel, dat daartoe de sleutel mist, nimmer kunnen worden opgelost. Verborgenheden, waarop tal van geleerde theologen zich blind hebben gestaard, zonder tot enig, bevredigend resultaat te komen en die toch menigwerf werden verstaan door het eenvoudige kind des Heeren. Wanneer wij dit zien bewaarheid, dan krijgt de uitlating van Christus zulk een hoge waarde, waar Hij in Zijn Hogepriesterlijke bede Zich aldus uitdrukt: Vader, Ik dank u, dat Gij deze dingen voor de wijzen en verstandigen verborgen hebt en Gij hebt ze de kinderkens geopenbaard.

Inderdaad. Vraagstukken, waar de grootste Rabbijnen en Schriftgeleerden eeuwen lang over hadden getwist, zonder enige bevrediging, werden in de morgen van het pinksterfeest te Jeruzalem, door die eenvoudige Galilese mannen verklaard, in al haar strekkingen en geledingen.

Toch is die Bijbel voor alle ongeloof en voor alles wat buiten Christus verkeert, een onverstaanbaar Boek, maar alleen het geloof, door de Heilige Geest gewerkt, doet dit Woord als een anker des geloofs aanvaarden en omvatten.

In de dagen, die wij beleven, is men achterlijk in het onderzoeken van Gods Woord, maar op de lezer, die Gods Woord raadpleegt als zijn Gids door dit leven, is zeker niet toepasselijk het woord, neergeschreven in Deuteronomium 30 vers 11-14: Want ditzelve gebod, hetwelk ik u heden gebiede, dat is van u niet verborgen en dat is niet verre. Het is niet in de hemel om te zeggen: Wie zal voor ons ten hemel varen, dat hij het voor ons hale, en ons hetzelve horen late, dat wij het doen?

Het is ook niet op gene zijde der zee om te zeggen: Wie zal voor ons overvaren aan gene zijde der zee, dat hij het voor ons hale, en ons hetzelve bomen late, dat wij liet doen? Want dit W oord is zeer nabij u, in uwen mond en in uw hart, om dat te doen.

Ook Petrus roemt de helderheid van dat Woord, als hij getuigt: Dat het is een licht, schijnende in een duistere plaats.

De Roomse mag zeggen dat Gods Woord onverstaanbaar is en het daardoor de leken onthouden, maar hiermee verricht hij een daad, strijdig met de bestemming van de Bijbel, strijdig ook met de ordonnantiën van Christus, die gebiedt "Onderzoekt de Schriften".

Neem dat Woord weg in het leven van Gods kind; ontneem hem die grondslag van zijn gebed; die draad van zijn overdenking; die kracht in het uur van de beproeving en u ontneemt hem alles.

Neem dat Woord weg, als een boek door God hem gegeven en hij staat machteloos en zwak, temidden van alle gevaar.

Een wolkkolom diende eens een Israël, bij de reis door de woestijn; Hij was hem een wegwijzer en een schaduw des daags, maar zo een zelfde waarde bezit Gods Woord voor allen, die sporen bewandelen naar Gods ordonnantiën.

Veel wordt hun pad bemoeilijkt, doordien de onfeilbaarheid van Gods Woord hun wordt bestreden, zodat hun kracht bedreigd wordt. Trou-

wens: hoe velen, die God niet kennen trachten diens waarheid te verdraaien en krachteloos te maken, maar hij, die dat doet is als de personen, van wie Petrus getuigt, dat zij de Schriften verdraaien tot hun eigen verderf (2 Petr. 3:16).

En daarom. De Heilige Schrift is de onuitputtelijke bron voor Gods kinderen, maar niettemin hebben zij nodig het onderwijs van de Geest, in het openbaren van de Schrift.

Alsdan is dat Woord hun duidelijk en treedt helder de eenheid van de geloofstaken aan de dag. Hetzij in de profetische, hetzij in de historische, hetzij in de leerstellige boeken, overal is dat Woord gelijk in zijn voortgaande verkondiging: dat de mensen moet vernederen, maar God verheerlijkt.

En dan nog. Dit Woord is niet alleen noodzakelijk voor geestelijke onderwijzing, maar er is geen enkel individueel staats- of maatschappelijk leven en geen enkele vorming op kerkelijk gebied te denken, of Gods Woord levert de bronnen van troost voor de bedroefden, van onderwijzing voor de dwalenden en van voeding voor de hongerigen.

Of op kerkelijk óf op geestelijk terrein, beantwoordt dat Woord aan het getuigenis van de Psalmdichter: Uw Woord is mij een lamp voor mijn voet (Ps. 119:105).

Waar nu de wandelpaden dan ook heenleiden, door nachten der duisternis; door geestelijke ontdekkingen of door krachtige zielsbestrijdingen, dat Woord is de gelovige genoeg en dient hem als raad, als troost, als sterkte en als een betrouwbare gids op de verdere reis door dit leven. Zo dikwerf gekenmerkt door moeiten, en door bestrijding allerzijds.

Vraag: Is en blijft Gods Woord altijd noodzakelijk voor Gods Kerk?

Antwoord: De Bijbel is het kleinood van Gods kerk en dit zal hij blijven tot de voleinding aller dingen. En gelukkig. Want wat zou er overblijven van de leer der Godzaligheid, indien men dit Woord niet had als wegwijzer in zaken van handelen? Of niet als een Rechter in die geschillen, die toch altijd in Gods kerk gevonden worden?

De geschiedenis leert ons, dat er meermalen geloofstellingen als twistappels in de kerk werden opgeworpen. Menigmaal woei de wind van de ketterij, van de afgodendienst of van de ongodisterij door de

gewelven van Gods gebouwen, maar ook telkens was het Gods Woord weer, dat als een zwaard de ketter deed zwijgen en hem beschaamd terugdreef van het slagveld, eenmaal zo stoutmoedig door hem betreden.

Raadplegen wij de Kerkgeschiedenis, dan zien wij, dat daarin twee hoofdperioden openbaar worden, waarbij telkens het noodzakelijke van het onderzoek en van het behoud van Gods Woord, duidelijk in het licht trad.

Slaan wij de blik op het tijdvak, nu bijna twintig eeuwen achter ons liggende, op dat tijdstip, waarop de beloofde Messias geboren werd en op de jaren daaraan onmiddellijk voorafgaande, dan zien wij dat de duisternis groot was en menigmaal als een klaagtoon mocht worden geuit, de inhoud van het negende vers uit de 74ste Psalm: Niet één Profeet is ons tot troost gebleven, Geen sterv'ling weet, hoe lang dit duren zal.

Ja, er was overvloedig reden tot klachten, maar op dien stonde, toen de ketterij het grootst was en deze door het verblinde volk gretig werd aangenomen, toen kwam de Messias, om met het zwaard van Gods getuigenis Zijn heiligdom te zuiveren en te bevestigen al datgene wat door Mozes en de profeten gesproken was.

Dat Woord was het eerste wapen, door Hem ter hand genomen en zelfs de satan, de mensenmoorder van den beginne, hij wordt terug gedreven met het enkele, maar veelzeggende getuigenis: Er staat geschreven.

Als altijd bleek dit Woord een sterk wapen tegen de vijand, maar voor Gods volk is het een rijke bron van onderwijzing. Voor dat volk, zo meermalen onkundig, onbedreven en overgegeven aan invloeden, die niet uit God zijn.

Let slechts op de dag der opstanding, enige dagen nadat Christus als een vrijwillig offerlam Zijn bloed op Golgotha had geplengd, tot behoud van de zondaar. Toen bewandelde Hij de weg naar Emmaüs in gezelschap van een tweetal van Zijn jongeren. Als bedroefden vervolgen deze laatsten hun weg en werkelijk, er was voor hen reden tot droefheid te over. Voor Christus ligt dan weer de weg open hen te vermanen en te wijzen op de orde des heils, in Gods Woord sinds eeuwen gepredikt en op de offerande, op Golgotha gebracht. Zoveel eeuwen later, toen de kerk opnieuw weer als in het duister begon weg te zinken en Rome's

priesterheerschappij de vlucht van Gods Woord belemmerend tegenhield, toen behaagde het de Koning van Zijn kerk opnieuw het licht op de kandelaar te plaatsen, door de bewerktuiging van een enkelen, eenvoudigen monnik. Groot was hij als reformator, maar hoe zou hij in de strijd hebben volhard, indien hem Gods Woord, als richtsnoer ontbroken had?

Als bestrijder van de noodzakelijkheid van Gods Woord in de kerk, ontmoeten wij een driehoofdigen vijand, die niets ontziet en niets ontzien heeft om de vervulling van zijn wensen verwezenlijkt te zien.

De eerste bestrijder is Rome. De dienaren van de Roomse kerk prediken het dan ook onomwonden, dat de overleveringen der kerk noodzakelijk zijn, maar Gods Woord niet.

Zij menen genoeg te hebben aan een willekeurige priesterleiding, die Gods Woord niet kent noch predikt.

Zo dan ook Gods Woord eens tussen de altaren van het Romanisme gepredikt werd, het zou niet nalaten de spinnewebben van bedrog en willekeur weg te vagen en zou als een licht door de gordijnen der geheimhouding een weg banen, onder verwerping van alle on- en bijgeloof.

De tweede vijand huist, helaas ! menigmaal binnen de muren van de Gereformeerde Kerk. Wij hebben het oog op die geestdrijvers, die trachten krachteloos te maken alles, hetgeen door Gods Woord wordt beweerd. Dat zijn zij, die zeggen Gods Woord nutteloos te achten en slechts te betrouwen op de leiding van de Geest, waarop zij alleen vertrouwen stellen en van wiens bovennatuurlijke leiding, zij alles verwachten.

In deze opinie leveren zij echter een tegenstrijdigheid tegen Gods getuigenis.

Christus zegt in Zijn hogepriesterljke bede: Uw Woord is de Waarheid. Terwijl Jeremia's getuigenis in dit geval meer nog als argument dienstbaar is: Zij hebben des Heeren Woord verlaten, wat wijsheid zullen zij dan nog hebben?

Blik slechts onder meer op David, de man naar Gods hart, hoe hij in Psalm 119 Gods Woord hoogacht en overtuigd is van Zijn nut.

De noodzakelijkheid van de Heilige Schrift is betoogd door alle profeten, door Christus en door de apostelen.

David zegt: Uw Woord is mij een lamp enz. Christus zegt: Predikt het Evangelie alle creaturen. Paulus getuigt tot Timotheus: Predik het Woord. En Petrus roept luid: Gij doet wel als gij daarop acht hebt enz. Dat onnodig heten, van het Bijbelonderzoek verdient dus een ernstige beschuldiging.

Hoe talloos vele malen komt het voor, dat ook Gods volk blijken geeft van onkunde en machteloos staat tegenover de vijand, omdat het de geestelijke wapenen niet bezit. In onderhoud en gesprek geven zij van deze onkunde blijk en slechts het zwakke: "De Heere moet mij onderwijzen" is hun verdediging. Nee, Christus zegt: Onderzoekt de Schriften, die zijn het die van Hem getuigen en immers de Heilige Geest, hoe men ook spreekt over Zijn werking, neemt steeds Gods Woord tot grondslag en werkt alleen door Zijn Woord?

Geen aardse monarch zal het wagen een enkel besluit uit te voeren, dat in strijd is met de Grondwet van Zijn Koninkrijk. Zo ook zal God de Heilige Geest nimmer één enkele zondaar onderwijzen, noch een dwalende terechtbrengen, anders dan alleen door het Woord.

Do derde vijand, die strijdt tegen het noodzakelijk gebruik van de Heilige Schrift, is de atheïst. Als een grote massa staan zij daar en hebben slechts een schouderophalen tot antwoord wanneer hun het noodzakelijke van de Heilige Schrift geleraard wordt.

Zij beschimpen dat Woord als een samenknoopsel van allerlei drogredenen en verheffen het duistere licht van hun rede tot ver boven de Bijbel, die door Goddelijke inspiratie werd opgetekend.

Wij behoeven hieromtrent niet verder te gaan. In het voorgaande hoofdstuk is hun aard, hun karakter, hun denkwijze voldoende geschetst. Voor ons is echter voldoende omschreven, dat Gods Woord het juweel van de Kerk is, dat bewaard moet, maar ook zeker door de Auteur zal bewaard worden en gehandhaafd, tot dat tijdstip waarop de volheid der tijden zal lichten aan de transen en de vervulling van alle beloften zal brengen aan hen, die dit Woord als noodzakelijk Richtsnoer hebben gebezigd.

Vraag: Mag en moet elk de Bijbel lezen?

Antwoord: De beantwoording van deze vraag levert geen moeilijkheid op, indien wij het woord van Mozes horen, uit Deuteronomium 6 vers 6-9: En deze woorden, die ik u heden gebiede, zullen in Uw hart zijn. En gij zult ze uwen kinderen inscherpen en daarvan spreken, als gij

in uw huis zit en als gij op de weg gaat, en als gij neerligt en als gij opstaat. Ook zult gij ze tot een teken binden op Uw hand en zij zullen u tot voorhoofdspanselen zijn tussen Uw ogen. En gij zult ze op de posten van uw huis en, aan uw poorten schrijven.

Uit deze woorden blijkt duidelijk de verklaring, dat het onderzoek van de Schriften niet alleen een vrije keuze behoort te zijn, maar daarbij ook absoluut noodzakelijk is.

Rome verbiedt dat onderzoek, als gevolg van een besluit, dat in 1199 door de paus Inocentius werd uitgevaardigd en hecht alleen betrouwbaarheid aan de overleveringen van de pausen. Gods Woord bezit echter een autorisatie, boven die van de menselijke geschriften ver verheven en biedt zelf de waarborgen voor de noodzakelijkheid van het onderzoek van de Bijbel aan. Uit bovenstaande tekstaantekening blijkt, dat dit onderzoek reeds oud testamentisch werd bevolen, maar ook nieuw testamentisch zijn de bevelen tot dit onderzoek vele.

Wij hebben reeds meermalen gewezen op het bevelend machtwoord van Christus: Onderzoekt de Schriften. Wij willen nogmaals wijzen op het getuigenis van Paulus (Hand 17:11) waarbij hij de gemeente te Beréa voortreffelijk noemt om het veelvuldig onderzoek van de Schriften, door haar gemeenteleden in praktijk gebracht.

Zo ook in 1 Thessalonicensen 5 vers 27, waar hij de opzieners van de gemeenten bezweert, dat deze brief aan allen moet wordnen voorgelezen, dus niet alleen aan de herders of leraars, maar vooral aan allen, die behoren tot de gemeente Jezu Christus. Ik bezweer ulieden bij de Heere, dat deze zendbrief al de heiligen broederen gelezen worden.

Laat vrij Rome dat Woord aan zijn leken onthouden, laat Rome vrij, door blindheid en onkunde geleid, zich verlaten op het gezag van de priesterscharen; Gods volk kent alleen een geloof, aan deze Schriften ontleend, zodat de volle waarheid voor hen blijkt van de woorden, hier vóór reeds door ons neergeschreven: neem dat Woord van hen weg en zij behouden niets wat hun tot een veilig vrijgeleide kan strekken.

Vraag: Hoe moet dat onderzoek van de Bijbel geschieden?

Antwoord: Dat onderzoek moet ten eerste geschieden in de vreze des Heeren, die het beginsel is der Wijsheid.

Het is inderdaad een gewichtige vraag hoe dat onderzoek moet geschieden. Onderzoek is absoluut noodzakelijk en helder treedt dit in het

licht, wanneer wij een enkel voorbeeld nemen uit het rijk der natuur. In de diepte der zee liggen parels bedolven van groots waarde. In de hartaderen der aarde liggen edele metalen en kostelijke delfstoffen verborgen; maar om deze te bezitten dient men af te dalen tot de benedenste diepten, welke arbeid met menigvuldige moeiten gaat gepaard en menigmaal een ernstig onderzoek vordert.

Zo ook met Gods Woord. In dat boek liggen tal van heilgeheimen verborgen, die eerst dan onder het bereik van de ernstige lezer vallen, indien een nauwgezet onderzoek is voorafgegaan. Voor het juist begrip van die heilgeheimen en die zalige dieptegangen moeten zij worden nagespeurd; daarom zegt ook Salomo in Spreuken 2 vers 1-5: Mijn zoon, zo gij mijn reden aanneemt en mijn geboden bij u weglegt om uw oren naar wijsheid te doen opmerken; zo gij uw hart naar verstandigheid neigt. Ja, zo gij tot het verstand roept, uw stem verheft tot de verstandigheid, zo gij haar zoekt als zilver, en naspeurt als verborgene schatten. Dan, zo zegt Salomo ten slotte, zult gij de vreze des Heeren verstaan en zult de kennis van God vinden.

Zal dus het Evangelie met vrucht onderzocht worden, dan dient dit onderzoek wel in de eerste plaats te geschieden in de vreze des Heeren, die toch, volgens Psalm 111 vers 10, het beginsel is der wijsheid. Wij zullen die vreze moeten bezitten in onze harten, zullen wij althans die heilrijke meditatiën verstaan, waarvan God in Zijn getuigenis meermalen spreekt.

Die vrees is bovendien niet als die, welke de slaaf bezielt tegenover zijn meester, maar als die van het kind, dat de ordonnantiën zijns vaders hoogacht en eerbiedigt.

Dan ook leert men de nuttigheid van dat Woord ondervinden in tijden van droefheid, in tijden van dwaling; juist omdat Hij, door Wie dit woord geautoriseerd is, Zich verklaart door dit Woord. Vandaar ook dat het noodzakelijk is, er ons met eerbied en in de vreze des Heeren voor neer te zetten, want Hij verkondigt Zich in dat Woord, die het kwade niet kan zien en de kwelling niet kan aanschouwen. Waar aldus de Heilige Schrift de waardij verkrijgt, dat zich daarin een God verklaart, die Zich weldadig tot dit schepsel wil neerbuigen, bevat de Heilige Schrift ook de grond, die het noodzakelijk maakt zich daarvoor niet dan in de vreze des Heeren neer te zetten.

Ten tweede moet dat onderzoek van de Heilige Schrift geschieden met alle aandacht. Er moet bij de lezer geen haast gevonden worden om spoedig het einde van een boek, vers of hoofdstuk te genaken, maar men dient elke zin, elk woord en elk gezegde te overwegen; wanneer men met die aandacht de Bijbel onderzoekt, dan kunnen soms enkele uitdrukkingen licht verspreiden over een zaak, waarvan men anders de betekenis niet zo licht begrijpen zou; dan ook volgt dikwijls als resultaat het vinden van het geheim, dat Gods Woord waarheid bevat en niets dan waarheid. Immers: de ene tekst is aan de andere parallel. Het ene hoofdstuk dient tot bevestiging van het andere en dit alles geeft bij aandachtige lezing zo menigwerf een helder beeld van de schriften.

Alsdan opent zich voor het geestesoog een rijke bron van onderwijzing enz. en niets is er meer op van toepassing dan het woord van een beroemd sterrenkundige, waar hij het beschouwen van het firmament bespreekt, maar dat in toepassing op de beschouwing van de Schriften zo helder tot zijn recht komt: Slaan wij, zo zei hij, de helderen hemel gade, dan ontwaren wij talloze sterren, maar heeft ons oog zich voor de teleskoop gezet en beschouwen wij de hemel met gewapend oog, dan zien wij achter de eerstgeziene sterren talrijke anderen, zodat zij als lichtkogels achter elkander liggen.

Deze opmerking nu, zal door ieder aandachtig bijbellezer gretig worden bevestigd ten opzichte van de in de Bijbel vervatte waarheden. Gods Woord is een aaneeschakeling van de diepste geheimen, die onze gedachten kunnen opvoeren tot in het oneindige, die leren hoe God is, wie God is, enz.

Door aandachtige beschouwing alleen zal het ons mogen gelukken een heerlijk overzicht te ontvangen, van de door God uit eeuwig welbehagen in Zijn Woord neergelegde zekerheid van de erfenis, die Zijn volk wacht.

Gelijk Mozes eenmaal van de toppen van de Nebo het erfland in al Zijn heerlijkheid zag schitteren, mag het de aandachtigen lezer, die zich met de vreze des Heeren voor dat Woord neerzet gebeuren, dat hij als door de bladen van dat Evangelie neerblikt op een schone erfenis, die hem van voor de grondlegging der wereld was weggelegd, in de tijd aan hem zou worden verklaard en in de eeuwigheid door hem zal worden bezeten.

Dat aandachtige Bijbelonderzoek deed eens een David uitroepen: Ik heb Uw getuigenissen genomen tot een eeuwige erve, want zij zijn mijns harten vrolijkheid (Ps. 119:111).

Doorgraaf ze dus met aandacht, die Schriften, en speur ze na in de vreze des Heeren, want zij bevatten schatten, die door mot noch roest verteerd kunnen worden.

In de derde plaats behoort dat onderzoek te geschieden in volkomen onderwerping. Hieromtrent leert Paulus in 2 Korinthe 10 vers 5: Dewijl wij de overleggingen ter neer werpen en alle hoogte, die zich verheft tegen de kennis Gods en alle gedachten gevangen leiden tot de gehoorzaamheid van Christus.

Aan een nauwkeurig onderzoek is een volkomen onderwerping verbonden. Dat Woord moet zijn de onfeilbare beslechter van geschillen en wij hebben de uitspraken daarvan onveranderd te aanvaarden. Het is een heerlijke theorie, die volkomen onderwerping, maar in praktikale tenuitvoerlegging zeer zeldzaam, ook zelfs bij Gods volk.

Gods Woord wordt genoeg op de lippen genomen, maar van een handelen daarnaar is weinig sprake.

Veel en menigvuldig wordt het openbaar, dat zij zeggen: ik kan dit niet verstaan; het gaat mij als de kamerling. Ik heb een uitlegger nodig, die mij de juiste gangen aanwijst enz. maar nimmer spreken zij het onomwonden uit, dat het traagheid is, die hen bezielt, en eveneens onuitgesproken blijft de drijfveer van hun handelingen, dat zij niets willen dat tegen hun zin is en alle onderzoek van de Schriften vermijden.

Er is echter nog een vijand op kerkelijk terrein, die niet gering te achten is en die de onderwerping aan het gezag van Gods Woord, krachtig bestrijdt. Het zijn zij, die evenals weleer de Farizeeërs, Gods Woord trachten te verklaren op eigen gezag en daaraan alle waarde toekennen. Wordt een dergelijk persoon ontmoet en met deugdelijke argumenten, aan Gods Woord ontleend, bestreden, dan zal hij u antwoorden en vragen: Zijn wij blind en weten wij de Schriften niet?

Bij dit alles is de houding derzulken geheel tegenovergesteld van ootmoedig en beantwoorden zij weinig aan de woorden van de dichter: Ontdek mijn ogen, opdat ik aanschouwe de wonderen van Uw Wet (Psalm 119:18).

Elke Bijbellezer, met Gods vreze bezield, zal in dat Woord de Heere als Richter niet alleen, maar ook in Zijn vaderlijke leiding beschouwen.

Geen ogen, met de schillen van het ongeloof bedekt, vermogen door te blikken in de zalige heilsgeheimen. Geen mens uit Adam geboren, zal zich, zonder wedergeboorte, aan dit getuigenis onderwerpen maar zich veleer daartegen verheffen. Alleen zij, die dat Goddelijk onderwijs van de Bijbel door Geesteslicht mogen smaken, onderwerpen zich daaraan geheel.

Ten slotte. Men behoort het onderzoek van de Bijbel te volbrengen met een biddend hart tegenover de Heere opdat de sluiers, die van nature onze oogleden bedekt houden, mochten worden weggenomen. Dit gebed moet onze voortdurende werking zijn. De bedoelingen van de Heilige Schrift zijn zoet voor het gemoed en een zalig voorrecht is het ze te kennen, maar, en hier vestigen wij vooral de aandacht op, God eist die kennis van Zijn volk. Het is waar. Het mag niet ontkend worden dat dat volk meermalen juist door zijn onkunde boven anderen uitsteekt, hetzij door traagheid van onderzoek, of door verkeerde leiding en onderwijs, zo zelfs, dat de Heere hiervan getuigt: Mijn volk gaat verloren omdat het geen kennis heeft.

Tengevolge van de zondeval is Gods beeld, bestaande in kennis, gerechtigheid en heiligheid verloren gegaan. De kennis dus in de eerste plaats, maar toch, door wederbarende genade komt God die weer te vernieuwen en dan zal dat leven niet nalaten te dorsten naar de Heere, de God en de Bron der Waarheid.

Tot vermeerdering van deze kennis is het gebed een eerste noodzakelijkheid en de Heilige Schrift zelf geeft dit meermalen aan. Zo o. a. op de navolgende, te noemen plaatsen: En Ik zal hun een hart geven om Mij te kennen dat Ik de Heere ben, en zij zullen Mij tot een volk zijn en Ik zal hun tot enen God zijn: want zij zullen zich tot Mij met hun ganse hart bekeren (Jeremia 24:7).

Maar de Trooster, de Heilige Geest, welken de Vader zenden zal in Mijn naam, die zal U alles leren, en zal u indachtig maken alles, wat Ik u gezegd heb (Joh. 14:26).

Nu moet aanstonds geconstateerd, dat de Heilige Geest, die kennis niet alleen belooft, maar ook zekerlijk geeft. De vervulling van deze gift, als in de voorgaande verzen is aangekondigd, blijkt krachtig uit: Doch wij weten, dat de Zoon Gods gekomen is en heeft ons het verstand gegeven, dat wij de Waarachtige kennen en wij zijn in de Waarachtige,

namelijk in Zijn Zoon Jezus Christus, Deze is de waarachtige God en het eeuwige leven (1 Joh. 5:20).

Evenees blijkt dit uit: O, diepte des rijkdoms, beide der wijsheid en der kennis Gods, hoe ondoorzoekelijk zijn Zijn oordelen en onnaspeurlijk Zijn wegen (Romeinen 11:33).

Om kort te gaan. Wij staan aan het einde van dit hoofdstuk. Wij hebben aangetoond, dat de bronnen, waaruit de Godskennis kan worden geput, twee zijn: natuur en Schrift. De natuur toont de glorie van de Schepper aller dingen. De Schrift ontsluit de Wetenschap Gods, als geopenbaard in dat Woord.

Wij hebben getracht, aan te tonen, dat dat Woord, de Heilige Schrift, het richtsnoer moet zijn en blijven voor allen die God kennen. De handhaving van dat Woord, door alle eeuwen heen, zal door de Auteur Zelf bestendigd worden en niets en niemand zal kunnen bewerken, dat het van de aardbodem verdwijnt.

Dat Woord; het is en blijft de Grondwet voor Gods Koninkrijk, het Testament voor Zijn erfdeel en de onveranderlijke en getrouwe Gids voor Zijn Sion hier beneden: en vervloekt is hij, die aan dat Woord tracht af of toe te doen.

Die dat Woord schendt, schendt God, Hij, God Zelf, zal voor dat Woord waken en het bevestigen door alle eeuwen. Vele stormen heeft het getrotseerd; aan vele gevaren werd het blootgesteld, maar nimmer gelukte het, zelfs niet aan de machtigste aardse despoot om dat Woord de mond te snoeren, trots alle pogingen die daartoe werden aangewend.

Gods Woord houdt stand in eeuwigheid, en daarom dan, ten slotte: welgelukzalig is de mens, die dit Woord als zijn Testament verklaard mag vinden in zijn hart. Dan zal dit Woord ook ten jongsten dage de zalige oorzaak zijn, waardoor hun de kroon der heerlijkheid wordt geschonken, door de Heere, als een rechtvaardig Rechter, toegekend aan allen, die Zijn Woord in getrouwheid hebben bewaard.

Verschrikkelijk daarentegen zal het dan zijn voor die allen, die dit Woord verworpen hebben. Alsdan zullen zij gesteld worden tegenover de Auteur van dit Woord, die hen zal verwijzen en waartegen geen verontschuldiging baat.

Ernstig klinke daarom de bede: dat velen dat Woord mogen kennen als de staf huns wandels de Gids hunner reize en als de inhoud hunner

erve, want dan voorzeker zullen zij in eerbied voor dat Woord, met een David mede getuigen, overeenkomstig de inhoud van Psalm 119 vers 69:

Hoe wonderbaar is Uw getuigenis,
Dies zal mijn ziel die ook getrouw bewaren,
Want d' oop'ning van Uw woorden zal gewis,
Gelijk een licht het donker op doen klaren;
Zij geeft verstand aan slechten, wien 't gemis,
Van zulk een glans een eeuw'gen nacht zou baren.

AFDELING 3: Gods Wezen, Namen en Eigenschappen

Wij geloven allen met het hart en belijden met den mond, dat er is een enig en eenvoudig geestelijk Wezen, Hetwelk wij God noemen.
Nederlandse Geloofsbelijdenis Artikel 1

I. GODS WEZEN

Wij hebben in het voorgaande hoofdstuk beschouwd de twee hoofdbronnen van de Godskennis en tevens omschreven hoe God Zich openbaart door Zijn werken in het rijk der natuur - hoe God Zich verklaard heeft in Zijn Woord in betrekking tot het werk der verlossing - hoe Gods Woord tot stand is gekomen en hoe noodzakelijk dat Woord is als algemeen richtsnoer; thans ligt het op onze weg dat Godswezen in Zijn namen en eigenschappen nader te leren kennen. Allereerst een beschouwing wijdende aan Gods Wezen in het algemeen, stellen wij de

Vraag: Kunnen wij weten wat God is?

Antwoord: Hierop te antwoorden is niet gemakkelijk. Wie zal verklaren wat het oneindige, eeuwige en volmaakte Godswezen is?

Toch laat zich deze vraag bij de beantwoording gemakkelijk in twee delen splitsen en dan antwoorden wij enerzijds met een volmondig "ja".

In welke betrekking dit bevestigend antwoord geplaatst is, blijkt duidelijk uit Jesaja 11 vers 9b: Want de aarde zal vol van de kennis des Heeren zijn, gelijk de wateren de bodem der zee bedekken.

Indien wij dit Jesaja horen zeggen, dan rijst onwillekeurig de vraag bij ons op of hij, Jesaja, hier het oog heeft op de nieuw testamentische dag, waarop door Christus het Woord zou worden ontsloten en waarvan Paulus zegt: In deze laatste dagen heeft Hij tot ons gesproken door de Zoon (Hebr. 1). Genoeg. Het kind des Heeren leert dan ook God kennen als een eeuwigen Rotssteen, waaruit alles is ontsproten en waaruit alle zaligheid voortvloeit.

Gelijk de wateren de bodem der zee bedekken in menigte; alzo zou ook de kennis Gods door de Heilige Geest geleeraard wordeft door

deszelfs zalving, en de geschiedenis van Gods Kerk ligt daar, om te bewijzen, dat tal van sterren geflonkerd hebben aan de kerkhemel, die getuigden van de diepe blik, die het hun vergund werd, op het Godswezen te werpen en op dat eeuwig welbehagen, waardoor dat Wezen een bouwplan schiep tot vrijmachtige verlossing, maar waardeer ook ten slotte, dat Wezen zichzelf als volstrekt vrijmachtig en, volmaakt verklaarde.

Thans beleven wij de dagen, waarin die kennis tot op een laag peil verzonken ligt. Overal heerst verwarring en de menigerlei vreemde voorstellingen, die men daaromtrent geeft, zijn inderdaad betreurenswaardig. Voor zover die Godskennis echter noodzakelijk is als grond en middel tot verlossing, kunnen wij met verheuging verklaren, dat God Zich aldus Zelf heeft verklaard in en door middel van Zijn Woord.

Beschouwen wij thans de vraag van de andere zijde en wordt ons antwoord noodzakelijk, dan kunnen wij niet anders zeggen, dan met Job: Zie, God is groot en wij begrijpen het niet; er is ook geen onderzoeking van het getal Zijner jaren (36:26).

Wie zal trouwens, als eindig, het oneindige bevatten? Ook Paulus, hoewel veel onderwezen; ofschoon zijn heldere blik zich strekte tot de eeuwigheid, hij vermag tegenover deze verborgenheden niets en kan niets dan antwoorden: Nu ken ik ten dele, maar alsdan zal ik kennen, gelijk ook ik gekend ben (1 Kor. 13:12b).

Die volmaakte kennis is alleen weggelegd voor dat tijdstip, waarop het eindige zal worden opgelost in een eeuwig oneindig.

Hier kan Gods Wezen noch begrepen, noch aangeduid worden, anders dan alleen als zaligmakend.
Zie o.a.: en heeft ons het verstand gegeven dat wij de Waarachtige kennen (1 Joh. 5:20) enz.

Aan deze andere zijde staan wij echter verlegen en antwoorden op de vraag: Kunnen wij weten wat God is? Met dit enkele woord: neen. Slechts alleen uit Gods Woord kennen wij Hem ten dele, maar overigens staan wij met Paulus en roepen uit: O, diepte des rijkdoms, beide der wijsheid en der kennis Gods, hoe onnaspeurlijk zijn Uw wegen en ondoorgrondelijk Uw oordelen.

Vraag: Wat kunnen wij dan met zekerheid van dat Godswezen getuigen?

Antwoord: Hetgeen wij van God getuigen kunnen is, dat Hij is een enig Geestelijk Wezen, oneindig en allervolmaaktst.

Hij is een Geest, waarvan Christus getuigt in Johannes 4 vers 24: God is een Geest en die Hem aanbidden, moeten Hem aanbidden, in Geest en in waarheid dat wil zeggen: Hij is onlichamelijk, onstoffelijk, onzienlijk en niet af te beelden.

Dit getuigt ook Johannes 1 vers 18: Niemand heeft ooit God gezien; de eniggeboren Zoon, die in de schoot des Vaders is, die heeft Hem ons verklaard.

Dat Godswezen is het onlichamelijk Wezen, dat nergens kan aanschouwd met het oog des vleesches, maar dat toch alles in zich bevat.

Dat Wezen is onstoffelijk en onlichamelijk en zoals reeds is verklaard: Een Geest, die onzichtbaar, toch alles vervult.

Wat zullen wij, dus mogen wij herhalen, stoffelijke en lichamelijke schepselen, dan verklaren van een Geest, van Wien de Heere Zelf getuigt: Vervul Ik niet de Hemel en de aarde, spreekt de Heere? (Jesaja 66:1).

Betekent het Woord God, Geest of onlichamelijk, toch kan nimmer verklaard worden: hier is God, en toch is God nooit in Zijn volkomen geheel buiten te sluiten.

Wanneer Jesaja Israël vermaant, niet te vertrouwen op de Egyptenaren, dan zegt hij: Want de Egyptenaren Zijn mensen en geen God, enz. (Jesaja 31:3).

Ofschoon het Godswezen een Geest is, bestaat het alleen van Zichzelf, verscheiden van de wereld en al het zichtbare en toch is het oorzaak en grond van alle wezen.

Al wat stoffelijk en zichtbaar is, is buiten God en toch vervult God alle ledigheid tot leven, tot onderhouding en tot volmaking.

Vraag: In het voorgaande antwoord hebben wij gezien, hoe God als Geest onlichamelijk en daarom onzichtbaar is, hoe kunnen dat Godswezen dan, zoals in Gods Woord geschiedt, lichaamsdelen, zintuigen en allerlei zichtbare verschijningen worden toegeschreven?

Antwoord: Dat deze aan God worden toegeschreven, is ten opzichte van ons verstand en voor onze bevatting noodzakelijk.

Hoe zouden wij die openbaring anders kunnen begrijpen, indien God Zich niet op deze wijze had verklaard, door namelijk, ter tegemoetkoming aan ons verstand, het gebruik van de menselijke lichaamsdelen en zintuigen als grond van verklaring te bezigen en daarmee Zijn werk, en als Auteur en Onderhouder aller dingen en als God der verlossing, nader voor ons begrip aanschouwelijk voor te stellen?

Aan God worden lichaamsdelen toegeschreven en de openbaring in werkwijze daarvan, evenals bij de schepselen. Zo lezen wij onder meer in Spreuken 15 vers 3: De ogen des Heeren zijn in alle plaatsen, beschouwende de kwaden en de goeden, en in Jesaja 59 vers 1: Ziet, de hand des Heeren is niet verkort, dat zij niet zou kunnen verlossen en Zijn oor is niet zwaar geworden, dat het niet zou kunnen horen.

Van de mond des Heeren wordt gesproken in Jesaja 1 vers 20: Maar indien gij weigert en wederspannig zijt, zo zult gij van het zwaard gegeten worden; want de mond des Heeren heeft het gesproken.

Ten opzichte van het gebruik daarvan het volgende: ons, des schepsels oog, is het slechts vergund te zien binnen een kring zover de gezichtseinder reikt, indien die blik geen belemmeringen ontmoet. Gods ogen daarentegen, doorlopen, ook volgens het Evangelie, de ganse aarde of met andere woorden: God is alomtegenwoordig en alziende.

Gods ogen zijn overal tegenwoordig. Zij beschouwen de uiterste hoeken der aarde en dringen in de duisterste vertrekken door. Naar dat gezicht der ogen, dat is: naar die alwetendheid, zal God oordelen over alles, wat in het lichaam is geschied, de Heere riekt, zo staat er.

Toen Noach de ark verliet, bouwde hij de Heere een altaar en offerde daarop brandoffers, en de Heere rook de lieflijken reuk (Gen. 8:21) terwijl er tegenovergesteld staat: Uw dagen zijn als rook in Mijn neus.

Omtrent de hand des Heeren zegt Job nog: Wie weet niet uit alle deze, dat de hand des Heeren dit doet?

Nu herhalen wij nogmaals, dat dit alles oneigenlijk moet verstaan worden. Van een eeuwig Godswezen kan nimmer spraak zijn van handenwerk of handenarbeid, want: Hij roept de dingen die niet zijn alsof ze waren. Evenzo kan getuigd met Jesaja 59 vers 1: Zijn oor is niet zwaar geworden om te horen enz. Daar aan ons de gebruiken van onze ledematen bekend zijn, wordt God op deze wijze voorgesteld, ter duidelijker bevatting voor ons verstand en voornamelijk tot beter begrip van Zijn eigenschappen.

Als bewijs dat naast de gebeden ook het geroep om wraak tot God opklimt en ter bevestiging van Zijn alwetendheid, zij hier plaats gegeven aan het Godswoord, door Hem uitgesproken toen Abel door Kaïn was verslagen. Toen zei de Heer: Daar is een stem des bloeds van uw broeder, die tot Mij roept van de aardbodem (Gen. 4:10).

Niet alleen dat de Heilige Schrift zich uitlaat omtrent onderscheidene lichaamsdelen en menselijke zintuigen, als zouden die tot de eigenschappen van het wezen Gods behoren; de Heilige Schrift spreekt ook van het Goddelijk verstand. In dat tekstvers komt echter duidelijk uit, dat God niet maar een bezitter is van verstandelijke vermogens, maar het verstand zelf zoals de woorden duidelijk geven te verstaan: Ik ben het verstand en Mijn is de sterkte, een erkenning hiervan ligt tevens in de meermalen aangehaalde woorden van Paulus: O, diepte des rijkdoms, beide der wijsheid en der kennis Gods enz.

Blikken wij dan ook op die eeuwige souvereine gedachte, die de idee van de schepping van het grote en sierlijke scheppingsgebouw ontwierp, alsook op die gedachte, die liet machtige bouwplan van de verlossing onthulde, dan is de belichaming van het verstand in het Godswezen een erkende waarheid.

Om kort te zijn. Het behaagde de Heere Zich in zintuigen en als menselijke lichaamsdelen bezittende, aan het schepsel te verklaren, maar in hoofdzaak dienen wij een blik te werpen op het feit, hoe God geopenbaard werd in het vlees, in Jezus Christus.

In die openbaring van Christus, in menselijke staturen, werd dat schone bouwplan van de verlossing verwezenlijkt en trad de lang gegeven belofte in roemrijke vervulling. En behoeft overigens nog gevraagd te worden of dat plan niet verwezenlijkt kond zonder Zijn komst in het vlees, nee. Zou die verbroken gemeenschap hersteld worden tot een harmonieuze overeenstemming, dan zou God Zich in menselijke staturen moeten openbaren, want daarin alleen zou verlossing worden aangebracht voor de zondaar.

Zouden wij alle plaatsen nagaan, waar God Zich in het Oude Testament in menselijke gedaante openbaarde, dan zouden wij te uitvoerig worden. In dat Testament is Hij nu eens de Engel des Verbonds, dan weer de Vorst van het heir des Heeren, maar die voorzeggingen en gebeurtenissen, het zijn alle juiste typeringen van de Messias, Wiens komst was voorzegd - van het zaad der vrouw - van de Middelaar Jezus

Christus. Omtrent deze zaken zullen wij in een verder hoofdstuk uitvoeriger zijn.

Vraag: Hoeveel Goden zijn er?

Antwoord: Het antwoord op deze vraag wordt kernachtig gegeven in het eerste van de 37 Artikelen van onze Geloofsbelijdenis, door Guido de Brès.

Dat artikel luidt: Wij geloven allen met het hart en belijden met den mond, dat er is een enig en eenvoudig geestelijk Wezen, Hetwelk wij God noemen enz.

Het is een Enig Wezen, omdat, niets of niemand het gelijk is en er is geen andere God, uit Wien en door Wien en tot Wien alle dingen zijn (Rom. 11:36).

Dit zegt ook Mozes in Deuteronomium 6 vers 4: Hoort Israël, de Heere onze God is een enig Heere, en Paulus zegt in 1 Korinthe 8 vers 5 en 6: Want hoewel er ook zijn, die goden genaamd worden, hetzij in de hemel hetzij op de aarde (gelijk er vele goden en vele heren zijn) nochtans hebben wij maar enen God, de Vader, uit welken alle dingen zijn en wij tot Hem en maar enen Heere, Jezus Christus, door welken alle dingen zijn en wij door Hem.

Er is één onafhankelijk, één volmaakt Wezen, er is één God. Dit bevestigt ook Efeze 4 vers 5 en 6: Een Heere, één geloof, één doop. Een God en Vader van allen, die daar is boven allen, en door allen en in u allen.

Behalve dat deze Sehriftuurplaatsen ons leren, dat er een enig God is, kan dit in afleidende zin ook door opmerkzame beschouwing worden uitgewerkt, indien wij slechts het oog slaan op Gods deugden.

Zijn onafhankelijkheid zou immers onmogelijk kunnen bestaan indien er meer onafhankelijken waren. Dan moest de een absoluut van de ander afhankelijk zijn, hetzij in één, hetzij in meer opzichten.

Dan ook was Hij geen God, want het woord God betekent alles te zijn van zichzelf en van niets buiten zichzelf afhankelijk te zijn.

Met de alwetendheid is dit evenzo. Zouden er meer goden zijn, dan zouden er eveneens geheimen bestaan van de een in betrekking tot de ander; iets wat toch ten enenmale ongerijmd mag boeten.

Bij dit alles, hetzij men het beschouwt met een kritisch oog of met een ontsloten oog des geloofs, moet vast staan de erkenning, dat er is een

enig God, onafhankelijk en de allerhoogste, dat wil zeggen, dat Hij is de Heilige Oppersoeverein die alles werkt naar de Raad Zijns willens.

De eenheid van het Godswezen wordt kernachtig geopenbaard, maar niet minder de volmaaktheid. Niets kan er aan toegebracht worden om het te volmaken. Hij is een enig Heere.

Vraag: De Heilige Schrift spreekt toch zelf van andere goden. Hoe kan dat?

Antwoord: Deze vraag laat zich niet zo moeilijk beantwoorden. De Heilige Schrift spreekt veel, 't is waar, over andere goden, maar steeds in tweeërlei strekking. Ter ene zijde, meest Oud Testamentisch, worden met dit woord "goden" de afgoden aangeduid, ter andere zijde is het de benaming, door de Heilige Schrift aan vorsten en overheden gegeven, zoals uit de verdere ontvouwing duidelijk blijken zal.

Bezien wij eerst de beschouwing der afgoden. Paulus zegt in 1 Korinthe 8 vers 4: Aangaande dan het eten der dingen die de afgoden geofferd zijn, wij weten dat een afgod niets is in de wereld en dat er geen andere God is dan één.

Oud Testamentisch komen meermalen beschouwingen over vele afgoden voor. Dit Testament noemt ze drekgoden enz.

Een afgod is dus een voorwerp, persoon of denkbeeldig wezen, hetwelk door de mensen tot God wordt verklaard of verheven. In de meeste gevallen waren het voorwerpen van hout of steen. Enkele volken aanbaden weer de hemellichamen of een voor heilig verklaard dier. Dikwijls ontstond zulk een afgodendienst, doordien die heidenen, uiting gevende aan hun gevoel van de zekerheid van het godsbestaan, daarvoor een zichtbaar voorwerp zochten om dat eer en hulde toe te brengen.

Van talrijke afgoden wordt in de Bijbel gewag gemaakt, daar zij niet alleen bij de heidenen, maar ook op sommige tijden door de Israëlieten werden geëerd.

In Exodus 14 vers 2 t/m 9 wordt gesproken van Baäl, de afgod der Egyptenaren. In Richteren 8 vers 33 van Baäl-Berith, afgod der Sichemiten. Er wordt gesproken van een Asteroth, een afgod der Sidoniërs in 1 Koningen 11 en van een Boft-Peor, volgens Numeri 11.

Dit zijn echter slechts enkele van de afgoden, die door de heidenen werden gediend, terwijl alle afgoden, aan dier dienst Israël zich veelvul-

dig overgaf, hiermee niet genoemd zijn. Daarvan vinden wij gewag gemaakt in Exodus 32 vers 4, alwaar wordt gesproken van het gouden kalf, als afgod aangebeden. In Jeremia 7 vers 18 wordt overigens melding gemaakt van een afgodisch offeren, door Israëls volk, aan de Melechet des Hemels (de maan).

Intussen, de bewijzen zijn talrijk, waaruit blijkt, dat dit volk zich meermalen heeft bezondigd tegen de godsdienst, hun van Horebs toppen. Zo luid verkondigd en wanneer dan ook de Heilige Schrift zegt: Gij zult geen andere goden voor Mijn aangezicht hebben, dan is dit een banvonnis over alle afgodendienst.

En bovendien, men begrijpe hieronder niet alleen het dienen van de afgoden van hout of steen, maar ook het huldigen van die ongerechtigheden, welke vooral in onze dagen zo veelvuldig worden gevonden en waaraan, als het ware, afgodische hulde wordt gebracht. Het zijn die zonden, zo duidelijk genoemd in de 34ste Zondag van de Heidelbergse Catechismus, vragen 94 en 95, te weten toverij, waarzeggerij, bijgeloof, enz. De Catechismus eindigt dan ook met een herhaald, maar dringend verbod tegen deze ongerechtigheden.

Bezien wij thans de in de tweede plaats door de Heilige Schrift genoemde "goden" die, zo wij reeds zeiden, de vorsten en koningen zijn, maar allen onderworpen aan de wil van de almachtige God, terwijl zij bovendien geen macht bezaten, indien hun die niet van God gegeven was.

Zie Psalm 82 vers 6 en 7: Ik heb gezegd: Gij zijt goden; en gij zijt allen kinderen des Allerhoogsten.
Nochtans zult gij sterven als een mens; en als een van de vorsten zult gij vallen.

Onder de benaming "goden" verstaan wij dus: 1. de afgoden en 2. de koningen en zij die in hoogheid gezeten zijn. Zij zijn als goden, dat wil zeggen, zij vertonen een schaduw van het soevereine gezag; zij zijn gesteld over anderen te heersen en voeren door de macht, hun van God gegeven, de heerschappij.

Als heersers zijn zij goden, maar in oneigenlijke zin. Zij zijn schepselen, aan vergankelijkheid onderhevig en geen macht zou ooit de hun genaamd kunnen worden, tenzij die hun niet van God gegeven was.

Wij zien dit getuigenis gegeven door Christus, toen Hij in de rechtszaal voor Pilatus stond en deze de vraag tot Hem richtte: Weet gij niet dat ik

macht heb u te kruisigen en macht heb u los to laten? Christus antwoordde: Gij zou geen macht hebben tegen Mij, indien het u niet van boven gegeven ware (Joh. 19:10-11).

Dat zij dus in de Heilige Schrift goden genaamd worden, wil dus evenmin zeggen dat zij volmaakt zijn, maar als vorsten zijn zij door God gesteld, om de wetten te handhaven en aan hen zijn wij, als waardigheidsbeklederS, alle eerbied en onderdanigheid verschuldigd. Zie hiervoor het bewijs in 1 Petrus 2 vers 13: Zijt dan alle menselijke ordening onderdanig om des Heeren wil, hetzij de koning, als de oppersten machthebbende, hetzij de stadbouderen, als die van Gem gezonden worden.

En Paulus zegt in Romeinen 13 vers 1 en 2: Alle ziel zij de machten, over haar gesteld, onderworpen, want er is geen macht dan van God en de machten die er zijn, die zijn van God verordend" enz.

In Exododus 22 vers 28 getuigt Mozes: De goden zult gij niet vloeken en de oversten uws volks zult gij niet lasteren.

Er is dus aangetoond dat de Heilige Schrift met het woord "goden" (of afgoden bedoelt of torsten, want er is een enig God, de volmaakte.

Daarom geen veelgodendom als bij de heidenen, daarom geen tweegodendom als bij de Perzen, die een goede god en een kwade god onderscheiden, maar slechts alle verwachting zij alleen van Hem, die leeft en regeert tot in eeuwigheid.

Vraag: Wanneer werd voor het eerst afgoderij bedreven?

Antwoord: Wanneer wij Gods Woord raadplegen als oudste en bekendste Schrift, dan zien wij daaruit dat voor de zondvloed geen tekenen van afgoderij werden gegeven; maar dat daarentegen welig bloeide het kwaad van de ongodisterij. Ongodisterij was echter de wortel, waarop weldra het on- en bijgeloof vruchtbaar zou tieren, en de verering, van levende en levenloze schepselen als goden, gretig stoelde.

Toen de volksstammen, uit Noach's zonen voorttgesproten, zich over de aarde verspreidden, stak de afgoderij vrij het hoofd op en de ware godsdienst scheen weldra geheel verdwenen te zijn. De volken, welke het eerst zich als afgodendienaars openbaarde, waren de oude Egyptenaren. Zij dienden de afgoden Apia en Memphis, twee stieren, waarvan de een gesteld was te Memphis en de ander te Heliopolis. De leeuw; de geit, en de krokodil werden als goden vereerd.

Tegenover deze levende schepselen stelde men echter ook levenloze voorwerpen aan, als bronnen van verering, bijvoorbeeld: de zon, de maan en de sterren. Dat dit euvel ook onder Israël plaats vond, blijkt wel uit het in het vorige antwoord daaromtrent aangehaalde.

Eigenaardig wordt de mededeling van die afgoderijen opgetekend in het Boek der Wijsheid (Apocrief) hoofdstuk 13 vers 1 en 2: Voorwaar alle mensen zijn van nature ijdel bij welke geen kennis Gods is en hebben uit de zichtbaarlijke goederen niet vermogen te kennen, dengene die is, noch hebben door opmerking der werken de werkmeester niet erkend, maar hebben gemeend, dat of vuur of wind of snelle lucht of de omloop der sterren of het krachtige water of de krachten des hemels, goden waren, die de wereld regeren. Tot dusver het Boek der Wijsheid over deze afgodendienst.

Andere afgoden werden nog gevonden, welke door 's mensen hand geformeerd waren van allerlei stoffen of metalen, als goud, zilver enz. Hiervan blijkt de zekerheid uit Jeremia 10 vers 3 en 4 en Jesaja 44 vers 9 t/m 17 alwaar tevens de bedreiging op deze daad is neergeschreven.

Het blijkt uit de geschiedenis meer en meer, dat, naarmate zich de volkeren verspreidden, door hen elk een eigen god gediend werd.

De duisternis des verstands deed hun zich een eigen god denken, omdat zij de enige God niet kenden. Treurig is het dat dit Israëlietische volk, waarvan wij in Psalm 147 kunnen lezen: Hij gaf aan Jakob zijn Wetten, zich daarna van die Godskennis onttrok om heul en heil te zoeken in een heilloze en zondevolle afgoderij, waar tevens blijkt dat die afgoderij oorzaak was, dat God het volk Israëls uit zijn landpalen stiet om het ten slotte in een 70 jarige gevangenschap in Babylonië van dit euvel te doen genezen. Sinds dit tijdstip hebben zij geen afgoderij gepleegd.

Alles dan ook wat God niet leert kennen door waarachtige bekering en wedergeboorte, dient van nature dingen, die geen goden zijn. Daarom: geen scherp verwijt aan Israël, want wanneer wij in onze dagen een blik rondom ons werpen, dan mogen ook wij vragen: waar vinden wij die dierbare kennis van dat Godswezen en welk een gering ontsluieren zien wij van die heilgeheimen, welke naar Psalm 25, aan Zijn gunstgenoten worden verklaard. Daarom past wel nationaal voor onszelf de bede: Och, dat God Zich moge ontfermen over Zijn Sion en Zijn kennis mocht wonen in onze landen; want zowel in de dagelijkse oefeningen als in

statelijke verzekering, is dit het leven: God te kennen en Zijn Christus, door Hem gezonden.

II. GODS NAMEN

Vraag: Heeft dat Godswezen, door ons in het vorig hoofdstuk als een enig God genoemd, ook namen nodig, gelijk de mensen?

Antwoord: Ten opzichte van het Godswezen is dit niet nodig, aangezien niemand Hem gelijk is. God behoeft, daar er geen andere goden zijn, niet van anderen onderscheiden te worden door namen, evenals dit bij de mensen noodzakelijk is. Er is één God en daarom is het terstond duidelijk, wie wij met die naam bedoelen.

Toen Adam nog alleen geschapen was, behoefde hij geen andere naam te dragen, dan de naam welk hem gegeven is: Adam, dat is: mens. Waar hem echter een vrouw gegeven wordt, hem ter hulpe, daar wordt terstond een andere naam nodig en men noemt haar: Eva.

De derde, welke geboren werd ontving de naam Kaïn enz. altemaal namen, ontleend aan omstandigheden of gelegenheden, waaronder die naamdrager of draagster geboren werd, maar hoofdzakelijk dienstig om hen van anderen, die aan hen gelijk waren, te onderscheiden.

Alle voorwerpen van de schepping, of in soort, of in vorm, of in hoedanigheid gelijk, zoals bergen, zeeën, hoornen, planten, enz. zij moeten namen dragen, ter noodzakelijke onderscheiding, maar ten opzichte van het enige en eeuwige Godswezen is dit niet noodzakelijk.

Hij behoeft ook geen namen om Hem van de afgoden te onderscheiden, want geen van hun is Hem gelijk, zegt ook Jeremia in het tiende hoofdstuk, het zesde vers: Omdat niemand U gelijk is, o Heere! Zo zijt Gij groot en groot is Uw Naam in mogendheid.

Ook de dichter van de 86ste Psalm laat zich op deze wijze uit en zegt in vers tien daar ter plaatse: Want Gij zijt groot en doet wonderwerken; Gij alleen zijt God.

Intussen, ook bij de noodzakelijkheid om met onderscheiden namen dat Godswezen aan te duiden, zou het een vraagstuk zijn, slechts zulke namen te stellen, die de grootheid, oneindigheid, volmaaktheid, kortom, alle deugden van het Godswezen naar waarde kenschetsten. De onmogelijkheid van dit vraagstuk zou aanstonds worden geconstateerd. In oude Kerkbijbels, omstreeks het begin of einde van de vijftiende eeuw verschenen, staan steeds boven de naam "Heere" een drietal

sterretjes afgedrukt, welke de betekenis bevatten, dat de waardij van dat woord door geen pen is te schetsen.

Ten opzichte van God Zelf zijn dus geen namen nodig, een waarheid, meermalen in Gods Woord zelf geboekstaafd. Doorlezen wij slechts een ogenblik de geschiedenis van de worsteling, door Jakob te Pniël doorstreden.

Hij is daar in strijd met de Engel des Verbonds en worstelt tot de morgenstond. Als hij na volbrachte worsteling vraagt: Geef mij Uw naam te kennen, dan luidt het antwoord: Waarom is het, dat gij naar Mijn naam vraagt? (Genesis 32:29).

Op een andere plaats wordt deze naam voorgesteld als: "Wonderlijk", dat is: ver boven het begrip der mensen verheven. Wij lezen in Richteren 13 hoe de Engel des Heeren aan Manoach verschijnt, de vader van Simson, en als deze de Engel naar Zijn Naam vraagt, dan antwoordt hij: Waarom vraagt gij mij dus naar mijn naam, die is toch Wonderlijk (vs. 18). Wij herhalen dus ten slotte: Het Godswezen heeft geen namen nodig ter onderscheiding, want God heeft niemand Hem gelijk.

Vraag: Waarom worden dan in Gods Woord zo vele namen aan het Goddelijk Wezen toegeschreven?

Antwoord: Dat God geen namen behoeft, uit en van Zichzelf, is in het vorenstaande, op grond van de Schriften uitvoerig verklaard, toch zijn ze nodig ten opzichte van het verstand en de bevatting van de schepselen om wel in de eerste plaats om Hem van de afgoden te onderscheiden.

De afgoden droegen allen namen en de heidense volken, in hun leer onderwezen, zwoeren bij die namen en leerden daarbij, juist door die namen, de afgoden aanroepen en eren. Daarom, verkondigt ook Gods Woord namen en naamverklaringen van dat Heilige Wezen, waaronder het gekend, gediend en gevreesd zon worden.

Het is dan ook een zeer aannemelijke stelling, dat een God zonder naam voor ons onbekend zou moeten zijn en blijven, gelijk ook blijkt uit Handelingen 17 vers 23. Paulus vond te Athene een altaar, gewijd aan de onbekende God en daarom richtte hij dan ook tot de Atheners het woord: Deze dan, dien gij niet kennende dient, verkondig ik ulieden.

In de tweede plaats heeft God Zich van namen bediend, om daardoor iets van Zichzelf aan ons te verklaren. Die namen zijn als de poorten

ener sterkte. Nimmer zouden wij kunnen gadeslaan datgene, wat binnen die sterkte verborgen was, Zo er geen poorten waren, waardoor ons de toegang mogelijk werd.

Evenzo verklaart ons de naam "God" wat het Godswezen is, terwijl de meer andere en veel onderscheidene namen de gelegenheid geven, de majesteit en grootheid van de Drager te bepeinzen.

Die namen; ze zijn liefelijk voor hen, die de klank er van mogen kennen en begrijpen. Voor Gods volk zijn ze het onderwerp van hun overdenking en God Zelf staat er voor als Handhaver en Bekrachtiger. Vandaar dat in Leviticus 24 vers 16 een vonnis wordt uitgesproken over hen, die die naam zullen lasteren; En wie de naam des Heeren gelasterd zal hebben, zal zekerlijk gedood worden enz.

Gods heerlijkheid en de volmaaktheid van Zijn deugden en eigenschappen wordt opgeluisterd in Zijn Namen en de waardij van hun betekenis is de hechtste waarborg voor de christen.

Vraag: Zijn alle benamingen, waarmee het Godswezen in de Heilige Schrift genoemd wordt, belangrijk?

Antwoord: Dat de namen Gods, ons in de Heilige Schrift opgetekend van grote betekenis zijn, behoeft wel geen breedvoerige pleitrede. Het zijn de uitdrukkingen van Zijn heilige deugden en volmaaktheden; de merktekenen van Zijn werk en zij karakteriseren Zijn betrekking ten opzichte van het volk en het werk der schepping.

Gods namen zijn geen boze klanken, zoals de onze, die slechts (plat uitgedrukt) verzamelingen van dode letters zijn, maar zij kenschetsen de zalige heilgeheimen en de volmaaktheden van de Schepper.

Een diamant zal in de hand genomen en rond gedraaid, aan elke zijde nieuwe schittering vertonen, evenzo verkondigt iedere naam Gods, meer en meer Zijn luister en geeft stof tot meerdere eerbiediging van Zijn hoogheid en heiligheid.

Zij kenschetsen: Zijn hoogheid, macht en heerschappij in betrekking tot Zijn wezen, eigenschappen en Goddelijke Personen, hetgeen juist wordt aangetoond in Leviticus 23 vers 22, alwaar in een kernachtig: Ik ben de Heere uw God, die Naam genoemd wordt als een borg en verzegeling der gegeven beloften.

Vraag: Indien dan de namen van God zulk een betekenis bezitten, hoe onderscheiden zich dan wel die Namen, waarmee het Godswezen Zich heeft bekend gemaakt?

Antwoord: Wij hebben in de eerste les van dit onderwerp gezien wat God is, en hoe Hij Zich door Zijn namen geliefde te openbaren. Die namen nu, gezamenlijk genomen, laten zich gemakkelijk in twee hoofdbenamingen onderscheiden en oplossen. Het zijn de namen: God en Heere.

De naam "God" is nu niet maar de naam van een eigenschap, ambt of bediening, maar het is de naam van het Wezen Gods, dat van nature God is, in tegenstelling met de afgoden, die er van de mensen toe gemaakt of voor gehouden worden. Bij die benaming worden ook de eerste hoofdstukken van de Bijbel ontsloten, gelijk God zelf getuigt in Exodus 6 vers 2: En ik ben aan Abraham, Izak en Jakob verschenen, als God de Almachtige, maar met Mijn Naam Heere, ben Ik hun niet bekend geweest.

Hierdoor moeten wij niet denken, alsof God in de dagen van Abraham of vroeger, niet met de naam"Heere" genoemd is geworden, want reeds Eva zei: "Ik heb een man van den Heere verkregen," maar de betekenis van de naam Heere, namelijk: de Onveranderlijke en Getrouwe te zijn in het uitvoeren van Zijn beloften, die zal eerst ontsloten werden aan dat zaad van Abraham, ten dage van Mozes, waaraan de beloften, indertijd aan Abraham geschied, vervuld zouden worden, namelijk toen de Heere hen uitvoerde uit Egypte en bracht in het door Hem aan de vaderen beloofde land.

De naam Jehovah betekent, dat Hij is van en door Zichzelf en de levende en bewegende oorzaak van alle wezen.

Tevens betekent deze Naam, dat de Heere Zichzelf gelijk blijft; een onveranderlijke Verbondsgod, getrouw in Zijn beloften en almachtig in de uitvoering van Zijn besluiten. De Naam Heere is Zijn gedenknaam, terwijl de namen Jehovah en Heere tot één naam ineenvloeien. Toch heeft de naam Heere tweeërlei betekenis en de Statenoverzetters van de Bijbel hebben die onderscheidene betekenissen, in de vorm of de drukwijze van het woord, duidelijk voor de lezer bloot gelegd.

In Genesis 1 vers 1 lezen wij: In den beginne schiep God de hemel en de aarde. Onder de naam "God", hier gepredikt moeten wij de Elohim verstaan of de Verbondsgod. Het wordt althans duidelijk dat zich hier

een almachtig God, een God der besluiten komt te openbaren tot uitvoering van de schepping, die het besluit daartoe reeds van eeuwigheid had genomen; die besloten had de mens te stellen als het pronkjuweel van de schepping en dit besluit had gefundeerd en gegrond op de grondslagen van het Zoonschap van Christus. Hierdoor werdt het weer duidelijk dat God Zich ook in de Schepping, in Zijn Drieëenheid kwam te openbaren.

Een hecht argument vindt deze bewering in het feit, dat God, terstond na de val, tot het schepsel naderde en dit de weg der verlossing, in Christus, als Elohim openbaarde, in Genesis 3 vers 15. God openbaarde Zich daar dus reeds als de God, die kon zaligmaken en die dat feit ook, zeker werken zou.

Een tweede bewijs, hieruit te trekken, is dit, dat ook de naam God de naam Jehovah of Heere in zich sluit.

Dat het Godswezen drieëenig is, bewijzen trouwens tal van tekstplaatsen in de Heilige Schrift, Zo onder andere 2 Korinthe 5 vers 19: God was in Christus de wereld met zichzelf verzoenende enz. Dus nogmaals. God verklaart Zich in de naam Elohim als dat Wezen, waarin, maar ook waardoor alles bestaat.

De naam Heere wordt, wij hebben het hiervoor reeds kortelijk aangestipt, door de Statenoverzetters in drieërlei betekenis verklaard en gewaarmerkt.

HEERE, in kapitale of hoofdletters afgedrukt, betekent Elohim of Verbondsgod, die Zich openbaart in betrekking tot het Verbond der genade.

Heere, met kleine letter afgedrukt, betekent El Adonai of Scheppend, Onderhoudend en Regerend God.

In de derde plaats wordt de naam Heere ook gegeven aan de tweeden Persoon uit het Godswezen; aan Christus, als Koning en Bezitter van Zijn volk en Kerk; alsdan wordt die Naam eveneens met kleine letter afgedrukt.

Ook wordt God in de Heilige Schrist geopenbaard als de El jon: als Hoge en Verhevene, als een God, die oneindig verheven is boven alle werkingen der schepselen, zoals God zelf dat aangeeft in Jesaja 55 vers 9. Hierin ligt een heerlijke gedachte besloten voor Gods volk.

Als zij in het stof gebogen liggen en schijnbaar geen begaanbaar pad zich aftekent voor hun somber geestesoog, wanneer zij de toekomst

tegemoet zien, dan speurt God hun gangen na en komt hen tegemoet met een bemoedigend en voor hen zo krachtvol: Ik ben de Heere Uw God, als die God, Wiens werken zo ver verheven zijn boven al hun bekommernis.

Doch ook de overige geopenbaarde namen van het Godswezen zijn even verheven en even juist karakteriseren zij de Drager van die namen.

Hier wordt God de naam gegeven als: El Sehaddaï, hetwelk betekent: algenoegzame God. Elders weer El Gibbor, dat is: Sterke God. Later nog Jahwe welke naam: "betamelijk God" betekent en ten slotte: Zebaoth of Heere der Heirscharen.

Bij het noemen van deze namen volstaan wij echter nogmaals met de mededeling, dat de namen: God, Jehova of HEERE de meest gebruikte namen zijn, omdat zij aanduiden de God des Verbonds, die als onveranderlijke Trouwhouder voor Zijn kerk waakt, daarom zegt Hij ook in Maleachi 3 vers 6: Want Ik, de HEERE, worde niet veranderd, daarom zijt gij, o, kinderen Jakobs, niet verteerd.

De sterkste benaming is dus deze ook, door het volk des Heeren aan Zijn God gegeven. Zij weten dat het is Zijn gedenknaam, naar Hosea 12 vers 6: HEERE is Zijn gedenknaam.

Zo ook verklaart de Heere Zich aan Mozes in Exodus 3 vers 14: lk zal zijn, die Ik zijn zal, dat is: de onveranderlijke God. Enige verzen verder in vers 16 is het: De Heere Uwer Vaderen God is U verschenen enz.

De Heere komt Zelf deze naam te bezigen als aanduidende het Wezen Gods, maar het is tevens ook de naam van de Persoon Christus, daar Hij ook waarachtig God is, naar Openbaring 1 vers 3: Genade, barmhartigheid, vrede zij met ulieden van God de Vader en van de Heere Jezus Christus, de Zoon des Vaders, in waarheid en liefde. Alsook naar Hebreeën 13 vers 8, waar Paulus zegt: Jezus Christus is gisteren en heden dezelfde en in der eeuwigheid.

Aldus die naam beschouwende mogen wij wel uitroepen: wat is die naam een "sterke toren". En inderdaad, mag ook al eens het water de lippen van Zijn volk naderen; Gods naam is hun ten waarborg en vertrouwen, dat het hun lippen niet overschrijden zal en hun geroep mag zich al eens uiten in de klaagtoon: Mijn weg is voor de Heere verborgen, geen nood: Hij slaat hen gade en bewaart ze als Zijn oogappel. Hij staat als een overwinnaar en belooft als in Hosea 13 vers 14: Doch Ik zal hen van het geweld der hel verlossen. Ik zal ze vrij maken van de dood: o

dood, waar zijn uw pestilentiën? hel! waar is Uw verderf; berouw zal van mijn ogen verborgen zijn.

Laat vrij de aarde veranderen, zij, die op die naam steunen, welke een eeuwige vastheid aanbiedt, zullen in eeuwigheid niet beschaamd worden.

Ten slotte zien wij, aan het einde van onze beschouwingen over Gods namen gekomen, nog enkele Nieuw Testamentische welke in het Grieks gebezigd worden, als daar zijn: Theos-Elohim, en Kurios is Jehovah of Heere. Wij zullen later nog gelegenheid genoeg vinden, deze namen in bredere zin te verklaren, als wij de eigenschappen van het Godswezen en de Personaliteiten daarvan zullen verklaren en beschrijven.

III. GODS EIGENSCHAPPEN

Vraag: Gods namen Zijn voldoende besproken, maar waardoor wordt de Openbaring van het Godswezen nog duidelijker?

Antwoord: Een duidelijker openbaring omtrent het Godswezen is te verkrijgen, wanneer wij, aan de hand van Gods Woord, Zijn eigenschappen beschouwen. Daaronder verstaan wij de uitlatingen en openbaringen van dat Godswezen, zoals die in de Heilige Schrift zijn geboekstaafd.

Die eigenschappen dan, worden in onderscheidend werking aangetoond, maar niettemin zijn zij, en hier dient alle aandacht op, gevestigd te worden, nimmer van God te onderscheiden zij zijn God zelf.

Elk bezit of eigenschap in Gods Woord geopenbaard of gepredikt is God Zelf, omdat elke eigenschap een absolute volmaaktheid is.

Ter juistere opvatting geven wij hier enkele voorbeelden: Johannes schrijft in 1 Joh. 1 vers 5: God is licht. Woordelijk staat er: En dit is de verkondiging die wij van Hem gehoord hebben, en wij u verkondigen, dat God een licht is, en gans geen duisternis in Hem is.

Ofschoon hier nu duidelijk wordt gezegd, dat God een licht is, is Hij van het licht niet verscheiden. Hij is "het" licht zelf, in onderscheiding van "een" licht.

Evenredig aan deze beschouwing is natuurlijk de verklaring van Jeremia 10 vers 10, waar gezegd wordt: de Heere God is de waarheid. Dan is ook daar de waarheid niet een op zichzelf staande substantie, maar God is de Waarheid zelf.

God heeft ook niet een liefde, maar Hij is de liefde zelf, naar 1 Johannes 4 vers 8 en Hij bezit niet een leven, maar Hij is het leven zelf, naar 1 Johannes 5 vers 20.

Deze eigenschappen zijn dus niet van God verscheiden of onderscheiden, maar tevens zijn zij niet te scheiden van elkander. Alles in God is één, volstrekt, zonder enige samenvatting van verschillende delen of zaken, maar alleen naar onze manier van bevatten zijn zij in onderscheidene werkingen weergegeven of geopenbaard.

Alszodanig beschouwen wij het Wezen Gods; ofschoon het Zich uitdrukt en openbaart als bezittende verschillende eigenschappen. Intussen komen wij op een en ander nader terug bij de meer onderwerpelijke bespreking van deze zaken.

Thans nog slechts de mededeling dat deze eigenschappen in twee groepen kunnen verdeeld worden, hij name aangeduid door: mededeelbare en onmededeelbare eigenschappen.

Van de onmededeelbare eigenschappen is niets in het schepsel te vinden. Van de mededeelbare eigenschappen kan een verre gelijkheid in het schepsel gevonden worden, hoewel, en dit herhalen wij nadrukkelijk, deze eigenschappen in God geheel volmaakt, geheel oneindig zijn en dus, zoals zij in God zijn, ook even onmededeelbaar.

Dat het echter geoorloofd is deze mededeelbare eigenschappen onder deze naam te verklaren blijkt onder meer uit 2 Petrus 1 vers 4: Door welke ons de grootste en dierbare beloften geschonken zijn, opdat gij door dezelve der Goddelijke natuur deelachtig zoudt worden enz.

Ook hieromtrent hopen wij later meerdere verklaring te geven. Van de onmededeelbare eigenschappen wordt in het schepsel niet de minste gelijkheid gevonden.

> **Vraag:** De eigenschappen Gods kunnen dus in twee groepen verdeeld worden: in mededeelbare en in onmededeelbare eigenschappen. Welke zijn nu die onmededeelbare eigenschappen?
>
> **Antwoord:** Onmededeelbaar zijn: de onafhankelijkheid, de eenvoudigheid, de eeuwigheid, de overaltegenwoordigheid, de onbegrijpelijkheidien de onveranderlijkheid Gods.

Ten opzichte van deze eigenschappen bezit het schepsel het juist tegenovergestelde. Het schepsel toch is veranderlijk, te begrijpen, plaatselijk, tijdelijk, samengesteld en afhankelijk.

In de volgende vragen worden deze eigenschappen onderwerpelijk behandeld.

Vraag: Wat verstaat u door de onafhankelijkheid van God?

Antwoord: Dat is die eigenschap, waardoor God bestaat en werkt door Zichzelf. Johannes 5:26: Want gelijk de Vader het leven heeft in Zichzelf, alzo heeft Hij ook de Zoon gegeven, het leven te hebben in Zichzelf.

God is van Zichzelf boven alle dingen regerende en daarbij is Hij volkomen onafhankelijk een van het werk der schepselen en van de werken der natuur die toch alle gewrochten zijn van Zijn hand. Daarom is Hij tevens de Allerhoogste en dat zijnde, kan onmogelijk buiten Hem enig schepsel zijn bestaan hebben.

Jesaja uit zijn overtuiging in deze stelling door de vraag: Wie heeft de Geest des Heeren bestierd en wie heeft Hem als Zijn Raadsman onderwezen? (Jes. 40:13). Een tweede verdediging van deze waarheid uit ook Paulus in zijn zendbrief aan de Romeinen, hoofdstuk 11 vers 30, als hij zegt: Want uit Hem en door Hem en tot Hem zijn alle dingen.

Er is meer. Toen Paulus te Athene kwam, werd hij gewaar, dat men daar de "onbekenden God" diende, zoals hem duidelijk werd uit het op een altaar geplaatste opschrift. Paulus neemt de gelegenheid, die voor het volk tot dusver "onbekenden God" te verkondigen, besluitende o. a. met deze woorden: En wordt (God namelijk) ook niet van mensenhanden gediend, als iets behoevende, alzo Hij Zelf allen het leven, en de adem, en alle dingen geeft.

Evenals dus de vorenstaande teksten, bevatten de laatste woorden van deze prediking een verdediging voor de onafhankelijkheid Gods.

Bezien wij daarentegen de mens. Deze is in alles diep afhankelijk en draagt een adem in de neusgaten, die elk ogenblik door God kan worden afgesneden. De Psalmdichter roept dan ook uit, Psalm 104 vers 29: Verbergt Gij uw aangezicht, zij worden verschrikt; neemt gij hun adem weg, zij sterven en zij keren weer tot hun stof, terwijl de dichter van de

103de Psalm getuigt: De dagen des men- schen zijn als gras, gelijk een bloem des velds, alzo bloeit hij.

In aansluiting hiermee zij nog plaats gegeven aan de wenk van Jakobus, die hij geeft aan diegenen, welke met vaste moed over de toekomst menen te kunnen beschikken. Hij zegt in Jakobus 4: Inplaats dat gij zoudt zeggen: Indien de Heere wil en wij leven zullen, zo zullen wij dit of dat doen.

Inderdaad, de grootste aardse monarch, die daar neerzit op zijn gulden troon en wellicht de scepter voert over millioenen onderdanen, hij heeft over zijn leven niet te beslissen, want ook van hem staat onbetwistbaar geboekt: Hij snijdt de geesten der vorsten af als druiven. Gods wezen alleen staat vrij en souverein boven al het geschapene. Een heerlijk getuigenis voor het kind des Heeren, maar tegelijk een schrikaanjagend beeld voor de zondaar, die zijn troost zoekt, maar vruchteloos, in de woelingen der eeuwen, waarvan God getuigt: Ik zal lachen om dat vruchteloos gewoel, en spotten met de waan der dwaze volken.

Voorzeker, een Farao mag in trotse verhevenheid des harten uitroepen: Wie is die Heere, dat ik Hem zal gehoorzamen, maar één blik, één wenk is nodig van de Almachtige, en zijn lijk drijft aan de oevers van de Roede Zee.

Nog eens. Tegenover al dat woelen staat recht en fier het eeuwen trotserende woord des Heeren: Mijn Raad zal bestaan en Ik zal al Mijn welbehagen doen.

Vraag: Wat verstaat u door Gods eenvoudigheid?

Antwoord: Daardoor verstaan wij die volmaaktheid Gods, waardoor alles, wat in God is, God Zelf is. Vele en onderscheidene eigenschappen worden aan Gods Wezen toe geschreven in de Heilige Schrift; maar ofschoon de toeschrijving van deze eigenschappen zeker en juist is, is niettemin elke eigenschap van God ondeelbaar zelf. De een eigenschap strijdt niet tegen de andere; dus evenmin bestaat in God een samenvoeging van verscheidene of verschillende delen of zaken.

Die volmaaktheid van God wordt op vele bladzijden van de Heilige Schrift aangetoond, omdat Hij hier als het Licht; daar als het Leven; daar weer als de Waarheid; elders weer als de Liefde genoemd wordt. Al deze eigenschappen tezamen, vormen geen God, maar elke eigenschap

is waarachtig de onveranderlijke eeuwige Jehovah; onlichamelijk;; onstoffelijk, onzichtbaar en oneindig.

In tegenstelling hiermee staan de producten van Zijn hand. Wanneer wij zon, maan en sterren beschouwen, dan zijn ook zij op zichzelf één, maar niettemin absoluut uit verscheidene delen of zaken samengesteld.

Ook de mens is èèn wezen, maar eveneens uit twee hoofddelen bestaande: namelijk ziel en lichaam.

Dit antwoord beeindigende, dient dan ook slechts nog eens deze conclusie herhaald te worden, waaruit blijft: dat, hoewel er vele zaken zijn, die één zijn op zich zélif, zij niettemin uit verscheidene deden zijn samengesteld en derhalve niets of niemand éénvoudig is dan één, namelijk: God.

Vraag: Wat verstaat u door de eeuwigheid van Gods?

Antwoord: Door de eeuwigheid van God verstaan wij, die eigenschap, waarop geen denkbeeld van tijd of tijdsduur toepasselijk is. Gods Wezen kent noch begin, noch vervolg of onderscheid van tijd, noch einde.

Dit getuigt ook Mozes in Psalm 90 vers 2 met deze woorden: Eer de bergen geboren waren en gij de aarde en de wereld voortgebracht hadt, ja, van eeuwigheid tot eeuwigheid zijt gij God.

De eeuwigheid Gods is dus die volmaaktheid, waardoor Hij bestaat zonder begin of einde. In Jesaja 43 vers 10 komt de Heere Zich met deze woorden Zelf sprekende uit te drukken: Opdat gij het weet en Mij verstaat, dat Ik dezelve ben, dat voor Mij geen God geformeerd is, en na Mij geen zijn zal.

Eenzelfde verklaring bezigt ook Petrus in 2 Petrus 3 vers 8: Doch deze een zaak zij u niet onbekend, geliefden! dat één dag bij de Heere is als duizend jaren en duizend jaren als één dag.

Er is dus ook niet het minste einde waaraan het wezen Gods gehouden is en Psalm 102 vers 13 bevat nog de volgende verdediging daaromtrent: Maar gij Heere, blijft in eeuwigheid en Uw gedachtenis van geslacht tot geslacht, terwijl in vers 27 en 28 van dezelfde Psalm gezegd wordt: Die zullen vergaan, maar Gij zult staande blijven, en zij allen zullen als een kleed verouden; Gij zult ze veranderen als een gewaad en zij zullen veranderd zijn. Maar Gij zijt dedezelfde en Uw jaren zullen niet verouderd worden.

Is God eeuwig in wezen en bestaan, niet minder is Hij dat in Zijn besluiten. Geen omstandigheden, uit de tijd of door de omstandigheden geboren, kunnen God nopen tot het nemen van een besluit of aansporen een vroeger genomen besluit te wijzigen. Immers, Psalm 89 zegt het zo duidelijk:

Ik weet hoe 't vast gebouw van Uwe gunstbewijzen,
Naar Uw gemaakt bestek, in eeuwigheid zal rijzen.

Zo staat dus God, als onbewogen middelpunt waarom zich de tijd beweegt. Ja meer, de tijden, zij vliegen als een stroom, maar God is boven dezelve en bestuurt het scheepje des tijds, dat daar, als op woeste golven wordt voortbewogen, met vaste hand.

God is de Oorzaak en de Gebieder van alle tijd en het tijdelijke en geen beter slotwoord dan dat, hetwelk door Paulus gebezigd wordt in 1 Timotheus 1 vers 17: Den Koning nu der eeuwen, de onverderfelijken, de onzienlijken, de alwijzen God zij eer en heerlijkheid in alle eeuwigheid. Amen.

Vraag: Wat verstaan wij door de overaltegenwoordigheid van God?

Antwoord: Door Gods overaltegenwoordigheid verstaan wij, dat God door geen ruimte of gezichtskring is bepaald, en dat Hij daardoor niet kan worden besloten.

Bevestigend klinkt, te deze opzichte; het Woord Gods zelf, zoals bijvoorbeeld in Jeremia 23 vers 23 en 24, alwaar de Heere vraagt: Ben ik een God van nabij, spreekt de Heere en niet een God van verre? Zou zich iemand in verborgene plaatsen kunnen verbergen, dat Ik hem niet zou zien, spreekt de Heere, vervul Ik niet de hemel en de aarde? spreekt de Heere.

Uit dit tekstvers blijkt de overaltegenwoordigheid Gods luid gepredikt te worden, maar evenzo en even krachtig verdedigd in Psalm 139 in de verzen 7-13, welken woorden wij, uithoofde der belangrijkheid voor het onderwerp, geheel plaats zullen verlenen: Waar zou, ik heengaan voor Uwen Geest? en waar zoude ik heenvlieden voor Uw aangezicht? Zo ik opvoer ten hemel, Gij zijt daar; of bedde ik mij in de hel; zie Gij, zijt daar, Nam ik vleugelen des dageraads; woonde ik aan het uiterste der

zee, Ook daar zou Uw hand mij geleiden en Uw rechterhand mij houden.

Eenzelfde verdediging is ook opgetekend door Salomo in 1 Koningen 8 vers 27: Maar waarlijk, zou God op aarde wonen? Zie, de hemel, ja, de hemel der hemelen, zouden u niet begrijpen; hoeveel te meer dit huis, dat ik gebouwd heb.

Zo blijkt dus ontegenzeggelijk uit al deze tekstpla.atsen de overaltegenwoordigheid van God. Geen ruimte is er, geen verborgen plaats wordt er gevonden of God is er tegenwoordig, want, zo zegt ook de ongewijde dichter: Overal is God. Deze bevestigde stelling van de overaltegenwoordigheid van God betreft nu niet alleen Zijn werk, maar Zijn gehele Wezen.

David zegt bijvoorbeeld in Psalm 19: De hemelen vertellen Gods eer en het uitspansel verkondigt Zijner handen werk. Welke woorden hier duidelijk de majesteit, van de Maker prediken en bovendien het prachtig, firmament als het werk van de almachtige Jehovah en Diens alomtegenwoordig,heid, luid verkondigen. Waar ons oog zich wendt, overal predikt ons het werk Gods: Hij leeft en is overal, hetzij hoog, hetzij laag, hetzij ver of nabij. En bovendien, niet alleen is God in werk en majesteit van vertoon overal tegenwoordig, maar ook als Wezen. Hij vervult de hemel en de aarde. Hij is nabij allen en een iegelijk, gelijk ook blijkt uit Handelingen 17 vers 27 en 28, in deze woorden: Opdat zij de Heere zouden zoeken of zij Hem immers vinden en tasten mochten, hoewel Hij niet verre is van een iegelijk van ons. Want in Hem leven wij en bewegen ons en zijn wij, enz.

Nu moeten wij uit deze woorden niet verstaan een aanwezigheid, als die van de ziel in ons lichaam. God is niet de ziel der wereld en de wereld, noch het rijk der natuur, is het Wezen of de verpersoonlijking van het Wezen Gods. Integendeel. God is van alles de Schepper, de Onderhouder en de Regeerder.

Naar Jeremia 10 vers 10 is Hij de levende God en een eeuwig Koning enz. Hij is volmaakt en eeuwig, al was er geen wereld geschapen. De wereld kan niet bestaan zonder Hem, maar Hij is in Zichzelf volmaakt en algenoegzaam.

Onder die overaltegenwoordigheid verstaan wij dus die eigenschap van dat Wezen, die al het geschapene koestert en waardoor er niets bestaat buiten Hem.

Wanneer wij die overaltegenwoordigheid met een oplettend geestesoog beschouwen, dan ligt de erkenning niet verre, dat een heilige, maar tevens een kinderlijke gedachte ons moest bezielen, bij de wetenschap: elk ogenblik door God te worden gadegeslagen.

Deze raadgeving, die ook Gods volk geldt, moest vooral het richtsnoer zijn van hun handelen en wandelen in kinderlijke gehoorzaamheid, drukkende de voetstappen, door Christus gezet en wetende, dat die God, Wiens alomtegenwoordigheid zeker is, hen in allen druk en lijden en kommer met Zijn zorgvolle handelingen luisterrijk omringt.

Dat nu is hun een troost: Hij is altijd bij ben hoe diep de wegen ook mochten zijn en hoe onbegaanbaar de paden zich mogten aftekenen voor hun, soms wel eens te pessimistisch ziende geestesoog. Zij weten het, dat God door Zijn alomtegenwoordigheid, Zijn belofte gestand kan houden, die is neergelegd in Jesaja 43 vers 2, in deze woorden: Wanneer gij zult gaan door het water, Ik zal bij u zijn, en door de rivieren, zij zullen U niet overstromen, wanneer gij door het vuur zult gaan, zult gij niet verbranden en het vuur zal u niet aansteken.

Voor dat volk is die alomtegenwoordigheid Gods dus een zalige vertroosting, maar tegelijk aan tegenovergestelde zijde een schrikbeeld voor hen, die de zonde beminnen en die zeggen: Laat ons eten, drinken en vrolijk zijn, want morgen sterven wij.

Want, en dit zij ten slotte gezegd, die alomtegenwoordigheid Gods, opent zich in betrekking tot de daden en werkingen van de mens, als een blijvend, als een nimmer falend boek, dat voor Gods aangezicht werd beschreven.

> **Vraag:** Het betoog is geleverd van de overaltegenwoordigheid Gods, zowel in Wezen als werken. Maar hoe is het dan te verklaren, dat God zo meermalen gezegd wordt in de hemel te zijn? Zo onder andere in de navolgende woorden van Jesaja 66, het eerste vers: De hemel is Mijn troon en de aarde is de voetbank Mijner voeten enz.?
>
> **Antwoord:** Dat God Zich in Zijn Woord aldus uitlaat is volstrekt noodzakelijk, maar wij moeten hieruit niet verstaan alsof God Zich lichamelijk in de hemel bevond en slechts Zijn werken zich op de aarde zouden vertonen, want de overaltegenwoordigheid van God, gaat zowel over de aarde als over de hemel.

Het hechtste argument voor ons beweren is zeer zeker te vinden in Genesis 28 vers 55 waar de Heere tot Jakob zegt: En zie Ik ben met u en Ik zal u behoeden overal, waarheen gij trekken zult en Ik zal u wederbrengen in dit land… want Ik zal u niet verlaten, tot Ik zal gedaan hebben, hetgeen Ik tot u gesproken heb.

Immers, het kan toch niet ontkend worden, dat deze woorden het bewijs in zich bevatten, dat God Zijn volk in de strijdende kerk op aarde even dierbaar Zijn zalige tegenwoordigheid doet smaken, als in de triomferende kerk in de hemel; alleen met dit onderscheid: de eerste geniet Gods tegenwoordigheid door het geloof onder velerlei verdrukking, de tweede (de triomferende) in aanschouwen, bevrijd van alle jammer en ellende, met verzadiging van vreugde voor Zijn aangezicht (Ps. 17).

Dat nu God gezegd heeft in de hemel te zijn, wil slechts aantonen, dat Hij daar Zijn heerlijkheid luisterrijker vertoont aan de engelen en gezaligden, daar toch alleen een hemels lichaam bestand is, de luister en de heerlijkheid van Gods majesteit te aanschouwen. Zou ons oog bijvoorbeeld slechts één minuut kunnen staren in het verblindende licht der middagzon. Nee immers. Evenals dit nu voor ieder schepsel onmogelijk is, is het voor het met zonden en misdaden bedekte schepsel een onmogelijkheid, slechts één minuut op God te blikken.

Wij zien hoe dit in de historie eenmaal bewaarheid werd. In de geschiedenis van Israël's volk lezen wij, hoe Mozes 40 dagen op de berg doorbracht in Gods tegenwoordigheid. Toen hij van de berg afdaalde en temidden van het volk Israëls kwam, glinsterde Zijnen aangezicht zodanig, dat niemand hem kon aanzien en hij zijn gelaat bedekken moest. Hoewel Mozes nu van aangezicht tot aangezicht met God had verkeerd, vermocht zijn oog niet dan slechts enkele stralen van Gods luister op te vangen, vandaar dat Johannes dan ook zegt: Niemand heeft ooit God gezien, enz., terwijl elders weer gezegd wordt: Want Mij zal geen mens zien en leven (zie Joh. 1:18 en Ex. 33:20).

Afleidend zijn echter nog meerdere oorzaken aan te wijzen, waarom God gezegd wordt in de hemel te zijn. Wat is vaak het deel van Gods volk op aarde! Christus zei eenmaal: In de wereld zult gij verdrukking hebben enz. En terecht; dit is vaak hun deel, zodat menig lid van de strijdende kerk zich genoodzaakt ziet tot het uiten van de zieleklacht: "Magor Missabib", dat is: schrik van rondom. Ja, menigmaal ontmoet hun droevig oog het gezicht van den voorspoed der goddelozen, het-

welk dan hun droefheid nog slechts verveelvoudigen kan, maar in zulke ogenblikken is er een bemoediging afgedrukt in de woorden van Jesaja 66 vers 1: De hemel is Mijn troon en de aarde is de voetbank Mijner voeten.

Immers, met die woorden is het alsof God hun wil toevoegen: Gij zult niet altijd blijven in het midden uwer vijanden, die u terneer slaan door hun druk, terwijl Christus tevens in Zijn omwandeling op aarde de woorden bezigt, in Johannes 14 vers 2: In het huis Mijns Vaders zijn vele woningen; anderszins zou Ik het u gezegd hebben; Ik ga heen om u plaats te bereiden.

Is dit nu de verklaring van Christus, tot troost Zijns volks gesproken; ook het oog des geloofs mag meermalen doordringen tot die zaligheid, die voor hen is weggelegd; waarop zij uitroepen met Asaf: Totdat ik in Gods heiligdommen inging enz. (Ps. 73:17), en met Psalm 17 vers 15: Maar ik zal Uw aangezicht in gerechtigheid aanschouwen, ik zal verzadigd worden met Uw beeld, als ik zal opwaken.

Mocht de Oud Testamentische Kerk reeds zo door alle nevelen van de schaduwen en ceremoniën heenblikken, hoeveel te meer, waar die sluiers zijn weggenomen, roemt een Paulus: Ik weet en ik ben verzekerd, dat Hij machtig is mijn pand, bij Hem weggelegd, te bewaren.

Voor dat volk des Heeren dus, dat zijn pad met moeiten ziet beladen, is het een troost, dat God Zijn troon in de hemelen gevestigd heeft en zij kennen die plaats als hun toekomstig tehuis, waar ze straks voor eeuwig met de Heere zullen verkeren, zodat zij bij alle aardse moeiten geneigd zijn met Paulus uit te roepen: Ik wenste wel ontbonden te worden en met Christus te zijn.

Maar in niet mindere mate, dat deze woorden een troost zijn voor Gods volk, zijn zij een schrikbeeld voor de goddeloze en voor hen die vervreemd zijn van het leven Gods.

't Is waar. Op aarde is meermalen de voorspoed hun deel, zodat Asaf getuigt in de 73ste Psalm: Ik was nijdig op de dwazen, ziende der goddelozen vrede; Want er zijn geene banden tot hun dood toe en hun kracht is fris." Het is, alsof zij altijd vrij spel hebben in het verdrukken van Gods kinderen; of zij steeds mogen roemen op eigen kracht en of zij maar steeds kunnen leven alsof er geen eeuwigheid aanstaande was, maar toch, Gods Woord is daar om hun onverbiddelijk toe te roepen: Het is de mens gezet, eenmaal te sterven daarna het oordeel.

Ja, wij allen moeten geopenbaard worden voor de rechterstoel van Christus en dan zal die God, in luister neergezeten, Zich openbaren aan hen, die hier Zijn Naam verwierpen. Alsdan zullen zij roepen: Bergen valt op ons en heuvelen bedekt ons voor het aangezicht des Allerhoogsten, maar dan te laat.

Dan zullen zij die God niet meer kunnen ontgaan wanneer zij door Hem verwezen zullen worden en overgegeven aan de tormenten van hem, die een mensenmoorder was van den beginne.

Daarentegen zal de Heere steeds zijn bij degenen die Hem vrezen, naar Psalm 145 vers 18-20: De Heere is nabij allen die Hem aanroepen; allen, die Hem aanroepen in der waarheid. Hij doet het Welbehagen dergenen, die Hem vrezen en Hij hoort hun geroep en verlost hen. De Heere bewaart al degenen, die Hem liefhebben, maar Hij verdelgt alle goddelozen.

Troost en bemoediging dus voor de geloovige; schrik en straf dus voor de goddeloze.

Voor de laatstgenoemde een eeuwig verderf; de eerstgenoemde, de gelovige, stemt in met de woorden van David, uit Psalm 23 vers 4: Al ging ik ook in een dal der schaduw des doods, ik zou geen kwaad vrezen, want Gij zijt met mij enz.

En voor degenen die God niet kennen.? Tot hen mocht meer de vermaning gericht worden, gelijk aan die in Jakobus 4 vers 8 en 9: Naakt tot God en Hij zal tot u naken. Reinigt de handen, gij zondaars! en zuivert de harten, gij dubbelhartigen. Gedraagt u als ellendigen en treurt en weent; uw lachen worde veranderd in treuren en Uw blijdschap in bedroefdheid, want er zal geen verberging voor hen zijn, maar een voortdurende schrik en vreze, waarvan Amos 2 vers 4-9 zulk een heldere voorstelling geeft in de volgende woorden: Alzo zegt de Heere: Om drie overtredingen van Juda en om vier zal Ik dat niet afwenden; omdat zij de wet des Heeren verworpen en zijn inzettingen niet bewaard hebben; en hun leugenen hen verleid hebben, die hun vaders hebben nagewandeld. Daarom zal Ik een vuur in Juda zenden, dat zal Jeruzalems paleizen verteren enz.

Zo dus: de hemel is Gods troon en ofschoon - gelijk gezegd is. – Hij daar Zijn heerlijkheid op het volmaaktst ten toon spreidt; niettemin slaat Zijn oog nauwlettend acht op Zijn gunstgenoten, die nog in dit Mesech wandelen en ofschoon hun pad gebaand is door kommer en

verdriet: Hij heeft hun hand gevat en geleidt hen naar de voor hen van eeuwigheid bestemde woning. Daar zal Hij alle moeiten voor hen doen weg vlieden en alle tranen van hunne ogen afwissen en zij, verlost van zonde, zullen volmaakt opgelost worden in de God des welbehagans. Indrukwekkende en troostrijke gedachte dus: een God te bezitten, die in de hemel woont; die ofschoon alles verwisselt, de eeuwige en onveranderlijke grondslag hunner erve blijft.

Hoe verschrikkelijk daarentegen deze gedachte: God in de hemel en gadeslaande alle ongerechtigheden degenen, die God niet kennen; de zonde doende, om zich straks door een Alwetende en Overaltegenwoordige rekenschap te zien afgevraagd, van hun daden. Dat er dan hier nog een vragen naar een weg ter ontkoming geboren moge worden, eer dat een heden der genade in een onherroepelijk vonnis der eeuwigheid zal worden opgelost.

> **Vraag:** Aangezien is betoogd dat God overal tegenwoordig is, hoe moeten wij het dan verstaan, indien de Heilige Schrift, over God sprekende, zegt dat Hij ergens neerdaalde en weer opklom; dat Hij kwam en weer heenging.

Antwoord: Het is waar, dat in Genesis 11 gezegd wordt, dat God neerdaalde om te bezien de stad en de toren, die de kinderen der mensen bouwden (Babel), maar dat neerdalen Gods moet dan niet verstaan worden in de letterlijke zin, maar figuurlijk. Het is slechts een meerdere of mindere openbaring van Gods tegenwoordigheid.

Dat komen Gods bij voorbeeld, wordt altijd ontsloten wanneer er spraak is van het brengen van hun aan Zijn volk, of het straffen van de zondaar, zoals het aangestipt tekstwoord ook te zien geeft. De kinderen der mensen bouwden daar een toren om hun naam te vereeuwigen, waarop de Heere zich straffend openbaarde en de voortgang van dit hovaardig werk belette, door hun spraak te verwarren.

Elders weer spreekt Gods Woord van een neerdalen des Heeren, gelijk als in Exododus 19 vers 18, waar geschreven staat: En de ganse berg Sinaï rookte, omdat de Heere op denzelf neerkwam.

Hier betekent dus die neerdaling des Heeren dat Hij neerkwam om Zijn volk op te voeren, hetwelk Hij eenmaal uit Egypte had uitgevoerd.

Zijn majesteit openbaarde zich hier als opperste Souverein in tekenen van donder en bliksem en schreef het volk Zijn wetten voor, die zij zouden hebben te eerbiedigen als leerregels voor hun wandel.

Exodus 34 vers 6 spreekt weer, dat de Heere voorbijtrok voor het aangezicht van Mozes. Dat komen en weggaan nu, wil slechts zeggen, dat God Zijn majesteit en deugden van Zijn trouwverbond aan Mozes toont.

Evenals nu de Heere Zich in de majesteit van Zijn deugden aan Mozes openbaarde, verkondigde Hij Zijn aankomst ook een Elia van later dagen, door het suizen van een zachte stilte, naar 1 Koningen 19 vers 12.

Evenals nu de Heere ook spreekt van deze openbaringen spreekt Hij ook van een wederkomen, als in Hosea 5 vers 15. Toch strijden deze teksten niet het minst tegen de alomtegenwoordigheid Gods, maar zij zijn slechts uitdrukkingen waarmee de meerdere of mindere tegenwoordigheid Gods, óf als Beloner of als Wreker, worden aangeduid voor onze bevatting.

Ten opzichte van een mens, inzonderheid van Gods gunstgenoten, kan dit menigmaal getuigd worden. Wanneer zij door het heldere blikken van het geloofsoog een directe kracht uit God putten en een zalige gemeenschap met Hem gewaar worden, dan zeker roepen zij met de dichter: De Heere is bij mij; ik zal niet vrezen. Loopt daarentegen hun weg door de diepten van loutering of beproeving, dan moeten zij menigmaal klagen:

Hier schijnt ons 't water te overstromen,
Daar word ik weer gedreigd door 't vuur.

Ofschoon dit alles nu ten opzichte van de gelovige, het ene een meerder, het ander een minder vertoon van Gode tegenwoordigheid verklaart. Zo is Hij niettemin altijd nabij hen, zodat zij inderdaad met de dichter van Psalm 48 kunnen getuigen: Want deze God is onze God, eeuwiglijk en altoos; Hij zal ons geleiden tot de dood toe (vers 15).

Ook Paulus spreekt van een neerdalen en opvaren, wanneer hij handelt over de persoon van de Middelaar. Deze is neergedaald naar Zijn Godheid en opgevaren naar Zijn menseid. Neergedaald om Zich als mens te openbaren; opgevaren om als Koning te regeren en te zitten aan de rechterhand des Vaders in de hemelen.

Is dit komen en gaan Oud Testamentisch reeds afgebeeld, in Efeze 4 vers 8-10 doet Paulus dit. Alleen bij een volstrekte alomtegenwoordig-

heid kan spraak zijn van een op deze wijze toegepast: komen en gaan. Wat schepsel is kan slechts één plaats innemen, maar God kan de heerlijkheid van Zijn vertoon openbaren, hier straffend en daar zegenend, zonder dat van elders gelegen plaatsen kan gezegd: Hij is hier niet. Een zalig voorrecht is het en mocht het tevens meer een reden tot beoefening zijn, te weten dat, hoewel wij God niet gewaar worden, Hij toch bij ons verkeert.

Zich aldus in alomtegenwoordigheid openbarende, is Hij tot duisternis en schrik voor de Egyptenaar, maar tevens tot licht en blijdschap voor allen, die tot het gunstvolk des Heeren behoren.

Vraag: Wat verstaat u door de onbegrijpelijkheid van God?

Antwoord: Dat deze woorden, de onbegrijpelijkheid van God, in de Bijbel hun rustpunt vinden, blijkt wel uit Job 36 vers 32, waar Elihu zegt: Met handen bedekt Hij het licht en doet aan het zelve verbod door dengene, die tussen doorkomt.

Door het woord onbegrijpelijkheid verstaan wij dus de eigenschappen van God, waardoor Hij niet door het schepsel kan begrepen worden in Zijn werkingen, noch verstaan in Zijn gangen.

Die volmaaktheid en oneindigheid van het Godswezen ligt zo oneindig ver boven ons begrip, dat het ons gevoeglijker zou zijn en meer gemakkelijk bovendien, te verklaren wat God niet is, dan dat wij zouden begrijpen wat God is.

Vandaar dan ook dat Job in hoofdstuk 11 vers 17-19 de volgende vragen stelt, die van een en ander een duidelijk begrip leveren. Zult gij, zo vraagt Job daar ter plaatse, de onderzoeking Gods vinden? Zult gij tot de volmaaktheid tot den Almachtige vinden? En hij vervolgt in de volgende verzen: Zij is als de hoogten der hemelen, wat kunt gij doen? dieper dan de hel, wat kunt gij weten? Langer dan de aarde is haar maat en breder dan de zee.

Dit alles bepaalt zich echter tot het aantonen van de onbegrijpelijkheid Gods in Zijn Wezen, maar ook in Zijn werken is Hij voor ons, mensen, niet te begrijpen.

Wij zien dit in de eerste plaats bewaarheid in Zijn werken in het rijk der natuur, waarin Hij Zich vertoont als de Schepper, als de Regeerder, als de Onderhouder van al het geschapene. Alle zienlijke en onzienlijke dingen worden.als door Hem bewerktuigd en op de vleugelen van Zijn

almacht gedragen, Op het uiten van een enkel machtswoord, door Zijn mond gesproken, beeft de aarde en schudt het gebergte als door een ernstige koorts bevangen; en waar nu dat alles Hem op één enkele wenk gehoorzaamt, wat zullen wij dan zeggen van Zijn almacht, van Zijn alomtegenwoordigheid en van Zijn wil? Indien wij dan ook voor zulk een vraagstuk worden geplaatst, dan rest ons als antwoord niets meer, maar ook niets minder dan het getuigen van een Job, vervat in Job 26 vers 14: Ziet, dit zijn maar uiterste einden Zijner wegen en wat een klein stukje der zaak hebben wij van Hem gehoord? Wie zou dan de donder Zijner mogendheden verstaan?

In de tweede plaats is het Godswezen voor ons niet te begrijpen, zoals Hij Zijn werken ontsluit, betreffende de arbeid der genade. Wij weten: God is de Volmaakte uit en van Zichzelf, onafhankelijk en volmaakt en toch wil God Zich verklaren als de Redder van de zondaar op grond van Zijn eeuwig en soeverein Welbehagen, door de volmaakte voldoening, door Jezus Christus gewrocht.

In één woord. God wil Zich wegschenken; God wil zalig maken de van God vervreemde zondaar en wanneer wij nu op dit alles een ernstige blik werpen en wij naar aanleiding daarvan een ernstig oordeel moesten vellen, dan zouden wij slechts stof hebben, met de Apostel uit te roepen: O, diepte des rijkdoms, beide der wijsheid en der kennis Gods! hoe ondoorzoekelijk zijn Zijn oordelen en onnaspeurlijk Zijn wegen.

Want, zo laat de apostel terstond vragend volgen: Wie heeft de zin des Hoeren gekend of wie is Zijn raadsman geweest (Zie Romeinen 11:33-84).

En waar nu reeds dit werk op zichzelf ondoorgrondelijk is, dat ten opzichte van de arbeid der verlossing plaats grijpt; hoe ondoorgrondelijk en onbegrijpelijk is ook datgene, wat God voor eeuwig weglegt voor de Zijn; hetgeen ook de Apostel betuigt in 1 Johannes 3 vers 2: Geliefden! nu zijn wij kinderen Gods en het is nog niet geopenbaard wat wij zijn zullen. Maar wij weten, dat als Hij zal geopenbaard zijn, wij Hem zullen gelijk wezen, want wij zullen Hem zien, gelijk Hij is.

De Apostel spreekt hier uit, hoe onbegrijpelijk dat hemelleven moet zijn voor Gods volk hier op aarde, daar, waar zij Hem, die van dat zalig leven de grond en oorzaak is, niet dan slechts voor een gedeelte en als volstrekt onbegrijpelijk leren kennen.

Dit is des Apostels grootste beweegreden tot deze verklaring en evenzo is zij dit voor Jesaja, waar hij in hoofdstuk 64 vers 4 zich uitlaat als volgt: Ja, van ouds heeft men het niet gehoord, noch met oren vernomen, en geen oog heeft het gezien, behalve Gij, o God ! wat Hij doen zal dien, die die op Hem wacht. Hoe menigmaal echter, hoewel Gods wegen onbegrijpelijk zijn, tracht het schepsel deze te bedillen, deze goed- of af te keuren. Maar dit is de dierbare vastigheid. waarmee God het heelal (en het ganse schepsel) regeert: Mijn Raad zal bestaan en Ik zal al Mijn welbehagen doen. Daarom: het schepsel mag denken, zelf het bewind te kunnen voeren, Gods Wegen zijn hoger dan de hunne, naar Jesaja 55 vers 8-9: Want Mijn gedachten zijn niet ulieder gedachten en Uw wegen zijn niet mijn wegen, spreekt de Heere.

Want gelijk de hemelen hoger zijn dan de aarde, alzo zijn Mijn wegen hoger dan Uw wegen en mijn gedachten dan ulieder gedachten.

Wij hebben en vermogen niet in te dringen in het werk des Almachtigen. Hij, als onnaspeurlijk en onbegrijpelijk, handelt naar zijn souvereiniteit en het trachten om in de geheimen van dat werk in te dringen geeft slechts opgeblazenheid van het verstand.

Zie Kolossensen 2 vers 18: Dat dan niemand u overheerse naar zijn wil in nederigheid en dienst der engelen, intredende in hetgeen hij niet gezien heeft, tevergeefs opgeblazen zijnde door het verstand zijns vleses.

De zekerheid bezittende, dat de Heere regeert, past het ons veleer met aanbidding en verwondering Gode te zwijgen en de heilige gangen, die hij houdt met elk schepsel in het gemeen, en met Zijn gunstgenoten in het bijzonder, in eerbied en bewondering op te merken, Hem in Zijn majestueus doen als de Onbegrijpelijke te verheerlijken.

Vraag: Wat verstaat u nu ten slotte door de onveranderlijkheid van God?

Antwoord: Gods onveranderlijkheid, wordt ons duidelijk op tal van plaatsen in de Heilige Schrift aangetoond; maar letten wij bij de beschouwing van enkelen daarvan, allereerst op die woorden, door God Zelf gebezigd. In Maleachi 3 vers 6 vinden wij: Want Ik de Heere worde niet veranderd, daarom zijt gij, o, kinderen Jakobs, niet verteerd, en in Jakobus 1 vers 17 wordt gezegd: Alle goede gave en alle volmaakte gift

is van boven van den Vader der lichten afkomende, bij welken geen verandering is of schaduw van omkering.

Zo wordt hier dus de onveranderlijkheid Gods aangetoond, welke loopt over Zijn Wezen, Zijn kennis, Zijn wet en de uitvoering van Zijn Raadsbesluiten.

Zijn Wezen is volstrekt zonder enige dadelijke of mogelijke verandering.

Vandaar dan ook dat de Heere zegt, in de hiervoor aangehaalde woorden: Ik, de Heere, worde niet veranderd enz.

De onveranderlijkheid van Zijn kennis wordt bewezen uit deze woorden: Raad en het Wezen zijn Mijn; Ik ben het Verstand en Mijn is de Sterkte (Spr. 8:14).

De onveranderlijkheid van Zijn wil en de uitvoering van Zijn besluiten blijkt wel uit de woorden van Handelingen 15:18: Gode Zijnen al Zijn werken van eeuwigheid bekend, en uit Psalm 33 vers 11: Maar de Raad des Heeren bestaat in eeuwigheid; de gedachten Zijns harten van geslacht tot geslacht.

Wanneer wij Gods onveranderlijkheid beschouwen met rechte blik, dan blijkt ons, dat het Godswezen, mede in verband met de aangehaalde woorden, daarin Zijne eeuwige volmaaktheid ook kernachtig uitdrukt, en als bewijs daarvan is ook zeker alleszins de vraag gerechtigd: Zou God kunnen veranderen of zou een overgang voor dat Wezen mogelijk zijn tot meerdere verhoging of vermindering? Immers nee.

Noch het een, noch het ander is mogelijk: Hij is onveranderlijk en kan dus niet overgaan tot meerdere volmaaktheid, waaruit dan aanstonds weer de slotconclusie valt te trekken: dat Hij is volmaakt, in hoogste mate, zoals ook Mozes zegt in Deuteronomium 32 vers 4: Hij is de Rotssteen, Wiens werk volkomen is: want al Zijn wegen zijn gericht, God is waarheid en is geen onrecht, rechtvaardig en recht is Hij.

God kan dus ook niet veranderen tot vermindering van de deugd van Zijn volmaaktheid, zoals trouwens blijkt uit 1 Timotheus 1 vers 17: Den Koning nu der eeuwen, de onverderfelijken, de onzienlijken, de alleen wijzen God, zij eer en heerlijkheid in alle eeuwigheid. Amen.

Evenmin kan God overgaan tot een staat van gelijkheid met het schepsel; dat ooit daarentegen het schepsel aan God gelijk zou kunnen worden is een onmogelijkheid, welke gewaarmerkt wordt in de 89ste

Psalm, het zevende vers: Want wie mag in de hemel tegen de Heere geschat worden? Wie is de Heere gelijk onder de kinderen der sterken?

Zo zien wij dus de onveranderlijkheid Gods, als een eeuwige volmaaktheid, door Zijn wezen gewaarborgd.

Er is meer waaruit Gods onveranderlijkheid duidelijk in het licht treedt en wel: de uitvoering van Zijn werken; maar laat ons dit even nader bezien.

God heeft reeds van eeuwigheid een verbond gemaakt met Zijn Christus. Dat verbond, zijn grond vindende in souverein en volstrekt vrijmachtig welbehagen, is het "Verbond der verlossing". Dat nu die onveranderlijke waardij van dit verbond bestaan blijft en gehandhaafd, vindt zijn bekrachtiging in de Woorden Gods, gelijk Hij getuigt in Jesaja 54 vers 10: Want bergen zullen wijken en heuvelen wankelen; maar Mijn goedertierenheid zal van u niet wijken en het verbond Mijns vredes zal niet wankelen, zegt de Heere, uw Ontfermer.

Evenzo, als Zijn beloften en voorzeggingen in vervulling treden, geschiedt dat ook met Zijn bedreigingen, hetwelk blijkt uit de geschiedenis van Israël's volk. Jozua 21 vers 45 zegt: Er viel niet één woord van alle goede woorden, die de Heere gesproken had tot het huis van Israël, het kwam altemaal. Ook Paulus predikt te deze opzichte Gods trouw in 2 Korinthe 1:20: Want zoveel beloften Gods als er zijn, die zijn in Hem ja en zijn in Hem amen, Gode tot heerlijkheid door ons.

Betogende Gods onveranderlijkheid in het betonen van Zijn gunstbewijzen, zeggen wij: wie Hij eenmaal lief heeft, die heeft Hij lief tot het einde, waarbij Job vers 16 onze, verdediging is, door betrekking van de woorden: En wij hebben gekend en geloofd de liefde, die God tot ons hoeft. God is liefde; en die in de liefde blijft, blijft in God en God in Hem.

De deugd van de onveranderlijkheid in het Godswezen vormt een lijnrecht verschil met de veranderlijkheid van het schepsel.

Wanneer wij de mens beschouwen, dan is zijn veranderlijkheid schier elke dag zichtbaar. Nu wordt een opinie ontworpen met de meeste zorg, welke wij morgen weer even gretig zien verwerpen.

Zowel de mens als des mensen werk, het kan alles ten allen tijde aan wisseling of verandering onderworpen zijn. Wèl mag daarom het ondermaanse als een bestendige onbestendigheid gekenschetst.

Wat ons omringt is aan vergankelijkheid onderhevig; wijzelf vergaan en al onze arbeid, met zorg verricht, kan in een minimum tijds ijdel worden tegenover de arbeid van anderen.

Eèn ding slechts verandert niet, het is Gods onveranderlijk Woord. Welke aanvallen men daartegen ook richtte: dat Woord bleef hecht. Waarom? De Auteur verandert niet. Hij blijft, schoon de aardse tonelen wisselen, de Onveranderlijke en eeuwig dezelfde.

Wanneer wij dus al het vergankelijke beschouwen, dan leert deze beschouwing tegelijk dat vergankelijke onvoldoende te rekenen, er enigen steun van te verwachten. 't Is waar, de mens raadpleegt gaarne de omstandigheden die hem omringen en slaat liefst weinig acht op liet Woord Gods, waarin een Onveranderlijke Zich betrouwbaar uitspreekt. Wel hem dan, die in de roemtaal des geloofs, verwaardigd wordt, met een David mede te getuigen naar Psalm 119 vers 106: Ik heb gezworen en zal het bevestigen, dat ik onderhouden zal de rechten Uwer gerechtigheid.

Dat trouwens juist die onveranderlijkheid Gods als een zuil van vertrouwen door de Profeten en Apostelen werd aangewezen, behoeft geen betoog. Paulus bewijst o.a. in 1 Korinthe 15 vers 58 genoegzaam, dat het dé grondzuil is van Gods kerk, als hij de Korinthiërs aanmaant, overvloedig te zijn in het werk des Heeren, wetende dat die arbeid niet ijdel is. Die onveranderlijkheid Gods, ook in Zijn trouwverbond, is als een ringmuur voor Gods kerk. Hoewel haar leden soms zijn weggevoerd door de beslommeringen der aarde, hoewel zij soms verkeren te midden van vele en velerlei ellenden en alles getuigenis aflegt van een voortdurende wisselvalligheid, kunnen zij nog meermalen getuigen met een David als in 2 Samuël 23 vers 5: Hoewel mijn huis niet is bij God, nochtans heeft Hij mij een eeuwig Verbond gesteld, dat in alles wel geordineerd en bewaard is.

Deze zekerheid vervult ook Paulus met een innerlijke moed en doet hem aan Timotheus schrijven, in 2 Timotheus 3 vers 14: Maar blijf gij in hetgeen gij geleerd hebt en waarvan u verzekering gedaan is, wetende, van wien gij het geleerd hebt.

Gods onveranderlijkheid staat dus vast ten opzichte van het vervullen van Zijn beloften, maar evenzo ten opzichte van Zijn vloek tot de goddeloze, gelijk hiervoor reeds kortelijk is aangestipt. Ook daarin blijft Hij onveranderd, want, zo staat er: God zal de leugensprekers verdoen.

Een zalig voorrecht dus, God in de deugden van Zijn onveranderlijkheid te kennen. Een schrik voor hen, die God durven tarten en Zijn geboden wederstaan, tot op het moment, waarop Hij komen zal om Zijn bedreigingen metterdaad te volbrengen. Ook dit moest Israël ervaren. God had hun beloofd het land Kanaän aan hen te geven, welke belofte ook indertijd door dit feit bewaarheid werd, maar tevens heeft Hij Zijn bedreiging voleind aan hen, die zich deze indertijd door hun optreden hadden waardig gemaakt.

Psalm 137 vers 1 in rijm, geeft met zoveel woorden aan, hoe deze bedreigingen aan Israel zijn vervuld:

Wij zaten neer en weenden langs de zomen
Van Babylon's wijd uitgebreide stroomen;
Elk stortte daar zijn bittere jammerklacht,
Als hij met smart aan 't heilig Sion dacht.

Zó ging het niet het Bondsvolk in de oude dagen, zal ook Gods belofte in vervulling treden in de morgen der eeuwigheid.

Vraag: Is betoogd dat God onveranderlijk is, hoe moet het dan verstaan morden, als er in Gods Woord spraak is, dat God berouw heeft betoond?

Antwoord: Het is 's waar dat er meermalen over Gods berouw geschreven wordt. Bij voorbeeld in Genesis 6 vers 6, alwaar wij lezen: Toen berouwde het de Heere dat Hij de mens op aarde gemaakt had en het smartte Hem aan Zijn hart.

Alsook in 1 Samuel 15 vers 11: Het berouwt Mij dat Ik Saul tot Koning gemaakt heb, enz. Dat lezende moeten wij echter volstrekt onderscheiding maken tussen Goddelijk berouw en het berouw zoals zich dat bij de mens openbaart. Uit te citeren voorbeelden zal dit duidelijk worden.

Telkens wanneer er bij God van berouw spraak is, openbaart Hij Zich door verandering van Zijn werk, maar niet door verandering van Zijn Wezen. Dat wij overigens God berouw zouden toeschrijven in die mate en oorzaak als dit bij de mens openbaar wordt, is hoogst onbetamelijk. Immers, bij God is nimmer van verandering sprake, mede naar Jakobus 1 vers 17: Alle goede gave en alle volmaakte gift is van boven, van de Vader der lichten afkomende, bij welken geen verandering is, of schaduw van omkering.

Wat bij de mens oorzaak is of kan zijn van berouw, is bekend. Hij heeft dan verkeerd of dwaas gehandeld; maar hiervan kan bij God geen spraak zijn. Diens wegen Zijn gerechtigheid en gerichte. Zo kan ook de mens berouw hebben over het feit, dat hij een zaak is begonnen, heeft opgericht of in den beginne volbracht, terwijl hij nu, op het ogenblik, waarop hij zijn berouw in hoogste mate uit, het verkeerde daarvan inziet, omdat hij die zaak zal moeten opgeven, doordat hij niet gerekend heeft met omstandigheden, die zich nu duidelijker komen te vertonen en die voor zijn plan hinderlijk kunnen worden geacht. maar ook dat kan bij God nimmer plaatsgrijpen, daarom zegt de Psalmdichter dan ook in Psalm 33 vers 11: Maar de Raad des Heeren bestaat in eeuwigheid, de gedachten Zijns harten van geslacht tot geslacht.

Wordt dan ook aan God berouw toegeschreven, dan geschiedt dit slechts bij wijze van spreken en om een juist, denkbeeld te geven van hetgeen in Gods werk verandering onderging, ten opzichte van Zijn geopenbaarden wil. Dat dit zo is, valt uit tal van feiten uit Gods Woord duidelijk af te leiden.

Het komt bijvoorbeeld voor, dat God Zijn oordeel of straffen toezegt, maar op conditionele wijze, dat wil zeggen, dat Hij geneigd is, bij boete of bij verootmoediging van de zondaar, Zijn straffen in te trekken; zoals wij onder meer kunnen lezen in Jeremia 18 vers 7-10, welke woorden wij hier alle laten volgen: In een ogenblik zal Ik spreken over een volk en over een Koninkrijk, dat ik het zal uitrukken, en afbreken, en verdoen. Maar indien datzelve volk, over hetwelk Ik zulks gesproken heb, zich van zijn boosheid bekeert, zo zal Ik berouw hebben over het kwaad, dat Ik hetzelve gedacht te doen. Ook zal Ik in een ogenblik spreken over een volk en over een Koninkrijk, dat Ik het zal bouwen en planten; Maar indien het doet, dat kwaad is in mijn ogen, dat het naar mijn stem niet hoort, zo zal Ik berouw hebben over het goede, met hetwelk Ik gezegd had, hetzelve te zullen weldoen.

Naast deze woorden, die door de Heere gesproken zijnde, wel allen twijfel zullen opheffen, plaatsen wij echter nog een tweede feit uit de Bijbelse Historie.

God heeft ten dage van Hizkia door Micha, de Morastieter doen dreigen, dat Sion als een akker zou geploegd worden, naar Micha 3 vers 12, alwaar wij letterlijk lezen: Daarom, om uwentwil, zal Sion als een akker

geploegd worden, en Jeruzalem zal als steenhopen worden, en de berg des huizes tot hoogten eens wouds.

Dit woord scheen vervuld te zullen worden, toen Sanherib, de Koning van Assyrië, het beleg om Jeruzalem's veste sloeg en de overste van zijn leger (Rabsake) spotte niet de God van Israel en Israëls legermacht.

En toch? Op het gebed van Hizkia en na een diepe verootmoediging des volks, deed God deze Sanherib met schande aftrekken. Zouden wij dus hier zeggen, dat God berouw had over Zijn vroeger geuite voorspelling? Integendeel, en het is dan ook een zeer groot verschil, deze zaak in betrekking tot God te beschouwen of wel in betrekking tot de mens.

In de mens toont dit berouw een omzetting van de wil of een verandering van voornemen; maar wanneer er bij God spraak is van berouw, verandert Hij slechts Zijn werk en openbaring, maar wordt tevens bewezen, dat het resultaat van de uitvoering geheel evenredig is aan Zijn eenmaal genomen en eeuwig besluit.

Van dit betoog zien wij een beeld in Hizkia, als hem door Jesaja, krachtens Gods bevel, wordt aangezegd: Geef bevel aan uw huis, want gij zult sterven, waarop Hizkia zijn aangezicht naar de wand keert en God smeekt om een langere levensduur. Aanstonds krijgt nu Jesaja weer het bevel, naar Hizkia te gaan en hem te zeggen, dat de Heere 15 jaren aan zijn leven zal toedoen.

Bij de lezing hiervan, schijnt het, alsof God berouw had over Zijn eerstgegeven bevel, en toch is dit niet zo. Die tweede opdracht was een opdracht van de wil, overeenkomstig Gods bevel en niet overeenkomstig Gods besluit.

Dit zal uit het volgende nader blijken.

God had aan David beloofd dat zijn zaad op de troon van Israël zou zitten. Ten tijde nu, dat Jesaja zijn boodschap aan Hizkia bracht, had deze geen kinderen. Drie jaren nadat hij deze stervensboodschap had ontvangen, werd Manasse geboren, welke dus, toen Hizkia stierf, 12 jaren oud was,

Aanstonds wordt het nu duidelijk dat deze boodschap aan Hizkia geschiedde overeenkomstig de wil des bevels; want de wil des besluits bleef gehandhaafd. Door Manasse's geboorte zou namelijk David's zaad op de troon van Israel blijven. Eveneens wordt het hieruit duidelijk, dat het eerste bevel, door Jesaja gebracht, op Gods bevel, slechts voor Hizkia moest dienen als een middel tot beproeving, hetwelk hem dan ook

tot verootmoediging bracht. Was het Gods besluit geweest, dat Hizkia moest sterven, dan zou, noch het gebed van Hizkia, noch de verootmoediging des volks van zulk een invloed zijn geweest, dat God Zijn besluit had veranderd.

Dit wordt bovendien nog duidelijker uit Jeremia 15:1, alwaar de Heere zegt: Al stond Mozes en Samuel voor Mijn aangezicht, Zo zou toch mijn ziel tot dit volk niet wezen; drijf ze weg van Mijn aangezicht en laat ze uitgaan.

Uit dit woordt blijkt genoegzaam, dat het smeekgebed van verschillende grote Godsmannen, geen aanleiding kon zijn voor God, een genomen besluit in te trekken; ook al betrof dit besluit niets minder, dan de algehele verdelging eens volks.

Het berouw des Heeren is dus een verandering in Zijn werk en in de wil Zijns gebods, maar nooit staat dit in betrekking tot Zijn besluit of voornemen, hetwelk Hij reeds van eeuwigheid had vastgesteld.

Beschouwen wij thans dat berouw eens van een andere zijde.

Krachtig blijkt hieruit een diepe straling der genade. Wij hebben in God niet te doen met de vaste wil van een ijzeren noodlot, dat koud blijft bij de ondergang van het schepsel ofschoon dit zijn ondergang zelf zoekt; maar met een heilrijk God.

Voorzeker! Er mag in Gods Woord spraak zijn: dat het de Heere berouwde en het Hem smartte aan Zijn hart dat de mens zulke paden bewandelde, maar bij niet inkeer zal Hij ze verdelgen.

Bij zulk een beschouwing klinkt ons ook zo duidelijk de vermanende roep in de oren, als in Jeremia 26:13: Nu dan, maakt Uw wegen en Uw handelingen goed en gehoorzaamt de stem des Heeren uws Gods, Zo zal het de Heere berouwen over het kwaad, dat Hij tegen U gesproken heeft.

Hoe krachtig de Heere Zijn bedreigingen uitspreekt, krachtens een daad van Richterlijke rechtvaardigheid, toch altijd biedt Hij aan die eis der verdelging, te stillen onder de eis van diepe verootmoediging, als in Jona 3:10 wordt bewezen met deze woorden: En God zag hun werken, dat zij zich bekeerden van hun bozen weg; en het berouwde God over het kwaad, dat Hij gesproken had hun te zullen doen, en Hij deed het niet.

Trouwens, al zouden wij ook God een verandering in de wil Zijner besluiten toedichten, dan kon zelfs een Bileam een wijzer beschouwing

ontsluiten, want van hem luidt de verkondiging in Numeri 23:19: God is geen man, dat Hij liegen zou; noch een mensenkind dat het Hem berouwen zou; zou Hij het zeggen en niet doen of spreken en niet bestendig maken?

Nog, eens. Het berouw is in God ten opzichte van Zijn bevel en niet ten opzichte van Zijn besluit; want dit blijft eeuwig.

Ten opzichte van Zijn besluit zegt de Heere: Jakob heb ik lief gehad en Ezau heb ik gehaat (Rom. 9:13), maar ten opzichte van de wil des bevels zegt de Heere in een uitdrukking van Zijn lankmoedigheid: Zo ik lust heb in de dood des goddelozen! Maar daarin heb ik lust, dat de goddeloze zich bekere van zijn weg en leve (Ezechiel 33:12).

Vraag: Welke zijn de mededeelbare eigenschappen Gods? 73/139

Antwoord: Onder deze benaming worden verstaan: Gods Wetenschap, Wil en Macht; daarbij Zijn Rechtvaardigheid, Goedheid, Genade, Barmhartigheid en Lankmoedigheid. Gelijk er nu van de onmededeelbare eigenschappen niet enige gelijkheid in het schepsel gevonden wordt, maar zij elk en op zich zelve een énige en volstrekte volmaaktheid vormen. Zo vinden wij van deze eigenschappen enige flauwe afspiegeling in het schepsel; waarom zij dan ook mededeelbare eigenschappen worden genaamd. Men versta echter wel, dat zij ten opzichte van Gods volmaaktheid, tegenover de onvolmaaktheid van het schepsel, even onmededeelbaar en even oneindig zijn, als de onmededeelbare eigenschappen, omdat alles in God oneindig volmaakt is en niet één schepsel een dergelijke volmaaktheid bezit.

God is een Geest, onstoffelijk en onlichamelijk, die zich door zijn werkingen naar buiten openbaart. Op haar beurt wordt die openbaring Gods weer door deze werkingen verklaard. Zal dit voor het schepsel echter met enige vrucht geschieden en zal het begrijpelijk worden, dat God leeft en regeert als Schepper, Onderhouder en Regeerder aller dingen, dan zullen deze eigenschappen moeten worden vertoond als zoveel krachten, die bij het schepsel bekend zijn.

Daarentegen blijft God, het zij nogmaals ten overvloede gezegd: oneindig, terwijl het schepsel niet dan op een stoffelijkheid en vergankelijkheid wijzen kan.

Vraag: Wat is de Wetenschap of het Verstand Gods?

Antwoord: Het is die volmaaktheid Gods, waardoor Hij op volmaakte wijze van eeuwigheid in Zich alles weet; en zo is God alwetend. De aard dezer alwetendheid is onmiddellijk, duidelijk én onfeilbaar.

In de eerste plaats behandelen wij de onmiddellijkheid van de alwetendheid.

De mens is hij machte veel en velerlei wetenschappen té verzamelen ten. opzichte van zich zelf, maar toch is dit voor hem slechts bereikbaar langs de weg der middelen. Of hij dankt zijn wetenschappen aan een leermeester, die ze hem heeft verkondigd, of hij heeft ze verkregen langs de weg van ingespannen onderzoek.

Zal de mens iets van God kennen of van de Goddelijke heilsopenbaring, dan is ook dit slechts te verkrijgen langs de weg der middelen, door God aangewend, om hem tot een getrouw en volijverig onderzoek te brengen. Gods wetenschap is daaraan tegenovergesteld. Zij is onmiddellijk en behoeft geen tussenpersonen, geen bronnen waaruit een of andere wetenschappelijkheid zou kunnen worden geput.

God weet van eeuwigheid tot eeuwigheid in zich alles, daarom, zegt dus Handelingen 15: 18: "Gode Zijnen al Zijn werken van eeuwigheid bekend."

Hiernevens is Gods wetenschap, duidelijk en gewis in de tweede plaats, niets vergetende, zoals dit bij het schepsel Zo menigmaal openbaar wordt.

't Is waar. De wetenschap aan 's schepsels zijde, kan menigmaal veel ontwikkeld worden en zelfs hebben -onderscheidene personen op de ladder der wetenschap de hoogste sport bereikt. Velen beschikken over een kennis, die in - elk opzicht veelzijdig en veelomvattend mag heten, zelfs zo, dat ieder hun bekwaamheden roemt en hoogacht. Toch is die wetenschap eindig en moeten deze personen het dikwerf de Leidse hoogleraar Bolland nazeggen: "De wetenschap biedt iets onvolkomens." Dat wil zeggen: hoe meer deze, - mannen leren en weten; hoe meer zij tot de conclusie zullen moeten komen: weinig of niets te weten. Telkens stuiten zij bij hun onderzoekingen op mysteriën of duisterheden, die zij niet vermogen op te lossen en waarvan een scherpe beschouwing slechts leidt tot verstomping van de geest. Hun wetenschap faalt en

hoewel hun berekeningen de beschouwer dikwerf doen duizelen, zijn zij feilbaar en daarbij volstrekt vergankelijk.

Een tweede eigenschap aan 's mensen zijde is die, dat men soms verleert en vergeet de zaken, die eertijds met ambitie werden aangeleerd en als volkomen machtig werden verklaard.
De wetenschap Gods nu, is duidelijk en ondergaat nimmer zulk een storing, maar is ten allen tijde de uitvoerster van de grootste werken en lost de meest geheime mysteriën op. Deze wetenschap is zeker, zodat nimmer enige verduistering plaats heeft als bij die, waarop zo-even werd gewezen, zodat ook te deze opzichte volkomen kunnen worden aangehaald de woorden van de Psalmdichter, uit Psalm 139: 6: "Die kennis is mij te wonderbaar; zij is hoog; ik kan er niet bij."
Die kennis Gods is ook beslist. Nooit is er iets van verloren gegaan, want God is gisteren en heden dezelfde. De zekerheid dezer waarheid wordt ons geboden in de beschouwing van de zaken die ons omringen, of die zich als voorwerpen, door Gods almacht te voorschijn geroepen, voor ons oog vertonen. Altijd ligt de zekerheid van Gods kennis of verstand, toegepast in het uitvoeren van Zijn heilige wil en vooral de beschouwing van de mens, het pronkjuweel der schepping doet ons zien, dat steeds alles door God, volgens een vast plan of naar vaste orde, blijft gehandhaafd.
Eenmaal stelde God de mens als pronkjuweel in de hof van Eden. De mens, geschapen naar Gods beeld, in kennis, gerechtigheid en heiligheid, kon vallen, maar kon ook evenzeer staande blij ven, nauwe verbonden aan Zijn Maker. Toen de mens, door satans list geprangd, viel, werd er dadelijk een weg tot behoud ontsloten, waarvan echter de grondslagen reeds door God van eeuwigheid waren gelegd. Zo blijkt das hieruit, dat God de toekomstige dingen kan verklaren. Trouwens alle Profeten hebben zaken verkondigd, die op hun tijd en plaats juist vervuld zijn.
Niet de mens is het echter gegeven ook zelfs maar een klein tipje van de sluier, die de toekomst dekt, op te lichten; slechts God vermag dit, waarom dan ook de Psalmdichter zegt: "Gij weet mijn zitten en mijn opstaan; Gij verstaat van verre mijn gedachten", een en ander naar Psalm 139: 2.

Genoeg echter. Waar zouden wij eindigen, indien wij alle bewijzen wilden aanvoeren waaruit blijkt, dat Gods alwetendheid zich tot het *toekomstige* uitstrekt

Ook ten opzichte van het *tegenwoordige* wordt alles door God waargenomen. Zijn oog ziet alle werkingen der schepselen en derhalve is ook in het heden niets voor zijn alziend oog verborgen.
Dat deze beschouwing loopt over het rijk der natuur als over de werkingen der schepselen, mag genoegzaam blijken uit Psalm 147: 4, waar gezegd wordt: "Hij telt het getal der sterren; Hij noemt ze alle bij namen."
De dadelijkheid Zijner alwetendheid over het tegenwoordige blijkt ook uit Richteren 6: 25, waar de Heere tot Gideon zegt: "Neem enen var van de ossen, die van Uw vader zijn, te weten, den, tweeden var, van zeven jaren en breek af het altaar van Baal, dat van Uw vader is, en houw af de bos, die daarbij is."
Hieruit blijkt duidelijk, dat God ten opzichte van het tegenwoordige, zijn alwetendheid zelfs in betrekking tot de ouderdom of het jarental ontsluit, zelfs al betreft dit, evenals in het opgegeven tekstvers, de leeftijd van een dier.
Ten slotte nog blijft Gods alwetendheid even zeker en juist in zake het verleden,
Bij de mens doet de tijd menigwerf gedachten uitwisselen, die hem, voor tijd en wijle hebben vervuld en die nu verwezen -worden naar die plaats, met de naam 'vergeetboek'? bestempeld.
Voor God is het verleden echter steeds als een geopend boek en geen gedachte aan datgene, wat plaats gevonden heeft, is voor de Heere verborgen.

Vraag: Waarin schuilt voor ons de nuttigheid van het leerstuk van Gods alwetendheid?

Antwoord: Dat God alwetend is, is in de eerste plaats een zalige troost voor Gods keurvolk. Vele zijn de tegenspoeden, die zij te doorworstelen hebben; menigvuldig zijn ook de teleurstellingen, die zich voor hun voeten opwerpen en bij dat alles is daar nog één vijand, sterker dan die alle, die hen tracht te overrompelen, om hen, kon het zijn,

in zijn netten te verstrikken. Die vijand is de satan, de mensenmoorder van den beginne.

Waar echter zó de omstandigheden zijn, waarin Gods volk verkeert, daar biedt de zekerheid, van Gods alwetendheid troost te over en zij kennen de waarheid van Mattheus 6:8: "Want uw Vader weet, wat gij van node hebt, eer gij Hem bidt."
Nee, dán geen ellende, dan geen jammer meer, want het is God zelf, die met zijn bewarend en bewakend oog op hen neerziet; die hen bewaart als Zijn oogappel en die hen niet verlaten zal, waar Hij bovendien, om met de Catechismus te spreken: "Alle Zijn en mijn vijanden in de eeuwige verdoemenis werpen, maar mij met alle uitverkorenen tot zich in de hemelse blijdschap en heerlijkheid nemen zal." (Zondag 19 Vr. 52b).
Nee, zij weten het, dat Gods oog met vaderlijke tederheid op hen rust.
Van te meer waarde is deze wetenschap, daar zij de zekerheid er van dikwijls ervaren en uit ondervinding èn uit de Heilige Schrift waar de Heere deze belofte menigmaal betuigt en verzekert.
Deze zekerheid was dan ook ongetwijfeld in het bezit van de dichter van de 10 de Psalm, omdat hij in vers 14 betuigt: "Gij ziet het immers, want Gij aanschouwt de moeite en het verdriet, opdat men het in Uw hand geve; op u verlaat zich de arme, Gij zijt geweest een helper van de wees."

Deze alwetendheid Gods dus, strekt tot troost voor Gods keurvolk in de tijd van het lijden, maar in aansluiting hiermee is deze alwetendheid een oorzaak tot schrik voor de goddeloze, die in het geheim en in het duister verborgen, zijn netten spant, menende door niemand gezien te worden, waar toch Gods alziend oog, hem in al zijn gangen gadeslaat.
Dat God ook de gangen des zondaars naspeurt is zeker, en vindt zijn verdediging in de woorden van de Profeet Jeremia, hoofdstuk 17, verzen 9 en 10, waar dit als volgt staat neergeschreven en waaruit aanstonds blijkt, dat God hun harten kent: "Arglistig is het hart, meer dan oenig ding, ja, dode lijk is het, wie zal het kennen?"
"Ik, de Heere, doorgrond het hart en proef de nieren; en dat, om een iegelijk te geven naar zijn wegen, naar de vrucht zijner handelingen."
En Paulus, die hiervan eveneens de volle zekerheid bezat, betuigt in Hebreeën 4: 13: "En er is geen schepsel onzichtbaar voor Hem, maar

alle dingen zijn naakt en geopend voor de ogen desgenen, met welken wij te doen hebben."
Bij dit alles behoeft het zeker wel geen breedvoeriger betoog dat God de werkingen van alle schepselen, zonder onderscheid, opmerkzaam gadeslaat. De geschiedenis van Kaïn, en van zoveel andere goddelozen, die meenden dat hun euveldaad voor de Heere verborgen was, bewijst dit genoegzaam.
Gewichtig dan dat ogenblik, als in de dag des gerichte die werkingen als van de daken zullen gepredikt worden en God zich zal vertonen als een Rechter, die de verdrukker in banden zal ketenen, maar die ook zeker van de verdrukte de banden slaakt.
Voor de gelovigen bevat deze zekerheid, deze alwetendheid Gods, een rijke bron van troost, overtuigd als zij zijn, dat Hij hen gadeslaat, hun moeiten kent en hun verdriet. Zij zijn dan als Paulus, die het verschrikkelijke der zonde wetende, uitriep: "Ik ellendig mens, wie zal mij verlossen uit het lichaam dezes doods?"
Daarop laat hij echter dadelijk volgen: "Ik dank God, door Jezus Christus, onzen Heere." (Romeinen 7: 24 en 25).

Vraag: Gaat die wetenschap ook over alle toekomstige dingen?

Antwoord: Zeker, God weet alle toekomstige dingen voor en aleer, zij geschieden.
Socinius is de enige die dit tracht te ontkennen of te verloochenen, maar er zou in God van geen alwetendheid spraak kunnen zijn, indien Hij ten opzichte van al het toekomstige, in Zijn alwetendheid begrensd was.
Socinius stelt tegenover deze alwetendheid de macht van het veel weten. Dit is echter een gave welke zich zelfs de filosofen in hoge mate hebben toegeëigend en zelfs de duivel zou terecht als een veelwetende kunnen worden aangemerkt. Bovendien nog dit. Zou de stelling van Socinius van gezag of waarheid zijn, dan zou God niet alwetend zij n en dit strijdt in de eerste plaats zelfs tegen de Heilige Schrift, omdat toch uit de volgende verzen van Ezechiël genoegzaam blijkt, dat deze alwetendheid zich zelfs uitstrekt over de gedachten. Immers, in hoofdstuk 11 vers 5 van genoemden profeet lezen wij het volgende:

"Zo viel dan de Geest des Heeren op mij en Hij zei tot mij: Zeg, zo zegt de Heere: alzo zegt gij lieden, o huis Israëls, want Ik weet elkeen der dingen die in Uw geest opklimmen."

Intussen willen wij vooropstellen, dat er teksten zijn, die schijnbaar in zijn voordeel spreken en uit die enkele nemen wij bijvoorbeeld Deuteronomium 13: 3, .. "want de Heere uw God verzoekt ulieden om te weten of gij de Heere Uw God liefhebt met uw ganse hart en met Uw ganse ziel."
Zie, zo zegt Socinius nu, op deze tekst wijzende, de Heere wist dus niet hoe Israël het maken zonde.
In de tweede plaats wijst hij eveneens op Jesaja 5: 2 waar de Heere zegt:
"En hij heeft dien omtuind en van stenen gezuiverd en hij heeft hem beplant met edele wijnstokken; en hij heeft in deszelfs midden enen toren gebouwd en ook oenen wijnbak daarin uitgehouwen, en Hij heeft verwacht, dat hij goede druiven zou voortbrengen, maar hij heeft stinkende druiven voortgebracht."
Uit deze beide plaatsen blijkt, zo zegt Socinius, dat God de toekomstige dingen niet kan voorzien, maar dat zij worden
uitgevoerd als gewone handelingen, door de mensen voortgebracht.
Toch blijkt ook uit deze teksten, dat God niet staat als een onwetende, maar dat God de handelingen der schepselen naspeurt, om overeenkomstig deze handelingen of zijn zegeningen, of zijn straffen te ontsluiten. Er blijkt zelfs uit, dat de Heere neerbuigend genoeg is om de taal der mensen te gebruiken; om hun handelingen voor te stellen of te gebieden; om de arbeid aan hen besteed, te verklaren, en op grond van dien arbeid vruchten te verwachten.
Dit verwachten berust alleen op de bemoeienissen Gods, welke Hij zich gegeven had en dus komt Hij zich hier te verklaren als alwetend, als een Aanbieder van middelen, dienstig in de eerste plaats, om de bondsbreuk, zo verschrikkelijk voor de mens in zijn gevolgen, te ontzenuwen. Waar dus God tot dit doel de middelen aanbiedt, daar moet Hij noodzakelijk kennis gehad hebben van de trouweloosheid van het schepsel en reden tot de zekerheid om te weten, dat Hij van dat schepsel niets kon verwachten. Dat de Heere dit weet blijkt wel genoegzaam uit Jesaja 48:

4 in welke woorden een scherp bewijs voor Gods alwetendheid is neergelegd.
"Omdat Ik wist dat gij hard zijt en uw nek een ijzeren zenuw is en uw voorhoofd koper."
Kernachtig moge hieruit de alwetendheid Gods blijken. Hij ziet de meest verborgen zaken en dan nog blijkt hieruit tevens de trouw Gods over Zijn keurvolk. Als zij in benauwedheden zuchten, is Hij hun nabij en gereed hen te leiden.
Ja, God slaat zelfs hun gedachten gade en zegt tot hen: "Gij zult in Mijn wegen wandelen," enz.

Vraag: Welke eigenschappen behoren nog meer tot Gods wetenschap of verstand?

Antwoord: De wetenschap Gods, nader verklaard, kan niet anders geheten dan verstand, alwetendheid of wijsheid Gods. Daaronder verstaan wij in God de almachtige bestiering van alles; het beginsel van Zijn doel, waardoor tevens God die middelen bezigt, welke het best het voorbestemde einddoel kunnen doen bereiken. Uit tal van Schriftuurplaatsen blijkt, dat God steeds de meest wijze oogmerken heeft als grondslag Zijner handelingen; hetwelk afleidend of direct verdedigd wordt uit de volgende verzen.
Job 9: 4 zegt: "Hij is wijs van hart en sterk van kracht; wie heeft zich tegen Hem verhard en vrede gehad?" en in hoofdstuk 12: 13 zegt Job verder: "Bij Hem is wijsheid en macht; Hij heeft raad en .verstand." Ook Paulus spreekt zich uit in dien zin en zegt in Romeinen 16: 27: "Den alléén wijzen God zij door Jezus Christus de heerlijkheid in der eeuwigheid. Amen."
In zijn eerste zendbrief aan Timotheüs, hoofdstuk 1: 17, zegt hij, hiermee geheel overeenstemmende: "Den koning nu der eeuwen, de onverderfelijken, de onzienlijken, de alleen wijzen God, zij eer en heerlijkheid in alle eeuwigheid. Amen."
De wijsheid Gods treedt dus overal in het werk van de Schepper op de voorgrond. Men lette slechts op 's Scheppers werk in het bijzonder en op het doel, waarmede Hij dat alles heeft voortgebracht. Overal ontmoeten wij dan de sporen dier Goddelijke wijsheid, waarom dan ook door Salomo in Spreuken 3: 19 van de Heere wordt gezegd: "De Heere

heeft de aarde door wijsheid gegrond, de hemelen door verstandigheid bereid."
In betrekking tot het scheppingwerk zegt ook Jeremia in hoofdstuk 10: 12: "Die de aarde gemaakt heeft door zijn kracht, die de wereld bereid heeft door zijn wijsheid en de hemel uitgebreid door Zijn verstand."
Ten slotte zij hier plaats gegeven aan de lofrede van de psalmdichter, vervat in Psalm 104: 24: "Hoe groot zijn Uw werken, o Heere! Gij hebt ze allen met wijsheid gemaakt; het aardrijk is vol van Uw goederen."
Wij zien dus, hoe talrijk de bewijsredenen zijn, waaruit Gods alwetendheid blijkt ten opzichte van haar toepassing, in het rijk der Schepping; maar nog méér kernachtig, nog meer doeltreffend komt die alwetendheid uit in het werk der genade. Het zalig maken van de zondaar! Dat is de grondgedachte der genadeleer, waarin een opmerkenswaardige alwetendheid en almacht verborgen ligt.
Dit moet aanstonds door ieder, die dit feit bepeinst, weg worden toegegeven.
Geen verstandsmens, geen engel, niet énig schepsel zou een weg kunnen uitdenken, die leidde tot volkomen overeenstemming van een heilig en bovenal ook rechtvaardig God en de van God vervreemden zondaar, wiens werk, wiens streven het is, God te weerstaan. Alleen God was hiertoe bij machte, Christus stellende als weg der gemeenschap, waarlangs en waardoor een volkomen verlossing zou kunnen worden aangebracht.
O, wanneer slechts dit éne vraagstuk werd bepeinsd en er een verklaring voor werd gevorderd, dan zou, nee, dan moest het woord van Paulus het onze worden, hetwelk hij uitspreekt in Romeinen 13: 33 en 34: "O, diepte des rijkdoms, beide der wijsheid en der kennis Gods! Hoe ondoorzoekelijk zijn Zijn oordelen en onnaspeurlijk Zijn wegen. Want wie heeft de zin des Heeren gekend, of wie is Zijn raadsman geweest?
Treedt alzo die wijsheid te voorschijn, ook in het leven van Gods kinderen kan dat worden geconstateerd. Met andere woorden: in de wegen, die dat volk bewandelt, wordt Gods wijze leiding meermalen openbaar. soms worden zij geleid langs diepe paden, maar dan slechts voor een weinig tijds, om straks als flonkersterren aan de kerkhemel te schitteren.
Het zijn die wegen, waarvan dat volk, bij de herinnering, zo meermalen zegt:

"Hier scheen ons 't water te overstromen;
Dáár werden wij gedreigd door 't vuur,"

of waarvan David uitroept, terwijl hij zulk een weg bewandelde, hoewel de zalfolie des koninkrijks op zijn hoofd was: "Nu zal ik der dagen een, door Saul 's hand omkomen." (1 Sam. 27:.I.)
Zie ook een Jozef. Hoewel zijn weg door de kerker loopt, voert deze hem naar de troon van Egypte en ofschoon ook David tal van vervolgingen heeft te doorworstelen, zijn weg leidt tot de troon van Israël.
Die wegen waren voor hen noodzakelijk. Het was de alwetendheid Gods, die ze zóó leidde, overeenkomstig Gods heilig doel. Bij die zekerheid rest ons nog slechts de uiting der hoopvolle verwachting, dat Gods keurvolk zich bij die gedachte meer en meer bepale, opdat het hierin vinden moge een troostbron in jammer en een veilig vrijgeleide op alle wegen, die het te bewandelen heeft.

Vraag: Gods wetenschap is verklaard, wat moeten wij nu verstaan van de tweede der mededeelbare eigenschappen Gods wil en hoe moeten wij die wil onderscheiden?

Antwoord: Dat God een wil heeft, wordt o.m. Het duidelijkst verkondigd in Eféze 1:11.Paulus betoogt daar ter plaatse: "In Hem, in welken wij ook, een erfdeel geworden zijn, wij, die tevoren verordineerd waren naar het voornemen Desgenen, die alle dingen werkt naar de raad van Zijn wil."
Door de wil Gods verstaan wij, dat God een Wezen is, hetwelk niet werkt als een blote natuurkracht, maar ook werkt als een wezen, met vrije zelfbepaling; dat alles werkt naar zijn soevereine wil en welbehagen; dat alle dingen bepaalt en op wiens woord zich alles gehoorzaam beweegt.
Zo is dus Gods wil een volmaaktheid of neiging, waardoor Hij zich als volmaakt Wezen beweegt, zich zelf kent in zich zelf berust, en niets buiten zich begeert of begeren kan, wat tot zijn meerdere volmaking zou kunnen strekken.
De wil Gods is dus ook énig, onafscheidelijk van het Wezen Gods, maar naar de zaak welke Hij wil, hetzij in voornemen of uitvoering, onderscheiden wij dien wil op tweeërlei wijze: in een wil des bevels en een wil des besluits. Hieromtrent hebben wij in de **Vraag:** de onveranderlijk-

heid Gods behandelende, reeds een en ander gezegd, hetwelk tot veel opheldering dienen kan; o.a. de boodschap van Jesaja aan Hizkia.
Gemakshalve zijn die onderscheidene wilsopenharingen met namen aangeduid. De wil des besluits is een verborgen wil; de wil des bevels is daarentegen een geopenbaarde wil. De onderscheiding van dien wil van God is volstrekt Schriftuurlijk en wordt ons o.m. voorgeschreven door Mozes in Deuteronomium 29: 29 met de woorden: "De verborgene dingen zijn voor de Heere, onzen God, maar de geopenbaarde Zijnen voor ons en onze kinderen tot in eeuwigheid, om te doen al de woorden dezer wet."
De wil des besluits is dus verborgen. Het is dan ook dat eeuwig voornemen, hetwelk door God van eeuwigheid genomen is in wijsheid en vrijmacht, en waarmede Hij volstrekt heeft bepaald alles, hetgeen Hij zou werken en niet zou werken, hetgeen Hij zou uitvoeren en hetgeen onder zijn toelating door anderen uitgevoerd zou worden. Deze wil is de vaste basis, waarnaar God alles werkt en waarnaar zijn regering geregeld wordt.
Deze wil des besluits is bovendien onveranderlijk. Welke tegenkanting of bestrijding of ontevredenheid deze wil in uitvoering ook moge ontmoeten, hij is en blijft onwrikbaar en niets kan Zijn werking koeren.

Bewijs hiervoor is de **Vraag:** welke in Romeinen 9: 19 gedaan wordt: "Wat klaagt Hij dan nog? Want wie heeft Zijn wil wederstaan?"
Hoe "toevallig" soms de gebeurtenissen schijnen; hoe wondervol soms enige gebeurtenissen samenvallen; hoe verkeerd soms haar loop ons mag voorkomen, het geschiedt alles naar de bepaalden raad en eeuwigen wil Gods, nooit gebeurt er ten opzichte van God iets bij toeval, of beter gezegd: bij geval.
Het is alles de bepaalde raad Gods, mede naar Jesaja 14: 24: "De Heere der Heirscharen heeft gezworen, zeggende: Indien niet, gelijk Ik gedacht heb, het alzo geschiede, en gelijk Ik beraadslaagd heb, het bestaan zal."
Deze wil des besluits wordt verborgen genaamd, omdat het nimmer aan enig schepsel gegeven is, in die verborgenheid in te blikken en wij die besluiten alleen kunnen zien, wanneer zij voor ons oog verklaard werden door werktuigelijke openbaring of wanneer door een extraordinaire openbaring aan Gods volk, de geheimen dier besluiten worden ontsluierd.

De tweede onderscheiding van de wil Gods of de *geopenbaarde Wil, is de wil des bevels*. Dat is de wil, welke God aan de mens voorschrijft als regel voor zijn leven en wij kunnen dien wil dan ook gerust noemen: een afdruk van de goeden, welbehagelijke en volmaakte wil Gods.
Dit is de geopenbaarde wil, Omdat de Heere daardoor voorschrijft wat Hij van de mens wil gedaan hebben, naar Micha 6: 8: "Hij heeft u bekend gemaakt, o mens! wat goed is: en wat eist de Heere van u dan recht te doen, en weldadigheid lief te hebben en ootmoedig te wandelen met Uw God." Deze geopenbaarde wil kan in tegenstelling met de verborgen wil, veranderd worden. Ten, opzichte van de mens wordt die wil wederstaan door ons vlees, hetwelk zich de wet Gods niet onderwerpt en dit ook niet kan; of ook die wil kan door verootmoediging of door gebed van 's schepsels zijde verbeden worden. 'Wat nu het eerste betreft, dat is Schriftuurlijk; in de Heilige Schrift wordt toch geleraard, dat "ons vlees zich der wet Gods niet onderwerpt."
Uit dit alles wordt dus duidelijk, dat de besluitende wil de wording ener zaak bepaalt, en de geopenbaarde of wetgevende wil het recht ener zaak, namelijk wat goed is of kwaad.
Slaan wij een ogenblik het Evangelie open, waarin tal van feiten zijn geboekstaafd, welke het onderscheidene dezer beide wilsopenbaringen in een helder daglicht plaatsen. In Genesis 22: 2 zegt de Heere tot Abraham: "Neem nu uw zoon, uw enige; dien gij lief hebt, Izaak, en ga heen naar het land Moria en offer hem aldaar tot een brandoffer, op enen van de bergen, dien Ik u zeggen zal."
Dit was dus de wil van God en een gegeven bevel, maar dat dit bevel niet was naar de wil des besluits, bleek uit de afloop dezer zaak.
Toen Abraham zijn offerande zon volbrengen en hij voldoende Zijnen gehoorzaamheid had betoond, kwam er een tegenbevel, inhoudende de boodschap dat hij zijn zoon geen kwaad moest doen.
Ofschoon dus hier de daad veranderde, veranderde niettemin Gods besluit niet, want God had besloten dat in Izaak het zaad zou genoemd worden, waarvan God aan Abraham de belofte gegeven had, dat daarin alle volken zonden gezegend worden.
De wil des bevels wordt bovendien ook voorwaardelijk geopenbaard in belofte en in bedreiging. Tot duidelijker begrip zullen wij enige teksten, tegenover elkander stellen.

In 1 Timotheüs 2: 4 wordt gezegd, dat God wil dat alle mensen zalig korden en tot kennis der waarheid zullen komen. Deze tekst is gegeven naar de wil des bevels, want wanneer wij hem naar de wil des besluits zouden verklaren, dan zou hij strijden tegen datgene, wat gezegd wordt in Handelingen 13, waar o. m. is opgetekend: "En er geloofden er zovelen als er verordineerd waren tot het eeuwig leven."
Het is dus zeer duidelijk, dat in het woord van Paulus het woord of de wil des bevels van de Heere openbaar wordt, die gezegd heeft geen lust te hebben in de dood des goddelozen en die als beloning op het nakomen van de wil des bevels, het leven belooft, met de woorden: "Doe dat en gij zult leven."
Zo maakt God zich dus door de wil des bevels vrij van de zondigen mens, maar naar de wil des besluits voert Hij zijn plannen uit, om namelijk zalig te maken diegenen, welke daartoe van eeuwigheid door Hem verordineerd zijn.
Een bijna gelijke verkondiging als vorenstaande doet ook Petrus in zijn tweeden zendbrief, hoofdstuk 3: 9, waar hij zegt:
"De Heere vertraagt de belofte niet (gelijk enigen dat traagheid achten) maar is lankmoedig over ons, niet willende dat enigen verloren gaan, maar dat zij allen tot bekering komen."
Wij hebben dus geen rekening te houden met de wil des besluits, die voor ons verborgen is, maar wel met de wil des bevels, waarnaar God regeert, beveelt en ook oordelen zal, volgens Mattheus 25 vers 46, hetwelk wij hier vervolgens neerschrijven: "En deze zullen gaan in de eeuwige pijn, maar
de rechtvaardigen in het eeuwige leven."
Door de wil des besluits verstaan wij nu dien wil, naar welken God zelf alles doet. De wil van Gods besluit bevat het wijze bouwplan, het doel en de keus der middelen waarvan de Psalmdichter zingt:
"Ik weet hoe 't vast gebouw van Uw gunstbewijzen,
Naar uw gemaakt bestek in eeuwigheid zal rijzen."
Deze wil 'is de onveranderlijke, onfeilbare en onweerstaanbare wil van het Godswezen, naar Jesaja 46: 10:
"Die van den beginne aan, verkondigt het einde en van ouds af de dingen die nog niet geschiedzijn; die zegt: Mijn Raad zal bestaan en Ik zal al Mijn welbehagen doen." Daarentegen is de geopenbaarde wil, die wil, welken God voor ons in Zijn getuigenis neerschreef en dien Hij van ons

gedaan wil hebben, naar Mattheus 7: 21: "Niet een iegelijk, die tot Mij zegt: Heere! Heere! zal ingaan in het Koninkrijk der hemelen, maar die daar doet de wil Mijns Vaders, die in de hemelen is!
Indien men overtreedt, overtreedt men tegen de wil des bevels. Naar dien wil zich te schikken en te blijven binnen de palen van het geopenbaarde Woord, waarin die wil zijn uitdrukking vindt, dat is de gehele eis, welke door dien wil wordt voorgesteld.
De wil des bevels moet daarom door ons uitgevoerd; de wil des besluits zal God zelf uitvoeren en wij hebben dien met kinderlijk ontzag en met Godvreze te dragen, gelijk alles, wat het Gode behagen zal, over ons te brengen. Een zalig voorrecht dan, wanneer wij zeggen mogen met het oog op ' het einde onzer loopbaan: "Ik heb de goeden strijd gestreden, de loop geëindigd en het geloof behouden" en wanneer wij, door de verzegeling van de Heilige Geest , er bij mogen voegen:
"En voorts is mij weggelegd de kroon der rechtvaardigheid" en: "Wij zullen een gebouw bij God hebben, niet met handen gemaakt, maar eeuwig in de hemelen."
Treurig daarentegen weer voor de zondaar, die de geopenbaarde wil zal hebben getrotseerd, want van dezulken zal in de dag der dagen de verklaring gebezigd worden: "Breng ze hier en slaat ze voor Mijn voeten dood, die niet gewild hebben, dat Ik koning over hen zijn zonde,"

Vraag: Welke zijn de eigenschappen, waardoor Gods wil naar buiten wordt geopenbaard?

Antwoord: De voornaamste eigenschappen, waardoor wij de openbaring van Gods wil onderscheiden, zijn drie, en wel Gods Goedheid, Gods Heiligheid en Gods Rechtvaardigheid.
Deze drie eigenschappen, die wij duidelijkheidshalve hoofdeigenschappen zullen noemen, laten zich gemakkelijk in zoveel kleinere deugden of eigenschappen onderscheiden.
Gods goedheid inzonderheid, kan in de volgende eigenschappen onderscheidenlijk ontsloten worden, namelijk: Gods liefde, genade, barmhartigheid en lankmoedigheid.
Deze genoemde eigenschappen zullen wij in volgende vragen afzonderlijk behandelen en dus stappen wij thans reeds van de algemene behandeling af.

Vraag: Is God goed, zo,a, wat wordt onder Gods goedheid, verstaan?

Antwoord: Het woord "goed" is een kenschetsende uitdrukking, ter kwalificatie van personen of zaken in gunstiger zin, in tegenstelling met het woord "kwaad", hetwelk geheel het tegendeel bedoelt of aanwijst.

Schriftuurlijk vinden wij dit woord meermalen aangehaald na volbrachten arbeid of als een bekroning daarvan. Zo onder meer in Genesis 1: 4, waar wij lezen: "En God zag het licht, dat het goed was enz. maar ook kan dat woord gebruikt worden ter kwalificatie van personen, maar meer in het bijzonder kan van God alleen gezegd worden: dat Hij goed is.

Immers: God is dat Wezen hetwelk alle volmaaktheden in zich bevat en ze uit en van zich zelf bezit, zonder dat daarbij enige invloeiïng van anderen is aan te wijzen.

Duidelijker uitgedrukt kunnen wij zeggen: Op de volkomenste wijze berust Hij in zich zelf, is in zich zelf ook hoogst gelukzalig en behoeft buiten zich zelve niets. Zóó, op deze wijze, openbaart de Heere zich steeds als de alléén Goede, alleen Volmaakte, en alleen Volzalige; hetgeen geopenbaard wordt in Zijn deugden en weldadigheden, waardoor Hij zich en in Zijn woorden en in Zijn werken voor ons duidelijk verklaart.

De goedheid Gods wordt in de eerste plaats ruimschoots bewezen uit zijn werken in de Natuur.

Daarin vertoont Hij zich als de Schepper, die, volgens Genesis 1: 31, alles op volmaakte wijze uit niet in het aanzijn riep en omtrent Wie de dichter van de 136sten Psalm dan ook telkens weer gelegenheid vindt, te herhalen: "Want zijn goedertierenheid is in' der eeuwigheid," hetgeen in de meeste gevallen doelt op Gods onderhoudende zorg voor of omtrent de schepselen, Ja, zelfs de Heidenen, in al hun blindheid, hebben dit ruimschoots erkend en hun woordvoerders Seneca en Plato lieten zich hieromtrent in dezer voege uit.

Seneca zei: "Het voorbeeld naar hetwelk Hij dit voortreffelijk werk, de wereld, gemaakt heeft" en Plato voegde er aan toe: "Wat heeft God bewogen tot het maken der wereld; Hij is goed."

Het behoeft nu zeker allerminst een breedvoerig betoog dat deze verklaring uit de mond der Heidenen alle waarde bevat, temeer daar hun nimmer de verklaring des levenden Gods geleraard was.

Doch" niet alleen in het werk der schepping treedt Gods goedheid helder aan de dag; in het bijzonder geschiedt dit in zijn werk ter onderhouding en regering aller schepselen maar grotendeels in die van de mens. Hoewel de mens Hem dagelijks moeite maakt met zorgen en arbeid met ongerechtigheid, overlaadt Hij hem met zijn zegeningen dag aan dag en vervult lichaam en hart met spijs en vrolijkheld. Dit is dan ook voor de Apostel Paulus een reden om in Romeinen 2: 4 te vragen: "Of veracht gij de rijkdom Zijner goedertierenheid en verdraagzaamheid en lankmoedigheid; niet wetende dat de goedertierenheid Gods u tot bekering leidt?"
Naast deze vraag sta de verklaring van Psalm 33 vers 5, waar gezegd wordt: "Hij heeft gerechtigheid en gerichte lief: de aarde is vol van de goedertierenheid des Heeren."
Dit alles was het wat de heidenen oorzaak gaf, naast de boven aangehaalde verklaringen, van God te zeggen, dat Hij was: de "Optimus Maximus", dat wil zeggen: de Beste, de Allergrootste.
Indien wij letten op de leerwijze der mannen, die deze verklaringen uitten en op het weinige dat hun van God was medegedeeld, dan mogen wij zeker wel zeggen, dat zij, onzes inziens, een helderen blik hadden ten opzichte van Gods goedheid en grootheid, in zijn werken geopenbaard.
Genoeg hierover, Er is een ander terrein, waarop Gods goedheid zich rijkelijk vertoont voor het oog van de beschouwer. Het is het werk der genade.
Daar vertoont de Heere zich als een Goddelijk Ontfermer, die, ten koste van Zijn enige en geliefde Zoon, Jezus Christus, alles schenkt wat nodig is, opdat de diepgevallen mens het eeuwige leven zou kunnen verwerven. Bezien wij daar die goedheid in algemenen zin, dan hebben wij slechts de aandacht te vestigen op de woorden van Psalm 103 vers 8: "Barmhartig en genadig is de Heere, lankmoedig en groot yam goedertierenheid."
Bezien wij daarentegen die goedheid nauwekeuriger, zoals zij zich openbaart ten nutte van Gods gunstgenoten, dan geen woord méér passend dan dat van Psalm 73, het eerste vers: "Immers is God Israël goed, degenen, die rein van hart zijn."
't Is waar. Gods goedheid bestaat algemeen, maar openbaart zich ook inniger; alsdan bestaat die goedheid echter nauwe met de liefde; im-

mers Johannes zegt van de Heere: "God is liefde." Trouwens, God bewijst dit genoegzaam in betrekking tot de openbaring Zijner weldaden, maar meer inzonderheid in betrekking tot de zending van Christus, als schuldovernemende Borg tot verzoening der zonden.
Die liefde Gods is de neiging van Zijn allerhoogste en genadige wil, om aan de schepselen Zijn goedheid mede te delen; zich in hun gelukzaligheid te verlustigen en zich met hen te verenigen.
Die liefde was onvermengd toen de mens in de staat der rechtheid stond. Toen gehoorzaamde het schepsel aan de Opperheer en met zaligheid kon Gods liefde zich toen verklaren in betrekking tot het pronkjuweel der schepping. maar toen dat schepsel zich losscheurde van zijn Maker, toen kon God, als heilig en rechtvaardig, Zijn liefde niet meer ontsluiten in die nauwee mate als eertijds. Toen werden wij kinderen des toorns.
Slaan wij de zendbrief van Paulus aan Eféze open, dan zien wij dat hij daarop zinspeelt in hoofdstuk 2: 3, waar hij zegt: "Onder dewelke wij allen verkeerd hebben in de begeerlijkheden onzes vleses, doende de wil des vleses en der gedachten; en wij waren van nature kinderen des toorns, gelijk ook de anderen."
Een enkele blik op de door ons gecursiveerde woorden zal doen zien, dat die staat der liefde voor een staat des toorns had plaats gemaakt en in aansluiting met dit gezegde verklaren wij dan ook de volstrekt overtuigde stelling: Liefde en toorn is één eigenschap in God.
Gods liefde is niet verscheiden van Zijn rechtvaardigheid, maar een verterend vuur en een verschrikkelijke gewaarwording voor alles; wat zonder God zich beweegt en leeft.
Ofschoon nu de mens, als pronkjuweel van Gods schepping, geschapen naar Zijn Beeld, in kennis, gerechtigheid en heiligheid, zich van God losscheurde; zo heeft God niettemin in Zijn eeuwige liefde gedachten des vredes gekoesterd over dat schepsel en zich sommigen verkoren tot vaten Zijner barmhartigheid, met welke Hij zich verenigen wil en aan welke Hij zich als het hoogste goed openbaart en zich weg wil schenken.
O, wat wordt de dierbaarheid dier liefde niet ontsloten voor ons, geestesoog, als wij zien tot welken prijs die liefde zich zou verklaren en openbaren.
God kon, nee meer, God zou een middel ontsluiten uit van en door zich zelf, om dien reddingsweg te verklaren aan de gevallen mens. Zijn Zoon,

Zijn Christus was het, die troon en kroon moest verlaten en de nederste delen der aarde moest bewandelen als énig middel om de verbroken harmonie te herstellen uit genade en door een eeuwige en vrijmachtige liefde.
Het schepsel moest door dit middel met God verzoend in de volmaakte zin des woords, zou ooit dat heilige Godswezen de gedachte Zijner liefde aan de gevallen mens kunnen openbaren.
Vrij mag daarom Johannes er van verklaren, in Johannes 3: 16: "Want alzo lief heeft God de wereld gehad, dat Hij Zijn eniggeboren Zoon gegeven heeft; opdat een iegelijk, die in Hem gelooft, niet verdom), maar het eeuwige leven hebbe."
Dat was dus Gods liefde. 't Is dus niet die liefde, welke men in onze dagen als van de daken staat te prediken, zeggende: Het zal wel gaan, want God is liefde. Nee, in zulke woorden predikt men een ziekelijke humaniteit en tracht men zich in slaap te sussen, vrezende voor het oordeel Gods.
Dat is niet naar behoeven want dan zouden wij gerechtigd zijn aan zulke verkondigers de vraag te stellen: Hoe kan dat dan zijn, daar God toch zelf Zijn eengeboren Zoon niet heeft gespaard
Zo vinden wij dan Gods liefde ontsloten in zulk een mate en naar zulk een gehalte. Dit geschiedt dus niet opdat God zich zelf op deze wijze zonde volmaken; want God kan niet volmaakter. Die liefde verklaart zich ten bate van het schepsel alleen.
Een zalig voorrecht dan, wanneer Wij dien God aldus naar zijn vrijmachtige liefde mogen dienen. Een zalig voorrecht als wij Hem mogen dienen; als vrucht Zijner zalige openbaring, want Hij alleen is waard om door ieder en naar waarheid, gediend, geëerd en gevreesd te worden.

Vraag: Hoe vertoont Gods liefde zich nog meer onderscheiden?

Antwoord: Gods liefde breidt zich uit in een veelheid van stralen. Evenals de middagzon aan de hemel haar stralen alom' doet neerdalen; evenzo() werkt ook de liefde Gods.
In de eerste plaats verklaart die liefde de genade. Gods jegens de schuldigen zondaar.
"Genade" is een woord, dat in de Bijbel op onderscheidene wijze gebruikt wordt.

Het woord wil eigenlijk zeggen: zonder inzicht van der mensen waardigheid, hun wèl te doen.
Om kort te gaan. Met dit woord' duidt de Heilige Schrift de heerlijkheid en goedgunstigheid, welke God aan de kinderen der mensen schenkt, aan, en verklaard zij zijn vele en velerlei onwaardeerbare gunstbewijzen.
Dat woord "genade" is echter in de Heilige Schrift tweeledig in toepassing en wij onderscheiden de genade in algemene en
bijzondere genade. Door het aanvoeren van enige Schrift-argumenten zullen wij trachtten een en ander duidelijk te maken
erf wij twijfelen niet of de erkenning dezer waarheid zal aanstonds volgen.
De eerste onderscheidene genade is, zoals wij reeds zeiden, algemeen. Het is die, welke God uitoefent in het Rijk der natuur of die, welke loopt over alle schepselen gezamenlijk.
Aan de grootste zondaar, spotter of misbruiker van Zijn Naam, bewijst God genade, door hem te dragen in lankmoedigheid. Immers wij allen genieten het leven uit Gods hand en de adem, die onze neusgaten in en uitgaat, blijft slechts zolang als dit aan God behaagt. Vandaar dat de Apostel dan ook in het laatste gedeelte van het 25ste vers van Handelingen 17, zegt: "Alzo Hij zelf allen het leven, en de adem en alle dingen geeft," na eerstgezogd te hebben
dat God van mensenhanden niet wordt gediend, als iets behoevende.
Mede een werking der algemene genade is die, dat God zijn zon doet opgaan over boezen en rechtvaardigen, hetwelk wij Schriftuurlijk bevestigd vinden in Matth. 5: 45, waar gezegd wordt: "Opdat gij moogt kinderen zijn uws Vaders, die in de hemelen is: want Hij doet zijn zon opgaan over
bonzen en goeden en regent over rechtvaardigen en onrechtvaardigen."
Die algemene genade strekt zich uit in de rijke natuur in algemenen zin, maar ook in de Kerke Gods wordt die genade in uitwendige zin volstrekt openbaar. Gods voortdurend roepen en nodigen van de zondaars, met de woorden: "Wendt u naar Mij toe en wordt behouden, Ik ben God en niemand meer," is een uitvloeisel dezer algemene genadestroming in Gods Kerk.

Een ander bewijs van de algemene stroming dezer genade is dit, dat God Zijn kerk voortdurend herders en leraars schenkt, arbeidzaam in het dienstwerk en uitvoerende de bediening der Heilige Sacramenten. Dit alles ziende mogen wij zekerlijk uitroepen: Wat al tal van bemoeienissen worden van Godswege gemaakt, die Zijn eeuwig heil voorstellen terwijl Hij voortdurend daartoe uitlokt. Nee, er is voor Jeremia overvloedig reden om in Klaagliederen 3, verzen 22 en 23 uit te roepen: "Het zijn de goedertierenheden des Heeren, dat wij niet vernield zijn, dat zijn barmhartigheden geen einde hebben." "Zij zijn allen morgen Nieuwe; Uw trouw is groot." De arbeid, welken God verricht door betoning Zijner algemene genade is dus groot, maar van meer zaliger en oneindiger aard is de arbeid der bijzondere genade, in betrekking tot zijn geliefd en uitverkoren volk.

De apostel Paulus althans geeft hiervan een kernachtige beschrijving in zijn brief aan Eféze, hoofdstuk één, in de verzen 4, 5 en 6, die wij hier achtereenvolgens neerschrijven. "Gelijk Hij ons uitverkoren heeft in Hem, voor de grondlegging der wereld, opdat wij zouden heilig en onberispelijk zijn voor Hem in de liefde." Die ons te voren verordineerd heeft tot aanneming tot kinderen, door Jezus Christus, in zich zelf, naar het welbehagen van Zijn wil." "Tot prijs der heerlijkheid Zijner genade; door welke Hij ons begenadigd heeft in de Geliefde."

En dan, het mag erkend, dat het een zeer groot welbehagen geweest is, dat God geleid heeft om Zo Zijn genade te bewijzen aan de producten Zijner liefde, want in hen was geen waardij, zij waren ongehoorzaam en niet-deugend, volkomen beantwoordend in karakter en wandel aan de beschrijving, welke in Titus 3: 3 gegeven wordt, in deze woorden: "Want' ook wij waren eertijds onwijs, ongehoorzaam, dwalende, menigerlei begeerlijkheden en wellusten dienende, in boosheid en nijdigheid levende, hatelijk zijnde en elkander hatende."

Die genade werd hun bovendien niet gegeven om een
mogelijk geloof en het vervullen van goede werken, die hij of doór God werden vooruitgezien in zijn Voorzienigheid, gelijk Arminius zegt, maar alleen de vrije hand Gods, verklaarde in haar vrijmacht zich weg te schenken aan dezulken, die ook volgens de Heilige Schrift, kinderen des toorn waren gelijk de anderen. Ook niet om hun goede werken, want van hun arbeid kon nooit enige vrucht verwacht worden, gelijk Paulus

zegt in Eféze 2: 8: "Uit genade zijt gij zalig geworden, door het geloof en dat niet uit u, het is Gods gave."
Hoe wonder is bovendien die Goddelijke genade in haar werking. In stede dat naar onze verwachting de besten zouden worden uitverkoren, neemt God zulke personen, in wie de luister van Zijn werk dubbel wordt verheerlijkt.
Hier zien wij een Abraham, een afgodendienaar, naar Jozua 24: 2 en vervolgens.
Daar weer zien wij een David, een overspeler en een doodslager en eindelijk zien wij een Paulus, die een Godslasteraar was en een vervolger der gemeente van Christus, omdat door hem zelf in 1 Tim. 1: 13 wordt gezegd: "Die tevoren een Godslasteraar was en een vervolger en een verdrukker, maar mij is barmhartigheid geschied, dewijl ik het onwetende gedaan heb, in mijn ongelovigheid."
Nee, Paulus zelf erkent het dat het de bijzondere genade Gods was, die in hem en in andere zondaren door God werd verheerlijkt, want in Romeinen 9: 16 zegt hij: "Zo is het dan niet desgenen die wil, noch desgenen die loopt, maar des ontfermenden Gods."
Opdat de kracht Zijner genade doorstrale, maakt God verlorenen zalig en wekt Hij doden op. Die genade wordt ontsloten als een genade, waarvan het voornemen reeds in eeuwigheid werd gelegd.
Zulks blijkt ook duidelijk uit Romeinen 11:5, waar die genade inderdaad naar de verkiezing der genade wordt besproken: "Alzo is er dan ook in deze tegenwoordige tijd een overblijfsel geworden, naar de verkiezing der genade."
En Paulus zegt in het. tekstvers Romeinen 8: 30, welke tekst in de godgeleerde wereld mét de naam van: Gouden Keten der Zaligheid wordt bestempeld:
"En die Hij tevoren verordineerd heeft, deze heeft Hij ook geroepen; en die Hij geroepen heeft, deze heeft Hij ook gerechtvaardigd en die Hij gerechtvaardigd heeft, deze heeft Hij ook verheerlijkt."
"Die te voren verordineerd zijn, deze hooft Hij ook geroepen," zegt Paulus en ook Petrus spreekt zich in deze zin uit in 1 Petrus 2: 9: "Maar gij zijt een uitverkoren geslacht, een koninklijk priesterdom, een heilig volk, een verkregen volk; opdat gij zoudt verkondigen de deugden Desgenen, die u uit de duisternis geroepen heeft tot Zijn wonderbaar licht."

Die geroepenen bekwaamt God om deelgenoten te zijn Zijner erve in het licht, naar Colossenzen 1: 12 en 13: "Dankende de Vader, die ons bekwaam gemaakt heeft, om deel te hebben in de erve der heiligen in het licht." "Die ons getrokken heeft uit de macht der duisternis en overgezet heeft in het Koninkrijk van de Zoon Zijner liefde," Zij, die uitverkorenen, worden ook verheerlijkt door de genade, in bijzondere zin aan hen toegepast, naar 1 Petrus 1: 13: "Daarom opschortende de lendenen uws eerstands en nuchteren zijnde, hoopt volkomen op de genade, die IJ toegebracht wordt in de openbaring van Jezus Christus." Zo dus, zien wij die genade zich voorkomend, medewerkend en achtervolgend openbaren.
Voorkomend leidt die genade het volk en vestigt hun pad. Medewerkend vloeit die genade in al hun werkingen door en ten slotte, achtervolgend is die bijzondere genade als vrucht der overwinning.

Vraag: Welke eigenschappen kunt gij nader uit Gods liefde verklaren?

Antwoord: De eerste eigenschap, welke wij nog uit Gods liefde verklaren, is: Gods barmhartigheid.
Indien gevraagd wordt een juiste definitie te geven van hetgeen wij onder Gods barmhartigheid verstaan, dan kan niet beter gezegd, dan dat Gods barmhartigheid de goedheid Gode is omtrent de ellendigen uitverkoren zondaar,' waardoor Hij hem dagelijks wederom herstelt in de genadestaat, door de Middelaar Jezus.
Gods barmhartigheid wordt op vele plaatsen in de Heilige. Schrift genoemd en onder verschillende benamingen of vormen verklaard. Lukas 1: 78 spreekt van: "de innerlijke bewegingen der barmhartigheid onzes Gods."
Jeremia spreekt van "het rommelen van Gods ingewanden," terwijl Jesaja diezelfde termen gebruikt en bovendien spreekt van: "Zijne barmhartigheden.
Ofschoon wij nu Gods barmhartigheid genoemd hebben in betrekking tot de uitverkoren zondaar alleen, waardoor zij in aard en karakter kon worden toegepast, kunnen wij die barmhartigheid ook in algemenen zin in de Heilige Schrift toegepast vinden. Zo bijvoorbeeld zegt David in Psalm 145: 9: "De Heere is aan allen goed en zijn barmhartigheden zijn over al Zijn werken." Niettegenstaande dat alles, Wordt Gods barmhar-

tigheid meer bijzonder ontsloten in betrekking tot de tijd der belofte aan zijn uitverkorenen.
't Is waar. Wanneer wij Gods barmhartigheid bespreken dan zouden wij de vroeger aangehaalde woorden van Matth. 5: 45. "Hij doet zijn zon opgaan over bozen en goeden en Hij regent over rechtvaardigen en onrechtvaardigen," in dit verband kunnen brengen, maar niettemin wordt zij in bijzondere zin verklaard aan dat keurvolk, omdat God het onderhoudt, verzorgt en alles geeft wat tot instandhouding van het lichaam nodig is.
In betrekking tot de eeuwige belangen geschiedt die vertoning der barmhartigheid op grotere schaal.
Naar Romeinen 9: 23 worden zij dan ook genaamd: "vaten der barmhartigheid." Letterlijk schrijft de Apostel daar ter plaatse: "En opdat Hij zou bekend maken de rijkdom Zijner heerlijkheid over de vaten der barmhartigheid, die Hij tevoren bereid heeft tot heerlijkheid."
Wordt dat uitverkoren volk nu bearbeid door de Heilige Geest, wedergeboren tot zalige verlossing en geschiedt dan de zalige openbaring van een nieuw leven om deel te hebben in de erve der heiligen, dan geschiedt die wedergeboorte naar Gods barmhartigheid, zoals 1 Petrus 1: 3 duidelijk en onomwonden verklaart, zeggende: "Geloofd zij de God en Vader van onzen Heere Jezus Christus, die, naar zijn grote barmhartigheid ons heeft wedergeboren tot een levende hoop, door de opstanding van Jezus Christus uit de dode n."
Zo ook spreekt Paulus in betrekking tot die zaligmaking in Titus 3: 5: "Hij heeft ons zalig gemaakt, niet uit de werken der rechtvaardigheid, die wij gedaan hadden, maar naar Zijn barmhartigheid, door het bad der wedergeboorte en vernieuweing van de Heilige Geest ."
Deze barmhartigheid, hier door de Apostel gepredikt, behoort tot het eeuwige Godswezen en kan daarvan niet gescheiden, noch onderscheiden.
Dit blijkt duidelijk uit Exodus 34: 6 waar God zelf Zijn Naam aanroept, zeggende: "Heere, Heere, God barmhartig en genadig, lankmoedig en groot van weldadigheid en waarheid."
Dat wedergeboren volk, hetwelk naar de bepaalden Raad Gods en zijn voorkennis en tevens door waarachtig geloof Christus en zijn weldaden deelachtig wordt, blijft niettemin onderworpen aan die zwakheid, waarvan Jakobus zegt: "Wij struikelen allen in velen" en zij blijven, naar

het zeggen van Paulus: een lichaam der zonde omdragen, waardoor zij meermalen afdwalen van de paden des rechts.
En werkelijk: indien Gods barmhartigheid hen niet meermalen met de weldaden van Zijn Verbond begiftigde, hen optrekkende uit de zonde, waarin zij bij vernieuweing vallen; zij zouden een dor leven leiden gedurende het tijdperk, dat zij zich in de strijdende Kerk bevinden.
"Wij hebben gehoord dat de koningen van het huis Israëls, goedertieren koningen zijn." Dit was eenmaal het getuigenis, door Benhadad's knechten in 1 Koningen 20: 31 van Israëls koningen gegeven en deze wetenschap was hun heilig; maar hoeveel te meer zal dan Gods barmhartigheid de grond van vertrouwen en de zalige verwachting zijn van Zijn keur- en bondsvolk. Daarom noemt Paulus God dan ook de Vader der barmhartigheden, in 2 Cor. 1: 3. Slaan wij ter verduidelijking en ter meerdere overtuiging slechts even de blik op de koning van Israël, op David, de gezalfde des Heeren en die door God zelfs genoemd is: de "man naar Zijn harte." Wij zien hem vallen in overspel en doodslag, waarop hem, krachtens Goddelijke ordonnantie, door Nathan de profeet een oorlog wordt toegezegd met. al de aankleve van dien, benevens verschrikkelijke pestilentiën in zijn koninkrijk. Hoewel nu David ten allen tijde had bewezen een held te zijn in de oorlog, verkiest hij hier de hand des Heeren in haar oordelen niettemin verre boven de oorlog.
Wanneer wij dan ook later David zien, dan ligt hij onder het volle gewicht zijner schuld voor de troon der genade te kermen, uitroepende: "Zijt mij genadig, o God! naar Uw goedertierenheid; delg mijn overtreding uit, naar de grootheid Uwer barmhartigheden." (Ps. 51: 3) Ook David kan dus niet anders dan een beroep doen op Gods barmhartigheid en Paulus stelt God voor, in Eféze 2: 4 als "rijk in barmhartigheid."
Het ganse vertrouwen, door Gods Kerk in haar Hoofd gesteld, is dan ook gebaseerd op die barmhartigheden. Hoewel dat volk in de zonden valt, de barmhartigheid Gods zal hen oprichten. Dat is hun vastheid en zij weten het maar al te goed, dat zij door Hem bewaard zullen blijven, om geopenbaard te worden in de laatsten tijd.
Indien wij de barmhartigheid Gods dan ook willen kenschetsen, naar de incest nabij komende waardij, dan biedt ons de taal geen beter woord dan dat, hetwelk de dichter van de lilden Psalm bezingt:

't Is trouw al wat Hij ooit beval,
Het staat op recht en waarheid pal,

Als op onwrik'bre steunpilaren.
Hij is het, die verlossing zond
Aan al Zijn volk; Hij zal 't verbond
Met hen in eeuwigheid bewaren.

Bezien wij thans echter nog een niet minder belangrijke . eigenschap, door Gods liefde uitgedrukt, namelijk Gods lankmoedigheid. Onder Gods lankmoedigheid verstaan wij de goedheid Gods, waardoor Hij zich beweegt tot het uitstellen van de rechtmatig verdiende straf en tot het geven van
tijd om de uitverkorenen tot bekering te leiden en de verworpenen te overtuigen.
Dat de lankmoedigheid meermalen in de Heilige Schrift wordt genoemd kan uit tal van Schriftuurplaatsen aangetoond. De Heere zelf noemt die eigenschap in de zo-even geciteerde tekst uit Exodus 34: 6, waar het woord "lankmoedig" onderwerpelijk staat aangegeven: "Heere, Heere, God, barmhartig en genadig, lankmoedig en groot van weldadigheid en waarheid."
Paulus roemt in Rom. 2: 4 die lankmoedigheid boven mate, met de woorden: "of veracht gij de rijkdom Zijner goedertierenheid, en verdraagzaamheid en lankmoedigheid, niet wetende dat de goedertierenheid Gods u tot bekering leidt?

Dan - en wij hebben dit aan de geschiedenis der dagen van Noach kunnen zien -- wanneer Gods, lankmoedigheid niet wordt geacht, maar getart, wanneer zij wordt misbruikt en de zonde overvloediger worden zal; dan zuilen ook de oordelen menigvuldiger worden en zwaarder.
Wel terecht mag daarom de Apostel vragen in Rom. 2: 4, of wij de rijkdom van Gods lankmoedigheid verachten. Wel terecht evenzeer, mag de Prediker neerschrijven in hoofdstuk 8: 12 en 13: "Hoewel een zondaar honderd maal kwaad doet en God hem de dagen verlengt, zo weet ik toch, dat het dien zal welgaan, die God vrezen, die voor Zijn aangezicht vrezen." En in vers 13 vervolgt hij: "Maar de goddeloze zal het niet welgaan en hij zal de dagen niet verlengen, hij zal zijn gelijk een schaduw, omdat hij voor Gods aangezicht niet vreest."
In betrekking tot de uitverkorenen is deze lankmoedigheid strekkende om hen tot bekering te leiden, want zij zullen door de hoge autoriteit

Gods geleid worden tot de kennis des Heeren, gelijk 2 Petrus 3: 9 dit bewijst: "De Heere vertraagt de belofte niet, (gelijk enigen dat traagheid achten) maar is lankmoedig over ons, niet willende dat enigen verloren gaan, maar dat zij allen tot bekering komen."
Het is dus ongetwijfeld van grote betekenis, dat God Zijn lankmoedigheid nog over de mensen uitstrekt: moge zij dus maar veel beproefd worden. In welke diepte wij ook gezonken zijn; in welke ellende wij ook verkeren, steeds zal de lankmoedigheid Gods ons tijd geven tot bekering.
Een inderdaad schoon en veelzeggend voorbeeld wordt ons hiervan gegeven in de gelijkenis van de onvruchtbaren vijgenboom in Lukas 13. Deze vijgenboom was door de eigenaar tot uitroeiing gedoemd, als loon der onvruchtbaarheid, maar de hovenier getuigt: (in vers 8 en 9 van Lukas 13) "Heere, laat hem ook nog dit jaar, totdat ik om hem gegraven en mest gelegd zal hebben."
"En indien hij vrucht zal voortbrengen, laat hem staan, maar indien niet, zo zult gij hem namaals uithouwen." Zalig dan zij, die onder deze lankmoedigheid gebracht zullen worden tot de kennis Gods. Verschrikkelijk zal het echter zijn voor hen, die in de dag des gerichte voor de Heere zullen staan als personen, welke op die aangeboden zaligheid geen acht hebben geslagen.
Wanneer wij nu constateren, dat die lankmoedigheid een uitvloeisel is van de goedertierenheid, die in het laatste gedeelte van dit tekstvers wordt aangehaald, dan hebben wij zeker niet te veel gezegd met de bewering, dat Paulus. Gods lankmoedigheid bovenmate roemt.
Natuurlijk zijn die uitlatingen der Heilige Schrift de meest waardige, de meest passende, maar opmerkelijk is het te zien, hoe de heidense wijsgeren, die toch God niet kenden en nimmer van Hem hadden gehoord, tot de slotsom kwamen, dat die onbekende God lankmoedig moest zijn; dit begrepen zij zelfs door de enkele overtuiging van hun bloot natuurlijk verstand.
Om enige hunner uitlatingen te noemen: Plutarchus sprak bijvoorbeeld van een God "die langzaam straft." En Julendis zei "Schoon der goden gramschap groot is, zij is langzaam."
Door lankmoedigheid verstaan wij dus de goedheid Gods, waardoor Hij de zondaar niet dadelijk straft, als deze het kwaad bedreven heeft.

Geen krachtiger bewijsgrond hiervoor, dan het verklaren van een Paulus in 1 Tim. 1: 16, waar hij, na eerst verklaard te hebben een godslasteraar en een vervolger der gemeente te zijn geweest, ten slotte uitroept: "Maar daarom is mij barmhartigheid geschied, opdat Jezus Christus in mij, die de voornaamste ben, al zijn lankmoedigheid zou betonen, tot een voorbeeld dergenen, die in Hem geloven zullen ten eeuwigen leven."
In engere zin vinden wij dus die lankmoedigheid ontsloten over de uitverkorenen, om hen tot bekering te leiden, maar Zo ook gaat die lankmoedigheid in meer algemenen zin over de onbekeerden en van God vervreemden zondaar. Of tot een ganse natie of volk 6f tot een enkel persoon 'in het bijzonder vinden wij ook te dien opzichte de lankmoedigheid Gods gepredikt.
Om een voorbeeld te noemen. Wij zien hoe Gods lankmoedigheid zich ontsloot ten gunst van de eerste bewoners der wereld, die God door Noach 120 jaren lang het waarschuwen, met het doel hen tot bekering te leiden.
Petrus geeft hiervan verklaring in 1 Petrus 3: 20, als hij zegt: "Die eertijds ongehoorzaam waren, wanneer de lankmoedigheid Gods eenmaal verwachtte, in de dagen van Noach, als de ark toebereid werd, waarin weinige (dat is acht) zielen, behouden werden door het water."
En nu ten slotte. Gods goedheid is groot, is oneindig, is hoog verheven, omdat die goedheid zich openbaart als bezittende liefde, genade, barmhartigheid en lankmoedigheid ten gunst van Gods keurvolk en tot overtuiging van hen, die verworpen zullen worden.

Vraag: Wat verstaat gij door Gods heiligheid?

Antwoord: Het woord "heilig" wordt in Gods Woord aan of op verschillende personen en zaken toegepast Indien er echter spraak is van "heiligheid" in de volmaakte zin des woords, dan kan dit echter alleen op God toegepast worden.
Gods heiligheid wordt genoemd in Leviticus 11:45 en in Jozua 24: 19, welke beide teksten hier een plaats vinden. In Leviticus zegt de Heere zelf: "Want Ik ben de Heere, die n uit Egypteland doe optrekken, opdat Ik u tot een God zij en opdat gij heilig zij t, dewijl Ik heilig ben."

De verklaring, in Jozua opgetekend, is als volgt: "Toen zei Jozua tot het volk: Gij zult de Heere niet kunnen dienen, want Hij is een heilig God," enz.
Wanneer wij God in Zijn Woord als heilig zien genoemd dan verstaan wij daardoor, dat Hij volstrekt onderscheiden is van alles, wat onrein genaamd kan worden.
In dien zin zegt Elihu dan ook, in Job 34: 10: "Daarom, gijlieden van verstand 't hoort naar mij: verre zij God van goddeloosheid en de Almachtige van onrecht."
Wij verstaan ook door die heiligheid Gods de harmonie in God, omdat niets in Hem gevonden wordt, hetwelk niet met iets anders in Hem zou kunnen overeenstemmen.
Aldus luidde dan ook de verklaring van God zelf, vervat in Leviticus 11: 45, welk tekstgedeelte hiervoor door on is neergeschreven.
Heilig is ook God als die zuiver Onbevlekte, in Wie zich geen duisternis kan openbaren, maar die het licht Zijner heiligheid alom en helder verspreidt.
Zie 1 Johannes 1: 5: "En dit is de verkondiging, die wij van Hem gehoord hebben en wij u verkondigen, dat God een licht is, en gans gene duisternis in Hem is."
De Heere verklaarde zelf en openbaarde zelf die heilige deugd en volmaaktheid te bezitten, maar ook Zijn gunstgenoten leren Hem als een bezitter daarvan kennen, vandaar dan ook dat in 1 Samuel 2: 2 wordt gezegd:,;Er is niemand heilig, gelijk de Heere: want er is niemand dan Gij, en er is geen rotssteen, gelijk onze God."
In de strijdende Kerk leren Zijn gunstgenoten Hem dus reeds in dien gunstige zin kennen, hoeveel krachtiger zal dan echter in de triomferende Kerk de lofkreet klinken der engelen, der vier dieren die voor de troon zijn, en de roep der ganse schare van verlosten, als zij zullen juichen: "Heilig, heilig, heilig is de Heere der Heirscharen."
Die heiligheid Gods beduidt, dat Hij volmaakt is in zich zelf en dus ook nimmer een vlek of rimpel dulden kan in iets, hetwelk Hem in gemeenschap omringt.
Dit blijkt o. m. weer duidelijk uit de zo-even aangehaalde tekst. In één woord: zal een juiste verklaring in weinige woorden gegeven worden, dan is het wel deze: De heiligheid Gods haat de zonde, maar wil ook tevens, in volkomen aansluiting daarmede, de volkomen ontsluiting van

het goede. Dit wetende, mag inderdaad wel gevraagd worden: "Wie zal dan in Uw tent verkeren, o Allerhoogste, die te rein van ogen zijt, dan dat Gij het kwade zoudt kunnen zien en de kwelling kunt Gij niet aanschouwen." Zal er dan ook een zalig verkeer met het Godswezen bestaan, dan zullen wij Hem moeten kennen in Zijn volmaakte deugden en eigenschappen; met Hem op het nauwest verenigd zijnde door het geloof, en met Christus als Hoofd der Gemeente; waarvan dan de Heere zegt: Ik zie geen zonde in Mijn Jakob en geen overtreding in Mijn Israël." Het is daarom noodzakelijk voor Gods Kerk op aarde, dat zij naar het lichaam een graf doorwandelt, waarin zij achterlaat alles, wat sterfelijk is, om daarna zich met het onsterfelijke te tooien en opgenomen te worden in de eeuwige heerlijkheid, waar zij zijn zal om van Gods Wezen eeuwig te genieten en volkomen verzadigd te worden met Zijn Heilig en Goddelijk beeld.

Vraag: Wat verstaat gij door de rechtvaardigheid Gods?

Antwoord: Wij hebben reeds gezien dat God de heiligheid en de onbevlektheid in zich zelf is. Die heilige deugden nu, worden naar buiten verklaard, door de deugd Zijner rechtvaardigheid, zoals straks uit de verdere verklaring nader zal blijken.

Door die rechtvaardigheid verstaan wij op volkomen wijze de rechtvaardigheid, welke in het Godswezen Zo ruim geven- de wordt: Alles in God is Recht.

Al zijn gedachten, raadsbesluiten en gerichten zijn gebaseerd naar het richtsnoer der rechte rede, waarvan het denkbeeld in Gods verstand gevonden wordt. Die deugd in God, de rechtvaardigheid, is de openbaring van dat vlekkeloos heilige in God, hetwelk nauweelijks kan toelaten dat iets zondige met Hem in aanraking komt, noch door Hem gedragen kan worden, tenzij door een volkomen voldoening, de nodige harmonie is teweeg gebracht.

Daarop doelt David als hij in Psalm 25: 8 zegt: "De Heere is goed en recht; daarom zal Hij de zondaars onderwijzen in den weg," en in Psalm 2: 16 zegt hij: "Om te verkondigen, dat de Heere recht is: Hij is mijn Rotssteen en in Hem is geen onrecht."

Zo verklaart God zich dus door zijn werkingen als de . Rechtvaardige, die zelfs nimmer iets zou eisen wanneer Hij geen recht had dien eis gestand te doen.

Gods geboden worden, als zoveel uitvloeisels van Zijn heiligen wil, ook "Rechten" genaamd, althans zij heten: "de Rechten Zijner gerechtigheid." Evenzo heten zij, die op het pad der geboden wandelen, "wandelaars der gerechtigheid", terwijl daarentegen zij, die van deze wegen afwijken, worden aangeduid als personen die de paden der oprechtheid verlaten om te wandelen in de wegen der duisternis.
Gods rechtvaardigheid onderzoekt dus ook de werkingen der schepselen, en openbaart zich, al naar de daden dier schepselen geuit worden, in onderscheidene delen of werkingen.
In de eerste plaats wordt die rechtvaardigheid Gods geopenbaard als wetgevend, in het voorschrijven van het recht door het geweten en in het Woord, waardoor God zich verklaart. Ten tweede is die rechtvaardigheid Gods ook richterlijk in de handhaving Zijner geboden, door namelijk de overtreding van de geboden te straffen en de handhaver van Zijn geboden vrij te spreken.

In de derde plaats, en ten slotte, is die Rechtvaardigheid ook vergeldend in beloning of in straf. Beloond worden zij, die de geboden onderhouden; gestraft worden zij, welke deze geboden overtreden. Dat Gods rechtvaardigheid zich als Wetgevend ontsluit, aangezien Hij als onafhankelijk Soeverein volkomen het recht bezit Zijn bevelen uit te voeren naar Zijn welbehagen, wordt duidelijk uit de Heilige Schrift.
En zo wij reeds zeiden, die wetten zijn in het geweten ingedrukt en worden bovendien in Zijn Woord openlijk verkondigd. Bezien wij echter eerst het eerste, waaruit blijkt, dat die wetten in het geweten zijn ingedrukt als een afspiegeling van Gods rechtvaardigheid.
Bewijs dier stelling is het woord van Paulus, neergeschreven in Rom. 2: 15: "Als die betonen het werk der Wet, geschreven in hun harten, hun geweten medegetuigende en de gedachten onder elkander hen beschuldigende, of ook ontschuldigende."
Bewijs voor het tweede, dat die wetgeving geopenbaard is in Gods Woord, is Jac. 4: 12: "Er is een enig Wetgever, die behouden kan en verderven. maar wie zijt gij, die een ander oordeelt?"
De rechterlijke openbaring van Gods rechtvaardigheid blijkt eveneens uit de Heilige Schrift. Hij zal zich openbaren als een Rechter of Vrijspreker van de schuldige of onschuldige.

Een schoon, een inderdaad indrukwekkend beeld wordt hiervan gegeven door Abraham, als hij in Gen. 18: 25, voor het aangezicht des Heeren pleitende, zegt: "Het zij verre van U, zulk een ding te doen, te dode n de rechtvaardige met de goddeloze! dat de rechtvaardige zij gelijk de goddeloze: verre zij het van U. Zou de Rechter der ganse aarde geen recht doen?"
In deze woorden besluit zich tevens het bewijs, dat God door Zijn volk reeds gekend wordt in Zijn hoedanigheid als Beloner en Vergelder. Paulus kent Hem zelfs als Beloner in de strijdende Kerk en hij geeft,daarvan in de woorden van 2 Timotheüs 4: 8 een glasheldere beschouwing: "Voorts is mij weggelegd de kroon der rechtvaardigheid, welke mij de Heere, de rechtvaardige Rechter, in dien dag geven zal; en niet alleen mij, maar ook allen, die zijn verschijning liefgehad hebben." Deze woorden verklaren God als een belonend God; de woorden van de profeet Nahum 1: 2 verklaren Hem als een wrekend God, want aldaar lezen wij de niet minder veelzeggende woorden: "Een ijverig God en een Wreker is de Heere, een Wreker is de Heere en zeer grimmig; een "Wreker is de Heere aan zijn wederpartijders en Hij behoudt de toorn Zijner vijanden."
Zeker, God zal de schuldigen geenszins onschuldig houden, maar hen vergelden naar datgene, wat in het lichaam is geschied, hetzij goed, hetzij kwaad. De goddelozen zullen niet met Hem verkeren, maar de rechtvaardigen zullen verzadigd worden met Zijn Beeld.
Een zalige vertroosting biedt daarom die rechtvaardigheid aan het keurvolk Gods; en als voorbeeld letten wij hier slechts op de houding van een Asaf, welke een gramstorige blik slaat op de voorspoed, die zich in de handelingen der goddelozen allerwegen kenmerkt.
Deze blik duurt echter slechts korte tijd. Juist zolang totdat hij in Gods heiligdom inblikt en let op der goddelozen einde, aan wie, krachtens Gods rechtvaardigheid, de straf voltrokken wordt. Dat einde aanschouwende, is zijn oordeel weldra gewijzigd en bezingt hij dit in de woorden van het lied:

Wie ver van U de weelde zoekt
Vergaat eerlang en wordt vervloekt.
Gij roeit hen uit, die afhoereren
En U de trotsen nek toekeren;

Maar 't is mij goed, mijn zaligst lot,
Nabij te wezen bij mijn God.
'k Vertrouw op Hem geheel en al,
Den Heer, wiens werk ik roemen zal.

Deze beschouwing leverde dus een kentering in de beschouwende gedachte van Asaf, maar in niet mindere mate levert zij stof tot voldoende argumentering van het feit dat Gods rechtvaardigheid troost biedt voor Zijn volk, maar in niet mindere ft mate een waarborg tekent voor de ondergang der vijanden.

Vraag: Wat verstaat,ge onder Gods toom, welk woord meermalen in de Heilige Schrift wordt aangehaald?

Antwoord: Het dient erkend te worden, dat wij in de Heilige Schrift meermalen melding vinden van het woord "toorn." In Psalm 7: 12 is er reeds spraak van, in de woorden: "God is een rechtvaardig Rechter en een God, die te allen dage toornt." Zo ook in Psalm 90: 11, waar gevraagd wordt: "Wie kent de sterkte Uws toorns en Uw verbolgenheid, naardat Gij te vrezen zijt?"

Wij mogen dus herhalen, dat ook aan God toorn wordt toegeschreven, maar onmiddellijk haasten wij ons er bij te voegen, dat wij dien toorn Gods volstrekt niet gelijk mogen stellen met de menselijke toorn of gramschap. Dit vooral verlieze men niet uit het oog.

De toorn des mensen is een onaangename en felle ont, branding der hartstochten, die soms wel rechtmatig, maar ook niettemin dikwijls onrechtmatig ontbranden, hetwelk trouwens een blote natuureigenschap van de van God vervreemde mens is.

In aansluiting met dit aangevoerde, zal het wel geen uitgebreid betoog behoeven, dat wij de toorn Gods nooit of nimmer, in zulk een zin mogen beschrijven. Immers, het is duidelijk, dat wij aan Jehovah, die in zichzelf de volmaaktste gelukzaligheid bezit, geen toorn kunnen tekennen als die welke slechts ontstaat, doordat verschillende wisselvallige omstandigheden een beroering van het gemoed veroorzaakn.

Zelfs een weinige, ja zelfs de minste kennis van het Godswezen sluit deze gedachte dan ook volkomen buiten.

Augustinus, de Bisschop van Alexandrië" en dus een onzer kerkvaders, laat zich hieromtrent kernachtig uit. Hij zegt in een van zijn werken:

"Het zij verre van ons te vermoeden, dat de onlijdelijke natuur van God enige moeilijkheid zou kunnen lijden. Hij is ijverig zonder nijd; Hij toornt zonder ontroering."
Wanneer wij dus het woord "toorn" gebezigd vinden, dan geschiedt dit, als meer, naar onze manier van bevatten en wij hebben daarover op een Gode betamelijke wijze te denken. Dat wil zeggen: wij hebben dat woord te formuleren en wij kunnen dit niet beter doen, dan te zeggen: Wij verstaan onder de toorn Gods de openbaring van dat Wezen, zoals het zich èn ter liefde Zijner deugden en volmaaktheden, èn ter liefde van het schepsel, volkomen openbaart. Zo kunnen wij ook in betrekking tot de zonde de toorn Gods een wrekende gerechtigheid Gods noemen, hoewel wij moeten weten dat Gods liefde en Gods toom in Hem een énige en ondeelbare, eigenschap is, want immers: de rechtvaardigheid Gods heeft tegelijk de onschuldige lief en haat de schuldige.
Om de draad weer op te vatten en tot meerdere juiste uitdrukking, slechts dit nog: Wanneer wij van Gods toorn melding zien gemaakt, dan wijst dit op de oordelenden God.
Hiermee overeenstemmende geeft Paulus een overzicht van Gods toorn in betrekking tot alle mensen, in Romeinen 1: 18. Zijn verklaring luidt daar onomwonden: "Want de toorn Gods wordt geopenbaard van de hemel over alle goddeloosheid en ongerechtigheid der mensen, als die de waarheid in ongerechtigheid te onderhouden."
Er is meer van te zeggen. Gods toom wordt dikwerf op tweeërlei wijze geopenbaard, als hij gaat over ganse volken of over een persoon in het bijzonder. Hij openbaart zich als een komende of wegtrekkende toorn. Aankomend is die toorn in betrekking tot een bedreven kwaad; elders weer is die toorn wegtrekkend, uithoofde van de een of andere bijkomende omstandigheid. Bijvoorbeeld, de Heere heeft zich ontfermd op grond van Zijn Genadeverbond of de zonde is door een schuld- belijdende daad geboet. Een beeld hiervan vinden wij in de steniging van Achan door Jozua.
Openbaart Gods toorn zich dus, dan is dit in elk geval een uiting van Zijn mishagen, zich ontsluitende in ernst en ontzaglijkheid en tot onbetwistbare ondergang van hen, die door dien toorn getroffen worden.
Ten opzichte van de toepassing van dien toom en zijn gevolgen vinden, wij nog iets bijzonders opgetekend in het Evangelie. Nu eens treft Gods

toorn onmiddellijk de schuldige; elders weer wordt de straf niet dadelijk toegepast.
Korach, Dathan en Abiram verwekten door hun euveldaad Gods toom en werden tot een ogenblikkelijk daarop volgende straf, door de aarde verzwolgen.
Op andere plaatsen vinden wij de toorn niet dadelijk toe- geperst na een overtreding, waarom de Psalmdichter vraagt in Psalm 85: 6: "Zult Gij eeuwiglijk tegen ons toornen? Zult Gij Uw toorn uitstrekken van geslacht tot geslacht?"
Krachtig bewijs dat het uitstellen des toorns meermalen door God geschiedt, vinden wij in Jesaja 48: 9, waar God zelf zegt "Om Mijns naams wil zal Ik Pijnen toom langer uitstellen, en om Mijns roems wil, zal Ik, u ten goede, Mij bedwingen, opdat Ik u niet afhouwe."
Ofschoon dus die toorn zich in al zij n hitte kan ontsluiten, zoals ook blijkt uit het laatste gedeelte van dit tekstvers, wordt hij in betrekking tot Gods gunstgenoten niet rechtstreeks toegepast. In dien zin laat de Heere zich zelf uit met de woorden: "Ik zal niet op u toornen, noch op u schelden."
Ook niet, wanneer uit oorzaak hunner overtreding, óf door een bijzondere leiding des Allerhoogsten, diens drukkende hand door hen gevoeld wordt, kan gezegd worden, dat Gods toorn op hen rustende is.
Het zeggen van Paulus: "Want dien de Heere lief heeft, kastijdt Hij en Hij geselt enen iegelijken zoon, dien Hij aanneemt," bewijst dit krachtig. (Hebreeën -12: 6) Welgelukzalig dan hij, die met zulk een Verbondsgod in zalige harmonie mag verkeren; omdat nooit Gods toom tegen hem zal ontbranden in de rechterlijke zin. Hieromtrent hopen wij in een volgend antwoord breder beschouwing te leveren,

Vraag: Is het noodzakelijk, dat God alle zonde straft?

Antwoord: God moet alle zonde noodzakelijk straffen, aangezien elke zonde strijdt tegen het heilige der natuur Gods. In de tweede plaats moet ook God alle zonde straffen als Hoogste Wetgever en Rechter en dient Hij Zijn wetten te handhaven. En wat het eerst aangevoerde betreft, de heiligheid van Gods natuur namelijk, deze moet een afkeer hebben van alles wat zonde is of zonde bedrijft, aangezien deze beide zaken lijnrecht met elkander in strijd zijn. maar nu nog de sterkste conclusie. Aangezien de deugd van Gods rechtvaardigheid oneindig is, moet

die ook in het uitvoeren der straf volstrekt oneindig zijn en omdat de straf oneindig is, wordt daardoor ook de oneindigheid van het recht ontsloten en blijft ook de afkeer van de zonde volstrekt en oneindig.
Enkel en alleen in het straffen van de zonde kan Gods rechtvaardigheid verklaard worden en dit geschiedt dan ook pertinent.
Nee, wanneer het ons gegeven ware slechts één enkele zonde door de mikroskoop der heilige volmaaktheid te bezien, dan voorwaar zouden wij volstrekt niet behoeven en ook niet kunnen vragen: Moet God alle zonde noodzakelijk straffen?
Elke zonde is een kwetsend wapen tegen de deugd van Gods heiligheid en volmaaktheid en juist doordat nu alle zonden tegen de oneindige deugden Gods bedreven worden, moet God die zonden, evenredig aan zijn oneindige deugden, ook oneindig; dat is volmaakt straffen.
In de eerste plaats moet dus God de zonden straffen, omdat zij tegen zijn heilige deugden bedreven worden; maar bezien wij thans in de tweede plaats hoe God, als Rechter, Zijn Recht moet handhaven. Toch wordt ons in die handhaving van het Recht een tweeledige bediening openbaar.
Door straf velt God de één ter neer, terwijl Hij de ander daardoor leidt tot de vreze van Zijn hoog en heilig Wezen. alzo gebruikte Paulus dan ook de termen: "Wij bewegen de mensen door de schrik des Heeren tot het geloof."
Ook in de deugd van Gods rechtvaardigheid en in Zijn straffende hand blinkt dus de helderheid van Zijn goedheid en lankmoedigheid glansrijk uit,
Deze stelling behoeft zeker allerminst een uitvoerige pleitrede tot verdediging, Werpen wij, slechts een enkelen blik op de wereld. Zij ligt als in de zonde verloren en wentelt zich daarin om als de zeug in het slijk. Moet het ons, dat wetende en ziende, dan niet verwonderen, dat Gods rechtvaardigheid zich nog niet heeft ontsloten tot een gewisse verdelging van alles wat bestaat?
Nee, er wordt pertinent in geen enkel schepsel één enkele reden gevonden, waarom het nog door Gods lankmoedigheid gedragen wordt. De lankmoedigheid Gods, geopenbaard door het kanaal van het Verbond der genade, is er de enige grond voor.
Ofschoon nu God Zijn straffen genadiglijk uitstelt, zelfs zoo, dat deze straffen door sommige spotters geloochend worden, evenals Socinius

de wrekende hand Gods loochent en als zodanig de verzoenende gerechtigheid van Christus ook niet erkend, -- ofschoon ook de Atheïsten zeggen: "er is geen God" en bij de dood het einde verwachten aller dingen, - ofschoon,- nog eens zij het gezegd - de straffende gerechtigheid wordt uitgesteld, - als Hoogste Wetgever en Rechter zal God de deugd Zijner Rechtvaardigheid zeker volkomenlijk handhaven en zal zeker éénmaal door die Man, welken God daartoe verordineerd heeft, namelijk Christus, het vonnis bevestigd worden.
"De rechtvaardigen zullen gaan in het eeuwige leven, maar de goddelozen zullen gaan naar de plaats, waar zal zijn wening en knersing der tanden."

Vraag: Zijn er meer bewijzen, waaruit blijkt, dat er zulke straffen op de zonden moeten volgen?

Antwoord: Zeker; wanneer wij met aandacht de Wet des Heeren beschouwen, dan blijkt ons duidelijk, dat de Wet niet maar alleen, een raadgeving is, maar de uitdrukking van Gods heiligen wil, gegeven als regel aan alle schepselen om dien te volgen, en die dus uitgevoerd of gehandhaafd moet worden door gehoorzaamheid; geschiedt dit niet, dan onderwerpt de overtreder zich aan een noodzakelijke straf.
De zonde wordt in Gods Woord ook meermalen bestempeld met de naam: "ongerechtigheid," "overtreding," "ongehoorzaamheid" en "goddeloosheid." Onder welken naam de zonde ook genoemd wordt, altijd en overal betreft zij een overtreding van de Wet des Heeren, Elke overtreding van de Wet is een verwerping van het Hoogste Gezag des Wetgevers. Deze verwerping druist niet alleen lijnrecht in tegen de Wetgever, maar ook tegen de bestemming van de mens zelf.
Toen de mens geschapen was, was de Wet, als heilige Wil des Scheppers, ingedrukt in zijn hart. Indien nu die Wet werd overtreden, dan zou tegelijkertijd en metterdaad de Wetgever de gehoorzaamheid worden ontzegd. Zeer duidelijk valt het dus om dan verder af te leiden, dat in dat geval de mens het doel, waartoe hij geschapen was, niet zou kunnen bereiken. Bekend is het hoge doel, waartoe de mens' geschapen was, namelijk: de verheerlijking van zijn Schepper. Door de overtreding van die in het hart ingeschapen Wet, onteerde men God en verwoestte de mens zelve dat heilig beginsel, terwijl het einde van hem, die de zonde dient, beschreven wordt door Paulus, met de woorden:

De bezoldiging der zonde is de dood." Die bestraffende gerechtigheid Gods openbaart zich echter op tweeërlei wijze.
In de eerste plaats is de noodzakelijkheid der straf geprent in de conscientie van de mens zelf. Frees voor straf: ziedaar datgene, wat bij elke overtreder in het geweten gepredikt wordt.

In de tweede plaats wordt het ons in Gods Woord gepredikt, dat God, als zijnde heilig en rechtvaardig, de overtreder moet straffen.
En nu: God doet dit ook. Het straffen van de overtreder is aan God even eigen, als het belonen van dengene, die zijn geboden bewaart.
Maar om op onze eerste stelling terug te komen. Dat het geweten een uitdrukking geeft van Gods rechtvaardigheid, wordt bovendien al duidelijk in de heidenwereld. Paulus geeft overigens in Rom. 1:32 een helder betoog, waaruit blijkt, dat alle overtreders het Recht Gods weten. Hij zegt daar ter plaatse en in verband met het voorgaande Zo verdedigend voor onze stelling: "Dewelke, daar zij het recht Gods weten, namelijk, dat degenen, die zulke dingen doen, des doods waardig zij n, niet alleen dezelve doen, maar ook mede een welgevallen hebben in degenen, die ze doen." En terecht. Dit besef van een straffende en Goddelijke hand is doorgedrongen in elk mens en ligt onafscheidelijk verbonden aan het gevoel van een vergeldende gerechtigheid. Een bewijs dat dit besef ook bij de heidenen bestaat, levert ons de geschiedenis van Paulus op het eiland Melite. Deze geschiedenis, in een vorig hoofdstuk reeds kortelijk door ons aangehaald, releveren wij hier slechts even, om het verband nader aan te tonen.
Toen Paulus zich om een kampvuur had neergezet en het vuur oprakelde, slingerde zich een adder om zijn hand.
Kenmerkend mag het zeker heten in hoge mate, dat de daarbij aanwezige heidenen aanstonds dachten aan een vergeldende straf voor een bedreven zonde.
"De wraak laat hem niet leven," Zo was de uitroep dezer heidenen die daarmede tevens het bewijs leverden, het bestaan ener wrekende gerechtigheid te erkennen. Nog iets. Dit ingedrukte Godsbesef in de mens is tevens het bewijs, dat het straffen van de overtreder niet geschiedt overeenkomstig een dorre willekeur, maar dat dit in de volmaaktste zin des woords behoort tot de natuur van God.

"Want de toorn Gods wordt geopenbaard van de hemel over alle goddeloosheid en ongerechtigheid der mensen, als die de waarheid in ongerechtigheid ten onder houden." Zo zegt Romeinen 1:18, dit getuigenis bevestigende. Evenals de liefde de zalige toegenegenheid openbaart van dat Wezen, zo is ook dat straffen een allergewilligste uiting der handhaving Zijner deugden. Het straffen is dus in God geen dwang, maar een heilige wil uithoofde van Zijn heilige natuur. God kan niet anders dan zijn eigen deugden en volmaaktheden volkomen opluisteren.

Een werelds rechter, tot vonnissen in de vierschaar neer- gezeten, blijft gebonden aan de grondwet van zijn rijk. Hoewel deze ambtsdrager nu ook alle vonnissen velt, overeenkomstig de uitspraken dezer wet, die hij niet overtreden mag, zo blijven toch wet en rechter, twee. In betrekking tot het Godswezen is dit niet het geval. In God is wet en Rechter volkomen één. God is de Gerechtigheid en Handhaver van dat Recht van nature: of met andere woorden: de uitvoering van dat Recht is de volkomen uiting van Gods natuur.

Wanneer wij dus God denken als Regeerder der schepselen en als Rechter in oordelen, dan kunnen wij weten dat dit alles door Hem geschiedt: goed en geheel overeenkomstig Zijn volmaaktheden. Het goede wordt door Hem goed beloond niet een eeuwige beloning; het kwade wordt daarentegen ook volmaakt gestraft: met een eeuwige straf.

Als slotbewijs en bewijsgrond van volkomen gerechtigdheid tot het neerschrijven dezer stelling, zij hier plaats gegeven aan het woord, eenmaal door dien Goddelijke Rechter gesproken, in betrekking tot, de zondaar, hetwelk tevens de uitvoering der werking niet zich brengt en zal blijven brengen door eeuw tot eeuw: "Gij zult de dood sterven"

Vraag: Is deze leer, die in zulk een scherp karakter is voorgesteld, wel geheel en al gegrond op Gods Woord?

Antwoord: Voorzeker. Op iedere bladzijde der Heilige Schrift vinden wij deze leer in zijn rij ken omvang; in zijn troostrijke openbaring; in zijn rechtvaardig einde beschreven.

Zowel het Oude Testament als het nieuw Testament, getuigen in ruime mate de openbaring der noodzakelijkheid van de straffen Gods, in betrekking tot de schuldige.

Paulus roept als een Boanergus, als een zoon des donders, Zijn stem doende horen tot verschrikking: "Vreselijk is het te vallen in de handen des levenden Gods." (Zie Hebreeën 10: 31).
Tot troost voor Gods volk en tot verschrikking van de vijand, roept Paulus in Hebreeën 12: 29: "Want onze God is een verterend vuur."
De hier bedoelde troost is gelegen in de omstandigheid dat alle vijanden van Gods volk, die hen hier ter neer drukken, verteerd zullen worden. God zal de spotters verdoen, door de adem zijner neusgaten. Oud Testamentisch betoogt de dichter van de vijfden Psalm reeds de onmogelijkheid des zondaars om voor God te bestaan, in de woorden van vers 5-7: "Want Gij zijt geen God, die lust heeft aan goddeloosheid, de boze zal bij 15 niet verkeren."
"De onzinnige" zullen voor Uw ogen niet bestaan; Gij haat alle werkers der ongerechtigheid." "Gij zult de leugensprekers verdoen; van de man des bloeds en bedrogs heeft de Heere enen gruwel." Er behoeft dus volstrekt niet meer gevraagd te worden of deze leer in de Bijbel zijn grondslag vindt.
En bovendien; waar David reeds in de negentienden Psalm getuigt: "De Wet des Heeren is volmaakt," daar wensen wij te vragen: Zou die getuigenis dan niet uitdrukken de volkomen rechtvaardigheid van Gods wezen?
Het is' in de vorige lessen reeds breder betoogd. maar nu ten slotte. Wij constateren dat én Gods Woord, én het consciëntie der mensen; ja, zelfs het licht der rede, waar dit zich uitspreekt en beschouwend openbaart, het bewustzijn draagt of tekent, hetwelk neergelegd is in de woorden: God moet de zonde haten en straffen: Zo anders zou Hij eindigen God te zijn.

Vraag: De noodzakelijkheid van de straf der zonde is aangetoond, maar kan God van dat recht niet enige afstand doen?

Antwoord: Het is onmogelijk dat God één syllabe van Zijn Recht kan doen verloren gaan. Christus predikte, dat er geen tittel of jota zou voorbijgaan van alles, hetgeen door Hem gesproken was; hoevéél minder zal dit dan kunnen van dat Recht, dat wel juist de volkomen uitdrukking bevat van Gods eeuwig en richterlijk wezen. Het is waar: dat God meermalen de straf uitstelt naar zijn lankmoedigheid, maar indien de zondaar voortwandelt en dat Recht in God niet wordt voldaan, dan

zal het toch éénmaal de zondaar treffen in zijn algehele en verpletterende kracht.
Ten tweede kunnen wij ook in Gods Woord lezen van een verzachting der straf: "Want", zo zegt de Heere: "Ik zal Mijn toorn niet ganselijk over U uitstorten en U straffen met mate." Niettemin deze aangewende verzachting (welke een uitvloeisel is van Gods liefde en verdraagzaamheid) zal de straf, waar zij niet leidt tot bekering van de zondaar, even verschrikkelijk zijn in de dag des gerichte,
Waar er dus spraak is van uitstel van straf of van overbrenging op een Borg, is er niettemin géen spraak van, dat God van zijn Recht afstand doet,; maar alleen dat Hij naar Zijn vrijmachtig welbehagen, de wijze van straffen bepaald.
Óf door verzachting stelt Hij de straffen uit, óf Hij straft ze in de Borg, die in de plaats van de overtreders is gesteld, maar straffen moet Hij de zonde. Aan deze zekerheid dankt onze Catechismus de schone woorden: "Wij moeten (de zonde) door ons zelf of door een ander betalen."

Vraag: Er is gezegd dat God van zijn Recht geen afstand kan doen; maar God vergeeft immers de schuld en straf aan de gelovigen?

Antwoord: Tot roem van Gods vrije genade is' het een onomstotelijke waarheid, dat God de zonden aan Zijn keurvolk volkomen vergeeft. Hoewel Hij zegt: "Ik zie geen zonde in Mijn Jakob en geen overtreding in Mijn Israël," is dit woord "vergeven", geen verloochening Zijner rechtvaardigheid.
God vergeeft de zonde van Zijn keurvolk alléén, op grond dat Zijn eeuwig Recht volkomen is voldaan door de aangebrachte gerechtigheid van Christus, de Zoon Zijns welbehagens en de Borg Zijner duurgekochte Kerk. Voorzeker 't Wanneer wij Christus naspeuren in Zijn gangen als lijdende Borg, dan begrijpen wij Zo het spreken van een Jesaja, als hij zegt: "Als wij Hem aanzagen was er geen gedaante of heerlijkheid, dat wij Hem zouden begeerd hebben."
Als wij terstond na het Pilatus-woord; het woord tot Israël gericht: - "Ziet Uw Koning" - tot Christus opzien, dan zien wij Hem staan met een gegeseld lichaam; met doornen gekroond; wanneer wij Hem zien in de Hof van Gethsémané, waar zijn bloedig zweet de aarde verft; wanneer wij Hem zien op de heuvel Calvarië, op Golgótha, met doorboorde handen en voeten aan het kruis genageld en wij horen daar ten overvloede

nog de bittere, de innige zieleklacht: *"Mijn God, Mijn God, waarom hebt Gij Mij verlaten?"* dan ook, wanneer Hij daar hangt onder allerlei folteringen, nimmer een zonde gekend noch gedaan hebbende, kan zeer zeker gezegd, dat Hij daar hangt in de plaats van dat volk om Gods rechtmatige toorn te dragen en dan verklaren wij zeker het woord van een Paulus: "Zulk een Hogepriester betaamt ons", tot een woord naar het harte. De beker van de toorn Gods moest door Hem tot op de bodem worden geledigd. Wanneer dus de zonde vergeven wordt, dan heeft God geen afstand gedaan van Zijn Recht, maar dan is een enige, eeuwige voldoening aan dat Recht gebracht.

Alleen op grond van deze aangebrachte gerechtigheid van Christus kan de zonde weggenomen. Aan de zijde des zondaars daarentegen in eeuwigheid geen mogelijkheid om iets aan te brengen, dat dienstig zou kannen zijn tot aflossing zijner schuld.

Op' voorgaande bladzijden hebben wij ook gesproken van een uitstel van straf; dit is alleen de lankmoedigheid Gods, geopenbaard door de gerechtigheid Van Christus, want zou Christus geen Borg zijn, of duidelijker gezegd, zou Christus één dogen blik eindigen Borg te zijn, dan ongetwijfeld zou alles verdelgd worden van voor Gods aangezicht.

Zoo- kan dus geen enkel schepsel, noch mens, noch engel ooit aan die gerechtigheid voldoen. Nee, indien dit zou geschieden, dan moest - het zij eerbiedig gezegd - God door God bevredigd worden tot verzoening; en alleen de vrije en soevereine genade Gods zou het zijn, geopenbaard op grond van het Borgwerk Van Christus, die de zondaar weer in de gemeenschap Gods zou herstellen.

Christus dus is de Borg van Zijn volk en zij zijn Zijn volk om het eeuwig welbehagen, waardoor Hij hen verklaard is.

Als grond van al het voorgaande citeren wij hier Paulus' woord, neergelegd in 2 Cor. 5: 21: "Want Dien, die gene zonde gekend heeft, heeft Hij zonde voor ons gemaakt, opdat wij zouden worden rechtvaardigheid Gods in Hem."

O, ondoorgrondelijk wonder, zo mogen wij wel uitroepen: wanneer wij zien hoe het eeuwig welbehagen Gods zich dus openbaart om de zonde van dat volk geheel weg te, nemen. Want dat dit Zo is, daartoe strekken de woorden als bewijs van Eféze 1: 5-7, waar Paulus zegt: "Die ons tevoren verordineerd heeft tot aanneming tot kinderen, door Jezus Christus, in zich zelf, naar het welbehagen van Zijn wil."

"Tot prijs" -- Zo gaat Paulus verder - "der heerlijkheid Zijner genade, door welke Hij ons begenadigd heeft in den' Geliefde." En Paulus besluit in vers 7: "In welken wij hebben de verlossing 'door Zijn bloed, namelijk de vergeving der misdaden, naar de rijkdom Zijner genade."
Zo nu ook uit deze tekstverzen duidelijk blijkt, is door het' eeuwig welbehagen Gods en door het Borgwerk' Van Christus, de weg geopend tot wegname der schuld; toch komt ook aan de zijde des zondaars het werk der verlossing zich te openbaren. Zij kunnen niet een kwadrantpenning hunner schuld voldoen, maar niettemin zal door de bearbeiding van de Heilige Geest , de weg hunner bekering, zich door daden komen te openbaren, aan hun zijde.
Een droefheid naar God, gepaard met een innig berouw over de zonde, zal zich in een belijdenis van schuld uitdrukken. Kortom, zij ervaren met de dichter van Psalm 32 (vers 5): "Mijn zonde maakte ik u bekend en mijn ongerechtigheid bedekte ik niet. Ik zei: Ik zal belijdenis van mijn overtredingen doen voor de Heere en Gij vergaaft de ongerechtigheid mijner zonde."
Een andere verklaring, hiermee geheel overeenstemmende, doet ook Johannes, in zijn eerste zendbrief, hoofdstuk 1 vers 9: "Indien wij onze zonden belijden, Hij is getrouw en rechtvaardig, dat Hij ons de zonde vergeve en ons reinige van alle onze ongerechtigheid." Dus daar de schuldvergevende weldaden van Christus, op berouw en schuldbelijdenis ontsloten worden, niettemin blijft dit leerstuk, dat als een verderfelijke voeding door het Antonomianisme wordt gebruikt; geheel van tegen-overgestelde zijde door de leer der Godzaligheid gepredikt en door de keurlingen ervaren. Berouw, schuldbelijdenis, een vlieden van de zonde en een jagen naar heiligmaking, ziedaar het karakter hetwelk door de verklaring van Gods genadegift, zalig ontsloten wordt.
De zonde veroordeeld zijnde, als een wapen tegen het gezag des Allerhoogsten, zal ook dat onderwerp, dat gerechtvaardigd is, afstand doen van een wandel, geopenbaard in de zonde.
Paulus zegt daarvan: "Opdat het recht der Wet vervuld zou werden in ons, die niet naar het vlees wandelen, maar naar de geest." (Rom. 8: 4.)
Elke zondevergeving dus is een crisis, die een oordeel velt over de zonde; maar ook tegelijkertijd een beslist scheiden van die zonde; want wordt die zonde door de mikroskoop der deugd beschouwd, dan zullen zij ze vlieden als een verpestende wind der woestijn.

Geen God dus die iets van Zijn Recht afstaat; maar aan dat Recht is voldaan en de baten daarvan zullen verklaard worden aan het hart Zijner gunstgenoten. Aldus geheiligd, kan verklaard met de woorden van de Psalmdichter in Psalm 89: 7:

Hoe zalig is het volk, dat naar Uw klanken hoort,
Zij wand'len Heer, in 't licht van 't Godd'lij k aanschijn voort;
Zij zullen in Uw naam zich al de dag verblijden:
Uw goedheid straalt hen toe, Uw macht schraagt hen in 't lijden;
Uw onbezweken trouw, zal nooit hun val gedogen,
Maar Uw gerechtigheid hen naar Uw Woord verhogen.

Vraag: Wat verstaat gij door Gods macht?

Antwoord: Door Gods macht verstaan wij, dat God is almachtig, door niets buiten Hem beperkt en die uitwerken kan wat Hij wil. Zie Lukas 1: 37: "Want geen ding zal bij God onmogelijk zijn."

Die almacht wordt Goddelijk genaamd,. omdat God zijn macht uitvoert, en als zijnde onbeperkt, een alles vermogende en geheel onweerstaanbare macht is.

Die almacht doet God werken, alles wat Hem behaagt en wanneer wij die daden ietwat opmerkzaam beschouwen, dan 'kan het niet anders, of de conclusie moet ons op de lippen liggen, dat die werken groot en luisterrijk zijn. Ja, groot zijn de daden van dien God, die in de mogendheid als Schepper eenmaal sprak: "Daar zij licht! en er werd licht!" volgens Genesis 1: 3, en die door de dichter van de 33sten Psalm, in vers 9, wordt verklaard als een God, "Die spreekt en het is er; die gebiedt en het staat er."

Ook Paulus geeft een sterk getuigenis van Gods almacht in betrekking tot de schepping dezer wereld, in Hebreeën 11: 3, met de woorden: "Door het geloof verstaan wij dat de wereld door het Woord Gods is toebereid, alzo dat dingen, die men ziet, niet geworden zijn uit dingen, die gezien worden." Dien God nu, die zich Zo luisterrijk in het werk der schepping verklaart, openbaart niet minder Zijn almacht in het werk der onderhouding van het heelal. Dit getuigt 1 Kronieken 29,,verzen 11 en 12: "Uwe o Heere, is de grootheid en de macht, en de heerlijkheid, en de overwinning, en de majesteit, want alles, wat in de hemel en op de aarde is, is Uwe; Uwe o Heere is het Koninkrijk en Gij hebt U verhoogd tot een Hoofd boven alles. En rijkdom en eer zijn voor Uw aangezicht en

Gij heerst over alles; en in Uw hand is kracht en macht, ook staat het in Uw hand alles groot te maken en sterk te maken,"
En nu een bewijs waaruit blijkt dat die almacht onweerstaanbaar en alles overwinnende is. Paulus zegt in Romeinen 9: 19: "Gij zult dan tot mij zeggen: Wat klaagt Hij dan nog? Want wie heeft Zijn wil weerstaan?" Als almachtig Koning verklaart God zich op zodanige wijze, dat niemand Hem overwinnen kan, of, volgens de uitdrukking van Daniel 4: 35: "Zijn hand afslaan."
Behoeft nu na al dit aangevoerde nog gezegd te worden, dat deze almacht Gods een steun is voor allen, die op Hem leren betrouwen? Zo iemand hieraan twijfelt, dan verwijzen wij naar het woord van Paulus, tot de gemeente te Eféze, hoofdstuk 3: 20, want daarin kan men lezen: "Hem nu, die machtig is meer dan overvloedig te doen, boven al wat wij bidden of denken, naar de kracht, die in ons werkt." Daarom, voor hen geen veiliger schuilplaats dan in dien "Toevlucht van geslachte tot geslacht," in Psalm 90:1 door Mozes gepredikt. God is in zich zelf een dadelijke en volstrekte Almacht. Als dadelijke almacht verklaart God zich in het doen van alles wat Hem behaagt. Immers: "Onze God is toch in de hemel; Hij doet al wat Hem behaagt," zegt Psalm 115: 3.
Ten tweede bezit God een volstrekte almacht die meer kan doen, als men van Hem gewaar wordt, dat hij doet. Mattheus 3: 9 geeft hiervan een sterk symbolisch bewijs, in de woorden: "En meent niet bij u zelf te zeggen: "Wij hebben Abraham tot enen vader; want ik zeg u, dat God zelfs uit deze stenen Abraham kinderen kan verwekken." Een tweede dergelijk bewijs voert ook Christus aan, als Hij volgens Matth. 26: 53 tot Zijn jongeren predikt: "Of meent gij dat ik Mijnen Vader nu niet kan bidden, en Hij zal Mij meer dan twaalf legioenen engelen bijzetten?"
Als Bron van troost wordt die almacht aangetoond in Jeremia 32: 17. Het woord van de bidder luidt daar: "Ach, Heere, Heere! Zie, Gij hebt de hemelen en de aarde gemaakt, door Uw grote kracht en door Uw uitgestrekte arm! geen ding is U te wonderlijk."
In de tweede plaats verklaart God Zijn almacht ook aan Zijn volk, als zij bij de onmogelijkheid van hun zijde, om met God in harmonie te verkeren, verlegen staan, dan predikt Christus hun Zo schoon: "Bij de mens is dit onmogelijk, maar bij God zijn alle dingen mogelijk."
Ook in de strijd tegen de vijanden is Gods almacht een hulp en toevlucht voor allen, die Hem kennen als hun steunpunt. Josafat, zeide,

terwijl hij zijn oog op de dichte drommen vijanden gevestigd hield: "O, onze God, zult gij geen recht tegen hen oefenen? Want in ons is gene kracht tegen deze grote menigte, die tegen ons komt, en wij weten niet wat wij doen zullen; maar onze ogen zijn op U."
Josafat rekende dus op Gods almacht. Wat was ook die almacht een steunpunt voor een biddende Asa, in 2 Kronieken 14: 11, toen hij bad: " Neem! het is niet bij II te helpen, hetzij de machtige, hetzij de krachteloze: help ons, o, Heere, onze God! want wij steunen op U, en in Uw Naam zijn wij gekomen tegen deze menigte; o Heere, Gij zijt onze God 1 laat de sterfelijken mens niets tegen U vermogen."
Nog, eens en na zulk een bewijs: die almacht is de troost voor, Gods Kerk. God is de almachtige die door zich zelf bestaat en alles wat nu buiten dien God zich bevindt, staat er diep afhankelijk tegenover. Niets is er dat ademt, dan alleen door de onderhouding Zijns Makers. Ook de elementen der natuur zijn die almacht onderworpen. Geen bliksemschicht, hoe gevaarlijk ook, kan iets beschadigen, dan alleen na het almachtig gebod van de Schepper. Die bliksemstralen, die orkanen zelfs, zij worden gehouden door de hand van de Almachtige en deze bestuurt ze naar het welbehagen van Zijn gebiedende Soevereiniteit.
De orkanen mogen woeden, met ontplooiing van veel kracht; trots die kracht beuken zij sinds eeuwen én volslagen vruchteloos de korrels zand, door de hand van de Almachtige gesteld als,een dam aan de oevers der oceanen. Ja, het is een almachtig Gebieder, die voor die oceanen de kleine korrels zand gebezigd heeft als een paal, waarover de golven niet zullen komen. Hoe machtig, hoe indrukwekkend, hoe ontzaglijk ook de strijd der elementen is: het zijn dienaren van enen God, die de Almachtige is. Beschouwen wij nu de mens. Vrij in zijn bewegingen wandelt hij daar; heen; plannen beramende en strevende naar de vervulling zijner idealen; maar teel', zij Zijn volslagen afhankelijk en kunnen zich niet bewegen zonder de wil van God.
Zeker, zij zijn vrij in hun bewegingen, maar evenals het GODS vaartuig, dat, op de kabbelende golven voortbewogen, vrij dobbert, maar niettemin in zijn geheel bestuurd wordt door het roer, vastgeklemd door de hand des gezagvoerders. Zo ook is de mens vrij in zijn bewegingen, maar steeds gehouden door de hand van een Goddelijk Bestuurder, waarvan Paulus getuigt in Handelingen 17: 28; "Want in Hem leven wij

en bewegen ons en zijn wij; gelijk ook enigen van onze poëten gezegd hebben: Want wij zijn ook zijn geslacht."

Vraag: Gods almacht is veelzijdig aangetoond. Er is bewezen, dat God alles kan; maar Iran God dan ook sterven, zondigen, enz.?

Antwoord: Deze vraag kunnen wij beslist ontkennend beantwoorden. God kan niet wat tegen Zijn natuur, wil, volmaaktheden en besluiten indruist.

Dat trouwens dit volmaakte en oneindige Godswezen niet doen kan, wat tegen zich zelf strijdt, is reeds vroeger breedvoerig door ons betoogd. Wij hebben in de brede besproken ken wat de zonde is, bezien onder de deugd van Gods rechtvaardigheid. Nee, de zonde is geen vrucht uit God, want zij druist lijnrecht tegen Hem in. God kan niet tegen zich zelf verdeelt zijn en het zou een onmacht in God zijn, zo Hij der zonde onderworpen was.

Zo is het ook aan God onmogelijk, ontrouw te zijn aan Zijn beloften of voornemens. God kan niet ontrouw zijn of liegen, naar 1 Samuel 15: 29 waar wij de desbetreffende woorden aldus lezen: "En ook liegt Hij, die de overwinning van Israël is, niet en het berouwt Hem niet: want Hij is geen mens, dat Hem iets berouwen zou." In de tweede plaats kan God ook niet, wat tegen Zijn volmaaktheid, wil en besluiten zou indruisen, want David zegt in Psalm 33i 11: "Maar de Raad des Heeren bestaat in eeuwigheid; de gedachten Zijns harten van geslacht tot geslacht." Geen eindige zaak kan door God oneindig worden verklaard, want ook dat zou juist tegen zijn Wezen indruisen.

Bijvoorbeeld: De wereld met haar schepselen, als eindig verklaard, kan niet overgezet in een oneindig bestaan. Psalm 102 geeft hiervan in de verzen 26., 27 en 28 het bewijs: "Gij hebt voormaals de aarde gegrond," - Zo lezen wij daar, -- "en de hemelen zijn het werk Uwer handen." "Die zullen vergaan, maar Gij zult staande blijven, en zij allen zullen als een kleed verouden; Gij zult ze veranderen als een gewaad en zij zullen veranderd zijn.",Maar Gij zijt dezelfde en Uw jaren zullen niet geëindigd worden." Waar wij ook het oog wenden; alles wat door God de juiste palen is aangewezen, verandert Hij niet meer. Zie Jeremia 33: 25 en 26: "Zo zegt de Heere: Indien Mijn Verbond niet is van dag en nacht; indien Ik de ordeningen des hemels en der aarde niet gesteld heb: "Zo zal ik ook het zaad van Jakob en van mijnen knecht David verwerpen, dat ik

van zijn zaad niet neme" enz. Zo ook is het onmogelijk dat God onderworpen kan zijn aan iets, waaraan een machteloos schepsel onderworpen is.
God is verre verheven boven onze zwakheid. Het is een almacht niet te kunnen sterven; niet te kunnen zondigen. Het is een machteloosheid, te moeten sterven, te moeten zondigen. Zal eenmaal de vijand: de dood, vernietigd worden, dan zal dit geschieden door de almacht Gods, die met één wenk de machtigste vijanden verplet mi de zalige verwachting van Zijn volk in een eeuwige vervulling ten toon zal spreiden.

Vraag: Wat verstaat gij nog meer door Gods almacht?

Antwoord: Gevoegelijk kunnen wij hierop antwoorden: Gods oppergezag en verhevenheid boven alle schepselen. Hij de oenig levende God getuigt van zich zelve, dat Hij is de Hoor en Verhevene, enz., naar Jesaja 57: 15: "Want alzo zegt de Hoge en Verhevene, die in de eeuwigheid woont en . Wiens naam heilig is: "Ik woon in de hoogte en in het heilige en bij dien, die van enen verbrijzelden en nederigen geest is, opdat Ik levend make de geest der nederigen en opdat ik levend make het hart der verbrijzelden."
Dat ITU verheven is boven alle schepselen door Zijn volmaaktheden, waarin niemand Hem gelijk is, mag wel voornamelijk blijken uit de vraag van Psalm 89 verzen 7 en 8, waar de Psalmdichter vraagt: "Want wie mag in de Hemel tegen de Heere geschat worden? Wie is de Heere gelijk, onder de kinderen der sterken?" En in vers 8 schijnt de dichter het antwoord op deze vraag te geven, want verder zegt hij: "God is 'grotelijks geducht in de raad der heiligen en vreselijk boven allen die rond om Hem zijn," terwijl Elihu zegt in Job 36: 22: Zie, God verhoogt door Zijn kracht, wie is een leraar gelijk Hij,"
God is ook almachtig en verheven door zijn Opperheerschappij. Hoog is Hij verheven boven de engelen, die Hem moeten gehoorzamen, die Hem moeten dienen op het woord Zijner lippen; maar ook, hoog is Hij verheven boven de duivelen, die voor Hem sidderen, bij de nadering van Zijn vertoon. Hij is verheven boven alle monarchen, vorsten en rijksgroten, ja, boven alle schepselen der aarde.
Het bewijs dat hiervan geleverd word 't door Jesaja 40: 22--24 is bloemrijk en in poëtische stijl. Als om een indruk van de almacht Gods te geven, luiden deze woorden zo schoon: "Hij is het, die daar zit boven de

kloot der aarde, en waar de inwoners zijn als sprinkhanen; Hij is het, die de hemelen uitspant als enen dunnen doek en breidt ze uit als een tent, om te bewonen."
Even schoon gaat Jesaja dan verder: "Die de vorsten te niet maakt; de richters der aarde maakt Hij tot ijdelheid." "Ja, zij worden niet geplant; ja, zij worden niet gezaaid; ja, hun afgehouwen stam wortelt niet in de aarde; ook als Hij op hen blazen zal, zo zullen zij verdorren, en een stormwind zal hen als enen stoppel wegnemen."
Tot welk een prachtig getuigenis komt ook Nebukadnezar niet, na zijn vernedering, ons neergeschreven in Daniel -4 vers 34 en 35, welk getuigenis hij in hoofdstuk 5 : 21 herhaalt. Ja, Hij is verheven in majesteit en heerlijkheid en wel terecht mag Jeremia 10 in vers 6 en 7 uitroepen: "Omdat niemand U gelijk is, o Heere, zo zijt Gij groot en groot is Uw naam in mogendheid." "Wie zou U niet vrezen, Gij Koning der Heidenen? want het komt 11 toe; omdat toch onder alle wijzen der Heidenen en in hun ganse Koninkrijk, niemand U gelijk is."
En thans, na dit citaat: wij zijn aan het einde onzer beschouwingen over Gods eigenschappen, door welke eigenschappen het God, als een oneindig en onvatbaar Wezen, behaagt heeft iets van Zich, te openbaren aan de mensen.
Die leer der eigenschappen in één bundel samenvattende, is het een absolute ontwijfelbaarheid, het een zalig voorrecht te achten indien men dien God kennen mag en dienen met ontzag, want in dat zekere geval kent men Hem beslist als de Rotsteen, welke steeds een veilige schuilplaats biedt.
Hier, op aarde, leert dat volk slechts een klein stipje kennen van dat eeuwige Godswezen, maar straks, als dat verderfelijke het onverderfelijke zal hebben aangedaan, en alles zich oplost in een nimmer eindigende eeuwigheid, dan zullen zij vervolgen de Heere, de El Schaddaï te kennen.
O, hoe zalig, hoe groot zal het zijn, in dien zee van eeuwige volmaaktheid eens eeuwige bevrediging te genieten.
Ja, driewerf zalig zal het zijn voor hen, die dien God als een God van vrede leren kennen; evenzo en in niet mindere maté rampzalig voor hen, die al die deugden in toorn tegen zich zullen gekeerd zien, wanneer zij door het Borgwerk van Christus niet met God in een verzoende betrekking zullen zijn getreden. Hoewel zij in de morgen des gerichts,

als vijanden van God en Zijn keurvolk van spijt zullen verteren, niets zal hun baten, want Gods volmaaktheden zijn een waarborg voor de behoud van Zijn Sion en hun bestendige onderhouding in dit tranendal.
De dichter van de 112de psalm legt in de verzen 5 en 6-deze zekerheid bloot. Met dichterlijke taal toont hij ons de rechtvaardige, die, steunende op onwrikbare gronden, nimmer zal omkomen, maar even tekenend, even juist is ook zijn beschrijving ten 'opzichte van de goddeloze, die tandenknersend van woede zal verteren en wiens einde is: de dood.

Hij strooit steeds uit aan alle zijden,
En geeft hun mild, die nooddruft lijden;
Zijn Recht, hoe dikwerf ook geschonden,
Steunt eeuwig op onwrikb're gronden;
Zijn' hoorn en macht zal God verhogen,
En nimmer zijn val gedogen.

De goddeloze zal dit goede,
Van Hem aanschouwen, gram te moede;
Met tandgekners zichzelv' verteren,
De nijd zal zijn smart vermêren;
Vergeefs wenst hij de val der vromen
Want nooit zal God dien wens doen komen.

AFDELING 4: De Drie-eenheid Gods

Want Drie zijn er die getuigen in de hemel de Vader, het Woord en de Heilige Geest, en deze drie zijn één.

1 Johannes 5:7

Vraag: Gods eigenschappen zijn in hei vorige hoofdstuk ontvouwd en wij hebben daardoor een ruimere gedachte gekregen in betrekking tot het heilige en oneindige Godswezen; wat verklaart ons de Bijbel nog nader van dien God aan wie alle genoemde eigenschappen volstrekt eigen zijn.

Antwoord: De Heilige Schrift leert ons dat Goddelijk Wezen vereren, behalve in zijn deugden, volmaaktheden en eigenschappen, ook in zijn drie Personen: Vader, zoon en Heiligen Geest, als drie Personen in dat Goddelijk Wezen verenigd tot één, enig en ondeelbaar; verenigd tot een Drieëénig God. Het woord "Drie-eenheid" wil zeggen: een eenheid van drie en dat dit in het Godwezen bestaanbaar is, blijkt uit 1 Joh. 5: 7 waar de absolute waarheid dezer stelling gepredikt wordt, in de woorden: "Want drie zijn er die getuigen in de hemel: de Vader, het Woord en de Heilige Geest en deze drie zijn één."

Een uitgebreid betoog ter verdediging dezer leer is neergelegd in Artikel 8 der Geloofsbelijdenis van Guido de Brés en in Zondag 8 van de Catechismus.

En geen wonder. Want deze leer is de grondslag en een gewichtige leerstelling voor Gods Kerk. In de leer der drie personen wordt voornamelijk de orde des heils en de zalige schakel der verlossing dierbaar en luide gepredikt.

De nauwe eenheid der openbaring van het Godswezen in drie Personen, zullen wij echter ietwat nader beschouwen. Dat God is enig en ondeelbaar wordt voornamelijk aangetoond door Mozes in Deuteronomium 6: 4: met de woorden "Hoor, Israël, de Heere onze God! is een enig Heere!" en Paulus bevestigt dit zeggen in 1 Korinthe 8: 6: "Nochtans hebben wij maar enen God, de Vader, uit welken alle dingen zijn en

wij tot Hem; en maar enen Heere, Jezus Christus, door welken alle dingen zijn en wij door Hem." Iets meer tastbaars waaruit die eenheid in Gods Wezen duidelijk blijkt: zijn zijn werken, en Paulus heeft op deze werken wel voornamelijk het oog gevestigd, als hij in Romeinen 3: 29 en 30 zegt: "Is God een God der Joden alleen? en is Hij het niet ook der Heidenen? Ja, ook der Heidenen, Nademaal Hij een eentig God is, die de besnijdenis rechtvaardigen zal uit het geloof en de voorhuid door het geloof."

De erkenning blijft na deze woorden wel niet achterwege dat hier de juiste heerlijkheid dier Drieënheid kernachtig wordt geopenbaard, als ook die der drie Personen, waarin het het wezen Gods zich behaagd heeft, in de orde der verlossing te openbaren.

Nog eens. Wij verstaan dus door de Drie-eenheid, dat Gods wezen zich in drie Personen heeft geopenbaard, Dat woord zelve, het woord "Drieeenheid," wordt niet letterlijk in de Bijbel gevonden, evenmin als het woord "Voorzienigheid' maar toch wordt de betekenis dier uitdrukkingen luide gepredikt in het Zo even, aangehaalde tekstvers 1 Joh. 5: 7. Deze Drie-eenheid nu, openbaart zich niet ten opzichte van God zelve in openbaring alleen, maar ook in de dadelijke ontsluiting Zijner eeuwige besluiten, gelijk in de verdere bespreking nader. zal worden aangetoond. Bij getrouwe nalezing der Heilige Schrift zien wij overal de individuele ontsluiting der drie Personen, maar niettemin zijn zij een eeuwig en volmaakt God. Elke Persoon in het Goddelijk Wezen openbaart zich als een Ik, maar geheel in onderscheiding met de geschapen schepselen, die een enkele persoonlijkheid bezitten. Zij hebben ook een ik maar zijn pertinent afhankelijk van dat Wezen, dat zij als Schepper hebben te dienen en te vrezen. De levensvolheid Gods is daarentegen niet in een Persoon ontsloten, maar is toch niettemin in een volmaakt.

Elke Persoon is de volmaakt God en toch zijn zij in hun ontsluiting één oenig, oneindig, volmaakt en drieëenig Godswezen.

Dit alles vooropstellende ontkennen wij niet, dat het een groot verborgenheid is welke zich hier openbaart.

Maar ook Paulus erkent die verborgenheden, en zegt, daarop zinspelende, in 1 Korinthe 2: 7: "Maar wij spreken de wijsheid Gods, bestaande in verborgenheid, die bedekt was, welke God te voren verordend heeft tot heerlijkheid van ons, eer de wereld was."

Zullen wij nu omtrent dat woord "verborgenheid" een juiste, definitie geven, dat wil zeggen: een scherp geformuleerde verklaring, omtrent datgene, hetwelk die verborgenheid betekent, dan zeggen wij: daaronder te verstaan een zodanige zaak, die niet uit de rede ontdekt kan worden, maar die, als een uitvloeisel uit en geschapen door een oneindig Vernuft, niet door het schepsel kan begrepen worden, maar die wij daarentegen, op grond van Gods Woord, moeten geloven als de onfeilbare openbaring Gods.

De voornaamste verborgenheid, ons in de Heilige Schrift geopenbaard. is dan ook wel die der goddelijke Drie-eenheid. Daar dit woord, hoewel op de Heilige Schrift gegrond, niet letterlijk genoemd wordt, hebben tal van Godgeleerden van vree- geren of latere tijd, uitdrukking aan deze betekenis gegeven, door de woorden: "drievuldigheid" of "drievoudigheir . Liever dan deze beide uitlatingen bezigen wij echter het woord "Drie-eenheid", omdat dit, beter dan de straks genoemde woorden, de eenheid der drie Goddelijke Personen voldoende kenschetst.

Dat die nauwe eenheid gekend moet, als de vasten grondslag om een geformuleerd leerstellig geloof op te bouwen en dit de zalige wetenschap moet zijn van een persoonlijk geloof, bewijst Christus in zijn prediking, vervat in Johannes 17: 3, met de woorden: "En dit is het eeuwige leven, dat zij U kennen, de enigen waarachtigen God en Jezus Christus, dien Gij gezonden hebt."

Naast deze verklaring sta de mededeling, dat wij op alle gewijde bladen de drie Personen gepredikt vinden. De apostolische zegenbede, door Paulus tot de gemeenten gericht, bevat duidelijk de bedoelde eenheid in de drieheid; weshalve op deze leer dan ook door alle Profeten en Apostelen is voortgebouwd, als zijnde de leer van de enigen God, geopenbaard in drie Personen.

In de verzen 5 en 6 van Haggaï 2, worden de drie Personen dan ook onderscheidenlijk genoemd. Daar ter plaatse lezen wij het volgende; "Maar nu, wees sterk gij Zerubbabel! spreekt de Heere; en wees sterk, gij Jozua, zoon van Jozadak, hogepriester! en wees sterk, al gij volk des lands! spreekt de Heere; en werkt, want Ik ben met U, spreekt de Heere der heirscharen." En de Heere vervolgt daar: "Met het Woord, in hetwelk Ik met ulieden een Verbond gemaakt heb, als gij uit Egypte trokt en Mijn Geest, staande in het midden van 13: vreest niet!"

Gelijk dit nu van, de oudste dagen af geopenbaard is in de kerke Gods, zou komt ook door de kracht des geloofs zich als een steunpilaar te vormen: de leer van de drie-eenheid.
Athanasius betoogt prachtig de eenheid in de drieheid en de drieheid in de eenheid, in de door hem gestelde geloofsvorm of bekentenis.
Deze geloofsvorm, geschreven in het jaar 333 na Christus, begint met de woorden: "Zo wie wil zalig zijn, die is het voor alles nodig, dat hij het algemeen geloof houde. Hetwelk hij, die dit geloof niet ongeschonden bewaart, eeuwig zal verderven. "Het algemeen geloof is dit: dat wij de "enigen God in de Drieheid en de Drieheid in de eenheid eren; zonder de Personen te vermengen of het wezen en de substantie te doelen."
"Want het is een ander persoon des Vaders, een ander des Zoons, een ander van de Heilige Geest ; maar de Vader, zoon en Heiligen Geest hebben één. Godheid, gelijke ere en gelijke eeuwige heerlijkheid" enz. Enz. Zo is dan die leer der Drie-eenheid de krachtige zuil van Gods Kerk; de heerlijke stroom der heilsorde en een tweede krachtig orgaan, waardoor het ons vergund is als over dien oceaan van Goddelijke openbaring het oog te doen weiden.
In die leer slaan wij het oog als op een zee van Gods besluiten, maar ook in dien heilstroom, welke door de drie Personen zich openbaart, tot verlossing van de zondaar. (Bewijs Joh. 17: 3.) Treurig is het nu te heten, dat waar dit leerstuk Zo krachtig de noodzakelijkheid bevat om gekend te worden.; dit niettemin Zo weinig gekend wordt. Het wordt in onze dagen als een chaos door elkander gemengd, zodat het alle majesteit ten enenmale verliest. Trouwens, door alle eeuwen heen werd dit leerstuk door onderscheidene ketters als mikpunt verkozen, waarop zij hun scherpe pijlen richtten, maar ook ten allen tijde werd deze leer door de dienaren, als de pijler of zuil waarop het ganse gebouw der kerkleer rust, met tact en beleid verdedigd. Bepaald breedvoerig zouden wij worden, indien wij bij alle ketters bleven staan, hun namen en hetgeen door hen werd aangevoerd, zelfs voor een gedeelte vermeldende. Vroeger waren het Sabellius en Arius, die het leerstuk der Drie-ëenheid fel bestreden; in later jaren kende men geen groter bestrijders dan Socinus en Arminius.
Wij hebben reeds erkend, dat deze leer veel verborgenheden bevat; en dit was juist het punt waarop de bestrijders stuitten, daar zij God wilden begrijpen. Tegenover deze handelwijze wensen wij als opinie te hand-

haven het gezegde van de Oudvader Bernardus, welke zei: "Deze grote verborgenheid moeten wij eerbiedig aanbidden."
Wij mogen onderzoeken op gepaste wijze datgene, wat ons door de Heilige Schrift in betrekking tot dit leerstuk geleraard wordt en wij hebben steeds de Personen uit dat Godswezen als in een nauwe eenheid met dat Wezen te houden, evenals in 1 Tim. 2: 5 is aangegeven.
" Want er is één God", - Zo wordt daar gezegd en terstond volgt er op - ,er is ook een Middelaar Gods en der mensen, de mens Christus Jezus."
Ook uit deze woorden mag voldoende blijken, dat die Personen één wezen zijn, maar dat zij in hun persoonlijke arbeid, als Personen worden onderscheiden.
Hieromtrent hopen wij verder meer te zeggen, als wij de onderscheiden Personen en werkingen op zichzelf zullen bespreken. Overigens stellen wij ons ten taak dit leerstuk in zijn wijsheid en noodzakelijkheid te betogen, geheel overeenkomstig de openbaring, waarin het God behaagd heeft zich te ontsluiten en met juiste volging van de leidraad van orde, eveneens door die openbaring zelve aangegeven.

Vraag: De noodzakelijkheid van de leer der Drieeënheid is verdedigd, maar is die Drie-eenheid Gods ook uit de Natuur kenbaar

Antwoord: Nee, de verborgenheid der Drie-eenheid Gods is niet uit de Natuur te verklaren. Welke filosofen of wijsgeren er ook geweest zijn, die door een blote, hoewel scherpzinnige natuurbeschouwing trachtten door te dringen tot de kennis van de Oneindige, nimmer is het hun mogen gelukken een juiste gedachte te vormen van de openbaring van het Godswezen.
Één verklaring is er echter voor honderden jaren geuit door de beroemdste aller Griekse wijsgeren, welke wel waard is hier opgetekend te worden.
Plato namelijk, leerde uit een blote beschouwing der natuur de noodzakelijkheid kennen, dat de voor hem onbekende God zich op drieërlei onderscheiden wijze in Zijn werking moest openbaren. Aan zijn leerlingen een denkbeeld willende geven van die werking, koos hij daartoe een vuur, hetwelk zich kennen doet door lichtgevende, warmte verspreidende en ook verterende kracht.
Natuurlijk heeft dit beeld voor de verdediging van Gods Drie-eenheid niet de minste waarde. Plato verklaarde dit als grondslag voor de Drie-

eenheid Gods in eigenschappen, maar een eigenschap is geen Persoon en een Persoon is. geen eigenschap.
Anderen verklaarden de Drie-eenheid Gods door de drie hoofdzinnen van de mens als voorwerpelijke zaken te nemen, namelijk: gedachte, woord en zin. Deze verklaring was dan hoofdzakelijk gebaseerd op 1 "Johannes 1: 1. "Hetgeen van den beginne was, hetgeen wij gehoord hebben, hetgeen wij gezien hebben met onze ogen, hetgeen wij aanschouwd hebben, en onze handen getast hebben van het Woord des levens" enz.
Weer anderen kozen zich als denkbeeld dier Drie-eenheid: licht, glans en verlichting, dit denkbeeld baseerde men op Hebreeën 1: 3, waar Paulus zegt: "Dewelke alzo Hij is het afschijnsel zijner heerlijkheid en het uitgedrukte beeld Zijner zelfstandigheid en alle dingen draagt door het Woord Zijner kracht" enz., enz.
Komen wij echter op dit terrein, dan kunnen wij op grond van Gods getuigenis de Drie-eenheid enigszins verklaren, maar dan is ook niet de natuur de bron, waaruit wij de bewijzen putten, maar de Heilige Schrift en deze geeft, in het oude als in het nieuw Testament, omtrent een en ander veel licht.
De Natuur is tot deze taak volslagen machteloos; alleen Gods Woord is de bron, waardoor wij tot de heerlijkheid dezer Drie-eenheidsleer kunnen geraken of waardoor wij die tot op zekere hoogte kunnen ontvouwen.

Vraag: Geeft het Oude Testament ook bewijzen waarmede de leer van Gods Drie-eenheid is te staven?

Antwoord: Dit getuigenis is beschreven op menige bladzijde van het Oude Testament. Ja, reeds op de eerste bladzijde wordt gewag gemaakt van meer onderscheidene Personen in het Godswezen.
In Genesis 1: 26 zien wij hoe de scheppende God zich zelf aldus aanspreekt: " .. Laat ons mensen maken, naar ons beeld, naar onze gelijkenis en dat zijheerschappij hebben over de vissen der zee" .. Enz.
Terstond na de val des mensen herhaalde de Heere een dergelijk getuigenis, toen Hij zeide, in Genesis 3: 22: " .. ziet, de mens is geworden als onzer een, kennende het goed en het kwaad .." enz.

Uit deze beide tekstplaatsen mag genoegzaam blijken, dat er meer dan één Persoon in het Godswezen is, aangezien God zich zelf in het meervoudig getal aanspreekt.
God zegt niet: naar Mijn beeld enz., maar God zegt: naar Ons beeld, naar onze gelijkenis. Indien men nu slechts let op de gecursiveerde woorden, dan valt het verschil dadelijk in het oog.
In de tweede plaats worden in het Oude Testament tal van bewijsplaatsen gevonden, waaruit blijkt dat God eu God, en Heere en Heere sterk worden onderscheiden.
In Psalm 45: 8 springt dit verschil al zeer sterk in het oog. Wij lezen daar: ”Gij hebt gerechtigheid lief en haat goddeloosheid; daarom heeft u, o God! Uw God gezalfd met vreugde-olie, boven Uw medegenoten."
In Psalm 110: 1 wordt verschil gemaakt in de naam Heere. Aldaar lezen wij: "De Heere heeft tot mijnen Heere gesproken: Zit aan mijn rechterhand, totdat Ik Uw vijanden gezet zal hebben tot een voetbank 'uwer voeten."
Op weer andere plaatsen worden daarentegen de drie Personen sterk onderscheiden. Psalm 33: 6 zegt bijvoorbeeld:
‚Door het Woord des Heeren zijn de hemelen gemaakt en door de Geest Zijns monde al hun heir."
Deze driedubbele onderscheiding komt ook voor in Haggai 2 5, welk tekstvers hiervoor reeds genoemd werd.

Dat overigens deze werking gekend werd door de gelovigen van het Oud-Testamentische tijdperk, blijkt eveneens op tal van bladzijden van dat Oude Verbond.
"De verborgenheid des Heeren is voor degenen, die Hem vrezen", zegt Psalm, 25: "en zijn verbond om lijm die bekend te maken", waarmede dus tevens bewezen wordt dat God Zijn heilgeheimen aan Zijn gunstgenoten bekend maakt.
Wanneer dus de Godzalige wordt bearbeid en onderwezen door de Heilige Geest, dan is deze Drie-eenheid voor hem vast en kan hij achter dit schild des geloofs veilig alle pijlen afweren.
Zulk een Wezen, geopenbaard in drie Personen, wordt het deel van elk gelovige. Nooit, nee nimmer zou de stroom des heils tot hen kunnen doordringen, indien zij niet door een onderscheidene bediening van dat Heilig Wezen zouden worden gevoed.

Zij leren kennen een Goddelijk Persoon, wiens gerechtigheid moet worden voldaan; maar ook: zij leren kennen een Goddelijk Persoon, die voldoet. Zij leren kennen ook ten slotte, een Goddelijk Persoon, die de verkregen weldaden aan hun hart toepast.
Zo dus is het bewijs 'geleverd dat elke bladzijde van het Oude Testament die leer verkondigt.
Reeds in de dagen van Mozes was deze verborgenheid de thema der prediking en werd aan hem, aan Mozes, gelast in de naam van een Drieenige God zijn zegen over Israël uit te spreken, volgens Numeri 6: 24-26.
Wil men echter een prachtige samenvatting van argumenten, strekkende om de leer der Drie-eenheid krachtig te verdedigen, dan zie men artikel IX van de Nederlandsche Geloofsbelijdenis: de bekende 37 artikelen, gesteld door Guido de Brès en door de Gereformeerde kerk als Formulier vair Eenheid aangenomen.
Dat artikel ontrolt zich, met zijn opvolgende reeks van arguinenten, als een schoon panorama voor het oog. En wil men meer? Dan wijzen wij nog op de teksten in het Oude Testament, waarin van de belofte, van het vrouwenzaad wordt gesproken. Deze teksten zijn inderdaad kernachtige verdedigingen voor de Drie-eenheid van het Goddelijk Wezen.
Dit wordt o.a. duidelijk uit de Godsspraak van de Profeet Jesaja, opgetekend in hoofdstuk 48 vers 16, met de woorden: "Nadert gijlieden tot mij, hoort dit: Ik heb van den beginne niet in het verborgene gesproken, maar van dien tijd af dat het geschied is, ben ik daar: en nu, de Heere Heere en Zijn Geest heeft mij gezonden."
Kortom. Hetzij in de openbaring van het werk der schepping of in de openbaring van het werk der verlossing: overal blinkt de Drie-eenheid van dat Goddelijk Wezen uit, èn als de noodzakelijke grondslag om gekend te worden tot zaligheid en als de zalige bron van troost, waaromtrent in Jesaja 12 vers 4 verkondigd wordt "Dankt de Heere, roept Zijn Naam aan, maakt zijn daden bekend onder de volken, vermeldt dat Zijn Naam verhoogd is."

Vraag: Hoe verdedigt mot die Goddelijke Drie-eenheid uit het nieuw Testament?

Antwoord: Evenals in tal van Schriftuurplaatsen uit het Oude Testament de leer der Drie-eenheid wordt bewezen, evenzo behoeven wij in het nieuw Testament niet lang naar dergelijke bewijzen te zoeken.
In de eerste plaats is reeds een krachtig dergelijk argument neergelegd in de eerste oorkonde, in de eerste openbaring van het Evangelie, en wel in de woorden van Mattheus 3: 16 en 17, waar ons de doop des Heeren Jezus wordt gepredikt.
"En Jezus gedoopt zijnde," Zo lezen wij daar" "is terstond opgeklommen uit het water; en ziet, de hemelen werden Hem geopend, en Hij zag de Geest Gods neerdalen gelijk een duif en op Hem komen."
"En ziet, een stem uit de hemelen, zeggende: Deze is mijn Zoon, mijn Geliefde, in denwelken Ik Mijn welbehagen heb." Ziehier enige tekstverzen. waarvan bij de eerste lezing reeds kan getuigd, dat daarin de Heilige Drie-eenheid zichtbaar en alleszins duidelijk geleraard wordt.
Immers, het wordt hieruit duidelijk, dat de Vader spreekt uit de hemel, dat de Zone wordt gedoopt en de Heilige Geest daalt neer als een duif.
Dat dit bewijs vrij kan aangevoerd als verdediging der Drie-eenheidsleer, werd reeds door Athanasius erkend.
Telkens wanneer hij en zoveel anderen tegenover de Arianen en andere bestrijders dier leer in het krijt traden, werden deze woorden tot staving van hun beweren aangewend en - het mag op grond der historie gezegd worden - was dit het middel waardoor de stellingen der tegenstanders werden ontzenuwd.

Een tweede en niet minder krachtig sprekend bewijs is neergelegd in de woorden van Matth. 28: 19. Christus, predikt daar zelf aan Zijn jongeren het woord: "Gaat dan henen, onderwijst al de volken, dezelve dopende in de Naam des Vaders en des Zoons en van de Heilige Geest ; lerende hen onderhouden, alles wat Ik u geboden heb."
In deze verordening Van Christus, betreffende de doop aller gelovigen, wordt duidelijk de órdonnantie ontsloten, dit Sacrament te bedienen in de naam des Vaders, des Zoons en van de Heilige Geest .
Dat ook dit bewijs ruimschoots tegen de ketters werd aangevoerd, behoeft feitelijk niet gezegd te worden. In de nagelaten geschriften van de kerkvader Ambrosius wordt dit meermalen aangetoond; en terecht. Het is een machtig argument, die doop, welke in de naam Gods wordt bediend, en waarin Zo uitdrukkelijk de namen worden genoemd dier drie.

Goddelijke Personen, die niettemin volkomen één in macht en één in ere zijn.
Wij herhalen dus: het is een machtig argument, omdat Jezus zelf die waarheid verklaart en door dit Sacrament tevens zelf bevestigt al hetgeen hij gesproken had van de Vader, de Zoon en de Heilige Geest.
Naast deze beide aangevoerde bewijzen sta nog één, hetwelk reeds in een vroeger ogenblik der Nieuwe-Testamentische tijdsorde metterdaad tot klaarheid kwam. Wij bedoelen de boodschap van de engel Gabriël aan Maria, opgetekend in Lukas 1: 35.
De engel, die daar aan Maria de geboorte van het kind Jezus aankondigt, zegt tot haar: ".. De Heilige Geest zal over u komen en de kracht des Allerhoogsten zal u overschaduwen; daarom ook, dat Heilige, dat uit n geboren zal worden, zal Gods Zoon genaamd worden."
Hieruit zien wij dus, hoe eerst de Vader wordt genoemd als Allerhoogste; de Zoon zou geboren worden uit Maria en de Heilige Geest zou haar overschaduwen.
De engel Gabriël predikte de Drie-eenheid Gods in onderscheiding van Personen en in verband met de belofte van de lang verbeide komst de van Messias.
Nieuwe-Testamentisch worden dus de bewijzen der Goddelijke Drieeenheid kernachtig blootgelegd. Die geschriften al lezend doorwandelende, vinden wij op de bladzijden, waarop de Zendbrieven der Apostelen zijn afgedrukt, menig sprekend bewijs.
Ja het wordt zelfs duidelijk, dat de leer der Drie-eenheid de hechte grondzuil moet zijn geweest hunner prediking. Alleen reeds het eerste hoofdstuk van de Zendbrief aan Eféze, is waardig ten opzichte van dit leerstuk doorgelezen te worden, omdat daar Zo flink, zo kernachtig, zo harmonieus die leer wordt betoogd in verband met het verlossingswerk.
Een tweede prachtige schakel vertoont Paulus in de woorden van 1 Korinthe 12: 4-6, waar hij een grote verscheidenheid van werkingen ontsluit, maar die alle ten slotte oplost in de volzalige Drie-eenheid van het Goddelijk Wezen.
Deze belangrijke woorden, welke als even Zo vele verdedigingen gelden, zijn deze:

"En er is verscheidenheid der bedieningen, en het is dezelfde Heere." "En er is verscheidenheid der werkingen, maar het is dezelfde God, die alles in allen werkt."
In de brieven van Petrus vinden wij een niet mindere zekerheid dief. Drie-eenheid geopenbaard. Ja, Petrus stelt dit zelfs geheel op de voorgrond, want in Zijn eersten algemenen Zendbrief, het eerste hoofdstuk, het tweede vers, schrijft hij reeds deze woorden: "Den uitverkorenen naar de voorkennis van God de Vader, in de heiligmaking van de Geest tot gehoorzaamheid en besprenging des bloeds van Jezus Christus, genade en vrede zij U vermenigvuldigd."
Doordrongen van die zekerheid schetst Petrus dus reeds in de eerste plaats: de Vader als Uitverkiezer, de Heilige Geest als Heiligmaker en het bloed van Jezus Christus stelt hij als grond tot reiniging en tot vergeving der zonden.
Ten slotte wensen wij nog aan te voeren het woord uit de zegebede, die de Apostel tot alle gelovigen richt in 2 Cor. 13:13. De Apostel betoogt daar de drie Personen in het Godswezen, bidt daar alle zegening van af en bidt vervolgens dien zegen aan de gemeente toe.

Die zegenbede luidt: "De genade van de Heere Jezus Christus en de liefde Gods en de gemeenschap van de Heilige Geest , zij met U allen. Amen."
Deze zegenbede is een Apostolische bede, door hem aan het slot zijner brieven opgetekend. Ook Johannes, zijn openbaring schrijvende aan de zeven gemeenten in Klein-Azie, begint al dadelijk met de woorden: (hoofdstuk 1:4 en 5) "Genade zij
en vrede van Hem, Die is en Die was en Die komen zal en van de zeven geesten die voor Zijn troon zijn."
"En van Jezus Christus, die de getrouw Getuige is, de Eerstgeborene uit de doden en de Overste der koningen der aarde, Hem, die ons heeft lief gehad en ons van onze zonden gewassen heeft in Zijn bloed."
Ook in deze bede noemt Johannes de drie Personen als een fontein van heil; als een fontein van vrede.

Eindelijk rest ons nog een ander woord, betreffende de verklaring van Johannes in Joh. 5: 7: "Want drie zijn er die getuigen in de hemel, de Vader, het Woord en de Heilige Geest; en deze drie zijn één."

Het zal wel geen verklaring behoeven dat dit woord, hetwelk een hecht bolwerk is voor de verdediging der Goddelijke Drie-eenheid, in de loop der eeuwen veel bestrijding heeft ondervonden. Daarbij moeten wij dan terstond melding maken, dat tal van wapenen, welke tegen dit woord gekeerd werden, in het tuighuis der leugen vervaardigd zijn.
't Is waar. Het hierboven aangehaalde woord van Johannes werd in sommige Griekse handschriften niet gevonden, maar daarentegen werd het wel aangetroffen in andere aloude handschriften, die ouder waren dan de Griekse, namelijk: in Oude Latijnse overzettingen, alsook in de Vulgata van Hiëronymus, die dit woord in een der gemelde overzettingen gevonden had.
Uit deze omstandigheid distilleerde Socinus de lastering, dat deze tekst door de kerkvaderen was ingelast als wapen: tegen hem en anderen, die zijn mening voorstonden.
Terstond hierop vragen wij dan ook: welk voordeel zouden de kerkvaderen hebben gehad door dit woord moedwillig in te lassen, temeer daar de Drie-eenheid Gods op elke bladzijde der Heilige Schrift gepredikt wordt?
Immers: Zij hadden bewijs genoeg, maar alleen door het feit, dat deze tekst in sommige handschriften niet gevonden werd, bereden de ketters dit als een stokpaardje, teneinde de kerkvaderen te kunnen betichten en hun eigen ketterij te staven.
Dit woord is niet tegen de Drie-eenheid, maar er voor en de gehele harmonie van de leer der Drie-eenheid pleit voor het woord van Johannes.
Reden te meer dus, om ook van dit woord te zeggen: "De heilige mensen Gods, door de Geest gedreven zijnde, hebben ze gesproken."

Vraag: Waarin zijn deze drie Goddelijke Personen één?

Antwoord: Zij, deze drie Personen, in zoveel Bijbelteksten met onderscheidene benamingen genoemd, zijn slechts een enig en volmaakt Wezen.
Alzo: Er is één God.
De Zoon en de Heilige Geest zijn geen ander Wezen dan de Vader en de Vader is niet anders dan de Heilige Geest en de Zoon.
Onder deze eenheid moet men nu niet verstaan een eensoortigheid in Wezen, maar in volstrekte zin zijn zij een.

Uit eensoortigheid zou men kunnen opmaken, dat het Wezens zijn, die op elkander gelijken en dit is niet juist. Nee God is één Wezen, bestaande in drie Personen.
Evenmin kunnen wij van deze drie Personen zeggen, dat zij drie deden zijn der Goddelijke eigenschappen.
Ofschoon de Vader almachtig is, de Zoon almachtig is en de Heilige Geest almachtig is, niettemin zijn zij niet drie almachtigen, maar een Almachtige.
Evenzo: de Vader is eeuwig enz.; niettemin zijn zij ook niet drie eenwigen, maar een eeuwig Goddelijk Wezen.
Bewijs hiervoor is Deuteronomium 6: 4, waar Mozes zegt "Hoor, Israël!" de Heere, onze God, is een enig Heere!" en Paulus zegt in 1 Cor. 8: 6: "Nochtans hebben wij maar enen God, de Vader, uit welken alle dingen zijn en wij tot Hem, en maar enen Heere, Jezus Christus, door welken alle dingen zijn en wij door Hem."
In één woord. Uit al deze tekstplaatsen achten wij het onomstotelijk bewijs geleverd, dat God in Wezen volstrekt één volmaakt geheel is.

Vraag: Waarin zijn deze Goddelijke Personen dan drie?

Antwoord: Zij zijn drie in Personen. Het woord of de wezen uitdrukking "Persoon", Wil zeggen: zelfstandigheid.
Op deze wijze wordt dit woord gebruikt in Hebreeën 1: 3 door Paulus, waar hij zegt: " Dewelke, alzo Hij is het afschijnsel Zijner heerlijkheid en het uitgedrukte beeld Zijner zelfstandigheid en alle dingen draagt door het woord Zijner kracht" enz.
Ieder Persoon is een Ik; een onderwerp waarvan niet gezegd kan worden, dat het een ander onderwerp, kan zijn.
De een is in genen dele de ander en ofschoon Zij als Personen onderscheiden worden, is hun drieheid niettemin van geheel anderen aard, dan wanneer wij van menselijke personen spreken. Deze drie Personen zijn een Geestelijk Triumviraat, maar in Wezen één. Menselijke personen, in triumviraat of drieschap genoemd, zijn ook werkelijk verschillende wezens maar niet alzo in God; daarin worden zij alleen onderscheiden om hun Persoonlijkheid of wijze van bestaan.
Te deze opzichte verklaren wij met Athanasins: "Het is een ander Persoon des Vaders, een ander des Zoons, een ander van de Heilige Geest ."

Kortom: de drie Personen zijn dus inderdaad onderscheiden naar hun Persoonlijke onmededeelbare eigenschappen.
Bijvoorbeeld: de Vader kan niet wat de Zoon kan. De Vader kan niet gegenereerd worden, maar genereren, De Zoon kan niet genereren, maar gegenereerd worden. De Heilige Geest kan niet genereren, noch gegenereerd worden, maar uitgezonden.
Ons dunkt, uit het bovenstaande wordt duidelijk, dat het,' drie onderscheiden Personen zijn. Van de Vader kan bij voor_ beeld niet getuigt worden, dat Hij in de wereld is gekomen. Christus getuigd immers: "dat Hij van de Vader gezonden is" en Zo ook worden beide Personen weer onderscheiden van de Heilige Geest, omdat eveneens door Christus zelf wordt gezegd: "Ik zal de Vader bidden en Hij zal u een anderen Trooster geven."
Inderdaad, zou het leerstuk der Drie-eenheid weggenomen werden als fundamentele grondslag der Gereformeerde leer zij zou, weldra als een chaos van puin verward liggen.
Daarom heden wij ketterij, hetgeen gezegd werd door Sabellius, die 255 jaren na Christus leefde.
Zijn verderfelijke ketterij was gebaseerd op het volgende`. Elij verklaarde één Persoon in het Godswezen te erkennen, die naar de onderscheiden wijze ruit Zijn werk, nu Vader, dan Zoon en ook Heilige Geest genaamd werd. Om Sabellius echter als leugenprofeet de mond te snoeren, behoeven wij slechts het Evangelie open te slaan. Jezus predikte immers in Johannes 15: 26 "Maar wanneer de Trooster zal gekomen zijn, dien Ik u zenden zal van de Vader, namelijk de Geest der Waarheid, die van de Vader uitgaat, die zal van Mij getuigen."
Hieruit blijkt toch immers duidelijk, dat de Persoon des Vaders een ander is dan de Zoon, en deze beiden weer geheel andere Personen zijn, dan de Heilige Geest?
Dit leerstuk dan, der drie Personen in een, en van een Wezen in) drie Personen, is altijd de grondzuil van Gods kerk geweest; en ook altijd is gebleken, dat die eeuwige drieheid van Personen in Goddelijkheid als een eeuwige eenheid te stellen is.
Op dit leerstuk bouwt ook Johannes zijn Evangelie, omdat hij getuigt van het Woord, dat voor de wereld bij God was en dat God was.
Nog eens dus. Deze Personen zijn te onderscheiden, maar ook al weer niet in natuur of in tijd. Zij zijn van nature God, een en ondeelbaar.

Zij zijn ook niet te onderscheiden in tijd, en wij herhalen: de Vader is eeuwig, de Zoon is eeuwig, en de Heilige Geest
eeuwig; toch zijn Zij niet drie eeuwigen, maar een eeuwige.
zijn alleen onderscheiden naar het Wezen van bestaan, als Persoon.
Indien wij dit verder zullen uitbreiden, dan kan verklaard, dat de Vader is de eerste Persoon en Auteur van het Verbond der verlossing; de Zoon is de tweede Persoon en de Borg en Middelaar van dat Verbond der verlossing; de Heilige Geest, ten slotte, is de derde Persoon, als Verzegelaar der verworven weldaden, door Christus verdiend, aan de harten der uitverkorenen.
Krachtiger zal dit leerstuk ontsloten worden in de heerlijkheid die het bevat, op de volgende bladzijden, wanneer wij de Persoonlijke eigenschappen nader zullen verklaren en aantonen.

Vraag; Wat verstaat gij door de Persoonlijke eigenschappen van, de Vader?

Antwoord: Wij verstaan daardoor dat. Hij is als Vader uit en van zich zelf. Hij is niet gegenereerd, noch van, enig ander Persoon uitgaande, maar Hij is, gelijk Christus van Hem getuigde, in Johannes 5: 26: de Vader, "die het leven heeft in zich zelf."
We gronden dus Zijner persoonlijke eigenschappen ligt in Hem zelf. Nu leide men hieruit niet af, dat de Vader het begin of de Fontein der Godheid is, hoewel Hij is de oorsprong en het begin aller dingen; maar alleen kan gezegd, dat de Vader, als eeuwig Soeverein, bestaat door zich zelf en mede naar Eféze 4: 6, staat boven alle dingen, zienlijke en onzienlijke, dewelke Bij schiep door de Zoon.
De Persoonlijkheid des Vaders wordt alleen als Vader geopenbaard, omdat Hij gegenereerd heeft de Zoon, van eeuwigheid. Bij dit alles vertegenwoordigt Hij alle deugden van het volmaakte Godswezen. Hij is de eeuwige Soeverein, de Oorsprong, en uit Hem vloeit dat welbehagen, waardoor Hij zijn werken uitvoert, zowel in het rijk der natuur als in het werk der verlossing.
Om nu echter van een en ander een duidelijk begrip te erlangen en om ons dien Persoon in Zijn volmaakte Persoonlijke eigenschappen voor te stellen of te doen uitkomen, dienen wij een zuiver begrip te bezitten omtrent het leerstuk van Gods besluiten, geopenbaard in de leer der Predestinatie of Voorverordinering, waaromtrent wij later een breed-

voerige verhandeling wensen te geven. Uit dat weloverdacht en veelbestreden leerstuk leren wij, hoe de Vader van eeuwigheid door eeuwige generatie de Zoon daarstelde en hoe d Vader, door de Zoon, als kanaalduidelijkheidshalve zij deze uitdrukking gebezigd - de stromen Zijns welbehagens openbaarde. Ten eerste wordt dit duidelijk gemaakt en toegepast in het nemen Zijner besluiten. Ten tweede leren wij daardoor de onderhandeling, of uitvoering dier besluiten kennen. Met andere woorden: door overeenkomst dezer onderhandeling, openbaart zich de uitvoering krachtig, en in het werk der schepping en in het werk der genade.
Ofschoon ons nu hier de Vader- en hierop lette men wel, als Oorsprong aller dingen en als Bronwel der gelukzaligheid wordt voorgesteld, niettemin is Hij één eeuwig en ondeelbaar Wezen, hetwelk zich als een eeuwige volheid openbaart. Hij openbaart zich als de Persoon des Vaders, door de Persoon des Zoons en door de Persoon van de Heilige Geest .
De Vader is niet geteeld, noch gegenereerd, noch gezonden, noch verordineerd tot enig werk, maar Hij bestaat van eeuwigheid in zich zelf als de waarachtige en eeuwige God, die, als eeuwige Soeverein, Zijn vrijmachtig welbehagen uitvoert, naar Zijn eeuwig voornemen.
Die Vadernaam dus, heeft in de eerste plaats betrekking op het genereren van de tweeden Persoon: de Zoon.

In de tweede plaats kenschetst Hem die naam: Auteur, Wortel, Oorzaak van alle zichtbare en onzichtbare dingen te zijn.
Omtrent een en ander hopen wij een duidelijker verklaring te geven als wij straks over het zoonschap Van Christus onze gedachten uitspreken en die op zekere gronden, aan de Heilige Schrift ontleend, nader zullen verdedigen en ontvouwen.

Vraag: Wat verstaat gij door de Persoonlijke eigenschappen des Zoons?

Antwoord: Door de Persoonlijke eigenschap des Zoons, verstaan wij, dat Hij gegenereerd is van de Vader, hetwelk wij breder wensen te betogen.

Dat wij de naam "Zoon" mogen bezigen, ten opzichte van de Persoon Van Christus, kan op tal van bewijsplaatsen uit de Heilige Schrift, gebaseerd worden.
Die generatie, die leer der generatie des Zoons, het is en blijft tea allen tijde voor ons een verborgenheid, die wij niet kunnen doorgronden en waaromtrent wij het woord van
lijken Spreukendichter tot het onze maken:
"Hoe is die naam des Zoons, zo gij het weet?"
Geen weg, geen middel rest ons dan de smeekbede, dat het de Heere behagen moge, ons te bestralen met dat zalige hemellicht, waarvan ons Christus spreekt in Joh. 14: 20 en 21, als Hij zegt tot Zijn jongeren: "In dien dag zult gij bekennen, dat ik in Mijnen Vader ben, en gij in Mij en Ik in u."
"Die mijn geboden heeft en dezelve bewaart, die is het, die Mij lief heeft; en die Mij liefheeft, zal van Mijnen Vader geliefd worden; en Ik zal hem lief hebben, en Ik zal Mij zelf aan hem openbaren,"

Ja, Christus wordt door God de Zoon genaamd, zoals ook blijkt uit de woorden van Psalm 2: 7 " De Heere heeft tot Mij gezegd: Gij zijt Mijn Zoon, heden heb ik IJ gegenereerd,"
Een derde, niet minder sprekend bewijs, levert ons het 28ste vers van de 89sten Psalm: "Ook Ik zal Hem ten eerstgeborenen Zoon stellen, ten hoogste over de koningen der aarde.
Die Zoon dus, is Jezus Christus, de Gezalfde des Vaders, de Geliefde, in welken Hij Zijn welbehagen heeft; een en ander naar Matth. 3: '17.
Voorts nog deze opmerking. Dat dit Zoonschap zijn Goddelijke Natuur betreft, blijkt hieruit, dat Hij naar Zijn menselijke natuur steeds wordt onderscheiden en genaamd wordt de Zoon van Maria.
Zullen wij dus door dit Zoonschap het genereren des Zoons verstaan, dan dienen wij dit op te vatten in oneigenlijke zin.
In de eigenlijke zin verstaan wij door het woord genereren het feit, dat een mens een wezen, eenzelfde wezen, naar zijn gelijkenis, voortbrengt.
Ten opzichte van een vader wordt dit dan "genereren" en ten opzichte ener moeder: "baren" genaamd.
In soortgelijken zin kunnen en mogen wij dit niet aldus verstaan ten opzichte van het Goddelijk Wezen.

In betrekking tot het genereren des Zoons door de Vader, kan hier het woord in eigenlijke zin niet als gebruikelijk worden gesteld. In betrekking tot het Zoonschap Van Christus kan niet gezegd: dat Hij is geteeld door de Vader als voortbrengsel van de Vader, want dit zou in de volstrekte zin des woords, met zijn Godheid strijdig zijn. Fl ij is Goddelijk en volmaa in eeuwigheid.
Sprekende over het Goddelijk Wezen, dienen wij daarin de streng geformuleerde en niet minder streng omlijnde gedachten in het oog te houden, dat daarin geen meerdere of mindere, geen eerste of laatste, geen hogere of lagere gevonden wordt.
Nog eens, wij hebben in betrekking tot het Goddelijk Wezen niet te denken aan een eigenlijk zaad, waaruit iets geboren zou- kunnen worden, als iets, hetwelk nimmer bestaan had, maar wij hebben hier te denken aan een dadelijke daarstelling, tot een zeker einddoel, waartoe het gegeven is.
Ondanks dit al is en blijft het ten eeuwige en tegelijk een ware generatie, die in betrekking van de Vader tot de Zoon is uitgevoerd. Kortom: zullen wij in geschikte termen die generatie aanduiden of kenschetsen; dan zeggen wij, dat op een zekere, maar op voor ons onbegrijpelijke wijze, de eerste
Persoon, de tweeden uit Zijn eigen Wezen heeft voortgebracht,
zodat Hij niet alleen met maar ook van hetzelfde Goddelijk wezen is en bestaat.
Deze definitie, die - wij erkennen het gaarne - voor velen niet voldoende zal zijn toegelicht, zullen wij duidelijker trachten te maken door het aanvoeren van verschillende tekstplaatsen uit de Heilige Schrift, waarin omtrent de generatie des Zoons uit de Vader gesproken wordt.
Op dien weg ontmoeten wij- al geen krachtiger bewijsgrond dan de zoeven door ons gebezigden uit Psalm 2: "Gij zijt Mijn Zoon, heden heb Ik u gegenereerd."
God zelf uit dus hier de gedachte, die aan duidelijkheid niet te wensen overlaat: "Gij zijt mijn Zoon, Mijn eigene, mijn welbeminde, die als knecht des Vaders zal uitvoeren dat werk, hetwelk Hem op de hand is gezet, naar Jesaja 42: I.
Van de Zoon wordt dus getuigd, dat Hij is gegenereerd en door dit woord "genereren", in oneigenlijke zin opgevat, verstaan wij dus die onmiddellijke voortbrenging van het Zoonschap, op zulk een wijze, als

met de eeuwigen natuur des Zoons volkomen overeenkomt. In de uitdrukking "heden" wordt dan ook die eeuwige daarstelling des Zoons correct aangetoond, aangezien in God niet anders is dan een eeuwig en onveranderlijk heden. Weer andere bewijsgronden, niet minder krachtig en niet minder afdoend, vinden wij in een drietal verzen van Spreuken 8 neergelegd.
In de verzen 22, 24 en 30 luiden deze stellingen als volgt:
"De Heere bezat Mij in het beginsel Zijns wegs, vóór zijn werken, van toen aan."
"Ik was geboren als de afgronden nog niet waren, als nog gene fonteinen waren, zwaar van water."
"Toen was Ik een voedsterling bij Hem en Ik was dagelijks zijn vermakingen, te aller tijd voor Zijn aangezicht spelende. De Heere spreekt hier, als de tweede Persoon, van een bezitten des Vaders: "De Heere bezat Mij."
Iets te bezitten wil zeggen: iets verkregen te hebben en dat te bezitten met het volste recht; als zodanig bezat ook de:'. Vader de Zoon door generatie, door eeuwige geboorte. Trouwens, dit laatste betuigt Hij zelf in de woorden: "Ik was geboren als de afgronden nog niet waren", enz. Hij getuigt, hoe hij door eeuwige geboorte de Zoon des Vaders was en om aan dit getuigen kracht bij te zetten, laat Hij volgen: "Ik was een voedsterling bij Hem", enz.
Doch, om enigszins de heerlijkheid in dat leerstuk der generatie voor te stellen, bedenken wij, hoe Christus, naar dat Zoonschap, door die koestering, door die onderwijzing - met eerbied uitgedrukt - als Zoon van de Vader zou leren dat welbehagen, hetwelk door Hem zou worden verheerlijkt, tot prijs Zijner heerlijkheid. Hij toch is de Zoon, die als het Woord, in den beginne bij God was en God was, naar Joh. 1: 1. Hij ook is de Zoon, die in de schoot des Vaders is, naar vers 18 van hetzelfde Evangelie.
Toch - en dit vergete men niet - ofschoon Hij als Zoon de tweede Persoon en knecht des Vaders is, ie Hij niettemin de eeuwige en ondeelbare God, bij wie nooit schaduw van omkeer is of zijn zal. Wij verwerpen dus het beweren van een Socinus en een Arius, die zeiden, dat de deugd der wijsheid een persoon verbeeldde, die als de Zoon Gods werd geboekstaafd, want Christus zelf is de wijsheid en de kracht Gods, naar 1 Cor. 1: 24.

Paulus zegt daar ter plaatse: "Maar hun, die geroepen zijn, beiden Joden en Grieken, prediken wij Christus, de kracht Gods en de wijsheid Gods."
Evenzo wordt van de Zoon gezegd, dat Hij, evenals de Vader, het leven heeft in zichzelf, naar Joh. 5: 26. Eve Zo is Hij het afschijnsel van 's Vaders heerlijkheid, dat zeggen: alle deugden Gods bezit Hij in de volmaaktste zin des woords: Hij is God van eeuwigheid.
Hij is Gods Zoon door generatie, niet gemaakt, noch geschapen, maar uit het Wezen van de Vader geboren. Als de eengeboren Zoon is Hij met de Vader één, naar Joh. 10: 30: "Ik en de Vader zijn één."
Intussen, rekenende op enige bekendheid met de desbetreffenden inhoud van het Evangelie, wensen wij te vragen: Waar zouden wij beginnen en waar eindigen, indien wij al die bewijsgronden, tot staving vin ons beweren, trachtten op te diepen.
Hier wordt Christus genaamd: "Spruito", dgar weer: "Opgang uit de Hoogte" en toch, hoewel Christus de eeuwige en natuurlijke Zone Gods is, is dat "Zoonschap" Van Christus en het Bijbelsche "kindschap" der gelovigen krachtig te onderscheiden.
Christus is de natuurlijke Zoon en gegenereerd van de Vader, zijnde de onveranderlijke God; en ofschoon nu ook de gelovigen uit God geboren zijn, zijn zij niettemin van nature "kinderen des toorn."
't Is waar, het kan en mag op grond der 1-1. Schrift niet ontkend worden: zij zijn van eeuwigheid verordineerd om zalig te worden, maar het daadwerkelijke moet in de tijd worden uitgevoerd.
Zij zijn zalig in objectieven zin, maar moeten in de tijd gezaligd worden in de subjectieve zin van het woord. Van geheel tegenovergestelden aard is nu dat Zoonschap Van Christus.
Christus is God en dit wordt Hij niet door generatie. Hij is, in één woord: God van eeuwigheid.

Vraag: Wat is de Persoonlijke eigenschap, van de Heilige Geest ?

Antwoord: De Heilige Geest is, als derde Persoon in het Goddelijk Wezen, onderscheiden .van de engelen of de ziel der mensen, die beiden met de benaming "geest" worden aangeduid.
De derde Persoon draagt die benaming, omdat Hij uitgaat van de Vader en de Zoon, als de adem des levenden Gods, 't welk op voor ons onbegrijpelijke en volstrekt geestelijke wijze geschiedt.

Job noemt dien Geest den adem van de Almachtige en in Psalm 33: Hij wordt Hij aangeduid als de "Geest Zijns monds."
Zijn wijze van werken of openbaring, is geestelijk, onzichtbaar, maar geschiedt toch bij wijze van blazen of ademing.
Bewijs hiervoor is de handeling Van Christus tegenover zijn Apostelen, opgetekend in Joh. 20: 24. Christus zei tot de Apostelen: "Ontvangt de Heilige Geest" en Hij blies op hen.
In soortgelijk-en aard werd ook de handeling van de Heilige Geest openbaar op de groeten Pinksterdag te Jeruzalem.
Dar openbaarde Hij zich onder de tekenen van een geweldig gedreven wind, naar Handelingen 2: 2 en sprekend stelt Christus dien arbeid voor in Johannes 3:8 met de woorden: "De wind, blaast waarheen hij wil en gij hoort zijn geluid, maar gij weet niet vanwaar hij komt en waar hij heen gaat; alzo is een iegelijk die uit de Geest geboren is."
Hij draagt dus de Naam: Heilige Geest, en dat niet omdat die Persoon heiliger zou zijn dan de Vader of de Zoon. Integendeel. Jesaja zegt in betrekking tot het Godswezen
(Jes. 6: 3), Heilig, heilig, heilig is de Heere der heirscharen. De ganse aarde is van zijn heerlijkheid vol."
Nee, de Heilige Geest draagt dien Naam als Heiligmaker van dat volk, hetwelk door het welbehagen des Vaders en door het borgwerk des Zoons uitverkoren en verlost is, en door Hem wordt bearbeid en geheiligd.
In deze bedoelden zin spreekt Paulus van een heiligen door de Heilige Geest in Rom. 15:16 en van een geheiligd zijn door de Geest Gods in 1 Cor. 6: 11. Kortom: de heiligmaking wordt een heiligmaken door de Geest Gods genaamd, en niet het minst doet Petrus dit in zijn eersten zendbrief, hoofdstuk 1 vers 2 met de woorden: "Den uitverkorenen naar de voorkennis van God de Vader, in de heiligmaking van de Geest, tot gehoorzaamheid en besprenging des bloede van Jezus Christus: genade en vrede zij u vermenigvuldigd."
Zo wordt Hij als Heilige Geest, als derde Persoon in het Goddelijk Wezen voorgesteld; niet omdat Hij een Goddelijk Persoon is, want in die betrekking gaat het woord "Geest" over het gehele Wezen.
Christus zei o. a. ook: "God is een Geest" enz.
Nee, Hij wordt,Geest" genaamd in betrekking tot zijn bediening als Persoon, omdat Hij als een uitblazing van de Vader en de Zoon uitgaat.

Mocht te deze opzichte nog verdediging nodig blijken, dan verwijzen wij naar het woord van Christus zelf, hetwelk ie opgetekend in Johannes 15: 20 en dat als volgt luidt: "Maar wanneer de Trooster zal gekomen zijn, dien Ik u zenden zal van de Vader, namelijk de Geest der waarheid", enz.

Dat dit alles een diep mysterie, een verborgenheid is, behoeft wel geen breedvoerig betoog; toch zullen wij trachten, op gronden aan de Heilige Schrift ontleend, dit Godsgeheim, voor zover het daarin verklaard is, nader te ontvouwen.

Gelijk het bestaan van de tweeden Persoon door de eersten en door eeuwige generatie is, in oneigenlijke zin, zo ie ook het bestaan van de derden Persoon in gelijken vorm als dat van de eersten en de tweeden. Zo wordt ook in oneigenlijke zin de derde Persoon als de uitgaande adem Gods beschreven. Ook de uitgaande adem Gods is beschreven van de geboorte des Zoons van eeuwigheid.

Deze verborgenheid te verklaren, of aan te tonen welk onderscheid er ligt tussen het genereren van de Zoon en het uitgaan van de Heilige Geest van de Vader en de Zoon, ligt niet in onze macht.

Het kan door ons niet verklaard worden en daarom belijm de wij liever met de Godzalige Augustinus, Bisschop van Alexandrië: "Er is onderscheid, maar hoe dit te bespreken? Mijn verstand is te duister en mijn taal te zwak."

Alleen ten opzichte van enkele punten kan verduidelijking geschieden.

In de eerste plaats wordt ons duidelijk uit de Heilige Schrift, dat de Zoon alleen gegenereerd is van de Vader en door Hem gezonden wordt om te lijden en te sterven tot voldoening onzer zonden.

De Heilige Geest gaat uit, niet alleen van de Vader, maar ook van de Zoon. De blazing of zending van de Geest is aan beider Persoon, Vader en Zoon, eigen.

In de derde plaats leert ons de Heilige Schrift onderscheid kennen.

De Zoon gaat uit van de Vader, door de weg der generatie, die niet alleen bepaald wordt door de personaliteit des Zoons, want Hij is ook drager van het beeld des Vaders, naar Hebr. 1: 3: "Dewelke, alzo Hij is het afschijnsel Zijner heerlijkheid en het uitgedrukte beeld Zijner zelfstandigheid" enz.; alsook het beeld des onzienlijken Gods, naar Kolos. 1:15: "Dewelke is het beeld des onzienlijken Gods" enz.; daar door verkrijgt de Zoon de eigenschap en de mededeling van de Vader.

De Heilige Geest echter openbaart zich slechts door een weg van blazing" die alleen tot de personaliteit wordt bepaald en waardoor de Persoon, die uitgaat van de Vader èn van de Zoon, niet aanneemt de eigenschappen door mededeling van dat Wezen of van een ander Persoon.

In de vierde plaats leren wij uit de Heilige Schrift, hoe de Zoon de tweede Persoon is in de heilsorde der Godsopenbaring, en de Heilige Geest de derde, zodat dus, naar onze wijze van spreken, de generatie de blazing van de Geest voorafgaat, hoewel toch alles in God van gelijke eeuwigheid is.

Vraag: Waarom worden die eigenschappen "Persoonlijke", genaamd en niet "Wezenlijke"?

Antwoord: Omdat die eigenschappen niet aan het gehele Wezen, maar elk aan een der Personen eigen zijn. Hieromtrent hebben wij reeds veel in vorige antwoorden beschreven. Hoewel de Vader, de Zoon en de Heilige Geest één enig Goddelijk. Wezen zijn, nochtans kunnen zij in hun Persoonlijke eigenschappen Zo onderscheiden worden, dat zij zich onmogelijk binnen elkanders werkkring zouden kunnen bewegen, evenmin als elke Persoon op zich zelf een geheel zou kunnen uitvoeren van de plannen des welbehagens.

De Vader is de Auteur en de Genereerder des Zoons; toch kon Hij als eerste Persoon nimmer tot verlossing van het van God vervreemde schepsel afdalen. De Heilige Geest kan niet genereren, noch rantsoen aanbrengen voor de schuldige, maar alleen uitgaan van beide Personen, tot bearbeiding der- genen, die als keurlingen van Gods welbehagen waren uitverkoren. In eenzelfde betekenis kon de Vader genereren en niet gegenereerd worden, noch uitgezonden. De Zoon kon wel gegenereerd worden, maar kon niet génereren; kon wel afdalen tot verlossing, maar kon geen verlosser in Zijn plaats stellen.

Christus kon dus rantsoen aanbrengen voor de zondaar, maar deze niet door heiligmaking bearbeiden, anders dan door de bearbeiding of door de blazing van de Heilige Geest .

De Heilige Geest, in de derde plaats, kon niet genereren, noch gegenereerd worden, maar kon worden uitgezonden en uitgaan van de Vader en de Zoon tot heiliging en bearbeiding van het schepsel en tot toepassing van het verlossingswerk.

Bij dit alles is toch de Vader volstrekt volmaakt in Zijn werk; de Zoon volmaakt in Zijn werk, alzo ook de Heilige Geest. De een, gescheiden van de ander, zou geen God kunnen zijn en hoe onderscheiden zich vaak hun werk ook openbaart: zij Zijn volstrekt één volmaakt Wezen.
God zelf, als ondeelbaar Wezen, is de grond der wijze van bestaan als Vader, zoon en Heilige Geest. Hij is door zich zelf, voor zich zelf en in zich zelf. Het zijn geen drie Goden; maar één God in drie Personen geopenbaard, die allen hetzelfde een en eeuwige Godsbesluit als het eigen besluit uitvoeren of toepassen.

Vraag: Wanneer is de Zoon van de Vader gegenereerd?

Antwoord: Dit is reeds in ons vorig antwoord in de brede besproken. Toch wensen wij nog enkele gedachten hieraan toe te voegen.
Van eeuwigheid is de Zoon gegenereerd door de Vader en doet de Vader de Zoon bestaan als uit zichzelf, als afschijnsel zijner heerlijkheid. (Zie Hebr. 1: 3.)
Christus zei hieromtrent van zichzelf: "Voorwaar, voorwaar, zeg ik u, eer Abraham was, ben ik", in. Joh. 8: 58 en in Colossensen 1:15-17 zegt de Apostel Paulus van Hem: "Dewelke het beeld is des onzienlijken Gods, de eerstgeborene aller creaturen."
"Want door Hem. zijn alle dingen geschapen, die in de hemelen en die op de aarde zijn, die zienlijk en die onzienlijk zijn, hetzij tronen, hetzij heerschappijen, hetzij overheden, hetzij machten, alle dingen zijn door Hem en tot Hem geschapen."
"En Hij is voor alle dingen en alle dingen bestaan tezamen door Hem."
Uit een en ander blijkt duidelijk, dat door God zelf in zijn Getuigenis en door alle Profeten en Apostelen die 'generatie erkend is geworden. Op die generatie Van Christus rust dan ook zijn waardigheid als Borg voor Zijn kerk en als Middelaar Gods en der mensen.
Het behoeft daarom wel niet te verwonderen, dat dit leerstuk der generatie een groot verleden hoeft in de kerk op aarde. Door alle eeuwen is het beleden en terecht mogen wij aanmerken, dat het ook beleden moet worden, omdat dit leerstuk in al zijn delen de grondzuil is der vastheid van het geloof.
Het getuigenis van Johannes, vervat in diens Evangelie, hoofdstuk 5:23, is een hechte pleitrede voor de zekerheid van dit beweren.
Zijn kort maar zaakrijk woord luidt daar als volgt:

"Opdat zij allen de Zoon eren, gelijk zij de Vader eren. Die de Zoon niet eert, eert de Vader niet, die Hem gezonden heeft."
In de aan dit vers voorafgaande woorden, wordt die noodzakelijkheid even krachtig - Zo niet krachtiger - aangetoond.
Door eeuwige generatie erkennen wij dus Christus als de Zone Gods; als een waardige Borg van het Verbond der genade; als het Woord, waardoor alle dingen gemaakt zijn. Joh. 1:1.
Hem erkennen wij als de waarachtigen God en het eeuwige leven, die óénswezens is met de Vader en al moge nu het leerstuk der generatie voor ons ten dele omsluierd liggen, wij aanbidden dit mysterie, want het is een belijdenis, gegrond op het Woord des Heergin.
Daarom mogen wij dan ook besluiten: Zalig is hij, die verwaardigd wordt die heerlijkheid te aanschouwen door het geloof. Een Stéfanus was het voor tijd en wijle gegund, niet het geloofsoog door de nevelen heen te blikken waarna hij Christus zag, staande ter rechterhand des Vaders en met ere gekroond. (Handel. 7: 56.)
Deze Christus, als de eengeboren Zoon, moet gekend als de Overste der Koningen, als de Godmens, Borg, Profeet, Priester en Koning, voor Wie alle knie zich buigen moet dergenen, die in de hemel en op aarde zijn.
Toch staan tegenover dit leerstuk, hetwelk door Gods volk aanvaard wordt als een hechte steun, enige ketters, die de Godheid des Zoons verloochenen, door te zeggen, dat Hij dien Naam en die waardigheid enkel en alleen bekomen heeft door zijn ontvangenis uit de Heilige Geest, óf door zijn macht en waardigheid ais Messias Of door zijn hoge gelijkvormigheid aan God.
Indien wij echter Gods Woord als basis gebruiken, zijn er niet veel wapenen nodig om deze ketters de mond te snoeren.
Socinus, een der eerste en hevigste bestrijders van dit leerstuk, zei bijvoorbeeld, dat de Verlosser vóór zijne, geboorte uit Maria, niet heeft bestaan. Gods Zoon daarentegen leert anders en levert ons voldoend aantal bewijzen, waaruit blijkt, dat Hij zich zelfs reeds bij Oud-Testamentische Openbaring geopenbaard heeft aan de vaderen.
En bovendien. Wij vragen: Waarop zou de Schepping rusten, indien zij niet gebaseerd was op het Zoonschap Van Christus, zonder hetwelk geen ding gemaakt is?
Arius, een niet minder heftig bestrijder, zei o.a.: dat Hij wel bestaan heeft voor zijn geboorte uit Maria, maar toch een begin gehad heeft.

Hoe verheven Hij ook zijn moge, Hij is een schepsel; ziedaar de slotsom van Arius' beweren.
't Is waar, zijn argumenten baseert hij in hoofdzaak op Coloss. 1: 15, waarin gezegd wordt dat Christus de eerstgeborene is aller creaturen, maar hij denkt niet aan de ontvouwing van dit tekstwoord.
Zeker! Christus is de eerstgeborene krachtens eeuwige generatie, maar Hij is niet de eerstgeschapene; want in dat geval zou zijn Godheid waardeloos zijn. Even zeker is het, dat Hij heeft bestaan dór Zijn menswording uit Maria, maar niet in een zeker tijdperk. "Hij is geboren eer de bergen geboren waren en als nog geen fonteinen waren zwaar van water."
Arius' driftig opgeworpen leerstellingen werden dan ook even spoedig weer omvergeworpen door de vurige Athanasius van Alexandrië, op de kerkvergadering van Nicéa (325 n. C.). Christus das is de Zone Gods, de natuurlijke Zone Gods van eeuwigheid. De ware en eerste grondslag waarom Hij Zoon is, is deze, dat Hij het is door zijn eeuwige geboorte uit God. Gods eigen Zoon wordt Hij genaamd naar Rom. 8: 32. In Joh. 5:18 noemt Hij God Vader; terwijl Joh. 1: 18 zegt: dat Hij is de "eengeboren Zoon, die in de schoot des Vaders is,"
Christus is dus niet alleen de eeuwige Zone Gods in betrekking tot het werk, dat voor uitvoering op zijn schouders rust, maar Hij bezit door mededeling hetzelfde Wezen met de Vader.
Het woord van Johannes 5: 26: "Want gelijk de Vader het leven heeft in zichzelf, alzo heeft Hij ook de Zoon gegeven het leven te hebben in zichzelf onwankelbaar punt tot verdediging.
Zo is Hij dus ook - en het zij ten slotte gezegd -- God van eeuwigheid, en wanneer straks zal geëindigd zijn dat werk, hetwelk Hem op de schouders rust als Borg en Zaligmaker van Zijn kerk, dan zal de Zoon zelve onderworpen worden. Hij zal de Vader het Koninkrijk overgeven en God zal zijn alles en in allen.

Vraag: Gaat de Heilige Geest alleen uit van de Vader ook van de Zoon?

Antwoord: De Heilige Geest gaat uit van de Vader en de Zoon, daarom wordt Hij genaamd: Geest des Vaders en Geest des Zoons, ook wel: Geest Van Christus, dezelfde Geest welke reeds in de Profeten was. Dit

laatste blijkt uit tal van tekstplaatsen, waarin gezegd wordt, dat de Geest uitgaat van twee Personen uit de aanbiddelijke Drie-eenheid.
Zo wordt die Geest de Geest Van Christus genaamd in Galaten 4: 6; Hij wordt genaamd Geest des Zoons in Romeinen 8: 9, en in Petrus 1: 11 zegt Petrus: "Onderzoekende op welken of hoedanigen tijd de Geest van Christus, die in hen was, hen beduidde, en tevoren getuigde het lijden, dat op Christus komen zou" enz.
Naast deze tekstplaatsen, waarin Hij meer onderscheidenlijk wordt aangewezen, als uitgaande van de eersten of tweeden Persoon in het bijzonder, zijn vele andere, waarin duidelijk gezegd wordt, dat Hij uitgaat van Vader en Zoon beiden, zo o.a. Joh. '14: 26: "Maar de Trooster, de Heilige Geest, welke de Vader zenden zal in Mijnen naam, die zal u alles leren en indachtig maken alles, wat Ik u gezegd heb." Uit deze tekstplaats blijkt glashelder, dat het werk des Vaders en des Zoons, ten opzichte van het zenden van de Heilige Geest , niet kan aangemerkt als een tweeledig beginsel, want het is een en hetzelfde, een Benige werking.
Tevens blijkt hieruit, dat Vader en Zoon beiden de Principalen zijn, de werkende oorzaakn van de Heilige Geest ; en dat niet de Zoon een mindere oorzaak is dan de Vader, zodat de Vader de Geest zou doen uitgaan door middel van de Zoon. Integendeel, ten opzichte van beide Personen in orde van bestaan en werken, gaat de Heilige Geest uit van dep Vader en de Zoon Beiden, of van de Vader door de Zoon.
Aangaande dit leerstuk verschillen onze gedachten met die van de Oosterse en Griekse kerken, die beweren, dat de Heilige Geest alleen uitgaat van de Vader en niet -van de Zoon.
Een tweede tegenstander, welken wij op deze weg ontmoeten,' is Arminius, welke predikt, dat de Heilige Geest alleen maar een naam is om de kracht of de natuur van het Wezen Gods aan te duiden. Deze beide leringen zijn echter in flagrantn strijd met het woord van Gods getuigenis. De Heilige Geest is zelf een Persoon, een zelfstandigheid en is zelf een Uitdeler van krachten. Geen kernachtiger bewijsgrond voor deze stelling dan 1 Cor. '12: 11: "Maar deze dingen alle werkt een en dezelfde Geest, delende aan een iegelijk in het bijzonder, gelijkerwijs Hij wil."
Bovendien: de Heilige Geest wordt meermalen in de Heilige Schrift aangetoond als Persoon door zijn daadwerkelijk optreden.

Bij de doop van Christus o.a. verscheen Hij in gedaante van een duit. Met nadruk constateren wij dus nogmaals: De Heilige Geest is een ander Persoon dan de Vader of de Zoon; Hij is niet een eigenschap van een dezer Personen, maar zelf Persoon in de volste zin des woords, en heeft een eigenschappelijke bediening in de heilige Godsopenbaring.
De Heilige Geest is zelf een Persoon, die zich meermalen onderscheidenlijk en zelfstandig geopenbaard heeft, want op menige bladzijde der Heilige Schrift vinden wij een werking omschreven, die alleen aan Hem wordt toegekend. Lukas 3: 22 zegt: . . dat de Heilige Geest op Hem neerdaalde in lichamelijke gedaante, gelijk een duif" enz.
Hij hoort naar Joh. 16: 13 en Hij onderzoekt, weet en leert naar 1 Cor. 2: '13. Hij spreekt, naar Handelingen 8: 29 en men kan Hem smarten naar Jesaja 63: '10, want aldaar lezen wij de woorden: "Maar zij zijn wederspannig geworden en hebben de Heilige Geest smarten aangedaan" enz.
Hij is de Plaatsvervanger Van Christus op aarde; de Trooster voor Gods keurlingen. Daarom zegt Handelingen 15: 28: "Want het heeft de Heilige Geest en ons goedgedacht, ulieden geen meerderen last op te leggen dan deze noodzakelijke dingen" enz.
Dit alles bemerkende, zal men instemmen met de conclusie, dat dit van de Heilige Geest niet gezegd kon wcirden, indien Hij onpersoonlijk, Of niet-zelfstandig was.
Alles tezamen bewijst; dat Hij een Persoon is, en geen Persoonsverbeelding,
Hij is niet de Vader, noch de Zoon, maar de Heilige Geest en wordt ook uitdrukkelijk van die beiden onderscheiden in Johannes 14: 16: "En ik (Christus) zal de Vader bidden en Hij zal u enen anderen Trooster geven, opdat Hij bij u blijve in der eeuwigheid."
Zo werken dus de Vader en de Zoon door de Heilige Geest in de wereld, in de gemeente, als Personen door een Persoon, die van Hen uitgaat, die kracht heeft en ook zelve krachtdadig werkt.

Vraag: Zijn de Zoon en de Heilige Geest ook God, evenals de Vader?

Antwoord: De Zoon en de Heilige Geest zijn met de Vader het ene, eeuwige en Goddelijke Wezen. Zij zijn van gelijke eeuwigheid, almacht en volmaaktheid, want al wat Goddelijk is en hen onderscheidt van het schepsel, wordt hun toegerekend. Zij zijn van nature God en die Godde-

lijke natuur is elke Persoon in het bijzonder eigen. De Vader is God, de Zoon is God, de Heilige Géest is God en toch zijn deze drie Goddelijke Personen één en een ondeelbaar Wezen. Daarom dragen deze Personen, elk in het bijzonder, Goddelijke Namen, bezitten Goddelijke eigenschappen, verrichten Goddelijke werken en ontvangen rechtmatig Goddelijke eer.
In de leerstukken der ellende, verlossing en dankbaarheid worden dek() drie Goddelijke Personen allen gekend, wel onderscheiden in Personele werking of wijze van bestaan, maar als een enig Goddelijk Wezen worden zij erkend, beleden en omhelsd. De Vader is de Auteur van het werk der Schepping en der Verlossing., en kon Hij als waarachtig God dit eeuwig bouwplan tot stand brengen, Hij moest ook God zijn om het uit te voeren.
Zo ook de Zoon. Als scheppend Woord, waardoor de hemelen en de aarde gemaakt zijn, moest Hij zich in almacht. En Goddelijke Majesteit openbaren. Ook in het werk der verlossing. Zou Bij voor een mens, die in de rechtmatige, almachtige en oneindige toorn Gods gevallen was, verzoening aanbrengen, dan moest Hij ook God zijn om een almachtige en oneindige toorn Gods te kunnen doordragen en een gelijke oneindige verzoening te volbrengen.
Zo ook de Heilige Geest. Als waarachtig God openbaart hij zich in Majesteit iu het werk der schepping; als Levendmaker over de chaos in de morgen der schepping, maar ook en niet het minst als Levendmaker in de doodgevallene in zenden en misdaden. En terecht. Indien de Heilige Geest geen waarachtig' God ware, nimmer zon het eeuwig bouwplan der schepping óf der genade kunnen voltooid zijn.
Uit al het aangevoerde achten wij ruimschoots bewezen, dat zowel de Zoon al de Heilige Geest evenals de Vader volkomen en volmaakt God zijn. Deze zekerheid wordt aangetoond, niet alleen uit de waardigheid hunner Personen, maar zelfs uit de noodzakelijkheid der rede, die luide de aard en de majesteit van het Goddelijk Wezen predikt.

Vraag: De Goddelijkheid van de Zoon en van de Heilige Geest, gelijk aan die van de Vader, zijn aangetoond, en er is bewezen dat zij Hem in namen, eigenschappen, werken en eer volkomen gelijk zijn; welke Goddelijke namen worden er dan aan de Zoon gegeven?

Antwoord: De Goddelijke namen, in de Heilige Schrift aan de Zoon gegeven, zijn zeer onderscheiden.
In Jeremia 23: 6 draagt Hij de naam: Heere of Jehovah in. Joh. 1: 1 wordt Hij God genaamd.
Paulus noemt Hem in Rom. 9: 5: Christus en Heere der Heeren in 1 Tim. 6: 15.
Johannes, op Patmos, noemt Hem in Openbaring 15: 3: het Lam en in Openbaring 22: 6: Heere der Profeten.
Het eeuwige leven is de naam, welke Hem meermalen gegeven wordt; een naam - wij stippen het hier ter bevestiging der Drie-eenheidsleer kortelijk aan - welke nimmer .aan de Vader gegeven wordt.
Alleen Christus, als levensoorzaak, wordt aldus genaamd.
In Psalm 45 zingt de dichter luide "dat God zijn God gezalfd heeft met vreugdeolie boven zijn medegenoten", terwijl wij het bewijswoord, waardoor wij de zekerheid erlangen, dat hiermee Christus bedoeld is, ontlenen aan Hebreeën 1: 8 en 9:
"Maar tot de Zoon zegt Hij: (de Vader) Uw troon, o God, is in alle eeuwigheid! de Scepter Uws koninkrijks is een rechte scepter."
"Gij hebt rechtvaardigheid lief gehad en ongerechtigheid gehaat, daarom heeft U, o God, Uw God gezalfd, met olie der vreugde boven Uw medegenoten."
't Is waar, de naam "God' wordt meermalen aan de Vader gegeven, maar de oorzaak dier toepassing ligt niet in het duister. Hij is waarachtig God en verkrijgt dien naam omdat Hij als eerste Persoon de deugden Gods vertegenwoordigt. De Zoon is de Middelaar en als zodanig, naar zijn Middelaarsbediening, de knecht des Vaders, hetwelk ook hieruit, blijkt, dat Hij als Uitvoerder van 's Vaders welbehagen de menselijke natuur met al haar zwakheden kon aannemen, uitgenomen de zonde. Doch, hoewel tot op dien diepste stand vernederd, bleef Hij op het laagste peil dier vernedering de sterke God. Bewijs hiervoor is Jesaja 9: 5: "Want een kind is ons geboren, een Zoon is ons gegeven, en de heerschappij is op zijn schouder, en men noemt Zijn Naam: Wonderlijk, Raad, Sterke God, Vader der Eeuwigheid, Vredevorst."
Wanneer men ons nu voor de voeten werpt de verklaring van Christus zelf: "Mijn Vader was meerder dan ik", opgetekend in Johannes 14: 28, als om daarmede te bewijzen dat de twee Personen minder zijn dan de Vader, dan antwoorden wij, ook op grond van het vorig aangetoonde:

dit wordt niet gezegd ten opzichte van zijn natuur als God, maar alleen betreffende Zijnen orde van bediening als Persoon. Het getuigt niet van een minderheid in Wezen, maar van een minderheid in Staat.
De eenheid belangende het Wezen en de natuur der Godheid, werd door Christus woordelijk geuit en bevestigd in Joh. 17: 14, waar Hij, in zijn hogepriesterlijke bede, in betrekking tot zijn keur- en bondsvolk vraagt: "En Ik ben niet meer in de wereld, maar deze zijn in de wereld, en Ik kome tot U, Heilige Vader, bewaar ze in Uw naam, die Gij Mij gegeven hebt, opdat zij een zijn, gelijk als wij."
Uit deze woorden verklaart zich de nauwe harmonie tussen hen; de harmonie, waaruit mag blijken, dat de Persoon des Vaders en de Persoon des Zoons één waren in volmaakte heerlijkheid.
Hier spreekt de Christus de Vader aan, niet als een Persoon die boven Hem staat, wat betreft aard en natuur, maar Hij spreekt Hem aan als Zijns gelijke.
Geen. Mozes of Samuel, geen Elia of Paulus, hoe ingewijd ook in de geheimen Gods en hoe innig verkeer zij ook met de Allerhoogste mochten smaken, konden ooit dat woordje " Wij" gebruiken, maar altijd bleef er een zekere kloof tussen Schepper en schepsel, tussen Heer en dienaar.
Ofschoon Christus Gods dienaar is in Persoonlijke bediening, blijft Hij in aard en natuur dezelfde met de Vader, dat is: God, bovenal te prijzen in der eeuwigheid.
Hij is en blijft de Overste der koningen der aarde, naar Openbaring 1: 15; Hij is en blijft de Jehovah, de "Ik zal zijn, die ik zijn zal", naar Exod. 3: 14.

Vraag: Worden er ook Goddelijke Namen gegeven aan de Heilige Geest?

Antwoord: De Heilige Geest draagt Goddelijke namen, evenals de Vader en de Zoon. Zowel Oud- als Nieuw Testamentisch worden zij op vele bladzijden aangeduid of genoemd.
In Numeri wordt beschreven hoe men de Heilige Geest, daar Jehovah genaamd, smarten heeft aangedaan, waarop Jesaja in hoofdstuk 63: 10 terugwijst, met de meer aangehaalde woorden "Maar zij zijn wederspannig geworden en hebben de Heilige Geest smart aangedaan" enz.

Ook Nieuwe-Testamentisch vinden wij meermalen de Heilige Geest onder de benaming "God" aangewezen.
Letten wij slechts een ogenblik op de geschiedenis van Ananias en Saffira.
Petrus bestrafte Ananias om zijn diefstal en bedrog en bezigde daarbij de woorden: . . Ananias, waarom heeft de Satan uw hart vervuld, dat gij de Heilige Geest liegen zoudt en onttrekken van de prijs des lands? En bestraffend gaat Petrus verder: "Zo het gebleven ware, bleef het niet het uwe? en verkocht zijnde, was het niet in Uw macht? Wat is het, dat gij deze daad in uw hart hebt voorgenomen? Gij hebt de mensen niet gelogen, maar Gode " (Hand 5 3, 4.)
De Naam Heilige Geest is dus niet maar een naam van het Goddelijk Wezen, maar het is de naam van de Heilige Geest en deze wordt God genaamd naar 1 Cor. 3: 16, waar Paulus spreekt van het lichaam "als de tempel Gods, waar de Geest Gods in woont" en in 2 Cor. 3: 17 zegt hij: "De Heere nu is de Geest, en waar de Geest des Heeren is, aldaar is vrijheid."
Al deze namen, als: Heere, God, Jehovah, worden aan de derden Persoon in het Godswezen toegekend en zij zouden niet aan Hem toegekend worden door de Heilige Schrift, als Hij niet was waarachtig en eeuwig God, gelijk zoveel plaatsen in Gods Woord ons leren. "Want', zegt de Heere, - "Ik zal Mijn eer geen anderen geven, noch Mijnen lof de gesnedenen beelden", volgens Jesaja 42: 8.

Vraag: Worden er ook Goddelijke eigenschappen aan de Zoon toegekend?

Antwoord: De Goddelijke eigenschappen aan de Zoon toegekend, zijn vele, en in de eerste plaats noemen wij de eeuwigheid.
Dat Christus die 'eigenschap bezit, bewijst Micha 5: 1 in dichterlijke stijl, waar hij, zijn profetie uitende, begint met de schone woorden: "En gij, Bethlehem Efrata, zijt gij klein om te wezen onder de duizenden van Juda, uit u zal mij voortkomen die een Heerser zal zijn in Israël en wiens uitgangen zijn van ouds, van de dag en der eeuwigheid."
Dit getuigenis wordt ook door de Apostelen bevestigd. Nadat Christus hun gezegd had, dat Hij van de Vader was uitgegaan, getuigden zij in antwoord op deze woorden: "Nu weten wij, dat gij alle dingen weet, en

gij hebt niet van node dat 17 iemand vraag. Hierin weten wij, dat Gij van God uitgegaan zij t."
Naast de eeuwigheid, wordt ook de alwetendheid aan, de Zoon toegekend.
Wij ontkennen niet, wanneer wij Christus horen spreken in betrekking tot de dag des oordeels: "van dien dag en die ure weet niemand", dat het is alsof wij hier een tegenstrijdigheid tegen de leer der alwetendheid ontmoeten, maar
vast sta daarnevens de verzekering, dat dit getuigenis alleen de menselijke natuur Van Christus betreft, welke verzekering wij met een verklaring uit het Evangelie kunnen staven.
In Filippensen 2: 7 toch betuigt de Apostel onomwonden, dat Christus de menselijke natuur geheel deelachtig is geworden. Wij lezen daar: "Maar (Christus) heeft zich zelf vernietigd, de gestaltenis eens dienstknechts aangenomen hebbende en is de mensen gelijk geworden."
Ja, deze verzekering sta pal: Christus is de Eeuwige, de Alwetende, maar ook de Almachtige, die de elementen der natuur gebiedt, die heerst over dood en hel. In één woord: de Goddelijke eigenschappen des Zoons treden op iedere bladzijde 'kier Heilige S. scherp in het licht en overal straalt zijn Majesteit uit.
Besluiten wij daarom met het machtwoord, aan de Heilige Schrift ontleend, dat tevens een ernstige vermaning in zich bevat: "Wie zou U niet vrezen, o, Koning der Heidenen? Want het komt U toe; omdat toch onder alle wijzen der Heidenen en in hun ganse Koninkrijk niemand U gelijk is."

Vraag: Worden er aan de Heilige Geest Goddelijke eigenschappen toegekend?

Antwoord: De Heilige Geest, als eeuwig God, kan zich niet dan in Goddelijke eigenschappen openbaren en verklaren.
Onder deze eigenschappen noemen wij, evenals bij de Zoon in de eerste plaats de eeuwigheid. Reeds op de eerste bladzijden der Heilige Schrift vinden wij van Hem melding gemaakt in het scheppingsverhaal.
Daar wordt reeds gezegd, hoe de Geest, zwevend of broedend op de wateren, in het grote en majestueuze werk der schepping medewerkend invloeide. (Genesis 1: 2.)
Paulus bewijst die eeuwigheid van de Geest in het tekstwoord: "Hoeveel te meer zal het bloed van Christus, die door de eeuwig en Geest

zich zelf Gode onstraffelijk opgeofferd heeft, uw geweten reinigen van dode werken" enz.
In de tweede plaats wordt ook aan de Geest de overal- tegenwoordigheid toegekend.
In Psalm 139: 7 roept de. dichter: "Waar zou ik heengaan voor Uw Geest? Waar zou ik heenvlieden voor uw aangezicht?
Paulus betuigt de onafhankelijkheid van de Geest met de meer geciteerde woorden van 1 Cor. 12; 11: "Maar deze dingen alle werkt een en dezelfde Geest, delende aan een iegelijk in het bijzonder, gelijkerwijs Hij wil."
De alwetendheid van de Geest is geboekstaafd in 1 Cor. 2: 11: "- alzo weet ook niemand dan de Geest Gods" enz. En Petrus noemt Hem "G eest van Christus", die tevoren beduidde het lijden dat over Hem komen zou", of met andere woorden: Petrus kent de Geest de Profetieën toe.
In Jesaja 11:2 noemt hij de Geest: "de Geest der wijsheid en des verstande" en ten slotte voeren wij aan de smeekbede van de Psalmdichter (Ps. 143: 10): "Uw goede Geest geleide mij in een effen land."
Toch, onder alle genoemde eigenschappen, aan de Heilige Geest toegekend, vergete men niet die eigenschap, welke ons reeds in de generale uitdrukking van Zijn Naam geleraard wordt: heilig te zijn. Dit is Hij niet door mededeling, maar uit eigen natuur als waarachtig God.
Gelijk dus nu de Vader de Auteur van het verbond der verlossing is, de Auteur van al het zichtbare, en het Zoonschap Van Christus de grond waarop alles gebouwd is als op een
onwrikbare rots, zo ook is de Heilige Geest de adem van de Almachtige, waardoor alles vervuld wordt en waarvan alles doordrongen wordt, naar het eeuwig en almachtig werk Gods. Hij is de Levengever, maar ook de Levensonderhouden
Zonder invloeiïng van de Geest zoude het met al het geschapene in betrekking tot de natuur en met alle leven in betrekking tot de genade gelijk staan als met een bloem, die wel leeft, wel bloeit, wel tiert, maar' bij het minste gebrek aan vocht en voeding verwelkt en haar schoonheid verliest. Te dien opzichte heten wij dan ook de Heilige Geest de Inspirateur van al wat leeft en bestaat.
Het krachtigst wordt dit uitgedrukt door Elihu, waar hij het woord richt tot Job (in Job 34: 14, 15): "Indien Hij zijn hart tegen hem zette, Zijn

Geest en zijn adem zou Hij tot zich vergaderen: Alle vlees zou tegelijk de geest geven en de mens zou tot stof wederkeren."
Zo dus kunnen wij van de Geest zeggen, dat Hij het Alles is en de Vervuller van het ganse heelal, als de draagkracht, het leven en de adem van al wat bestaat.

Vraag: Worden er ook Goddelijke werken aan en Zoon en den. Heiligen Geest toegeschreven:?

Antwoord: Evenals aan de Vader worden aan beiden Goddelijke werken toegekend.
Ten opzichte van de Zoon behoeven wij slechts de eerste bladzijde dos Evangelies te doorlezen om Hem reeds dadelijk als het scheppende Woord te zien voorgesteld. Dat wij ons in dit beweren niet vergissen, bewijzen de uitlatingen der Profeten en Apostelen.
In Psalm' 33: 6 roept de dichter: "Door het Woord des Heeren zijn de hemelen gemaakt enz." en de meer geciteerde uitdrukking van Joh. 1: 1 luidt: "In den beginne was het Woord, en het Woord was bij God en het Woord was God."
Naast het werk der schepping is ook aan Christus het werk der onderhouding toegekend. Christus getuigt daarvan zelve in Joh. 5: 17: "Mijn Vader werkt tot nu toe en Ik werk ook."
Paulus gaat voort, Hem in Coloss. 1: 17 als de Onderhouder van het heelal te beschouwen en besluit dan met den, uitroep, naar Hebr. 1: 3: " . . . . En alle dingen draagt door het woord Zijner kracht," enz.
Om nu echter zijn Goddelijke werken meer van nabij te beschouwen, behoeven wij Hem slechts na te gaan in de gangen zijner omwandeling op aarde.
Zijne Goddelijkheid openbaart Hij daar in zijn wonderen en wel mag Hij daarvan zelve getuigen in Joh. 5: 21: "Want gelijk de Vader de doden opwekt en levend maakt, alzo maakt ook de Zoon levend, dien Hij wil." Ja, wel mag Hij antwoorden aan Johannes, als deze Hem vraagt of Hij de Christus is: "De blinden worden ziende en de kreupelen wandelen; de melaatsen worden gereinigd en de doven horen; de doden worden opgewekt en de armen wordt het Evangelie verkondigd." (Matth. 11: 5).
Inderdaad, Christus is het scheppende, het onderhoudende en regerende Woord, en openbaart zich daarin in zijn Goddelijke werken; maar

meer nog straalt die arbeid door in het werk' der verlossing. In betrekking tot dat werk 'heeft Hij
Zijn volk verlost door zijn bloed (Hand. 20: 28) en die gemeente Gods wordt geweid, beschermd en gevoerd tot de eindpaal van Gods eeuwig en vrijmachtig welbehagen, Daarom zegt ook de engel tot Maria: "Hij zal Zijn volk zalig maken", (Matth. 1: 27) dat is: hen brengen van het hoogste kwaad tot het hoogste/goed.
En dan, gelijk Hij dat Volk in majesteit heeft verlost, zal Hij ook éénmaal met de stem des Archangels de doden opwekken en zal van Hem vervuld worden, hetgeen geschreven staat in Johannes 5: 25: "Voorwaar, voorwaar zeg ik u, de ure komt en is nu, wanneer de doden zullen horen de stem des Zoons Gods, en die ze gehoord hebben zullen leven."
En deze wonderen geschiedden alle, opdat wij weten mochten "dat de Zoon des mensen macht heeft op de aarde, de zonden te vergeven" volgens Matth. 9: 6. En daarom: waar zouden wij eindigen, indien wij letten op de opwekking dier doden, het zenden zijns Geestes, het bewaren van Zijn kerk en ten slotte op het Rechterlijk oordeel, dat in zijn hand gegeven is, naar Job. 5: 22: 23, waar wij lezen: "Want ook de Vader oordeelt niemand, maar heeft al het oordeel de Zoon gegeven, opdat zij allen de Zoon eren, gelijk zij de Vader eren. Die de Zoon niet eert, eert de Vader niet, die Hen gezonden heeft."
Hij is het scheppende Woord in het rijk der natuur, maar ook het herscheppende Woord in het rijk der genade. "In Hem leven wij, bewegen wij ons en zijn wij", zegt de Apostel.
Van gelijke mate zijn nu ook de Goddelijke werken, aan de Heilige Geest toegekend.
Van de Zoon is opgetekend in Psalm 33: 6: "Door het Woord des Heeren zijn de hemelen gemaakt", maar terstond laat de dichter er op volgen: "door de Geest zijns monds al hun heir."
Schoon drukt ook Job de gedachte uit aan de Goddelijke werking van de Heilige Geest , waardoor al het geschapene te voorschijn treedt. In hoofdstuk 26: 13 van zijn boek zegt hij woordelijk: "Door Zijn Geest heeft Hij de hemelen versierd; zijn hand heeft de langwemelende slang geschapen."
De dichter van de 104^{e} Psalm herhaalt dit, als hij in vers 30 de onderhouding aantoont in het werk der schepping. Als dan bezigt hij de

woorden - "Zendt Gij Uw Geest uit, zo worden zij geschapen; en Gij vernieuwt het aangezicht des aardrijks."

In de natuur treedt de werking van de Geest dan ook overal te voorschijn, maar in niet mindere mate door Goddelijke inspiratie in het uitvoeren van zijn werk in de schepselen. Christus bezigt naar aanleiding van dit feit de woorden: "Maar indien Ik door de Geest Gods de duivelen uitwerp, zo is dan het koninkrijk Gods tot n gekomen" (Matth. 12: 28.) De woorden van 1 Cor. 12: 11, waarin gezegd wordt, dat de Geest deelt aan een iegelijk in het bijzonder. gelijkerwijs Hij wil", mogen hier nogmaals kort tot verdediging strekken.

De benaming als: "Geest der wijsheid en der openbaring in zijn kennis" (Godskennis) wordt aan de Heilige Geest toegekend, wat betreft het werk der genade, zo ook de benaming door Christus Hem gegeven in Johannes 3: 5:
Voorwaar, voorwaar zeg Ik u, zo iemand niet geboren wordt uit water en Geest, hij kan in het Koninkrijk Gods niet ingaan."
Nog eens. De Heilige Geest is de Levendmaker en de Vernieuwer des harten in het leerstuk der wedergeboorte, maar Zo ook is Hij de prediker der verlossing, die door Hem aan het hart der keurlingen wordt toegepast en verzegeld.
Het bewijswoord dezer stelling ligt in Eféze 4: 30.
"En bedroeft de Heilige Geest Gods niet, door welken Gij verzegeld zijt tot de dag der verlossing."
Nu nog iets. Nu wij deze werken toeschrijven aan deze Personen, hebben wij niet te verstaan alsof zij slechts werktuigen waren van de Vader. Nee, zij zijn een enig God, die alles werkt met een enige werking, maar die zich alleen naar orde van drie Personen openbaart en verklaart. De Vader werkt door de Zoon in de Heilige Geest, zowel in de natuur als in de genade. Ten slotte herhalen wij nogmaals: Het is een enig en Drieeenig God, die de schepping werkt, die onderhoudt en regeert; die zich in drie Personen, onderscheiden in arbeid, maar één in Wezen verklaart.

Vraag: Welke Goddelijke eer komt Hun toe?

Antwoord: Dat aan de Zoon en de Heilige Geest Goddelijke eer moet worden toegebracht, vinden wij op menige bladzijde der Heilige Schrift

als een noodzakelijkheid verklaard. Beschouwen wij dan ook die gewijde bladen in betrekking tot de Zoon, om daaruit de eer en de dienst, die wij aan Hem verschuldigd zijn, te putten, dan vinden wij een rijke brons
Christus zelf zegt in Johannes 14:: "Uw hart worde niet ontroerd; gijlieden gelooft in God, gelooft ook in Mij"
Dat de Zoon aangebeden moet worden en die ere ook volstrekt waardig is, evenals de Vader, vinden wij aangetekend in Filip. 2: 10:
"Opdat in in de naam van Jezus zich zou buigen alle knie dergenen, die in de hemel, die op de aarde en die onder de aarde zijn."
Hij is dus waardig te worden aangebeden, maar ook dient men Hem lief te hebben in de waardigheid zijns Persoon", want immers Paulus zegt in 1 Cor. 16: 22: "Indien iemand de Heere Jezus Christus niet lief heeft, die zij een") vervloeking. Maranatha."
De Heilige Schrift leert ons de noodzakelijkheid in Zijn Naam gedoopt te worden, in Matth. 28: 19 en in Psalm 2 lezen wij de zinsnede: "Kust de Zoon, opdat Hij niet toorne", enz.
Wij zijn verschuldigd Hem als de eerstgeborene te geloven, te belijden, te aanbidden en lief te hebben, gelijk Johannes zegt in hoofdstuk 5: 23: "Opdat zij allen de Zoon eren gelijk- zij de Vader eren" enz.; Johannes erkent Hem dus als een waarachtig God, die eenswezens is met de Vader.
Een gelijke ere zijn wij - ook volgens de Heilige Schrift - aan de Heilige Geest verschuldigd. In het Evangelie betoogt Christus te noodzakelijkheid, ook in Zijn Naam het Sacrament des Doop" te bedienen. Dit na te laten is dus een verloochening zijns Naam." Blijkens deze Goddelijke last zijn wij Hem ere verschuldigd en tevens vinden wij daarin de noodzakelijkheid uitgedrukt, Zijn Naam met ontzag te eerbiedigen; reden waarom Paulus dan ook zegt in Eféze 4: 30: "Bedroeft de Heilige Geest niet."
Den Heilige Geest smart aan te doen is een zonde, die zwaar wordt aangemerkt. Wat is het dan voor ons noodzakelijk; Hem ons lichaam toe te wijden, als een woning, een tempel Gods.
Paulus getuigt ten opzichte der Corinthiërs (3: 7): "Weet gij niet dat gij Gods tempel zijt en de Geest Gods in u woont? Zo iemand de tempel Gods schendt, dien zal God schenden: want de tempel Gods is heilig, welke gij zijt."
Na het aangevoerde zal wel niemand ontkennen, dat gezegde zaken de Godheid der Personen krachtdadig bevestigen.

Arminius stelt zich hiertegen op en zegt dat er geen woord in de II. Schrift gevonden wordt, waaruit de noodzakelijkheid blijkt, de Heilige Geest te aanbidden; maar op grond van het voren aangetoonde menen wij te kunnen volstaan met het zeggen dat het tegendeel waar is.
Christus, als de mond der Waarheid, beveelt het en zegt in Matth. 9: 38: "Bidt dan de Heere des oogstes, dat Hij arbeiders in zijn oogst "uitstote."
Christus erkent dus hierin de invloeiïng van de Heilige Geest , want ook op grond van andere tekstuitlatingen is te bewijzen, dat dit "uitstoten" der arbeiders mede een werkzaamheid is van de Heilige Geest . Hij, de Geest, is de Roeper tot het ambt van Profeet en Apostel; waarvan wij in de woorden van
Handelingen 1.3: 2 het bewijs vinden: "En als zij de Heere
dienden, en vastten, zei de Heilige Geest: Zondert mij af, beide Barnabas en Saulus tot het werk waartoe Ik hen geroepen heb.'
Dat nu die leiding en die gemeenschap van de Heilige Geest door de Apostelen geëerd werd en erkend; dat zij zich onder zijn leiding sterk hebben gevoeld in de strijd en in Hem een verweer vonden tegen de blaam, die door de massa van het volk in de ruime mate op hen werd gelegd, wordt ons duidelijk uit de brieven van Paulus. Telkens en telkens weer eindigt hij zijn brieven met de afsmeking van de Heilige Geest als een zegenbede aan de gemeente, waarheen hij zijn, brief richt. In 2 Cor. 13: 13 luidt die bede bijvoorbeeld: "De genade van de Heere Jezus Christus, en de liefde van God, en de gemeenschap van de Heilige Geest , zij met allen. Amen"
Johannes in zijn bede aan de zeven gemeenten van Klein- Azië de genade toebiddende, zegt (Openb. 1: 4) " .. Genade zij u en vrede van Hem, die is en die was en die komen zal" enz.
Weliswaar - en wij mogen dit niet ontkennen - is de noodzakelijkheid dier aanbidding in de Heilige Schrift niet veel geboekstaafd, maar wanneer wij in de huishouding des Evangeliums blikken, worden de drie Personen daar in heerlijkheid voorgesteld en wordt de Heilige Geest, als een oorzaak der gebeden, genoegzaam verklaard.
Het was nog ",Oud-Testamentisch toen God door de mond van Zacharias de woorden sprak: "Maar over het huis Davids en over de inwoners van Jeruzalem, zal ik uitstorten de geest der genade en der gebeden" enz. (Zach. 12: 10).

Maar wij vragen nog: waarom zou er breedvoeriger betoog nodig zijn? Reeds de Oud-Testamentische heiligen hebben in hun gebeden genoegzaam de noodzakelijkheid van de Heiligen
Geest als Persoon van aanbidding genoemd. "Verwerp mij niet van uw aangezicht en neem Uw Heiligen Geest niet van mij", zegt David in Psalm 51: 13, en hij erkent dien Heiligen Geest en Leidsman in Psalm 143: 10: "Uw goede Geest geleide mij in een effen land."
Kortom, welke ervaringen zich ook op het pad der gelovigen voordoen, hoeveel bevinding zij ook bespreken mogen en hoe schoon zij het werk Van Christus ook door hun gaven mogen verklaren, indien z ij de Heilige Geest missen als Toepasser van Gods weldaden aan hun harten, dan hebben
zij ook beslist geen deel en erve aan dat goede, hetwelk voor Gods keurvolk is weggelegd.
Paulus schrijft in Rom. 8: 9, deze woorden bevestigend:
"Doch gijlieden zijt niet in het vlees maar in de Geest zo anders de Geest Gods in u woont. Maar Zo iemand den Geest van Christus niet heeft, die komt Hem niet toe." En in 1 Cor. 12: 3 zegt hij: "Daarom maak ik u bekend, dat niemand, die door de Geest Gods spreek t, Jezus een vervloeking noemt; en niemand kan zeggen Jezus de Heere te zijn, dan door de Heilige Geest."
Zo dus is het de gelovigen gegeven, dat Hij door een oprecht geloof hen Christus deelachtig maakt en hen geleidt.
't Is dus van veel betekenis, wanneer God de Vader zegt, evenals in Ezechiël 36: 27: "En Ik zal mijnen Geest geven in het binnenste van u en Ik zal maken dat gij in mijn inzettingen zult wandelen en mijn rechten zult bewaren en doen."
In deze woorden wordt de zalige bediening en de schakel der Godsverering duidelijk verklaard. Ons rechte gebed dus moet zijn een bidden in de Heilige Geest, naar Rom. 8: 26. "En desgelijks komt ook de Geest onze zwakheden mede' te hulp: want wij weten niet wat wij bidden zullen, gelijk het behoort, maar de Geest zelf bidt voor ons met onuitsprekelijke zuchtingen. "
Ons gebed behoort ook te zijn door de Zoon, naar Joh. 14: 6: "Jezus zei tot hen: Ik ben de weg en de waarheid. En het leven. Niemand komt tot de Vader dan door Mij."

Ons gebed, ten slotte, behoort ook te zijn tot de Vader, naar Eféze 2: 18: "Want door Hem (Christus) hebben wij beiden de toegang door één Geest, tot de Vader."
Als we dit alles bemerken is hier zeker reden tot het schrijven der bede: dat er meer Godskennis en vooral meer separatie (onderscheiding) en helderheid mocht gekend worden, vooral ten opzichte van de wijze van bestaan van de drie Goddelijke Personen. Het lijdt wel geen twijfel of er zou ook een meerdere vertroosting gevonden worden, er zou een meerdere vruchtsopenbaring naar buiten worden gezien en meer zaligheid gesmaakt worden in het woord: "Dit is het eeuwige leven dat zij U kennen, de enigen en waarachtigen God en Jezus Christus, dien Gij gezonden hebt."

Vraag: Is het nodig dit leerstuk der Drie-eenheid te kennen tot zaligheid?

Antwoord: Ja, want ware het leerstuk der Drie-eenheid niet Zo klaar aangetoond, dan zouden de werken Gods voor ons oog als in een chaos liggen en wij misten de gemeenschap om tot het Godswezen te geraken. Immers juist door de leer der Drie-eenheid komen de onderscheidene Personen in dat Wezen, in hun onderscheiden en majestueuze arbeid, luisterrijk te voorschijn. Men krijgt, juist door deze leer, rechte gedachten van God en een overzicht over de mogelijkheid, hoe God, in een zalige gemeenschap met het schepsel, zich zelf kon wegschenken.
Is de Vader, als heilig Rechter, de handhaver der deugden en volmaaktheden, als eerste Persoon draagt Hij zorg, dat nimmer een dier deugden verloren gaat.
Juist de leer der Drie-eenheid doet verzoening zoeken met de Vader als Rechter, niet op grond van onze waardigheid, ook niet door reparatie van hetgeen eenmaal door Adam, en in hem, als ons verbondshoofd, ook door ons bedorven is, maar door de voldoening Van Christus, die, door de Vader gegenereerd en door Hem gezonden, aan zijn keurvolk gegeven is als een eeuwige kwitantie hunner schuld.
Ofschoon nu door de voldoening Van Christus de weg geopend is, om met God in harmonie te treden en met de Vader als Rechter te worden verzoend, toch - hoe laag God ook gebukt had om ons het middel der verzoening te prediken -- zou God nimmer zijn weldaden hebben kunnen kwijten en wij zouden die nooit aangenomen hebben, of de Heilige

Geest zou voor die Gift plaats moeten maken in ons hart en de weldaden van Christus daaraan moeten toepassen.
Kortom, de zaligheid zal door ons alleen worden gekend, indien wij de drie Goddelijke Personen kennen in de orde hunner bediening.
Christus predikte naar Johannes 6: 44 enige woorden, die te deze opzichte wel waard zijn, door ons overdacht te worden.
Hij zei daar o. a.: "Niemand kan tot Mij komen, tenzij dat de Vader, die Mij gezonden heeft, hem trekke en Ik zal hem opwekken ten uitersten dage." De gemeenschap met die Personen, als deel en erve der gelovigen, beschrijft ons 1. Johannes 1: 3 met de woorden: "Hetgeen wij dan gezien en gehoord hebben, dat verkondigen wij u, opdat ook gij met ons gemeenschap zoudt hebben en deze onze gemeenschap ook zij met de Vader en met Zijn Zoon Jezus Christus."
Zo zijn dus de Vader, de Zoon, de Heilige Geest drie Goddelijke Personen, maar niettemin één waarachtig God.
Psalm 68: 21 op die onderscheidene Personen door de namen wijzende, zegt: "Die God is ons een God van volkomen zaligheid; en bij de HEERE de Heere, zijn uitkomsten tegen de dood."
Een zalig voorrecht mogen wij het dus heten, wanneer die Drieeenheidsleer door ons recht geleerd en door ons recht gekend mag worden en wij vragen: wat onderscheidt ons dan van de Heidenwereld; aan wie deze leer nimmer bekend was; die nooit tot de rechte openbaring van Gods Wezen mocht geraken, maar die woelde en wekte in de duistere chaos van een veelgodendom en die blind rondtasten, zonder dat ooit een enkele lichtstraal der ware Godskennis tot haar doordrong.
Nog eens, een zalig voorrecht is het, die leer te kennen. Laat vrij Mohammed deze leer verwerpen; laat hij zich vrij Gods Profeet noemen, groter dan Mozes of Christus; ook deze Arabische ketter zal geoordeeld worden door Hem, boven wie hij zich verheven achtte.
't Is waar, schijnbaar legt hij de basis zijner leer op juisten grond en tegenover zijn bestrijders bezigde hij veel het woord van Deuteronomium 6: 4: "Hoor Israël, de Heere onze God is een enig Heere."
Maar wij antwoorden: Zeker, het is een eeuwige en zalige waarheid, dat de Heere een enig Heere is, maar niettegenstaande dit - en wij achten dit op grond van het vorenstaande ruimschoots bewezen - openbaart Hij zich in drie Personen.

Naast Mohammed, die als blinde heiden opwerper, ja ener secte die de Drieënheidsleer bestrijdt, zien wij echter het volk, dat wij eenmaal om Horeb geschaard zagen, waar zoveel wonderen Gods, in tekenen van donder en bliksem, voor hun ogen werden ontsloten. Dat dit volk deze leer bestrijdt achten wij treurig en tegelijk verschrikkelijk, en verschrikkelijker zal het voor hen zijn, wanneer zij in dien stand eenmaal door de van hen verloochenden Christus zullen worden geoordeeld.
Nee, dan achten wij Rome's kerk en het Griekse Genootschap; - zij mogen zich ook al in een duistere chaos bewegen - zij belijden toch de leer der Drie-eenheid, hoewel dikwerf alleen in uiterlijke vorm, terwijl toch de zalige omvatting dier leer niet anders verstaan wordt dan door het werk van de Heilige Geest , die zich in het hart van Zijn keurvolk openbaart.
Ook Socinus tracht deze leer te loochenen, maar eenmaal, maar dan te laat, zal ook hij begrepen worden onder hen, van wie de Psalmdichter zingt:
Ja, elk der Vorsten zal zich buigen,
En vallen voor Hem neer" enz.

Arminius, een heftig, zo niet de heftigste bestrijder, wil de Personen des Zoons en van de Heilige Geest verlagen tot werktuigen van de Vader en druist met zijn stellingen lijnrecht in tegen "Cle openbaring van Gods Woord.
Ook de Rationalisten - de mannen der rede - die wij als, bestrijders dier leer in de laatste plaats noemen - zij mogen lachend en spottend deze leer verwerpen, een leer die ver boven hun rede verheven is, toch zal zij blijven bestaan. Ondanks alle bestrijding, die voornamelijk gedurende de laatste eeuw van deze categorie is uitgegaan, staat zij nog hecht en pal en de bestrijders zijn gevallen.
Hoe tel en heftig de vijanden dezer leer ook optraden tijdens de loop, aller eeuwen, zij staat nog en is het leerstuk der zaligheid, de grond, waarop Gods kerke bouwt, de grond waarop de staf des Geloofs een rustpunt vindt en het anker der Hoop een onwrikbare bodem.
Die leer der Drie-eenheid, is en blijft een zalig genot, maar ook een eeuwige grond die noodzakelijk gekend moet worden, zullen wij althans gerust leven bij de zekerheid, eenmaal op de donzen peluw van vrije genade het hoofd neer te leggen.

AFDELING 5: Gods besluiten en de voorverordinering

Vraag: Aangezien wij uitvoerige beschouwingen hebben gewijd aan de openbaring Gods in de leer der Drie-eenheid, komen wij thans - als zijnde dit de meest gevoeglijke overgang - tot een beschouwing van Gods werken en wel in de eerste plaats tot een beschouwing van de leer Zijner besluiten.

Wat - Zo zij dus de eerste vraag - verstaat ge door Gods besluiten?

Antwoord: Gods besluiten zijn met zijn Wezen één geheel. Hij is de besluitende God en als zodanig zijn Zijn besluiten, de eeuwige bepalingen in zijn verstand en wil ten opzichte van allo dingen die zouden worden, of geschieden.

Uit hoofde dezer zekerheid is de leer van Gods besluiten de schakel tussen het Wezen Gods en de openbaring Zijner werken. God is niet een blinde natuurkracht, maar Hij werkt Zijn besluiten met een krachtige en volstrekt vrij machtige zelfbepaling als de hoogste Rede. Dat deze besluiten en daarom dus ook de onderwerpelijke leer dezer Goddelijke besluiten noodzakelijk is, is duidelijk en behoeft wel geen' uitvoerige uiteenzetting van feiten.

Immers, in deze werken wordt de daadwerkelijkheid Gods geopenbaard. Om een voorbeeld te noemen: Er moet iets in God zijn, dat zijn almacht bepaalt ten opzichte van hetgeen Hij werkt, want anders zou zijn werk gelijk zijn als zijn almacht, dat is oneindig. Duidelijk kan het dus nu zijn dat God al zijn werk, dus ook in het toekomstige, uitvoert krachtens een van eeuwigheid gemaakt bestek, hetwelk wij Gods besluit noemen. Ter meerdere verklaring zij nog dit gezegd: Wanneer God niet geëvenredigd een besluit zou werken, dan zouden zijn werken krachtens de natuur van Gods Wezen moeten zijn, evenals bijvoorbeeld het vuur de eigenschap bezit te verteren, terwijl het water de bloot natuurlijke eigenschap bezit vochtig te maken of te bevochtigen, maar hiervan is ten opzichte van Gods werk geen sprake. In vorenstaande woorden hebben wij reeds aangetoond, hoe deze werken dan noodzakelijk even duurzaam moesten zijn als Gods Wezen zelve. Ware nu dit laatste waar, dan zou God ook van eeuwigheid scheppende moeten zijn

geweest, maar deze gedachte druist lijnrecht in tegen de regelen, die daaromtrent in het Evangelie zijn neergelegd.
In Genesis 1: 1 zegt Mozes: "In den beginne schiep God" enz. En in Hebr. 4: 3 zegt de Apostel onder meer: "Hoewel Zijn werken van de grondlegging der wereld af al volbracht waren."
De noodzakelijkheid dier besluiten in God treedt dus glashelder tevoorschijn. Alle dingen die geschieden, geschieden overeenkomstig dat besluit en niets gebeurt bij geval. 'God moet van eeuwigheid besloten hebben zijn werken uit te voeren, want Zo niet, dan zonde Hij onkundig moeten zijn geweest van de dingen, die toekomstig geschieden zouden, maar dit is met Gods wezen niet bestaanbaar en Handelingen 15: 18 zegt hiervan: "Gode Zijnen al Zijn werken van eeuwigheid bekend."
Er is wel een deelsgewijze verandering van werk, waarvan toch het eindresultaat hetzelfde blijft, namelijk de eer en verheerlijking van het Godswezen. Ten overvloede willen wij hier nog even verwijzen naar een vorig hoofdstuk in dit werk, waarin het gebeurde niet Hizkia uitvoerig wordt uiteengezet als een verandering van de wil des bevels; maar niet van dien des besluits.
In één woord: God besluit niets dat niet met zijn natuur in overeenstemming zou kunnen zijn en hetgeen door Hem besloten wordt, wordt ook zekerlijk op tijd en ter plaatse door Hem volbracht, volgens Jeremia 10: 10 en Romeinen 3: 4, uit welke bewijsplaatsen kernachtig blijkt, dat Gods besluiten eeuwig zijn en in niet mindere mate volstrekt.

Vraag: Zijn er ook besluiten Gods onder voorwaarden, die van 's mensen vrije wil afhangen?

Antwoord: Gods besluiten zijn niet afhankelijk van enig schepsel en zijn ook niet conditioneel, dat wil zeggen onder enige voorwaarde genomen, hoewel sommige ketters, zoals Pelagius en Arminius, zich verstouten durfden Zijn besluiten conditioneel te stellen onder voorwaarde van geloof en bekering; zij rekenden dus de uitvoering dier besluiten slechts als uitvloeisel van geloof en 'goede werken, indertijd door het schepsel verricht en door God, in zijn Voorzienigheid, voor- afgezien.
Op grond der Schriften durven wij krachtig tegen deze drogredenen in het krijt te treden. Immers, wanneer deze stellingen waarheid bevatten, dan zou de tweede oorzaak, dat is: geloof en goede werken, gemaakt

worden tot de eerste oorzaak, .dat is het besluit Gods, of met andere woorden: indien, er oorzaak in het schepsel kon zijn, dat het besluit van Gods Wezen kon veranderen, dan zou dus, volgens de stelling der Arminianen en Pelagianen, het schepsel zelve de eerste en bepalende oorzaak zijn van zijn eigen zijn, van zijn eigen werking, enz. Uit dit alles zal het zelfs de meest eenvoudige duidelijk worden, dat deze stelling veel Godslasterlijks en veel Godonterends bevat, aangezien deze leer aan God als heilig Wezen een eeuwige Soevereiniteit betwist. De allerhoogste volmaaktheid wordt aan God ontzegd en wanneer dus dat besluit, dat God zelve als besluitend God genomen heeft, gezegd wordt afhankelijk te zijn van de gedragslijn van het schepsel, dan kan het ook absoluut geen besluit Gods meer genaamd worden. En tevens nog dit. Zou een besluitend God conditioneel zijn of afhankelijk, dan staat het ook onbetwistbaar vast, dat dan alles conditioneel moest zijn in God als Heilig Wezen, maar wij eindigen met de bemerking, dat de besluiten in God slechts één daad zijn, overeenkomstig de volmaaktheid van zijn Wezen, zodat daarom ook alle besluiten even onveranderlijk en van even gelijke vastheid zijn.

Wij mogen niet ontkennen, dat er meermalen in Gods Woord spraak is van geloof en bekering als voor, waarde, maar - en dit verlieze men niet, uit het oog - deze voorwaarde is mede in Gods besluit opgenomen,

Uit enige Schriftbewijzen zullen wij trachten een en ander duidelijk te maken.

God besluit Petrus zalig te maken, op voorwaarde van geloof en bekering, maar tegelijk heeft God besloten geloof en bekering in hem te werken en God zelve heeft dit ook dadelijk in hem gewerkt. Deze voorwaarde dus, wordt wel tot het schepsel verklaard, maar deze voorwaarde, verklaard tot het schepsel, is geen argument waarnaar Gods besluiten genomen zijn of waarvan God zich afhankelijk heeft gesteld. Dat is een onmogelijkheid en beslist ondenkbaar.

God besluit Petrus zalig te maken en. God besluit dus tevens, de daad van geloof en bekering zelf in Petrus te werken.

Duidelijker nog herhalen wij: God besluit Petrus zalig te maken, zodat het besluit tot Petrus zaligheid en de voorwaarde, waarop hij zalig zou worden, èèn besluit is, zowel formeel als materieel.

Nu werpe men hier niet tegen in, dat Gods voorkennis door deze leerstellingen miskend wordt. Nee, God zelve neemt Zijn besluiten, maar ook besluit Hij zelve deze besluiten op tijd en ter plaatse te volvoeren.
Arminius gaat echter nog verder en beweert dat de mens een vrije wil heeft om het goede te doen en het kwade na te laten.
Natuurlijk geeft deze stelling aanleiding tot de bewering, dat Arminius hiermee de vrijmacht Gods, die Hij in het nemen zijner besluiten openbaart, totaal verloochent.
Trouwens, Arminius zelve schijnt iets van deze zekerheid begrepen te hebben, want hij gaat voort en zegt, dat sommige van die besluiten volstrekt, en sommige conditioneel zijn. Onomwonden gaat hij, dus scheiding maken in het een en eeuwige Godsbesluit.
Maar er is meer. Indien deze stelling waarheid bleek en er werkelijk volstrekte en conditionele besluiten door God genomen waren, dan zou daaruit aanstonds moeten volgen, dat de conditionele besluiten gegrond moesten zijn op de volstrekte besluiten, maar ook dit is met de aard van het Goddelijk Wezen in flagrante strijd, terwijl men toch, indien men Arminius leerrede wenst te handhaven, tot geen andere conclusie komen kan, hetwelk wij door een voorbeeld zullen trachten op te helderen.
God had Adam geschapen krachtens Zijn volstrekt besluit en toch zou God niet geweten hebben wat Adam doen zou, immers, op grond van de vrije wil, zoals Arminius dien leert was Adams zondedaad willekeurig en tevens bij God niet voorzien, aangezien deze daad toekomstig was, terwijl God ook niet voorwetende is, omdat Hij dit laatste besluit conditioneel stelde; nu zal men toch aanstonds moeten toestemmen, dat deze leerstelling aanleiding geeft tot het doorvloeien van de grootste ongerijmdheid.
God zou, indien Arminius waarheid sprak, meermalen voor omstandigheden komen te staan, waarop Hij niet gerekend had; maar dit is een leerstuk van Godslasterlijke aard. En trouwens, wij wensen hier nog een enkel citaat te bezigen uit het werk van Groen van Prinsterer: *Handboek van de Geschiedenis des Vaderlands, dat* in deze zaak nog een nieuw gezichtspunt opent.
Op bladzijde 284 zegt hij o. a. dat de rechtvaardiging is door het geloof alleen en niet uit de werken en deze leer, zo betoogt hij verder: "is ingeweven in het ganse verlossingswerk, want is de zondevergeving niet

uit vrije genade, dan is zij om iets in de mens, dan is deze niet geheel bedorven en heeft enige vrijheid van wil; de Zaligmaker is (dan ook) niet algenoegzaam, niet geheel onmisbaar; verbetering en volmaking en geen bekering en wedergeboorte wordt vereist, de rechtvaardiging is dan om het geloof, niet meer enkel door het geloof, om enige verdienstelijkheid en niet enkel om het zoenoffer van de Heere."
Tot dusver Groen van Prinsterer.

Maar er is meer. Indien God besloot een schepsel te scheppen en niet wist hoe dit schepsel doen zou, zou dan - Zo dringt zich de vraag aan ons op -- dat schepsel zijn Goddelijke Maker niet beschamen?
Zal Hij, die dit vat geformeerd heeft naar zijn eeuwig besluit, niet de macht bezitten het ene vat ter ere en het andere ter onere te stellen?
Nee, de grondslag waarop Arminius bouwt, kan onmogelijk een grondslag zijn waaraan enig geloof is te hechten. Het eeuwige Godsbesluit is dat einde, waartoe Hij alles gewrocht heeft tot zijn eer en tot zijn heerlijkheid, en als besluitend God is Hij de Alfa en de Omega, de besluitende, scheppende, onderhoudende en uitvoerende Jehovah.
Gods besluit is dus een eeuwig besluit, dat de kleinste bijzonderheden in zijn werking omsloten houdt, zowel wat betreft de dingen die zijn, als wat betreft de dingen die toekomstig zijn.

Vraag: Gods besluiten zijn dus van autoriteit, maar gaan zij ook over alle dingen?

Antwoord: Zij gaan over alle dingen. Niets gebeurt, niets geschiedt, of het is alles overeenkomstig de wil van de Almachtige. Zij gaan over redelijke en redeloze schepselen. Zij gaan ever levende, maar ook over levenloze voorwerpen want "God werkt alles naar de Raad Zijns willens", naar Eféze 1:11.
God leidt en bestiert, op grond van zijn eeuwig besluit, zowel het goede als het kwade; het goede werkende en het kwade toelatende en bestemmende tot een zeker einddoel. Dit alles wordt voornamelijk door de Apostel op de groeten Pinksterdag gepredikt, als hij leert, boe het kwaad des mensen door God wordt toegelaten en naar zijn eeuwig voornemen wordt uitgevoerd. Wij horen daar ten slotte, hoe de Apostel de Joden beschuldigt van de Messiasmoord, maar tevens hoe hij de daad van die moord doet uitkomen als een heerlijkheid voor Gods kerk,

In Handelingen 2: 23, 4 zegt de Apostel woordelijk: "Deze, door de bepaalden Raad en voorkennis Gods overgegeven zijnde, hebt gij genomen en door de handen der onrechtvaardigen aan het kruis gehecht en gedood."
"Welken God opgewekt heeft, de smarten des doods ontbonden hebbende, alzo het niet mogelijk was, dat Hij van dezelve dood zonde gehouden worden."
Zo dan besluiten wij, dat niets door het schepsel verricht kan worden of het geschiedt overeenkomstig het eeuwig besluit, door God genomen, opdat het verricht worde naar zijn heiligen wil en tot volmaking van zijn werk. Ja, al wat leeft en ademt is onvoorwaardelijk een dienaar van dat besluit.
Maar men zal vragen, legt dan dit Godsbesluit geen dwang op de mens? Op deze sterk geformuleerde vraag kan het antwoord even beslist ontkennend luiden. Dat besluit houdt zelfs de vrijheid van schepsels wil krachtig . staande. Alle werkoorzaken zullen vrij naar dat eeuwig besluit werken, zoals de noodzakelijkste werken slechts werken kunnen.
De geschiedenis van Farao, de koning van Egypte, bevat te deze opzichte veel leerrijks.
In betrekking tot de uittocht der kinderen Israëls uit het Egyptische koninkrijk zegt God in Exod. 3: 19, 20: "Maar Ik weet, dat de koning van Egypte ulieden niet zal laten gaan; ook niet door een sterke hand."
"Want Ik zal mijn hand uitsteken en Egypte slaan met al mijn wonderen, die Ik in het midden deszelven doen zal daarna zal hij ulieden laten vertrekken."
Uit bovenstaande gebeurtenis, wordt aanstonds duidelijk dat de oorzaak, naar Gods besluit, zich openbaart geheel overeenkomstig de natuur en het karakter der middellijke zaken of personen. (In dit geval is dus Farao.)
Gebeurlijke oorzaken werken gebeurlijk; noodzakelijke oorzaken werken noodzakelijk.
Ter kenschetsing van de wijze, waarop God Zijn besluit werk en als bewijs der beslistheid daarvan, zij hier nog geciteerd het woord van Jesaja 44. "Die het woord zijns knechts bevestigt, en de raad zijner boden volbrengt; die tot Jeruzalem. zegt: "Gij zult bewoond worden, en tot de steden van Juda: Gij zult herbouwd worden en Ik zal haar verwoeste plaatsen oprichten."

"Die tot de diepte zegt: Verdroog, en Uw rivieren zal ik verdrogen."
"Die van Kores zegt: Hij is Mijn herder en hij zal al Mijn welgevallen volbrengen, zeggende ook tot Jeruzalem: word gebouwd; en tot de tempel: word gegrond." (Vs. 26-28). Hoe wij dus Gods besluit moeten verstaan, mogen wij afdoende aangetoond achten en eveneens de wijze, waarop de almacht van Gods besluit heerschappij voert over alle schepselen in volstrekte soevereiniteit.

Vraag: Gaat Gods besluit ook over de eeuwigen staat der redelijke schepselen?

Antwoord: De Heilige Schrift leert ons, dat geen haar van ons hoofd en zelfs geen musje ter aarde vallen zal, zonder de wil van de Almachtige; en dit wetende is men zeker alleszins gerechtigd tot het uiten van de Vraag: Indien dan Gods besluiten over al het zichtbare, al het tijdelijke en over alle eindige voorwerpen gaan, hoeveel te meer zal zich dan Gods besluit wol openbaren over het eeuwigheidsbestaan van het schepsel?
Voor het eerste vinden wij bewijsgrond genoeg in de woorden van Matth. 10:29 en 30: "Worden niet twee musjes om een penningske verkocht? En niet een van deze zal op de aarde vallen zonder Uw Vader. En ook Uw haren des hoofds zijn alle geteld."
Op deze wijze, zoals dit door het geciteerde tekstvers voldoende is aangegeven, openbaart zich Gods Raadsbesluit over alle redelijke schepselen in betrekking tot hun eeuwigheidsbestaan. God voorziet het einde van allen zonder enige onzekerheid en Hij heeft reeds van eeuwigheid van elk schepsel de bestemming tot de eeuwigheid bepaald.
De grondslag dezer voorkennis kan dus alleen zijn het feit, dat alles door Rem zelf bepaald is; en hetgeen door Hem bepaald is, wordt ook - wij hebben dit reeds meer bewezen - beslist tot uitvoering gebracht.

Vraag: Hoedanig wordt dit besluit in betrekking tot de eeuwigen staat der redelijke schepselen nader verklaard?

Antwoord: Het Godsbesluit in betrekking tot de eeuwige staat van het redelijk schepsel heet Predestinatie of Voorverordinering. Wij verstaan daardoor de bepaling Gods aangaande de eeuwigen staat van de mens, beide van zaligheid en van rampzaligheid; van de mensen, die in

zonden en misdaden gevallen zijnde, onderscheiden worden in uitverkorenen tot zaligheid en verworpenen tot verdoemenis.
Tijdens de loop aller eeuwen is dit leerstuk in de Godgeleerde wereld het struikelblok geweest voor velen en menige vurige pijl werd reeds afgezonden op dit bolwerk der Gereformeerde Geloofsleer. Men noemt het een "harde" leer. Reeds in de dagen van Augustinus werden personen aangetroffen, die het niet geoorloofd vonden dit leerstuk te prediken in de gemeente, en nog steeds zijn hun navolgers bij grote getallen zijn aan te wijzen.
Christus daarentegen heeft met zijn Apostelen meermalen over dit leerstuk gesproken en de waarheid dezer stellingen verdedigd.
Christus zegt in Matth. 11: 25, doelende op de verborgenheid van het Godsbesluit: "Ik dank U, Vader, dat Gij deze dingen voor de wijzen en verstandigen verborgen hebt en hebt dezelve de kindertrens geopenbaard." Paulus ontvouwt krachtig, zonder enig voorbehoud, de grondslag van dit besluit en zegt in de verzen 29 en 30 van Romeinen 8: "Want die Hij tevoren gekend heeft, die heeft Hij ook tevoren verordineerd, den beelde Zijns Zoons gelijkvormig te zijn, opdat Hij de eerstgeborene zij onder vele broederen. En die Hij tevoren verordineerd heeft, deze heeft Hij ook geroepen; en die Hij geroepen heeft, deze heeft Hij ook gerechtvaardigd en die Hij gerechtvaardigd heeft, deze heeft Hij ook verheerlijkt." Aan Timotheüs schrijft Paulus de niet minder veelzeggende woorden: "Evenwel het vaste fundament Gods staat, hebbende deze zegel: De Heere kent degenen, die de Zijne zijn", enz. Bij dit alles kunnen wij slechts herhalen: dat het machtige aanslagen waren, die de rol der verkiezing heeft moeten trotseren. Heilloze dwalingen zijn tegen dit leerstuk ingebracht, die het beukten als woedende golven, maar toch is en blijft dit leerstuk de altijd hechte zuil, waarop Gods kerke bouwt.
Voor Gods volk en zijn Sion op aarde bevat dit leerstuk slechts stof tot dankerkentenis, naar 2 Tess. 2: 13: "Maar wij zijn schuldig altijd God te danken over u, broeders! die van de Heere bemind zijt, dat U God van den beginne verkoren heeft tot zaligheid, in heiligmaking van de Geest, en geloof der waarheid."
Dit leerstuk is het fundament en de grondslag van hun vertrouwen, naar het woord van 2. Tim. 2: 19 .. "De Heere kent degenen, die de Zijne zijn", enz.

Het is hun een bron van troost, van blijdschap onder druk en kruis, naar Lukas 10:: "Maar .verblijdt u daarin niet, dat de geesten u onderworpen zijn, maar verblijdt u veel meer, dat Uw namen geschreven zijn in de hemelen." Dat leerstuk, ten slotte, biedt hun een aandrift tot heiligmaking, volgens Eféze 1: 4:
"Gelijk Hij ons uitverkoren heeft in Hem, voor de grondlegging der wereld, opdat wij zouden heilig en onberispelijk zijn voor Hem, in de liefde."
Niemand zal na al het aangevoerde kunnen ontkennen, dat dit leerstuk in de Heilige Schrift krachtig geleerd wordt, maar toch aarzelen wij niet met de erkenning, dat het een verborgenheid bevat, waarvan de diepten voor het menselijk verstand gesloten blijven en waaraan wij geen andere verklaring kunnen geven, dan dat het zijn rustpunt vindt in Gods vrijmachtig en soeverein welbehagen.
Beslist zij daarom hier plaats gegeven aan de conclusie, dat dit leerstuk voorzichtig geleerd dient te worden en dat in hoofdzaak moet worden voorgesteld de eis van de wil des bevels, ons in Gods Woord geboekstaafd naar Johannes 3: 18: "Die in Hem gelooft, wordt niet veroordeeld; maar die niet gelooft, is alrede veroordeeld, dewijl hij niet heeft geloofd in de Naam des eniggeboren Zoons van God,"
Alleen dan, wanneer het keurvolk Gods, onder de ellende gebukt, het hoofd neerbuigt of neerligt voor de drijver in tijden van vervolging, dan alleen zij plaats gegeven aan het woord, dat Gods besluit ten grondslag heeft en dan alleen kan troosten het woord van Romeinen 8:: "Want die Hij tevoren gekend heeft, die heeft Hij ook tevoren verordineerd", enz.
Dat overigens dit Latijnse woord: "Predestinatie" Schriftuurlijk ontsloten wordt, behoeft wel geen breedvoerig betoog.
Paulus spreekt van een "verordineren" in Eféze 1: 5: "Die ons tevoren verordineerd heeft tot aanneming tot kinderen, door Jezus Christus, in zich zelf, naar het welbehagen van zijn wil", en Judas zegt in vers 4 van zijn algemenen brief: "Want er zijn sommige mensen ingeslopen, die eertijds tot ditzelve oordeel tevoren opgeschreven zijn", enz.
Judas bezigt dus het woord "opschrijven" en van een "welbehagen" ten opzichte van dit Raadsbesluit wordt ook gesproken door Christus, in Matth. 11: 26: "Ja, Vader, want alzo is geweest het welbehagen voor U."
Deze Predestinatieleer is dus ontsloten in een verkiezing en een verwerping, maar juist wat dit laatste betreft, wilden velen wel de verkie-

zing accepteren, maar niet de verwerping. Deze lering is echter in strijd met Gods Woord en een onoverkomelijke tegenwerping vonden haar aanhangers in Matth. 25: 41: "Dan zal Hij zeggen ook tot degenen, die ter linkerhand zijn: Gaat weg van Mij, gij vervloekten! in het eeuwige vuur, hetwelk de duivel en zijn engelen bereid is."
Weer anderen gaven als hun mening te kennen, dat de verwerping slechts een tijdelijke achteruitstelling zou zijn, maar ook deze redenering gaat niet op.
Immers, de een is gesteld tot het eeuwige leven, de ander tot de eeuwigen toorn en aan beiden wordt dit besluit eeuwig verklaard.
De Predestinatie als besluit omtrent verkiezing en verwerping beide, is een inblijvende en eeuwige, daad in God, zonder verandering of vermeerdering; zonder vroeger of later, maar alleen ten opzichte van onze bevatting en naar de blik der lens van ons geestesoog is er een orde waar te nemen, namelijk: de een zaak wordt voorgenomen om of voor de andere zaak. Toch moeten wij God beschouwen als de werkoorzaak van al wat leeft, bestaat, geschiedt en verricht wordt, en niet de minste onduidelijkheid bevat het woord, vervat in Romeinen 9:17, hetwelk een der hechtste pilaren is, waarop de leer der Goddelijke besluiten rust: "Want de Schrift zegt tot Farao: "Tot ditzelve heb Ik u verwekt, opdat Ik in u mijn kracht bewijzen zou en opdat Mijn Naam verkondigd worde op de ganse aarde."
Wil men overigens nog een schone uiteenzetting dezer leer, dan verwijzen wij, ten slotte- naar artikel 16 der Nederlandse Geloofsbelijdenis, dat te dien opzichte een scherp belijnde formule bevat.

Vraag: Bestaat het besluit der verwerping hierin, dat God een deel der mensen tot de zonde als middel, en tot de verdoemenis als einde, voorbestemd heeft?

Antwoord: Het doeleinde Gods kan onmogelijk de verdoemenis .van het schepsel, maar alleen de betoning Zijner rechtvaardigheid zijn en het middel, om tot dat doel te geraken, is niet de zonde - een heilig God kan de zonde niet werken of toepassen - maar alleen de rechtvaardige verdoemenis der zondaren, om hun zonden; dus het einde der zaak is in. Gods besluit het eerste.
Al verwerpt men nu ook het besluit der verwerping, dan neemt dit nog de zwarigheid niet weg, aangezien toch duidelijk in de oorkonden der

Heilige Schrift staat aangegeven, dat niet alle mensen zalig worden. Matth. 25: 46 zegt dienaangaande: "En deze zullen gaan in de eeuwige pijn; maar de rechtvaardigen in het eeuwige leven."
En bovendien, er is nog iets, dat men niet uit het oog mag verliezen. En wel dit: God had de zonde en het lijden kunnen verhoeden, ware dit zijn eeuwig besluit geweest, maar de zonde is gekomen door de moedwillige daad van ons eerste verbondshoofd Adam en dientengevolge kwam ook, krachtens Gods rechtvaardigheid, de straf. Ten opzichte van onze bevatting is nu de straf een gevolg der zonde, maar ten opzichte van Gods besluit is de straf een vrucht van het eeuwig besluit Gods, gelijk ook het zalig worden een vrucht van dat besluit is.
Velen zijn er nog, die wel willen aannemen, dat God alwetend is en dus in zijn "Voorzienigheid" wel reeds van tevoren weet, wie zalig en wie niet zalig worden zal, maar de verwerping en verkiezing, als grond van Gods besluit, verwerpen zij, want, zo verklaren zij dan: "God schept niemand om verdoemd te worden"; maar zij verliezen uit het oog, dat zij hier met zich zelve in tegenspraak komen.
Indien toch God alwetend is, weet Hij dus ook (en dit stemmen dergelijke personen toe) wie verloren zal gaan, maar waarom, zo vragen wij dan weder, heeft God dan zulk een mens geschapen, daar God, nog voor Hij dien mens schiep, toch wist dat deze eenmaal der verdoemenis onderworpen zou worden?
Datgene dus, wat dergelijke personen onnodig trachten te weerleggen (onnodig, omdat ook wij zeggen dat God niemand tot de verdoemenis schept) verkondigen zij zelf.
En daarom, niets blijft er dus over dan het eeuwig besluit Gods, gegrond op zijn eeuwige Soevereiniteit, maar de rampzaligheid ten opzichte van de mens, blijft diens eigen schuld door moedwillige afval. Een dergelijke daad van 's schepsels zijde wordt ons gekenschetst in Handelingen 13: 46 in deze bewoordingen: "Maar Paulus en Barnabas, vrijmoedigheid gebruikende, zeiden: Het was nodig, dat eerst tot u het Woord Gods gesproken zou worden, maar nademaal gij hetzelve verstoot, en (I zelf des eeuwigen levens niet waardig oordeelt, ziet, wij keren ons tot de Heidenen."
De verwerping wordt dus, evenals de verkiezing, als een beslist vrijmachtig besluit Gods, krachtens zijn Soevereiniteit openbaar.

Besluiten wij nu dit antwoord niet de woorden van 1 Thessalonicenzen 5:9, waaruit zowel de verwerping als de verkiezing blijken mag: "Want God heeft ons niet gesteld tot toorn, maar tot verkrijging der zaligheid door onze Heere Jezus Christus."

Vraag: Wanneer is die verkiezing geschied?

Antwoord: Is de verkiezing het besluit Gods en is het Wezen Gods de besluitende God zelve, dan ligt het bij die wetenschap voor de hand, dat de verkiezing van eeuwigheid is geschied. Eféze 1: 4 predikt ons dan ook: "Gelijk Hij ons uitverkoren heeft in Hem voor de grondlegging der wereld", enz.

Uit de volgende woorden van vorenstaand tekstvers: "opdat wij zouden heilig en onberispelijk zijn voor Hem in de liefde", mag bovendien nog onbetwistbaar blijken, dat de verkiezing dus dat onveranderlijk besluit Gods is, waardoor Hij besloten heeft, sommige mensen door het geloof in Christus Jezus zalig te maken, tot roem zijner genade. De verkiezing is geen tijdelijke daad, maar is geschied voor de grondlegging der wereld. Bovenstaand citaat uit de Heilige Schrift zegt dit letterlijk en toch worden naast dit woord nog vele andere gevonden, die dit leerstuk stempelen als een daad, die van eeuwigheid is geschied. Zo bijvoorbeeld zegt 2 Timotheüs 1: 9: "Die ons heeft zalig gemaakt en geroepen met een heilige roeping, niet naar onze werken, maar naar zijn eigen voornemen en genade, die ons gegeven is in Christus Jezus, voor de tijden der eeuwen."

De oorzaak waaruit de verkiezing plaats heeft, wordt eveneens getekend in bovenstaand woord, maar in niet mindere mate in Romeinen 9:16: "Zo is het dan niet desgenen die wil, noch desgenen die loopt, maar des ontfermenden Gods." Alleszins zij men dus gerechtigd tot de bewering, dat wij dit besluit der verkiezing als een daad van eeuwigheid moeten aanmerken, temeer omdat Sommigen zeggen, dat eerst de daad der verkiezing bij de roeping of de wedergeboorte wordt uitgevoerd.

Op grond der Schriften zij echter verklaard, dat de roeping of wedergeboorte slechts enkel en alleen als een vrucht der verkiezing, in de tijd in het onderwerp verklaard wordt. Sommigen vragen of Christus dan niet de verdienende oorzaak is en wij antwoorden: Zeker, Christus is de verdienende oorzaak onzer zaligheid, maar van Hem kan niet gezegd wor-

den, dat Hij de verdienende oorzaak onzer, verkiezing is, dewijl Hij, Christus, naar Zijn Borgtochtelijke waardigheid, zelf een productie van de verkiezing is en uitverkoren om het soeverein welbehagen Gods in het schepsel te openbaren, voor hetzelve eeuwig te voldoen en dat uit te voeren, naar 1 Petrus 1: 20: "Dewelke (Christus) wel voorgekend gis geweest voor de grondlegging der wereld, maar geopenbaard is in deze laatste tijden om uwentwil." Zie ook Jesaja 42; 1.
Christus dus is de werkende oorzaak onzer zaligheid en van eeuwigheid voorgekend, om die zaligheid te verdienen, naar Eféze 3: 11: "Naar het eeuwige voornemen, dat Hij gemaakt heeft in Christus Jezus, onzen Heere."

Vraag: Is die verkiezing algemeen; zijn alle mensen verkoren?

Antwoord: Indien die verkiezing algemeen was, dan zou dit besluit in de eerste plaats geen verkiezing genaamd kunnen worden. Verkiezen wil zeggen separatie of onderscheid maken tussen twee of meer onderscheiden partijen, personen of soorten, zou nu trouwens de verkiezing algemeen zijn, dan moesten ook alle mensen wedergeboren worden en daarna ook zalig, hetgeen aanstonds de verkiezing als een krachteloos besluit zou brandmerken. Deze beschouwing bevat echter niet de minste waarheid en is al dadelijk in Lijnrechte tegenspraak met Matth. 20: 16: "Alzo zullen de laatsten de eersten zijn, en de eersten de laatsten: want velen zijn geroepen, maar weinigen uitverkoren."
Tegen dit gedeelte der verkiezing werd meermalen 1 Timotheüs 2: 4 als tegenbewijs aangevoerd, waar de Apostel over God sprekende, zegt: "Welke wil dat alle mensen zalig worden en tot kennis der waarheid komen." Wanneer wij echter de verzen, welke aan dit tekstvers voorafgaan, aandachtig beschouwen, behoeven wij werkelijk niet lang naar de juiste verklaring van dit Apostolische woord te zoeken; zulke verklaringen worden meermalen in Gods Woord aangetroffen; maar zij zijn slechts een uiting van de bevelende wil des Heeren. Immers, ook Oud-Testamentisch werd reeds gepredikt: "Wendt U naar Mij toe, alle gij einden der aarde; want Ik ben God en niemand meer."
Deze uitdrukkingen zijn dus niet met ons voorafgaand gezegde strijdig, maar zij stellen de mens de bevelende wil Gods voor en wijzen het schepsel op de noodzakelijkheid om een God te kennen voor zijn hart.

Waar de verborgen dingen zijn voor de Heere onzen God, daar zijn de geopenbaarde dingen voor ons en onze kinderen, om te doen al de woorden dezer wet; dat wil zeggen: dat de geopenbaarde wil voor ons een richtsnoer moet zijn ten leven.
Terecht mogen wij dus nu concluderen: De verkiezing gaat niet over alle mensen, maar alleen over het minste getal, over hen, die als producten van Gods welbehagen zijn uitgekozen om als erfgenamen dat goed te bezitten, dat voor hen is weggelegd, reeds vanaf het tijdstip voor de grondlegging dezer wereld.

Vraag: Is de verkiezing persoonlijk of is zij naar de verklaring van Arminius alleen een bepaling van voorwaarde, middel of weg tot zaligheid?

Antwoord: Deze verkiezing is volstrekt persoonlijk geschied. Zij is geen bepaling van voorwaarde, weg of middel, want God is door niets en niemand bewogen tot het nemen dezer verkiezende daad, maar alleen soeverein welbehagen is er de grond van, wonder enige aanmerking van waardigheid, persoon of werk, dat bij het schepsel zou kunnen worden gevonden.
De verkiezing rust alleen op vrij en soeverein welbehagen en de II. Schrift is bijna geheel gevuld met teksten, waaruit dit te bewijzen is. (Zie o.a. 2 Tim. 1: 9).
Mattheüs 11:25 en 26 bevat de door Jezus uitgesproken woorden: Ik dank U, Vader, Heere des hemels en der aarde! dat gij dingen voor de wijzen en verstandigen verborgen hebt en gij hebt dezelve de kinderkens geopenbaard." "Ja, Vader, want alzo is geweest het welbehagen voor U" - En Paulus zegt in Eféze 1:5 en 6: "Die ons te voren verordineerd heeft tot aanneming tot kinderen, door Jezus Christus, in zich zelf, naar het welbehagen van zijn wil. Tot prijs der heerlijkheid Zijner genade, en door welke Hij ons begenadigd heeft in den Geliefde."
Op weer andere plaatsen wordt de mogelijkheid der gedachte, als zouden geloof en goede werken aan 's schepsels zijde de grond kunnen zijn der verkiezing, totaal buiten gesloten. In Rom. 9: 11 zegt Paulus: "Want als de kinderen nog niet geboren waren, noch iets goeds of kwaads gedaan hadden, opdat het voornemen Gods, dat naar de verkiezing is, vast bleve, niet uit de werken, maar uit de roepende." En in 1 Joh. 4: 10 zegt Johannes: "Hierin is de liefde, niet dat wij God lief gehad hebben,

maar dat Rij ons lief heeft gehad en zijn Zoon gezonden heeft tot een verzoening voor onze zonden." Ten overvloede leert Eféze 2: 8 ons nog zien, dat gehoorzaamheid aan Gods wil en wet slechts vrije geschenken zijn van de Heilige Geest. "Want" Zo lezen wij daar - "uit genade zijt gij zalig geworden door het geloof, en dat niet uit u, het is Gods gave."
Zo is het dus duidelijk, dat geen voorgezien geloof of goede werken de grondslag der verkiezing zijn kunnen, maar dat geloof en goede werken slechts vruchten zijn, die uit de bekerende daad Gods voortvloeien.
Bewijs voor bovenstaande stelling is ook het woord van Christus uit Johannes 6: 37: "Al wat Mij de Vader geeft, zal tot Mij komen; en die tot Mij komt zal ik geenszins uitwerpen." Krachtig wordt ook het deugdelijke dezer leerstelling, bewezen in Handelingen 13: 48: "Als nu de Heidenen dit hoorden, verblijdden zij zich en prezen het woord des Heeren, en er geloofden zovelen als er geordineerd waren tot het eeuwige leven." Kennelijk gaat in dit woord de verordinering vooraf aan het geloot. Zij, die niet tot dat eeuwige leven verordineerd zijn, zullen ook nimmer geloven.
Wij hebben dus gezien, hoe een voorgezien geloof en goede werken, als grond der verkiezing, beslist onschriftuurlijk zijn en nog sterker zal dit blijken, als wij op grond van andere schriftuitlatingen bewijzen, hoe deze verkiezing gaat over bij God met name bekende personen.
"Jakob heb Ik liefgehad en Ezau heb Ik gehaat" zegt Rom. 9: 13 en Paulus is. God nee uitverkoren vat" naar Handelingen 9: 15. Kortom, uit deze en meer dergelijke bewoordingen mag blijken, dat de naam van ieder, die zalig worden zal, is, opgetekend in het boek des levens of der verkiezing.

Vraag: Wat is oorzaak dat de een is uitverkoren en de ander niet?

Antwoord: Geen oorzaak of grond wordt er in enig schepsel gevonden, waarom God de een boven de ander zou stellen, noch is er enige oorzaak, bekwaamheid of waardij in enig schepsel waardoor het zich zou onderscheiden boven anderen. Alleen - en wij herhalen dit beslist - Gods vrijmachtig welbehagen is de grond der verkiezing.
Voor een en ander zijn reeds tal van Schriftuurplaatsen tot staving aangebracht, maar ten overvloede en ter meerdere verdediging geven wij hier nog plaats aan de woorden van Romeinen 11, verzen 5, 6 en 7:

"Alzo is er dan ook, in deze tegenwoordigen tijd een overblijfsel geworden, naar de verkiezing der genade."
"En indien het, door genade is, zo is het niet meer uit de werken; anderszins is de genade geen genade meer; en indien het is uit de werken, zo ia het gene genade meer; anderszins is het werk geen werk meer."
"Wat dan? Hetgeen Israël zoekt, dat heeft het niet verkregen; maar de uitverkorenen hebben het veringen, en de, anderen zijn verhard geworden."

Weer een ander bewijs waarin het vrijmachtige dezer daad geleraard wordt, geeft ons Romeinen 9: 18 in de woorden: "Zo ontfermt Hij zich dan dien Hij wil en verhardt dien Hij wil."
O, hoe fier moest nu ons onwrikbaar getuigenis staan, dat het werk der verkiezing die zonderlinge liefde is, die vloeit uit Gods soevereiniteit tot de onderwerpen, die zalig zouden worden, in het middel der verkiezing alle middelen begrijpende en omvattende, die hen zouden voeren tot dat middel, dat God voor hen over had.
De heerlijkheid der verkiezing is een vrucht van Gods welbehagen tot de uitverkoren mens; maar zo ook is de verwerping een vrucht van de rechtvaardige straf tot dat schepsel, dat verhard wilde blij ven en gesteld wilde Zijnen tot de rampzaligheid. In de zaak der verwerping ligt een even reine daad van Gods welbehagen, om te verwerpen wie Hij wil.
Noch om geloof, noch om werken, noch omdat God voorzag dat wij het ons waardig zouden maken of onwaardig, is de verkiezing geschied, maar alleen omdat daardoor een heilig, eeuwig en smetteloos God zijn soevereiniteit over het wereldrond wilde prediken en bevestigen in majesteit.

Vraag: Is het dan niet hard en onrechtvaardig in God, indien Hij over personen, die allen op eenzelfde bodem van verderf gezonken liggen en dus ook van gelijke kwaliteit zijn, zulke ongelijke besluiten neemt en dat Hij de een verkiest eh de ander niet?

Antwoord: Nee, God had rechtvaardig alle mensen kunnen doen verloren gaan. Aan niemand is God iets verschuldigd, zodat wij de daad der verkiezing mogen aanmerken als een daad van soevereiniteit en van welbehagen, waarvan het einddoel is: Gods heerlijkheid.

Bovendien kan de zondeval, als oorzaak der rampzaligheid, waarin de mens gedompeld ligt, niet ten opzichte van God verklaard worden, als zonde deze daarop hebben ingewerkt.
Ten dage als God de mens schiep, schiep hij deze goed en naar Zijn Beeld, bestaande in ware kennis, gerechtigheid en heiligheid. Die mens had de macht zijn beginsel in volmaking te volvoeren en door volstrekte gehoorzaamheid staande te blijven in de staat der rechtheid.
God, als Schepper, kon en mocht dus alle gehoorzaamheid eisen van dat schepsel, aangezien Hij zelve dat schepsel had aangegord met de wapenrusting der gerechtigheid, als beschermend en verdedigend middel om de verleiding of de verleider te weerstaan. Nee, niet de minste aanleidende oorzaak was, er voor Adam om zijn beginsel te verloochenen. God had hem volkomen geschapen, en-in gemeenschap met zijn Goddelijke Maker deelde hij in de zalige geheimenissen van het Godswezen, zodat hij, langs de ladder der gehoorzaamheid, een eeuwige volmaking deelachtig kon worden.
Waar nu dit schepsel aldus stond gevestigd in de heerlijkheid van zijn Maker, kon er van gene verkiezing of verwerping spraak zijn ten opzichte van, de mens als pronkjuweel der Schepping. Wij hebben ook gezegd: De mens kon dit beginsel bewaren, maar tevens kon hij., door opzegging der gehoorzaamheid aan God en door eigenzinnig en moedwil, zich zelf van die gunst van zijn Maker beroven.
Kon God dan deze zonde niet verhinderd hebben? vragen sommigen en zij werpen hiermee de schuld van de zondeval op God, Hem de Oorzaak noemende.
Nee, God heeft de zonde toegelaten, maar indien God de zonde toeliet, dan was Hij er daarom de oorzaak nog niet van.
Ofschoon bovenbedoeld verwijt wel ten opzichte van de mens zou kunnen gelden, zo kan dit echter niet in betrekking tot God gezegd worden.
Indien God de zonde toelaat is dit een daad krachtens zij ne Soevereiniteit, iets, wat het schepel mist.
Adam stond dus in de band der gehoorzaamheid. Gelijk een aardse monarch door het maken of handhaven zijner wetten de zonde verbiedt en de overtreding straft, zo ook wilde God door het gebod der gehoorzaamheid waarschuwen tegen overtreding en in geval van overtreding ook dadelijk, krachtens de deugd der rechtvaardigheid, straffen.

Immers, ook dat stellen van het gehoorzaamheidsgebod kan in God niet anders aangemerkt worden dan als een soevereine daad, een daad waardoor de afstand tussen Maker en maaksel volkomen werd afgebakend. Waarvoor, - zo vragen wij verder - kon anders deze eis gesteld worden.?

Maar er is meer, waaruit de deugd der soevereiniteit onbetwistbaar blijkt.

Adam, als het hoofd van het verbond der werken, viel en in hem ook al zijn nakomelingen. Schitterend treedt dan Gods welbehagen als een vrucht zijner soevereiniteit op de voorgrond, als wij bedenken hoe Hij reeds van eeuwigheid besloot, om uit dat volk, waarvan Hij de val voorzag, Zijn volk uit te kiezen, met het enkele oogmerk door voldoening hun zaligheid uit te werken; want zeer dikwijls vergeet men dat de verkiezing zich uitstrekt over een gevallen mensdom.

Hoe heerlijk schitteren dan de deugden zijner barmhartigheid goedheid en genade, als wij bedenken hoe Hij de overtreder straft en krachtens eeuwige voldoening door Christus Borgwerk Zijn volk behoudt en zalig maakt.

Zo dus, ten opzichte van de val des mensen, hebben zij schuld en geschiedt aan hun zijde een volkomen opzegging der gehoorzaamheid, naar Romeinen 5: 12, waar Paulus zegt: "Daarom, gelijk door oenen mens de zonde in de wereld

ingekomen is en door de zonde de dood; en alzo de dood tot alle mensen doorgegaan is, in welken allen gezondigd hebben."

God is niet de oorzaak der zonde, maar het schepsel, en heeft nu dat schepsel zichzelf verloren gemaakt, dan is het ook Gods soevereiniteit om de een te verkiezen en de ander te verwerpen.

Nu leide men hieruit evenmin af, dat de verworpene zondigt om Gods besluit uit te voeren. Integendeel. De zondaar zondigt naar zijn eigen begeren en druist daardoor in tegen alle rede en vermaning, tegen de klopping van zijn consciëntie en tegen de waarschuwing van Gods Getuigenis. Kortom; elk verdoemde werkt voor zich zelf de verdoemenis uit. Weliswaar is dit beweren krachtig, maar niettemin geheel Schriftuurlijk. In Handelingen 4: 26-28 spreekt de Apostel over de opstand der volken tegen God en hij bezigt daarbij de woorden: "De koningen zijn tezamen opgestaan en de oversten zijn bijeen vergaderd, tegen de Heere en tegen zijn Gezalfde." "Want in der waarheid zijn vergaderd tegen

Uw heilig Kind Jezus, dien Gij gezalfd hebt, beiden Herodes en Pontius Pilatus, met de Heidenen en de volken Israëls, om te doen al wat Uw hand en Uw Raad tevoren bepaald had, dat geschieden zou."
Het is dus in God Met hard, wanneer Hij de overtreders verdoemt, terwijl de anderen behouden worden op grond een eeuwige voldoening.
Hij, als eeuwig Soeverein, kan gratie bewijzen en straffen, zonder de waardij der onderscheidene onderwerpen in aanmerking te nemen en daarnaar te richten of te behouden. Voor de verkorenen is hun diepen val Hem geen beletsel, om hen daaruit op te heffen. God handelt rechtvaardiglijk, zonder aanneming des persoons. (Rom. 2:11.) 1
En nu ten slotte. Dat hoge Godsrecht, dat recht zijner Soevereiniteit zal door ieder werden erkend of zal door ieder erkend moeten worden, ten dage als de Heere verschijnen zal als rechtvaardig Rechter, die geen onrechtvaardigheid kan werken. Dat recht bezit God en een bewijsgrond dezer zekerheid leveren ons de verzen 20 en 21 van Romeinen 9
"Maar toch, o mens, wie zijt gij, die tegen God antwoordt? Zal ook het maaksel tot dengene, die het gemaakt heeft, zeggen: Waarom hebt gij mij alzo gemaakt?"
"Of heeft de pottenbakker gene macht over het leem, om uit denzelfden klomp te maken het een vat ter ere en het andere ter onere?"

Vraag: Is de verkiezing ook veranderlijk; kunnen uitverkorenen ooit verworpen worden ter verdoemenis?

Antwoord; Dat deze verkiezing onveranderlijk is, predikt ons Romeinen 9: 11 in de woorden: "Want als de kinderen nog niet geboren waren, noch iets goeds of kwaads gedaan hadden, opdat het voornemen Gods, dat naar de verkiezing is, vast bleve", enz.
Het voornemen Gods is eeuwig en bovendien volstrekt onveranderlijk. Het is onmogelijk dat bij het karakter van een almachtig Godswezen, een afval der heiligen zou kunnen bestaan, omdat zij toch naar Gods besluit zijn uitverkoren en naar de eeuwigen en onvergankelijke Raad Zijner Goddelijke Soevereiniteit.
Dit alles wordt prachtig voorgesteld in de woorden van Romeinen 8: 30, welke woorden tezamen zeer terecht in de Godgeleerde wereld de naam ontvingen van: "gulden keten der zaligheid."
Deze woorden, welke reeds meer geciteerd zijn, luiden als volgt: "En die Hij tevoren verordineerd heeft, deze heeft Hij ook geroepen; en die Hij

geroepen heeft, deze heeft Hij ook gerechtvaardigd; en die Hij gerechtvaardigd heeft, deze heeft Hij ook verheerlijkt."
Uit kracht ener eeuwige bewaring door de almachtige hand Gods, blij ven zij behouden en zelfs bewaard voor het grootste kwaad dat hun zou kunnen overkomen: het kwaad der verleiding. Die bewaring, welke hen op alle wegen door dit leven verzelt, vindt zijn basis van verdediging in het Schriftwoord van Matth. 24: 24: "Want er zullen valse christussen en valse profeten opstaan en zullen grote tekenen en wonderheden doen, alzo dat zij, ware het mogelijk, ook de uitverkorenen zouden verleiden."
Zeker, Gods besluit (en dus ook de verkiezing en de verwerping) is onveranderlijk en reeds alleen uit de benamingen, in de Heilige Schrift aan dit besluit gegeven, kan krachtig afgeleid worden dat het inderdaad eeuwig is.
In Romeinen 9: 11 heet het: "het voornemen Gods." "Gods Raad" heet het in, Jesaja 46: 10 en van een "inschrijven in het boek des levens" wordt dienaangaande gesproken in Filippensen 4: 3.
Waar dergelijke benamingen gegeven worden aan het besluit Gods, daar zullen zeer zeker weinige woorden meer nodig zijn, om de onfeilbaarheid er van te bepleiten.
Toch vindt de tegenstander op enkele bladzijden der Heilige Schrift enigen grond waaruit hij de veranderlijkheid van Gods besluit meent te mogen afleiden.
Wij lezen, om een voorbeeld te noemen, van een verwerping der Joden, die toch als Gods natie gepredikt zijn, en van een aannemen der Heidenen.
't Is waar, het Israëlitische volk was als verbondsnatie geheiligd, maar dat het als natie niet uitverkoren was ten loven, mag wel voornamelijk blijken uit 1 Cor. 10:1 - 5: "En ik wil niet, broeders, dat gij onwetende zijt, dat onze vaders, allen onder de wolk waren, en allen door de zee doorgegaan zijn."
"En allen in Mozes gedoopt zijn in de wolk en in de zee";
"En allen dezelfde geestelijke spijs gegeten hebben";
"En allen denzelfden geestelijken drank gedronken hebben: want zij dronken uit de geestelijke steenrots, die volgde; en de steenrots was Christus."

"Maar in het meerder deel van hen heeft God geen welgevallen gehad; want zij zijn in de woestijn ter neer geslagen." Het Israëlitische volk was dus wel het volk, waaraan Gods geheimenissen verklaard werden, maar dit geschiedde nationaal en niet persoonlijk. Van dat volk gingen, bijvoorbeeld, een Korach, Dathan en Abiram, levend ter belle. In dat volk bevond zich een verworpen San], een goddeloze Achab, enz. Wanneer de Joden als natie verworpen worden, dan is het omdat zij buiten de geheimenissen Gods besloten worden, maar persoonlijk blijft ook te hun opzichte waar, wat Christus zegt in Johanna 6: 37: "Al wat mij de Vader geeft, zal tot Mij komen en die tot Mij komt, zal Ik geenszins uitwerpen."

Vraag: Indien de verkiezing dan vast is en de uitverkorenen niet verloren kunnen gaan; geeft dan die leer der verkiezing geen aanleiding tot zorgeloosheid en vleselijke rust?

Antwoord: Deze leer werkt geenszins goddeloze en zorgeloze mensen, want ofschoon Gods besluit vrij en soeverein genomen en van onveranderlijke aard is, heeft God niettemin tegelijkertijd ook vastgesteld de middelen, hoe zij zullen zalig worden, en de weg hoe zij moeten zalig worden.

Paulus bezigt in zijn tweeden zendbrief aan de Thessalonicenzen vele woorden, die wel waard zijn in dit verband veel overdacht te worden, alvorens men een oordeel, als in bovenstaande vraag bedoeld, uiten zal. In hoofdstuk 2 vers 13-15, daar ter plaatse, zegt hij het volgende: "Maar wij zijn schuldig altijd God te danken over u, broeders! die van de Heere bemind zijt, dat u God van den beginne verkoren heeft tot zaligheid, in heiligmaking van de Geest en geloof der waarheid."

"Waartoe Hij u. geroepen heeft door ons Evangelie, tot verkrijging der heerlijkheid van onzen Heere Jezus Christus." "Zo dan broeders, staat vast en houdt- de inzettingen, die geleerd zijn, hetzij door ons woord, hetzij door onzen zendbrief",

Ten opzichte van het werk der zaligheid en de daartoe gebezigde middelen, is het beste voorbeeld tot verduidelijking de vergelijking met ons tijdelijk leven en de middelen, die tot instandhouding daarvan worden aangewend, namelijk: spijs en drank.

Ofschoon ons leven eindig is en het einde er van is bepaald, zal toch niemand om deze reden het gebruik van spijs en drank nalaten; zo ook

dienen wij onze taak op te vatten ten opzichte van ons geestelijk leven. God zelf heeft de middelen verordineerd en bevolen en Hij zal op grond van Zijn heilig Getuigenis, ongetwijfeld zegen verbinden aan het naleven dier verordeningen. Een staat of volk, waar niet de minste Godsvreze gevonden wordt, is ongetwijfeld zijn ondergang nabij.
Juist dat medebesluiten der middelen is oorzaak, dat deze leer geen goddeloze of zorgeloze mensen kan verwekken. Weliswaar heeft God Zijn besluiten onveranderlijk van eeuwigheid vastgesteld, maar Hij zelf werkt in de harten der verkorenen de behoefte uit naar de bekering en tevens de drijfveer tot het jagen naar de zekerheid hunner uitverkiezing. Tot bevestiging dezer grondstelling verwijzen wij bij herhaling naar "de gulden keten der zaligheid," volgens Romeinen 8: 30: "Want die Hij tevoren verordineerd heeft, deze heeft" Bij ook geroepen," enz.
Om nu de mens tot dit doel te brengen, namelijk de verheerlijking zijns Makers, waartoe God Zijn volk heeft uitverkoren, bezigt Hij twee middelen van bearbeiding.
Uitwendig geschiedt die bearbeiding door de prediking des Woords- naar 2 Tess. 2: 14 "Waartoe Hij u geroepen heeft door ons Evangelie, tot verkrijging der heerlijkheid van onzen Heere Jezus Christus."
Inwendig geschiedt die bearbeiding door de Heilige Geest, die bij de verkorenen de overtuiging hunner zonde en ellende verwekt en hen voert tot de noodzakelijkheid van een weg ter ontkoming, volgens 1 Tess. 1: 15: "Want ons Evangelie is onder n niet alleen in woorden geweest, maar ook in kracht en in de Heilige Geest, ca in vele verzekerdheid; gelijk gij weet hoedanigen wij onder in geweest zijn om uwentwil."
De Heilige Geest verlicht hen in verstand, opdat zij de Majesteit Gods leren kennen in de volmaaktheid Zijner deugden en zich zelf in hun ellende, volgens Eféze 1:18: "Namelijk, verlichte ogen uws verstande, opdat gij moogt weten, welke zij de hoop van zijn roeping en welke de rijkdom zij der heerlijkheid van zijn erfenis in de heiligen." Het voorafgaand vers dat een aansluiting is aan het hier geciteerde, luidt als volgt: "opdat de God van onzen Heere Jezus Christus, de Vader der heerlijkheid, u geve de Geest der wijsheid en der openbaring, in Zijn kennis."
Inwendig werkt de Heilige Geest nog meer. Hij maakt hen verliefd en heilbegerig tot het woord des levens en doet hun het hart branden van verlangen naar Gods getuigenis; Hij toont hun het walgelijke van hun

toestand en schrijdt arbeidende voort, door hun te doen zien de verdoemelijke staat, waarin zij gedompeld liggen.
In Romeinen 3: 19 spreekt Paulus als een bevestigd Christen deze woorden, die een bevestiging zijn van het voorafgaand beweren: "Wij weten nu, dat al wat de wet zegt, zij dat spreekt tot degenen die onder de wet zijn; opdat alle mond gestopt worde, en de gehele wereld voor God verdoemelijk zij."
De slotarbeid, die inwendig door de Heilige Geest geschiedt, openbaart hun de doorbrekende kracht zijner genade en verzekert hen van hun aandeel in de zalige erve, die God voor hen heeft weggelegd, hetwelk zij aanstonds met blijdschap verkondigen. "Deze zal zeggen: Ik ben des Heeren, - zegt Jesaja 44: 5 - "en die zal zich noemen met de naam van Jakob; en gene zal met zijn hand schrijven: Ik ben des Heeren; en zich toenamen met de naam van Israël."

Vraag: Wat zijn de tekenen der verkiezing?

Antwoord: De tekenen, die zich in de uitverkorenen openbaren, waaruit hun blijken mag, dat zij door hel eeuwig Godsbesluit als erfgenamen genoemd werden, zijn weliswaar zeer onderscheiden, maar staan met elkander in het nauwste verband.
Het eerste kenteken, dat zich krachtig in hen openbaart, is een droefheid naar God.
Met andere woorden wil dit zeggen, dat zulk een ziel gevoelt, met innerlijk leedwezen, dat zij buiten God staat; dat er een bijna onoverkomelijke klove ligt tussen God en het zondige schepsel; dat zich niettemin een innerlijke betrekking tot dat Godswezen in de ziel doet gevoelen, zodat zij met volkomen overgegevenheid met de dichter van de 42ste Psalm mag uitroepen: "Gelijk het hert schreeuwt naar de waterstromen, alzo schreeuwt mijn ziel tot U, o God."
Dat heimwee, dat innerlijk Gods-gemis kan zo sterk zijn, dat dezulken door het prangen huns gemoeds wel konden uitroepen: "Ik kan het buiten U, o God, niet langer stellen. Wat moet ik doen, om met U in zalige harmonie te werden hersteld?"
Naarmate nu die droefheid sterker wordt en het gemis meer onhoudbaar, openbaart zich de noodzakelijkheid om die middelen te leren kennen, die zulk een harmonie kunnen bewerkstelligen. Er Ontstaat een hongeren en een dorsten naar de gerechtigheid, dat is: een uitzien naar

dat van God verklaarde middel, dat aan hen geopenbaard zal worden. Wanneer nu zulke onderwerpen, bearbeid wordende door de Heilige Geest, Christus, van de Vader aan hun hart verklaard, ontvangen en zij Hem aannemen door het geloof, als hun Borg, hun Gerechtigheid, als hun Hoofd en als Koning, dan zal zich ook dat geloof in Christus naar buiten openbaren in een kinderlijke Godsvreze.
De heerlijkheid van hun grond zal ontsloten worden; gebouwd op de hoop van een eeuwig zoutverbond en in liefde tot, hun God zullen zij zich uitspreken in de woorden: "Ik zal U hartelijk liefhebben, o Heere, mijn Sterkte."
Deze paden, bewandeld door hen, die Sion als hun erve mogen beschouwen, vormen een zalige schakel, waarvan de uitdrukking gevonden wordt in de woorden van 1 Tess. 1: 3-4: "Zonder ophouden gedenkende het werk uws geloofs, en de arbeid der liefde, en de verdraagzaamheid der hoop op onzen Heere Jezus Christus, voor onzen God en Vader, wetend e, geliefde broeders, Uw verkiezing van God."
Zo zijn dus de tekenen der verkiezing: een droefheid naar God; een hongeren naar de gerechtigheid; een geloof in de Heere Jezus Christus, als het van God verklaarde middel tot zaligheid; een kinderlijke Godsvreze; openbaring der vruchten van heiligmaking; en ten slotte een vertrouwelijk en vertrouwend rusten en leunen op Gods onveranderlijke trouw, gevloeid door het kanaal ener hartelijke liefde tot Rem, die hen verlost heeft uit de nood en uit de dood.
Besluiten wij dus met het woord van 2 Petrus 1: 10, waarvan de vermanende inhoud voor allen een les bevat: "Daarom, broeders, benaarstigt u te meer om Uw roeping en verkiezing vast te maken, want dat doende zult gij nimmermeer struikelen."

Vraag: Is dat leerstuk wel van grote belangrijkheid en bevat het noodzakelijkheid om gekend te worden?

Antwoord: Evenals een gebouw, dat niet op hechte fundamenten was opgetrokken, inéén zou storten, zo zou ook de leer der zaligheid, zonder de leer der verkiezing, op lossen grond staan en van twijfelachtige aard zijn,
Daarom zijn zij, die de leer der verkiezing verwerpen, als waterloze wolken, die gestaag door de wind heen en weer worden bewogen. Zij hebben geen grondslag van zaken en bevinden zich voortdurend in de

noodzakelijkheid om heden dit en morgen weer wat anders als grondslag van hun beweren te kiezen. Daarom staat deze leer der verkiezing met de leer der zaligheid in een nauwe verband en het een is niet te scheiden van het ander.
Voor Gods Kerk strekt deze leer tot troost, omdat zij in het feit, dat haar zaligheid op de verkiezing door Goddelijke Soevereiniteit gegrond is een vertroosting vindt van onschatbare waarde, die geen wereldling bezit.
Zij, deze leer, doet de heerlijkheid der deugden van het Godswezen schitteren voor ons oog en Gods oppermacht en soevereiniteit treedt helder op de voorgrond, zoals in voorgaande stukken ruimschoots is bewezen. Hoe -- zo roepen wij uit - blijkt daaruit ook Gods onafhankelijkheid krachtig, omdat God, als de Almachtige, aan niets en niemand gehouden was, dit besluit uit te voeren.
Zijn wijsheid straalt uit in het feit, dat Hij een weg heeft uitgedacht, om de zondaar uit de staat zijner ellende op te trekken. Wie - zo wensen wij verder te vragen -- had ooit uit God zulk een weg kunnen denken, waardoor de verwezenlijking van het soeverein besluit van de Almachtige mogelijk werd?
Nu dit middel is verklaard, is er alleszins reden om in bewondering uit te roepen: Hoe zalig stroomt de genade Gods in ruime mate door dit kanaal der verlossing, waardoor het mogelijk werd, dat Hij een eeuwig pardon uitsprak over de doodschuldige en dat te meer, omdat Hij bij zulk een verklaarden weg der verlossing zijn rechtvaardigheid niet prijsgeeft, maar in stede daarvan handhaaft en ten sterkste bevestigt, want, zo lezen wij.: "Sion zal door recht verlost worden."
En nu nog is dit waar: Zij, die dit middel der verlossing niet kennen, zullen geen dageraad zien, maar neerliggen in de duisteren nacht ener eeuwige vervloeking. Zij daarentegen, die dit middel leren omhelzen als een Gift van de Vader, zullen de heerlijkheid van Gods trouw gewaar werden en hun ziel zal zich willen en moeten aansluiten bij het woord van de dichter (Ps. 111 vers 5.)

't Is trouw al wat Hij ooit beval,
Het staat op recht en waarheid pal,
Als op on wrik'bre steunpilaren.
Hij was het, die verlossing zond
Aan al Zijn volk; Hij zal 't Verbond
Met hen, in eeuwigheid bewaren.

Ja, Zijn volk, het leert dit woord beamen van ganser hart en evenzeer het woord van Paulus: "O, diepte des rijkdoms, beide der wijsheid en der kennis Gods, hoe ondoorzoekelijk zijn Zijn oordelen en onnaspeurlijk zijn wegen." (Rom. 11: 33).
Nog meer nuttigheid wordt er echter in dit leerstuk verklaard.
Indien het niet gebouwd was op de grondslagen ener eeuwige Godsregering en niet naar buiten geopenbaard was, d in zou er weinig troost gekend worden door dat volk, dat hier meermalen diepe paden moet doorwandelen.

Stond ook, in de tweede plaats, dit bouwplan der verlossing niet vast op Gods onveranderlijkheid, nimmer zou een weerbarstige overwonnen kunnen worden. Thans is dit mogelijk en wij zien het in Romeinen 9: 17 geboekstaafd van Farao "Want, de Schrift zegt tot Farao: Tot ditzelve heb Ik u verwekt, opdat Ik in u mijn kracht bewijzen zou en opdat Mijn Naam verkondigd worde op de ganse aarde."

In de derde plaats leert dit leerstuk ons ook vernedering van ons zelf, in al onze gangen.
Het is de troost des volks in tijden van verzoeking en gevaar. Een bron van troost is het in allo wederwaardigheden, aangezien dat volk, op grond zijner verkiezing, weet, dat alleen Gods besluit wordt uitgevoérd, zonder aanmerking van de minste hunner werken, dat zelfs al hun roem wordt buiten gesloten, maar dat het is zoals Paulus zegt in 1 Cor. 1.: 31: "Opdat het zij, gelijk geschreven is: Die roemt, roeme in de Heere."
Zij weten, dat dit besluit in liefde wordt uitgevoerd, naar Rom. 8: 28; "En wij weten, dat degenen, die God liefhebben, alle dingen medewerken ten goede, namelijk degenen, die naar zijn voornemen geroepen zijn."
Al zal nu ook een stroom van zonden en ongerechtigheden hen overvallen, zij versagen niet, staande in de bewustheid, dat de oorzaak van hun zalig-worden vast ligt, geheel buiten hen zelve, in een onbeweeglijk zoutverbond van Gods soevereiniteit.
God troost hen gestadig en zij leren ondervindelijk de waarheid kennen van Hosea: 5: "Ik zal hunlieder afkering genezen. Ik zal hen vrijwilliglijk lief hebben, want Mijn toorn is van hen gekeerd."

Die trouw, die liefde kennen zij aldus, dat zij gaarne instemmen met het woord:
"Schoon 't al verschiet,
Gods waarheid wankelt niet."

De troost nu, dien dit leerstuk voor dat volk bevat, treedt nog op een ander terrein krachtig te voorschijn en wel tegen de aanvechtingen des Satans. Vrij mag de duivel hen bestrijden en pogingen aanwenden hen te ziften als tarwe; hij zal moeten falen in zijn heilloos pogen, want niet te vergeefs heeft Christus gezegd in Joh. 10:27 en 28: "Mijn schapen horen mijn stem en Ik ken dezelve en zij volgen mij." "En Ik geef hun het eeuwige leven; en zij zullen niet verloren gaan in der eeuwigheid en niemand zal dezelve uit mijn hand rukken."
Vrij mogen hen ook de benauwdheden des doods treffen; Hij, God, heeft hen lief tot de einde toe en straks zullen zij als verkorenen ervaren datgene, wat Johannes, op Padmos gezeten, eenmaal uitriep; "En ik hoorde een stem uit de hemel, die tot mij zei: Schrijf, zalig zijn de doden, die in de Heere sterven, van nu aan. Ja, zegt de Geest, opdat zij rusten mogen van hun arbeid; en hun werken volgen met hen." (Openb. 14: 13.)

Vraag: De nuttigheid van het leerstuk der verkiezing is aangetoond, maar hoe kon God sommigen tot zaligheid voorbeschikken, aangezien Hij toch, als heilig God, onmogelijk enige gemeenschap kan hebben met de zondaar?

Antwoord: Om dit betamelijk en overeenkomstig de deugd zijner volkomenheid uit te voeren, is Christus als de gegenereerde des Vaders - waaromtrent in het voorgaande leerstuk der Drie-eenheid alles is gezegd - van eeuwigheid met Zijn Borgtocht tussenbeide gekomen, en wordt deze tussenkomst, zeer terecht, als de Raad of onderhandeling des Vredes genoemd en voorgesteld.
In die Raad des Vredes wordt de eeuwige wil des Vaders verklaard, om de uitverkorenen door Let Borgwerk Van Christus te verlossen en geeft Christus zich over en verbindt Hij zich als Borg om de schuld der uitverkorenen te betalen. De Vader staat daarin als een vrijmachtig Heer, die met Zijn gegenereerde Christus onderhandelt over de Borgtocht voor

de uitverkorenen, met wie Hij, krachtens zijn deugden, geen gemeenschap kon hebben, maar aan wie Hij, alleen door dit middel, zich kon verklaren.
In eenzelfde mate verbindt Christus zich, om zich zelf als een rantsoen voor de zonden Zijns volks te presenteren en als Geestelijk Advocaat hun belangen te bepleiten bij de Vader.
Dat de wil des Vaders genoegzaam in deze onderhandeling verklaard i; mag wel blijken uit Joh. 6: 39, waar Christus zegt: "En dit is de wil des Vaders, die mij gezonden heeft, dat al wat Hij mij gegeven heeft, Ik daaruit niet verlieze," enz.
Christus daarentegen openbaart zijn wil en recht in de Hogepriesterlijke bede, vervat in Johannes 17: 9, waaruit tevens zijn oneindige waardij als Borg onbetwistbare blijken mag. Christus zegt daar: "Ik bid voor hen; Ik bid niet voor de wereld, maar voor degenen die Gij m ij gegeven hebt, want zij zijn Uwe."
Ja, deze onderhandeling werd zelfs door eedzweren bevestigd, terwijl Christus als Priester en offerande verklaard werd, naar Psalm 110: 4: "De Heere heeft gezworen en het zal Hem niet berouwen: Gij zijt Priester in eeuwigheid, naar de ordening van Melchizédek."
Blijkt uit bovenstaande woorden de genegenheid en de wil des Vaders; uit de woorden van Psalm 40: 8 en 9 blijkt ook de wil van Christus om zich zelf als Borg de Offerande te stellen en door Zijn dood en lijden voor de schuld des volks te voldoen.
In volkomen toegenegenheid spreekt Hij de woorden: "Toen zei Ik: Zie Ik kom, in de rol des boeks is van Mij geschreven. Ik heb lust, o Mijn God, om Uw welbehagen te doen en Uw wet is in het midden Mijns ingewands." Na al het aangevoerde mag wel blijken, dat dit leerstuk der verkiezing hecht is, nuttig en noodzakelijk.
Veel, zeer veel wordt dit leerstuk niettemin in onze dagen bestreden, een leerstuk (en dit stippen wij hier terloops even aan) waaromtrent bij de voornaamste Hervormers: Luther, Melanchton, Zwingli, Calvijn, Beza en anderen, geen noemenswaardig verschil bestond, terwijl het tevens in de meest stellige bewoordingen is opgenomen in de belijdenissen der Gereformeerde Kerken in Neerland (art. 16) in Engeland (art.17) in Zwitserland (art. 10), in Frankrijk (art. 12) en waaromtrent de zeer kundige en gematigde Franse Godgeleerde Damonlin in 1616 schreef, de leer van Arminius bestrijdende:

"La doctrine d Arminius mine et rejète secrètement les fondaments de la Religion et diffère si loin de la vérité de l'Evangile, comme la eiel et lá terre", waarvan de vertaling luidt:
"De leer van Arminius ondergraaft, en verwerpt heimelijk de fundamenten van de religie en verschilt zo zeer van de waarheid des Evangeliums, als hemel en aarde."
Genoeg echter. Slechts in zwakheid vermocht onze pen de waarde van dit leerstuk te schetsen.
De wettigheid van de onderhandeling in de stillen Raad des Vredes kon slechts even aangestipt, en de hoegrootheid van het Goddelijk welbehagen en Zijn genade, slechts voor een zeer klein gedeelte aangegeven woorden.
Krachtiger kunnen wij echter getuigen, dat dit leerstuk onveranderlijk is en van duurzame waardij, maar alleen zij, wier namen geschreven zijn in het boek des levens, biedt deze zekerheid troost.
Zij weten wie zij behoren, krachtens eeuwige verkiezing, door Gods soevereiniteit gewaarborgd, en van de onwankelbaarheid van dat besluit maken zij melding, door zelfs te midden van stormen en gevaren met het woord van Luther te getuigen:

"Want Gods verbond houdt eeuwig stand,
Dat zal geen duimbreed wijken.
Beef, Satan! Hij, die ons geleidt
Zal u de vlag doen strijken.
Delf vrouw en kind in 't graf,
Neem goed en bloed mis af
Het geeft u geen gewin,
Wij gaan ten hemel in,
En erven koninkrijken."

AFDELING 6: De Schepping.

Want in zes dagen heeft de Heere de hemel en de aarde gemaakt, de zee en al wat daarin is en Hij rustte ten zevenden dage.

Exodus 20:11a

Vraag: Worden die besluiten Gods, welke reeds van eeuwigheid door Hem genomen zijn, ook alle door God uitgevoerd?

Antwoord; God, die de Almachtige is, voert Zijn besluiten uit, door zijn werken te openbaren. Bewijsgrond hiervoor is Jesaja 46: 10, waar de Heere zegt: "Mijn raad zal bestaan en Ik zal al mijn welbehagen doen."

Naar aard en wijze hunner openbaring kunnen wij die werken Gods tweeledig onderscheiden: in inwendige en in uitwendige; in werken Gods naar buiten of in werken Gods naar binnen, De werken naar binnen hebben hun bepaling in het Wezen Gods; de werken naar buiten strekken zich buiten het Wezen Gods uit en hebben hun bepaling tot de schepselen. Die werken Gods, ten opzichte der schepselen geopenbaard, worden op hun beurt ook weer tweeledig onderscheiden.

De eerste werken zijn de werken tot schepping, aller dingen en de bepaling der gebeurtenissen, die plaats zullen grijpen, hetwelk wij, met het oog op Joh. 5: 17, het werk der schepping of der Voorzienigheid zullen noemen.

De tweede openbaring, der werken Gods naar buiten, in betrekking tot de schepselen, geschiedt in het zalig maken van de zondaren. Duidelijk mogen wij dus bewezen achten, dat de openbaring der werken Gods, in betrekking tot de schepselen, tweeledig plaats heeft. In het werk der schepping en in het werk der genade.

De eerste openbaring van Gods besluit geschiedde echter in het werk der schepping, waarvan wij reeds op de eerste bladzijde des Bijbels, in Genesis 1: 1 kunnen lezen: "In den beginne. schiep God de hemel en de aarde."

Aan dit werk wensen wij in de eerste plaats onze aandacht te wijden.

Vraag: Wat is scheppen?

Antwoord: De uitdrukking "scheppen" zegt: iets, dat niet was, zonder werktuig of bewerktuigende daad voort te brengen; dus dit te doen door de almachtige verklaring van een volstrekt soevereinen wil. In Openbaring 4: 11 treft Johannes het rechte woord van hulde voor zulk een daad, als hij getuigt: "Gij Heere, zijt waardig te ontvangen de heerlijkheid en de eer en de kracht; want Gij hebt alle dingen geschapen en door Uw wil zijn zij en zijn zij geschapen."

Het woord "scheppen" wil zeggen: zonder moeite of arbeid, maar door een enkele wilsverklaring, het begeerde materiaal voort te brengen.

De Hebreeën bezaten in hun taal, veel woorden, die dienstig waren om de zin der scheppende betekenis aanschouwelijk voor te stellen.

In Genesis 2: 4 vinden wij daarvoor het woord "geboorte" gebezigd. Mozes zegt daar: "Dit zijn de geboorten des hemels en der aarde, als zij geschapen werden; ten dage als de Heere God de hemel en de aarde maakte."

In Job 15: 7 vinden wij weer melding gemaakt van het woord "voortgebracht" of "voortbrengen", als hij zegt: "Zijt gij de eerste een mens geboren? of zijt gij voor de heuvelen voortgebracht?" Naast deze termen wordt elders weer gebruik gemaakt van het woord "bezitting enz.

Indien wij nu de onvertaalde Hebreeuwse woorden beschouwen, dan vinden wij ten opzichte van de voortbrenging van al het geschapene, voor het merendeel gebruik gemaakt van het woord "baraa." Dit woord betekent de voortbrenging van iets uit een volstrekt niets, of de voortbrenging uit een voorhanden zijnde stof, die niets bekwaam is, dooft en van zichzelf tot wezen te komen; gelijk de mens gemaakt is uit het stof der aarde, volgens Genesis 1: 7: "En de Heere God had de mens geformeerd uit het stof der aarde . . . ." enz.

Een tweede woord, in dien zin gebruikt, is het woord "gnasali."

Dit woord betekent de meerdere volmaking van een wezen, dat nu geworden is en zijn rechte gestalte ontvangt, die het in zijn eerste aanzijn niet had.

Het laatste woord, in de zin der scheppende daad gebezigd, is het woord "Jatzar." Dit woord betekent de overbrenging in luister van dingen, die luister verkregen hebben.

Deze aanduiding komt o. m. voor in de grondtekst van Jesaja 43: 7: "Een ieder, die naar mijnen naam genoemd is, en dien Ik geschapen heb tot Mijn eer, dien Ik geformeerd heb, dien Ik ook gemaakt heb."
Inzonderheid is echter het woord "baraa" het meest gebruikte om de scheppende daad aan te kondigen.
Nu eens wordt het gebezigd, om de Voorzienigheid aan te wijzen, die voortdurend schoppend is, daar weer tot aanwijzing van een ongewoon werk, zoals in het woord van Jeremia 31: 22: "Hoe lang zult gij 1.1 onttrekken, gij afkerige dochter? want de Heere heeft wat Nieuws op aarde geschapen: de vrouw zal de man omvangen."
In Jesaja 65:17 duidt het de ganse vernieuwing der Kerke Gods aan, niet de woorden: "Want ziet, Ik schep nieuw hemelen en een nieuw aarde, en de vorige dingen zullen niet meer gedacht worden en zullen in het hart niet opkomen,"
En in betrekking tot de zaligmaking en wederbaring van de zondaar persoonlijk, wordt het gebruikt in Ps. 51: 12; "Schep mij een rein hart, o God, en vernieuw in het binnenste van mij een vasten geest."
Concluderende kunnen wij dus deze gevolgtrekking maken, dat het woord "scheppen" de wilsuiting betekent van de Almachtige, waardoor Hij hemel en aarde gemaakt heeft, tot uitvoering van zijn eeuwig genomen besluit, tot roem en verheerlijking zijns heiligen Naam en tot zaligheid zijner uitverkoren kerk.

Vraag: Wie is de Schepper van al het geschapene?

Antwoord: De Drieenige God, want alle geopenbaarde werken worden aan de Drie-eenheid toegeschreven. Vandaar dat Ps. 33: 6 zegt: "Door het Woord des Heeren zijn de hemelen gemaakt en door de Geest zijns monde al hun heir." Inzonderheid wordt het werk der schepping als daad toegerekend aan de eersten Persoon, de Vader.
Artikel 12 van onze Belijdenis-artikelen motiveert en, bewijst op grond der Heilige Schrift kernachtig, dat de Vader door het Woord, dat is door de Zoon, alles uit niet heeft geschapen.
Bewijsgrond hiervoor wordt ontleend aan Maleachi 2; 10; "Hebben wij niet allen één Vader? Heeft niet één God ons geschapen?" enz. En aan 1 Cor. 8: 6, waar Paulus zegt: "Nochtans hebben wij maar één God, de Vader, uit welken alle dingen zijn en wij tot Hem en maar één Heere, Jezus Christus, door welken alle dingen zijn en wij door Hem." Evenals in

dit tekstvers, wordt het scheppend werk ook aan de Zoon toegeschreven; alsook aan de Heilige Geest in Joh. 1: 3: "Alle dingen zijn door hétzelve gemaakt en zonder hetzelve is geen ding gemaakt, dat gemaakt is."
Duidelijk zal zijn dat hiermee bedoeld wordt de Zoon, het scheppende Woord. In één woord, de schepping is de productie van het eeuwige Godswezen, dat de Ondeelbare is in zich zelf en dat door het Woord, de Zoon, alles heeft voortgebracht.
Ten overvloede zij het woord van Eféze 3: 9 nog een hechte verdediging van dit beweren: " En allen te verlichten, dat zij mogen verstaan, welke de gemeenschap der verborgenheid zij, die van alle eeuwen verborgen is geweest in God, welke alle dingen geschapen heeft door Jezus Christus."
In het nemen van het besluit was tevens het kanaal reeds daar, waardoor het werk naar buiten geopenbaard zon worden. Zo was ook God de Voortbrenger van het heelal, maar Hij moest in orde van Personen en in de Personeel wijze van bestaan in het werk der schepping openbaar worden,

Het Zoonschap van Christus moest de grond zijn, waarop het heelal rusten kon en een bestaan kon vinden. Het moest daarvan zijn het fundament, de bouwmeester, maar ook de derde Persoon, de Heilige Geest, als uitgaande van de Vader en van de Zoon berden, moest zijn Personele waardigheid en eigenschap als Levendmaker en Levensinspirateur kernachtig openbaren.
Dat dit geschied is; daarvan levert ons Job 26: 13 het onweerlegbaar bewijs, in deze woorden: Door Zijn Geest heeft Hij de hemelen versierd; zijn hand heeft de lang- wemelende slang geschapen."
Geen schepsel, geen krocht of macht kan ooit enige ere worden toegebracht omtrent de voortbrenging van het geschapene, slechts de Drieenige God, geopenbaard als Vader, zoon en Heilige Geest kon de ere wegdragen, in majesteit het gebouw der schepping uit het niet te hebben geroepen.
"Alzo zegt de Heere, uw Verlosser, en die u geformeerd heeft van de buik af: Ik ben de Heere, die alles doet, die de hemel uitbreidt, Ik alleen, en die de aarde uitspant door Mij zelf," zegt Jesaja 44: 24, welk woord slechts ter bevestiging kan dienen van vorenstaand beweren en hetwelk

gerugsteund wordt door het woord van Job 9: 8: "Die alleen de hemelen uitbreidt en treedt op de hoogten der zee." Alles, ook de elementen zijn Hem onderworpen; alles dient Hem ook evenzeer te erkennen, als de Oorsprong van alle bestaan.
En inderdaad, een almachtige kracht was nodig, - nee meer - was noodzakelijk, om dit werk te doen verrijzen. Wat zou het stof, wat zou een blinde natuurkracht kunnen doen? En wie - zo vragen wij verder - zou de kracht kunnen meten, die in het werk der schepping op zo luisterrijke wijze te voorschijn trad?
Nee, de verklaring van Paulus, die zijn geloofsoog over dit werk laat weiden, verdient niet alleen opgemerkt te worden, maar ook recht gewaardeerd. Die verklaring, zo juist tekenend, vindt in Romeinen 1: 20 haar plaats. "Want - zo zegt Paulus daar - "Zijne onzienlijke dingen werden, van de schepping der wereld aan, uit de schepselen verstaan en doorzien, beide Zijnen eeuwige kracht en Goddelijkheid" enz.
En waarlijk, dit, werk - het werk der schepping - bevat een openbaring van Gods majesteit, om alles wat zich daartegen verheft, beschaamd te doen staan. Geen afgod der heidenen, geen snoever op grootheid en macht, zou in staat zijn één gering gedeelte van dat majestueuze werk te formeren.
Onder de drang dezer overtuiging verkeerde wellicht de psalmdichter, toen hem de woorden uit de pen vloeiden "Want al de goden der volken zijn afgoden; maar de Heere heeft de hemelen gemaakt." (Ps. 96: 5.)
Al wat zich dan ook beweegt om zich de ere des Scheppers vermetel toe te eigenen; wat zich beweegt om de kroon der almachtige schepping aan God te ontroven, zal de gewisheid ervaren van Jeremias woord, (hoofdstuk 10: 11) " De goden, die de hemel en de aarde niet gemaakt hebben, zullen vergaan van de aarde en van onder deze hemel."
Zalig is daarentegen hij, die uit de openbaring der schepping de grootheid zijns Makers leert aanschouwen.
Zalig is de ziel, die tot de verheerlijking Gods bearbeid wordt. Door Goddelijk Geesteslicht geleid, onderschrijft zij met volle overgegevenheid des harten het woord van Psalm 19: "De hemelen vertellen Gods eer en het uitspansel verkondigt zijner handen werk. De dag aan de dag stort overvloedig spraak uit en de nacht aan de nacht toont wetenschap."

Vraag: Waaruit heeft God het grootse gebouw der schepping geschapen?

Antwoord: De aarde, als een productie van Gods scheppingswerk, heeft niet altijd bestaan. God, als eeuwige en volmaakte in zichzelf had haar niet nodig, omdat Hij de volzalige en verheerlijke in Zich zelf is.

Hij schiep haar uit niet of niets naar zijn vrijmachtig welbehagen als eeuwig en enig Soeverein. Met haar schepping, of - duidelijker nog - gelijktijdig met haar schepping, werd de "tijd" geboren. De loop der uren, dagen enz. ving aan, maar ook die der eeuwen, zich als een cirkel in een ontzaglijke eeuwigheid bewegende.

Maar - om tot het onderwerp terug te keren -- God schiep haar uit niets. Geen stof, geen chaos, geen enkele materie was aanwezig, waaruit zij kun samengesteld. God riep de dingen - naar Rom. 4: 17 - "die niet zijn alsof zij waren." Waar nu God alles schiep, d. i. riep of formeerde, daar bevat dit feit tevens het onweerlegbaar bewijs, dat noch hemel, noch aarde, vóór dit tijdstip hebben bestaan.

Nu moge dit alles de atheïst een onbegrijpelijkheid zijn en een beweegreden tot een verachtelijk schouderophalen, het is voor de ziel, die door waarachtige Godskennis verlicht wordt, een bron van aanbidding en de reden tot een volmondige instemming met Paulus woord, neergeschreven in Hebreeën 11: 3: "Door het geloof verstaan wij, dat de wereld door het Woord Gods is toebereid, alzo dat de dingen, die men ziet, niet geworden zijn uit dingen, die gezien worden."

Maar er is meer. De Opperste Wijsheid, die uit en van zich zelve van eeuwigheid bestaat, voert bewijsgronden aan, waarin een dubbele verdediging ligt besloten: enerzijds dat God is van eeuwigheid; anderzijds, dat er een tijdstip heeft bestaan, waarop bergen afgronden enz., geboren werden.

Deze bewijsgronden, ontleend aan Spreuken 8: 24-26, luiden als volgt: "Ik was geboren, als de afgronden nog niet waren, als nog gene fonteinen waren, zwaar van water."

"Aleer de bergen ingevest waren, voor de heuvelen was Ik geboren." "Hij had de aarde nog niet gemaakt, noch de velden, noch de aanvang van de stofjes der wereld."

Bij dit alles kan toch ook het redenlicht, hoe beredeneerd soms ook, indien het zich aan de beschouwingen slechts logisch-denkende wil

overgeven, niet buiten de sporen blijven, die in Gods Woord zijn neergelegd.
Het redenlicht kan niet anders doen dan leren, dat or voor de schepping geen stof bestond, of - indien zij er wel ware -- dat het dan een onbegonnen, een eeuwige stof moet zijn geweest, want het redenlicht aanvaardt ook geen tijd van aanvang van al 't bestaande. Daaruit valt dan weer de conclusie te trekken, dat de stof lichamelijk moet zijn geweest en derhalve ook onvolmaakt, want zij beantwoordde niet aan enig doel. Wat onbegonnen is, moet eeuwig zijn en wat eeuwig is, is volmaakt, en wat volmaakt is, is onafhankelijk; ergo: deze stof zou onafhankelijk moeten zijn, aangezien er toch nimmer - volgens het redenlicht oen scheppende daad is geschied. Deze laatste conclusie breng ook het redenlicht weer van de wijs en toont de onvolkomenheid van zijn denken.
De atheïst zegt verder, dat het een onmogelijkheid is, uit niet iets voort te brengen; maar dit blijft een onwankelbare waarheid, dat iets niet kan tevoorschijn komen, zonder Levengever, zonder Formateur, zonder een almachtige oorzaak, die het voortbrengt. Zo ook kon de stof onmogelijk iets uit zichzelf tevoorschijn brengen. De wetten der natuur, die men hiertegen opwerpt, falen alle op dit punt. Geen leer der zwaarte, van evenwicht of iets, dergelijks houdt te deze opzichte stand en kan ons leren hoe dan ook het leven, de geest, de adem ontstond, en beslist zij das onze bewering herhaald: slechts een almachtige daad vermag iets scheppende voort te brengen.
En bovendien, al zou nu de wording van de aardkloot, van de schepselen enz. uit de stof, krachtens een natuurdaad of krachtens de beginselen der natuur - of wiskunde verdedigd kunnen worden, dan nog was de stof ten enenmale onmachtig leven, geest en denkvermogen te schenken, en zo ook dit al mogelijk ware langs een weg van langzame ontbolstering, dan bleef nog de vraag over: waarom dit laatste wèl bij een mens, maar niet bij het dier?
Maar thans genoeg gezegd. Het redenlicht kan niet dan in allerlei verschrikkelijke dwalingen vallen en de wereldgeschiedenis is daar om te bewijzen, hoe reeds menig denkend hoofd zijn taak heeft moeten opgeven, overtuigd van de onvolkomenheid van zijn denken en van de onmogelijkheid om de leer der II. Schrift weg te redeneren.
Nee, God heeft de aarde geschapen en dit deed Hij vrijwillig. Er was geen noodzaak om te scheppen, maar Hij deed dit naar Zijn vrijmachtig

welbehagen. Ps. 115:3 zegt: "Onze God is in de hemel; Hij doet al wat Hem behaagt."
Het verhaal der scheppingsgeschiedenis zelve wordt duidelijk uit het eerste boek van Mozes: Genesis, God schiep al het geschapene, ten opzichte van de stof in een ogenblik en -ten opzichte der verdere schikking in zes dagen. Het gebod, vervat in Drol 20: 11, leert ons bovendien nog dit.: "Want in zes dagen heeft de Heere de hemel en de aarde gemaakt, de zee en al al wat daarin is en Hij rustte ten zevenden dage," enz.

Vraag: Hoe wordt die arbeid der schepping, die in zes dagen volbracht is, nader in trappen verdeeld

Antwoord: Wanneer wij de geschiedenis van dien zesdaagse scheppingsarbeid opmerkzaam beschouwen, dan zien wij daarin de draad ener verheven harmonie en een prachtig geheel.
Enkele godgeleerden zeggen, dat de verdeling van die arbeid niet in dagen" genoemd mag, maar dat wij die moeten beschouwen als in "ogenblikken." Te deze opzichte kunnen wij slechts weer met Petrus zeggen: "Wij hebben het Profetisch woord dat zeer vast is," enz., Gods Woord spreekt zelve letterlijk van "dagen" en noemt zelfs in de meer onderseheidenlijke vorm "dag" en "nacht."
Immers, wij lezen daar: "En het was avond geweest, en het was morgen geweest: de eerste dag," enz.

Indien wij nu overgaan tot de partiële beschouwing van de scheppingsarbeid, dan zien wij allereerst de arbeid van de eersten dag. "In den beginne schiep God de hemel en de aarde." "De aarde nu was woest en ledig: de duisternis was op de afgrond en de Geest Gods zweefde op de wateren." En God zei: Daar zij licht! en er werd licht." "En God zag het licht dat het goed was - en God maakte scheiding tussen licht en de duisternis." En God noemde het licht dag, en de duisternis noemde Hij nacht. Toen was het avond geweest en het was morgen geweest: de eerste dag." Gen. 1:1-5.
Door de "hemel" verstaan wij de woonstede Gods, of, zoals Paulus zegt, de derden hemel, met zijn bewoners de engelen. Door "aarde" verstaan wij de ganse aardbol, zoals die zich wentelend in het eeuwig en onein-

dig heelal voortbeweegt en waaruit later het licht, het uitspansel, het droge enz., is voortgekomen.
O, wanneer wij nog maar alleen aan dit stadium van het scheppingstijdperk onze aandacht wijden, dan is er veel, overvloedig veel reden tot bewondering, en deze bereikt haar toppunt, wanneer wij de schone, dichterlijke woorden beschouwen, waarmede Mozes dien aardkloot beschrijft: "De aarde nu was woest en ledig; de duisternis was op de afgrond en de Geest Gods zweefde op de wateren."
Dan, ja dan, is men geneigd uit te roepen: O, oneindig wonder van almacht! Wie zal het vatten.? Geen tong zal ooit bij machte zijn de luister, de majesteit en de roem van de groeten Maker van het heelal naar waarde te kenschetsen.

Mozes, zijn beschrijving voortzettend, vervolgt dan: "En God zei: Daar zij licht! en er werd licht." Dit licht omsloot de chaos (de aarde) die daar in de mantel ener dikke duisternis gehuld, inlag. Dit licht, als productie van een almachtig God, werd de heldere dag, later uitgaande van de lichten, die boven de aarde verspreid werden. 't Is waar, eerst op de vierden dag zouden zon, maan en sterren worden geschapen, maar dit licht was het natuurlijke daglicht dat later op de zon, als lichtdraagster, als een dunne stof zou neervallen, om het licht op gezette tijden te verspreiden; om scheiding te maken tussen dag en nacht, en onderscheid tussen de jaargetijden, welker, instelling door God in dén beginne mede besloten werd.
Heerlijk zien wij ook de pracht van het scheppingswerk in het zweven van de Heilige Geest op de wateren, één geheel, één stof uitmakende met de chaos, die daar als een ruwe klomp wachtte op de verdere bearbeiding door een almachtige hand. Hier zien wij reeds de Heilige Geest zwevend, broedend op de wateren van dien chaos, om daarin straks beroering, schudding en scheiding der delen te bewerken, waaruit alle schepselen naar hun aard zouden voortkomen, wanneer het slechts de Almachtige door een enkel machtwoord beval.
Zo geschiedde dus op de eersten dag de schepping van de hemel en zijn bewoners, van de aarde als chaos en die van het licht, Daarna gaat God voort dit gebouw met meer aanzien te tooien. Toen voor de tweede maal de heldere dagstralen de hemeltrans verlichtten, werd het uitspansel voortgebracht als een scheiding tussen de wateren die onder en

die boven het uitspansel zijn. (Genesis. 1: 6.) Het was de blauw hemel, die tussen lucht en starrenhemel scheiding maakte.
Het uitspansel was das gemaakt en daarin zou straks aan de hemellichten een plaats gewezen worden, om vandaar uit te gaan in de zekere banen, die het hun almachtige Gebieder behaagde, hun voor te stellen.
De derde dag treedt voorwaarts. De wateren scheiden zich van het droge) dat op dezelfde stonde met bomen en kruiden wordt gesierd. (Genesis 1: 11.)
Het land, de droge aarde werd dus zichtbaar uit de afscheiding der wateren, waarom de psalmdichter dan ook zegt (Ps. 24: 29): "De aarde is des Heeren, mitsgaders hare volheid, de wereld en die daarin wonen." "Want Hij heeft ze gegrond op de zeeën en heeft ze gevestigd op de rivieren."
Een gelijkluidende beschrijving in dichterlijke stijl geeft Ps. 104: 5-9 in de woorden: "Hij heeft de aarde gegrond op haar grondvesten, zij zal nimmermeer, noch eeuwig- lijk wankelen." "Gij halt ze met de afgrond als een kleed overdekt; de wateren stonden boven de bergen." "Van Uw schelden vloden zij; zij haastten zich weg voor de stem uws donders." De bergen rezen op, de dalen daalden ter plaatse, die Gij voor hen gegrond hadt."
Na deze scheiding van aarde en zee, en de versiering der aarde met kruid en geboomte, plaatste God de hemellichten in het uitspansel, die gelijkmatige .scheiding maakten tussen dag en nacht.
Dit alles geschiedde overeenkomstig de beschrijving win Genesis 1: 14: "En God zei: dat er lichten zijn in het uitspansel des hemels, om scheiding te maken tussen de dag en tussen de nacht; en dat zij zijn tot tekenen en tot gezette tijden, en tot dagen en tot jaren."
Zo werd dan de zon gesteld tot heerschappij des daags en de maan tot heerschappij des nachts. Dat grote licht, de zon, die nu circa 6000 jaren onafgebroken haar stralen op de aarde heeft neergeworpen, is nog van onverminderde kracht en getuigt nog steeds van de grootheid des Scheppers: Aan haar gewerd de taak, wasdom en kiemkracht te ontwikkelen in alle vrucht des velds en voeding te geven door haar warmte, stralen, tot zegening der aarde.
En dan, als hemel, en aarde versierd zijn, dan schept God op de vijfde dag de vogelen en de vissen, die het luchtruim en de oceanen zullen bevolken, vanaf de adelaar tot de mus, vanaf de reusachtige walvis tot

de kleinsten zeebewoner. "Want God zeide" - zo lezen wij in Genesis - "dat de wateren overvloediglijk voortbrengen een gewemel van levende zielen; en het gevogelte vlieg boven de aarde, in het uitspansel des hemels."

Nadat deze schepping is volbracht, naakt het einde van de arbeid. Op de zesden dag zal het hecht gebouw der schepping Zijn voltooiing, naderen.
God schiep die dag - zo lezen wij in Genesis 1: 24 - levende zielen naar haren aard, vee, kruipend en wild gedierte", enz.
Maar ook zal die zesde dag zich kenmerken door het voortbrengen van het grootse bouwproduct der schepping, de mens.
Alles was voor zijn komst voltooid. De aarde lag daar, voortgebracht door de hand van de Almachtige als een pronkstuk in heerlijkheid, versierd met het groene mostapijt, met kruiden en geboomte, voeding biedende aan de mens die straks geschapen stond te worden en die dit prachtig geheel, waarop de luister Gods in volle schittering straalde, als een vrijmachtige gave ontvangen zou.
De mens, als laatste product der schepping zal de luister van dien zesdaagse arbeid kronen in zijn voortbrenging.
Geschapen naar Gods beeld: in kennis, gerechtigheid en heiligheid, straalt ook van hem de luister ener Goddelijke almacht uit, die hij, daartoe van nature bewogen, zal eren. O, welk een diepte van gedachten ontsluit dit leerstuk. Alles, ja alles moest voltooid, om dit het schepsel als een volkomen geheel te kunnen aanbieden, en niet een enkele onvolkomenheid mocht daar zijn, die het schepsel anders begeren zou. Na deze arbeid, zon luisterrijk in voltrekking, zo harmonieus in zijn geheel, rustte God ten zevenden dage. Niet omdat God moede was, want dit zou zwakheid betekenen, en daarvan is bij God geen sprake. Nee, te deze opzichte neemt het woord van Jesaja 40: 28 allen twijfel weg: "de Schepper van de einden der aarde wordt noch moede noch mat."
God eindigde met scheppen, dat is: Hij onthield zich een nieuw soort schepsel te maken en Hij verlustigde zich in het Werk zijner handen. Een bevestiging dezer waarheid ligt in het woord van Exodus 31:17, waar wij lezen: "Hij zal tussen mij (Mozes) en tussen de kinderen Israëls eenteken in eeuwigheid zijn, dewijl de Heere in zes dagen de hemel en de aarde gemaakt en op de zevenden dag gerust en zich verkwikt heeft."

Uit een en ander valt wellicht de conclusie te trekken tot de Vraag: Waartoe ontsloot God zijn werk aldus in heerlijkheid en in trappen? Het antwoord ligt echter dadelijk voor de hand.
In de eerste plaats leert dit leerstuk ons de eenheid van het Godswezen nadrukkelijk kennen. Het leert ons de noodzakelijkheid der zekerheid, dat het een Drieenige God is, die alles geschapen heeft.

In de tweede plaats leert het ons, om ons in de beschouwing, van dat werk te verlustigen en daaruit onzen Schepper te verheerlijken en Hem als zodanig ook in zijn Goddelijke en volstrekt luistervolle almacht te erkennen.
In de derde plaats leert het ons - en dit wordt ons ook in de Wet des Heeren - met verwijzing naar de scheppingsarbeid - bevolen - na een arbeid van zes dagen te rusten en de zevenden dag te heiligen.
Zo dus leren wij ook hieruit, hoe de Heere de aarde aan het schepsel gaf als een bezitting, geheel te Zijn dienste. Ps. 115: 16 zet dienaangaande: "Aangaande de hemel; de hemel is des Heeren; maar de aarde heeft Hij de mensenkinderen gegeven." Het hoge einddoel overigens waarom God aldus handelde en de aarde aan het schepsel gaf, was de ere en de verheerlijking van Zijn Naam. Dit was tevens de bedoeling, die ten grondslag lag aan de vrijmacht en soevereiniteit Gods; waardoor en waarom Hij alles uitvoerde. Het duidelijkst treedt dit op de voorgrond in de woorden van Spreuken 16: 4: "De Heere heeft alles gewrocht om Zijn zelfs wil; ja, ook de goddeloze tot de dag des kwaads."
Inderdaad moet een stille bewondering degene aangrijpen, die zich aan deze beschouwing niet eerbied overgeeft. Indien dat geschiedt, dan zal hij zeer zeker instemmen met de uitroep van Elihu in Job 37;14-18: "Neem dit, o Job, ter ore; sta en aanmerk de wonderen Gods." "Weet gij, wanneer God over dezelve orde stelt en het licht zijner wolk laat schijnen?" "Hebt gij wetenschap van de opwegingen der dikke wolken: de wonderlieden des- genen, die volmaakt is in wetenschappen?" "Hoe Uw klederen warm worden, als Hij de aarde stil maakt uit het zuiden?" "Hebt gij met Hem de hemelen uitgespannen, die vast zijn als een gegoten spiegel?
In niet minder luide klanken spreekt de dichter van de 104de Psalm zijn bewondering uit in de woorden: "Hoe groot zijn Uw werken, o Heere! Gij hebt ze alle niet wijsheid gemaakt; het aardrijk is vol van Uw goe-

deren." En terecht mogen wij zeer zeker herhalen, dat het, der schepping een zaak is, die meer bepeinsd moest worden, want machtig groot is de lering, die zij bevat. Het redeloos gedierte geeft hierin ons een les, die meer betracht, die meer begrepen moest worden.
Zie, de roepende raven, voorgesteld in Psalm 147: 9, aan wie God haar voeder geeft, als zij roepen. Zie de kermende duif, waarbij in Ezechiël 7:16 de personen worden vergeleken die klacht doen over hun ongerechtigheden. Zie weer elders, hoe de os en de ezel ons als een beschamend voorbeeld worden gesteld. In Jeremia 8: 7 zijn het de duif en de ooievaar, waarvan gezegd wordt, dat zij hun gezetten tijd weten, waarna onmiddellijk de klacht volgt: "Maar mijn volk weet het recht des Heeren niet!
In Spreuken 30: 26 wordt het tedere konijn, dat zijn huis in de rotssteen zoekt, als voorbeeld gesteld voor het
schepsel, om tot de Rotssteen des heils zijn, toevlucht te nemen, bij Wie uitkomsten zijn tegen de dood en vergeving aller misdaden. Dit alles in aanmerking genomen is het zeker een gewettigde conclusie indien gezegd wordt, dat wij het lakse onzer dagen, dat zich houdt alsof de beschouwing van het werk der schepping de moeite niet loont, krachtiger moesten veroordelen en meer dat grote werk Gods, dat zulke oneindige dieptegangen bevat, eerbiedig moesten maken tot een bron van overdenking.
Dit leerstuk leert ons ook, hoe diep de val is van het schepsel, dat eenmaal als pronkstuk uit de hand zijns Makers voortgekomen, thans neerligt in een diepe staat.
Zal de ware majesteit, het waar Goddelijke, de heerlijkheid, die in het werk der schepping besloten ligt, recht duidelijk voor ons worden, dan zal eveneens voor ons waarheid moeten worden het, woord van Paulus, vervat in 2 Cor. 5:17: "Zoo
dan, indien iemand in Christus is, die is een nieuw schepsel, het oude is voorbijgegaan, ziet, het is alles nieuw geworden."
Met andere woorden en ter verduidelijking van voorgaand beweren eindigen wij met deze stelling: De wonderwerken der schepping zullen wij recht leren kennen in het genadewonder ener tweede schepping: een vernieuwing van de gehelen mens.

Vraag: Welke zijn de voornaamste schepselen?

Antwoord: De voornaamste schepselen, boven andere wezens verheven, zijn de engelen en de mens.
In de eerste plaats zullen wij trachten de aard en het wezen der engelen op Schriftuurlijke gronden te ontleden.
Engelen zijn gedienstige geesten, die tot dienst uitgezonden worden om dergenen wil, die de zaligheid beërven zullen.
Hebreeën 1: 14 over de engelen sprekende, vraagt hiermee gelijkluidend: "Zijn zij niet allen gedienstige geesten, die tot dienst uitgezonden worden om dergenen wil, die de zaligheid beërven zullen?" Zij Zijn volkomen geestelijke schepselen, die geschapen zijn om Gods wil te volbrengen, ten dienste der uitverkorenen. Aldus zegt ook Ps. 104: 4: "? "Hij maakt zijn engelen geesten, zijn dienaars tot een vlammend vuur."
Wanneer wij het panorama, dat Gods Woord ons over de engelen en hun dienstbaarheid voorstelt bezien, dan wordt die dienstbaarheid èn in haar waarde èn in haar volkomenheid ten dienste van Gods volk, juist openbaar, vandaar dan ook dat de- dichter van de 91e Psalm uitroept: "Want Hij zal zijn engelen van u bevelen, dat zij u bewaren in al Uw wegen." Zij vormen een legermacht rondom het door de Heere uitverkoren volk.
Hier zien wij bijv. in de eerste plaats een Lot, die, aan de hand des engels geleid, bewaard wordt voorden ondergang, waarmede Sodom en Gomorra zijn bedreigd en die straks in al zijn felheid vervuld zal worden.
Elders weer zien wij Abraham door een engel onderwezen. Dan weer zien wij Jakob, dromende van een ladder, welker opperste de hemel raakte en waarlangs de engelen op en neer klommen. (Genesis 28: 12)
Elders weer zien wij gepredikt, hoe Gods volk steeds door zijn engelen omringd is, want Psalm 34 8 leert ons: "De engel des Heeren legert zich om degenen, die Hem vrezen; en rukt hen uit;"
Krachtig openbaarde zich de macht der engelen, toen zij naar het bevel des Heeren en na het gebed van Hizkia in de tijd van één enkele nacht 185.000 Assyriërs versloegen en hiermee de vijanden. Israëls verdelgden. (2 Kon. 19: 35.)
Ook zien wij de drie jongelingen, die om hun Godsvreze in de brandende oven werden geworpen, niet door de vlammen verteren, omdat hun de machtige beschutting van een engel geboden werd. (Daniel 3: 25.)
Wanneer wij ons aan verdere beschouwingen omtrent de engelen wijden en hun wijze vangbestaan aan een ernstig onderzoek onderwerpen,

dan zien wij dat het atheïsme al zeer vroeg is opgestaan en met het Sadduceïsme een protest was
tegen het bestaan der engelen. Immers, Handelingen 23: 8 zegt ons het volgende: "Want de sadduceeën zeggen dat er gene opstanding is, noch engel, noch geest, maar de farizeeën belijden het beide."
Dat zij er echter zijn, daaromtrent biedt Gods Woord ons tal van bewijzen, maar ook de schakering der natuur in de openbaring der schepselen bewijst dit.
Zijn er redelijke schepselen, bestaande pit lichaam en ziel, zo zijn er ook geesten, zonder lichaam.
Engelen Zijn Geesten - ook uit vorige geciteerde teksten is dit gebleken - zonder lichaam. Zij verschijnen in een aangenomen lichaam, zij n niet overal tegenwoordig, maar aanwezig op één plaats.
Zij werken niet dan overeenkomstig de wil van God, Wiens dienaars zij zijn; zij zijn heilig en goed, aangezien ook van hen gezegd wordt in Genesis 1.: 31: "En God zag al wat Hij gemaakt had en ziet, het was zeer goed." In deze verklaring, die alles omvat, zijn ook de engelen inbegrepen. Judas: 14 bevat eenzelfde bewijs voor de heiligheid der engelen, aangezien daar getuigd wordt " .. Ziet, de Heere is gekomen met zijn vele duizenden heiligen." Dat met dit "heiligen" de engelen bedoeld zijn, behoeft wel geen breedvoerig betoog.
Naast deze verklaringen zijn er nog vele, waaruit de deugden der engelen blijken mogen en wij noemen o. a.: Ps. 103: 20: "Looft de Heer e zijn engelen; gij krachtige helden, die zijn woord doet, gehoorzamende de stem Zijns Woords." Zij zijn begaafd met wijsheid en verstand, naar 2 Sam. 14: 20: "Dat ik de gestalte dezer zaak alzo omwenden zou, zulks heeft uw knecht Joab gedaan; maar mijn heer is wijs, naar de wijsheid van enen engel Gods, om te merken alles wat op de aarde is."
Zij zijn - om voort te gaan -- ook begiftigd met een vrije wil. Deze eigenschap was juist de oorzaak tot de val der engelen, die -- zoals Judas zegt in vers 6 van zijn algemenen brief: hun beginsel niet bewaard hebben en hun eigen woonstede verlaten hebben." Deze engelen heeft God, zo zegt ons Schriftgedeelte verder: "tot het oordeel. des groten dage met eeuwige banden onder de duisternis bewaard."
Zij zijn ook - zegt 2 Thessalonicenzen 1:7, begaafd met kracht om zich naar buiten te openbaren. Zij worden genaamd: "engelen van Jezus' kracht."

De engelen zijn geschapen in een staat van natuurlijke goedheid, uitnemend in verstand, in sterkte en in kracht, volgens 2 Petrus 2: 11, maar zij, zijn niet alwetend, volgens 2 Kronieken 6: 3O, waar van de Heere gezegd wordt, dat Hij alleen het hart der mensen kent.
Zij zien, horen en werken niet als de mensen, maar op een wijze, die geheel met hun natuur overeenkomstig is. Hun wijsheid hebben zij niet alleen ontvangen door de schepping, maar zij hebben ook een zekere verkregen kennis; ten dele hun eigen geworden door ervaring, zoals aangegeven is in Eféze 3: 10 en 11 ten dele hun eigen geworden door de vrijmachtige openbaring Gods aan hun personen, zoals is aangegeven in Openbaring 1: 1.
Beide, bewijsplaatsen wensen wij achtereenvolgens nader te bezien.
De eerste, uit Eféze 3: 10 luidt; "Opdat nu, door de gemeenten bekend gemaakt worde aan de overheden en de machten in de hemel, de veelvuldige wijsheid Gods."
De tweede bewijsgrond, uit Openbaring 1: 1 luidt: "De openbaring van Jezus Christus, die God hem gegeven heeft, om zijn dienstknechten te noemen de dingen die haast geschieden moeten, en die hij door zijn engel gezonden en zijn dienstknecht Johannes gegeven heeft."
Die kennis nu der engelen, bestaande uit geschapene en verkregen kennis, gaat boven onze kennis, maar evenaart geenszins de kennis Gods; zij zijn bijvoorbeeld onwetend omtrent het hart en de gedachten der mensen, want die alleen kent God. Daarom zegt ook 1 Kon. 8: 39c: "want Gij alleen kent het hart van de kinderen der mensen." Zij weten ook niets van de toekomstige oordelen Gods, hetwelk absoluut onweerlegbaar bewezen wordt door Markus 13: 32, waar gezegd wordt, met betrekking tot de dag des oordeels: "Maar van dien dag en die ure weet niemand; noch de engelen die in de hemel zijn, noch de Zoon, dan de Vader."
Ofschoon zij geesten zijn, kunnen zij elkander hun gedachten mededoelen. Wij denken met vrijmoedigheid, dat de apostel hiervan sprak, toen hij de woorden "taal der engelen" bezigde, in 1 Cor. 13: 1: "AI ware het dat ik de talen der mensen en der engelen sprak en de liefde niet had, zo ware ik een klinkend metaal of luidende schel geworden."
De heuglijke tijding door één hunner vernomen, wordt aan de anderen medegedeeld; zo althans mogen wij verstaan het woord van Luk. 15: 10: "Alzo zeg ik ulieden, is er blijdschap voor de engelen Gods over enen

zondaar, die zich bekeert." Wij zeiden reeds: Ongetwijfeld delen zij elkander hun gewaarwordingen mede; maar hoe en op welke wijze dit geschiedt, is voor ons verstand verborgen.
Nu wij over de aard en het wezen der engelen gesproken hebben, wensen wij thans enige woorden te wijden aan hun schepping. Allereerst over het tijdstip daarvan.
Zij zijn geschapen niet voor het begin; maar ook niet na de zesdaagse arbeid der schepping; want wij lezen in Gen. 2:1: "Alzo (in zes dagen) Zijn volbracht de hemel en de aarde en al hun heir." Waarschijnlijk zijn zij geschapen op de eersten dag, toen God de stof in het aanzijn riep, waarmede - in dezelfde daad en tegelijker tijd - de grondslagen der aarde werden gelegd. Het woord van Job 3í1: en 7 geeft althans een zekere voeding aan deze mening. Ten opzichte van de aarde wordt aldaar de vraag gesteld: "Waarop zijn haar grondvesten neergezonken? Of wie heeft haren hoeksteen gelegd?" En vervolgens heet het: "Toen de morgensterren tezamen, vrolijk zongen en al de kinderen Gods juichten."
De meer genoemde woorden van, Psalm 104, verzen 4 en 5, stemmen, hiermee overeen, en ten overvloede wensen wij ze nogmaals,-.te herhalen "Hij maakt zij ne engelen geesten; zijn dienaars tot een vlammend vuur. Hij heeft de aarde gegrond op haar grondvesten; zij zal nimmermeer, noch eeuwiglijk wankelen." Wij wijzen er op dat in het verband juist de grootste punctuele verdediging besloten ligt.
Omtrent hun aantal kunnen wij zeggen, dat zij in een ontelbare menigte geschapen zijn. Christus bijv. zegt in Matth. 26: 53: "Ik zal mijn Vader bidden en Hij zal Mij meer dan twaalf legioenen engelen bijzetten."
Ook valt, ten slotte, nog van hen te constateren, dat zij zonder geslacht en niet tot vermeerdering geschapen zijn, naar Matth. 22:30 waar Christus zegt: "Want in de opstanding nemen zij niet ten huwelijk, noch worden ten huwelijk uitgegeven, maar zij zijn als engelen Gods in de hemel." zo dus is bewezen dat de engelen geschapen geesten zijn, die naar het welbehagen huns Makers de uitverkorenen omringen, tot dat doeleinde, waartoe zij worden uitgezonden. Hetzij in nood, hetzij in droefheid, hetzij in gemis, hetzij in een tijd van overheersing des vijands, overal, waar wij de kerke Gods geopenbaard zien, ontdekt ons oog ook de engelen als gedienstige geesten van een almachtig en beschermend God die hun arbeid volbrengen tot troost, bemoediging en bevrijding.

Vraag: Zijn alle engelen in de staat gebleven, waarin zij geschapen zijn?

Antwoord: Nee. De Heilige Schrift geeft vele bewijzen op tal van bladzijden, dat er afgevallen engelen zijn, die hun beginsel niet bewaard hebben en hun eigen woonstede verlaten hebben, terwijl zij nu tot het oordeel des groten dags niet eeuwige banden onder de duisternis werden, bewaard. (Judas: 6). Bovendien leert ons de Heilige Schrift de oorzaak van deze afval genoegzaam kennen. Zie slechts 1 Tim. 3: O, en de woorden: "Geen nieuweling opdat hij niet opgeblazen worde en fa het oordeel des duivels valle", bewijzen genoegzaam, dat hoogmoed en opgeblazenheid, vergezeld van laakbare eigenliefde, oorzaakn zijn, die het bewaard werden onder banden der duisternis, ten gevolge kunnen hebben.

Dat het hunnerzijds een vrij- en moedwillige afval was, leert ons 2 Petrus 2: 4, waarbij het bewijs geleverd wordt" dat zij zich van God losscheurden, aleer deze zijn oordelen over hen bracht. Men oordele slechts over deze woorden

indien God de engelen die gezondigd hebben, niet gespaard heeft; maar die in de hel geworpen hebbende, overgegeven heeft aan de ketenen der duisternis, om tot het oordeel bewaard te worden", enz. In aansluiting hiermee wensen dadelijk te constateren, dat deze afgevallen engelen, "duivelen" worden genaamd. Ten aanzien van hun aard en. Hun natuur zijn zij ook geesten, even als de getrouw gebleven engelen.

Zij werden "listig" geheten naar het woord van 2 Cor. 11: 3: "Maar ik vrees, dat niet enigszins gelijk de slang Eva door haar arglistigheid bedrogen heeft, alzo uw zinnen bedorven worden", enz. Zij zijn geneigd, tot leugen en Lukas 7: 21 spreekt van hen met de naam "boze geesten.

Hun arbeid strekt zich uit om Gods heerlijkheid te ontluisteren, de wensen te benadelen, hen trachtende te verslinden, hun ondergang, te bewerken, kortom, hen in hun netten te vangen en te voeren tot een wis verderf. Boven aangehaald tekstvers leert hieromtrent reeds veel, maar de laatste woorden, die wij thans in aansluiting hiermee citeren, luiden: "Alzo Uw zinnen bedorven worden, om af te wijken van de eenvoudigheid, die in Christus is." Krachtiger nog openbaart zich deze zekerheid in het woord van Openbaring 2: 10: "Vreest geen der dingen, die gij lijden zult, ziet, de duivel zal enigen van ulieden in de gevangenis werpen,

opdat gij verzocht wordt en gij zult een verdrukking hebben van tien dagen. Zijt getrouw tot de dood en ik zal u geven de kroon des levens."
Ook het aantal dezer engelen is groot; want de bezetene, die met duivelen bezeten was, verklaarde dat Zijn Naam was "legio", volgens Markus 5:: "En hij vraagde hem: welk is uw naam? en hij antwoordde, zeggende: Mijn Naam is legio, want wij zijn velen."
Alzo vormen zij een machtig heir, dat strijdt voert tegen Michaël en zijn engelen (de getrouwen). Openbaring 12: 7 leert ons dit in de woorden: "En er werd krijg in de hemel: Michaël en zijn engelen krijgden tegen de draak en de draak krijgde ook en zijn engelen."
Het tijdstip van hun val kan niet met juistheid aangegeven worden, aangezien de Heilige Schrift daaromtrent niets beslissende getuigt, maar waarschijnlijk zijn zij spoedig na hun schepping gevallen, aangezien Johannes schrijft, dat de duivel van den beginne zondigt.
Zo dus staan zij buiten de gemeenschap Gods en sidderen bij zijn rechterlijke majesteit en openbaring, naar Jakobus 2: 19 "Gij gelooft, dat God een enig God is; gij doet wel; de duivelen geloven het ook en zij sidderen." Die uitwerping en verstoting uit de zalige gemeenschap Gods kan en mag blijken uit Lukas 10: 18: "En hij zei tot hen: Ik zag de satan als een bliksem uit de hemel vallen." Hun eeuwig gebonden liggen onder banden der duisternis blijkt inmiddels weer uit de meer aangehaalde woorden van 2 Petrus 2: 4.
Aangaande hun verhouding tot het schepsel nog het volgende.
Sinds de duivel, volgens Genesis 3, de mens tot afval verleidde, is diezelfde mens als een open stad, die voortdurend aan alle verleiding en aanblazing des satans blootstaat.,
Gods kerk vooral is het doelwit zijner beoorloging. Op dat terrein is het zijn geliefkoosde tactiek scheiding te maken tussen volk en volk en het door hem uitgestrooide zaad draagt maar al te vaak zulk een wasdom, dat het bewijst in een vruchtbare akker te zijn gevallen. Daar ter plaatse bestaat een toestand, zo terecht gekenmerkt en tegelijk gebrandmerkt door Jakobus 3: 16: "Want waar nijd en twistgierigheid is, aldaar is verwarring en alle boze handel." Het Evangelie te verduisteren, door aan het schepsel vast te klemmen, is een weltoebereid en veel gebruikt wapen
zijne hand. In de woorden van Gelaten 5: 14 én 15 ligt het resultaat van dien arbeid, in al zijn laakbaarheid, besloten. Daar ter plaatse heet het:

”Want de gehele wet wordt in één woord vervuld, namelijk in dit: Gij zult Uw naaste lief hebben gelijk u zelf." "Maar indien gij elkander bij 't en vereet, ziet toe, dat gij van elkander niet verteerd wordt." Daarom is hij, satan, de vader der leugenen en der ketterijen, die reeds van de vroegste eeuwen in de kerk zijn binnen ge; drongen en waarmede zo menige bladzijde van de geschiedrol dier eeuwen is bevlekt, ketterijen, die de fundamenten der leer aantastten en haar omver trachtten te werpen. Ongetwijfeld is het woord van 1 Tess. 4:1-3 neergeschreven met het doel, een dam op te werpen tegen dergelijke verwijdering in de dienst des Heeren.

Met broederlijke liefde doet de apostel Paulus daar zijn vermanend woord horen tot de Thessalonicensers: "Voorts dan, broeders, wij bidden en vermanen u in de Heere Jezus, gelijk gij van ons ontvangen hebt, hoe gij moet wandelen en Gade behagen, dat -gij daarin meer overvloedig wordt," "Want gij weet, wat bevelen wij u gegeven hebben door de Heere Jezus." "Want dit is de wil van God, Uw heiligmaking: dat gij u onthoudt van de hoererij." Aldus gaat de apostel verder. En inderdaad, in wereldzin en ijdelheid des vleesthee voert de duivel het volk Gods af in onreinheden die weer de kiemen in zich bevatten van die ganse reeks ongerechtigheden, waarvan ons de apostel Paulus in Galaten 5: 19 en vervolgens, een ganse opsomming levert, beginnende niet de woorden: "De werken des vleses nu zijn openbaar: welke zijn: overspel, hoererij, onreinheid, ontuchtigheid," enz.

Door listige verleiding, maar ook onder toepassing van een hete vervolging, tracht bij dat volk ten onder te brengen, daartoe al, zijn macht, zijn kracht en sterkte bezigend. Openbaringen 12: 12 zegt dienaangaande in volstrekt toepasselijke zin: "Hierom, bedrijft vreugde gij hemelen en gij die daarin woont! Wee degenen; die de aarde en de zee bewonen! want de duivel is tot u afgekomen en: heeft groten toorn, wetende, dat hij oenen kleinen tijd heeft."

Ook Petrus wijst hierop, als hij door de drang ener innige overtuiging zijn waarschuwend woord laat horen: "zijt nuchteren en waakt:- want Uw tegenpartij, de duivel, gaat om als een briesende leeuw, zoekende wie hij zou mogen verslinden." (1 Petrus 5: 8.)

Nu mene men hieruit niet, dat Gods Kerke, als organisatie alleen aan de aanval des satans bloot staat en daarvoor heeft te waken; integendeel ook persoonlijk is ieder mens als een open stad, bloot liggende voor de

aanvallen des satans, tenzij al- en vrijmachtige, genade hem verlost. Daarom ook bewaart de satan de mens als zijn hof; hij houdt hem zorgeloos en in vrede, naar Lukas 11: 21; "Wanneer een sterke gewapende Zijnen hof bewaart, zo is al wat hij heeft in vrede."
Deze bewaking zet hij voort en zelfs in die stonden, waarin de mens door de overtuiging van de Geest bekommering leert over zijn zonden, ook dan zet hij zijn bewaking voort en zal dan onder aanwending van alle kracht, hem trachten te formeren tot zijn behoud, indien niet God, door een almachtige scheiding, hem zijn vat ontrooft. De daadwerkelijkheid dezer scheiding blijkt woordelijk uit Zacharia 3: 2: "Maar de Heere zei tot de Satan: De Heere schelde u, gij Satan, ja de Heere schelde u, die Jeruzalem verkiest: is deze niet een vuurbrand uit het vuur gerukt?"
Niettemin blijft Gods volk steeds aan zijn verleiding bloot staan, waarom dan ook Paulus gebiedt, de gehele wapenrusting Gods aan te doen, die hij omschrijft als bestaande in: het borstwapen der gerechtigheid, het schild dá geloofs, de helm der zaligheid en het zwaard van de Geest, enz.; naar Eféze 6, verzen 14, 16 en 17, Eerst dan, als de lendenen met het harnas zijn gesierd zal men de pijlen des satans kunnen afweren en Paulus zegt hiervan in vers 11: "Doet aan de gehele wapenrusting Gods, opdat gij kunt staan tegen de listige omleidingen des duivels." Die wapenrusting is alleszins bekwaam en beantwoordt volkomen aan de gestelde eis, terwijl Gods Woord, scherper zijnde dan een tweesnijdend scherp zwaard, hem (den Satan) doet terugwijken uit de strijd, die door hem tegen Gods keurlingen gevoerd wordt.
Zich in dien strijd te oefenen is de taak van Gods keurvolk. Aan hen dc taak de duivel te weerstaan; dat is de eis der waarheid. Jakobus 4: 7 zegt: "Zo onderwerpt u dan Gode; wederstaat de duivel en hij zal van u vlieden," maar bij dit alles zal God, als de Almachtige, zijn verbond handhaven en ten waarborg doen strekken dat zij niet zullen omkomen want van en door Hem werd eenmaal gesproken het zo bemoedigende woord: "Want bergen zullen wijken en heuvelen wankelen, maar mijn goedertierenheid zal van u niet wijken en het verbond mijns vredes zal niet wankelen, zegt de Heere, uw Ontfermer." Jesaja 54: 10.
De strijd zal zijn van korte duur en de zegepraal zal Gods kerke deelachtig worden, want 1 Cor. 15: 57 bevat het woord: "Maar Gode zij dank, die ons de overwinning geeft door onzen Heere Jezus Christus."

En dan ten slotte nog dit, De zegepraal van Gods kerk zal voor de satan zijn een val; haar verhoging in luister zal voor hem de put des afgronds openen. Over hem is een eeuwig oordeel voltekend en het tijdstip, waarop de put des afgronds, waarvan spraak is in Openbaring 9 2, over hem gesloten zal worden, zal onwederstandelijk naderen.

Vraag: Wie waren de eerste mensen?

Antwoord: Nadat God het werk der schepping had voltooid in de voortbrenging van hemel en aarde, het heelal in grootheid en majesteit, en nadat Hij bomen, planten, kruiden, visseleen, vogelen enz. tevoorschijn had geroepen, zei Hij: "Laat Ons mensen maken naar ons beeld, naar onze gelijkenis en dat zij heerschappij hebben over de vissen der zee en over het gevogelte des hemels en over het vee, en over de gehele aarde en over het kruipend gedierte, dat over de aarde kruipt." Aldus lezen wij in Genesis 1: 26 en de inhoud van vers 27 luidt in aansluiting hiermee: "En God schiep de mens naar Zijn Beeld, naar het beeld van God schiep Hij hem; man en vrouw schiep Hij ze." Wij hebben reeds gezien, dat dit Adam en Eva waren.

Nu wensen wij dadelijk te erkennen, dat er reeds zeer vroeg personen waren,. die dit loochenden en daarvoor de dwaling invoerden, dat er voor Adam reeds mensen zouden .bestaan hebben. Een der eersten, die deze dwaling openlijk ver- -kondigden, was Haak de la Peyrère, die eerst Hugenoot was en later, in 1655, Rooms werd. Zijn grondstelling luidde, dat er voor de schepping van Adam reeds stamvaders der heidenen hadden bestaan en bovendien verklaarde hij Adam als de stamvader der Joden.

De Schriftwoorden, waarop hij zijn mening baseerde, waren vervat in Genesis 6: 1 en 2: "En het geschiedde als de mensen op de aardbodem begonnen te vermenigvuldigen en hun dochters geboren werden, dat Gods zonen de dochteren der mensen aanzagen, dat zij schoon waren, en zij namen zich vrouwen uit allen die zij verkozen hadden."

Uit deze woorden distilleerde hij de conclusie, dat "Gods zonen" Adams nakomelingen waren, en dat de "dochteren der mensen", die zij huwden, nakomelingen waren van personen, die reeds voor Adam moesten zijn geschapen.

Om dit beweren te verdedigen of te weerleggen, bestaat geen ander wapen dan Gods Woord alleen, maar dit is dan ook in elk opzicht een

absoluut onfeilbaar Getuigenis. Kiezen wij dit nu als Raadsman om dit vraagstuk op te lossen, dan behoeft er niet de minste twijfel te bestaan omtrent de Vraag: wie het eerste mensenpaar vormden. Ware er in Mozes verhaal spraak van het eerste mensenpaar in een bestaande wereld, dan lag het bovenstaand gevoelen voor de hand. Hiervan kan echter geen spraak zijn.
De aarde bestond nog slechts enkele dagen en was zelfs nog kort te voren met bloem en kruid en plant getooid. Eerst nadat dit alles uit het niet was voortgebracht, sprak God: "Laat Ons mensen maken naar ons beeld, naar onze gelijkenis."
Hieruit volgt absoluut, dat er voor Adam geen mensen waren. Trouwens, alle Bijbelschrijvers, die de schepping der mensen kort of duidelijk aanstippen, erkennen het, dat Adam en Eva de eersten waren.
Met - het oog op deze waarheid betuigt Paulus o. a. in 1 Cor. 15:: "Alzo is er ook geschreven: De eerste mens Adam is geworden tot een levende ziel; de laatste Adam. tot enen levendmakenden Geest."

Wanneer wij nu de dwaling zullen weerleggen, ontstaan uit het Schriftwoord dat de "zonen Gods" de "dochteren der mensen" ten huwelijk namen, dan vergete men niet, in de eerste plaats acht te geven op het groot tijdsverloop, dat er ligt tussen het tijdstip der schepping en het tijdstip, waarvan dit gezegde ons spreekt. In dit tijdsverloop waren de geslachten zeer vermenigvuldigd, gelijk bovenstaande tekst zelve zegt; ten tweede kunnen wij de benamingen waartussen hier onderscheid gemaakt Wordt, zeer goed te kennen aan de volgelingen van het Sethietische en aan die van het Kaïnietische geslacht, of aan de heilige en de onheilige linie.
Als bewijs voor een en ander plaatsen wij hier de stamboom der eerste geslachten, die (zie Genesis 5) alle reeds geboren waren, toen melding werd gemaakt van de "zonen Gods" en de "dochteren der mensen."

ADAM (1-930).
KAIN
SETH. (130-1042)
ENOS (235-1140)
KENAN. (325-1235)
ELIALALIEL (395-1290)

JERED (460-1422)
HENOCH. (622-987)
METHUSALEM. (687-1656)
L AMECH.)
LAM ECH. (874-4651)
NOACH. (1056-2006.
SEM. (1558-2158) CHAM. JAFETH

Aan deze tabel behoeven wij niet anders toe te voegen dan dit, dat de getallen, welke achter de namen vermeld zijn, het geboorte- en sterfjaar noemen van de persoon, die dien naam droeg, Bij v. Seth werd geboren in het 130ste jaar na de schepping en stierf in het jaar 1042.
De huwelijken, in de tekst in kwestie genoemd, werden gesloten kort véér de zondvloed, die in het jaar 4656 voor viel zodat reeds ruim 16 eeuwen verkopen waren en alle geslachten zich zeer hadden vermenigvuldigd; want ofschoon deze stamboom alleen Enos als zoon van Seth aangeeft, zo lezen wij toch in Genesis 5: 7, dat Seth zonen en dochteren gewon, dus meer dag één, van wie echter de namen niet genoemd worden. Evenzo geschiedde dit ten opzichte van Methusalem enz.
Dat aan de nakomelingen van het Sethietisehe geslacht de naam toegekend wordt van "Gods zonen" vindt bijna onweersprekelijk zijn grond in de omstandigheid, dat uit het geslacht van Seth, in rechte linie, het zaad bewaard zou worden, waardoor eenmaal de moederbelofte zou worden vervuld, welke vervat is in het woord van Genesis 3: 15: "En Ik zal vijandschap zetten tussen u en tussen deze vrouw, en tussen uw zaad en tussen haar zaad: datzelve zal u de kop vermorzelen en gij zult het de verzenen vermorzelen,"
Door deze omstandigheid stonden zij meer in verband niet de heilsopenbaring Gods dan de nakomelingen van Kaïn, die wel van Adam afstammen, maar niettemin buiten de heilsopenbaring bleven, waarin het hele Sethietisch geslacht, als de heilige linie, deelde.

Vraag: Wat is de mens en waaruit bestaat hij?

Antwoord: De filmisch is een persoonlijk wezen, een levende geest of redelijke ziel met een lichaam als woning en werktuig. De menselijke samenstelling uit deze twee bestanddelen blijkt duidelijk uit Matth. 10: 28: "En vreest u niet voor degenen, die het lichaam doden en de ziel

niet kunnen doden, maar vreest veel meer Hem, die beide ziel en lichaam kan verderven in de hel."
Blijkens Genesis 2: 7 formeerde God Adam uit het stof der aarde en blies Hij in zijn neusgaten de adem des levens; "Alzo werd de mens tot een levende ziel."
De mens, het kostbaarste bouwproduct der schepping, op de wonderlijkste wijze samengesteld, bestaande uit vlees en been, ader en zenuw, werd dus geschapen als een toonbeeld van Gods wijsheid en hoogste macht. 't Behoeft dus volstrekt gene verwondering te baren, wanneer de dichter van de 139ste Psalm, verzen 14 en 15, als in vervoering uitroept: "Ik loof U, omdat ik op een heel vreselijke wijze wonderbaarlijk gemaakt ben; wonderlijk zijn Uw werken! ook weet het mijn ziel zeer wel." "Mijn gebeente was voor u niet verholen als ik in het verborgene gemaakt ben en als een borduursel gewrocht ben in de nederste delen der aarde."

Letten wij op de woorden van de geleerden Job en horen wij hem zijn gedachten over de samenstelling van de mens uiten, dan bestaat er alleszins reden om zijn woorden, in aanbidding uitgesproken, met eerbied te herhalen. Over de Schepper sprekende zegt hij: "Die de Wagen" maakt, de Orion en het Zevengesternte, en de binnenkameren van het Zuiden." [Het Sterrenbeeld de Grote Beer.]
"Die grote dingen doet, die men niet doorzoeken kan en wonderen die men niet tellen kan." "Zie, Hij zal voor mij heengaan en ik zal Hem niet zien en Hij zal mij voorbijgaan en ik, zal Hem niet merken." Job 9: 9-11.
En inderdaad, in het heelal ontbreekt niets, wat daar volledigheidshalve zijn moet; aan het menselijk lichaam ontbreekt evenmin iets en de samenstelling daarvan is wonderlijk.
Hoe moer in de samenstelling van het menselijk lichaams ingewijd, hoe meer een heilige ootmoed ons moet bezielen tegenover de Maker, die dat lichaam Schiep naar zijn Wil en voornemen en door de inwonende ziel bekwaam maakte om Hem luisterrijk te verheerlijken. Iets van dien ootmoed moet Abraham bezield hebben, toen hij, de Maker van het schepsel verordende, volgens Genesis 18: 27 uitriep: "Ik heb mij onderwonden te spreken tot de Heere, hoewel ik sta en as ben." Absoluut is dit: wanneer de mens bepaald wordt bij zijn staat en afkomst, dan moet

hij belijden tegenover Zijn Maker, sprekende niet de woorden van Jesaja 64: 8: "dat zij zijn als leem in Zijn handen, zijner handen werk."
Maar om tot het scheppingsverhaal terug te keren, nog het volgende: Terwijl de mens Adam daar nu wandelde, als het pronkstuk der schepping en geformeerd uit het stof der aarde, toen zei God: "het is niet goed, dat de mens alleen zij, Ik zal hem een hulp maken, die tegenover hem zijn zal."
Die hulp zou worden, maar niet gelijk Adam uit het stof der aarde, doch, om de meest nauwe eenheid tussen man en vrouw te bepalen, zou zij genomen worden uit Adam. Toen verwekte God - zo lezen wij verder - een diepen slaap over Adam en nam van hem een ribbe, haar plaats toesluitende met vlees en uit die ribbe een vrouw bouwende. Zo werd dus Eva als "manninne" tegenover de man gesteld, nadat God hem eerst een proefgebod gegeven had, vervat in Gen. 2: 17.
Eveneens had reeds Adam de dieren namen gegeven naar hun aard. Toch, welke werken Adam ook reeds verricht had, blijft het niettemin zeker, dat ook Eva op diezelfde zesde dag als Adam geschapen is, want wij lezen in Genesis: 1: 27; "En God schiep de mens naar Zijn Beeld; naar het beeld van God schiep Hij ze; man en vrouw schiep Hij ze."

Vraag: Wal verstaat ge door de ziel van de mens?

Antwoord: Eet is die geestelijke zelfstandigheid, welke, met het lichaam verenigd, de mens vormt. Het lichaam werd uit het stof geformeerd, de ziel daarentegen kwam onmiddellijk van God, Deze blies een levende ziel in dat menselijk lichaam.
Zekerheidshalve laten wij hier volgen de woorden van Genesis 2: 7, waarin deze waarheid letterlijk verkondigd wordt: "En de Heere God had de mens geformeerd uit het stof der aarde en in zijn neusgaten geblazen de adem des levens, alzo werd de mens tot een levende ziel."
De nauwe vereniging tussen ziel en lichaam zal gene nadere verklaring behoeven, maar de vraag hoe die vereniging bestaat, is voor de mens onoplosbaar Wie zal dat doorgronden?
Toch is 't zeker dat die vereniging plaatselijk en beslist is, zodat èn, ziel en lichaam op het nauwst verenigd blij ven tot het tijdstip, waarop het ogenblik van ontbinding des lichaams daar is. Zodra de hand geslaakt wordt, die lichaam en ziel verenigd houdt; d. w. z. Zodra ziel en lichaam gescheiden worden, eindigt het lichaam zijn voortbestaan.

Toch is het niet ondoenlijk en niet onmogelijk enige nadere verklaring over het bestaan en het wezen der ziel te geven. De ziel is niet de gedachte of de denkkracht des mensen, zoals sommigen beweren, want alle gedachten en werkingen, naar buiten geopenbaard, zijn reeds de uitvoerende werken der ziel. Daarom wordt reeds in Genesis 6: 5 gezegd: "En de Heere zag, dat de boosheid des mensen menigvuldig was op de aarde, en al het gedichtsel der gedachten zijns harten te allen dage alleenlijk boos was."
Mede uit oorzaak dezer omstandigheid wordt in Jeremia 4:14 de gebiedende eis gesteld: "Was uw hart van boosheid, o Jeruzalem, opdat gij behouden wordt; hoe lang zult gij de gedachten uwer ijdelheid in het binnenste van n laten vernachten?"
Ook is de ziel niet, zoals weer anderen beweren, een van de fijnste doelen des mensen; dat is iets lichamelijke, bijvoorbeeld: bloed of damp, uit het lichaam ontstaande, maar de ziel is een geestelijke zelfstandigheid, werkende verstand,
wil en oordeel en waaruit alle redelijke daden vloeien, die de natuur van het lichaam verre te boven gaan.
Geenszins mag dus uit het oog verloren, dat er onderscheid is tussen ziel en lichaam. Het lichaam is iets stoffelijks, de ziel is volstrekt onstoffelijk.
Wezen en uitgang van beide Zijnen dun ook zeer onderscheiden van elkander, waarom Prediker 12: 7 zegt: "En dat het stof wederom tot aarde keert, als het geweest is en de geest weer tot God keert, die hem gegeven heeft."
Evenzo op onderscheiden wijze openbaart. zich dat geestelijk en onstoffelijk leven in vermogen en krachten naar buiten

I. Door verstand.
Het verstand is de kracht der ziel, waardoor de zaken die buiten ons liggen, omvat worden en begrepen. Dit openbaart zich bij ieder op verscheiden wijze. Aan de vraag van Pilippus tot de Moorse kamerling: "Verstaat gij ook hetgeen gij leest?" (Hand. 8:30) ligt dit zekere onderscheid ten grondslag.

II In het oordeel van de mens. Het oordeel is dat vermogen der ziel, waardoor zij onderscheidenlijk besluit tussen goed en kwaad. Een bevel

aan de mens om van dit oordeel gebruik te maken, geeft Paulus in 1 Cor. 10:15, met de woorden: "Als tot verstandigen spreek ik, oordeelt gij hetgeen ik zeg."

III. Door wil. "Wil" is de kracht, waardoor men een zaak uitvoert of nalaat. Het volk Israëls werd eenmaal tot het ingebruikstellen van die wil geroepen, naar Jozua 18 : 15: "Maar zo het kwaad is in Uw ogen de Heere te dienen, kiest u heden wie gij dienen zult; hetzij de goden, welke uw vaders, die aan de andere zijde der rivier waren, gediend hebben, of de goden der Amorieten, in welker land gij woont, maar aangaande mij en mijn huis, wij zullen de Heere dienen."
Mozes wil en verkiezing, om liever met het volk van God kwalijk gehandeld te worden, - dan een zoon van Farao's dochter genaamd te worden en in de genieting der zonde te doelen, wordt duidelijk omschreven in Hebr. 11: 25, waar van Mozes gezegd wordt: " Verkiezende liever met het volk van God kwalijk gehandeld te worden, dan voor enen tijd de genieting der zonde te hebben."

IV. De werkkracht der ziel is de consciëntie. Het is die kracht der ziel, welke als Gods dienaresse een krachtige invloed uitoefent op het doen en laten van de mens; hetzij in een afkeuren van het kwaad of in een berusten om het goede te doen. Enige woorden, waarin dit medegetuigen der consciëntie duidelijk tot zijn recht komt, zijn de woorden van Romeinen 9: 1, neergeschreven door Paulus: "Ik zeg de waarheid in Christus, ik lieg niet, (mijn geweten mij mede getuigenis gevende door de Heilige Geest."
Waar nu op deze wijze onwedersprekelijk het geestelijk wezen der ziel blijkt, daar verwerpen wij pertinent de mening degenen, die de ziel als iets stoffelijke voorstellen, door o.m. ook te zeggen, dat de ziel ontstaat door voortteling, van ouders tot kind. Een dergenen, die deze leer huldigden, was Luther.
Nee, de ziel is een geestelijke zelfstandigheid en daarom ook onmededeelbaar. De Heilige Schrift zelve kent de voortbrenging der ziel toe aan de Hoogste Maker.
Het desbetreffend woord van Zacharia 12: 1 luidt als volgt: "De last van het Woord des Heeren over Israël. De Heem spreekt, die de hemel uit-

breidt, en de aarde grondvest en des mensen geest in zijn binnenste formeert."
De ziel is een onsterfelijk wezen en bestaat, mede ter oorzaak hiervan, zonder samenstelling van verscheidene delen of zaken, terwijl daarentegen het lichaam uit vele leden bestaat, wel afhankelijk van elkander, maar toch ook onderscheiden.
Een omstandigheid is er voor ieder waarneembaar, waaruit de onsterfelijkheid der ziel duidelijk mag blijken.
Ofschoon en naarmate het lichaam zwakker en zwakker wordt, zal de ziel zich krachtiger openbaren in alle geestelijke zaken. Zij bepaalt zich in haar werkende gang tot het eeuwige en oneindige, gelijk dit zelfs in de godsdienst der heidenen openbaar wordt.
Onze conclusie herhalende, mogen wij dus niet alle recht van de ziel constateren, dat het een onsterfelijk, geestelijk wezen is, ondeelbaar en zetelend in de mens; een wezen dat heerschappij voert over het lichaam en zijn leden als over zijn dienaren. De ziel is de auteur en regeerder in de mens, waardoor wij leven en rede gebruiken.

Vraag: Wat is het doel der schepping?

Antwoord: God schiep naar Zijn vrijmachtig welbehagen de wereld en al wat er op is, om er zijn heerlijkheid aan en in te openbaren. Niemand minder dan de wijze koning Salomo staafde dit beweren, door van de schepping te zeggen.: "De Heere heeft alles gewrocht om zijns zelfs wil; ja, ook de goddeloze tot de dag des kwaads." (Spreuken 16: 4). Ditzelfde oogmerk acht ook Paulus in de daad der schepping begrepen te zijn, want zijn woord: "Want uit Hem en door Rem en tot Hem zijn alle dingen," is hiervoor een sprekend getuige en dit te meer waar hij volgen laat: "zij de heerlijkheid in der eeuwigheid. Amen." (Rom. 11:33.) Oogmerk der schepping is dus - zo valt hieruit duidelijk af te leiden - dat elk schepsel in zijn orde geschapen is om de Schepper te verheerlijken. - De gehele schepping stond als een pronkgebouw, maar het laatste schepsel, de mens, zou er de kroon van vormen. 't Is waar, de Heere had alles geschapen om Zijns zelfs wille, maar niettemin stond daar de mens als een tweede wezen, tot welks genot de Heere al het vooraf geschapene disponibel stelde, opdat deze mens, door al deze giften van Gods hand bewogen, des te meer zijn Maker zou prijzen en verheerlijken.

Indien wij nu dadelijk, in aansluiting met deze woorden, het schepsel in zijn leven, wandel en werken gadeslaan, dan bieden vorenstaande woorden overvloedig reden tot beschaming.
Alsdan kan van ons gezegd worden wat God eenmaal van Israël zei: "Hij heeft verwacht, dat hij goede druiven zou voortbrengen, maar hij heeft stinkende druiven voortgebracht." (Jesaja 5: 2.)
Gelijk Israël niet beantwoordde aan de verwachting van zijn Schepper, evenmin beantwoordde de mens, dit pronkjuweel, aan het doel van zijn schepping. Hij scheurde zich los van zijn Maker en bedekte daardoor het ganse scheppingsgebouw als met een rouwfloers. Hoewel dit nu geschiedde door de bondsbreuk, werd het toch gedragen door het Zoonschap van Christus, waardoor straks een deur der verlossing geopend zou worden, naar het woord van Genesis 3: 15: " En Ik zal vijandschap zeden tussen u en tussen deze vrouw, en tussen uw zaad en tussen haar zaad; datzelve zal u de kop vermorzelen en gij zult het de verzenen vermorzelen."
Ofschoon die eerste Adam niet heeft beantwoord aan het duel en oogmerk waartoe hij geschapen was, zal de Tweede Adam, als een Herschepper der genade, het rouwfloers, door de eersten aangebracht, wegscheuren en naar luid van het door Petrus in zijn tweeden zendbrief gesproken woord, eenmaal een nieuw hemel en een nieuw aarde verwekken, waarin gerechtigheid woont (hoofdstuk 3:13).

AFDELING 7: Gods Voorzienigheid.

En Jezus antwoordde hun: Mijn Vader werkt tot nu toe en Ik werk ook.

Johannes 5:17

Vraag: Wat verstaat u door de Goddelijke Voorzienigheid?

Antwoord: In dadelijke beantwoording dezer vraag kunnen wij zeggen, onder de Goddelijke Voorzienigheid die werkzaamheden Gods te verkool waardoor Hij alle dingen, die door Hem geschapen zijn, nog steeds onderhoudt, waardoor Hij alle dingen naar hun eigen karakter doet werken, en waardoor Hij alles, enkel tot voldoening aan zijn heilig oogmerk, bestuurt. Ongetwijfeld stemt ieder toe, dat het leerstuk der Goddelijke Voorzienigheid zeer belangrijk is, en bijna even zeker is het, dat dit leerstuk, uithoofde van die belangrijkheid, menige aanval heeft moeten trotseren.

Onder de heftigste bestrijders mogen wij zeker in de eerste plaats Epicuris noemen. De Epicuristen huldigen een leer, waardoor zij als het ware voorstellen, dat God met saamgevouwen handen in de hemel zit, dat Hij alles aan zich zelf of aan de mensen overlaat en dat Hij zijn heiligheid slechts te kort zou doen, indien Hij zich met de mensen bezig hield.

Om deze verklaring als ketters te brandmerken niet bewijzen uit Gods Woord, behoeft geen breedvoerig betoog geleverd te worden. Immers: in het voorgaande hoofdstuk is breedvoerig aangetoond, dat God is: volmaakt, alwetend, almachtig, volkomen wijs. Dit dan wetende mogen wij zeer zeker vragen: Zou God dan geen kennis dragen van de bewegingen en werkingen der schepselen? Zou Hij, de. Almachtige, nalaten de werkingen der schepselen te besturen? Zou Hij ten slotte - die de Opperste Wijsheid is, - dan alles aan de werking van een noodlot overgeven?

Nee, want Gods Woord leert hieromtrent anders. De Schepper kan niet staan beneden het door Hem geschapen schepsel, dat immers zelf

reeds alle werk, door zijn hand vervaardigd, bewaart en onderhoudt voor zover zijn krachten reiken?
Zowel in proza als in poëzie werd menigmaal de tedere zorg door een moeder aan haar kind bewezen, geschetst, maar bij aanvoering van dit beeld herhalen wij aanstonds de Vraag: Zou dan de Volmaakte, die dus alle werkingen der schepselen weet, niets doen tot zorg hunner onderhouding?
Het door Hem geschapene wordt door Hem in stand gehouden en het woord, eenmaal tegenover Noach geuit, blijft tot op de dag van heden bewaard en bewaarheid: "Zaaiing en oogst, koude en hitte, zomer en winter, dag en nacht, zullen niet meer ophouden, al de dagen der aarde." (Gen. 8: 22.) En daarom, Epicuris mag de door hem gepredikte God van zulk een aard schetsen, alsof de minste bezigheid Hem in zijn gelukzaligheid of algenoegzaamheid zou verlagen, geheel anders luidt daartegenover de verkondiging van Gods Woord. Daarin predikt Jesaja: (hoofdst. 40:28) "Weet gij het niet? hebt gij niet gehoord, dat de eeuwige God, de Heere, de Schepper van de einden der aarde, noch moede, noch mat wordt? Er is gene doorgronding van zijn verstand."
En trouwens, het is niet alleen Jesaja, die Epicuris getuigenis krachtig weerspreekt, maar ook Christus betuigt in Joh. 5: 17 de zekerheid der Goddelijke Voorzienigheid, die als de Almachtige Onderhouder zich tot op de stond van heden openbaart en verklaart, als Hij zegt: "Mijn Vader werkt tot nu toe en Ik werk ook." Genoeg echter. Het woord "Voorzienigheid" wordt in het Evangelie meermalen, in verschillende termen, op de Heere, de God der Schepping, toegepast. Abraham gebruikte dit woord reeds in betrekking tot het offeren zijns zoons op de plaats, waar hij Izak ten offer zou presenteren, zeggende: "De Heere zal het voorzien." (Gen. 22: 14.)

In de tweede plaats komt de Goddelijke leiding of Voorzienigheid voor onder de benaming van een weg. Asaf betuigt althans in Psalm 77: 14: "O God, uw weg is in het heiligdom." Elders weer stelt de Psalmist deze Voorzienigheid onder de Regering Gods. (Psalm 93: 1.) Hier weer betuigt Petrus: "Werpt al Uw bekommernissen op Hem, want Hij zorgt voor u," aldus de Goddelijke zorg, die God over ons koestert, bewijzende.

Verder nog dan die allen gaat Paulus, als hij in Hebr. 1: 3 God voorstelt en noemt als de Drager aller dingen. Uit alle genoemde bewijsgronden valt overvloedig te constateren, dat het woord "Voorzienigheid", de uitdrukking, is van het feit: iets van tevoren te beschouwen en als zodanig zorg te dragen èn over personen en over zaken, ze verzorgende, leidende en er over beschikkende. Een kernachtige bewijsgrond vinden wij hiervoor nog neergelegd in Ps. 36: 7: "Hij onttrekt Zijn ogen niet van de rechtvaardige, maar met de koningen zijn zij in de troon, daar zet Hij hen, voor altoos en zij worden verheven."
Soortgelijke teksten zouden nog zeer veel genoemd kunnen worden, maar ter vermijding van te grote uitvoerig- held laten wij die achterwege. Noodzakelijk tot aanvoering zijn echter de woorden van Handelingen 17 25-27, die het helderst en meest verdedigend gezichtspunt, niet betrekking tot de Goddelijke Voorzienigheid openen. Daar ter plaatse lezen wij de volgende woorden, eenmaal door Paulus op de Aréopagus tot de Atheners geuit: "En wordt (God) ook van mensenhanden niet gediend, als iets behoevende; alzo Hij zelf allen het leven, en de adem en alle dingen geeft. En heeft uit enen bloede het ganse geslacht der mensen gemaakt, om op de gehelen aardbodem te wonen, bescheiden hebbende de tijden, tevoren verordend en de bepalingen van hun woning; opdat zij de Heere zouden zoeken, of zij Hem immers tasten en vinden mochten, hoewel Hij niet verre is van een iegelijk van ons."
Indien wij bij al deze bewijsgronden volhielden, dat het eeuwig Wezen, dat door zijn schepping alles het aanzijn heeft gegeven, toch dat alles niet onderhield, dan zou dit een loochening zijn van Gods volmaaktheden.
En niet alleen dit, want ware de stelling van Epicuris waarheid, dan zou de Goddelijke volmaaktheid zijn, zoals een der oudvaders dit uitsprak nl. een zon zonder licht, een licht zonder stralen, een lichaam zonder handen of voeten.

Ten slotte dus: Gods Wezen, bestaande uit en door zich zelf, heeft geschapen alles wat aanzijn heeft en koestert de tederste zorg over alles, wat tot zijn schepping behoort. Hij zal dit majestueus gebouw in stand houden en bewaren, totdat al dit zichtbare onbruikbaar wordt, en bij dit alles zal aan deze Goddelijke Voorzienigheid slechts alleen ten grond-

slag liggen het beoogde einddoel van een eeuwig en voor ons onbegrijpelijk Godswezen.

Vraag: In hoeveel daden moet die Voorzienigheid Gods onderscheiden worden?

Antwoord: De Voorzienigheid Gods onderscheidt men in: de onderhoudende, de medewerkende en de regerende Voorzienigheid. Indien wij, bij de beschouwing dezer drie daden van de Goddelijke Voorzienigheid, de tiende Zondagsafdeling van de Heidelbergse Catechismus als basis nemen van verhandeling, dan verkrijgen wij het schoonst overzicht over deze verscheidene werkingen.

De onderhoudende Voorzienigheid treedt scherp in het licht, indien wij allereerst de volstrekt onafhankelijke Schepper stellen tegenover het diep afhankelijk en door Hem geformeerde schepsel. De Schepper bestaat uit en door zichzelf, maar van het schepsel zegt Paulus in Colossensen 1: 17; dat het door de Schepper bestaat.

Zal dus het schepsel blijven bestaan en zal zijn stand en voorstelling verzekerd zijn, dan is het ook noodzakelijk, dat de almachtige Schepper zich als zijn Onderhouder zal moeten verklaren. Een en ander zal duidelijker werden, indien wij die onderhoudende Voorzienigheid in een volgend antwoord meer partieel en op zich zelve zullen beschouwen. In de tweede plaats werpen wij thans eerst een blik op de medewerkende Voorzienigheid.

Door de medewerking Gods verstaan wij het volgende Aangezien God is het leven en alle dingen door Hem bestaan, zo is deze medewerking het concentreren der kracht Gods met de schepselen, in hun bewegingen. Elk schepsel heeft een eigen karakter en een eigen aard van bestaan ontvangen van zijn Maker, maar zal het schepsel zich nu, door dien ingeschapen aard, naar buiten openbaren, dan is het in al zijn bewegingen of werkingen direct afhankelijk van de dadelijke medewerking Gods. Ook deze medewerking zullen wij later breedvoeriger trachten te ontvouwen, waarbij wij dan tevens de argumenten van Rome, Socinus en de Remonstranten, die haar bestrijden, nader zullen bezien. In de derde plaats wijden wij ten slotte een algemene beschouwing aan - de regerende Voorzienigheid.

Door Gods regering verstaan wij die daad, waardoor God alle zaken in het gemeen, en alle personen in het bijzonder, leidt en bestuurt tot het bij Hem voorgenomen en vastgestelde einddoel.
Ofschoon dit thans algemeen beschouwende, geven wij hier niettemin dadelijk plaats aan het woord, door de Heere en door de mond van de profeet Jesaja geuit: "Ik ben de Heere, die alles doet, die de hemel .uitbreid; Ik alleen, en die de aarde uitspant door Mij zelf." (Hoofds. 4: 24.),
Zo dus: de Goddelijke Voorzienigheid in drieërlei onderscheiden arbeid voorgesteld hebbende, zullen wij thans ieder dezer, werkingen afzonderlijk en meer breedvoerig beschouwen.

Vraag. Wat verstaat men door de onderhoudende Voorzienigheid Gods?

Antwoord: Door onderhouding verstaan wij die werkingen Gods, waardoor Hij alles in wezen behoudt en staande doet blijven, zodat niets vernietigd wordt zonder zijn wil; daarom staat er in Hebr. 1: 3: " en alle dingen draagt door het Woord zijner kracht," in welke woorden, gelijk hier voor reeds werd opgemerkt, God als de Drager aller dingen wordt verklaard. God onderhoudt alle levende schepselen, niet alleen door schenking van voeding en door onderhouding van alle lichamelijke kracht, maar God vloeit ook in met aanwending zijner onmiddellijke kracht in ieders bestaan.
Om dit een weinig te verduidelijken, plaatsen wij hier het volgende beeld: Wanneer God, die de heerlijkste spijs en de verkwikkendste drank doet voortkomen ten gebruike van het schepsel,niet in dadelijke onderhouding het lichaam van dit schepsel inspireerde, dan zou dit schepsel, niettegenstaande het bezit dezer spijze, dadelijk omkomen, aangezien het lichaam deze spijs niet verteren zonde.
Wij ontveinzen ons niet, te moeten zeggen dat dit beeld enigszins plat schijnt, maar niettemin blinkt daaruit juist de bedoeling, die wij wensen te verklaren. Zou God één ogenblik zijn hand tot onderhouding van het schepsel aftrekken, dan zou het aanstonds in het niet verzinken, aangezien het diep afhankelijk is en alleen staande gehouden wordt door de almacht zijns Scheppers.
Reeds is gezien hoe het eerste schepsel een lichaam moest bezitten, om de gaven, tot zijn onderhouding gegeven, te kunnen gebruiken; daaren-

tegen zijn er andere voortbrengselen der schepping, andere lichamen, die onmiddellijk onderhouden worden. Slaan wij slechts een blik boven ons, naar het firmament. Zon, maan en sterren staan daar als schitterende bellen en heldere lichten aan de hemeltrans. In één ogenblik tijd in het aanzijn geroepen door het formerend machtwoord van de almachtige Schepper, hebben zij ook terzelfder ure haar bijzondere wetten ontvangen, is haar baan afgetekend en zonder enige middellijke onderhouding vervolgen zij alle, nu bijna reeds zestig eeuwen hun gangen. Dat de onderhouding Gods zich ook tot deze hemellichamen bepaalt en ook zij volstrekt afhankelijk zijn van de onderhoudende kracht van hun Gebieders, daartoe strekt ons menig Bijbels getuigenis tot bewijs. Op het geloofsgebed van Hizkia keerden eenmaal de graden in Achaz zonnewijzer terug en een ander maal is het 't machtwoord des geloofs van Jozua, dat gehoorzaamheid afdwong van de lichten, die heerschappij voeren bij dag en bij nacht.
In Jozua 10: 12 zei hij: "Zon, sta stil te Gibeon, en gij maan, in het dal van Ajalon", terwijl wij in het daaropvolgend vers 13 lezen kunnen: "De zou nu stond stil in het midden des hemels en haastte niet onder te gaan omtrent een volkomen dag." Kernachtig mag hier de onderworpenheid dezer hemellichamen blijken, terwijl een blik op vers 14 dit beweren aanstonds verduidelijkt. "En er was" - zo lezen wij daar - "geen dag aan deze gelijk, vóór hem noch na hem, dat de Heere de stem eens mans alzo verhoorde", maar de grond, dezer verhoring is neergelegd in de laatste syllaben van dit tekstvers: "want de Heere streed voor Israël." Het zijn trouwens niet alleen de zon, de maan en de sterren; die onmiddellijk door Hem onderhouden worden, maar oneindig hoger dan al de sferen van het zichtbare, is daar nog een engelenwereld, die, evenals de zielen der afgestorvenen, naar de verkondiging der Heilige Schrift, eveneens onmiddellijk onderhouden en bewaard wordt. Al wat zich in dit zichtbare aan ons oog vertoont en al wat zich in de sferen der eeuwigheid beweegt, het is alles mede inbegrepen en besloten onder de onderhoudende bewaring van Idem, die naar het woord des Apostels "alle dingen draagt door het Woord zijner kracht." Hetzij het schepsel zich beweegt door een redelijk en denkend leven, hetzij het zich beweegt, als het dier, door een redeloos leven, hetzij het een onroerend leven leidt als, de planten, het is altijd aan de afhankelijkheid, die onderhouding noodzakelijk maakt, onderworpen.

Het is inderdaad een schat van onderhoudende zorg, die aan de mens wordt bewezen en menigmaal werden middelen, door het schepsel "onmogelijk" genoemd, door de Heere aangewend tot zijn verlossing; vandaar dan ook dat wij die onderhouding Gods, ten bate van de mens aangewend; onderscheiden en als geschiedende met gewone en ongewone middelen.

De eerste, namelijk de middellijke verzorging, wordt gepredikt in de verzen 14 en 15 van. Psalm 104. In schone bewoordingen doet daar de dichter mededeling van die schat van onderhoudende zorg, als hij Gode verheerlijkend neerschrijft: "Hij doet het gras uitspruiten voor de beesten en het kruid tot dienst des mensen, doende het brood uit de aarde voortkomen; En de wijn, die het hart des mensen verheugt, doende het aangezicht blinken van olie en het brood, dat het hart des mensen sterkt." De onmiddellijke verzorging ligt duidelijk in deze woorden belichaamd, maar niet minder vele in aantal zijn de gebeurtenissen, die een onmiddellijke onderhouding bevestigen. Die alle te citeren zou niet doenlijk zijn, maar noodzakelijk is het, enkele hier even aan te stippen.

Slaan wij slechts even een blik op Israël, ten tijde zijner uitvoering uit Egypte. Vóór hen verheffen zich de golven der Rode Zee, achter hen naderen de Egyptenaren als zoveel vijanden, die hen straks, indien er geen onvoorziene hulp opdaagt, weer opnieuw in de ketenen der slavernij zullen vastklinken, Niet één uitweg schijnt voor Israël meer aanwezig te zijn en toch na één enkel machtwoord van hun Verbondsgod scheiden zich de golven der Rode Zee, waardoor Israël droogvoets zijn weg kan vervolgen.

Op een ander tijdstip zien wij Mozes verlegen staan tegenover de murmureringen van het Israëlitische volk. Zij vragen en roepen om water tot lessing van hun dorst, terwijl er geen water in de wildernis is te vinden, maar dan, als de nood het hoogst gestegen is, zegt God tot Mozes: "Sla op deze rotssteen." En, als dan Mozes, gehoorzaam aan het Goddelijk bevel, deze taak verricht, zijn aanstonds alle redenen tot murmurering weggevaagd; de kei der wildernis werd een springbron van water, waaruit een gans weder- strevend Israël werd gedrenkt en gelaafd.

Nog vele dergelijke bewijzen zouden wij kunnen noemen, maar wij vermelden nog slechts het feit, hoe eenmaal Mozes 40 dagen lang op de berg werd onderhouden, terwijl hem generlei spijze, ten dienste stond.

Een andermaal zien wij Elia 40 dagen wandelen, alleen door de kracht van een koek, hem door de Engel geschonken, zonder dat hij andere spijs deelachtig werd.
Ten slotte zien wij nog daar een zuchtende weduwe., levende van een weinig olie en meel, totdat het God behaagde zijn- zegen over de aardbodem en over Israël uit te storten. In aansluiting met deze bewijzen, sta dan ook onomwonden de verklaring, dat door deze onderhouding Gods de mens geleid wordt, tot dat einde, waartoe hem zijn Maker heeft bestemd. Niet alleen strekt die zorg zich echter uit over de mensen, maar ook over het dieren- en plantenrijk, gelijk uit de straks genoemde woorden van Psalm 104: "Hij doet het gras uitspruiten" enz., duidelijk valt af te leiden, Overigens geven de woorden van vers 27-31 hiervan een onweerlegbaar bewijs.
Dit alles nu wetende, is het zeker een nooit genoeg te waarderen voorrecht te heten, indien wij zulk een God van almachtige kracht mogen kennen en bezitten voor ons hart, want een zeker en veilig vrijgeleide is gelegen in de zekerheid zijner bezitting. Zie slechts de Israëlieten. Zij doorwandelden gedurende veertig jaren een woestijn, maar toch zou daar hun kleed niet verouderen en hun schoeisel niet vergaan, terwijl, God hun het water uit de steenrots deed te voorschijn komen.
Zie verder Nebukadnézar. Hij tracht de belijders van de Naam des Heeren te doen omkomen in de vurige oven, maar ofschoon de vlammen in felle woede om zich heen grijpen, vermogen zij niets dan slechts de banden te verteren die het drietal belijders, gebonden hielden. God onderhield hen en beschaamde die allen, welke niet gedachten, dat er een almacht boven hen verheven was.
Indien Wij zulk een God kennen mogen, kennen wij ook zeer zeker de volle waarde der vermaning van Paulus: "Weest in geen ding bezorgd; maar laat Uw begeerten in alles door bidden en smeken met dankzegging bekend worden bij God." (Filippenzen 4: 6.)

Vraag: Wat verstaat ge door Gods medewerking?

Antwoord: Door de medewerking Gods Verstaan wij de concentratie der kracht Gods met de schepselen, in hun bewegingen. Ieder schepsel heeft een eigen bestaan ontvangen, bestaat dus op zichzelf en beweegt zich dus op zich zelf in alle openbaring door Woord en door daad, naar zijn eigen - of zo men wil - eigenaardige orde of aard. Gelijk nu elk

schepsel weer beslaat door de aangewende onderhouding door zijn Schepper, zo beweegt ook elk schepsel zich niet anders, dan alleen door de dadelijke invloeiende medewerking van Hem, die het Leven is. Daarom beschouwen wij dus de Voorzienigheid niet alleen als een werkkracht der onderhouding, maar ook als die daad Gods, die alles en in allen werkt, want het schepsel hangt zowel in zijn werkingen als in zijn wezen geheel af van de Voorzienigheid. Gods.

Die invloeiende medewerking Gods is niet alleen een bewarende kracht, waardoor het schepsel werken kan; ook is het niet een indruk, welke het schepsel bij zijn schepping geworden is, maar het is ene onmiddellijke, voorafgaande en voortbepalende werking, of niet andere woorden - God is de Auteur van alle bewegingen en werkingen der schepselen, waarbij wij dan echter niet moeten verstaan, dat het schepsel slechts een bloot lijdelijk voorwerp ware of om duidelijkheidshalve een beeld te gebruiken - een levenloos blok gelijk zou zijn.

Wij hopen een en ander later uitvoeriger toe te lichten, maar volstaan er thans mede nog deze definitie af te schril ven, die een duidelijk beeld onzer bedoeling geeft: God als eerste oorzaak, bepaalt, terwijl het schepsel, als tweede oorzaak ener werking, deze slechts uitvoert of verricht. Vraagt men hiervoor Schriftuurlijk bewijs, dan verwijzen wij allereerst weer naar het woord van Paulus: (Hand. 17: 28) "Want in Hem leven wij en bewegen ons en zijn wij", terwijl Spreuken 16:1 leert: "De mens heeft schikkingen des harten, maar
het antwoord der tong is van de Heere." Nog vele dergelijke uitlatingen der Heilige Schrift zonden wij kunnen aanvoeren, maar ook de natuur bewijst alreeds die medewerking Gods, als eerste oorzaak van de bewegingen en werkingen des schepsels, want immers, indien elk schepsel in zijn bestaan reeds van God afhankelijk is, dan moeten zij dit ook in hun werkingen zijn.

Even zeker is ook dit: wanneer God, die de schepselen het aanzijn heeft geschonken, niet medewerkend afdaalde tot hun bewegingen, dan zou ook beslist elke afhankelijkheidsband tussen Schepper en schepsel verloren gaan.

Bijvoorbeeld: de mens arbeidt voor zijn onderhoud, hij bebouwt de aarde, hij volbrengt zijn dagtaak, maar indien nu het schepsel onweersprekelijk los was van alle banden van afhankelijkheid, waartoe - zo zouden wij dan vragen - diende na volbrachte taak de dank aan God

geweten te worden? En waartoe diende dan alles van de zegenende hand des Scheppers afgevraagd te worden, waartoe toch op zo menige bladzijde der Heilige Schrift de roepstem tot ons komt? Predikt hier dan niet het bewustzijn, dat de medewerking Gods noodzakelijk is tot vervulling en bekrachtiging van onzen arbeid?
Ongetwijfeld luidt dan ons antwoord bevestigend en trouwens, reeds vanaf de oudste tijden wordt in de annalen van Gods getuigenis die afhankelijksband in geestelijken en natuurlijke zin aangewezen. In natuurlijke zin verwacht de landman de vruchten zijns lands, opziende tot Hem, die vruchtbare en onvruchtbare jaren kan schenken, maar ook in geest e- lijken zin wordt die band gevoeld, o.a. in het woord van de Psalmdichter, als hij zegt: "Schep mij een rein hart en vernieuw in het binnenste van mij een vasten geest."
Wanneer wij een blik op het thans reeds verhandelde werpen, dan zal het misschien velen toeschijnen, dat het schepsel geheel lijdelijk gebonden ligt onder de invloeden der dadelijke medewerking Gods, en toch zal bij nadere beschouwing juist het tegenovergestelde waarheid blijken.
t Is waar en wij herhalen: God is de eerste oorzaak door zijn medewerking, maar ook het schepsel, naar zijn eigen aard en natuur, openbaart zich in deze zake als tweede, als uitvoerende oorzaak. De mens wordt bewerkt overeenkomstig zijn aard en natuur, maar ook, de mens blijft vrij ten opzichte van zichzelf. Intussen, men vergunne ons hier een eigen -- misschien in veler oog wel eigenaardig -- beeld te kiezen, tot verduidelijking en beter begrip van het verhandelde.
Een man kiest uit vele vrouwen één, om door de band des huwelijks met haar te werden verbonden. De door hem gekozene blijft vrij op zich zelve, om wel of niet bevestigend op deze keuze te antwoorden en toch, hoewel hier de man aldus tot de door de keuze zijns harten begeerde vrouw nadert en de vrouw naar de keuze van baar hart bevestigend antwoordt, zijn zij, hoewel vrij ten opzichte van zich zelve (men had ook ontkennend kunnen antwoorden) tweede oorzaak, want - zo roept Salomo in Spreuken 19:14 -- "Huis en goed is eend erve van de vaderen; maar een verstandige vrouw is van de Heere."

Naast de genoemde Zijnen echter nog meer Schriftuurlijke bewijzen tot staving aan te voeren, waarvan wij nog een enkele wensen te bezigen.

In 1 Samuël 10: 26 wordt ons verhaald, hoe het volk van Israël vrijwillig ten strijde trok achter Saul. Zich overgevende aan de leiding van hun vorst, volgen zij hem, maar toch blijkt ook hier weer hoe zij slechts tweede oorzaak zijn, aangezien ons in hetzelfde vers verhaald wordt, hoe zij alleen medegingen, wier hart God geroerd had. Duidelijk zien wij dus hier Gods medewerking in de schepselen en het werk der schepselen zelve, tot één harmonieus verband ineenvloeien. Daarbij is dus de mens niet lijdelijk en gelijk aan de voorstelling van zovelen, die zich van deze medewerking Gods een denkbeeld vormen, alsof de mens slechts een werktuig is, dat door God wordt gehanteerd. Deze stelling is onbetwistbaar ondeugdelijk. Hoewel de mens onbekwaam is tot oenig geestelijk goed, klinkt tot hem voortdurend de roepstem om natuurlijk goed te openbaren; bijv. om lijdenden te ondersteunen en te verzorgen in de nood. Bij zulk een ellendige staande, zou het immers ongerijmd zijn, te zeggen: Als God mij bekwaam maakt om te helpen, dan eerst zal ik het doen, Nee, de natuur zegt hier zelf reeds, dat, voor zover wij talenten en gaven hebben ontvangen, deze aangewend moeten worden tot elkanders hulp.

Wel blijft ook hier de mens tweede oorzaak en God de eerste, Maar het werk wordt en moet door het schepsel verricht worden. Zo ook ten opzichte van alle zedelijk goed.

Wij zijn bekwaam tot zondigen van nature, maar dat er een zedelijkheidsgevoel in de mens aanwezig is gebleven, ook na den, val in Edens hof, dát bewijst het gevoel dat Adam bezielde en door hem beleden werd, ten opzichte van het gemis tot dekking zijner schaamte. De mens heeft dus tegen de zonde te waken. Zij zijn - en dit mag naar de Heilige Schrift reeds ruimschoots bewezen geacht worden –verantwoordelijk voor hun daden, want niet ten opzichte van God zijn zij werkende oorzaak, maar ten opzichte van zichzelf. De mens is het, die spreekt, die bidt, die zondigt, die werkt, en Paulus zegt hiervan zelfs zeer stout: "Want wij zijn Gods medearbeiders," enz. 1 Cor. 3: 9.

De geopenbaarde en bevelende wil van God leert overigens, hoe God de werkingen der schepselen erkent en dat Hij hen daarnaar zal rechtvaardigen of oordelen. Wanneer de mens slechts een lijdelijk voorwerp was, zou hij niet verantwoordelijk zijn voor zijn daden, maar nu wel. En bovendien, zou God alleen de werkende oorzaak zijn der werkingen van het schepsel, dan zou Hij ook de Auteur der zonde zijn, die door de

mens bedreven wordt en dit is van het heilig Wezen Gods niet mogelijk. Over dit vraagstuk echter - waaraan meerdere beschouwingen kunnen vastgeknoopt worden - in een later antwoord uitvoeriger.
Ten slotte dan, Gods medewerking is die bestemde invloed bij alle werkingen, die Hij tot zelfwerkzaamheid schiep; waarin wij dus God als eerste en de mens als tweede oorzaak in medewerking beschouwen, waarom dan ook Paulus zegt in 1 Cor. 12 4-6: "En er is verscheidenheid der gaven, maar het is dezelfde Geest." "En er is verscheidenheid der bedieningen, en het is dezelfde Heere." En er is verscheidenheid der werkingen, maar het is dezelfde God, die alles in allen werkt,"

Vraag: Wat verstaat ge door de regering Gods?

Antwoord: Door de regering Gods verstaan wij, dat Hij de wereld, ja, al het geschapene beheerst door zijn almachtige kracht; met wijsheid alles bestuurt en alles regelt naar zijn welbehagen en onuitputtelijk heilig doeleinde. Overigens kan gezegd werden, dat dit een leerstuk is, hetwelk door de kinderen Gods wordt geroemd, maar niettemin eveneens door de vijanden er van krachtig erkend wordt. Even zeker is ook de verklaring, dat de regerende daad zich over alle zaken uitstrekt en geen roemvoller getuigenis is wel geopenbaard dan dat, hetwelk wij vinden neergeschreven in Psalm 93: 1, waarin de Goddelijke Regeerder in al zijn waardij, maar niet minder in zijn almachtige kracht geschetst wordt: "De Heere. regeert; Hij is met hoogheid bekleed; de Heere is bekleed met sterkte; Hij heeft zich omgord. Ook is de wereld bevestigd, zij zal niet wankelen." Dit woord nu is een lofuiting der kinderen Gods, maar niet minder vele en waardig zijn ook de uitspraken van hen, die zich als vijanden van God en zijn bestuur deden kennen.
Zie bijvoorbeeld de trotse Nebukadnézar! Zijn hart had zich verheven, zijn trots gemoed had zich niet onuitgesproken gelaten, maar nadat de straffende en regerende hand Gods hem getroffen heeft en hij, aan de dieren gelijk, tot in het stof vernederd is, erkent hij in die slaande hand de kracht ener besturende en regerende almacht Gods, want Daniël verhaalt ons van hem, in Daniel 4: 34, waar hij Nebukadnézar sprekende invoert: "Ten einde dezer dagen nu, hief ik, Nebukadnézar, mijn ogen op ten hemel, want mijn verstand kwam weer in mij en ik loofde de Allerhoogste en ik prees en verheerlijkte de Eeuwig-levende, omdat zijn heerschappij is Gene eeuwige heerschappij en zijn koninkrijk van ge-

slacht is tot geslacht." Inderdaad een schone belijdenis van de neergebogen hovaardige. Maar zou in deze woorden te veel luister verkondigd zijn? Immers nee! want werkelijk gerechtvaardigd is de stelling: (een stelling die haar basis en rustpunt op vele tekstuitlatingen vindt) dat inderdaad geen schepsel, noch in de hemel, noch op de aarde, voor de mens zichtbaar tot onzichtbaar, leeft of zich beweegt, zonder geregeerd te worden door de almachtige hand van Hem, die dat alles het aanzijn gaf. Ook de engelenwereld zien wij werkzaam zijn en geregeerd en geleid worden door de besturende hand der almacht Gods, want naar de verklaring van het Heilig Evangelie zijn zij dienstknechten, vaardig lettende op het bevelend woord huns Gebieders, omdat zij uitgezonden worden tot dienst om dergenen wil, die de zaligheid beërven zullen.
Zij zijn dienstknechten en gehoorzamende aan de Heere Zebaoth, de Heere der Heirscharen, die hen gebruikt tot het doeleinde, dat Hij door middel van hen bereikt door hen te zien en als eindoogmerk zijner besluiten wenst te handhaven.
Ook in lagere sferen, beginnende bij het uitspansel, vervolgende bij de mens en eindigende zelfs bij het kleinste insect of de geringste plant, wordt alles geregeerd en bestuurd tot een en hetzelfde hoge doeleinde, door de overal en over alles leidende hand ener onweerstaanbare regering Gods. Indien wij die toegepaste regering Gods een weinig nauwkeuriger nagaan, dan zien wij haar zich tweeledig openbaren. Enerzijds zien wij haar als de gewone regering, Gods, waardoor Hij alles werkt naar de wetten der natuur, door God bepaald en vastgesteld. De zon beweegt zich dag aan dag voor ons oog van het oosten naar het westen aan het firmament; de maan en de sterren doorlopen alleen de baan, door de Heere aangegeven en gelijk ook uit het vorenstaande reeds geciteerde woord uit Gen. 8 vers 22 blijkt, het was ook de Heere, die aan Noach beloofde, dat zaaiing en oogst, koude en hitte, zomer en winter, nimmermeer zouden ophouden gedurende al de dagen der aarde, zodat hieruit reeds duidelijk mag blijken, dat deze natuurwetten alle gesteld en gehandhaafd zijn door en onder de hogen Soevereinen wil van een almachtige Gebieder. Daaraan zijn zij alle onderworpen, en ten overvloede geven wij als bewijs nog de woorden aan, neer- geschreven in Hozen 2: 20, 21, luidende als volgt: "En het zal te dien dage geschieden, dat Ik verhoren zal, spreekt de Heere! Ik zal de hemel ver-

horen en die zal de aarde verhoren. En de aarde zal het koren verhoren, mitsgaders de most en de olie en die zullen Jizreël verhoren."
In deze woorden wordt als het ware in afdalende reeks een regering verkondigd, uitgaande en geleid van de almachtige Gebieder tot de hemel, de aarde, den, mens, de planten enz. aldus een schakel vormende, waardoor alleen de naam Godsregering in zijn waardij en volle betekenis kan gestaafd werden, omdat deze alleen als begin en aanvangspunt dit onderling verband kan waarborgen of bestendigen.
Als zodanig heeft de almachtige Schepper eenmaal zijn vaste ordonnantiën gezet, waaraan al het geschapene, als zijnde het werk zijner handen, onmiskenbaar onderworpen is, houdende daarentegen elk schepsel op zijn plaats, alles naar zijn eigen" vaste orde, aard en beweging; vandaar dan ook het woord van Jeremia 33: 25: "Zo zegt de Heere: Indien mijn verbond niet is van dag en nacht; indien Ik de orde des hemels en der aarde niet gesteld heb" enz., waarbij tevens nog menig bewijs geleverd wordt, Wettigende de overtuiging, dat de Godsregering zich uitstrekt tot het grootste en voor ons oog aanzienlijkste, maar eveneens afdaalt tot het kleinste. "Des konings hart is in zijn hand als waterbeken; Hij neigt het tot al wat Hij wil", is een der uitlatingen van het Evangelie, die de waarheid van het eerste wettigen, maar het woord van Joël 2: 25 drukt ook op het tweede het zegel der bevestiging. Formeel verdedigend luidt het daar ter plaatse: "Alzo zal Ik ulieden de jaren vergelden, die de sprinkhaan, de kever en de kruidworm en de rups heeft afgegeten; mijn groot heir, dat Ik onder u gezonden heb."

Een en ander strekt ten bewijze voor de eerste of gewone openbaring der regering Gods; bezien wij thans de tweede of buitengewone openbaring, waaruit blijkt, hoe ook in alle extra - ordinaire zaken, alles, zowel het grootste als het kleinste, aan de Almachtige ten dienste staat en aan zijn bevelen onderworpen is. Zon en maan doorlopen - gelijk reeds meer gezegd is - haar vaste banen, maar als bewijs dat de regerende daad Gods zich ook extra - ordinair of buitengewoon kan openbaren, daartoe strekken de reeds meermalen opgetekende ondervindingen van Jozua en Hizkia ten bewijze. Aan deze wonderwerken evenredig, is de profetische belofte van Joël, in hoofdstuk 2: 30 en 31: "En Ik zal wondertekenen geven in de hemel en op de aarde; bloed en vuur en

rookpilaren. De zon zal veranderd worden in duisternis en de maan in bloed, eer dat die grote en vreselijke dag des Heeren komt."
Ten slotte thans. De Godsregering is door niet één enkele grens beperkt, maar breidt zich uit over al wat leeft en is. Daar wij echter op een en ander uitvoeriger terugkomen, besluiten wij dit antwoord thans met woorden van Ps. 72: 18, waarin de Almachtige als de God des heelals wordt gehuldigd: "Geloofd zij de Heere God, de God Israëls, die alleen wonderen doet."

Vraag: De Voorzienigheid Gods is verklaard als onderhoudend, medewerkend en regerend; hoe ver reikt het gezag dezer Voorzienigheid of waarover gaat zij in meer engere zin?

Antwoord: Het zou niet mogelijk zijn een grens aan te geven, die de Voorzienigheid Gods bepaalt. Reeds is in het vorige antwoord breedvoerig aangetoond, dat van de engel tot de mens, van het grootste dier des lande of der zee tot het kleinste insect, van de eik tot aan de kleinste heidestruik, alles onder de Voorzienigheid Gods besloten ligt. Geen zaak, hetzij verheven of gering, bestaat of beweegt zich buiten de grenzen van de regering en de gang van Gods Voorzienigheid.
Paulus betuigt in zijn zendbrief aan de Efézers, hoofdst. 1: 11. met zoveel woorden, dat God alles werkt naar de Raad van zijn wil, maar nog verder strekkende is met betrekking tot deze zake de verkondiging van Jezus, als Hij zelfs het musje en de haren onzes hoefde onder die Goddelijke Voorzienigheid besluit, overeenkomstig zijn prediking, welke ons in Matth. 10: 29 en 30 verkondigd wordt.
Hoe groot, hoe verheven de mens ook zijn moge, wat betreft zijn verstand of zijn positie op de maatschappelijke ladder, het oog der Voorzienigheid, dat hem gadeslaat, is voor zijn bewaring noodzakelijk, omdat bij gemis daarvan of bij de minste terugtrekking zijner toepassing, des mensen aanzijn even noodzakelijk onmogelijk moest zijn.
Met eerbied beschouwd, verkondigen de gangen dezer Goddelijke Voorzienigheid het feit, dat God verheven is in majesteit en grootheid en zo menige benaming, aan de Heere gegeven en in Gods Woord neergelegd, vindt dan haar practische bevestiging en toont, dat de Heere in werkelijkheid is: de Raadsman der koningen; de Leider der dwalenden; de Trooster der bedroefden; de Helper der nooddruftigen; de Man der weduwen; de Vader der wezen.

De vreugde, tot zijn verheerlijking van 's schepsels zijde geopenbaard, verheerlijkt Hem maar ook het roepen der bedrukten hoort Hij en Hij redt ze, blijkens zo menig Schriftbewijs, ruit al hun benauwdheden."
Daarom, ten slotte: elke bladzijde der Heilige Schrift geeft overvloedig stof tot zekerheid van eenzelfde daarin geuite waarheid: "De Heere regeert, Hij is met hoogheid bekleed," terwijl een volgend antwoord zal doen zien, hoe zelfs de dingen, die volgens de mens bij geval geschieden, door. Gods hand bestuurd en onder de hoge autorisatie der almachtige Godsregering, geleid werden tot een zeker bij Hem voorgekend of voorbestemd einde.

Vraag: Geschieden er ook zaken bij geval en zo ja, gaat Gods Voorzienigheid dan ook over deze?

Antwoord: Dat er ten opzichte van ons veel bij geval geschiedt, behoeft zeer zeker geen breedvoerig betoog.
Wij, mensen, zijn met oen kortzichtige blik begaafd en staan menigmaal tegenover talrijke door ons het minst gedachte dingen. Enerzijds zien wij dikwijls de schoonst gevormde illusies als een kaartenhuis ineenstorten; aan de andere zijde zien wij eveneens meermalen een donkeren sluier, die ons bij en in alles schijnt te omringen, wegschuiven, om hierdoor tegelijkertijd het uitzicht op plotselinge en ongedachte verrassingen te zien geopend. Trouwens het .is Gods Woord zelve dat veel de woorden: "bij geval" bezigt, maar steeds ten opzichte van de mens.
Slaan wij slechts even de blik op Israëls geschiedenis en meer inzonderheid op dat tijdstip, waarop koning Achab door een pijl getroffen werd. Een eenvoudig schutter spant zijn boog, richt zijn pijl en ofschoon hij naar zijn eigen mening vrij doelloos schiet, treft hij koning Achab tussen gesp en pantsier en wondt hem dode lijk. Ten opzichte van de schutter mag dit treffend schot, dat juist Israëls koning raakte, terecht bij geval genaamd worden, maar niet alzo ten opzichte van God. Naar het woord van Micha, de profeet, zou koning Achab te Ramoth in Gilead vallen en ofschoon hij zich nu verkleedt om daardoor onherkenbaar te zijn voor het oog des vijands, zal dit geen middel kunnen zijn, tot behoud of bewaring van zijn leven of om te ontkomen aan het door God over hem uitgesproken lot.

Het is de daad der Goddelijke Voorzienigheid, die over hand en pijl van de minder bekwamen schutter beschikt, omdat Gods doel en oogmerk beslist verwezenlijkt moet worden.

Bezien wij thans in de tweede plaats het feit, plaatsgrijpende terwijl Abraham gereed staat zijn zoon Izak te offeren; naar het hem door God gegeven bevel en tot beproeving van, zijn geloofsgehoorzaamheid. In het uitvoeren van deze daad wordt hij tijdig verhinderd, terwijl daar tegelijkertijd een ram in de struiken zat verward, die de plaats van Izak kon innemen. Dit moge nu weer ten opzichte van Abraham bij geval zijn, maar ten opzichte van God was het weer een kernachtige schaduw, waaruit deze lering valt te putten, dat geen Izak, geen mens ooit waardig geacht zou worden, een offerande tot voldoening voor de zonde te brengen, maar dat die door Christus zoveel eeuwen later zou worden gebracht, waarvan het bewijs door Abrahams woord zelve geleverd wordt: "God zal zichzelf een Lam ten brandoffer voorzien.
Dit alles zijn weer hernieuwde bewijzen voor de stelling: veel geschiedt ten opzichte van de mens bij geval, maar nimmer ten opzichte van God.
Christus spreekt dit woord b ij geval uit in de gelijkenis van de barmhartigen Samaritaan: "Bij geval kwam een zeker priester dezelfde weg af" enz. (Lukas 10: 31.)
Een Israëliet, door rovers overvallen, lag gewond ter aarde, maar bij geval kwam een zeker priester voorbij, die de gewonde aan zich zelf overliet, maar niet alzo een Samaritaan, de bijna natuurlijke vijand van alles wat maar enigszins naar het Israëlitische zweemde: deze hielp de gewonde en verzorgde hem. De plaats waar hij gevonden werd was woest en onveilig, zodat ook hier weder, ten opzichte van de getroffene, het: "bij geval" als een volstrekte waarheid gebezigd kan worden" maar Christus bewijst hiermee eveneens, in de vorm van zinnebeeld, hoe het schepsel, bij al zijn bewegingen, zich voortdurend bevindt onder de leiding der Voorzienigheid Gods, die alles regeert.
Ten opzichte van de mens kan nimmer ontkend worden, dat er zaken bij geval plaats grijpen maar betrekkelijk het Wezen Gods blijven het voorgekende en niet minder voorbeschikte zaken. Nimmer geschiedt voor Hem iets onverwacht, maar altijd blijken de gebeurtenissen, door Hem voorzien, beschikkingen te zijn van zijn hand, waarom dan ook de Spreukendichter getuigt: "Het lot wordt in de schoot geworpen, maar

het gehele beleid daarvan is van de Heere." Spreuken 16: 33. En daarom, welk een heilrijke les ligt in deze gedachten besloten! Soms kan onverwachte ellende ons neerdrukken en schijnt wel eens alle verwachting afgesneden te zijn, maar ook dan is het een troostwoord, te weten: "De Heere regeert, Hij is met hoogheid bekleed."
Soms ook kan het zijn, alsof de wisselvalligheden, of - om duidelijker te zijn -- de toevalligheden ons overstromen, maar ten opzichte van de Heere blijft het een onwrikbare waarheid, dat geen haar van ons hoofd vallen zal, zonder de wil van onze hemelse Vader.
Hij, de Verhevene in majesteit, laat zich met het kleine in, maar bestuurt ook het grote, tot zijn eer en tot zaligheid voor de Zijn. De mus, ja zelfs het geringste insect wordt door. Hem onderhouden en nu is het geen oneer voor God, die alle te scheppen en te regeren. Zijn oog blijft ze bewaken of slaat ze gade, en menigvuldig zijn de gevallen, waarin God, door aanwending van het kleinste, de grootste zaken verricht. Dit alles beschouwende, is en blijft het bij alle wisselvalligheden, die zich in het leven zo ruimschoots kunnen vertonen, één blijde zekerheid voor hen, die zich de Zijnen kunnen noemen: God verandert niet, omdat Hem, met tijd en lot en leven, ook alle gebeurtenissen onderworpen zijn.

Vraag: Gaat de Voorzienigheid Gods ook over het tijdstip van leven en sterven van de mens?

Antwoord: Een blik op de verhaalde gebeurtenissen in Gods Woord alleen, kan strekken tot staving van de wetenschap, dat zowel over het leven als over het sterven van de mens de Goddelijke Voorzienigheid een nauwe toevoorzicht heeft.
Tijd en plaats, weg en ervaring, dat alles ligt voor elk schepsel besloten in de kring, door de Goddelijke Voorzienigheid bepaald, en het mag wel in de eerste plaats een onomwonden getuigenis geheten worden, dat Job van deze waarheid geeft, als hij in de verzen 9 en 10 van hoofdstuk 12 de woorden uitspreekt: "Wie weet niet uit alle deze, dat de hand des Heeren dit doet? In wiens hand de ziel is van al wat leeft en de geest van alle vlees des mensen."
"Leer ons alzo onze dagen tellen, dat wij een wijs hart bekomen," zegt ook de dichter van Psalm 90 in vers 12, en zeker leveren ook deze woorden een onloochenbaar, bewijs voor het bovengenoemde, maar

tevens verklaren zij het leven, mot al zijn wisseling van tonelen, met alle rouw en oorzaak tot droefheid, besloten te liggen in de, hand van Hem, die als de Albestuurder, ook de Schepper, Regeerder en Onderhouder van al het geschapene. Het is inderdaad een door allen beaamde waarheid, dat menigvuldig de zorgen des levens zich kunnen openbaren. Bij de een geschiedt dit in meerdere, bij de ander weer in mindere mate. Reeds de heidenwijsgeer Seneca zei: "Het geheel mensenleven is beschreien waardig. nieuw ongemakken zullen n drukken, voor en aleer gij de oude te boven zijt", en waarlijk, die moeiten zijn vele en velerlei, maar gelukkig is het dan te weten, dat, hoe fel de golven dor levenszee ook bewogen kunnen zijn, een tegelijk onwrikbare en onfeilbare Godsregering, alles leidt en met vaste hand bestuurt.

Het is de Opperste Wijsheid zelve, die in Spreuken 8: 15 onwrikbaar verkondigt: "Door Mij regeren de koningen en de vorsten stellen gerechtigheid," terwijl op diezelfde grond ook Daniël in later eeuwen verkondigde: "Want Hij verandert de tijden en .stonden; Hij zet de koningen af en Hij bevestigt de koningen; Hij geeft de wijzen wijsheid en wetenschap degenen, die verstand hebben," (Daniël 2: 21). De grondslagen van de troon der vorsten; de macht en schittering, waarmede zij zich omgeven, de taak hunner regering, het is alles alleen een vrucht en besturing der Goddelijke Voorzienigheid, waarom dan ook met beslistheid mag en moet gehandhaafd worden de formule, dat zij regeren, bij de gratie Gods zonder welke hun regering ijdel zou zijn. maar er is meer. Waar nu niet alleen van alle vorsten, maar inderdaad van elk schepsel het leven en het lot door een almachtige hand wordt bestuurd, daar is het reeds op zichzelf duidelijk, dat het tijdstip des doods mede in dien cirkel der Godsregering besloten ligt, en het is Paulus die in aansluiting hiermee getuigt: " En gelijk het de mensen gezet is, eenmaal te sterven en daarna het oordeel," enz. (Hebr. 9: 27.) 't Is waar, de één sterft oud, de ander sterft reeds op jeugdigen leeftijd, maar toch is het onwrikbaar zeker, dat dit niet geschiedt dan alleen overeenkomstig de bepaalde Raad en wil van God, waarvan wij een uitdrukking vinden in de woorden van Hand. 17: 26: "En heeft (God) uit enen bloede het ganse geslacht der mensen gemaakt; om op de gehele aardbodem te wonen, bescheiden hebbende de tijden, tevoren verordend de bepalingen van hun woning."

Deze bepalingen na, hoewel zij geen voelbare band om de mens leggen en deze, schijnbaar geheel volgens eigen gedachte zich aan zijn eigen bewegingen en werkingen overgeeft, blijven gehandhaafd en zullen nimmer door hem, overschreden worden, zoals Job 14: 5 bewijst met de woorden "Dewijl zijn dagen bestemd zijn en het getal zijner maanden bij U is en Gij zijn bepalingen gemaakt hebt, die hij niet overgaan zal."

Waar het schepsel zich ook bevindt en in welke, voor hem misschien gunstige omstandigheden hij verkeert, dan wanneer het door God bepaalde tijdstip zijns doods is aangebroken, zal hij ook door de onverbiddelijke zeis des doods worden weggemaaid en neergeveld, want zeker is het - en het behoeft uit de aard der zaak bijna gene verdediging - dat bij al het onzekere, dat ons in dit leven omgeeft, slechts de dood alleen als een nimmer falende bestendigheid en zekerheid gekenschetst kan worden. "Dat ook de mens zijn tijd niet weet, gelijk de vissen, die gevangen worden met het boze net, en gelijk de vogelen, die gevangen worden met de strik; gelijk die, alzo worden de kinderen der mens en verstrikt ter bozer tijd, wanneer dezelve haastelijk over hen valt," zegt Pred. 9:12, daarmede betogende, dat de dood sommigen onverwacht als een schuldheer kan overvallen, maar talrijk zijn de bewijzen nog daarnevens, waaruit blijkt hoe God aan sommigen zijner dienaren, alsook aan de onbekeerde, het juiste ogenblik van het sterven heeft aangezegd.

De dood van het kind van Jerobeam wordt de moeder aangekondigd, volgens 1 Kon. 14: 12. Hoewel door de Heere wat goeds gevonden werd in dat kind en het juist daarom weggenomen werd, zo geschiedde dit niettemin in volstrekte overeenstemming met het Goddelijk Raadsbesluit en werd daarom het pleit ook voltrokken, evenals aan de goddelozen Hananja, aan wie door de mond van de Profeet Jeremia het stervensuur werd aangezegd met de woorden, dat hij nog in dat jaar sterven zoude, terwijl een volgend vers de vervulling dezer aankondiging meldt. (Jeremia 28: 16-17.)

Bij dit alles mag overvloedig gebleken zijn, dat de Goddelijke Voorzienigheid zich bepalend en vervullend uitlaat, ook over het leven en het sterven der mensen, waarvan het tijdstip is vastgesteld, dat geen overschrijding ooit mogelijk maakt, maar waarvan de juiste bepaling - door zo menige Schriftuitlating verkondigd - aantoont, dat alles wat leeft, zich niet beweegt en werkt, dan alleen onder de hoge Godsregering, die

met een onbeperkte macht en heerschappij over het schepsel gehouden, wordt.

Vraag: Indien dan de Goddelijke Voorzienigheid zich bepalend uitlaat over de duur van ons leven en het tijdstip van ons sterven, is het dan niet mogelijk, dat de mens zijn leven verlengen kan of verkorten?

Antwoord: Geen enkel mens kan de bepalingen Gods aangaande de duur van zijn leven en het tijdstip van Zijn sterven, door zijn leven langer of korter te maken, overschrijden.

In eigenlijke zin genomen blijft het een besliste waarheid, dat niet enig mens de bepalingen Gods "overgaan" zal; in oneigenlijke zin echter en dan ook beslist ten opzichte van de mens zelf, kan de mens zijn leven wel verlengen of verkorten.

In Spreuken 10: 27 zegt Salomo: "De vreze des Heeren vermeerdert de dagen, maar de jaren der goddelozen worden verkort." Duidelijk bewijst hij dan hiermee, hoe zij, die de wil van God volbrengen en in zijn wegen wandelen, hun dagen vermeerderd zullen zien, of m.a.w. Hun leeftijd zien verlengd, terwijl daarentegen zij,. die dit nalaten, medewerken tot een spoediger afsnijding van hun levensdraad. Eenzelfde woord vinden wij ook in het gebod van Exod. 20: 12: "Eert Uw vader en Uw moeder, opdat Uw dagen verlengd worden in het land, dat u de Heere, uw God geeft."

Zij dus, die deze geboden volbrengen, worden met groteren duur van leeftijd gezegend en al blijft het nu waarheid, dat ook onder deze personen, die Gods geboden eren en hoogachten, een leven op het onverwachtst en zelfs op jeugdigen leeftijd kan afgesneden worden, zij, die in losbandigheid en ontucht hun leven doorbrengen en dus hun lichaam slopen, zullen sterven ter helft hunner dagen gekomen, dat wil zeggen: ter helft van de kracht huns levens, omdat zij - om duidelijker te zijn - volgens de natuur, een langduriger leven hadden kunnen genieten. Het is David, die deze bewering mede oppert, als hij in Psalm 55: 24 de woorden gebruikt: "de mannen des bloede en des bedrogs zullen hun dagen niet ter helft brengen."

Ten opzichte van de mens kan dus het leven worden verkort, maar zo ook ten opzichte der Godsregering. Waarschijnlijk schijnt deze stelling scherp en niet te verdedigen, maar niettemin is zij juist, indien wij sterk blijven vasthouden, wat tevens noodzakelijk is, aan de onderscheiden

wil des bevels en dien des besluits. Het vroeger reeds meermalen neergeschreven betreffende de bevelen aan Hizkia (zie bladzijde 137) strekt hiertoe tot een onweerlegbaar bewijs. De wil des bevels zei: "Gij zult sterven", maar toen zich Hizkia verootmoedigde met tranen en gebeden, zei God, overeenkomstig zijn reeds vroeger genomen besluit: "Ik zal vijftien jaren tot Uw dagen toedoen." (Jos. 38: 5.)
Bij deze beschouwing verlieze men niet uit het oog, dat Gods besluit onwrikbaar vast blijft, maar alleen het bevel kan zich wijzigen. Hizkia geloofde Zijnen stervensuur te zien genaken, daar hij het Goddelijk besluit niet kende. Hij geloofde dus ook, zijn leven verkort te zullen zien, zodat hij zich daardoor verootmoedigde.
Ten opzichte van hem zelf werd door zijn verootmoediging zijn leven verlengd, hoewel Gods besluit, reeds voor tot Hizkia het eerste bevel geschied was, tot deze vijftien jaren was besloten.
Zie bovendien verder het gebeurde te Ninevé, Jona predikte aan deze bij uitstek zondige stad: "Nog veertig dagen, dan zal Ninevé worden omgekeerd", (Jona 3: 4), maar bij de verootmoediging van haar inwoners "berouwde het God over het kwaad, dat Hij gesproken had hun te zullen doen en Hij deed het niet." (vers 10.)
Duidelijk mag dus hiermee verklaard zijn, dat ten opzichte des mensen het leven verlengd of verkort kan worden in verband met zijn gedragslijn tegenover God en zijn geboden, maar de regering Gods zelve blijft gegrond op zijn van eeuwigheid genomen besluit; zij blijft op een tevoren bepaald einddoel voortschrijden en Hij, de Heere, blijft dit handhavend verzekeren.
Ten opzichte van God blijft dat besluit eeuwig en onveranderlijk en nimmer zal dit door de mens overschreden werden, hetzij het leven des mensen door zorgeloosheid wordt verkort; hetzij dit leven door goede zorg wordt verlengd, beide, èn het verlengde èn het verkorte leven zij n met de meest juiste bepaling van aanvang en einde bij God beschikt en besloten onder de heilige uitvoering der Goddelijke regering, die .den dichter doet zingen;

Gij hebt, o albesturend Koning,
De plaats bestemd van ieders woning;
De kring, waarin hij werken moet.
Bepaald 't getal der zegeningen,

Die wij van Uw hand ontvingen;
Al wat Uw hand ons doet, is goed.

Vraag. Indien dan alles onder de wil van God besloten ligt, geregeerd en uitgevoerd wordt, zo is dan toch het gebruik van alle middelen onnut en toch volstrekt niet noodzakelijk?

Antwoord: Het is waar, dat naar het Raadsbesluit Gods, alles wordt geregeerd en uitgevoerd, als ook dat het tijdstip van leven en dood onwrikbaar is bepaald, maar hierbij mag volstrekt niet uit het oog verloren worden, dat God, in de uitvoering dier besluiten, tegelijk de mens verordineerd heeft om de middelen te gebruiken en Hij heeft de mens, tegenover het gebruik dier middelen, verantwoordelijk gesteld. Het gebruik der middelen is en blijft dus te allen tijde voor: het schepsel een plicht, hoewel ook weer de uitwerking van dat gebruik onder Goddelijke autorisatie en gezag wordt bestuurd. Een inderdaad schone volgorde van gebeurtenissen, waarin enerzijds Gods vrij en soeverein besluit en aan de andere zijde het verordend gebruik der middelen voor de mens is neergelegd, vinden wij opgetekend in Handelingen 27.
In vers 21 zegt Paulus, terwijl hij zich op de reis naar Rome, om voor de Keizer gesteld te worden, aan boord van een schip bevindt, dat op de rotsen van het eilandje Clauda dreigt te vergaan: "Men behoorde deze hinder en deze schade verhoed te hebben", terwijl hij in vers 22 Gods besluit predikt tegenover het schepsel, zeggende: " .. Er zal geen verlies geleden werden van iemands leven onder u, maar alleen van het schip" om daarna weer in vers 31 te zeggen, als de scheepslieden gereed staan het schip te verlaten: "Indien deze, in het schip niet blijven, gij kunt niet behouden worden", en om dan ten slotte in vers 34, te eindigen met het woord: "Daarom vermaan ik u spijs te nemen, want dat dient tot uw behouding: want niemand van u zal een haar van het hoofd vallen."
In deze volgorde van gebeurtenissen wordt dus door Paulus de zorgeloosheid der scheepslieden bestraft; de belofte, dat niemand hunner zal omkomen, wordt gepredikt; de vermaning tot het gebruik van spijs wordt gehoord, maar boven dit alles mag, tot duidelijk begrip en als bewijs der hechtheid van vorenstaande stellingen, verkondigd worden het feit, dat de oorzaak vormde van al deze gebeurtenissen: Paulus moest ook te Rome van God getuigen. Het is Gods besluit, dat wij in deze gang van Paulus naar Rome krachtig openbaar zien worden, terwijl

het gebruik der middelen even krachtig Wordt verordend. Zo ook in het gebeurde met Hizkia tijdens zijn krankheid. Hoewel hij krank was tot stervens toe, had één enkel Goddelijk machtwoord hem kunnen genezen, maar dit zou niet geschieden. Jesaja had gezegd: "Laat men nemen enen klomp vijgen en tot enen pleister op het gezwel maken en hij zal genezen." (Jes. 38: 21.) Aldus niet door het woord dat genezing gebood, wachtte Hizkia herstel, maar wel wilde God, langs een weg van en met gebruikmaking en zegening der middelen, Hizkia gezond doen worden. Terecht mag niet alleen, maar moet ook de zegening dezer middelen worden herdacht, want zonder Gods dadelijke en krachtdadige zegen zullen nimmer de middelen baten.

Dit zien wij o. m. bewaarheid aan een Asa, die in zijn krankheid slechts de medicijnmeesters vertrouwde en daarbij God vergat, zodat hij, bij alle gebruik der middelen, krank bleef en stierf. (2 Kron. 16:12, 13.)

Maar wij gaan verder. Niet alleen bij krankheid is het gebruik der middelen verordend; maar evenzeer zijn zij voor ons verordend in dagen van gezondheid, tot voeding en instandhouding van het lichaam. "De luiaard zal gescheurde klederen dragen; de hand des vlijtigen zal gezegend worden" ziedaar enige bewoordingen, waarin het noodzakelijk gebruik der middelen duidelijk is blootgelegd, en Salomo verkondigt ook in Spreuken 24: 30 - 34: "Ik ging voorbij de akker eens luiaards en voorbij de wijngaard van een verstandeloos mens." "En ziet, hij was gans opgeschoten van distelen; zijn gedaante was met netelen bedekt en zijn stenen scheidsmuur was afgebroken. Als ik dat aanschouwde, nam ik het ter harte; ik zag het en nam onderwijzing aan. Een weinig slapen"; een weinig sluimerens, een weinig handvouwens, al neerliggende; zó zal uw armoede u overkomen als een wandelaar, en uw velerlei gebrek als een gewapend man."

Kernachtig schetsen ons deze woorden het beeld van de luiaard en daarom: arbeiden, ieder in de roeping, waarin hij geplaatst is, dat is een der middelen die God ons heeft bevolen.

Zou iemand steunen op het Goddelijk Raadsbesluit en daarbij alle middel en veronachtzamen, hij zou zekerlijk handelen tegen de bestemming van de mens. want het is niet alleen waarheid, dat God alle middelen verordend heeft, maar Hij heeft ook de mens zó gesteld, dat hij tegen de honger eet, tegen vermoeidheid rust, enz., en bovendien een gewilligheid bezit tot het gebruik dier middelen.

Schoon wordt daarom de Godsregering ook in dit leerstuk gepredikt, omdat zo krachtig blijkt dat deze groot is in oppermacht, dood en leven van het schepsel bepalend, maar tekenend bovenal onze afhankelijkheid van Hem, die al wat leeft, regeert, maar die bovendien ook alles, wat tot onze onderhouding nuttig is en noodzakelijk, gestadig in aanzijn onderhoudt.

Vraag: Gaat de Goddelijke Voorzienigheid ook over de vrijwillige handelingen des mensen?

Antwoord: Het antwoord hierop kan niet van twijfelachtige aard zijn. De Goddelijke Voorzienigheid gaat over alles en derhalve ook over al onze gedachten, woorden en werken. Deze woorden kunnen wij reeds dadelijk uiten in aansluiting met die van Salomo, als deze in Spreuken 16: 1 zegt: "De mens heeft schikkingen des harten, maar het antwoord der tong is van den Heere."

Indien gevraagd wordt of de Goddelijke Voorzienigheid zich ook bepalend en besturend uitlaat over de vrijwillige handelingen der mensen, dan dient in de eerste plaats nagevorst te worden, in hoeverre deze vrijwillig genaamd kunnen worden.

De mens, gevallen in een staat van geestelijke ellende, behield weliswaar een redelijk verstand, waardoor hij kan waarnemen alles wat rondom hem plaats, grijpt, waardoor hij toornen, kan tegen verongelijking en waardoor zijn medelijden kan worden opgewekt in betrekking tot de droefheid van anderen.

De gedachten van de mens kunnen, op zich zelve beschouwd, zich vrijelijk in elke richting bewegen of tot elke gang bepalen en in aansluiting hiermee, kan door hem vrijelijk gesproken worden over alle zaken, waarvan hij kennis draagt. Kortom, alle werkzaamheden, door de daad aanschouwelijk gemaakt? kunnen door hem worden verricht, maar steeds voorzover zijn bekwaamheid dit toelaat. Daarom kunnen wij dien vrije wil des mensen niet beter vergelijken, dan met de wil van een schipper, die zich beweegt aan boord van zijn vaartuig, dal te midden der golven rondvaart. Vrijelijk kan hij zich bewegen van voor- naar achtersteven en van de rechter- naar de linker zijde van zijn schip, maar toch is hij bij deze vrijheid gedwongen, steeds aan boord te blijven. Zo ook de mens, wat betreft zijn vrijheid of vrijwilligheid, inzake door hem

te volvoeren of uit te spreken gedachten, woorden of werken, in verband met de Goddelijke Voorzienigheid.
Ten opzichte van zich zelf kan hij denken, spreken, werken enz. wat hij wil, maar toch blijft hij, in de uitvoering daarvan, krachtig besloten onder de directe daad der Goddelijke Voorzienigheid.
Tot juister begrip wensen wij een enkel historisch feit in herinnering te brengen.
Rehabeam zou koning worden over Israël. De raad der oudsten des volks, door hem gehoord, verklaarde dat hij dan het juk, hetwelk gedurende de regering zijns vaders het volk had gedrukt, lichter zou maken, terwijl de raad der jongsten juist anders verkoos. Rehabeam was dus vrij die raadgevingen in te winnen en een van beide te verwerpen. Genoeg. Hij kiest de raad der jongsten en verwerpt de raad der oudsten, zodat hij tot het volk zei: "Mijn vader heeft u met geselen gekastijd, maar ik zal u met schorpioenen kastijden."
Schijnbaar is het hier een vreemde zaak, dat de koning naar de jongeren luistert, terwijl hij de raad der oudsten, die toch meer als de raad des volks gelden mocht, verwerpt. Duidelijk mag echter blijken, dat ook dit woord, door Rehabeam gesproken, onder Gods regering en overeenkomstig zijn Voorzienigheid werd bestuurd, want wij vinden in 1 Koningen 12: 15 verklaard: "Alzo hoorde de koning naar het volk niet, want deze omwending was van dan Heere, opdat Hij zijn woord bevestigde, hetwelk de Heere, door de dienst van Ahia, de Siloniet, gesproken had tot Jerobeam, de zoon van Nebat."
Na dit bewijs mag zeker verdere verdediging overbodig heten, omdat tevens hiermee het bewijs geleverd wordt der waarheid van het Schriftwoord: (Spreuken 21: 1) "Des koning@ hart is in de hand des Heeren als waterbeken; Hij neigt het tot al wat Hij wil", waarvan trouwens nog een verdediging is -neergelegd in de geschiedenis van koning Kores. Vrijwillig, ten opzichte van zich zelf, opende hij de poorten van Babylons gevangenis, teneinde de vrijheid te verlenen aan de gevangen Joden, maar toch is het weer Gods Woord, dat deze handeling als een uiting der Goddelijke Voorzienigheid predikt, in 2 Kron. 36: 22, 23.
Daar ter plaatse lezen wij: "Maar in het eerste jaar van Kores, koning van Perzië, opdat volbracht werd het woord des Heeren, door de mond van Jeremia, verwekte de Heere de geest van Kores, koning van Perzië, dat hij een stem het doorgaan door zijn ganse koninkrijk, zelfs ook in

geschrift, zeggende: zo zegt Kores, de koning van Perzië: "De Heere, de God des hemels, heeft mij alle koninkrijken der aarde gegeven en Hij heeft mij bevolen Hem een huis te bouwen te Jeruzalem, hetwelk in Juda is: wie is onder ulieden van al Zijn volk? De Heere, zijn God, zij met hem en hij trekke op."

Nog één treffende en uit de aard der zaak ook duidelijker geschiedenis geven wij hier plaats.

In de dichterlijke woorden van Micha 5:1 wordt Bethlehem aangekondigd als de plaats, waar de lang verwachte Messias geboren zou worden. Schoon en inderdaad treffend zegt de Profeet: "En gij, Bethlehem Efrata! zijt gij klein om te wezen onder de duizenden van Juda? Uit u zal Mij voortkomen die een Heerser zal zijn in Israël, en wiens uitgangen zijn vanouds, van de dagen der eeuwigheid."

Davids stad, Bethlehem, zou dus de geboorteplaats zijn van de Messias. En wat leert nu ons het later gebeurde? De trouw troongezant, de engel Gabriel, wordt door God naar Nazareth in Galilea gezonden, teneinde aldaar aan Maria de boodschap te brengen, dat zij de draagster van het eertijds beloofde vrouwenzaad zal zijn.

Bij dit feit mag zeker wel aanstonds gevraagd worden: hoe zal dan, indien de Messias in Nazareth geboren wordt, de profetie van Micha bewaarheid worden? Maria woonde, gelijk bekend is, in Nazareth en niet te Bethlehem.

Datgene echter, wat voor de mens niet duidelijk was, zou God, als Handhaver van zijn woord, zelve werken en wel door middel van de keizer Augustus, die, naar Lukas 2: 1-3, een gebod uitvaardigde, dat de hele wereld beschreven zou worden. Ten einde deze volkstelling te bevorderen, gebood de keizer, dat ieder zich begeven Moest naar de plaats, waar zijn voorouders weleer woonden. Door dit gebod gedwongen, spoedden zich ook Jozef en Maria naar Bethlehem, de stad Davids, waar, naar luid der Schriften, en tot bevestiging der profetieën, de Messias uit Maria geboren werd.

Ook hier handelde dus keizer Augustus geheel vrij ten opzichte van zichzelf. Hij wist niet, toen hij zijn gebod uitvaardigde, dat hij door deze daad het zijn bijdroeg om de waarheid van een eertijds uitgesproken profetie aan het licht te doen treden en te bevestigen, maar het is God die Augustus tot deze daad bewerkte, opdat het woord, weleer door Hem, bij monde van Micha gesproken, vervuld zon worden. Krachtig

daarom zij hier herhaald: dat de mens ten opzichte van zich zelf vrij is in handel en wandel, maar dat hij bij de uitvoering daarvan ook, onbetwistbaar besloten ligt onder de voor hem niet voelbare band der Goddelijke Voorzienigheid, die alles tot een zeker einddoel bepaalt en bestuurt.

Vraag: Maar neemt dan die Goddelijke Voorzienigheid en de toepassing daarvan de vrijheid van de mensen niet weg?
Antwoord: Het behoeft geen betoog dat Rehabeam, Kores of Augustus, van wier daden wij in het vorig antwoord melding maakten, bij de uitvoering daarvan niet eens iets persoonlijk hebben gevoeld van de dwang - of beter van de leiding der Goddelijke Voorzienigheid, waaraan zij onderworpen waren. Zij handelden geheel vrijwillig naar eigen inzicht, eigen opinie en eigen beweging, want de Goddelijke Regering oefent geen voelbare dwang uit op het voorwerp, dat door Haar bestuurd wordt. Het woord vrijheid kan ten opzichte van de mens en diens handelingen in gedachten, woorden of werken, zeer goed gebruikt worden, maar nimmer het woord onafhankelijkheid.
De mens heeft een redelijk denkvermogen, waardoor hij zich tot een en ander kan, maar ten opzichte van zijn eigen verantwoording, moet bepalen. Daarom is de vrijheid van de mens en het gebruik van dit redelijk vermogen steeds werkende in diepe afhankelijkheid van de Goddelijke Regering,
De vrijheid van handelen is de mens van nature eigen, maar toch heeft God die vrijwillige handelingen zodanig bepaald, dat de mens niet volstrekte en algehele overgegevenheid van lust en begeerte slechts die dingen verricht, welke door God bepaald zijn.
In deze geest hebben ook de apostelen menigmaal gesproken. Zij hebben nimmer de Goddelijke Regering betwijfeld. In prediking en geschrift uiten zij bijna elk ogenblik een aandrang tot het volbrengen der roeping, waarin God de mens geplaatst heeft. In 1 Petrus 5: 2 vermaant Petrus zijn medearbeiders tot het gewillig volbrengen van hun dienst, als hij zegt: "Weidt de kudde Gods, die onder u is, hebbende opzicht daarover; niet uit bedwang, maar gewilliglijk; noch om vuil gewin, maar met een volvaardig gemoed."

Ook Paulus, als hij zich tot de gemeenten, tot Timotheüs of tot anderen wendt, dringt steeds aan tot naarstigheid in het uitvoeren der werken, waarvoor zij geplaatst zijn. Dit alles blijkt nu van uiterlijke zijde waarheid en uitgebreid genoeg verklaard te zijn, maar ook betreffende het innerlijke in de mens is daar de consciëntie, die tot gehoorzaamheid noodt en bij overtreding waarschuwt, hetwelk Paulus aanleiding gaf, aan de Romeinen te schrijven: "Als die (de heidenen) betonen het werk der wet, geschreven in hun harten, hun geweten medegetuigende, en de gedachten onder elkander hen beschuldigende of ook ontschuldigende." (Rom. 2: 15).
De mens wordt dus niet gedwongen, maar de handelingen des mensen, steeds strekkende en leidende tot een door God vastgesteld einde, geschieden overeenkomstig de Goddelijke wil, die de wil der mensen tot gewilligheid neigt en overbuigt, zodat zij al deze dingen naar, eigen opinie en begeerte volbrengen, tot uitvoering van de bepaalden Raad van het almachtig Godsbestuur.

Vraag: Staan dan ook de goddeloze mensen en boze geesten onder de leiding der Goddelijke Voorzienigheid?

Antwoord: De Engelse koning Eduard VI deed eens onder zijn geslachtswapen de woorden plaatsen: "Nil sine Deo", dat wil zeggen: "Niets zonder God." Indien wij nu erkennen, dat deze woorden waarheid zijn, dan valt het niet moeilijk te bepalen dat ook de goddeloze mensen, zowel als de duivelen, onder de regering en leiding Gods begrepen liggen. Niets van al het geschapene beweegt zich onafhankelijk. Het is alles afhankelijk van en onderworpen aan Hem, die spreekt en het is er; die gebiedt en het staat er.
Meermalen stelt de Heilige Schrift ons in staat een overtuigende blik te werpen op de handelingen van goddeloze mensen, die door hun daden beantwoordden aan de eis van Hem, van wie zij allen afhankelijk zijn.
God verklaarde eenmaal aan Abraham, dat zijn zaad 400 jaren verdrukt zou werden in een vreemd land, terwijl wij later dat zaad (het Israëlitische volk) zich zien buigen onder de .machtigen en in de hoogste mate tirannieke scepter van de Egyptische koning Farao, die later, wanneer God tot de verlossing van dit verdrukte volk zal overgaan, zeggen durft: "Wie is de Heere, dat ik Hem zou gehoorzaam zijn?"

De geschiedenis leert ons vervolgens, hoe Farao bezwoer dit volk niet te zullen laten trekken, maar het eindresultaat toont ons, hoe ook deze vorst niets vermocht tegen Hem, die een Koning der koningen en een Heere der Heeren is.
Niettegenstaande alle tegenkanting van de machtigen heerser, werd aan dit door hem verdrukte volk gedaan, overeenkomstig de woorden van Psalm 105: 37: "En Hij voerde hen uit met zilver en goud en onder hun stammen was niemand, die struikelde."
Een Farao wordt dus hier in trotsheid tegenover de Heere geschetst, maar ook de geschiedenis van Achab, van Nebukadnézar en zoveel anderen, kan slechts meer de overtuiging wettigen, dat de mens, hoezeer deze ook van God vervreemd mag zijn, toch in al zijn bewegingen afhankelijk is van de dadelijke leiding der Goddelijke Voorzienigheid; zo ook de duivel en zijn trawanten, waaromtrent een en ander uit het gebeurde met Job afdoende mag blijken. De Heere vraagt aan de Satan (Job 1: 8) of deze ook acht heeft geslagen op zijn knecht Job. De Satan weerstaat deze woorden, zeggende: (vers 9) "Is het om niet, dat Job God vreest?" waarop de Heere, die Job beproeven zal, antwoordt: "Zie, al wat hij heeft zij in Uw hand; alleen aan hem strek Uw hand niet uit."
Duidelijk wordt hier das geschetst hoe de satan, hoewel groot van macht, in de uitvoering daarvan beperkt wordt door zijn almachtige Gebieder. De goederen van Job zijn in zijn hand gegeven, maar aan Job zelf mag hij geen letsel toebrengen, terwijl wij even later, (hoofdstuk 2) melding zien gemaakt, hoe ook thans de Heere recht geeft aan de Satan, om ook Job zelf aan te raken, maar niettemin diens leven te verschonen. (vers 6).
Deze feiten zijn alle in de Oud-Testamentische rollen opgetekend, maar ook Nieuwe-Testamentisch vindt een en ander bevestiging.
Talrijk zijn daar de bewijzen, waaruit blijkt hoe Christus heerschappij voert over de duivelen. Een zevental wordt uitgeworpen, naar zijn bevel, uit Maria Magdalena en zoveel anderen, wier namen alle in de historie bewaard zijn gebleven.
Daarom dan ten slotte: al wat zich op de aarde beweegt, leeft of werkt en al wat zich onder het geschapene schaart, zowel duivel als mens, het is alles onderworpen aan en afhankelijk van Hem, die met onwrikbare hand dat alles regeert en beheerst; zodat ook hierin weer een troostgrond voor Gods kerk op aarde begrepen ligt, die als welbegrepen ver-

klaring in dichterlijke woorden getekend wordt door de dichter van Psalm 01:1.

"Hij die op Gods bescherming wacht,
Wordt door de hoogsten Koning
Beveiligd in de duist'ren nacht,
Beschaduwd in Gods woning.
Dies noem ik God zo goed als groot
Voor hen, die op Hem bouwen;
Mijn burg, mijn toevlucht in de nood,
Den God van mijn betrouwen!"

Vraag: Gaat Gods Voorzienigheid ook over de zonde en hoe is deze dan daaronder werkzaam?

Antwoord: Dat de Goddelijke Voorzienigheid zich ook over de zonde uitlaat, kan uit meer dan een enkel Schriftuurbewijs blijken.

Menig bewijs vestigt daar de onomstotelijke waarheid, dat Gods Voorzienigheid zowel de zonde zelf, als de straf der zonde beheerst en onder haar Goddelijk toevoorzicht besluit. Het eerste beweren wordt bevestigd door de woorden van Job 12: 16, 17: "Bij Hem is kracht en wijsheid.; Zijns is de dwalende en die doet dwalen. Hij voert de raadsheren beroofd weg en de rechters maakt Hij uitzinnig."

Een tweede bewijs, niet minder krachtig, is gelegen in de woorden van koning David, opgetekend in .2 Sam. 16: 10. Door Simeï wordt hij gevloekt, maar als hem de raadslieden naderen, die de vloeker willen straffen, dan antwoordt David: Wat heb ik met u te doen, gij zonen van Zeruja? Ja, laat hem vloeken, want de Heere heeft tot hem gezegd: Vloek David! Wie zou dan zeggen: Waarom hebt gij alzo gedaan?" Als de straf der zonde regelend en bepalend, wordt Gods Voorzienigheid door de Heere zelf gewaarmerkt in Jes. 45: 7, als Hij zegt: "Ik formeer het licht en schep de duisternis; Ik maak de vrede en schep het kwaad. Ik, de Heere, doe al deze dingen."

Onder het woord "kwaad", in bovenstaande tekstwoorden aangehaald, moeten wij niet de zonde verstaan, maar de straf der zonde, die als oordeel Gods meermalen over het mensdom wordt uitgestort, namelijk door oorlog, pestilentie, enz.; daarom zegt ook Jeremia in Klaagl. 3: 38: "Gaat niet uit de mond des Allerhoogsten het kwade en het goede?"

Zo gaat dus Gods Voorzienigheid zowel over de zonde zelf, als over de straf der zonde. Ten opzichte der zonde beweegt zich de Voorzienigheid in zulk een richting, dat Zij die toelaat, bestuurt en tot een zeker bepaald einde beschikt. Asaf zegt in Psalm 81: 13, over de toelating der zonde handelende en daarbij de Heere sprekend invoerende: "Dies heb Ik het overgegeven in het goeddunken huns harten (Israël) dat zij wandelen in hun raadslagen."

Uit bovenstaande woorden blijkt dus, dat God de schepselen kan loslaten en overgeven aan handelingen, geheel overeenkomstig hun eigen harte, zodat Hij hen vrijwillig hun eigen wegen laat bewandelen en hun toelaat te zondigen, wat ook in Hand. 14:16 gezegd wordt: "Welke in de verleden tijden al de heidenen heeft laten wandelen in hun wegen"

Deze toelating der zonde zegt nu evenwel niet, dat God daarmede het schepsel ontslaat van de rechten zijner geboden. De zondaar blijft aansprakelijk voor zijn eigen overtredingen, zodat ook de Heere hier geen ledig aanschouwer blijft bij alle handelingen des schepsels, maar daarentegen naar zijn vrij macht de zonde toelaat of verhindert, want ook deze verhindering of voorkoming van zonde wordt door God meermalen bewerkt. Ook de zonde, als een machtige heerschappij over het schepsel, is aan God ondergeschikt, zodat Hij haar kan toelaten of verhinderen. De waarheid der verhindering van de zonde vinden wij gepredikt in de woorden, die de Heere tot Abimelech uitspreekt. (Gen. 20: 6.)

In de droom zegt God tot hem: "Ik heb ook geweten dat gij dit in oprechtheid uw harten gedaan hebt en Ik heb u ook belet van tegen Mij te zondigen," enz.

Bij dit alles herhalen wij, dat God even vrijmachtig de zondaar kan toelaten te zondigen, maar deze wordt inmiddels tegen de bedrijving of uitvoering ervan krachtig gewaarschuwd, hetzij innerlijk door de stem van zijn consciëntie, hetzij uiterlijk door de voorschriften der Goddelijke geboden.

De zonde van overspel, door David met Bathseba bedreven, (2 Sam. 11: 2) werd door God toegelaten, waarnaast nog Vele gebeurtenissen zouden kunnen aangevoerd worden, die even, zo al niet nog overtuigender zijn. Paulus, sprekende over de inwendige verdorvenheid des schepsels, waarin Gods Wet zich autoriserend uitlaat, zegt in Rom. 7: 8: "Maar de zonde, oorzaak genomen hebbende door het gebod, heeft in mij alle

begeerlijkheid gewrocht, want zonder de wet is de zonde dood." Dit toelaten van de zonde en de verrichting daarvan, geschiedt slechts tot diegenen, welke God, voor dat moment, aan hun eigen begeerlijkheden overgeeft, door zijn weerhoudende genade aan hen te onttrekken, want dit slechts is de drijfveer der toelating tot zondigen, hetwelk wij in de woorden van Jeremia 16: 13 rechtstreeks bewaarheid kunnen vinden: "Daarom zal Jozef door zijn broeders in de kuil geworpen en later als slaaf verkocht, maar juist in deze vernedering lag de grond zijner toekomstige verheffing. Alle gebeurtenissen, door hem doorleefd, geschiedden niet dan geheel overeenkomstig de bepaalden Raad Gods, over Jozef besloten. Zie ook overigens de Joden en de door hen volbrachte kruisiging van Jezus. Hij is door hen gehaat tot de dood en aan het kruis genageld. Dit alles was voorzegd en tevens was er bijgevoegd, dat in Zijn dood geen zijner benen gebroken zou worden. En wat leert ons nu de historie? De benen van de beide moordenaars, die met Hem gekruisigd waren, werden gebroken, maar de Zijnen werden niet aangeraakt. (Joh. 19: 33.)

De daden der zonde dus, door de Goddelijke Voorzienigheid bestuurd, lopen onder deze leiding meermalen tot het heerlijkste einde uit.

Een opwekkende gedachte levert dus de leer der Goddelijke Voorzienigheid, in verband met de zonde beschouwd. In begin voortgang en einde kan slechts de zonde zich bewegen overeenkomstig de leiddraad, door de almachtige Gebieder vastgehouden, die elk harer daden bestuurt, waarbij echter het schepsel volstrekt aansprakelijk blijft voor alles, wat in het lichaam is geschied, hetzij goed, hetzij kwaad:

Vraag: Gods Voorzienigheid bestuurt en leidt dus de zonde maar is dan feitelijk God niet zelf de oorsprong en oorzaak van alles wat zondig is?

Antwoord: Nee, een heilig en rechtvaardig God kan geen oorzaak van iets zondigs zijn. Hij haat en straft de zonde. Jakobus zegt in zijn algemenen zendbrief: (Hoofdstuk 1:13, 14) "Niemand, als hij verzocht wordt, zegge: Ik word van- God verzocht, want God kan niet verzocht worden met het kwade en Hij zelf verzoekt niemand. Maar een iegelijk wordt verzocht, als hij van zijn eigene begeerlijkheid afgetrokken en verlokt wordt; welke woorden aanstonds alle waarheid voor ons oog ontdekken. Wanneer wij overigens deze vraag en de daarmede verband

houdende omstandigheden beschouwen, dan dienen wij wel onderscheiding te maken tussen de natuurlijke beweging, welke met Gods medewerking geschiedt en de openbaring der verkeerdheid in haar, die als een onwettelijkheid ontsloten wordt tegen de ordonnantiën Gods.
Een en ander werd kernachtig bewaarheid aan koning, Farao, die weigerde het Israëlitische volk te laten trekken., In Exod. 7: 3 kunnen wij deze, hoe God besloot Farao's hart te verharden, maar hoe daarmede ook tevens in een onafscheidbaar verband stond het voornemen des Heeren, om juist door dit herhaalde weigeren, zijn "tekenen en wonderheden in Egypteland te vermenigvuldigen", opdat zijn nam groot zou morden onder de heidenen.
Trouwens, God laat niet alleen de zonde toe, maar Hij bestuurt en leidt de zonde. De zonde is aan Gods Regering onderworpen.
Ik ulieden uit dit land werpen, in een land, dat gij niet gekend hebt, gij, noch Uw vaders; en aldaar zult gij andere goden dienen, dag en nacht, omdat Ik u gene genade zal geven." In het woord: "omdat" ligt dus alle bewijs, dat de minste onttrekking van genade tot zondigen leidt en tevens, dat de toelating der zonde geen oorzaak kan zijn, waardoor men God, den werkmeester der zonde kan of mag noemen, maar dat voor alles de mens dan zijn eigen lijsten en begeerlijkheden botviert. "En gelijk het hun niet goed gedacht heeft God in erkentenis te houden, zo heeft God hen overgegeven in een verkeerden zin, om te doen dingen, die niet betamelijk zijn"" zegt Paulus in Rom. 1: 28, in welke woorden, met die van 2 Thessalonicenzen 2: 10, 11, bovenstaand beweren een krachtige grondslag vindt.
Door de inwonende verdorvenheid des mensen, óf door de loslating des satans op de mens, wordt tegelijkertijd aandrift en uitvoering der zonde geboren, waarvan wij een treurig beeld zien in Saul, van wie de geest des Heere week, terwijl hij door nee bozen geest van de Heere" werd verschrikt. (1 Sam. 16: 14) Daarom: het is God, die zo menigmaal het hart des zondaars, langs deze weg, verstokt, maar steeds heeft Hij daarbij zijn heilig oogmerk. Nu eens komt het goede uit het kwade voort, dan weer wordt zulk een. Zondaar een voorbeeld voor anderen tot verschrikking; of een anderen tijd zien wij het volbrachte kwaad weer oorzaak zijn tot verheffing en roem van de luister van Gods Rechterlijke deugden, terwijl ook menigmaal een zondedaad, als struikelblok tegen Gods volk gebezigd, oorzaak en grond wordt

De zonde is geen zelfstandig iets, geen tastbare zaak, maar zij is de onwettelijkheid, verkeerdheid of slechtheid; die in een daad van een persoonlijk wezen besloten ligt of - om duidelijker te zijn - zij is het tegenstrijdige tegen Gods gebod, dat, uit een daad of werking voortvloeit of daarmede bereikt wordt.
God werkt mede in ons begrijpen, willen, zien, horen, spreken, enz. Die medewerking geschiedt natuurlijk en is tevens noodzakelijk, immers "door Hem leven wij, bewegen wij ons en zijn wij", en "Hij werkt alles en in allen," want moesten wij deze medewerking missen, dan zouden wij gene levende wezens-aanzijn. De daad echter, die wij door de werking der zintuigen verrichten, is, al naar mate daar een wettelijkheid of onwettelijkheid in besloten ligt of daarmede bereikt wordt, voor onze rekening. Ten overvloede zullen wij trachten, een en ander door een beeld te verduidelijken.
Wanneer iemand een instrument bespeelt, dan is de speler dor zaak van de beweging der snaren, maar niet van het gelui d, dat zij voortbrengen; dit nu wordt door de snaren zelf voortgebracht. Is dus het geluid van een der snaren vals, dan is dat niet de schuld van de speler, maar dan ligt de oorzaak in de kwaliteit dezer snaar.
Hierbij zij thans nog aan een tweede voorbeeld plaats gegeven.
Wanneer een ruiter zijn paard tot groteren spoed aanspoort, dan is die ruiter oorzaak der snellere beweging, maar gaat nu dat paard hinkende en kan het daardoor de snelste gang niet draven, dan is dit niet voor rekening van de ruiter te verklaren, maar het is een gebrek van het paard. Genoeg thans echter op het terrein der beeldspraak.
Tal van tekstplaatsen wijzen aan, dat God geen oorzaak van iets zondigs zijn kan en het behoeft dan ook trouwens geen commentaar, om zulk een zeggen als onheilig en zondig te brandmerken. "Hij (God) is de Rotssteen, wiens werk volkomen is", zegt Mozes in Deuteronomium 32: 4, waarna hij vervolgt: "want al Zijn wegen zijn gerichte. God is waarheid en is geen onrecht; rechtvaardig en recht is Hij."
De mens alleen is de werkmeester der zonde. Hij bedrijft onwettelijkheden uit en van zichzelf, terwijl het God is, die door zijn invloeiende medewerking die zonde bepaalt, bestuurt en leidt tot een door Hem besloten en vastgesteld einde.

Vraag: Is God dan oorzaak van het goede?

Antwoord: Ja. God leert ons, wat goed is en Hij geeft de mens tijd, middelen en gelegenheid, dat goede te kennen, hetwelk Jakobus doet zeggen: "Alle goede gave en alle volmaakte gift is van boven, van de Vader der lichten afkomende bij welken gene verandering is of schaduw van omkering." (Jac. 1: 17).

Paulus leert in 2 Cor. 3:5 de onbekwaamheid van het schepsel tot enig geestelijk goed; daarna vervolgende zegt hij: "maar onze bekwaamheid is uit God," terwijl als een onwrikbaar Goddelijk bevel tot het goede gelden mag het woord van Psalm 34: 15: "Wijk af van het kwade en doe het goede, zoek de vrede en jaag dien na." Intussen sta hier reeds dadelijk de vermelding dat dergelijke raadgevingen en geboden dikwijls worden herhaald, maar onder die alle verdient die. van Jesaja 1:17 wel de eerste beschouwing: "Leert goed doen," zo heet het daar: "zoekt het recht; helpt de verdrukte; doet de wees recht; handelt de twistzaak der weduwe."

Maar - gelijk reeds gezegd is - op deze wijze zouden wij vele soortgelijke teksten kunnen citeren, waarin steeds tot het goede wordt aangespoord, met vermelding van vele beloften, en waarin tegen het kwade wordt vermaand met vermelding van bedreiging, evenals o.a. Amos 5: 6 en Jes. 55: 7.

Door de inwendige en onweerstaanbare werking van de Heilige Geest buigt God meermalen de wil der schepselen, overreedt hen en leert hun de betamelijkheid der gerechtigheid, die zij moeten bezitten, tot de verheerlijking Gods en hun eigene zaligheid. Meermalen maakt Hij hen gewillig zich aan Hem over te geven en het is Jeremia die hiervan getuigt: "Heem! Gij hebt mij overreed en ik ben overreed geworden: Gij zijt mij te sterk geweest en hebt overmocht,"enz. (Jer. 20: 7.)

En daarom ten slotte: God is de Bron van alle leven, maar ook van alle goed. Het is bovendien niet een enkele daad, maar het is de natuur Gods, die Hem het goede doet uitwerken, Al wat is, bestaat door Hem. Alle goed vindt zijn oorsprong in Hem, maar slechts de zonde, het kwaad, kan oorzaak vinden in het schepsel en nimmer in God.

Vraag: Welke nuttigheid ligt in de leer van Gods Voorzienigheid?

Antwoord: Een schone opsomming van nuttigheden, liggende in de leer der Goddelijke Voorzienigheid, wordt ons voor ogen gesteld in Art.

XIII der Nederlandse Geloofsbelijdenis. Zij laten zich gemakkelijk tot drieërlei strekking ontleden.
Ten eerste leert de Voorzienigheidsleer, hoe Gods volk in tijden van tegenspoed geduldig behoort te zijn.
Een schoon voorbeeld levert hiervan Job, terwijl hij, door zware tegenspoeden getroffen, niettemin uitroept: (Job 1: 21) ... Naakt ben ik uit mijner moeders buik gekomen en naakt zal ik daarhenen wederkeren. De Heere heeft gegeven en de Heere heeft genomen; de naam des Meren zij geloofd"!
Menigmaal leiden de wegen van de godvruchtige wandelaar door diepe valleien, zodat hij, blikkende op de omstandigheden, geen uitkomst meent te verwachten, maar wanneer dan de Heilige Geest hem op zulk een weg onderwijst, dan valt het niet zwaar dat kruis te dragen.
Dan zijn de moeiten klein en worden de verdrukkingen licht geacht en kaar hij van hart instemmen met het woord van Paulus, Rom. 8:18: "Want ik houd het daarvoor, dat het lijden dezes tegenwoordige tijd niet is te waarderen tegen de heerlijkheid, die aan ons zal geopenbaard worden."
Die lijdzaamheid dan, die hem bezielt, doet hem moedig het hoofd omhoog heffen, ook dan, wanneer hij door verzoeking gekweld wordt, maar in de kracht des Heeren blijft hij staan, terwijl op hem Jakobus, woord van toepassing is, vervat in hoofdstuk 1: 12: "Zalig is de man, die verzoeking verdraagt: want als hij beproefd zal geweest zijn, zal hij de kroon des levens ontvangen, welke de Heere beloofd heeft degenen, die Hem liefhebben."
Alsdan, wandelende langs een weg van tegenspoed, verklaart de Heilige Geest meermalen dezulken hun erfrecht als kinderen en leert hun hoe juist menigmaal, in zulk een weg van loutering, de grootste bemoeienissen Gods over zijn dierbaar volk besloten liggen, welke bewering indirect, bevestigd wordt door de woorden van Psalm 34 20: "Vele zijn de tegenspoeden des rechtvaardigen, maar uit die alle redt hem de Heere." Dan, wanneer zulk een onderwijzing door hen genoten is, ruist uit hun ziel slechts een "amen" op al het majestueus doen van de Heere, de God huns harten, zodat zij in stille berusting en onderwerping met David getuigen: "Hij doe mij zoals het in zijn ogen goed is." (2 Sam. 15: 26).
Hun lijdensweg kan niet anders dan kort zijn en slechts medewerken te hun nutte, want immer waar blijft ook het woord van Paulus uit 2 Korin-

the 4:17: "Want onze lichte verdrukking, die zeer haast voorbijgaat, werkt ons een gans zeer uitnemend, eeuwig gewicht der heerlijkheid." Menigmaal wordt in hun tegenspoeden de Vaderlijke liefde op het hoogst over hen verheerlijkt, zodat zij zelfs bij bittere kastijding, in de grootste smarten en gaande door de diepste valleien, nog verblijd kunnen zijn en de wereldling verbazen, wetende met Paulus de zekerheid en de goeden grond der kastijding, welke .dient tot hun geestelijke oefening en tot nauwere bevestiging van de heerlijkheid hunner erve: "Want genen hebben ons wel voor een korte tijd, naar het hun goeddacht, gekastijd", - zegt Paulus, daarmede de "vaders des vleses" bedoelende (Hebr. 12: 9) -- "maar Deze (God) kastijdt ons tot ons nut, opdat wij zijner heiligheid zouden deelachtig worden. En alle kastijding, als die tegenwoordig is, schijnt gene zaak van vreugde, maar van droefheid te zijn; maar daarna geeft zij van zich een vreedzame vrucht der gerechtigheid degenen, die door dezelve geoefend zijn." (Hebr. 12: 10, E,)

Geduldig te zijn in tegenspoeden is dus een der eerste lessen, die het leerstuk der Voorzienigheid predikt, maar ook dankbaarheid in tijden van voorspoed te betrachten, is een les, die met de eerstgenoemde een nauwe verband houdt.

Zij, de kinderen Gods, kunnen niet anders dan dankbaar zijn voor de door hen gesmaakte zegeningen, omdat zij weten deze te ontvangen uit de hand van een liefhebbend Vader, die hen met natuurlijke en geestelijke weldaden zegent, zodat ook meermalen de lofbetuiging van Psalm 103: 2 en 3 de hun mag zijn: "Loof de Heere, mijn ziel! en vergeet gene van zijn weldaden. Die al Uw ongerechtigheden vergeeft en al Uw krankheden geneest." In de laatste plaats leert deze leer der Goddelijke Voorzienigheid aan dat volk, bij alle wisselvalligheden van dit leven en bij alle gebeurtenissen, die zich - ook toekomstig - kunnen openbaren,: een goede onderwerping aan haar leiding te betrachten en een goed toevoorzicht te hebben op haar trouw, die nimmer faalt of wankelt.

Geen assurantie of menselijke verzekering kan de staf zijn, waarop zij leunen, noen een uitgangspunt, waarvan zij enige verwachting koesteren, maar is er in waarheid een vreze Gods in hun ziel aanwezig en hebben zij in waarheid langs een weg van heilige onderhandeling toegestemd in, de conditiën van het Verbond der genade, dit hebben zij ook moeten instemmen met de eis, neergelegd in Psalm 37; 5, Wentel uw

Weg op de Heere en vertrouw op Hem; Hij zal het maken." Ook Petrus gebruikt dergelijke woorden in zijn prediking, want in zijn eersten algemenen zendbrief zegt hij, in hoofdstuk 5:2: "Werpt al Uw bekommernissen op Hem, want hij zorgt voor u."
Zullen wij dan nar de verhandeling over de leerstelling van Gods Voorzienigheid sluiten, dan mogen wij nogmaals met vrijmoedigheid herhalen, dat zij deze nuttigheid ten bate van Gods volk bevat, dat niets ter wereld, noch duivel,- noch dood, zijn invloed kan doen gelden zonder de toestemming van de almachtige wil van God, en dat alles slechts kan werken om hun zaligheid, als zijnde deze mede het heilig oogmerk Gods, bevorderlijk te zijn, terwijl het hun bovendien ten troost strekt, dat, op welke wegen zij ook geleid w. orden, al hun behoeften gebonden liggen op de schouders van Hem, wiens naam is: Wonderlijk.
De leer der Voorzienigheid, door dit keurvolk met algehele instemming des harten beleden, kan slechts de oorzaak zijn ener roemtaal, gelijk aan die; welke eenmaal door Asaf werd geuit, en die zij zelfs te midden der verdrukkingen, als zij met een blik van verwachting onder het gevoel ener diepe afhankelijkheid naar boven zien, met vrijmoedigheid uitspreken:

Wien heb ik nevens u omhoog?
Wat zou mijn hart, wat zou mijn oog
Op aarde nevens U toch lusten?
Niets is er, waar ik in kan rusten.
Bezwijkt dan ooit in bitt're smart
Of bangen nood, mijn vlees en hart,
Zo zult Gij zijn- voor mijn gemoed
Mijd rotst, mijn Deel, mijn eeuwig goed."

AFDELING 8: De mens in de staat der rechtheid

Alleenlijk ziet, dit heb ik gevonden. dat God de mens recht gemaakt heeft; maar zij hebben vele vonden gezocht.

PR BI). 7: 29.

Vraag: Hoe heeft God de mens geschapen?

Antwoord: Een uitgebreid antwoord op deze vraag is neergelegd in de woorden, van Art. XIV der Nederl. Geloofsbelijdenis. De daarin zich uitsprekende belijder zegt o.a.: "Wij geloven, dat God de mens geschapen heeft uit het stof der aarde en Hij heeft hem gemaakt en geformeerd naar Zijn Beeld en gelijkenis: goed, rechtvaardig en heilig, kunnende met zijn wil in alles overeenstemmen met de wil van God."

De schepping van de mens vanaf de eerste grondslagen besprekende, dienen wij allereerst het oog te vestigen op het materiaal, waaruit hij geschapen is en dan predikt ons Genesis 2: 7: "En de Heere God had de mens geformeerd uit het stof der aarde en in zijn neusgaten geblazen de adem des levens, alzo werd de mens tot een levende ziel."

De mens werd dus een levende ziel, goed en oprecht, dat wil zeggen: zonder gebrek aan lichaam of geest. Hij was bekwaam te beantwoorden aan de bestemming, waartoe Hij geschapen was, waaromtrent in het leerstuk der schepping reeds een en ander is gezegd, maar waarvan wij de betekenis, in beknopte vorm weergegeven, vinden opgetekend in Spreuken 16: 4: "De Heere heeft alles gewrocht om zijns zelfs wil; ja ook de goddeloze tot de dag des kwaads."

Een tweede strekking dier bestemming was deze: dat hij, de mens, door gehoorzaamheid de plaats bewaren moest, waarin Hij door God gesteld was en waarin hij, ook al weer door gehoorzaamheid, kon bijdragen tot de ontwikkeling der kennis aan zijn Maker, waartoe het vermogen hem door de Schepper was medegedeeld of ingestort, zoals wij bevestigd kunnen vinden in de woorden, die als motto van dit hoofdstuk gebezigd, zijn: "Alleenlijk ziet, dit heb ik gevonden, dat God den mens recht gemaakt heeft, maar zij bobben vele vonden gezocht." (Pred. 7: 29.)

Het pronkjuweel der schepping, de mens, was dus volkomen goed, verkondigende de luister van zijn Maker, gedekt door Goddelijke gunst en daarbij nog bekwaam, zich steeds meer te ontwikkelen tot en in die wetenschap, welke langs een weg der gehoorzaamheid zou worden verkregen, das ook door die nauwe gemeenschap, waarin de mens, als redelijk schepsel, zich niet en door de Schepper zag geplaatst.

Vraag: Is de mens niet geschapen in een staat, die het midden hield tussen goed en kwaad?

Antwoord: Nee, de mens is niet in een staat van onwetendheid geschapen en. ook niet in een staat van onontwikkeling, waardoor hij het doel zijner bestemming niet zou kunnen bereiken, maar de mens is geschapen in een dadelijke zedelijke rechtheid. Het valt overigens niet moeilijk te begrijpen; dat God, indien hij de volwassen mens had geschapen, levende in een z.g. zwevende middenstaat of een staat van kinderlijke onnozelheid, een werk had verricht, hetwelk aan gerechtvaardigde spot onderworpen mocht zijn.

Nee, de mens, als volwassen geschapen, stond in een dadelijke rechtheid, d.w.z. een rechtheid, welke zich door daden openbaarde, zoals uit de Paradijs-geschiedenis, in Gen. 1 en 2 verhaald, zo duidelijk valt af te leiden.

Ten eerste bewees Adam dit, door het terstond kennen van Eva, als uit een zijner ribben genomen. In de tweede plaats bewees hij dit door het noemen der dieren, elk naar zijn aard. Dit alles is geen werk, dat door een kinderlijk verstand of door idiotisme verricht kan worden, maar levert het bewijs, dat Adam een dadelijke kennis bezat en tevens de bekwaamheid om te kunnen beantwoorden aan het doel zijner bestemming.

De stand zijner zedelijke rechtheid blijkt uit het volgende. Door de gehele geschiedenis der eerste dingen, levert Adam het bewijs van de openbaring in een dadelijke opmerking ten opzichte van het gewicht zijner standplaats en de waardigheid van zijn persoon, te midden van en onder al het geschapene. Nauwelijks heeft zijn oog de schone harmonie in zijn omgeving aanschouwd, of hij gevoelt het gemis van een hulp tegenover hem, van een persoon, aan zijn wezen gelijk.

Bij de aanschouwing der dieren, die zich alle in paren bewegen, ontdekt hij een ledigheid ten opzichte van zichzelf en geeft dus daardoor een

onweerlegbaar bewijs, harmonie en disharmonie te kunnen onderscheiden.
't Is waar, sommigen willen, dat Adam, toen hij een hulp tegenover zich begeerde, door dit feit de eerste kiemen van de val openbaarde, maar dit getuigenis werpen wij van ons.
Een harmonieus leven te begeren en dat te bezitten, kan in de geheel schepping Gods verklaard worden, alsook in het rijk der genade, waarin het de zalige grond en de heerlijkheid van Sions kerk uitmaakt. Wat zal een Paradijs zijn zonder de gemeenschap Gods? Wat zal de kerk zijn zonder haar Hoofd? Wat is de gelovige zonder de gemeenschap der heiligen en wat - ten slotte - zal dan de mens zijn, die in een zedelijke rechtheid is geplaatst, zonder een hulp tegenover hem? Wat dus redelijk leeft, heeft behoefte aan zulk een gemeenschap en die zedelijke rechtheid nu, werd openbaar, zonder de uiting van een bedorven hartstocht, in het pronkjuweel der Schepping: de mens Adam.

Vraag: -Wat zegt de Heilige Schrift in betrekking tot de schepping van de mens?

Antwoord: In Genesis 1: 27 lezen wij: "En God schiep de mens naar Zijn Beeld; naar het beeld van God schiep Hij hem; man en vrouw schiep Hij ze."
In de eerste plaats constateren wij dus hier, dat de Heilige Schrift zelf reeds dadelijk de personen weerspreekt, die de begeerte van Adam tot een hulp tegenover hem voor een eerste, zich openbarende kiem van de val verklaren, aangezien hieruit blijkt, dat zowel de vrouw als de man naar Gods beeld geschapen is.
In de tweede plaats blijkt, dat de dadelijke en zedelijke rechtheid, waarin de mens geschapen werd, geen toegevoegde gave is boven zijn natuur, gelijk Rome halsstarrig beweert, maar dat deze rechtheid de mens eigen was; het was zijn natuur, evenals de gezondheid de mens eigen was vóór de val.
Gods beeld, waarnaar de mens, ook volgens dit tekst vers geschapen is, kan tweeledig verklaard worden.
Onder Gods beeld, in ruimere zin genomen, verstaan wij alles, wat de mens als redelijk en persoonlijk wezen bezit en bovendien al datgene, wat hem van het dier onderscheidt. Onder Gods beeld in engere zin

verstaan wij echter al datgene, wat de mens verloren heeft door de zonde, terwijl hij daarentegen mens bleef.
Nader verklaard, was Gods beeld, in ruimere zin, die redelijke geest des schepsels, welke zich grondde op de onsterfelijkheid; terwijl het, in nauwere of engere zin genomen, de vorm is, waarin de mens zich openbaart.
Terecht beantwoordende aan zijn benaming, stond dus de mens daar als pronkjuweel van Gods schepping, goed voortgekomen uit de hand zijns Makers en als beelddrager Gods, zodat hij volkomen in staat was gesteld te beantwoorden aan het doel zijner schepping, gelijk wij straks breedvoeriger wensen te betogen.

Vraag: Wat verstaat gij door Gods beeld en waarin bestond het?

Antwoord: Een beeld is de afdruk of copie van een persoon of zaak, waarvan het het wezen weergeeft, zodat telkens wanneer van een beeldvorming spraak is, een viertal vereisten opgemerkt worden, welke wij hier achtereenvolgens opsommen.
Ten eerste bezit men dan een persoon of wezen, dat afgebeeld moet worden.
Ten tweede een vorm, waarin het beeld wordt gesteld.
Ten derde het beeld, dat het afgebeelde vertoont, en,
ten vierde, het vereiste, dat er volkomen gelijkenis bestaat tussen het beeld en het afgebeelde.
Aan al deze genoemde eigenschappen beantwoordde de mens in de staat der rechtheid, maar dan in oneigenlijke, d.w.z. in geestelijke zin.

Het eerste vereiste, het beeld Gods als voorbeeld, of af te beelden zaak, bestond in het bezitten der Goddelijke eigenschappen kennis, gerechtigheid en heiligheid, waarnaar de ziel des mensen geschapen was.
Het tweede, de vorm, waarin dat beeld werd geschapen, was de ziel des mensen, waarin God die bekwaamheden schiep of neerlegde.
Het derde, het beeld, dat het afgebeelde vertoonde, bevatte de begaafdheden der mensenziel: kennis, gerechtigheid en heiligheid, terwijl het vierde Vereiste: gelijkenis tussen het beeld en het afgebeelde, de overeenkomst was tussen de begaafdheden der menselijke ziel en Gods volmaaktheden.

Indien wij nu de vraag waarin Gods beeld bestond, letterlijk opvatten en verklaren zullen, dan antwoorden wij dat het bestond in het onsterfelijk en onlichamelijk wezen der ziel, begaafd met krachten van verstand en wil; en ten tweede in de meergenoemde deugden: kennis, gerechtigheid en heiligheid. De kennis was die bekwaamheid; waardoor de mens zijn Maker kende, in de beschouwing van het heerlijk openbaren zijner werken en in het zich verlustigen in de majestueuze grootheid Gods, waarom dan ook van Adam staat opgetekend, dat hij "de stem van de Heere God hoorde, wandelende in de hof, aan de wind des daags." (Gen. 3: 8).
Ook gerechtigheid en heiligheid waren begaafdheden, waardoor de mens vervuld was met liefde jegens God en Zijn volmaaktheden. Door deze begaafdheden ontstond bij de mens een verlangen, dien Maker in zijn deugden en volmaaktheden te verheerlijken en dit - en niets anders - was de school, waarin hij zich in de dagen vóór dek val. bewoog, terwijl noch verdwaasde eigenzinnigheid, noch een magere bedekking van eigenliefde, noch een onheilige bron van verkeerde gedachten de mens ook maar één ogenblik verhinderend tegenhield in de oefening van zalige gemeenschapsverkeer met zijn God.
Zo stond dan de mens als een redelijke en onsterfelijke ziel, dragende daarin een afspiegeling van Gods volmaaktheden welke in die ziel heerschappij voerden, zodat hij voor de zondeval, niets kon uiten of openbaren, dan alleen dat- gene, wat onzondig was en noodzakelijk door de gunst zijns Makers werd bekroond.

Vraag: Bestond Gods beeld niet in een uiterlijke gestalte va het lichaam?

Antwoord: Wij hebben reeds gezegd, dat Gods beeld de afspiegeling van Gods volmaaktheden in de ziel des mens en was en wanneer wij nu dadelijk, in aansluiting hiermee, de verklaring lezen, door Christus geuit: "God is een geest en die Hem aanbidden, moeten Hem aanbidden in geest en waarheid," Joh. 4: 24, dan is daarmede aanstonds het bewijs geleverd, dat Gods beeld niet in de uiterlijke gestalte des lichaams kon bestaan.
Gods volmaaktheden zijn God zelf en God is een geestelijk Wezen, hetwelk, onstoffelijk en onlichamelijk zijnde, door geen uiterlijke gestalte of lichamelijk wezen kan werden afgebeeld Geen lichaam kan aan God

gelijkvormig zijn aangezien Hij Geest is en geen vlees. In een lichamelijke gestalte of in een zoals Hij, naderhand is verschenen is deze niet. Als Oosters zei Abraham en als Vorst van zich de Heere aan Jozua, der legerscharen. Anderen zeggen Adam is geschapen is naar de beeltenis van Christus. Ook deze bewering is juist in wij zijn geschapen naar de gesteltenis van het lichaam Van Christus, maar Christus nam de gesteltenis eens dienstknechts aan. Filipp, 2:7. Noch in uitwendige gestalte, noch in lichamelijke trekken bestond Gods beeld, maar het was geëvenredigd aan het karakter der ziel: onstoffelijk, onlichamelijk geestelijk en bij niets te vergelijken. "Bij wie dan zult gijlieden Mij vergelijken, dien Ik gelijk zij?" zegt de Heere in Jesaja 40: 25, met welk zeggen voor een en ander het bewijs geleverd wordt.
Origenes verklaarde eens, dat de mens geschapen was naar de gelijkenis van Christus lichaam, maar dit beweren mist niet alleen allen grond, maar het wordt ook door de natuur der zaken tegengesproken. Christus is ons gelijk geworden en niet wij Hem. Christus nam geen vlees aan, dim alleen op dat tijdstip, waarop de volheid des tijds was aangebroken, maar Adam werd reeds "vlees en bloed" (Hebr. 2: 14) deelachtig, in de morgen der schepping.

Ook bestond Gods beeld niet uit oorzaak van overstorting der deugden van het Goddelijk Wezen in de mens, hoewel Petrus zegt, dat "de gelovige de Goddelijke natuur deelachtig is", want alleen van Christus natuur kan gezegd worden: "Dewelke alzo Hij is het afschijnsel zijner heerlijkheid en het uitgedrukte beeld zijner zelfstandigheid, enz. (Hebr. 1: 3). Christus, als beeld Gods, is van nature God, maar de mens droeg slechts Gods beeld als afspiegeling van Gods volmaaktheden, gelijk hij als heerser de scepter voerde. Toch was dit alles Gods beeld niet. De heerschappij over de dieren was slechts een noodzakelijk gevolg van het bezit van dit beeld.
Zolang Adam Gods beeld bezat, zolang als hij heerser over de dieren, en de geschiedenis kan ons verder leren hoe, terstond nadat door de treurvolte bondbreuk het bezit van dit beeld verloren ging, alle dieren, die weleer hun heerser vreesden en gehechtheid betoonden hierna in vijandschap zouden hinderen, vervolgen of met schuwheid voor hem vluchten zouden. Zolang Gods beeld gedragen werd en Adam in de staat der rechtheid stond, zou waarheid zijn datgene, wat later door de

dichter van Psalm 8 (vers 7) werd opgetekend: "Gij doet hem heersen over de werken Uwer handen; Gij hebt alles onder zijn voeten gezet, schapen en ossen, allen die; ook mede de dieren des velds", enz. (vers 8). Al deze zaken, door Adam in de staat der rechtheid bezeten, maar door de bondsbreuk verloren, kunnen alleen door Herscheppende genade in zalig bezit terug ontvangen werden, zodat slechts dan de gelovige, in de roemtaal des geloofs, zich als de dichter van Psalm 8 op het bezit dier eigenschappen kan beroemen en daarin ook zijn God kan verheerlijken.

Vraag: Hoe was de ingeschapen kennis van de mens vóór de val?

Antwoord: Hij bezat een helder en ontwikkeld verstand, hetwelk, niet alleen bij hem aan de dag trad, wanneer hij blijken gaf de werken Gods, in de schepping, te beschouwen en te kennen, maar ook in het zekere kennen van God zijn Maker zelf. In betrekking tot al het geschapene komt die kennis uit, als Adam elke diersoort, ieder naar eigen karakter of aard, met een soortnaam begiftigt, waardoor terecht mag blijken, dat die kennis een groot ontwikkeld gehalte bezat, omdat wij even terecht mogen aanmerken dat, sinds de zondeval, niet een enkel mensenverstand zo iets had kunnen verrichten. Die kennis sprak zich, in de tweede plaats ook zeer duidelijk uit, toen Adam dadelijk bewijs gaf de hulp te kennen, welke de Heers hem gegeven had. Hij noemde haar terstond "Mannin", omdat zij uit de man genomen was, tegelijk in deze naam haar aard en verwantschap schetsende.

En dan nog dit. Het verstand van Adam was volstrekt onbegrensd, onbevlekt en helder, zodat hij, wat betreft het beschouwen van Gods grootheid in zijn werken, door geen horizon of gezichtseinder werd beperkt. Geenszins leidde men hieruit af, dat die kennis volmaakt was, maar wij bedoelen hiermee, dat Adam datgene, wat hij beschouwde, ook kende en doorgrondde, zodat in alle werken der schepping de hand des Scheppers voor hem zichtbaar was. Ook ten opzichte van het kennen zijns Makers bereikte die kennis een aanzienlijke hoogte, waarvan de beschrijving in Coll. 3:10 een juist denkbeeld geeft, hoewel Paulus daarmede de kennis in het werk der wedergeboorte bedoelt: "En aangedaan hebt de nieuw mens, die vernieuwd wordt tot kennis; naar het evenbeeld Desgenen, die hem geschapen heeft."

Wij zeiden zo-even, dat die kennis niet volmaakt was en dit wordt verdedigd door het feit, dat de mens haar door gehoorzaamheid vermeerderen kon, zodat de vatbaarheid voor ontwikkeling aanstonds blijkt. Petrus zegt tot de door God wedergeborenen: "Wast op in de genade en kennis van onzen Heere en Zaligmaker Jezus Christus," 2 Petrus 3:18, en ook op Adam was een dergelijk woord toepasselijk. Evenals de door God wedergeborenen vervolgen zullen de Heere te kennen, evenzo zou ook Adam, op het voetstuk van de staat der rechtheid staande, toenemen in kennis, teneinde God en diens zalige gangen in zijn werk te onderkennen.

Vraag: Was de mens in de staat der rechtheid ook heilig en rechtvaardig?

Antwoord: De aard der zaak geeft feitelijk reeds dadelijk de beantwoording van deze Vraag: God die de Heilige, Rechtvaardige en bovenal ook de Volmaakte is, kan met het onheilige en onrechtvaardige geen gemeenschap oefenen, terwijl wij toch van een enige gemeenschapsoefening tussen Schepper en schepsel in Genesis 2 uitvoerig gewag vinden gemaakt.

De gunst des Scheppers was een reden tot blijdschap voor het schepsel. Het ruisen van de wind verkondigde hem de aankomst zijns Makers en evenals het kind een liefhebbend vader tegemoet loopt, trad hij zijn God tegemoet.

Er bestond tussen deze beide partijen een innige harmonie, iets wat onmogelijk had kunnen plaats hebben, indien de mens door onheiligheid bezoedeld of door onrechtvaardigheid verdraaid geweest was. Als drager van Gods beeld was zijn ziel heilig en recht. Adam en Eva waren zuiver in het openbaren hunner hartstochten zonder enige zondige ongeregeldheid. Geen onheilige driften werden bij hen gevonden en geen verkeerdheden gekoesterd, maar zij waren als de nieuw en door God wedergeboren mens, van wie Paulus spreekt in Eféze 4: 24: "die naar God geschapen is, in ware rechtvaardigheid en heiligheid."

Ofschoon nu de mens goed was geschapen en drager was van Gods beeld, bestaande in kennis, gerechtigheid en heiligheid, sloot niettemin het bezit dezer eigenschappen de mogelijkheid tot zondigen niet uit.

Het bezit dezer eigenschappen was tegelijk een staat van beproeving. Het waren de hem toevertrouwde panden, welke hij slechts langs een

weg van gehoorzaamheid en onmiddellijke gehoorzaming kon bewaren. Zolang die gehoorzaamheid gehandhaafd bleef, zolang bestond er harmonie tussen God en de mensen, waarbij hij ontegenzeggelijk in Diens gunst en liefde moest delen.

Vraag: Was de mens in de staat der rechtheid ook sterfelijk?

Antwoord: Vele zijn de feiten, in de Heilige Schrift verhaald, waarin een ontkennend antwoord op deze vraag besloten ligt. Had de mens, als pronkjuweel der schepping, steeds gehoorzaamheid betracht en was hij door overtreding nooit van het hem door God gegeven bevel geweken, dan zou nooit de dood over hem geheerst hebben.

Wel was het woord "dood" door de Heere uitgesproken, maar dan ook slechts als bedreiging tegen overtreding Gen. 2:17. Zolang echter die overtreding niet begaan was, kon ook voor die bedreiging in vonnis geen plaats begaan. Zal daarentegen de overtreding plaats grijpen, dan zal ook aanstonds die bedreiging in vonnis worden volbracht. Paulus geeft hiervan een duidelijk beeld in de woorden van Rom. 5:12: "Daarom, gelijk door enen mens de zonde in de wereld ingekomen is en door de zonde de dood en alzo de dood tot alle mensen doorgegaan is, in welken allen gezondigd hebben."

Als drager van Gods beeld was Adam onsterfelijk, maar sterfelijk werd hij, toen dit beeld verloren ging, - "want" - zo zegt. Paulus in Hom. 6: 23: "de bezoldiging der zonde is de dood." Met volkomen vrijmoedigheid kunnen wij dus verklaren, op grond van Gods getuigenis en op grond van de aard van Gods werk, als volkomen goed zijnde, dat Adam in de staat der rechtheid onmogelijk sterfelijk kon zijn. Geen kiem des doods droeg hij in zich, zoals wij, die als Adams kinderen geboren worden. Wij dragen de kiem des doods reeds vanaf het uur onzer ontvangenis, maar zou Adam aan de dood onderworpen worden, dan moest deze van de buitenzijde inkomen en zou de dood heerser worden in Adam, dan kon dit slechts zijn ter oorzaak zijner overtreding van het hem door God gegeven bevel.

Vraag: Wat was de leefregel van de mens in de staat der rechtheid?

Antwoord: In het vorig antwoord hebben wij reeds kort aangetoond, hoe Adam het leven en de weldaden van kennis, gerechtigheid en heiligheid, slechts door een dadelijke lospassing van gehoorzaamheid

moest en kon bewaren, Er bestond dus een conditie, door de Maker gegeven en waaraan het maaksel zich verbonden zag. De regering Gods en de daarin door Hem neergelegde betoning Zijner gunst, kon alleen dan tot het schepsel doorvloeien, indien dit gehoorzaamheid betrachtte.

Dit contract nu, door God tot en met de mens gesloten, was oen verbond, waarin God eist gehoorzaamheid en waarin de memel] gehouden is dat verbond na te leven, zodat het mede --- en zeer terecht - met de naam "wet dor liefde" was bestempeld. De uitspraak dezer wet geschiedde, opdat de mens, evenals de Catechismus zegt: "God, zijn Schepper recht kenne en Hem van hart liefhebbe."

Dit Verbond der werken was de zoete onderhandeling van God als Schepper met Adam als hoofd van het ganse menselijk geslacht, hetwelk krachtens de natuur uit h e m zou voortspruiten. De bestendige en eeuwige zaligheid! zie daar de prijs, die aan Adam werd beloofd op geen andere voorwaarde, dan dat hij aan de eisen van dat verbond gehoorzaam zou zijn. Dat wij overigens dit contract met de naam "Verbond" mogen aanduiden, kan op Bijbelse grond verdedigd worden. Hosea 6: 7 zegt in betrekking tot een schuldig en overtredend Israël: "Maar zij hebben het verbond overtreden als Adam; daar hebben zij trouwelooslijk tegen Mij gehandeld." De wet, welke God in dat verbond (n.l. Het verbond der werken) aan Adam gaf, was gelijk reeds hiervoor werd opgemerkt - de wet der liefde. Deze wet oefende geen dwang, maar werd, in de staat der rechtheid, uit een zuiver en hecht beginsel van liefde gehoorzaamd, omdat slechts liefde tot de Schepper het schepsel bezielde.

In Adam werd gevonden alles, wat Christus in Matth. 22: 37 van de wetgeleerde eist: Gij zult liefhebben de Heere, Uw God, met geheel uw hart en met geheel uw verstand." -Zolang die liefde in hem heerschappij voerde, stond hij in de zuivere gunst zijns Makers, want "de liefde is de vervulling der wet." (Rom. 13: 10b.)

In Rom. 2:14 zegt Paulus, de bedorven mens schetsende "wanneer de Heidenen, die de Wet niet hebben) van nature de dingen, doen die der Wet zijn; deze, de Wet niet hebbende, zijn zichzelf een Wet." Wanneer dit nu van een mens, na de val, gezegd wordt, hoeveel te meer heeft dan de luister van de Wet der liefde geflonkerd in de rechtvaardigen en heiligen mens, staande in de staat der rechtheid, van wie met ernst

gezegd kan worden, dat de liefde tot God en zijn geboden de hoogste Wet, het heiligst oogmerk en het zaligst streven zijner ziel was, waaraan hij met volle overgegevenheid alle genoegdoening wilde schenken.

Vraag: Welk bijzonder gebod gaf God aan de door Hem in het Paradijs gestelde mens?

Antwoord: Bij de wet "God lief te hebben boven alles", gaf God nog een tweede gebod, een proefgebod, waarvan wij de eisen opgetekend vinden in Genesis 2:16-17.

"En de Heere God gebood de mens, zeggende: Van allen hoorn dezes hofs zult gij vrijelijk eten, maar van de boom der kennis des goeds en des kwaads, daarvan zult gij niet eten, want ten dage als gij daarvan eet zult gij de dood sterven."

Aldus de inhoud van het proefgebod, waarin zich God als de hoogste Soeverein en Wetgever verklaarde, zodat het zelfs aan de mens, het pronkjuweel der schepping, niet geoorloofd was, iets te doen, waarmede hij de ordonnantiën Gods weerstreefde. De begeerte tot de vrucht der hoornen diende in uitvoering niet Gods gunst en goedvinden gepaard te gaan, zodat terecht in 1 Kron. 29: 11 de majesteit van de almachtige Gebieder door David in de volgende treffende woorden mag geuit: "Uwe, o Heere, is de grootheid en de macht en de heerlijkheid en de overwinning en de majesteit, want alles, wat in de hemel en op de aarde is, is Uwe, Uwe, o Heere is het Koninkrijk en Gij hebt U verhoogd tot een Hoofd boven allen."

Van alles wat Adam in de staat der rechtheid bezat, was dit de eerste begeerte, dat hij zich in zijns Makers gunst mocht verlustigen en zijn hoogste goed was het, dat hij met onvermoeide pogingen Gods ere kon huldigen en groot maken. Staande in de staat der rechtheid, kon hij getuigen, evenals later een Asaf deed als vrucht van en tot grootmaking van het Genadeverbond: "Wien heb ik nevens U in de hemel? Nevens U lust mij ook niets op de aarde." Ps. 73: 25.

Zo stond dan de mens in de nauwste gemeenschap met zijn Schepper, terwijl deze zijn schepsel, naar zijn vrijmacht bovenstaande conditiën voorstelde, als middel tot beproeving van gehoorzaamheid niet alleen, maar ook tot beproeving van vertrouwen. Een volstrekte gehoorzaamheid was het, die door God werd geëist, maar in niet mindere mate een volkomen overgave aan zijn woord en ordonnantie. Hoewel de mens

inwendig met Gods beeld was versierd, verlangt Hij uitwendig van die mens de volstrekte betoning zijner afhankelijkheid en een overgegeven dienstwilligheid, zodat bij overtreding of bij ongehoorzaamheid aan de eis van het proefgebod, als vonnis aan hem zal worden voltrokken de bedreiging, die mede in het proefgebod is neergelegd.
"Ten dage als gij daarvan eet, zult gij de dood sterven." De dood dus, in Lijn lichamelijk, geestelijk en eeuwig karakter, zou de noodzakelijke vrucht der overtreding zijn, zodat de mens, eenmaal losgescheurd van zijn Maker, in diens ongunst moest delen en bij dat alles omzwerven, aan de grootste ellende ten prooi.

Vraag: Het proefgebod bevatte een bedreiging tegen overtreding, maar bevatte het dan ook niet tevens een belofte, toegepast op de gehoorzaamheid?

Antwoord: Waar bij overtreding de dood zou intreden, daar is als vanzelf bewezen, dat bij gehoorzaamheid het leven geschonken werd.
Natuur en karakter der wet bewijzen dit trouwens genoegzaam en menige bladzijde is in de Heilige Schrift aan te wijzen, waarop zegen voor de gehoorzame, maar straf voor de overtreder wordt genoemd. Met betrekking tot het eerstgenoemde leze men slechts Levit. 18: 5: "Ja, Mijn inzettingen en mijn rechten zult gij houden, welk mens dezelve zal doen, die zal door dezelve leven. Ik ben de Heere!" In gelijken zin predikt Christus tot de rijken jongeling: "Maar wilt gij in het leven ingaan, onderhoudt de geboden." Matth. 19: 17b. Evenals Adam, in de staat der rechtheid, slechts op gehoorzaamheid het leven zou smaken in het verbond der werken; zo zien wij ook in betrekking tot het Genadeverbond, in deszelfs Hoofd Jezus Christus, alleen door gehoorzaamheid datgene verworven, wat door het eerste verbondshoofd Adam, door ongehoorzaamheid, verloren was. Indien Adam maar gehoorzaamheid was blijven betonen, dan zou hij nimmer de lichamelijke dood met al zijn jammer hebben gekend, dan ware hij ook nimmer de geestelijken dood, bestaande in het missen van Gods gunst, onderworpen geweest en ten slotte - geen eeuwige verderving zou noch door hem, noch door zijn nakomelingen gekend zijn, maar hij zou - staande op het standpunt der rechtheid - toegenomen zijn in kennis; hij zou de gunst zijns Makers steeds in meerdere mate deelachtig zijn geworden, om ten slotte, in eeuwige zaligheid in zijn Maker opgelost, Hem eeuwig te genieten, zon-

der dat er ooit maar enige mogelijkheid kon bestaan, diens gunst te verliezen.

Vraag: Werd de belofte, waarin het leven werd toegezegd, ook door een sacrament of symbool bevestigd?

Antwoord: Ja, deze belofte werd door een sacrament of symbool bevestigd en wel door de boom des levens. Deze was een krachtig pand en aanschouwelijk waarteken voor Adam, hetwelk hem verzekerde, dat hij, zolang hij tot dien boom de toegang had, zich van de volle gunst zijns Makers verzekerd mocht houden.

Omtrent de Vraag: wat wij door dien boom te verstaan hebben, zijn vele gedachten ontwikkeld en even zefier is het dat vele dezer gedachten voedingsstof leverden aan verschillende ketterijen. Rome en Socinus beweerden, dat de mens. de onsterfelijkheid verkreeg, indien hij slechts van dien boom at, maar de Heilige Schrift is klaar en duidelijk in het bewijzen, dat de onsterfelijkheid niet door het eten der vrucht van de boom des Ievens verkregen werd, maar dat de mens haar reeds van de eerste stonde af bezat, uit kracht zijner schepping.

Het eten van de boom des levens verzekerde de mens, als zichtbaar teken, het leven, indien hij slechts aan Gods geboden gehoorzaam bleef. Zolang dus Adam tot de boom des levens toegang had, bewandelde hij de paden, waarop hij door zijn Maker was gesteld, waarop hij tot meerdere volmaking kon geraken om ten slotte in een eeuwig en gelukzalig leven verheerlijk 't te worden. Niet door het eten van de vrucht dezes booms werd het eeuwige leven verkregen, want reeds vóór de val bezat Adam het recht van dien boom te mogen eten, hetwelk bewezen kan worden uit de Goddelijke ordonnantie: "Van allen boom dezes hofs zult gij vrijelijk eten," maar alleen ten opzichte van de boom der kennis des goeds en des kwaads werd uitzondering gemaakt. Eva zei bovendien later tot de slang: "Van de vrucht der beamen dezes hofs zullen wij eten," maar ook zij toont alleen uitzondering te kennen ten opzichte van de genoemden boom der kennis des goeds en des kwaads, die in het midden des hofs was. (Gen. 3: 2) Sterker bewijs voor een en ander wordt nog gevonden, in hetgeen wij vinden opgetekend in Openb. 2: 7.

De gelukzaligheid wordt vergeleken bij het eten van de boom des levens en ook daar is het eten van dien boom een verzegeling van leven, om-

dat toch de verkondiging luidt: "Die overwint, ik zal hem geven te eten van de boom des levens, die in het midden van het Paradijs Gods is."
Nog eens dus, Rome en Socinus beweren, dat Adam door het eten van die boomvrucht, levens-bestendigheid en dus onsterfelijkheid zou verkregen hebben, maar wij herhalen: Adam en Eva leefden niet omdat zij aten van die vrucht, maar zij leefden in onsterfelijkheid, omdat zij daartoe door de Schepper waren gesteld, en als dragers van Gods beeld, terwijl de boom des levens alleen de stand verzegelde, waarin zij waren geplaatst. Evenals de Sacramenten, in later eeuwen aan de kerk gegeven, niet het leven schonken, maar slechts de waartekenen voor de bezitters van dat leven zijn, zo ook beeldde de boom des levens voor Adam het leven af en was het voor hem een aanschouwelijk teken, waaruit blijken mocht, dat hij zich in de gunst zijns Makers bewoog.
Het was dan een heerlijke omgeving, waarin de mens was geplaatst; een schoon standpunt werd door hem ingenomen en een volzalig einde stond hem voor ogen.
De omgeving draagt de naam: "Paradijs" en zolang Adam toegang heeft tot de boom des levens, zolang mag hij zich in het bezit van dien lusthof verheugen als in een hemels eigendom, waarbij het kruiswoord van Christus als vergelijking dient, dat uitgesproken werd tot de moordenaar: "Voorwaar zeg Ik u: heden zult gij met mij in het Paradijs zijn (Lukas 23: 43.)
Schoon was het in ligging; luisterrijker dan enig ander deel der aarde, doorsneden met schoon vlietende stromen tot vruchtbaarmaking, beplant met hoornen, die een overvloed van vruchten schonken tot onderhoud en verlustiging van de mens enz. Enz. Zodat terecht een volmaakte gelukstaat het schepsel ten dienste stond, zolang het slechts het gehoorzame streven zijner ziel was, door gehoorzaamheid aan de hem gestelde eis genoegdoening te geven.
Dan, wanneer de ongehoorzaamheid hen bezielt, dan zal ook aanstonds de geuite bedreiging in vervulling treden, en met het door God aan de engel gegeven bevel: "Drijft ze de hof uit," zal hun de toegang tot de boom des levens worden benomen, omdat met de val ook de, intreding van het sterfelijke een niet te loochenen zekerheid is.
Alsdan zou aanstonds de waarheid blijken van het vers, dat ook nog in onze dagen van kracht is:

Wat afvalt van de hogen God,
Moet vallen;
Eenzelfde schuld, eenzelfde lot
Voor allen.
t Gezin" 't geslacht, het volk, de staat,
De kleinen en de groten,
Verlaten wordt, wat God verlaat,
Wat God verstoot, verstoten.

Waaraan wij voor onzen tijd nog kunnen toevoegen

Wel hoort men daaglijks stem op stem
Weerklinken:
Geen nood, wij redden 't zonder Hem
Maar die het zeggen, zinken.

Schoon was echter nog de harmonie in de dagen vóór de val tussen de Schepper en zijn scheppingswerk. Een zoet gevoel van tintelende liefde doorstroomde dat schepsel, dat naar de gunst zijns Makers smachtende, in gehoorzaamheid zijn pad bewandelde. Alleszins duidelijk mogen wij zeker de verklaring heten van het zeggen, dat hen een heimwee bezielde, als drijfveer tot het steeds in meerdere mate vernauwen van die gunst en het jagen naar de bevestiging van een steeds inniger betrekking, zo dat ongetwijfeld het woord des dichters van de latere dag waarmede deze de vruchten van het verbond der genade bezingt, door het eerste mensenpaar, staande in de staat ener heilige: maar ook eeuwig heil belovende rechtheid, in gelijken zin kon worden beaamd:

Uw aangezicht, in gunst tot mij gewend,
Schenkt mij in 't kort verzadiging van vreugde;
De lieflijkheen van 't zalig hemelleven;
Zal eeuwiglijk Uw rechterhand mij geven."

AFDELING 9: De zonde

Van allen boom dezes hofs zult gij vrijelijk eten, maar van de boom der kennis des goeds en des kwaads, daarvan zult gij niet eten, want ten dage als gij daarvan eet, zult gij de dood sterven.

Genesis 2:16, 17

Daarom, gelijk door een mens de zonde in de wereld ingekomen is, en door de zonde de dood en alzo de dood tot alle mensen doorgegaan is, in welken allen gezondigd hebben.

Romeinen 5:12

1 DE ZONDEVAL.

Vraag: Is de mens in de staat der rechtheid staande gebleven?

Antwoord: Na onze beschouwing van de mens in de staat der rechtheid, is het een niet opwekkend feit, deze vraag terstond ontkennend te moeten beantwoorden. De mens heeft zichzelf moedwillig aan de zonde en daardoor ook aan allerlei ellenden onderworpen. Zo schoon en verheven weleer het standpunt was, waarop hij zich geplaatst zag, zo verschrikkelijk werd het nu, waar hij zich de ongunst Gods waardig maakte.

Het eenmaal opgerichte verbond, dat de mens, bij gehoorzaamheid, niets dan de hoogste gelukzaligheid en het leven beloofde, lag geknald en verbroken, om nimmermeer te worden opgericht. "Maar zij hebben het verbond overtreden" - zegt Hosea 6: 7 - "daar hebben zij trouweloslijk tegen Mij gehandeld." De zonde had gezegevierd, maar ten koste van veel goeds en met verwekking van de dood, die zich nu vrijelijk in zijn verschrikkelijke gestalte kon vertonen.

Verschrikkelijk was de zondedaad, maar niet minder verschrikkelijk waren de gevolgen die deze daad na zich sleepte. Art. XIV der Nederl. Ge-

loofsbelijdenis, waarvan wij hier een gedeelte neerschrijven, bevat omtrent een en ander een duidelijke uitzending.
"Maar" - zo zegt dat artikel onder meer --als hij in ere was, zo heeft hij het niet verstaan, noch zijn uitnemendheid erkend, maar heeft zichzelf willen" der zonde onderworpen, over zulks de dood en vervloeking; de oren biedende de woorden des duivels, want het gebod des levens, dat hij ontvangen had, heeft hij overtreden en heeft zich van God, die zijn ware leven was, door de zonde afgescheiden, hebbende Zijnen gehele natuur verdorven, waardoor hij zich schuldig gemaakt heeft des lichamelijke en geestelijke doods."
Van alle weldaden ontbloot stond daar de mens. Alle harmonie ging teloor "want" - zo zegt Rom. 3: 23 - "zij hebben allen gezondigd en derven de heerlijkheid Gods." Met een zee van jammer over het schepsel, trad ook een toenemende boosheid bij dat schepsel in, zodat werkelijk van geen overdrijving spraak kan zijn, wanneer wij in Gen. 6: 5 vinden opgetekend: "En de Heere zag dat de boosheid des mensen menigvuldig was op de aarde en al het gedichtsel der gedachten zijns harten te allen dage alleenlijk boos was." Dat was dus het eeuwig en rampzalig overblijfsel van de mens, de beelddrager Gods, die zich weleer verblijden mocht, telkens wanneer hij zijn Schepper ontmoette, maar van wie nu waarheid werd wat eenmaal de Apostel Johannes schreef: "Want al wat in de wereld is, namelijk de begeerlijkheid des vleses en de begeerlijkheid der ogen en de grootsheid des levens, is niet uit de Vader, maar is uit de wereld."
Gevallen dus, ziedaar het woord, dat alle ellende tekent en van een verbroken verbond melding maakt.
Gevallen! het woord, dat jammer en gemis in zijn betekenis ontvouwt en bij dat alles nog verkondigt, hoe eenmaal de mens, staande op een zalig en hem door God geschonken standpunt, zich door moed- en vrijwillige bondsbreuk, de onrust, de ellende en de sterfelijkheid waardig maakte.

Vraag: Welke was de eerste zonde der mensen?

Antwoord: het overtreden van het hun door God gestelde proefgebod: niet te eten van de boom der kennis des goeds en des kwaads. Datgene, wat hun als verboden vrucht" was genoemd, raakten zij aan en aten zij, daartoe aangespoord door de verleiding des satans en

daarmede zonde bedrijvende tegen een God, wiens heiligheid zij kenden, wiens gunst zij hadden, gesmaakt en van wie zij zulke verheven eigenschappen hadden ontvangen, dat niets inwendigs hen dwingen kon tot de zonde en de overtreding van dit zo billijk gebod.
Zonder enige voortstuwing van Gods zijde tot de zonde - (wat onmogelijk is) maar ook zonder het bestaan van enige noodzaak tot de zonde, inwendig in de mens, bedreven zij dit kwaad tegen een God, wiens straffend karakter zij wel niet kenden, maar van Wie zij toch wisten, dat Hij heilig was; dat hij een God was der waarheid en des rechts, zodat bij hen de wetenschap voor de hand kon liggen, dat zijn gunst hen kon verheffen, maar dat ook even zeker, in het tegenovergestelde geval, zijn wraak hen treffen moest. Wandelend door de lusthof, het Paradijs, weerstaan zij de verleider niet, die hen met schoonklinkende woorden nog schoner utopieën voor ogen stelt, en die straks, wanneer hun val volkomen is, tevreden zal zijn met zijn verkregen succes.
Wat zal er van dien lusthof geworden zijn, na de val? Wat is het Paradijs zonder de daarop uitgeoefende en toegepaste draagkracht ener zorgende en verzorgende gunst Gods? Het antwoord op zulk een vraag kan niet twijfelachtig zijn. Door overtreding heeft Adam de paden des rechts verlaten, daarbij èn voor zich zelf èn voor zijn nakomelingen, in hem gerekend, de dood in zijn drieledig karakter, als het ware willekeurig afeisende.

Wijden wij thans nog een enkel woord aan het vraagstuk, welke vrucht deze boom der kennis des goeds en des kwaads gedragen heeft.
De bijna algemeen heersende mening gist dat het een appelboom geweest is, terwijl weer sommigen menen, dat het een vijgenboom was, waaraan zij de huns inziens verklarende beschouwing vastknopen, dat Adam, toen. Hij zich een schort maakte van vijgenbladeren, zich met zijn eigen schande dekte, maar toch herhalen wij, dat dit alles slechts gissen is, want rechtstreeks wordt hiervan door het Evangelie geen mededeling gedaan.
Zij, die beweren dat het een appelboom geweest is, distilleren hoofdzakelijk deze gedachte uit Hoogl. 8: 5: "Wie is zij, die daar opklimt uit de woestijn en liefelijk leunt op haren liefste? Onder de appelboom heb ik n opgewekt, daar heeft u Uw moeder met smart voortgebracht, daar heeft zij u met smart voortgebracht, die u gebaard heeft."

Een andere categorie meent, dat het een wijnstok is geweest en zij brengen daarmede in verband de ordening voor het Nazireeërschap in Israël, verklaard in Numeri 6: 3, met de woorden: "Van wijn en sterken drank zal hij zich afzonderen wijn-edik en edik van sterken drank zal hij niet drinken, noch enige vochtigheid van druiven zal hij drinken, noch verse of gedroogde druiven eten."
Welke nu van deze drie meningen de ware moge zijn, wij kunnen niet beslissen, .aangezien Gods Woord, in letterlijke zin, daarvan niet enige mededeling doet. Genoeg zij het te weten, dat het eten van de vrucht dezes booms verboden was, zodat Adam, dit gebod overtredende, zich zelf en al zijn nakomelingen aan velerlei ellenden onderwierp.

Vraag: Hoe is de mens tot deze overtredende daad gekomen en welk middel werd daartoe gebruikt?

Antwoord: Wij hebben reeds gezegd, dat de mens van inwendige zijde geen aansporing tot enige zondedaad behoefde te verwachten, en daarom bestond de enige mogelijkheid tot aansporing daartoe van uitwendige zijde.
Die uitwendige oorzaak, welke dan ook toegepast is geworden, staat ons dus in de eerste plaats te bezien, temeer omdat daarvan een inwendige aansporing de vrucht zou worden.
De Satan was de aanradende oorzaak tot de val, terwijl Eva, naar diens redenering luisterende, gereed staat straks haar man te overreden, die eet en daardoor, als verbondshoofd, het door God hem gestelde verbond verbreekt.
Over het door de Satan aangewende middel, een slang, worden verscheiden gedachten gekoesterd. Sommigen beweren, dat het de duivel zelf was in de gedaante ener slang, terwijl weer anderen volhouden dat het een gewone natuurlijke slang was, maar die als middel door de Satan gebezigd werd.
Deze laatste mening dunkt ons de meest betrouwbare. "De slang nu was listiger dan al het gedierte des velds", zegt Gen. 3: 1, waarin een eerste verdediging voor ons beweren besloten ligt. God stelt hier het dier, de slang, met alle dieren des velde gelijk, maar inzonderheid tekent Hij hier haar listig karakter, waardoor de slang boven andere dieren uitmunt; een eigenschap, waarvan ook Christus gewag maakt, als Hij in Matth. 10: 16 zegt: "Zijt dan voorzichtig gelijk de slangen en op-

recht gelijk de duiven." Als laatste en bovendien niet minder deugdelijk argument wijzen wij er tevens op, dat Godin Zijn veroordelend woord: "Dewijl gij dit gedaan hebt, zo zijt gij vervloekt bovenal het vee en boven al het gedierte des velds. Op Uw buik zult gij gaan en stof zult gij eten al de dagen uws levens," (Gen. 3: 14) het dier, de slang zelve treft, zodat ook hiermee o. i. duidelijk mag bewezen zijn, dat het een gewone natuurlijke slang was, een dier, maar waarvan de Satan zich bediende.
Door dit middel sprak de duivel tot Eva, zodat het verstandelijk spreken, door de slang geuit, slechts door de inwerkende inspiratie des duivels geschiedde en deze dus werkelijk in beginsel oorzaak is van de val en zijn gevolgen, zodat Joh. 8: 44 dan ook terecht hem noemen kan; "mensenmoorder van den beginne" en "leugenaar." Menigmaal wordt overigens de Satan onder de benaming "slang" aangeduid, naar aanleiding van het door hem in den beginne gebruikte middel, zo o.m. in Jes. 27: 1: "Leviathan, lang- wemelende slang"; in 2 Cor. 11: 3, waar gesproken wordt van "de arglistigheid der slang"; en in Openb. 12: 9: "En de grote draak is geworpen, namelijk de oude slang, welke genaamd wordt duivel en Satanas", enz.
Zo dus verleidde de duivel de mens door middel ener slang en zo weloverlegd was zijn plan, dat hij tot de mens niet genaakte in de gedaante van een engel of een mens, maar in de gedaante van een schepsel, dat in de dagen voor de val, met de mens in de beste harmonie leefde.

Ten tweede kan geconstateerd worden, dat hij niet tot Adam naderde, maar tot de vrouw, welke niet, zoals Adam, het proefgebod onmiddellijk van God ontvangen had, maar van haar man, die het hoofd was van het werkverbond. Adam wist, meer dan zij, welke gevolgen de overtreding na zich zou slepen en bevreesd om op dat pantser terug te stoten, richt de duivel dus zijn gang tot dat zwakkere vat, de vrouw, die als een hulp tegenover Adam was gesteld.
De verleiding der vrouw is niet het doelwit van zijn pogen. Adam, het verbondshoofd zelf, moet vallen en langs deze weg mag het hem inderdaad gelukken bevrediging zijner wensen te verkrijgen. "Adam is niet, verleid geweest", zegt 1 Tim. 2: 14, "maar de vrouw, verleid zijnde, is in overtreding geweest", terwijl zij Adam overreedde. (Gen. 3:17.) Aangaande het tijdstip, waarop dit alles plaats vond, heerst veel verschil van mening. Sommigen beweren, dat dit alles werd afgespeeld op de

zesden dag, terwijl weer anderen, waaronder ook Luther, verklaren, dat het op de zevenden dag reeds geschiedde. Ook betrekkelijk dit geschilpunt kunnen wij geen uitlegging verschaffen, want Gods Woord verzwijgt daaromtrent alles. Dat de staat der rechtheid echter langen tijd na de voltooiing der scheppingsorde gehandhaafd bleef, geloven ook wij niet, want mede in de verleiding des Satans ligt besloten, dat hij de mens ongetwijfeld heeft aangevallen, toen deze nog slechts de eerste schreden had gezet op de paden der gehoorzaamheid en daarop dus nog niet vergevorderd was.
Een juistere beslissing te geven is niet mogelijk, daar - gelijk reeds gezegd is - Gods Woord geen tijdstip noemt en alle geopperde gedachte slechts op gissing berust. Genoeg is het echter ook thans weer te weten, dat deze een gevallen mens, de ander ten val heeft gebracht en dat door deze verleiding, de mens, als beelddrager Gods, zich zelf, is toegevallen en de lichamelijke geestelijken en eeuwige dood onderworpen werd.

Vraag: Hoe openbaarde ziek de verleiding en de val in aanvang, voortzetting en einde?

Antwoord: Wanneer wij het eerste vers van Genesis 3 in zijn geheel doorlezen, dan komt geheel de aanhef van dit vers in alle waarheid tot zijn recht: "De slang nu was listiger dan al het gedierte des velds."
Vragenderwijs spreekt de duivel, door de bewerktuiging der slang tot Eva: "Is het ook, dat God gezegd heeft: Gijlieden zult niet eten van allen boom dezes hofs?" Aldus begint hij, twijfel zaaiende in het hart van Eva, de Goddelijke bedreiging te verlengen en zich houdende alsof hij een gezant van God ware, welk voorwendsel nog versterkt wordt door de verklaring, waarmede hij 't doet voorkomen alsof God het proefgebod had opgeheven, zeggende: "Gijlieden zult de dood niet sterven." (vers 4.) De vrees voor straf neemt hij dus aanstonds weg, maar onder bedrijving van de grootste leugenachtigheid knoopt hij aanstonds, na de zekerheid der straf in twijfel te hebben getrokken, de schoonste beloften aan zijn voorwendsel vast, zeggende: "... ten dage als gij daarvan eet zullen uw ogen geopend worden en gij zult als God wezen, kennende het goed en het kwaad."
Met dit zeggen betreedt de duivel het hoogste standpunt der verleiding. Wetende dat de mens hakende is om steeds meer in de gunst en kennis

Gods te vorderen, roert hij hier de tederste snaren, die in Eva's hart kunnen trillen.
Het bezit van een geopend oog en het vooruitzicht op een standpunt, waarop zij aan God gelijk zal zijn ziedaar de drijfveren door Satan gebezigd, om tot verleiding aan te sporen. Hij prikkelt de mens tot zelfverheffing, door het te doen voorkomen alsof de mens onafhankelijk en zelfstandig kan worden, met Goddelijke wetenschap vervuld. Waar de mens aan deze leugentaal het oor leent, blijkt aanstonds, hoe ver hij reeds van de rechte paden gedwaald is.
Ware vrijheid kon toch immers slechts in God gevonden worden, en nimmer in of bij het schepsel. Indien de mens voorwendt naar de vrijheid te streven of haar te begeren, wordt hij reeds aanstonds door zijn eigen idealen geknecht en gebonden, omdat hij daardoor die van anderen bestrijden moet (wat bij werkelijke vrijheid niet het geval kan en mag zijn) terwijl zij hem steeds dwingen zullen tot het bewandelen van beperkte paden, leidende in de richting van die vrijheid, die hij zich voorgesteld heeft, maar nimmer kan bereiken. Slechts in de onderwerping aan God en in het gehoorzamen van Gods geboden kan de werkelijke vrijheid, als vrucht uit God, gelegen zijn, omdat daaruit de volmaaktheid enz., als eerste grond der vrijheid, voortvloeit.
Terecht zong daarom de Christen dichter Bilderdijk:

"Slechts God is vrij;
slechts God bestemt zich zelf.
En vrijheid is vereniging met dien God."

Even waar is daarom ook het gevleugeld woord, eenmaal door de kerkvader Augustinus uitgesproken: "God dienen is vrijheid." Van meer waardij is echter nog de verklaring door Christus afgelegd, opgetekend in Joh. 8: 33-36, in antwoord aan Joden; die zich beroemden op een ingebeelde vrijheid, omdat zij Abrahams zaad waren: " Voorwaar, voorwaar zeg Ik u," zegt Christus aldaar, "een iegelijk die de zonde doet, is een dienstknecht der zonde. En de dienstknecht blijft niet eeuwiglijk in het huis; de zoon blijft er eeuwiglijk. Indien dan de Zoon u zal vrijgemaakt hebben, zo zult gij waarlijk vrij zijn." zo dus -- om tot de draad van ons betoog terug te keren - betoonde de mens reeds gevallen te zijn, toen hij het oor leende aan Satans godslasterlijke voorspiegelingen.

Eva's gedachte was reeds zondig als vrucht harer zondige begeerten. Zij luistert naar de stem des Satans; blikt op de verboden vrucht en tegelijk doet de zonde intrede in die weleer zo reine ziel, zodat zij aanstonds haar handen naar de verboden vrucht uitstrekt. De zinnelijke begeerte, in haar hart ontvlamd, is oorzaak, dat zij zelfs in de door God verboden vrucht meer aantrekkelijkheid vindt dan voorheen, waaromtrent wij in Gen. 3: 7 lezen: "En de vrouw zag dat de boom goed was tot spijs en dat hij een lust was voor de ogen; ja, een boom die begeerlijk was om verstandig te maken." Des Satans list is gelukt. Hij heeft thans een handlangster, die hem straks helpen zal het verbondshoofd zelf aan te vallen. "Zij nam van zijn vrucht en at en zij gaf ook haren man met haar en hij at." (Gen. 3: 7.)

Sommige ketters van de vroegere of latere tijd voeren hiertegen aan de opmerking van Paulus, neergelegd in 1. Tint 2: 14: "En Adam is niet verleid geworden. maar de vrouw, verleid zijnde, is in overtreding geweest", daarbij bewerende, dat Paulus dus in tegenspraak komt, maar wij vestigen er de aandacht op, dat soortgelijke spreekwijzen meermalen in de Heilige Schrift worden genoemd.

Christus zegt, bij v, in Joh. 6: 27: " Werkt niet om de spijs die vergaat, maar om de spijs, die blijft tot in het eeuwige leven", enz., terwijl de Spreukendichter zegt, dat de luiaard niet dan gescheurde klederen zal dragen. Duidelijk is het dus, dat Christus hiermee slechts wil bewijzen, dat het werken voor het tijdelijke niet alleen al onze voornaamste zorgen in beslag moet nemen, maar dat daarnevens ook voornamelijk aan het eeuwige moet worden gedacht. Zo ook spreekt Paulus in boven aangehaald teksthoofdstuk een bestraffing uit over de vrouw, dat zij niet over de man mag heersen, waartoe hij een tweetal bewijsredenen bij brengt.

Ten eerste is de man het eerst geschapen en hoofd, terwijl Paulus in de tweede plaats daartoe aantoont, dat de vrouw lichter bedrogen kon worden en ook bedrogen is; dat zij daarna ook haar man verleid en ten val gebracht heeft waarvan Adam zelf tot God getuigt in Genesis 3: 12:

"De vrouw, die Gij bij mij gegeven hebt, die heeft mij van dien boom gegeven en ik heb gegeten."

Zo was dus de mens gevallen door de list des Satans en ofschoon de val des mensen moedwillig en door eigen schuld geschiedde, zo kan niet-

temin vastgehouden worden aan de verklaring, dat het heilloze en weldoordachte plan des Satans daartoe een middel-oorzaak bevatte.
Hij naderde eerst tot de vrouw, met wie God zijn verbond niet persoonlijk had opgericht, maar zou toch door dit middel straks de man, Adam, het hoofd van het verbond, doen vallen. Het pleit was voldongen. De hel scheen te zegevieren voor eeuwig en al de pracht en het majestueuze van Gods schepping scheen in een weinig tijds in een ruïne te zullen verkeren, ter oorzaak van de enkele bondsbreuk, waarmede de mens alle gehoorzaamheid aan de Goddelijken Maker had opgezegd.

Vraag: Wat lag in de daad der ongehoorzaamheid besloten?

Antwoord: Ongeloof aan God en Diens bedreiging werd de eerste oorzaak ten val, gevolgd door hovaardij en een onheilige begeerte, die de mens het oor deed neigen naar het slangenwoord, waarin deze hem beloofde dat hij aan God gelijk zou zijn. De mens zou voortaan zichzelf leven; zwervende buiten de gemeenschap Gods; voor eigen rekening staande, om in diezelfde kwaliteit aanstonds te verschijnen voor de rechterstoel van de Rechter der ganse aarde.
Het is - ook volgens de Catechismus - de enige troost, beide in leven en in sterven, niet meer zich zelf, maar Jezus Christus eigen te zijn, maar troosteloos en verschrikkelijk is daarentegen de gedachte, niet meer God, maar zich zelf eigen te zijn, onderworpen aan allerlei ellenden, terwijl aan het einde, bij de scheiding van ziel en lichaam, die jammer zelfs in eeuwige kracht zal worden toegepast. "De bezoldiging der zonde is de dood", zegt de Apostel, en deze dood ging door tot alle mensen. Ongeloof en hoogmoed was de zonde, die insloop in 's mensen hart, gevolgd door een willekeurige heerschappij van het eigen-ik, dat bij de openbaring zijner zelfzucht trachten zou (indien dit mogelijk ware) God van de troon te stoten.
Nauwelijks dus voortgebracht door de Schepper, verwierp de, mens diens gunste, om, eigen idealen volgend, straks al dat onheilig streven met ellende en teleurstelling bekroond te zien. Het zachte juk der gehoorzaamheid aan God werd verworpen, om plaats te maken voor het zoveel knellender juk der zonde, waarmede men zich verbond aan een vorst (de Satan), die niets dan de ondergang van de mens beoogde.
Dit alles was dus de verschrikkelijke inhoud en het gevolg van Adams overtreding, waarmede hij niet alleen over zich zelf, maar ook - volgens

Rom. 5:12 - over het gotische menselijk geslacht de ellende en de verschrikking van Gods toorn afeiste.

Vraag. Openbaarden zich de gevolgen der overtreding terstond na het bedrijven van deze daad en welke waren die gevolgen?

Antwoord: Deze gevolgen waren verschrikkelijk en smartelijk voor de mens en niet ten onrechte mogen wij hier aanhalen het woord van Mozes, vervat in Deut. 32: 32, 33, hetwelk tegenover de heerlijkheid van het Paradijs het treurvolle gevolg der zonde tekent: "Want hun wijnstok is uit de wijnstok van Sodom en uit de velden van Gomorra; hun wijndruiven zijn vergiftige wijndruiven, zij hebben bittere beziën. Hun wijn is vurig drakenvenijn en een wreed adderenvergift." Evenals het vergift zelfs door de nauwste adertjes vloeit, evenzo drong door de overtreding de ellende tot lichaam en ziel des mensen door.

De ziel, de draagster van Gods beeld, werd van dit sieraad ontbloot, want een eerste gevolg /der zonde was het verliezen van Gods beeld. De kennis, gerechtigheid en heiligheid sierde de mens niet meer, vandaar dat hij overmeesterd werd door een onheilige schaamte en zo verdwaasd waren Adam en Eva, dat zij meenden zich door het vijgenblad te kunnen verbergen voor het oog van de Goddelijke Rechter. Het gevoel van hun naakt-zijn deed hen zich schamen voor elkander en trachten zich voor God te verbergen. (Gen. 3: 7.)

Terwijl dus de heilige eigenschappen verloren gingen, trad er een andere voor in de plaats, Het was de schrik in het geweten. Weleer was het hun een zoete gedachte, dat het ruisen van de wind de komst des Scheppers aankondigde, terwijl zij nu, hij datzelfde ruisen, zich angstig verbergen tussen de struiken van Edens hof. (Gen. 3: 8--10.)

En wanneer hun het onmogelijke der verberging blijkt en zij voor hun God, thans hun Rechter, verschijnen, dan openbaart zich aanstonds het treurvolle gevolg der zonde in alle kracht. Adam verklaagt zijn vrouw; de vrouw verklaagt de slang en ieder beijvert zich de schuld der overtreding op een ander te werpen; gelijk wij vinden opgetekend in Gen. 3:12, 13: "Toen zei Adam: "De vrouw, die Gij bij mij gegeven heb; die heeft mij van dien boom gegeven en ik heb gegeten. En de Heere God zei tot de vrouw: Wat is het dat gij gedaan hebt? En de vrouw zei: Die slang heeft mij bedrogen en ik heb gegeten."

Ook het vonnis, tevoren bedreigd, bleef in uitvoering niet achterwege. De slang, en in haar de duivel, werd veroordeeld overeenkomstig het woord van Gen. 3: 14: "Toen zei de Heere God tot die slang: Dewijl gij dit gedaan hebt, zo zijt gij vervloekt boven al het vee en boven al het gedierte des velds! Op Uw buik zult gij gaan en stof zult gij eten, al de dagen uws levens." En tevens in vers 15: "En Ik zal vijandschap zetten tussen u. En tussen deze vrouw, en tussen uw zaad en tussen haar zaad; datzelve zal u de kop vermorzelen en gij zult het de verzenen vermorzelen." De veroordeling, tot de vrouw uitgesproken, opende een niet minder treurvol uitzicht op de zee van ellende, die zij doorwaden zou, omdat God tot haar zei: " Ik zal zeer vermenigvuldigen uw smart, namelijk uwer dracht; met smart zult gij kinderen baren en tot uw man zal uw begeerte zijn en hij zal over u heerschappij hebben." Gen. 3: 16.
En eindelijk zal daar ook het woord, tot de man, het hoofd van het werkverbond, uitgesproken, een vonnis bevatten, dat de ellende van de zondeval en de gevolgen, die hij voor het ganse mensdom na zich sleepte, in alle kracht en betekenis kenschetst, want heilig en onweerstandelijk klinkt het woord uit de mond van de Goddelijke Rechter: "Dewijl gij geluisterd hebt naar de stem uwer vrouw en van dien boom gegeten, waarvan Ik u gebood, zeggende,Gij zult daarvan niet eten," zo zij het aardrijk om uwentwil vervloekt en met smart zult gij daarvan eten, al de dagen uws levens. Ook zal het u doornen en distelen voortbrengen en gij zult het kruid des velde eten. In het zweet uws aanschijns zult gij brood eten, totdat gij tot de aarde wederkeert, dewijl gij daaruit genomen zijt; want gij zijt stof en tot stof zult gij wederkeren." (Gen. 3: 17-19.)
Nauwelijks heeft dit woord de mond Gods verlaten of de voltrekking van ditzelfde vonnis wordt door de uitvoering bekrachtigd. Zij worden uit het Paradijs verdreven. Voor hen is geen plaats meer in dit schone oord, te kwader ure door hun overtreding bezoedeld, maar de aarde, die een woestenij zal zijn en die distelen en doornen voortbrengen zal, zal hun tot woonplaats strekken en door hen bebouwd worden. Geen toegang mogen zij meer smaken tot de boom des levens, die hun het bezit en het genot van zoveel gelukzaligheid verzekerde, maar de Cherubim als Goddelijke wachters tegen het Oosten des hofs gesteld, zullen hun ten allen tijde de toegang blijven ontzeggen. Gen. 3: 24.

Wanneer wij nu de gangen van de val en de daarop gevolgde openbaring der straf beschouwen, dan is er allerminst reden om te betwijfelen, dat Adam en Eva het woord van Klaagl. 5: 11 tot het hun konden maken, als zijnde de toepassing daarvan aan hen bewaarheid: "Wanneer Ik de boze pijlen des hangers tegen hen uitzenden zal, die ten verderve zijn zullen, die Ik uitzenden zal om u te verderven,. Zo zal Ik de honger over u vermeerderen en u de staf des broods breken."
De mens werd de uiterste ellende ten prooi en dan, wanneer zij n aardse loopbaan van moeite en verdriet eenmaal voleindigd was, dan zou natuurlijk aan hem toegepast worden datgene, wat geestelijk ook aan hem toegepast was, n.l. de dood: naar het lichaam natuurlijk, Maar naar de ziel geestelijk en eeuwig.

Vraag: Is het geschiedverhaal van de val geheel juist en ontwijfelbaar zeker?

Antwoord: Een enkele beschouwing van het ons omringende kan ons genezen van allen twijfel, dien wij nog omtrent de zondeval, zowel als over zijn gevolgen mochten koesteren en tegelijkertijd wegvagen alle instemming met de ketterse bewering uit overoude tijden, dat Mozes geschiedverhaal van de val en de verdrijving des mensen uit het Paradijs enz., slechts zinnebeeldig moet opgevat worden.
Mozes heeft alle gebeurtenissen naar waarheid beschreven en ook Christus, als "de mond der Waarheid", bevestigt in zijn zeggen, vervat in Joh. 8:44 ruimschoots de waarheid van een en ander, als Hij met eer. terugblik naar de Paradijs" geschiedenis zegt: "Gij zijt uit de vader de duivel, en wilt de begeerten uws vaders doen; die was een mensenmoorder van den beginne en is in de waarheid niet staande gebleven, want gene waarheid is in hem", enz.
Ook Johannes, als banneling op Padmos neergezeten, de strijd beschrijvende tussen de kerk en haar vijand, de Satan, noemt deze laatste: " . . de oude slang, welke genaamd wordt Satanas, die de gehele wereld verleidt", enz. (Openb. 12: 9.)
Waartoe zouden wij echter meer getuigenissen noemen? Reeds in de oude dagen wees de zwaar beproefde Job naar het gepleegde feit in Edens hof en hij noemde dit een daad van eigenliefde, want in Job 31: 33 kunnen wij lezen: "Zo ik, gelijk Adam, mijn overtredingen bedekt heb door eigenliefde, mijn misdaad verbergende", zodat inderdaad niet de

minste twijfel aan de geschiedenis van de zondeval behoeft te bestaan. De door de val medegebrachte jammeren, thans allerwege zichtbaar, zijn naar waarheid door Mozes opgetekend, door de Profeten verkondigd, en door Christus zelf bevestigd.

Vraag: Hoe is de mens geworden door de val?

Antwoord: Door de bondsbreuk is de mens verdorven geworden van nature, terwijl in hem niet het minste spoor van Gods beeld, in nauwere zin genomen, is overgebleven. De losmaking der weleer zo nauwe banden geschiedde totaal en volkomen, zodat niet de minste gelegenheid tot gemeenschapsoefening met God meer bestond en evenmin plaats kon vinden. De mens, wiens hoogste ideaal het eertijds was, zijn Maker te eren, stond nu in volkomen vijandschap tegenover Hem en onder hen was er "niemand rechtvaardig, ook niet één." Rom. 3: 10. Niets had dat schepsel overgehouden, dat strekken kon tot Verheerlijking Gods, zodat, indien er weer een toestand van harmonieus verkeer mogelijk ware, eerst vervuld zou moeten worden, wat Christus zegt in Joh. 3: 3: "Voorwaar, voorwaar, zeg Ik u, tenzij dat iemand wederom geboren worden hij kan het Koninkrijk Gods niet zien."

Het eerste verbondshoofd was gevallen en totaal van God vervreemd en zou het nu ooit weer in die gunst hersteld worden, dan moest het, in een ander Hoofd begrepen, door wedergeboorte gezaligd worden.

Bij dit alles verlieze men niet uit het oog, dat de mens, hoewel gevallen, niet ophield mens te zijn. Gods beeld, hoewel in nauwere zin verloren, deed echter in ruineren zin de ruïne overblijven, die slechts als een overblijfsel gekenmerkt mag worden van die pracht, welke weleer in de mens belichaamd was.

Er bleef in de mens een consciëntie over, die hem, naar gelang van de omstandigheden, beschuldigde of ontschuldigde, en die zich openbaarde als een heerschappij- voerende kracht, zodat volstrekt mag vaststaan, dat de natuur als mens niet verloren ging, maar dat deze werd verdorven, en geestelijk gedood, zodat een volstrekte onbekwaamheid tot enig geestelijk goed terstond op de voorgrond trad.

Nog is de mens begaafd met een redelijke en onsterfelijke geest en niets bewijst zo zeer, hoe hij eens als het pronkjuweel der schepping uit de hand zijns Makers is voortgekomen, maar hoe hij, door de zondeval een geestelijken doodstaat toegevallen zijnde, de zonde weldra als een

wet over zich zag heersen, waaronder hij van die stonde aan gebogen zou liggen. Eertijds begaafd met de neiging om Gods wil te volbrengen, werd nu de inspraak van zijn natuur en karakter slechts één neiging om dien wil te weerstaan.
Hij werd van nature zondigende en een bedrijver van die daden, welke wij in Gods Woord onder verschillende benamingen geboekstaafd vinden. In 1 Joh. 3; 4 wordt de zonde genoemd: "ongerechtigheid." In Spreuken 3: 32 een "afwijken." Een "afvallen" in Daniël 8: 12. "Wederspannigheid" in Jozua 22:22 en in Ezra 4: 12: "rebellie."
Duidelijk mag het nu ook zijn, dat de daad, door Adam bedreven, niet alleen was een persoonlijke daad, maar een daad, die haar gevolgen na zich zou slepen, ook over al diens nakomelingen. Al zijn nakomelingen zouden zondaars worden, zodat de verklaring van 1 Kon. 8: 46 alle waarde erlangt, omdat deze zegt dat er "niemand is, die niet zondigt", hetgeen door Paulus in Rom. 3: 23 nog versterkt wordt met het getuigenis: "Want zij hebben allen gezondigd en derven de heerlijkheid Gods."

Vraag: Is die uitbreiding der zonde zo algemeen, dat ook Adams zonde ons raakt?

Antwoord: Gewis ja, en uit de aard der zaak kan geen twijfel bestaan aan het bevestigende van ons antwoord; immers, door voortplanting van de verdorven natuur, kon een verdorven vader slechts verdorven kinderen voortbrengen, waaromtrent ons Gen. 5: 3 tot bewijs strekt: "En Adam leefde honderd en dertig jaren en gewon enen zoon naar zijn gelijkenis, naar zijn evenbeeld, en noemde Zijnen naam Seth."
Hier wordt dus verklaard, dat Adam een zoon naar zijn gelijkenis en evenbeeld ontvangt; en tevens dankt die uitgebreidheid der zonde haar, oorzaak niet - gelijk Pelagius, Socinus en Menno Simons zeggen - aan een blinde gewoonte van navolging, maar zij is, evenals wij in het vorig antwoord reeds zeiden, een wet, waaraan de mens onbetwistbaar onderworpen is. De mens leeft van nature in de zonde, en dat Adams zonde ons toegerekend wordt, is een zaak van volstrekte billijkheid, aangezien wij allen Adams kinderen zijn.
Adam stond en viel als verbondshoofd, waarin wij allen, als zijnde Zijnen nakomelingen, gerekend werden. Hij was onze vertegenwoordiger, en wij de vruchten, die na hem openbaar zouden worden. "Daarom", zo

zegt Paulus in Rom. 5:12: "gelijk door enen mens de zonde in de wereld gekomen is en door de zonde de dood en alzo de dood tot alle mensen doorgegaan is, in welken allen gezondigd hebben." Deze zonde nu, doorgegaan tot alle mensen, onderscheiden wij in: erfzonde en dadelijke zonde. Dat allen de erfzonde deelachtig zijn, schrijven wij hier achtereenvolgens een tweetal tekstplaatsen af, en wel Job 14: 4 en Ps. 51: 7. Job zegt: "Wie zal een reine geven uit de onreine? Niet één", en ook de dichter van Psalm 51 geeft een heldere beschrijving van het feit, hoe wij van ons eerste uur besmet zijn door de erfzonde, daar ieder mens de smetten en kentekenen draagt der bondsbreuk, in Edens hof gepleegd, waarvan hij, de dichter, in kernachtige stijl doet horen: "Zie, ik ben in ongerechtigheid geboren en in zonde heeft mij mijn moeder ontvangen." Allen zijn met deze zonde besmet, alleen Christus, naar Zijn menselijke statuur ontvangen van de Heilige Geest, kon die erfsmetten niet bezitten.

Wij, uit vlees geboren, zijn vlees, maar Jezus, door de Heilige Geest ontvangen, was heilig, vrij van alle zondensmet en een volkomen Drager van Gods beeld.

Rome tracht ook Maria van de erfzonde vrij te pleiten, maar op grond van Gods Woord, kan het daarin nimmer slagen, zodat dan ook in Rome's eigen boezem de strijd over dit geschilpunt blijft voortbestaan, een strijd die geopend werd door de Dominicaner monnikenorde, welke het eerst tegen deze bewering protesteerde.

Christus, de Borg van het zoveel betere verbond dan dat, hetwelk met Adam was opgericht, kon niet, maar ook Hij alleen niet, inbegrepen zijn in de toerekening der erfzonde. Alleen dit Hoofd van het Verbond der genade uitgezonderd, zijn alle mensen onderworpen aan de gevolgen van de daad, die door Adam is gepleegd.

Vraag: Wat gaat met deze erfelijke zonde gepaard en hoe wordt zij de onze?

Antwoord: Datgene, wat met de zonde gepaard gaat, is reeds aangetoond. De zonde verzekert de mens niets dan een loopbaan, die gekenmerkt wordt door moeite en verdriet en aan het einde waarvan de dood alle treurvolheid zal bevestigen, waaruit duidelijk blijkt, dat wij de bedreiging, die eenmaal tegen Adam werd uitgesproken, met haar straf in ruime mate hebben overgeërfd.

Om ons nu terstond bij het tweede lid der gestelde vraag te bepalen, antwoorden wij, dat de erfzonde ons langs tweeërlei weg deelachtig wordt, namelijk door toerekening en door overerving.
Het werkverbond werd met Adam alleen opgericht, maar het is duidelijk, dat Adam daarin ook namens al zijn nakomelingen handelde, zodat ook deze, indien Adam in de staat der rechtheid gebleven ware, met hem de zegeningen. Zouden hebben gedeeld, terwijl zij nu, na de val, natuurlijk ook mede de straffen moeten dragen.
Wil men overigens voor die toerekening der zonde een rechtstreeks Schriftbewijs, dan leze men Rom. 5: 19, waar Paulus zegt: "Want gelijk door de ongehoorzaamheid van dien enen mens velen tot zondaars gesteld zijn geworden, alzo zullen ook door de gehoorzaamheid van éénen, velen tot rechtvaardigen gesteld worden."
Paulus betoogt dus een "stellen" tot zondaars, en dit kon niet plaats vinden (temeer omdat dit door Adams zondedaad geschiedt) dan uit kracht van toerekening. Adam werd bedorven van nature door de overtreding, maar dan is ook tevens de weg gebaand tot de wetenschap, dat alle mensen, reeds bij hun komst in de wereld, die verdorvenheid in zich moeten omdragen, om daarop even zeker straf te ondervinden. Ook hiervan legt Paulus weer een heldere verklaring af in Rom. 5: 18, zeggende: "Zo dan, gelijk door een misdaad de schuld gekomen is over alle mensen tot verdoemenis, alzo ook door één rechtvaardigheid komt de genade over alle mensen tot rechtvaardigmaking des levens." Niettegenstaande al deze krachtige bewijsgronden is de leer der erfzonde steeds een veel bestreden leerstuk geweest en het grootste gedeelte der bestrijders vestigde Zijnen mening op de woorden van Ezechiël 18: 20, die ogenschijnlijk hun tot scherpe wapenen dienden: "De ziel, die zondigt, die zal sterven: de zoon zal niet dragen de ongerechtigheid des vaders en de vader zal niet dragen de ongerechtigheid des zoons; de gerechtigheid des rechtvaardigen zal op hem zijn en de goddeloosheid des goddelozen zal op hem zijn.
Uit het verband met voorgaande woorden blijkt echter dat dit tekstvers geenszins op de erfzonde betrekking heeft, terwijl bovendien terstond het gebod, voorkomende in Exod. 20:5 als tegen-argument kan worden gebezigd: "Ik, de Heere uw God ben een ijverig God, die de misdaad der vaderen bezoek aan de kinderen, aan het derde en aan het vierde lid dergenen, die Mij haten." Deze genoemde tekst ligt besloten onder die,

welke Gods vrijmacht verkondigen in het straffen der zonde. God kan de zonde persoonlijk aan de bedrijver straffen, of ook Hij kan de kinderen de ongehoorzaamheid en de straf der ouders doen dragen, terwijl deze laatsten, de ouders, de zonde daadwerkelijk hebben verricht. Een bewijs hiervoor vinden, wij ook in Matth. 23: 35, waar uit de woorden van Christus blijkt, dat God ook soms nationaal de zonden der voorouders aan de nakomelingen straft.
Christus zei tot de scharen, dat Hij hun Schriftgeleerden, profeten enz., zou zenden, welke zij geselen en doden zouden, waarna dan de bedreiging volgt: "Opdat op u kome al het rechtvaardige bloed, dat vergoten is op de aarde, van het bloed des rechtvaardigen Abel af, tot op het bloed van Zacharia, de zoon van Barachia, welken gij (hun voorouders) gedood hebt, tussen de tempel en het altaar."
Indien nu uit dit alles blijkt, dat God vrijmachtig is, de zonden der vaderen aan de kinderen te bezoeken of wel ze persoonlijk te straffen aan de overtreder, al naarmate de wil van Gods bevel zich openbaart, hoeveel meer blijkt dan niet Gods recht, in zijn vrijmacht, om de zonde, door het verbondshoofd bedreven aan diens nakomelingen toe te rekenen, terwijl Hij daarentegen ook zijn zegeningen aan de vaderen voorzegd, aan de kinderen kan deelachtig maken, zoals blijkt uit Nehemia 9: 23, met welk tekstwoord wij dit antwoord besluiten: "Gij hebt ook hun kinderen vermenigvuldigd als de sterren des hemels en Gij hebt hen gebracht in het land, waarvan Gij tot hun vaderen had gezegd, dat zij zouden ingaan om het erfelijk te bezitten."

Vraag: De toerekening der erfzonde is bewezen, maar wat erven wij dan over in deze erfzonde?

Antwoord: Adam vertegenwoordigde in zijn staan en vallen de gehele mensheid. Het gebod aan Adam was geen persoonlijke onderhandeling, maar een verbondsonderhandeling.
Dit laatste zeggen vindt een krachtige verdediging in het feit, dat het doen van Adam, als verbondshoofd, steeds in de Heilige Schrift gesteld wordt tegenover het doen van Christus, ook als verbondshoofd, want wat in Adam verloren werd, kan in Christus terug bekomen worden en wat in Adam valt, staat in Christus. De algemene toerekening der zonde in Adam milde bijzondere toepassing der weldaden aan de uitverkorenen in Christus, moet echter steeds onderscheiden worden, maar hier-

omtrent hopen wij in een volgend hoofdstuk uitvoeriger, te zijn.
De schuld der zonde is dus de onze, omdat zij ons wordt toegerekend, maar door overerving dragen wij ook de smet der zonde in ons, als een volstrekt erfelijk gebrek van heit tijdstip onzer geboorte. Onder deze "smet der zonde" verstaan wij de algehele verdorvenheid onzer gehele natuur, en juist niet alleen het gemis dier oorspronkelijke gerechtigheid, eertijds door de mens, als drager van Gods beeld bezeten, maar de zondige hebbelijkheid en neiging, welke zich als een wet in onze leden openbaart en die wij als vrucht van Adams overtreding deelachtig worden.
Paulus, over deze eigenschap of neiging tot zondigen sprekende, gebruikt daarvoor verschillende benamingen, die toch alle de door ons bedoelde "smet der zonde" kenschetsen. In Rom. 7: 23 spreekt hij van "de wet der zonde, die in zijn leden is", in Rom. 6: 6 van een "lichaam der zonde" en in 2 Cor. 7:1 van een "besmetting des vleses en van de Geest."
Deze benamingen, hoe tekenend ook, geven nog niet in haar geheel de verschrikkelijkheid der erfsmet aan, en zullen wij trachten deze tekening iets meer aanschouwelijk te maken, dan kunnen wij niet beter doen dan deze erfsmet vergelijken bij een der verschrikkelijkste Oosterse ziekten, de melaatsheid. De patiënten hieraan lijdende, zijn niet alleen over het ganse lichaam besmet en onrein, maar moeten eveneens meermalen een van hun ledematen, door afrotting verliezen. Zee ook werkt deze erfsmet der zonde, waarvan de mens geheel doortrokken is, Allereerst openbaarde zij zich als een verdorvenheid, welke spoedig een verlies van Gods beeld ten gevolge had. De kennis, die allereerst verloren ging, maakte plaats voor die eigenschappen, welke wij in Eféze 4: 18 vinden opgetekend: "Verduisterd in het verstand; vervreemd zijnde van het leven Gods, door de onwetendheid die in hen is, door de verharding huns harten."
Leugen en boosheid! Ziedaar de eigenschappen van den mens, die zich als Adams-kind openbaart. Die smet is die oude mens, vervreemd van God en die "vuiligheid en overvloed van boosheid," (Jac. 1:21), welke de mens aankleeft en zich reeds in de daden van het jonge kind doet kennen. Boosheid en wraaklust openbaart het kind wanneer het zelfs verstandelijk nog geen onderscheid kent tussen goed en kwaad. "Het gedichtsel van 's mensen hart is boos van zijn jeugd aan", zegt mui. Gen. 8:

21, zodat zelfs de kinderen, nog kort in de wereld zijnde, reeds onderworpen zijn aan die wet, waaronder het ganse schepsel zucht, want door natuurlijke geboorte erven zij de natuur en het karakter dergenen, door wie zij het levenslicht aanschouwen.
Wij ontkennen niet, dat ook dit een mysterie lijkt te zijn, waarvan de verborgenheid groot is, maar de openbaring van het ganse schepsel is het hechtste bewijs der waarheid van hetgeen wij hierboven beweerden. Het is trouwens niet alleen het kind, dat boze daden openbaart, maar zelfs de meest ontwikkelde, ja, zelfs de kinderen Gods, blijven, hoezeer zij ook tegen de zonde worstelen, aan haar onderworpen, totdat de lichamelijke dood intreedt en het Zondigen verder onmogelijk maakt.
De erfsmet der zonde is een inklevende verdorvenheid, doortrekkende alle leden van de mens en daarin voortwerkende als een verterende kanker. Die verdorvenheid is een onzalige bron, waaruit de zonde welig ontspringt en blijft ontspringen, totdat een eeuwig vonnis, in straf en uitvoering uitgesproken en toegepast, haar alle werking zal beletten, tenzij de mens, door de Borggerechtigheid van Christus Jezus, wedergeboorte en vernieuwing des harten leert kennen, gelijk de apostel dit zo kernachtig betoogt in 2 Cor. 5:17.

Vraag: Wat is de vrucht der erfzonde en openbaart zich die vrucht in alle mensen?

Antwoord: De erfzonde is de wortel van alle zonde, welke door de mens in daden bedreven wordt en de bronwel, waaruit alle ongerechtigheden voortvloeien, die, als afwijkingen van Gods geboden, jegens God of onze naasten worden ten uitvoer gebracht. Het is ook ongetwijfeld deze bron, welke door Jeremia in hoofdst. 6: 7 wordt bedoeld, als hij zegt: "Gelijk een bornput zijn water opgeeft, alzo geeft zij haar boosheid op", en Christus zegt in Matth. 17; 7; een ieder goede boom brengt voort goede vruchten en een kwade boom brengt voort kwade vruchten", hetwelk genoegzaam tot de Werking der erfzonde, als bron van zeer vele ongerechtigheden herleid en verklaard kan worden. De vruchten der erfzonde Zijnen dus die zonden, welke wij door onze daden openbaren en die, allereerst door het verduisterd verstand gesmeed, door gedachten, woorden en werken werden geuit en bedreven: Niemand is er, die niet zondigt, dus alle mensen, hetzij hoog, hetzij laag

geplaatst, zijn der zonde onderworpen en bedrijven haar, aangezien zij allen gebonden liggen onder diè wet, welke In het ganse lichaam heerschappij voert. Al wat van de vrouw geboren is. Zondigt en niet zodra zal zich in de mens de rede ontwikkelen of aanstonds ontwikkelt zich ook de zonde in haar verderfelijke openbaring.
Één slechts was er, die heeft kunnen zeggen: "Wie uwer overtuigt mij van zonde?" Het was Christus, van wiens heiligheid wij in een vorige vraag de oorzaak reeds verklaard hebben. In de eerste plaats bestond bij hem dit gemis van zonde uit kracht zijner heilige natuur en ten tweede was Hij ontvangen van de Heilige Geest, zodat Hij niet de minste zonde kon deelachtig zijn en 1 Petrus 2: 22 alle waarheid verkondigt, wanneer daar betreffende Christus gezegd wordt: "Die gene zonde gedaan heeft en er is geen bedrog in zijn mond gevonden."
Intussen zijn aan dadelijke zonde ook onschuldig de jonge kinderen, die nog niet tot de ontwikkeling van rede en verstand gekomen zijn. Hoewel ook in hen de erfsmet rust en zij de erfzonde deelachtig zijn, maken zij zich niet door daden en dus ook niet aan dadelijke zonde schuldig, zolang zij het onderscheid tussen goed en kwaad niet weten, waarbij wij als bewijs gebruiken het woord, hetwelk God eenmaal sprak tot Ninevé's boetprediker en dat opgetekend is in Jona 4: 11: "En zou Ik de grote stad Nineve niet verschonen, waarin veel meer dan honderd en twintig duizend mensen zijn, die geen onderscheid weten tussen hun rechterhand en hun linkerhand; daartoe veel vee?" Nog eens dus, Christus alleen was waarlijk vrij van erf- en dadelijke zonde en ofschoon ook de jonge kinderen aan de laatste onschuldig zijn, zullen zij, evenals alle anderen, bij de minste ontwikkeling van hun verstand, zich door dadelijke zonde schuldig maken aan de overtreding der geboden Gods.

Vraag: Waarmee bedrijven wij die dadelijke zonde?

Antwoord: Het verrichten dezer dadelijke zonde kan op velerlei wijze onderscheiden worden en reeds is gezegd, dat zowel door gedachten als woorden en werken de dadelijke zonde zich openbaart, waarbij nog deze conclusie is neer te schrijven, dat men zowel zondigt door het nalaten van het geboden goed, als door het bedrijven van het verboden kwaad.
Deze dadelijke zonde wordt inwendig door verkeerde gedachten gesmeed, maar uitwendig door woorden en werken geopenbaard. Om-

trent dat zondigen met de gedachten spreekt Spr. 6:18 van "een hart, dat ondeugdzame gedachten smeedt", terwijl Christus zich in Matth. 12: 36 veroordelend uitlaat over het zondigen met woorden, in dezer voege: "Maar Ik zeg, u, dat van elk ijdel woord, hetwelk de mensen zullen gesproken hebben, zij van hetzelve zullen rekenschap geven in de dag des oordeels", terwijl overigens de vruchten van zondige gedachten en woorden, als in een schakel samengevat, door Hem genoemd worden in Matth. 15: 19: "Want uit het hart komen voort boze bedenkingen, doodslagen, overspelen, hoererijen, dieverijen, valse getuigenissen, lasteringen."
Intussen kunnen wij de dadelijke zonde wanneer wij haar meer uitgebreid wensen te beschouwen, op bijna elke bladzijde van Gods Woord in haar waar karakter getekend zien.
Een ruim veld van beschouwing wordt ons daarin getoond, waaruit duidelijk blijkt, hoe veel de mens thans verschilt van hem, die weleer een pronkjuweel der schepping was, en hoe hij thans zijn weg bewandelt en baant onder miskenning van de eeuwigen Rechter, in wiens Woord wij daaromtrent vinden opgetekend: "De dwaas zegt in zijn hart: Er is geen God. Zij verderven het; zij maken het gruwelijk met, hun werk; er is niemand, die goed doet." (Psalm 14: 1.) De leden des mensen zelfs, eenmaal geschapen om daardoor en daarmede de eeuwige Schepper te verheerlijken, worden thans gebezigd als wapenen der ongerechtigheid, als wapenen dus tegen God, en het is Paulus, die in dit feit oorzaak vond tot het: uiten der volgende vermaningen tot de Romeinen: "En stelt Uw leden niet der zonde tot wapenen der ongerechtigheid," Rom. 6: 13. Het is niet alleen waarheid, dat de mens zondigt in gedachten, woorden en werken in betrekking tot zichzelf, maar elke zonde klein of groot in ons oog, is absoluut een wapen tegen God gehanteerd, en, alleen zij, die verwaardigd worden onder de bearbeiding Gods bekend te worden met de verschrikkelijkheid van alle zondebedrijf, leren beslist met David uitroepen: "Tegen U, U alleen heb ik gezondigd en gedaan, dat kwaad is in Uw ogen", enz. Ps. 51:6.

Zo openbaart zich dus de dadelijke zonde, die, inwendig in de ziel des schepsels gesmeed, zich daarna uitwendig door woord of daad tegen de heiligen God kant en daardoor ook benadeelt de naaste, die met ons leeft, want waar de band der harmonie met een heilig God verbroken

werd, daar moest noodwendig een verbreking volgen van alle banden, welke ons in liefde tot onzen naaste gebonden hielden en die nu noch door z.g. fijnere beschaving, noch door de doorwerking van z.g. Humaniteits-begrippen, ooit weer geheeld kunnen worden. Een beminnaar van zich zelf? ziedaar alles, wat de mens geworden is na de val en dit zal hij steeds in praktijk blijven brengen, al zullen daardoor ook de belangen zijns naasten worden geschaad. En wil men bewijs? Reeds het eerste mensenpaar verweet elkander de schuld van de val en zó sterk ontwikkelde zich dit kwaad, dat kort daarna een Kaïn met vrijmoedigheid zelfs tegenover God getuigen durfde: "Ben ik mijns broeders hoeder?
En waarlijk, deze feiten herhaalden zich sinds de val zó menigvuldig, dat zelfs het aanvoeren van bewijsredenen niet eens noodzakelijk behoefde te zijn, Zie slechts nog een Ezau, die zijn broeder Jakob besluit te doden of zie de handelingen .der zonen van Jakob, gepleegd in betrekking tot hun broeder Jozef of - ten slotte. - het Farizeeïstische woord, tegenover Judas gesproken: "Wat gaat ons dit aan? Gij moogt toezien!"

Velerlei zijn de zonden, tegenover onze naasten bedreven, maar ook tegenover ons zelve kan de dadelijke zonde zich in een verderfelijk karakter vertonen, hetwelk Paulus in 1 Cor. 6: 18 bewijst, door te zeggen: "Vliedt de hoererij. Alle zonde, die de mens doet, is buiten het lichaam, maar die hoererij bedrijft, zondigt tegen zijn eigen lichaam."
Ten slotte dan: Welk voorwendsel ook aangevoerd wordt, om het verkeerde onzer zondige daden voor ons zelve of voor anderen te bedekken, steeds zal toch in zodanige handelingen oen drievoudige bedoeling openbaar worden of daaraan ten grondslag liggen, welke zich tekent door Godontering, naastenhaat en eigenliefde. Alle zonde in haar karakter, door woord of daad naar buiten geopenbaard, is de natuurlijke werking van ieder mens in het bijzonder, terwijl, slechts de heerschappij der genade -- en die alleen - bekwaam is een dam op te werpen tegen de zonden, welke zich als een steeds sneller en hoger vlietende stroom doen kennen.

Vraag: Liggen alle mensen van nature in zulk een ellende, staat en in hoeveel stukken bestaat de ellende van de mens?

Antwoord: Het apostolische woord: "Wij allen hebben gezondigd en derven de heerlijkheid Gods", beantwoordt genoegzaam het eerste gedeelte der bovenstaande Vraag:

Terecht menen wij, mag overigens op de zondes van de mens en haar gevolgen het woord "ellende" van toepassing zijn, want wanneer wij de in zonden gevallen mens beschouwen, dan zien wij hem daaronder - gelijk gezegd is -- vleselijk verkocht. Die zonde is hem een wet, welke volkomen heerschappij voert, zodat niets of niemand haar ontworstelen kan. 't Is de natuur des mensen geworden het kwaad te bedrijven en in dien staat van zonden liggende, is hij zo volkomen onmachtig, dat bij geen hand of vinger gebruiken kan om deze zondestroom te stuiten. "Daarom dat het bedenken des vleses vijandschap is tegen God", - zegt: Paulus in Rom. 8: 7 en daarop laat hij terstond volgen "want het onderwerpt zich der wet Gods niet, want het kan ook niet." Welke worstelingen door de natuurlijke kracht van de mens ook worden aangewend; welke middelen tot veredeling er: al zijn .uitgedacht en hoezeer de z.g. beschavingszin ook moge doordringen, toch blijkt altijd de machteloosheid om zich aan de vangarmen der zonde te ontworstelen. Bij de een openbaart zich de zonde in grovere en bij de ander weer in fijnere vorm, maar hoe die daden zich ook uiten, het zijn mokerslagen of fijn geslepen wapenen en steeds onwrikbaar zijn zij gekeerd tegen de gerechtigheid, die uit God is.

Intussen is het noodzakelijk, dat wij hier onderscheid maken tussen de daden van de mens, die in zijn eigen natuurstaat leeft en tussen die van hem, die door wedergeboorte is overgeplant in een anderen grond; Maar ook dan, wanneer door heiligmaking de strijd tegen, de zonde wordt aangebonden, is het niet meer de natuurkracht van de mens, die werkt, maar dan is het die kracht, waarvan Paulus spreekt, als hij horen laat: "Het is God, die in ons werkt, beide het willen en het werken, naar zijn welbehagen." Door dit, "werken" alleen is het mogelijk om in de strijd tegen de zonde de handschoen op te vatten, maar dan ook in hogere kracht. Een leven, dat zich in liefde tot God en de naaste uitspreekt, is nimmer te bereiken door de werking van enige kracht van 's schepsels zijde. Nee, het verstand is bedorven, de wil is verkeerd en de hartstochten zijn ongeregeld, zodat niet behoeft te worden getwijfeld aan de onmogelijkheid, dat op zulk een bodem ooit een edele vrucht der gerechtigheid zou kunnen ontkiemen, omdat bovendien nog de

volle waarheid blijkt van het Antwoord: dat in Zondag 2, Vraag 5 van de Heidelbergse Catechismus gegeven wordt: "Ik ben van nature geneigd God en mijn naaste te haten."

Vraag: Bezit de mens dan geen vrije wil of enige natuurlijke kracht, waardoor hij het geestelijk goede kan betrachten?

Antwoord: Wanneer wij de mensen in de gewone gang hunner handelingen beschouwen, dan zouden wij zeer zeker op de voorgestelde vraag bevestigend antwoorden. De mens beweegt zich, waar hij wil en doet alles wat hem behaagt, maar bij alle vrij willigheid dezer daden is hij echter volslagen onmachtig zich tot het geestelijk goede te bepalen. De grond aller werkingen in hem is bedorven, de neiging is verkeerd en dat alles wordt beheerst door de zich immer uitsprekende eisen van een eigenlievend vlees. In één woord: bij alle bewegingen door de mens schijnbaar vrijwillig verricht, is hij een slaaf der zonde.

Wij ontkennen niet, dat de mens, de paden van natuurlijk goed bewandelende, zich zeer beijveren kan. Een farizeeër beroemde er zich op, dat hij steeds de tienden gaf van alles wat hij bezat, terwijl hij niemand overlast deed, en werkelijk kunnen dan ook de uiterlijke openbaringen van Gods geboden zeer ver nagestreefd worden, evenals dat eenmaal door de rijken jongeling volbracht werd. Uitwendig kunnen wij ons voor velerlei kwaad wachten en, onzen "plicht" doen, zoals men zegt, maar bij dit alles blijft het slechte een natuurlijk goed, overdacht en uitgevoerd alleen door de aandrift van een verstand, dat verduisterd is in betrekking tot de Godskennis.

Het wordt uitgevoerd door de mens, die daardoor wel is waar een natuurlijke liefde openbaart, maar die niettemin is losgescheurd van God zijn Maker en daardoor, bij elke daad, niets dan alleen zich zelf kan beogen. Menigmaal tracht en meent men door zulke, daden zijn eigen zaligheid te bevorderen, men tracht er eend voornamere plaats door te bekleden in het maatschappelijke leven of wel men meent er de eer zijner medemensen door in te oogsten, welke bedoeling door de een in het openbaar wordt uitgesproken, terwijl de ander haar in het geheim overdenkt, maar zeker is het, dat elk streven dezer daden van natuurlijke liefde niet genoegzaam is om God te behagen naar de reinheid van Zijn heiligdom. Bij dit alles blijf de mens totaal onbekwaam tot enig geestelijk goed, aangezien zijn wil verkeerd is, en het is onbetwistbaar

en ten hoogste noodzakelijk, dat er een hoger en almachtige daad aan hem moet geschieden, zal hij ooit enig geestelijk goed ter ere Gods kunnen volbrengen. Dit is een scherpe conclusie, maar volkomen de waarheid en Paulus zegt dan ook tot de gelovigen van Eféze: (Eféze 2: 1.) "En u heeft Hij mede, levend gemaakt, daar gij, dood waart door, de misdaden en de zonden." Door God levend te worden gemaakt is dus alleen en beslist noodzakelijk voor ieder mens, zal hij ooit in staat zijn Gode te behagen en daden te verrichten ook van geestelijk en niet alleen van natuurlijk goed.

De mens Iran zich ook van nature zedelijk bewegen en zich zelfs onthouden van alle onreinheid en onzedelijkheid, maar dit alles is slechts een overblijfsel in hem, waarvan Adam reeds het bewijs leverde, toen hij, terstond na de val, zich met vijgenbladeren dekte. Het is dus geenszins een bewijs, dat de mens niet dood zou zijn in misdaden en zonde. De zonde der onzedelijkheid wordt zelfs reeds verfoeid door elk redelijk schepsel, dat onder de uiterlijke openbaring van Gods Woord leeft en zich beweegt en dus is ook dit zedelijk goed volstrekt geen, vrije, wil tot geestelijk goed, want er schuilt geen andere verdienste in, dan de dekking der schaamte van de mens zelve; wiens schaamte-gevoel weer alleen terugwijst naar die stonde, waarin hij zijn zedelijke rechtheid heeft verloren en voor het eerst zijn, eigen naaktheid en schaamte, gewaar werd, door de zonde. Door de bondsbreuk is de mens niet meer zichzelf en hij kan zich niet meer vrij bewegen, want wij zijn, wat Christus zegt in Joh. 8: 34: " … Voorwaar, voorwaar zeg Ik u, een iegelijk die de zonde doet is een dienstknecht der zonde."
Welke macht ook over ons heerst, (en het behoeft geen betoog, dat wij aan de macht der zonde onderworpen zijn) die macht moeten wij dienen en het bewijs hiervoor is Rom. 6:16: "Weet gij niet, dat wie gij uzelven tot dienstknechten ter gehoorzaamheid, gij dienstknechten zijt desgenen, dien gij gehoorzaamt, óf der zonde tot de dood óf der gehoorzaamheid tot gerechtigheid?"
Sommigen menen dit te moeten bestrijden en beroepen zich op Rom. 7: 22: "Want ik heb een vermaak in de wet Gods maar de inwendige mens", maar het behoeft zeer zeker geen uitgebreid betoog, dat Paulus hier spreekt van de mens, die door God is wedergeboren en wandelend is op het pad der heiligmaking.

Pelagius bond in de vijfde eeuw de strijd tegen, de kerkvader Augustinus aan, ten einde de vrije wil tot het geestelijk goede te verdedigen, maar het is ontegenzeggelijk waar, dat zijn dwaalleer door hovaardij zich verheft boven het Woord Gods, waarin zij geen rustpunt kan vinden, slechts uitgedacht zijnde door het dwaas en heilloos zoeken van enkele menselijke vonden, die de toets der vergelijking met Gods Woord niet kunnen doorstaan.

Vraag: indien dan de mengelt geen vrije wil heeft tot het geestelijke goede, waartoe dienen dan de geboden, de bedreigingen en de beloften Gods welke ons in Zijn Woord verkondigd worden?

Antwoord: Wanneer wij Gods geboden in hun eisen tegenover de mens beschouwen, dan is het recht duidelijk, dat de wet nooit een middel kan zijn waardoor, of een weg waarlangs de mens bekwaam kan werden gemaakt tot het verrichten van geestelijk goed, maar dat zij alleen kan dienen om diens zonden te ontdekken.

De wet zelve ontsluit ook geen weg tot verlossing, maar dacht alleen gehoorzaamheid, waartoe de mens volkomen onbekwaam is geworden. Zij laat de overtreder onder de vloek en is dus alleen een licht, waardoor wij de zonde ontdekken kunnen; een spiegel, waarin wij onze ellende kunnen aanschouwen, zodat zij de jammer en de ellende; waarin de mens gedompeld ligt, standvastig blijft aantonen.

Wanneer God ons door zijn wet onze ellende bekend maakt, toont Hij ons ook onze onmacht, om ooit door eigen kracht, uit dien jammer verlost te worden. Daardoor verkrijgt de wet weer een tweeledig doeleinde, Zij rechtvaardigt dan God in zijn heilige eisen maar beschuldigt tevens de mens in Zijn Geestelijke onmacht, zodat, de vele bedreigingen tegen de zonde, in Gods Woord uitgesproken, slechts - men vergunne ons deze vergelijking duidelijkheidshalve -- palen zijn, gesteld tot waarschuwing voor de mens en aanwijzende het vreselijk einde dat deze te wachten heeft, indien hij in de zonde blijft voortleven en zich, blijft bewegen op dat pad, waartegen al deze waarschuwingen gesteld zijn. God maakt zichzelf daardoor geheel vrij en stelt elk mens voor zich af te keren van de paden der zonde. Zalig is hij, die door de wet bij eigen onmacht bepaald, door de bedreigingen verschrikt en door de Heilige Geest bearbeid, een weg tot verlossing leert zoeken.

Dan vindt de mens dien weg niet bij zichzelf, ook niet bij de wet, maar bij. Hem, die deze wet gegeven heeft, en dus bij den. Wetgever zelven.
God maakt zich dus vrij van de mens, door zijn bedreigingen te openbaren. Zijn wet opent geen verlossingsweg voor de in zonden gevallen mens, maar aan de andere zijde zal het Evangeliewoord, naar de wil van Gods bevel gepredikt, de openbaring bevatten van vele heilsbeloften en zalige weldaden, die ten bate van dien mens in God ontsloten zijn. In die beloften buigt God zich tot hem over, roepende tot bekering en door de mond der door Hem gezonden dienaren klinkt het dan de mens toe, zoals Paulus eenmaal uitriep: "Zo zijn wij dan gezanten van Christuswege, alsof God door ons bade: wij bidden van Christuswege, laat u met God verzoenen." (2 Cor. 5: 20.) Dit alles wetende, blijft er voor de mens, die in de zonde blijft, geen verontschuldiging over, want geen arbeid wordt er door God bespaard, om hem te bepalen bij de ellendestaat, waarin hij gedompeld ligt en tevens ook bij de zaligheid, die trots alle zouden, toch steeds in God verklaard wordt.
Nog eens dus: Door de openbaring van wet, bedreiging en belofte maakt God zich vrij van de mens, die zich door de moedwillige bondskreuk van zijn. Maker heeft losgescheurd en het komt Hem toe, als een volkomen Rechter tegenover de schuldigen en strafwaardige zondaar te staan.

Vraag: Wat is de straf of het gevolg der zonde?

Antwoord: De straf der zonde werd reeds gepredikt in de bedreiging, niet te eten van de verboden boom: "want ten dage als gij daarvan eet, zult gij de dood sterven." De dood is dus de straf der zonde, waarvan Paulus hem in Rom. 6: 23 de "bezolding" noemt. De mens kan, na de scheiding van God, niet meer gelukkig zijn, maar moet de straf dragen, die op de zonde bedreigd is en die wij dan ook te zijn opzichte in een drieledig karakter openbaar zien worden. In natuurlijke zin zien wij de straf der zonde over de mens in duizenderlei vorm. Alle angst, smart, moeite of verdriet, is niets dan een vrucht der zonde en het onmiskenbaar voorspellend teken der nadering van het einde: de dood of de scheiding van ziel en lichaam. Wanneer wij dit Mesech, hetwelk wij terecht een " gasthuis der ellende" mogen heten, beschouwen, dan zeker is het wel waar, dat men bij de mens menige lach de lippen ziet plooien, maar ook, dat zich daaronder steeds een bittere trek verbergt,

die droefheid of vreze tekent. Wat is, dan ook op aarde bestendig De schoonste vooruitzichten, die men zich denken kan, vliegen heen, en aan de tederste banden knaagt reeds de dood, bij de gewisheid zijner nadering.
En dan? Dan wacht een stervenssponde, dan worden ziel en lichaam, sinds korte of langen tijd met elkander verenigd, voor eeuwig gescheiden. Al wat de aarde biedt, alle gewaande heerlijkheid zinkt weg in het niet en aan de ganse linie van mensen, van de slaaf tot degene, die op de troon gezeten, over een machtig koninkrijk de scepter zwaait, wordt bevestigd de waarheid van het Psalmwoord: (Ps. 103: 8).

Gelijk het gras is ons kortstondig leven,
Gelijk een bloem, die op het veld verheven,
Wel sierlijk pronkt, maar krachtloos is en teer.
Wanneer de wind zich over 't land laat horen,
Dan knakt haar steel, haar schoonheid gaat verloren,
Men kent en vindt haar standplaats zelfs niet meer.

Maar ook openbaart zich de dood in **geestelijke betekenis**.
De mens werd uit de gunst zijns Makers gebannen en dat oog, dat zich weleer verlustigde in het aanschouwen van het schepsel, ziet nu in toorn op de gevallen mens terneer. Niet meer in Gods gunst te verkeren, niets te kunnen doen, wat God welbehaaglijk is en volslagen onmachtig te zijn iets goeds van God te denken, ziedaar de geestelijken doodstaat, maar ook de geestelijken slaap, waarin allen van nature rusten en waarin men zich veilig waant.
Hoevelen zijn er, die deze scheiding niet erkennen willen, en hoeveel zijn toch de wekstemmen, die zulk een geestes-doodheid verkondigen, waarvan Jesaja zegt: ",Maar Uw ongerechtigheden maken een scheiding tussen ulieden en tussen Uw God en Uw zonden verbergen het aangezicht van ulieden, dat Hij niet hoort." Jee. 59: 2.
Aan allerlei lichamelijke smart is de mens onderworpen. Verbannen is hij uit de gunst zijns Makers en zwervend, dolend, zorgeloos slapend of Farizeïstisch ijverend brengt hij zijn dagen door, totdat eindelijk de dood (scheiding van ziel en lichaam) een einde maakt aan dien zorgeloze lust of onheilige ijver en een eeuwige rampzaligheid ontsluit voor allen, die in hun natuurlijke staat sterven, en ervaren zullen, wat wij in Openb. 14:

11 vinden opgetekend: "En de rook van hun pijniging gaat op in alle eeuwigheid en zij hebben gene rust dag en nacht", enz.
Geen zonde dus, hetzij klein of groot in ons oog, of zij heeft het gemis van God ten gevolge en is vrucht van de honds- breuk in Edens hof gepleegd. Zowel het kind (dat alleen met de erfzonde besmet is) als de doodslager en hoereerder, allen liggen besloten onder het eeuwig en onwederstandelijk vonnis uit Goddelijke gerechtigheid.
Alleen de laatsten, d. w. z. zij, die ook door dadelijke zonde overtreden, zullen hierdoor hun verdoemenis te zwaarder maken, omdat zij met een redelijk verstand geleefd hebben onder het aanbod van vrije genade waarop zij, trots belofte en
bedreiging, geen acht hebben geslagen. Overigens zijn echter allen onder de wet en door het verbondshoofd Adam in overtreding, hetwelk Paulus reden geeft om te zeggen in Galaten 3: :5 "Want zovelen als er onder de werken der wet zijn, die zijn onder de vloek, want er is geschreven vervloekt is een iegelijk, die niet blijft in al hetgeen geschreven is in het boek der wet omdat te doen."
Niets biedt dus reden tot verontschuldiging aan de zondaar en evenmin zal er ooit iets zijn, dat door de natuurlijke kracht of door de vinding van de mens wordt uitgevoerd of uitgedacht, dat in staat zal blijken hem te bevrijden van de rechtmatige straf, die hij door zijn overtredingen deelachtig, wordt.

Vraag: Verdienen alle zonden deze straf en kunnen zij niet vergeven worden?

Antwoord: Dat alle zonden deze straf verdienen, blijkt op bijna elke bladzijde van Gods Woord.
Adam, als verbondshoofd in de staat der rechtheid staande, besloot al zijn nakomelingen in zich, dus ook vallende sleepte hij hen allen met zich en bracht allen onder de straf, zodat getuigd wordt: door de ongehoorzaamheid van éénen zijn velen tot zondaars gesteld."
Alle mogelijkheid om te kunnen gehoorzamen aan de ordonnantiën Gods was daarna ten enenmale buitengesloten, zodat sinds de bondsbreuk niet de minste mogelijkheid bestond - ten opzichte van de mens - van de straf verlost te worden. Hoewel dit alles echter bij de mens onmogelijk was, had God zelf een weg uitgedacht, waarlangs de mens

weer met Hem verzoend kon worden. Christus, als de gegenereerde des Vaders, zou door dadelijke gehoorzaamheid voldoen aan de eeuwige eisen der Wet. Hij zou ook een volmaakte voldoening aanbrengen voor de zonden dergenen, welke door de eeuwige Soevereiniteit Gods ten leven waren uitverkoren, zodat ook alleen in Hem het middel kan gevonden worden, waardoor God, als Rechter tegenover de schuldigen zondaar, bevredigd kan worden en het vonnis vernietigd, omdat de heilige eisen van Gods wet door Hem volbracht zijn.
Eén zonde is er, die niet vergeven kan worden. Het is het zondigen tegen de Heilige Geest. Voor deze zonde blijft Gods volk, in de kracht Gods, bewaard.
De oorzaak dezer niet-vergiffenis ligt o.i. in het volgende: Johannes zegt: "Indien iemand gezondigd heeft, wij hebben non voorspraak bij den Vader, Jezus Christus de Rechtvaardige." (1 Joh. 2: 1) en Paulus predikt de Heilige Geest als een Persoon, die voor ons bidt met onuitsprekelijke zuchtingen. Daar nu elke Persoon in het Godswezen eeuwig; almachtig en ook soeverein God is, zo is er een voorspraak tot de Vader (de Zoon) en een voorspraak ook tot de Zoon (de Heilige Geest). Zij zijn één in Wezen, maar niettemin drie in Personen en in deze orde is de Vader de eerste, de Zoon de tweede en de Heilige Geest de derde Persoon.
Zondigt men nu tegen de drie Personen, dan blijft er ook geen voorbidder, die intreedt met waardige en bij God geldende voorspraak.
Gelijk reeds gezegd is, worden Gods kinderen voor deze zonde bewaard, hoewel zij ook hierin van de vijand menigmaal angstnolle bestrijding deelachtig worden, waarbij zij echter telkens mogen ondervinden de waarheid der bewoordingen, neergelegd in Psalm 103: 4 (in rijm).

Vraag: Is door de zonde het verbond der werken vernietigd?

Antwoord: Enerzijds kunnen wij deze vraag met een volmondig "ja" beantwoorden. Het verbond der werken is totaal vernietigd ten opzichte van zijn macht om iemand te rechtvaardigen, zodat Paulus predikte, dat er ruit de werken der wet geen vlees gerechtvaardigd zou worden voor God."
De geestelijk dood mens mag trachten door een verkregen wetenschap en door zijn verduisterd verstand de zonde en de ellende te ontworste-

len of te loochenen, het zal hem niet gelukken. Alle reden, licht of wijsheid lijdt hier schipbreuk en al ware het dat wij de ladder der nauwgezetheid ook beklommen tot de hoogte, waarop de rijke jongeling eens stond zodat wij met hem konden zeggen: "Ik heb alle deze dingen onderhouden van mijn jonkheid aan. Wat ontbreekt mij nog? dan nog zou dit bed te kort en dit dekmiddel te smal zijn om ons voor een rechtvaardig God te dekken, in de voldoening des geloofs. Voor of bij God kan dit onmogelijk een middel zijn tot onze rechtvaardiging en ook Jakobus werpt alle gedachte hieraan verre van zich, als hij betuigt - "Want wie de gehele wet zal houden en in één zal struikelen, die is schuldig geworden aan alle. (Jac. 2: 10.) terwijl Mozes reeds in de oude dagen sprak: "Vervloekt zij, die de woorden dezer wet niet zal bevestigen, doende hetzelve en al het volk zal zeggen: Amen!" (Deut. 27: 26.)
Macht om iemand te rechtvaardigen bezit dus het werkverbond niet meer, maar wel heeft het daarentegen de macht om de overtreder te veroordelen. De eis van het werk. verbond is gehoorzaamheid aan God, terwijl het houden zijner geboden altijd de basis blijft, waarop God zijn oordelen aan de overtreder zal bevestigen.
Behalve de Satan is er geen ongelukkiger schepsel dan de mens. De Satan ligt alleen in ellendestaat dieper. Zijn vonnis is voor eeuwig voltekend. Alle mogelijkheid tot herstelling is voor hem afgesneden en geen heden der genade wordt door hem gekend. De mens daarentegen wordt onder de lankmoedigheid Gods nog gespaard en gedragen, terwijl nog steeds door hem een heden der genade gekend wordt, waarin God van zijnentwege dat schepsel nodigt en toeroept: "Bekeer u, bekeer u, want waarom zoudt gij sterven?"
Gods besluit, betreffende de verkiezing en verwerping is van eeuwigheid genomen en staat eeuwig en onfeilbaar vast, maar niettemin is er ten opzichte van de mens en voor ieder naar de wil van Gods bevel, een weg geopenbaard, Waardoor hij weer met God in harmonie kan geraken of verzoend worden, hetwelk Paulus aan Timotheüs doet schrijven dat God "wil, dat alle mensen zalig worden en tot kennis der waarheid komen." (1. Tim. 2: 4.)
Dit leerstuk der ellende besluitend, mogen wij het zeer zeker een zalige weldaad noemen, indien de mens, door de Heilige Geest onderwezen, zijn zonde leert inzien en tevens de onmogelijkheid, om daaruit in eigen

kracht verlost te worden, zodat hij met de dichter van Ps. 130 (vers d) leert zeggen:

Uit diepten van ellenden,
roep ik met mond en hart,
Tot U, die heil kunt zenden,
O, Heer, aanschouw mijn smart.
Wil naar mijn smeekstem horen;
merk op mijn jammerklacht,
Verleen mij gunstige oren;
daar 'k in mijn druk versmacht.

AFDELING 10: HET GENADEVERBOND EN ZIJN MIDDELAAR.

Ziet, de dagen komen, spreekt de Heere, dat ik met het huis van Israël en met het huis van Juda een Nieuw verbond zal maken.

Jeremia 31:31

Ik zal hen tot een God zijn en zij zullen Mij tot een volk zijn.

Jeremia 31:33

Vraag: Is er in de plaats van het werkverbond een ander verbond opgericht?

Antwoord: Tot luister, van Gods Soevereiniteit kunnen wij deze vraag met een volmondig "ja" beantwoorden. God brengt de uitverkoren zondaar weer met zich in gemeenschap en het verbond, dat deze toenadering bekrachtigt, wordt zeer zeker niet ten onrechte "verbond der genade" geheten, waarvan spraak is in Ezech. 20: 37, waar wij lezen: "En Ik zal ulieden onder de roede doen doorgaan en Ik zal u brengen onder de band des verbonds." Wat het licht der rede niet vermag en evenmin de wet, dat wordt door God zelf gewerkt, door de Heilige Geest en door middel van het Evangelie der genade.

Indien wij van het woord "verbond" en de betekenis daarvan een ietwat duidelijke verklaring zullen geven, dan kunnen wij niet beter doen dan het woord van een der kerkvaderen gebruiken, die verklaarde, dat het woord "verbond" te deze opzichte gebezigd wordt in de zin ener onderlinge verbintenis van twee of meer personen, welke elkander enige zaken op zekere genoemde voorwaarden beloven.

Ten opzichte van dit woord vinden wij dan ook reeds op de eerste bladzijden des Bijbels door de Hebreeën het woord "Berith" gebezigd, hetwelk verklaren of ophelderen betekent. Sommigen bezigen weer een andere vertaling en beschouwen het in verband met het slachten of stuk-houwen van slachtvee, waarmede eertijds een verbond bevestigd werd. (Jer. 34: 18.)

Weer anderen zijn er, die het afleiden van "Bara", d.i. eten, omdat even dikwijls de verbonden door het houden van gastmalen bekrachtigd werden; of van verkiezen of uitkiezen, omdat toch bij het stellen van enig verbond steeds spraak is van het kiezen van personen met wie men de verbintenis wil aangaan, hetwelk trouwens ook in het verbond der genade ten uitvoer wordt gelegd. (Deut. 26: 17-19.) Bij al deze verklaringen wensen wij nog even de Griekse verklaring op te tekenen, bestaande in het woord: "Diathekee", betekenende bestelling, schikking of uiterste wilsverklaring.

In welke betrekking wij ook in Gods Woord dit Genadeverbond geplaatst zien, steeds is het daarin een genadige onderhandeling tussen God, als beledigd Soeverein en de schuldigen, machteloze en verdoemelijke zondaar, waarin God aan de zondaar, en in de Middelaar van dit verbond, genade hier en gelukzaligheid na dit leven toezegt, alleen op Voorwaarde van geloof en bekering, door God zelf op Zijn tijd in den, zondaar te werken, hetwelk deze zijnerzijds aanneemt en toestemt. Verbond der genade wordt het genoemd, omdat God dit verbond alleen uit genade niet de zondaar opricht; omdat het alleen beloften van genade voor hem bevat en ten slotte, omdat de eisen van dit verbond door God zelf en dus ook weer uit genade, in de zondaar gewrocht worden.

In de Heilige Schrift komt dit verbond onder verschillende benamingen voor, waarvan wij hier slechts enige aanstippen. Het is "een wet des geloofs", naar Rom. 3: 27; een "wel geordineerd en eeuwig verbond", naar 2 Sam. 23: 5; een "heilig verbond", naar Luk. 1: 72 en een "Nieuwe verbond", naar Jeremia 31: 31.

Vraag: Wanneer is dit Verbond opgericht?

Antwoord: God die de Auteur is van dit Verbond, heeft het ten opzichte van zich zelf in onderhoud met Zijn Christus, reeds vastgesteld vóór de grondlegging dezer wereld. In de stillen Raad des Vredes en in de morgen der nooit begonnen eeuwigheid werd reeds dit Verbond in al zijn geledingen tussen de Auteur en de Middelaar opgericht. Daar reeds verklaarde God de eeuwige en soevereine gedachte des vredes, welke Hij over het gevallen schepsel koesterde en reeds verbond Zich Christus om aan de eisen der wet, door de Auteur gesteld, te zullen voldoen, welke verbondsonderhandelingen, aanvankelijk in het Gods-

wezen bewaard, aanstonds in vervulling zouden treden, als de mens door de bondsbreuk gevallen was. Nauwelijks was dit pleit voldongen, of aanstonds naderde God de mens met de verklaring zijner heilsweldaden, vervat in de woorden van Genesis 3:15: "Ik zal vijandschap zetten tussen u en tussen deze vrouw en tussen uw zaad en tussen haar zaad; Datzelve zal u de kop vermorzelen en gij zult het de verzenen vermorzelen."
Het is de Auteur van het Genadeverbond, die zich hier aldus uitspreekt terwijl Hij de Middelaar Christus als Hoofd verklaart, in de plaats van het gevallen hoofd van het werkverbond.
De Vader, de Opperheer, beledigd door de ongehoorzaamheid van Adam, verklaart dit verbond aan de belediger, de mens en wel terecht luidt daarom 2 Cor. 5:10: "Want God was in Christus de wereld met zich zelf verzoenende; hun zonden hun niet toerekenende en heeft het woord der verzoening in ons gelegd."
Hier verklaart zich tegelijk de Zoon als de Middelaar en Uitvoerder van dat Verbond, zodat Hij vrijelijk getuigen kan: "En Ik geef hun het eeuwige leven en zij zullen niet verloren gaan in der eeuwigheid en niemand zal dezelve uit mijn hand rukken. (Joh. 10: 28.)
Daarin ook, ten slotte, sprak de Heilige Geest zich uit als de Toebrenger van de uitverkoren zondaar en als de Toepasser van de heilsweldaden, die de zondaar heiligt en door het geloof met Christus verenigt en verzegelt naar 1 Cor. 12: 3: "Daarom maak ik u bekend, dat niemand, die door de Geest Gods spreekt, Jezus een vervloeking noemt I; en niemand kan zeggen Jezus de Heere te zijn, dan door de Heilige Geest."
En inderdaad. Deze eerste ene enkele verbondsopenbaring leerde reeds aanstonds het voornemen Gods om zijn bondgenoot vrijelijk uit Zijn volheid te verzadigen. (Gen. 17: 1.) Hij openbaarde zich te zijn een barmhartig en genadig God. (Ps. 103: 8.) Hij openbaarde zich daar als de alleen wijzen God (Eféze 3: 10), maar ook als de volkomen heiligen en rechtvaardigen God. (Rom. 3: 25.) Vaar dus de mens zich van zijn God had losgescheurd en niets dan bestraffing of verdelging verwachtte, daar naderde God, hem in zijn diepe rampzaligheid troostende met de belofte van het komende zaad, dat des Satans macht verbreken zou, om tevens voor Adam zelf een weg tot verlossing te openen.
De voorzegging van dit vrouwenzaad is de eerste heilrijke belofte van het Genadeverbond en de beloofde Middelaar, die ook aan de slang

werd aangezegd onder de aankondiging van de strijd, die tussen deze twee machten ontbranden zoude, Hij zou zich slechts ten bate van de mens alleen openbaren, maar daarbij Gode tot heerlijkheid, want ook is "de Zoon van God geopenbaard, opdat Hij de werken des duivels verbreken zou." (1 Job. 3: 8.)

Vraag: Wat is het Genadeverbond en met wie wordt het opgericht?

Antwoord: God, die, gelijk gezegd is, krachtens Zijn heilige en volmaakte deugden geen gemeenschap kan oefenen met de zondaar, had zelf een weg ter verlossing voor dat schepsel uitgedacht in het Genadeverbond, hetwelk alleen de weg is, waardoor God het eigendom wordt van de zondaar en de zondaar het eigendom Gods.
Christus is de enige van God verklaarde weg tot deze gemeenschap en daarom het Hoofd van dit Verbond; vandaar, dat God zelf zegt: "En Ik zal Hem geven tot een Verbond des volks" Alleen verbondsgewijze, door de onderhandeling niet het Hoofd van dit Verbond en door Zijn voldoening, werd de weg geopend tot gemeenschap van God met de zondaar en van de zondaar met God.
Aanstonds wordt dus ook hier Jeremia 31: 33 bewaarheid: "Ik zal hun tot een God zijn en zij zullen mij tot een volk zijn."

Het tweede gedeelte der gestelde vraag wordt beantwoord door de conclusie, dat het verbond der genade wordt opgericht alleen met de bondgenoten, die in het Hoofd begrepen zijn, op grond ener eeuwige uitverkiezende liefde. Het kan niet ontkend worden, dat ook in algemenen zin alles zich beweegt en leeft, niet anders dan door de verdienste van het Verbondshoofd Christus (hetwelk wij in het leerstuk van Gods eigenschappen in de brede besproken hebben), maar in zaligmakende zin wordt het alleen met Gods uitverkorenen opgericht. Deze voorwerpen van Gods liefde werden van eeuwigheid door Hem bemind, in de tijd des welbehagens door Hem getrokken, gerechtvaardigd en geheiligd, en het is ook dan, in dien tijd des welbehagens, dat God door een trekkende daad Zijner almacht hen uit de geestelijken doodstaat opwekt en levend maakt, van welk ogenblik Ezech. 16: 6 zegt: "Als Ik u voorbijging zo zag Ik u, vertreden zijnde in uw bloed, en Ik zei tot u in uwen bloede: Leef!" enz.

Dat leven nu, door de Heilige Geest in de mens gewrocht, wordt gesteld tegenover de eisen van het Genadeverbond, n.l. geloof en bekering. Dat leven, besloten in de kanalen van het werkverbond, kan niet anders dan de onmogelijkheid ontwaren, om aan die eisen van het Genadeverbond, door dadelijke uitvoering, genoegdoening te geven.
Een eeuwig voorrecht is het voor dezulken, dat God aan deze eisen tevens het plan verbonden heeft, zelf te werken hetgeen Hij eist. Deze eisen dus, hoe scherp ook gesteld, worden voor het door God bearbeide schepsel slechts zoveel beloften, die door God gehandhaafd zullen worden.
Krachtig blijkt de waarheid hiervan in de woorden Hoséa 2:19, waar de Heere zegt: "En Ik zal u Mij ondertrouwen in het geloof en gij zult de Heere kennen." Zo neerbuigend betoont zich dus de liefde Gods tot de uitverkorenen, dat al deze weldaden, door Idem gewrocht en geschonken, hun toegerekend worden, want "ziet", zo zegt Hab. 2: 4: "zijne ziel verheft zich, zij is niet recht in hem, maar de rechtvaardige zal door zijn geloof leven." Deze heilige uitvoering van het Genadeverbond wordt zo absoluut door de bundeling aanvaard en ligt zo vast in de wetenschap zijner ziel gegraveerd, dat hij zelfs bij al de eisen er van niet vrijmoedigheid het hoofd tot de Auteur opheft zeggende met Psalm 27: 8: "Mijn hart zegt tot: Gij zegt: Zoek Mijn aangezicht; ik zoek Uw aangezicht, o Heere!"
Van een zalig karakter is dan de eis van dat verbond! En het was Augustinus, die hieromtrent eenmaal sprak: "Heere, geef wat Gij gebiedt en gebiedt dan wat Gij wilt en Gij zult niet tevergeefs gebieden."
Van niet minder waardij zijn ook de beloften van het Genadeverbond, Genade is het ten eerste, wat aan de bondgenoten wordt toegezegd. Genade! dat wil zeggen: zij worden wel gedaan zonder het minste inzicht van hun waardigheid. Hun vonnis wordt vernietigd. Een eeuwige vrijspraak van schuld en straf wordt hun verklaard en ook later, wanneer zij, struikelen, worden zij op grond van dat Genadeverbond bewaard en opgericht en met een rijke en vrij willige gift van rust bij vermoeidheid, van kracht in zwakheid, van troost in droefheid beweldadigd en bovenal wordt door heel hun leven bewaarheid, het woord van Ps. 48: 15: "Want deze God is onze God, eeuwiglijk en altoos; Hij zal ons geleiden tot de dood toe." Wat zij hier nodig hebben (nodig tot het leven en de gelukzaligheid) dat wordt hun, ook alweder op grond van het

verbond der genade, toegezegd en geschonken, en wanneer dan eens de ure aanbreekt, dat zij verscheiden zullen van de aarde en hun ondermaanse loopbaan tot het einde is bewandeld, dan is tegelijkertijd voor hen de stonde aangebroken, waarop zij op de donzen peluw van Christus voldoening het hoofd mogen neerleggen en met Jakob getuigen: "Op Uw zaligheid wacht ik," of met de Apostel Paulus: "Ik heb de goeden strijd gestreden, ik heb de loop geëindigd, ik heb het geloof behouden en voorts is mij weggelegd de kroon der rechtvaardigheid, welke mij de Heere, de rechtvaardige Rechter, in dien dag geven zal en niet alleen mij, maar ook allen die zijn verschijning lief gehad hebben." 2 Tim. 4: 7 en 8.

Dit Evangelie, gepredikt op grond van Jezus voldoening, is de enige kracht der openbaring, zodat ook fier uit de mond der Apostelen gehoord mocht worden: "Geloof in de Heere Jezus Christus en gij zult zalig worden, gij en uw huis." Hand. 16: 31. Wel terecht mocht dan daarom de dichter eenmaal uitroepen: "Hoe groot is het goed, dat Gij weggelegd hebt voor degenen, die U vrezen." Wat hun ook moge ontvallen, niet een Almachtig God als Auteur en een waardig en getrouw Middelaar als Borg van dat Verbond, en evenmin de Heilige Geest als onveranderlijk Verzegelaar van deszelfs weldaden aan hun harten.

Vraag: Is dat Verbond door alle tijden wezenlijk hetzelfde?

Antwoord: Ja, zowel de gelovigen van het Oude als die van het nieuw Testament hebben steeds aan alle wezenlijke goederen van het Genade-verbond deel gehad, evenals het Hoofd van het Verbond door alle eeuwen dezelfde is geweest, waaromtrent Hebr. 13: 8 ons leert: "Jezus Christus is gisteren en heden dezelfde en in der eeuwigheid." Alleen de openbaring van dat verbond geschiedde, ten opzichte der gelovigen, ietwat verschillend, hoewel de heilgoederen dezelfde waren: genade hier en het eeuwige leven hiernamaals.

Toen de eerste openbaring van het Genadeverbond daadwerkelijk werd in de prediking der moederbelofte, scheen alles in een ver verschiet besloten ie liggen, maar hoe meer de eeuwen wisselden, hoe meer ook de heerlijkheid van het Genadeverbond ontsluierd werd.

Reeds in de dagen van Mozes werd in ceremonie en schaduw het bloedig offer getekend, dat voor de zonden zou worden geplengd en hoe meer de tijd dezer ceremoniën voortschreed, hoe meer getrouw Gods-

knechten er werden gevonden, die van de komende Middelaar des Verbonds getuigden. Een opwassen vond er plaats in de kennis des Heeren en in de openbaring van zijn Verbond, hetwelk Paulus doet zeggen Hebr. 1: 1. "God, voortijds veel maal en op velerlei wijze tot de vaderen gesproken hebbende door de profeten, heeft in deze laatste dagen tot ons gesproken door de Zoon," en Petrus zegt in betrekking tot deze opwassing in kennis tot de Nieuwe-Testamentisehe gelovigen: "Maar wast op in de genade en kennis van onzen Heere Jezus Christus", enz. 2 Petrus 3: 18.

Aanstonds dienen wij hier echter bij te voegen (en dit mag niet uit het oog verloren worden) dat, hoewel de openbaring van het Genadeverbond in heerlijkheid zich steeds op meer heldere wijze vertoonde, toch mannen als Abraham, Mozes, David, Simeon, Paulus en zoveel anderen, allen op een en - dezelfde grondslag zalig geworden zijn, n.l. door het wezenlijk goed van het Genadeverbond, dat is: de verzoening, aangebracht door Jezus Christus, omdat de bekleding met diens gerechtigheid de bezitting was van alle gelovigen, zowel die van het Oude als die van het nieuw Testament.

Vraag: Hoe nadert God tot de zondaar op grond van dit verbond der genade en hoe bearbeidt God de bondeling?

Antwoord: De eerste bladzijden van de Bijbel leren ons al dadelijk de opzoekende liefde en de genade des Allerhoogsten kennen, als Hij tot Adam nadert met de Vraag: "Adam, waar zijt gij?" Reeds van de eerste eeuwen zond God zijn dienaren, de profeten en later de apostelen, evangelisten, herders en leraars, om de heilmare der verlossing te verkondigen en overal te prediken: "Wij bidden van Christuswege, laat u. met God verzoenen." (2 Cor. 5: 20.)

Door zijn gezanten laat God dus de zondaar nodigen en bidden zich tot Hem, de Bron des Levens en der gelukzaligheid te keren en al moge nu zulk een zondaar, uit de aard van zijn diepgevallen staat, deze vriendelijke nodiging in de wind slaan, God verklaart hem niettemin de heerlijkheid zijner genade en de verschrikkelijkheid der zonde, hem toeroepende: "Bekeer u, bekeer u van Uw boze wegen, want waarom zoudt gij sterven", enz. (Ezech. 33: 11.)

Wanneer wij al deze zaken naar het uiterlijke moesten beschouwen, dan zou zeker nooit de zondaar naar zulk een stem horen, maar evenals

Christus eenmaal bij de geopende groeve van Lazarus uitriep: "Lazarus, kom uit", evenzo trekt God ook de zondaar uit de macht der duisternis, om hem te voeren tot zijn wonderbaar licht.
De zodanigen, ellendig en verloren in zich zelf, naar Openb. 3: 17; dood in zonden en misdaden, naar Eféze 2: 1; vervreemd van het leven Gods, naar Eféze 4: 18; onbekwaam tot enig goed, naar 2 Cor. 3-: worden door de almachtige genade Gods getrokken, want zij zijn de voorwerpen van Gods soevereine liefde, naar Jeremia 31: 3; en zij ook zijn degenen, voor wie Christus indertijd Borg is geworden, zodat Hij de Zijnen kent en hen als de goede Herder, ook zekerlijk zal toebrengen. "Ik heb", zo zegt Hij, als de goede Eerder sprekende: "nog andere schapen, die van deze stal niet zijn, deze moet. Ik ook toebrengen en zij zullen Mjn stem horen", enz. (Joh. 10: 16.)
In zichzelf ellendig, maar bij God uitverkoren en dierbaar, worden zij getrokken met "mensenzelen en touwen der liefde", (Hoséa 11: 4) en deze almachtige werking Gods is het, die hen verlegen doet staan in de gewaarwordingen hunner ziele; die ze doet vragen naar een weg, om deze ellende en straf te ontgaan en ze bij het gemis van alle gemeenschap met God ook doet zoeken naar een weg van vrede en van vereniging; en dan, terwijl dit vragen en zoeken reeds door de levendmakende genade Gods in de ziel zijner uitverkorenen veroorzaakt wordt, verwijdert God ook alle hinderpalen in het aanwijzen van een weg ter ontkoming, in het verklaren van een. Borg voor hun schuld en in het toepassen van een verzoening met God.

Vraag: Hoe stemt de zondaar in dit verbond toe en welke zijn de eigenschappen en gevolgen, die met deze toestemming gepaard gaan?

Antwoord: De toestemming des zondaars in dit verbond is een aanvaarding van Gods beloften door een waarachtig geloof, als een geschonken weldaad van de Auteur van het Genadeverbond, want "Die zijn getuigenis aangenomen heeft, die heeft verzegeld, dat God waarachtig is", zegt Joh. 3: 33. balk een schepsel openbaart een vaste en tegelijk onberouwelijke keuze om de Heere te bezitten als zijn enigst goed en gaarne zeggen zij Asaf na: "Wien heb ik nevens U in den hemel? Nevens U lust mij ook niets op de aarde 1" (Ps. 73: 25.)
Zij vertrouwen op de onwankelbare trouw Gods (2 Sam. 23: 5) en verbinden zich, door volkomen overgave, naar lichaam en ziel aan de Hee-

re. "Och Heere! zekerlijk ik ben Uw knecht, ik ben Uw knecht, een zoon Uwer dienstmaagd, Gij hebt mijn banden losgemaakt", zegt de dichter van Ps. 116 vers 16 en ook Jesaja predikt, als hij deze overgave bedoelt: "Deze zal zeggen, ik ben des Heeren en die zal zich noemen met de naam van Jakob; en gene zal met zijn hand schrijven: Ik ben des Heeren en zich toenoemen met de naam van Israël." (44: 5.)
Wanneer wij nu de eigenschappen, die met deze toestemming gepaard gaan, beschouwen, dan zien wij die op treffende wijze geheel overeenstemmen met de waardigheid der overgift. Geen overijlende drift, geen overhaastend drijven bezielt zulk een zondaar, bij de gewichtige overgang in dit verbond, maar een welbedachte en rijpe overweging doet hem met besliste keuze en overgegevenheid zowel de eisen als de beloften er van aanvaarden. Geen dwang wordt op hem uitgeoefend, maar een volkomen vrijwillige overgave van zich zelf, doet hem tegelijk alle heilgoederen, eisen en beloften, aannemen. Zulk een zondaar toont ook geen krachtsvertoon, geen gewaande bekwaamheid of sierlijkheid van statuur, maar volslagen arm en naakt ten opzichte van zich zelf, ruilt hij deze naaktheid voor het kleed der gerechtigheid en zijn ledigheid en geestelijken honger voor het "Brood des Levens", hem van God verklaard en geschonken. Geen wantrouwen tegenover God kan hem bezielen; geen huichelachtige verberging van eigen plannen koestert hij in de ziel, maar in volkomen oprechtheid geeft hij zich over, hij doet afstand van zichzelf, maar kan zich dan ook de roermaal van Zondag 1, vr. 1 van de Heidelbergse Catechismus tot de zijne maken: "dat hij niet meer zichzelf, maar zijns getrouwen Zaligmakers, Jezus Christus, eigen is." Zo stemt de zondaar toe in de eisen en beloften van het verbond en ruimschoots openbaart hij de kennis en het gewicht van het ogenblik te beseffen, als hij, onbekwaam in zich zelf, alleen God de Auteur en Oorsprong van al het genoemde noemt, dat hem geschonken wordt.

En de gevolgen dezer toestemming? God en de zondaar worden op het nauwst verenigd en zelfs geeft God, zijn verbond tot in eeuwigheid handhavend, aan de bondeling het recht om steeds alles te eisen, wat tot het leven en de gelukzaligheid nodig is, "Aanschouw het verbond, want de duistere plaatsen des lande Zijnen vol woningen van geweld," zegt de Psalmdichter (Ps. 74: 20) en bij stelt een dergelijke eis, terwijl de

daaraanvolgende verzen ruimschoots doen zien, dat bovenstaand beweren niet te stout is uitgedrukt.
Verheven en zalig is het karakter der ontsloten verbondsgemeenschap, zodat daarvan nimmer de dieptegangen gepeild kunnen worden, want krachtig spreekt God de eed der eeuwige trouwbevestiging uit: (Ps. 89: 15):

"k Heb eens gezworen bij Mijn eigen heiligheid,
Zo Ik aan David lieg, zo hem Mijn Woord misleidt;
Zijn Zaad zal eeuwig zijn; zijn troon zal heerlijk pralen", enz.

Voor de bondeling is dit verbond dan ook de staf, waarop hij leunt bij de reis door 't tranendal. Welke ook de wegen zijn, die hij bewandelen moet, welke stromen hij ook moet doorwaden, toch altijd vindt hij reden te over om de woorden van Ps. 105: 5 tot de zijne te maken en met Luther te zeggen:

Want Gods Verbond houdt eeuwig stand,
Dat zal geen duimbreed wijken;
Beef Satan, beef, die ons geleidt,
Zal u de vlag doen strijken.
Delf vrouw en kind in 't graf,
Neem goed en bloed ons af;
Het geeft u geen gewin,
Wij gaan ten hemel in,
En erven koninkrijken.

Vraag: Wie is het Hoofd of de Middelaar van dit Verbond?

Antwoord: Reeds hebben wij in het vorig hoofdstuk uitvoerig de ellende beschouwd, waarin de mens gedompeld ligt en alleszins duidelijk menen wij daar verklaard te hebben de onmogelijkheid van 's schepsels zijde, om ooit zichzelf uit die chaos van ellende te verlossen, terwijl we tevens hebben gezien, dat datgene, wat noch het licht der natuur, noch de wet vermag, door God zelf is uitgewerkt door de Heilige Geest en door middel van het Evangelie van Christus en Zijn Borggerechtigheid.

Ter memorie een ogenblik terugblikkend naar het tijdstip van de val, zien wij daar de mens bevend vluchten voor God zijn Maker, maar in plaats dat hem Gods oordelen treffen, predikt Hij hem de weldaden van het Genadeverbond in de belofte van het vrouwenzaad, dat des duivels macht en Godonterend werk niet alleen zou bestrijden, maar ook zou verbreken. Steeds verder schreed de tijd voort, sinds het ogenblik dezer eerste Godsopenbaring (Gen. 3: 15), maar ook steeds werd dit vrouwenzaad met nadere bepalingen aangekondigd.
Weldra werd in algemenen zin Abrahams zaad aangewezen als de kring, waaruit de Messias ontspruiten zou. Gen. 12: 3: "In u (Abraham) zullen alle geslachten des aardrijks gezegend worden", maar slechts weinig tijds daarna werd deze aanwijzing nader herhaald en bevestigd in het woord, door Jakob tot Juda gesproken: "Juda! gij zijt het! u zullen Uw broeders loven; Uw hand zal zijn op de nek uwer vijanden; voor u zullen zich uws vaders zonen neerbuigen." Gen. 49: 8. Thans is het niet meer Abrahams zaad in algemenen zin, waaruit men de Messias weet te verwachten, maar het is nu bekend, dat Deze uit Juda voortspruiten zal.
Weer rolt de tijd steeds voort, maar met de loop des tijds zullen zich ook de steeds nauwer aanduidende aankondigingen herhalen. Eerst werd een patriarch aangewezen, daarna een stam, maar weldra wordt zelfs het geslacht genoemd, waaruit de Messias zal geboren worden. Het is Davids geslacht, want tot hem (David) klinkt het Goddelijk woord, door de mond van Nathan, de profeet: "Maar uw huis zal bestendig zijn en uw koninkrijk tot in eeuwigheid, voor uw aangezicht; Uw stoel zal vast zijn tot in eeuwigheid." 2 Sam. 7: 16, zodat op de Vraag: "Wie is de Middelaar?" werkelijk het antwoord niet twijfelachtig behoeft te zijn.

Deze vraag beantwoordende, kunnen wij werkelijk met 1 Tim. 2: 5 verklaren: "Want er is één God, er is ook één Middelaar Gods en der mensen, de mens Christus Jezus." Hij, de Heere Jezus Christus, is de middelaar van het Genadeverbond; Hij, die bovenal gekend moet worden, zullen wij ooit weer in harmonie en gemeenschap met het Godswezen worden hersteld. Hij ook is het, die de enige werkende en bewegende oorzaak is van alle gemeenschap tussen God en de zondaar en Hij, ten slotte, als Middelaar van verzoening en tussenspraak, is het Hoofd van het Verbond der genade.

't Is waar, in de oudere tijdperken hebben er meerdere personen geleefd, die als "middelaar" geboekstaafd staan, want ook Mozes, de man der Wet, wordt naar Galaten 3: 19 zulk een middelaar geheten en voorzeker heeft ook deze Mozes, als middelaar van tussenspraak, pleitende op het verbond der genade en het Hoofd daarvan, vele onheilen van Israëls natie afgewend, want menigmaal stond hij bij een dergelijk pleitgeding tussen de Heere en Zijn volk, wat wij dan ook in Deut. 5: 5 door hem zelf verhaald kunnen vinden. Toch ligt de erkenning voor de hand, dat deze middelaar, wilde hij ooit zijn pleitgeding verhoord zien, zijn gebed moest gronden op de volmaakte voldoening van de Middelaar van het Genadeverbond, die was en zijn zou een Middelaar van verzoening.
Mozes was zelf zondaar, maar de Heere Jezus Christus was heilig, onberispelijk, onzondig. Mozes was mens, zonder een Goddelijke natuur te bezitten, maar Christus was daarentegen God en mens, berekend om de oneindige toorn Gods te doordragen en een Godewaardig offer door Zijn heilig lichaam te presenteren voor de rechtvaardigen Rechter. Mozes, ten slotte, kon pleiten met gebeden en smekingen, maar Christus zou zelf zijn "tot een Rantsoen voor allen." 1 Tim. 2:6.

Vraag: Is Jezus Christus wel de ware Messias, wiens komst voorzegd was?

Antwoord: Er kan wel geen enkele bladzijde in het Oude Testament door ons gevonden worden, of zij spreekt van de Middelaar van het verbond der genade, omdat reeds van het tijdperk der moederbelofte af, elke prediking Christus en diens voldoening tent onderwerp had.
Alle voorzeggingen schenen door nevelen omsluierd te zijn, maar hoe meer men de volheid des tijds naderde, naar die mate ontrolden zich de berichten der verwachte Messiaskomst in helderheid voor oog en oor beide.
In het tijdperk voor de zondvloed, schaduwde menige gebeurtenis Christus komst en heerlijkheid af en niet alleen geschiedde dit in de moederbelofte, maar ook in de offerande van Abel, door het geloof in Hem. Zie Hebr. 11:4.
Henoch, de zevende van Adam, verkondigde reeds zijn komst ten oordeel (zie Judas 14, 15:) terwijl Noach door zijn gedrag en in Zijn Geest de gerechtigheid van Christus verlossing gepredikt heeft en door het geloof

de ark toebereid. 1 Petrus 3: 19-21. Na de zondvloed werden al deze beloften meer bijzonder en meer helder en vooral is dit het geval met de zegen, die God aan Abraham geeft. Gen. 22,: 17, 18, waarin gesproken wordt van, een zaad, dat zeer vermenigvuldigd zal worden en in welk zaad tevens alle volken der aarde gezegend zullen worden, hetwelk Paulus doet betuigen, dat met dat zaad de Christus bedoeld is, hetgeen blijkt uit Galaten 3: 16: "Nu zo zijn de beloftenissen tot Abraham en zijn zaad gesproken. Hij zegt niet: en de zaden, als van velen, maar als van één: en uwen Zade; hetwelk is Christus." Indien men nu slechts let op de door ons gecursiveerde, oorden, dan wordt Paulus bedoeling in verband met de belofte aan Abraham aanstonds duidelijk.
Maar er is meer. Jakob sprak (Gen. 49: 10) van de Messias als een Silo, een rustgever of vredemaker en dat ook Christus tegelijkertijd aan deze naam en deze daad beantwoordt, daarvan levert ons Paulus het bewijs in Eféze 2:: "Want Hij is onze vrede, die deze beiden één gemaakt heeft en de middelmuur des afscheidsels gebroken hebbende."
Op deze wijze ging dus de verkondiging der belofte voort, zodat zelfs ten tijde van David aan deze de belofte geschiedde, dat het zijn zaad zou zijn, dat eeuwig heersen zou. Wij lezen daaromtrent in Psalm 132: 11: "De Heere heeft David de waarheid gezworen, waarvan Hij niet wijken zal, zeggende: "Van de vrucht uws buiks zal ik op Uw troon zetten", terwijl hiervan weer de vervulling geconstateerd wordt in Rom. 1: 3, waar Paulus, over Christus, Gods Zoon, sprekende, zegt: "Van zijn Zoon, die geworden is uit het zaad van David, naar het vlees." Elk Oud-Testamentisch geslacht bezat de heerlijkheid der Messiaanse beloften, die alle vervuld zijn geworden; maar als bewijs, dat Jezus Christus de ware Messias is, willen wij hier nog slechts wijzen, niet alleen op de beloften, maar ook op zoveel voorzeggingen betreffende de Messias of diens komst, die alle eveneens vervuld zijn. Christus zou nl. komen wanneer Israëls burgerstaat in verval verkeerde en de kerke Gods op aarde als in een mantel van duisternis was gehuld. Over het verval van dien Oud-Testamentische kerkstaat en van het volk des Heeren sprekende, zei Jesaja reeds (hoofdst. 59: 12-15): "Want onze overtredingen zijn vele voor U en onze zonden getuigen tegen ons, want onze overtredingen zijn bij ons en onze ongerechtigheden kennen wij," en verder zegt Jesaja: "Daarom is het recht achterwaarts geweken en de gerechtigheid staat van verre; want de waarheid struikelt op de straat en wat

recht is kan er niet, ingaan", enz., maar wanneer hij dan de komst van de Messias beschrijft, dan zegt hij in vers 20: "En er zal een. Verlosser tot Sion komen, namelijk voor hen, die zich bekeren van de overtreding in Jacob, zegt de Heere."
Wanneer wij nu, in verband met bovenstaande profetie, de toestand der kerk beschouwen op het tijdstip van de volheid des tijds, behoeven wij dan nog te vragen, hoe de kerk er in die dagen uitzag? De tempel was een huis van koophandel geworden. (Joh. 2:14-16) en de burgerstaat Israëls was geheel in verval, voornamelijk door het ontstaan van allerlei geloofstwisten. Heftig bekampte een huichelachtig Farizeïsme een Godverloochenend Sadduceïsme en lijnrecht kantte, zich een dweepziek Esseïsme tegen een wel staatkundig, maar weinig godsdienstig Herodianisme en juist dan, wanneer de strijd tussen deze partijen het heftigst is ontbrand, verschijnt de Messias, als de gezondene des Vaders, om de geuite profetie tot waarheid te maken.

Ten tweede. Christus zou komen als de tweede tempel nog stond, want van dien tempel sprekende had de Heere door de mond van Haggaï gezegd: "De heerlijkheid van dit laatste huis zal groter worden dan van het eerste, zegt de. Heere der heirscharen, en in deze plaats zal Ik vrede geven, spreekt de Heere der heirscharen." Haggaï 2: 10.
In aansluiting hiermee leert ons de geschiedenis, dat bij Christus komst in de volheid des tijds, deze tempel nog stond en in vollen uiterlijke bloeistaat verkeerde. Eerst in het jaar 70 werd de tempel door de Romeinen verwoest.

Ten derde. Christus zou komen in de tijd van de vierde monarchie, als Rome over bijna de gehele toenmalig bekende wereld de heersersstaf voerde, want Daniël had gezegd, na eerst over deze vierde monarchie gesproken te hebben, Hoofdstuk 2: 40: "Maar in de dagen van die koningen zal de God des hemels een koninkrijk verwekken, dat in der eeuwigheid niet verstoord zal worden", enz. (Dan, 2: 44.) Ook hier is de vervulling geheel evenredig aan de profetie.
Want in de dagen van Augustus, de eersten keizer der Romeinen, toen deze een gebod had uitgevaardigd, dat de gehele wereld beschreven zonde worden, werd tevens de profetie vervuld, eenmaal verkondigd door Micha 5: 1.: "En gij, Bethlehem Efrata, zijt gij klein om te wezen

onder de duizenden van Juda? Uit u zal Mij voortkomen, die een heerser zal zijn in Israël, wiens uitgangen zijn vanouds, van de dagen der eeuwigheid."

Ten vierde. In de dagen, wanneer door de komst van de Messias de profetieën vervuld zouden worden, dan zou tevens - eveneens volgens de profetie -- Davids geslacht verarmd en verachterd zijn, "Want", zo zei Jesaja 11: 1 reeds: "Er zal een rijsje voortkomen uit de afgehouwen tronk van Isaï en een scheut uit zijn wortelen zal vrucht voortbrengen," en waarlijk, wanneer wij dan Nieuwe-Testamentisch in Matth. 13: 55 de Joden horen vragen: "Is deze niet de zoon des timmermans? En is zijn moeder niet genaamd Maria en zijn broeders Jakobus, Joses, Simon en Judas?" dan zien wij ook deze profetie alleszins bewaarheid.

Ten vijfde. De Messias zon komen, wanneer, naar de profetie van Daniël 9: 24-27, de zeventig weken ten einde liepen. Uit de loop der geschiedenis zowel als uit de verdere uitspraak der profetie blijkt duidelijk, dat met deze 70 "weken", geen gewone weken, maar jaar-weken bedoeld zijn, dat wil zeggen: de dagen dezer weken moeten als jaren begrepen worden, zodat de profetie een tijdvak aangeeft van 70 X 7 jaren of 490 jaren. Deze 490 jaren werden geacht een aanvang te nemen ten tijde toen aan Jozua, en Zerubbabel door Kores, de Perzisch vorst, de last gegeven werd om stad en tempel te herbouwen. Met dien herbouw des tempels verliepen, evenals Daniël geprofeteerd had, 7 weken of 49 jaren.
Van de tijd der voltooiing des tweeden tempels tot aan het optreden van Johannes de Doper verliepen 434 jaren of 62 jaarweken, hetwelk precies overeenkomt niet het getal door Daniël genoemd (in vers 25) en waarvan hij zegt: "Weet dan en versta, van de uitgang des woords om te doen wederkeren en om Jeruzalem te bouwen tot op Messias, de Vorst, Zijn zeven weken en Twee en zestig weken: de straten en de grachten zullen wederom gebouwd worden, maar in benauwdheid der tijden."
En werkelijk, deze tijden waren benauwd. Nog één week, dus 7 jaren, zouden moeten verlopen, eer de Messias kwam en van deze week of 7 jaren melding makende, verdeelt Daniël haar in twee helften, elk van drie en een halfjaar. In het begin dezer week werd Johannes de Doper

geboren en als zij ter helfte verstreken was, dus na drie en een half jaar, zou, volgens Daniël 9: 27, de Messias "velen het verbond versterken en het slachtoffer en het spijsoffer doen ophouden," of, met andere woorden: de Messias zou dan door Zijn dood een volkomen en genoegdoenende offerande brengen, zodat dus ook hier reeds met onmiskenbare juistheid voorspeld wordt, dat tussen de geboorte van Johannes de Doper en die van de Messias een tijdruimte van drie en een half jaar verlopen zoude.

Waar zouden wij intussen eindigen, indien wij alle getuigenissen wensten aan te voeren, die het bewijs leveren, dat de Messias de ware van God beloofde Middelaar was? Aan alle profetieën en van Hem geuite voorzeggingen heeft Hij volkomen beantwoord: Hij is, ten eerste, gesproten uit de stam van Juda en bijzonder uit het geslacht van David, gelijk in Jeremia 23: 5 voorzegd was. Hij is geboren uit een maagd, gelijk Jos. 7: 14 voorspelde en Hij aanschouwde het levenslicht te Bethlehem, evenals Micha 5: 1 had geprofeteerd. Jesaja 9: 1 verkondigde, dat het heidens Galiléa zich in zijn licht verblijden zoude; Zach. 9:9 9 deelde reeds mede, dat Hij statig zijn intocht binnen Jeruzalem zou houden, rijdende op een ezel en op een veulen, een jong der ezelinnen, en waar al deze profetieën letterlijk en rechtstreeks vervuld zijn, daar is het bijna overbodig nog te vermelden, dat ook Jesaja 53: 5 en zoveel andere teksten, die zijn lijden en kruisdood tot in alle onderdeden profeteren, mettertijd volkomen bewaarheid zijn geworden en dus nu volkomen recht geven tot de conclusie, dat Christus reeds de pit en het merg der Oud- Testamentische Schriften uitmaakte.

Talrijke bijzondere personen en gebeurtenissen schaduwden de Messias af en niet moeilijk valt het in David, in Salomo, in Jona en zoveel anderen een dergelijk type te onderkennen.

Abrahams offerande van Izak en de verhoging van de slang in de woestijn, het zijn beide gebeurtenissen, die Christus in zijn komst, weg en werk afschaduwen, zodat elke bladzijde van het nieuw Testament een "Amen" zegt op die van het Oude. Datgene, wat in het Oude Testament als belofte gepredikt wordt, wordt in het nieuw Testament als voldongen gift verkondigd, zodat wij, ten slotte, zeer zeker welgelukzalig mogen heten de mens, die deze Middelaar leert kennen in de heerlijkheid Zijner Namen, in de waardigheid Zijner ambten, in de onderscheiding

Zijner naturen, in het verschil Zijner staten en bovenal ook in het schenken zijner weldaden.

A. VAN CHRISTUS NATUREN

Vraag: Welk een Persoon is de Middelaar en Verlosser van het Genadeverbond?

Antwoord: De ware Middelaar of Messias, in wie en aan, wie alle profetieën en beloften vervuld werden, is Jezus, geboren te Bethlehem uit de maagd Maria, uit het geslacht en den zade Davids. Hij is het vlees geworden Woord, waarin alle beloften, zoveel als daar zijn, Ja en Amen zouden wezen en bovendien is Hij God en mens in één Persoon, "want in Hem woont alle volheid der Godheid lichamelijk." Col. 2: 9.
Geen enkel schepsel, hetzij engel of mens, vermocht voor anderen in de bres te treden, hun schuld te betalen of de, Goddelijke Wet genoegdoening te geven, maar de verwerving der eeuwige zaligheid en de toepassing daarvan, kon alleenlijk volbracht worden door Christus, de gegenereerde des Vaders, naar Diens vrijmachtig en eeuwig welbehagen, waaromtrent wij in Hoofdstuk IV enige meer uitgebreide beschouwingen hebben neergeschreven. De Wetgever was eeuwig, de overtreding kon niet anders dan met een eeuwige straf bezoldigd worden, zodat ook Hij, die zich tot wegneming dezer straf presenteerde, een alleszins even eeuwig Wezen moest zijn. Het offer moest waardij hebben, waar tevens de. Offeraar de macht moest bezitten, om te kunnen triomferen over die vijanden, tegenover welke het schepsel machteloos staat n.l. Zonde; dood en duivel, zodat ook alleen Hij, als God en mens, verlossing aanbrengende, het voorwerp der aanbidding zou kunnen zijn van hen, die door Hem waren vrij gemaakt, en - om met Filippensen 2:10 te spreken - "opdat in de Naam van Jezus zich zou buigen alle knie dergenen, die in den hemel en die op de aarde en die onder de aarde zijn."

Christus is dus niet het Wezen Gods, dat in de menselijke natuur verschenen is, maar Hij is een Goddelijk Persoon, de Zoon, de gegenereerde des Vaders, die, naar Galaten 4:4 geworden is uit een vrouw en geworden is onder de Wet, in welk tekstvers de bemerking voorafgaat, die ons beweren bevestigt: "Maar wanneer de volheid des tijds gekomen is heeft God zijn Zoon uitgezonden." Trouwens wij vinden, in de Heilige

Schrift bewijzen te over, waaruit blijkt, dat de Godheid van Christus noodzakelijk geopenbaard moest worden. Jesaja getuigde in hoofdst. 9: 5: "Want een kind is ons geboren, een zoon is ons gegeven en de heerschappij is op zijn schouder en men noemt Zijn Naam: "Wonderlijk, Raad, Sterke God, Vader der eeuwigheid, Vredevorst", zodat dit tekstvers, gevoegd bij de woorden van Micha 5:1, welke de komst aanzeggen van Hem "wiens dagen zijn van ouds" en "die een Heerser zal zijn in Israël", genoegzaam reden geeft om Christus Godheid te constateren.
"Zie het Lam Gods, dat de zonde der wereld wegneemt!" zo getuigde Nieuwe-Testamentisch een Johannes de Doper. "Voorwaar, voorwaar zeg ik u: eer Abraham was, ben Ik", zei Christus zelve (Joh. 8: 58) en het was God de Vader, die bij de Doop Zijns Zoons en bij de verheerlijking op de berg in gelijken zin deze waarheid verkondigde, o.m. in deze woorden: "*Deze is Mijn geliefde Zoon, in welken Ik Mijn welbehagen heb. Hoort Hem!"*
De Evangelisten en de Apostelen prediken herhaalde malen in Evangelie en in Zendbrief de onomstotelijke waarheid der Godheid van Christus en de heerlijkheid zijner openbaring. Ook de Heilige Geest, als "de Geest der waarheid", die het volk Gods "in alle waarheid leiden zou", kwam de Christus verheerlijken en Diens Godheid verkondigen, want Christus zei vin de Heilige Geest: "Die zal Mij verheerlijken, want Hij zal het uit het mijn nemen en zal het u verkondigen." Joh. 16: 14 en vervolgens.
In de volgende vraag zullen wij uitvoeriger bezien, waarom de Middelaar noodzakelijk God moest zijn.

Vraag: Waarom moest de Middelaar waarachtig God zijn?

Antwoord: Deze Middelaar, God en mens zijnde, moest waarachtig God zijn, om daardoor de menselijke natuur bij de door Christus te volbrengen arbeid tot genoegdoening van Gods rechtvaardigheid beschouwen, dan treedt de noodzakelijkheid der mensheid Van Christus aanstonds in het licht. De Middelaar moest kannen lijden en sterven. De rechtvaardigheid Gods eiste, dat de menselijke natuur, die gezondigd had, ook voor de zonde zou betalen en ofschoon nu Christus naam in waarheid getuigen kon: "Wie overtuigt Mij van ziende?" werd Hem desniettemin de zonde toegerekend.

Hij had op zich genomen aan de eis des rechts te voldoen en voor Zijn volk te betalen en zou nu de genoegdoening Van Christus voldoende zijn, dan moest Hij ook in dezelfde natuur lijden als die, welke de mens bezat, want deze had gezondigd. Dat Christus werkelijk deze natuur heeft bezeten, blijkt wel uit Hebr. 2:11, waar de Apostel zegt: Want en Hij, die heiligt en zij, die geheiligd worden, zijn allen uit een; om welke oorzaak Hij zich niet schaamt hen broeders te noemen." Door de overtreding des mensen waren de dood en het sterfelijke in de wereld gekomen, dus ook om te kunnen lijden en sterven moest Christus mens zijn, waarvan de apostel dan weer zegt in Hebr. 2: 14: "Overmits dan de kinderen des vleses en bloeds deelachtig zijn, zo is hij ook desgelijks derzelve deelachtig geworden, opdat Hij door de dood te niet zou doen dengene, die het geweld des doods had, dat is, de duivel" enz.
Christus moest voor ons, onder de gehoorzaamheid der Wet, de Vervuiler worden van die heilige uitdrukking van Gods wil, welke van de mens eiste: God lief te hebben bovenal en zijn naaste als zichzelf hetgeen dan ook door de mens volvoerd moest worden. Het is juist deze gehoorzaamheid en wetsvervulling, welke Paulus in Gal. 4: 4 van Christus doet zeggen, dat God in de volheid des tijds zijn Zoon uitgezonden heeft, geworden uit een vrouw, geworden onder de wet.
In vers 5 vervolgt Paulus: "Opdat Hij degenen, die onder de Wet waren, verlossen zou en opdat wij de aanneming tot kinderen verkrijgen zouden." In Hebr. 2:17 zegt daarna weer dezelfde apostel met betrekking tot de mensheid van Christus, dat Hij de broederen in alles gelijk moest worden "opdat Hij een barmhartig en getrouw Hogepriester zou zijn, in de dingen die bij God te doen waren, om de zonden des volks te verzoenen." En werkelijk, Christus was de Priester om bij het doordragen van de ontzaglijke toorn Gods te ondersteunen, en in de tweede plaats, om aan Zijn Borgverdienste een eeuwige waardij toe te kennen.
Een prachtige schakel, waarin de noodzakelijkheid dezer Goddelijke, natuur geleeraard wordt, is neergelegd in de drie eerste verzen van Jesaja 63.
Als Borg en Hoofd der kerk moest Christus van niemand afhankelijk zijn, maar zich zelf als een vrijmachtige en vrijwillige Borg kannen presenteren aan de Auteur van het verbond, dat zijn tussenkomst nodig had. "En zijn Heerlijke zal uit Hem zijn en zijn Heerser uit het midden van Rem voortkomen en Ik zal Hem doen naderen en hij zal tot Mij genaken:

want wie is Hij, die met zijn hart Borg worde, om tot Mij te genaken? spreekt de Heere." Aldus spreekt God in Jeremia 30: 21 en de daaraan verbonden vraag zou alleen beantwoord kunnen worden door zulk een Middelaar, die niet alleen waarachtig mens, maar ook tevens waarachtig God was. Geen schepsel zou ooit de oneindige toorn Gods kunnen doordragen, "Want wie zal voor de hittigheid zijns toorns bestaan?" (Nahum 1: 6). Zelfs als deze Middelaar de toorn Gods doordraagt en Zijn mensheid onder de last daarvan gebukt gaat, dan nog triomfeert zijn Goddelijke macht onder dit gewicht. (Zie Jes. 63: 5.)
Maar er is meer. De zaligheid, hoewel door Christus verworven, moest ook worden toegepast aan het hart der uitverkorenen, en deze moesten op hun beurt weer geregeerd, bewaard en, geleid worden, waartoe toch alleen een almachtig Hoofd, als deze Goddelijke Middelaar, bekwaam is.
Hij moest God zijn, opdat allen, welke door Hem gezaligd. Zouden worden, ook in Hem, als Goddelijk Persoon, zouden kunnen eindigen. Hij moest zijn de Rotssteen, de Toevlucht, de Bruidegom, de Man, en geen schepsel zou zich ooit zulke hoedanigheden zien toegekend, dan alleen Bij, die waarachtig God is, naar Diens eigen getuigenis, vervat in Jesaja 42: "Ik, de Heere, heb u geroepen in gerechtigheid en Ik zal u bij Uw hand grijpen; en Ik zal u behoeden; en Ik zal u geven tot een verbond des volks, tot een licht der Heidenen.

Vraag: Waarom moest de Middelaar ook waarachtig mens zijn?

Antwoord: Wanneer wij de aard en het karakter van die de offerande zou brengen in het heilige der heiligen voor God de Vader en deze offerande was, naar Psalm 40: 8, 9, zijn heilige menselijke natuur. Hij moest mens zijn, opdat de ware zaligheid, bij Testament aan de uitverkorenen beschikt, eerst na de dood des Testamentmakers aan hen zou worden bekrachtigd, hetwelk Wij bevestigd vinden in de volgende woorden van Hebr. 9: 16, 17: "Want waar een testament is, daar is het noodzaak, dat de dood des testament- makers tussen kome. Want een testament is vast in de doden, dewijl het nog geen kracht heeft, wanneer de testamentmaker leeft."
Christus moest mens zijn, waar Hij als Middelaar tot een heilig en rechtvaardig God moest naderen en daar deze weg was gesloten voor alles wat in Adam gevallen was, zo kon deze weg tot God alleen door Chris-

tus, door middel ener rechtvaardige gehoorzaamheid (1 Petrus 3: 18) geopend worden.

Vraag: Zijn de Godheid en de mensheid in Christus twee personen?

Antwoord: Deze zijn niet twee personen, maar twee naturen, die echter in Christus verenigd zijn tot een eenheid des Persoons. Hoe die vereniging of eenheid plaats heeft of bestaat, is en blijft voor ons een mysterie, een verborgenheid, maar bijzonder veel zijn de uitlatingen der Heilige Schrift, die de waarheid ervan bevestigen. In zeer verheven stijl spreekt daarover Joh. 1: 14: "En het Woord is vlees geworden en heeft onder ons gewoond (en wij hebben zijn heerlijkheid aanschouwd, een heerlijkheid als des Eniggeborenen van de Vader) vol van genade en waarheid." Coloss. 2: 9 zegt: "Want in Hem woont al de volheid der Godheid lichamelijk" en 1 Tim. 3: 16 zegt, ten slotte, zeer duidelijk, deze beide naturen als in een enkele beschrijving samenvattende: "En buiten allen twijfel, de verborgenheid der Godzaligheid, is groot: God is geopenbaard in het vlees, is gerechtvaardigd in de Geest, is gezien van de engelen, is gepredikt onder de heidenen, is geloofd in de wereld, is opgenomen in heerlijkheid. Trots al deze teksten blijft dit mysterie groot en zullen wij daarvan de oorzaak noemen, dan lijdt het geen twijfel of deze verborgenheid dankt haar mystieke eigenschap aan de omstandigheid, dat de eenheid der beide naturen in Christus een gewrocht is uit een oneindig God, die nimmer door een eindig schepsel begrepen kan worden, want zegt ook 1 Petrus: 12 niet onomwonden, dat ook zelfs de engelen begerig zijn om in te zien in de Goddelijke dingen?

Ook blijft het zeker, dat waar de mysteriën der heidenen verborgenheden der goddeloosheid zijn, het Evangelie van Christus menswording een leer is naar de Godzaligheid. Door de aanneming der menselijke natuur had bovengenoemde vereniging in Christus plaats en het is Paulus, die ons daaromtrent in Filippensen 2: 7 leraart: "Maar (Christus) .heeft zichzelf vernietigd, de gestaltenis eens dienstknechts aangenomen hebbende en is de mensen gelijk geworden."

Hieruit leide men niet af, dat Christus een menselijke persoon aannam, maar alleen de menselijke natuur. Hij was en bleef een Goddelijk Persoon, die volgens het hiervoor geciteerde tekstvers de menselijke natuur aannam en deze aanneming geschiedde niet zó, dat wij zouden

mogen verklaren, dat er twee Zonen Gods zijn, of twee Personen, maar de twee naturen zijn in een enig Persoon verenigd.
Deze vereniging van naturen, wij herhalen het, is een verborgenheid, waarvan de juiste omschrijving door alle menselijke wetenschap steeds tevergeefs zal werden gezocht, maar niettemin is deze vereniging volmaakt en zó volkomen, dat er niets aan ontbreekt. Niet een enkele eigenschap van een dezer naturen vermengde zich met een of meer eigenschappen van de andere, maar zij behielden beide haar eigenschappen. De Goddelijke natuur bleef ongeschapen, onveranderlijk, onmededeelbaar aan enig schepsel, zonder begin van tijd en zonder einde des levens, want als verdediging voor dit laatste behoeven wij slechts Hebreeën 7: 3 neer te schrijven, waar van Melchizédek, "koning van Salem en Priester des Allerhoogsten Gods", gezegd wordt: "Zonder vader, zonder moeder, zonder geslachtsrekening, noch beginsel der dagen, noch einde des levens hebbende, maar de Zoon van God gelijk geworden zijnde, blijft hij een priester in eeuwigheid." Ook hier behoeft men slechts op de cursief gedrukte woorden te letten, om aanstonds in verband met het daaraan voorafgaande, de waarheid van ons beweren bevestigd te zien.
Bij dit alles behield Christus menselijke natuur ook haar waarin Christus geboorte te Bethlehem wordt aangezegd; een einde van tijd, volgens Joh. 19: 30: "Toen Jezus dan de edik genomen had, zei Hij: Het is volbracht] En het hoofd buigende gaf Hij de geest"; een toenemen van grootte, volgens Lukas 2: 52: "En Jezus nam toe in wijsheid en in grootte, enz. En bovendien kende deze menselijke natuur ten slotte nog een toenemen in macht, naar Matth. 26: 39; een veranderen van plaats, naar Joh. 16: 28 en een toenemen in gaven, eveneens naar Lukas 2: 52.
Het was trouwens noodzakelijk, dat de eigenschappen dezer beide naturen. niet met elkander vermengd werden, want iedere natuur verrichtte een afzonderlijke werking. De menselijke moest en kon lijden, de Goddelijke ondersteunde haar, enz. In de loop der tijden hebben velen getracht dit mysterie te doorgronden, maar wanneer dan het verstand bij al deze pogingen schipbreuk leed, werd maar al te vaak dit leerstuk niet alleen verloochend, maar ook heftig bestreden. Toch vormt dit leerstuk een der hechtste grondzuilen van Gods Kerk. Zelfs het ganse werk der zaligheid, naar de oorkonde der Heilige Schriften, is op deze leer "der vereniging" gegrond.

De persoonlijke eenheid des Verlossers is van zulk een gewicht, dat Jezus leer, leven en dood, ja, zelfs het welbehagen van het oneindige Godswezen en de ganse verwachting der zaligheid van Gods kerk, rust en steun vindt op de onwrikbare en onontbeerlijke gronden dezer leer.
Osiander getuigde eenmaal, dat de Middelaar niet dan een Goddelijke natuur kon bezitten en Stancarus beleed, daarin door de Roomsen nagevolgd, dat Hij alleen een menselijke natuur bezat, maar indien wij de lijn van Gods Woord zelve volgen, dan kan niet anders getuigd worden, dan dat èn de Goddelijke èn de menselijke natuur verenigd waren tot een onbetwistbare eenheid des Persoons in de Middelaar Christus Jezus.
Wanneer wij later het werk en de meerdere openbaring des Verlossers uitvoeriger zullen beschrijven, dan zal tevens te beter blijken de waarheid der leerstelling, dat geen der beide naturen zich aan .de andere mededeelde, maar dat elke natuur eigen aard, werking en eigenschappen behield.
Het mysterie in deze zaad; is groot en daarom onbevattelijk voor een kortzichtig en eng begrensd verstand, maar niettemin zal dat geloof, hetwelk door de Heilige Geest in de harten der kinderen Gods gewrocht wordt, deze Middelaar omhelzen; als zijnde waarachtig God en Mens en de verdienende, werkende en bewegende oorzaak van hun geestelijk leven.

AFDELING 11: Des Verlossers namen en ambten

En zie, gij zult bevrucht worden en een Zoon baren en gij zult Zijn Naam heten: Jezus.

Lukas 1:3

Wij hebben gevonden de Messias, hetwelk is, overgezet zijnde: de Christus.

Johannes 1:42

Vraag: Welke eigennamen worden algemeen dan de Zoon Gods gegeven?

Antwoord: Onder de vele en velerlei Namen in de Heilige Schrift aan de Zoon Gods gegeven, bekleedt een tweetal de voornaamste plaats. De eerste naam, welke door de engel Gabriël genoemd werd, toen hij Maria de geboorte van de Messias aankondigde, is Jezus en de tweede, als ambtsnaam gebezigd, is Christus.

De eerste naam, Jezus, is een Hebreeuwse en afgeleid van het woord Jehoschua of Jozua, hetwelk betekent: "De Heere zal behouden."

Wanneer wij in verband met deze naam de geschiedenis van Israëls volk raadplegen, dan vinden wij aanstonds aangegeven, dat aan Jozua, de zoon van Nun, Zijn Naam op Goddelijk bevel werd toegekend.

En terecht. De voltooiïng der taak, die Mozes niet ten einde mocht brengen, werd aan Jozua gegund. Hij leidde Israël binnen de grenspalen van het beloofde erfland en werd door dit feit een treffend type van Jezus, de doorluchtige en eeuwige Zoon Gods. De naam Jozua betekent: *de Heere zal behouden*, maar bevat metterdaad een duidelijke overeenkomst mot de naam Jezus, welke Zaligmaker betekent. Deze vertaling werd reeds aanstonds door de engel, van wiep wij hierboven spraken, gegeven, want, zo zei hij, Hij (Jezus) zal Zijn volk zalig maken van hun zonden."

Zaligmaken! ziedaar dus het werk van deze doorluchtige Persoon, die als een gift des Vaders is geworden uit een vrouw, geworden onder de Wet. (Gelaten 4:4).

Zaligmaken! Iemand te verlossen van het hoogste kwaad en te brengen tot het hoogste goed, dat zou de arbeid zijn, dien Jezus op grond van het welbehagen des Vaders, volbrengen zou. Zaligmaken zou Hij Zijn volk door zijn verdienste en de dadelijke toepassing daarvan. De eeuwige klove tussen God en de mens gescheurd, zou door Hem in een dadelijke gehoorzaamheid aan Gods wet, overbrugd worden; want door gehoorzaamheid zou Hij Gods wetten volbrengen, en door zijn lijden en sterven zou Hij tevens de straf door- dragen, waarmede de overtreder was bedreigd.
Wanneer eenmaal door Goddelijke arbeid die weg der verzoening ontsloten zou zijn, dan zouden ook zeker de weldaden dezer verdienste worden toegepast, gelijk wij later breedvoeriger hopen te beschrijven. Zeker is t, dat er geen andere naam onder- de hemel gegeven is, door welken wij zalig kunnen worden, dan juist deze, n.l. Jezus, de naam des Zaligmakers, die, uit het geslacht Davids, naar Zijn mensheid is geboren uit de maagd Maria.

Vraag: Wat betekent de naam Christus?

Antwoord: De naam Christus, in het Grieks geschreven, luidt in het Hebreeuws: Messias, d.i. Gezalfde, onder welken naam het Israëlitische volk de beloofden Verlosser verwachtte, hetgeen duidelijk blijkt uit de woorden, die Andreas zijn broeder Simon toevoegde: Wij hebben gevonden de Messias, hetwelk is, overgezet zijnde: de Christus."
Gezalfde dus! ziedaar de ambts- en erenaam van Jezus. De naam Jezus, reeds door de Engel aangekondigd, zag in betekenis op het werk, dat door Zijn menselijke natuur volbracht zou worden, maar de naam Christus: Gezalfde, doet ons terugzien naar dat tijdstip der eeuwigheid, waarin Hij door de Vader werd genoemd; want de zalving van Christus is van eeuwigheid en bewerkte zijn verordinering en bekwaammaking tot het Middelaarsambt. Verordineerd werd Hij van eeuwigheid; bekwaam gemaakt in de tijd; verordineerd werd Hij naar zijn Godheid, en mensheid beide, maar bekwaam gemaakt werd Hij naar Zijn mensheid alleen, aangezien er in een Goddelijke natuur van geen bekwaammaking spraak kan zijn. Het was juist deze Goddelijke zalving, welke Hem verordineerde tot Profeet, tot Priester en tot Koning, de drie ambtelijke bedieningen, die voor Hem noodzakelijk waren, enerzijds tot het volbren-

gen van het Goddelijk welbehagen, anderzijds tot het zaligmaken van Zijn volk.
Talrijke Oud-Testamentische zalvingen, aan onderscheidene personen geschied. typeerden de zalving van Christus. Aaron werd gezalfd tot Hogepriester (Lev. 8: 12) en David en Salomo werden gezalfd bij hun inhuldiging in de ambten, waartoe zij geroepen waren.
Wanneer dergelijke personen gezalfd werden, stortte God hun bekwaamheid in, waarop aanstonds deze heilige roeping zich niet alleen aan hun personen verklaarde, maar ook in hun werken kenbaar werd. God veranderde door zulk een zalving het hart van Saul in een koningshart.
En daarom werd Christus als van eeuwigheid door zijn zalving verordineerd en bekwaam gemaakt, bevestigd in de ure, toen Hij door Johannes de Doper werd gedoopt in de Jordaan, want daar luidde het Goddelijk woord over Hem: "Gij zijt mijn geliefde Zoon, in denwelken Ik Mijn welbehagen heb." (Markus 1: 11.)
Bevestigd als Middelaar werd Christus ook in de morgen der opstanding, toen de ketenen des doods door Hem verbroken waren; en in niet mindere mate op de dag van het Pinksterfeest, toen, naar Christus woord, de Heilige Geest werd uitgestort over Zijn jongeren.
Wijsheid, macht en heiligheid zouden zich door deze zalving in Hem ontwikkelen en openbaar worden voor het volk in zijn leer en wonderwerken beide, want Hij, die uit Maria vlees en bloed had aangenomen, kende geen zonde, noch door erfsmet, noch door dadelijke uitvoering (Lukas 1: 35), zodat dus Christus door zijn zalving verordineerd werd en bekwaam gemaakt tot het Middelaarswerk. Gezalfd door de Vader met de Heilige Geest, kon Hij de ambtelijke bedieningen verrichten, waartoe Hij was geroepen en waartoe Hij zich had overgegeven.
Alleen door deze zalving als Profeet, als Priester en als Koning van zijn duurgekocht volk, kon zijn arbeid Gode welbehaaglijk zijn en zijn Sion tot een eeuwige vrijmaking verstrekken.

Vraag. Waren die ambten in Christus noodzakelijk?

Antwoord: Het zal wol geen betoog behoeven, dat Christus, wilde Hij een volkomen Zaligmaker zijn, de door Hem verworven zaligheid als Profeet moest verkondigen, als Hogepriester door zijn offerande verwerven en als Koning mededelen aan hen, die in de duisternis en

de schaduwen des doods gebonden zaten. Deze ambten, ten opzichte van de Middelaar reeds noodzakelijk waren dit niet minder ten opzichte van de mens.
Door de bondsbreuk in Edens hof werd de mens van alle geestelijk verstand beroofd en nimmer zouden wij iets hebben kunnen begrijpen van de geheimen der zaligheid, uit Goddelijk welbehagen voortgevloeid, tenzij Christus als Profeet onze onwetendheid verlichtte en ons bekend maakte met de door Hem ontsloten weg ter zaligheid. Indien Christus nu deze weg al predikte als Profeet maar als Hogepriester geen verzoening had aangebracht, dan nog was het een absolute onmogelijkheid voor de mens, om ooit dien weg te betreden.
Indien nu, in het andere geval, Christus wel Profeet en wel. Hogepriester, maar geen Koning was, dan nog zouden wij, geboeid in de kluisters der zonde en in de kerker des doods, gebogen onder de tirannie des duivels, geen gebruik kunnen maken van het aanbod der prediking, noch profiteren van de verzoening door Christus gewrocht, want dit kon alleen geschieden, indien Hij als Koning over al zijn vijanden zegevierde en ons uit de dienstbaarheid der zonde door zijn Koninklijke verdienste verloste. Gelukkig daarom zijn wij, te kunnen en te mogen zeggen, dat de ambtelijke zalving van Christus niet alleen beantwoordt aan de heerlijkheid zijner eigen bediening, maar ook en niet in mindere mate aan de grootheid onzer behoeften, want een volkomen Middelaar is onze Heere Jezus Christus "een middelaar Gods en der mensen." (1 Tim. 2: 5).

CHRISTUS PROFETISCH AMBT.

Vraag: Werd Christus reeds als Profeet in het Oude Testament beloofd?

Antwoord: De komst van Christus als Profeet kunnen wij op vele bladzijden van het Oude Testament voorzegd of door gebeurtenissen afgeschaduwd vinden. De krachtigste dezer voorzeggingen is zeker wel die, welke door Mozes werd opgetekend in Deuteronomium 18: 15 en die luidt als volgt: "Een Profeet, uit het midden van u, uit Uw broederen, als mij, zal u de Heere uw God verwekken, naar Hem zult gij horen."
Velerlei gedachten zijn reeds naar aanleiding, dezer woorden geuit, waarbij wij echter niet zullen stilstaan. Sommigen meenden, dat deze

voorzegging op Jozua doelde, anderen, dat hiermee de ganse rij der profeten, die na Mozes opstond, bedoeld werd, maar alleszins duidelijk achten wij het, dat Mozes geen dezer personen op het oog had, toen hij deze woorden neerschreef. Hij spreekt hier van één Profeet, en wel zulk een, die evenals Mozes in de nauwste harmonie met God stond. Van Daniël werd wel in later tijden gezegd: "Gij zeer gewenste man" en aan Jeremia en Ezechiël werd het gegeven de diepste geheimen der toekomst te verklaren, maar toch, hoeveel hun ook werd medegedeeld, zij konden Mozes; de knecht des Heeren, nimmer evenaren, want zelfs Gods woord getuigt, sprekende van het tijdperk na Mozes dood: "En er stond geen profeet meer op in Israël gelijk Mozes, dien de Heere gekend had van aangezicht tot aangezicht", (Deut. 34: 10 en vervolgens.) Wanneer wij nu zó de grootheid van Mozes, wat betreft zijn profetische bediening, verklaard vinden, dan lijdt het geen twijfel, of de door hem geuite voorzegging: "Een profeet als mij" enz., bedoelde alleen de beloofden Messias.

Tijdens zijn omwandeling op aarde verklaarde Christus tegenover Joden, die zich beriepen discipelen van Mozes te zijn: "Want indien gij Mozes geloofde, zo zoudt gij Mij geloven: want hij heeft van Mij geschreven", Joh. 5: 46, terwijl Petrus in Hand. 3: 22 dezelfde woorden van Mozes weer noemt, ze alle op Christus toepassende. Overigens, wie zal kunnen ontkennen, dat de door Mozes geuite profetie ook letterlijk werd vervuld? Christus zou een Profeet zijn, uit het midden van Israël, door God verwekt, en Nicodémus verklaarde later aan Christus: "Wij weten, dat Gij zijt een leraar van God gekomen" enz. (Joh. 2: 3), terwijl zelfs zijn vijanden van Hem moesten getuigen, dat Hij "waarachtig was en de weg Gods in der waarheid leerde", (Matth. 22:16.)

Het volk noemde Hem een groot Profeet," (Lukas 7: 16) welke verkondiging nog overtroffen zou worden door die van de Emmaüsgangers, welke Christus noemden: "een profeet, krachtig in werken en woorden, voor God en al het volk", Lukas 24: 19. De woorden van Rom. 1: 3: "Van zijn Zoon, die geworden is uit het zaad van David, naar het vlees", enz., bewijzen overigens afdoende, dat ook de profetie, welke zeide, dat de beloofde Profeet ruit het midden van Uw broederen", d.i. uit Israël zou zijn, letterlijk is vervuld.

Maar horen wij nu ten slotte nog enige verzen uit het Oude Testament, waarin wij Christus reeds sprekend ingevoerd vinden. Deze woorden,

opgetekend in Jesaja 61: 1-3, luiden als volgt: " De Geest des Heeren HEEREN is op Mij, omdat de HEERE Mij gezalfd heeft, om een blijde boodschap te brengen de zachtmoedigen. Hij heeft Mij gezonden om te verbinden de gebrokenen van hart, om de gevangenen vrijheid uit te roepen en de gebondenen opening der gevangenis; om uit te roepen het jaar van het welbehagen des HEEREN en de dag der wraak onzes Gods, om alle treurigen te troosten; om de treurigen Sions te beschikken, dat hun gegeven worde sieraad voor as en het gewaad des lofs voor een benauweden geest" enz., van welke woorden Christus de bevestiging herhalen kan in zijn Hogepriesterlijke bede, vervat in Johannes 17: 6, zeggende: "Ik heb Uw Naam geopenbaard de mensen, die Gij Mij uit de wereld gegeven hebt. Zij waren Uwe en Gij hebt Mij dezelve gegeven en zij hebben Uw Woord bewaard."

Genoeg en duidelijk achten wij thans verklaard, dat Mozes zijn profetie neerschrijvende, het oog slechts gevestigd kon hebben op de gezalfden Messias, die in de tijd komen zou tot onderwijzing van Zijn volk, want deze alleen was de grote Profeet, die als machthebbende leerde en zijn leer door Goddelijke wonderwerken staafde.
Bij de macht dezer leer verduistert de glans der bekwaamheid van alle Oud- of Nieuwe-Testamentische profeten, apostelen of leraars, want alleen Christus is de Persoon, van wie Paulus in Hebreeën 1: 1 schrijven kon: "God, voortijds veelmaal en op velerlei wijze tot de vaderen gesproken hebbende door de profeten, heeft in deze laatste dagen tot ons gesproken door de Zoon,"

Vraag: Wat was de inhoud van Jezus leer?

Antwoord: Men behoeft slechts de gronden en het doeleinde van Jezus zalving te weten, om terstond tot het antwoord te komen, dat de inhoud zijner leer geen andere kan geweest zijn dan het eeuwig welbehagen Gods: het verkondigen van de weg der zaligheid aan het volk des welbehagens en het aankondigen van een verschrikkelijk oordeel over degenen, die zich tegen dit zijn Evangelie zouden verharden. Beschouwen wij zijn predikingen meer voorwerpelijk, dan valt het niet moeilijk tot de erkenning te komen, dat hij als een Boanerges (zoon des donders) de Wet verkondigde. Weeën en straffen kondigde Hij de overtreder aan, maar ofschoon deze donderen der Wet zijn gezegende lippen

verlieten, nimmer geschiedde dit zonder dat Hij tegelijkertijd de deur der genade opende, waarvan Hij, als Borg en Middelaar, in een weg van voldoening, de sleutel bezat, zodat Johannes inderdaad en naar waarheid getuigen mocht: "Want de Wet is door Mozes gegeven; de genade en de waarheid is door Jezus Christus geworden." (Joh. 1: 17.) Steeds tokkelde Hij de liefelijke snaren van Goddelijk welbehagen naast de verkondiging der Wet, tevens met vrijmoedigheid belijdende, dat Hij voor de zondaar het enig van God gestelde middel was, om door het geloof in Hem, in vrede met God hersteld te worden, want, zegt Hij, in Matth. 5: 17: "Meent niet dat Ik gekomen ben om de Wet of de Profeten te ontbinden. Ik ben niet gekomen om die te ontbinden, maar te vervullen."
Aldus verkondigde Hij het volle Godsbesluit, dat reeds van eeuwigheid genomen was en de verlossing bedoelde van allen, die door dat welbehagen zouden worden uitgetrokken uit het slijk der zonde. "En dit is de wil Desgenen, die Mij gezonden heeft", zegt Christus in Job. 6:: "dat een iegelijk, die den. Zoon aanschouwt en in Hem gelooft, het eeuwige leven hebbe en Ik zal hem opwekken ten uitersten dage," Daar Hij kon heenwijzen naar de weg van zijn zalving, arbeid en voldoening, vermocht niet enig schepsel de dierbare gangen der verlossing heerlijker te prediken dan Hij, omdat ook Hij alleen naar Joh. 14: 6 getuigen mocht: "Ik ben de weg, de waarheid en het leven. Niemand komt tot de Vader dan door Mij." En het waren niet alleen predikingen, waaruit Zijn Goddelijkheid bleek. Terecht predikte Hij het besluit Gods, zichzelf verklarende als Borg en Middelaar van het Genadeverbond, omdat Hij door Zijn voldoening een weg der verlossing zou openen; maar in niet mindere mate werd het gewicht van Zijn arbeid bevestigd door de verkondiging van zoveel profetieën, die alle letterlijk vervuld zijn.

Tevoren verkondigde Hij zijn lijden, dood, opstanding, enz., ja zelfs de uitstorting van de Heilige Geest over zijn discipelen. In duidelijke bewoordingen sprak Bij van Jeruzalems toekomstige val (Lukas 21), waarvan het jaar 70 onzer tijdrekening de vervulling in al haar verschrikkelijkheid te aanschouwen gaf.
Worstelingen zouden er voor Zijn volk op aarde volgen, als Hij van hen was heengegaan, maar niet een dezer vervolgingen is er, of zij is door Christus voorspeld. Vreemdelingen zouden zij zijn en blijven op deze

aarde, om van Zijn Naams wille en omdat zij zijn voetsporen wensten te drukken, terwijl de geschiedenis daar is om te bewijzen, dat ook deze profetieën alleszins vervuld zijn geworden. Duizenden schavotten hebben gerookt van het bloed van Gods keurlingen. Duizenden houtmijten hebben de lichamen dezer getrouw volgelingen verteerd en moeite, smaad en valse beschuldiging verzwaarden menigmaal de last, dien zij als vreemdelingen in dit Mesech moesten torsen; maar waartoe meer? Ook onze eigen landshistorie bevat bladzijden genoeg, die de waarheid van het bovenstaande bevestigen en het is werkelijk niet ten onrechte, dat onze Christen-dichter Da Costa in een zijner werken daarvan zingt:

Hoe zag in Nederland de zon zo rood,
de straten zo doodsch! kasteel en burcht van edelliên verlaten!
Der burgren voorhoofd bleek en klam, terwijl de lucht
Van 't zwaaien van het zwaard, de val der bijlen zucht.
De houtmijt riekt en rookt en 't lied der Martelaren,
Gestemd in ballingschap en bange doodsgevaren,
Tot op 't schavot niet zwijgt van God en van het Lam,
Tot dat het stikt in 't koord of wegsterft in de vlam.

Genoeg echter. Al dergelijke vervolgingen werden door Christus voorspeld en zijn voor een zeer grote gedeelte vervuld geworden. Nog niet vervuld is zijn voorzegging aangaande Zijnen wederkomst op de wolken des hemels, maar letten wij op de tekenen der tijden, dan kan ook dat tijdstip niet ver meer zijn. Dan zal Hij verschijnen als Rechter van de volken der ganse aarde, om zijn schapen te brengen in het huis zijns Vaders, waar dood, noch rouw, noch vijand zal binnen treden; maar om dan ook tevens krachtig wrake te doen aan zijn wederpartijders, die naar Hem niet gehoord hebben en Hem smadelijk verwierpen. Letten wij op al de tekenen der tijden, dan kunnen wij gerust zeggen, dat ook de tekenen der wederkomst van de Messias zich reeds als een opkomend morgenrood aan de kimmen der toekomst vertonen.
Christus heeft het voorzegd en op grond van zoveel vervulde profetieen, op grond zijner leer en op grond van zoveel krachtige wonderwerken, waarmede Hij het bewijs zijner Goddelijke zending staafde, kan de ook vervulling dezer profetie verwacht worden, want Christus was een

Profeet, "krachtig in werken en in woorden, voor God en al het volk." Luk, 24: 19

Vraag: Hoelang heeft Christus als Proleet geleerd en leert Hij nu nog als Profeet?

Antwoord: Voor Israëls volk eindigde Christus optreden met zijn gevangenneming en voor zijn discipelen met Zijn hemelvaart.

Thans is dus Christus reeds zeer vele eeuwen van de aarde verheven, maar ofschoon thans zittende ter Rechterhand Gods, heeft Hij niet opgehouden met Meren en onderwijzen, want in de middellijke weg leert Hij ook thans nog door zijn knechten, naar Eféze 4: 11. Deze bezitten één middel, waardoor zij zich in gehoorzaamheid aan hun Zender kunnen uiten: het is Gods Woord. Inwendig leert Christus -zelf door de Heilige Geest en Hij paart dus de uitwendige prediking zijner dienaren met de inwendige werking van de Heilige Geest , zodat zij aldus Christus volgelingen mede afwerken naar het hoge doeleinde van het Goddelijk welbehagen.

Een inderdaad schoon en treffend bewijs vinden wij hiervan opgetekend in Hand, 10:14, waar wordt gesproken van Lydia, een purper verkoopster uit de stad Thyatira. Zij hoorde de apostelen prediken en diende God, terwijl dit tekstvers van haar het getuigenis aflegt, dat de Heere haar hart had geopend, "dat zij acht nam op hetgeen van Paulus gesproken werd.

Wil nu Christus door zijn Woord en zijn dienaren Zijn volk onderwijzen, daar blijven toch die dienaren altijd diep afhankelijke schepselen, die alle onderwijzing met de klank hunner stem toch nimmer verder kunnen brengen dan tot het oor, en zullen zij daarom iets verrichten, dan dient ten allen tijde de kracht hunner prediking van Goddelijke autorisatie vergezeld te gaan.

Hierin staan de Nieuwe-Testamentische leraars met de Oud-Testamentische gelijk en voor allen geldt het getuigenis, vervat in Psalm 89 (oude berijming):

"Indien wij sterk zijn, daarvan hebt Gij alleen de eer;
Vermogen wij ook iets, zulks alles komt o Heer!
Van Uw goedheid, die ons bescherming is bevonden."

Christus zelf heeft altijd geleerd door Zijn Geest en zulks doet Hij nog. Hij, het licht der wereld, heeft geschenen en schijnt nog steeds voort, totdat de zaak van Gods koninkrijk zal voleindigd zijn en geen profetische onderwijzing meer zal nodig wezen voor Zijn volk, omdat het eenmaal vervolgen zal de Heere te kennen, door een eeuwige inwoning bij Hem.

CHRISTUS HOGEPRIESTERAMBT

Vraag: Vinden wij Christus ook in het Oude Testament reeds als Hogepriester beloofd?

Antwoord: Op vele bladzijden van het Oude Testament vinden wij van beloften en schaduwen dienaangaande melding gemaakt, en de meest duidelijke onder die alle is zeker wel het woord van Ps. 110: 4: "De Heere heeft gezworen en het zal hem niet berouwen, Gij zijt Priester in eeuwigheid naar de ordening van Melchizédek." Uit deze woorden blijkt toch krachtig, dat ook de arbeid van het Hogepriesterambt Hem in en met zijn zalving werd opgedragen. Al mochten de zonen Aärons in hun prachtgewaden de Heilige dienen in het midden van tent, tabernakel of -tempel, en al mochten de Hogepriesters het Heilige der heiligen binnentreden, hun arbeid was niet anders dan een arbeid der schaduwen, omdat ook het door hen vergoten bloed van stieren en bokken, als offers geplengd, geen verzoening kon bieden aan de zondigen mens. De overtreding des mensen kon door geen dierenbloed afgewassen en een heilig en rechtvaardig God kon evenmin door zulk een bloedstorting bevredigd worden. Ten opzichte van het Godswezen zou dit zelfs een ongerijmdheid zijn. Elk offer had dan ook ten doel, te wijzen naar de enigen Hogepriester Jezus Christus, die een waarachtig Gode welbehaaglijk en verzoenend offer zou brengen.

Voor God bestond geen zoon van Aäron anders, dan als oen dienstknecht der schaduwen en evenmin gold voor Hem een offerande, dan alleen die, welke gebracht werd door de Hogepriester ener eeuwige zalving. Had trouwens de Oud-Testamentische kerk niet anders bezeten dan het bloed van stier of bok tot middel van verzoening, dan zou de blik van de Oud-Testamentische gelovige zeer zeker van armoede des geloofs hebben getuigd. Maar nee, van de oudste tijden blikte het geloofsoog door deze schaduwen heen: reeds de patriarch Jakob getuig-

de: "Op Uw zaligheid wacht ik, o Heere." De voldoening van Jezus Christus alleen is de grondslag der prediking van alle Profeten des Ouden Testaments, getuige daarvan Jesaja 43. Waar zij echter heenwezen naar een komende Verlosser en Priester, daar ziet thans de Nieuwe-Testamentische kerk naar een gekomen Priester, die Zijn volmaakt en eeuwig offer reeds gebracht heeft.
Christus alleen is een Hogepriester van wie onder meer in Hebreeën 7 gezegd kan werden "Want de Wet stelt tot Hogepriesters mensen, die zwakheid hebben; maar het woord der eedzwering, die naar de Wet is gevolgd, stelt de Zoon, die in der eeuwigheid geheiligd is."

Vraag: Waarin bestond de Priesterlijke bediening?

Antwoord: De priesterdienst der zonen van Levi bestond in drie onderscheidene werkingen offeren, bidden en zegenen.
Zij allen waren gewijd om tot de altaren van Israëls God te naderen en daarop de offers te plengen, waartoe zij op Goddelijk bevel gesteld werden, naar Hebreeën 8: 3. "Want een iegelijk hogepriester wordt gesteld, om de gaven en slachtofferen te offeren, waarom het noodzakelijk was, dat ook deze wat had, dat hij zou offeren." Het gebed voor Israëls natie was hun op Goddelijk bevel gelast, overeenkomstig Joël 2: 17: "Laat de priesters, des Heeren dienaars, wenen tussen het voorhuis en het altaren laat hen zeggen: "Spaar uw volk, o Heere!" enz. Wanneer Israëls vergadering ten huize des Heeren was opgekomen en haar offerande in de tempel had gebracht, dan hieven de zonen Aarons de handen zegenend op over de menigte, gelijk wij in Numeri 6: 23--27 kunnen lezen, en zij spraken daarbij de woorden:
"De Heere zegene u en behoede u!"
"De Heere doe Zijn aangezicht over lichten en zij u genadig."
"De Heere verheffe zijn aangezicht over u en geve u vrede."

Al deze plichten werden aan Aaron en zijn zonen als dienstwerk opgelegd, maar dezelfde dingen zien wij meermalen in de priesterlijke bediening van Christus openbaar worden.
Ook Hij, als enig" Priester werd verordineerd tot het volbrengen van een offerande, en om een Voorspraak en Middelaar te zijn voor Zijn volk. Als Hogepiester moest Hij Offeraar, Offer en Altaar zelve zijn en

een verzoening bewerk- stellingen, volmaakt en geldig om een rechtvaardig God te bevredigen; Als Profeet en Koning mocht en moest Hij verrichten wat van Godswege bij de mens te doen was; n. l. regeren en onderwijzen, maar als Hogepriester werd Hij geordend om de zaken bij God te verrichten, door het volbrengen van offerande en gebed, terwijl Hij van het bezit ener zegenende hand blijk gaf, toen Hij o.m. ook tot Zijn jongeren zeide, als Hij gereed stond van deze aarde te verscheiden: "En ziet, Ik ben met ulieden al de dagen tot de voleinding der wereld, Amen." (Matth. 28: 20.)

Vraag. Welke offerande heeft Christus als Hogepriester gebracht?

Antwoord: Deze offerande is, in één woord gezegd, geheel gelijk aan de verklaring, welke Paulus daarvan geeft in Hebr. 9: 14: "hoeveel te meer (dan het bloed van stieren en bokken) zal het bloed van Christus, die door de eeuwigen Geest zich zelf Gode onstraffelijk opgeofferd heeft, uw geweten reinigen van dode werken, om de levenden God te dienen?" Deze tekstwoorden, waartoe de tussen de haakjes geplaatste woorden niet behoren, maar zijn bijgevoegd om het verband met de voorgaande tekst te doen uitkomen, bewijzen duidelijk, dat de door Christus gebrachte offerande Zijnen eigen bloed was of m.a.w. dat Christus zich zelf heeft opgeofferd. Christus, als offerende Hogepriester, was waarachtig God en waarachtig mens. De menselijke natuur was het offer, dat door Christus werd gebracht, en dat, ontstoken door Gods toorn, vertreden werd in de het van Gethsémané en aan Golgótha's kruis: Christus menselijke natuur bleek dus ene eindige natuur te zijn, want Christus was ons in alle dingen gelijk geworden, uitgenomen de zonden) zodat zijn Goddelijke natuur de menselijke in het lijden, niet alleen moest ondersteunen, maar ook juist aan dit lijden zelve een eeuwige waardij moest schenken. Zijn Goddelijke natuur kan dus terecht het Altaar heten, waarop Hij zijn offer bracht. Het was een Altaar, dat de gave heiligde.

Offerende bracht Christus de Vader zijn gave, omdat deze van de Zoon tot de laatsten kwadrantpenning voldoening eiste voor zijn uitverkoren volk.

Het goddelijk lijden van Christus getuigt van deze voldoening, maar inzonderheid was dit, gelijk reeds gezegd is, hét geval met, de door Hem

volstreden strijd in Gethsémané én aan het kruis, waarvan Petrus verklaart: "Die Zelf onze zonden in zijn lichaam gedragen heeft op het hout, opdat wij, deze zonden afgestorven zijnde, der gerechtigheid leven zouden, door wiens striemen gij genezen zijt." (1 Petrus 2: 24.)
Dit alles kon alleen gezegd worden van de offerande, die door een van eeuwigheid verordineerden Priester werd gebracht, omdat aan Hem alleen de volbrenging een volmaakte verzoening mogelijk kon zijn, waarvan Hebr. 10: 4 terecht getuigen mag: "Want met een offerande heeft Hij in eeuwigheid volmaakt degenen, die geheiligd worden."
In de plaats des zondaars staande, heeft Hij God met de zondaar verzoend, zich Vernederende tot de dood, ja, tot de dood des kruises, tevens door zijn offerande een einde makende aan alle schaduwachtige en Aaronietische offerande, Want Paulus zegt van Hem in Hebr. 10: 5-6: "Daarom, komende in de wereld zegt Hij: Slachtoffer en offerande hebt Gij niet gewild, maar Gij hebt Mij het lichaam toebereid. Brandofferen en offer voor de zonde hebben U niet behaagd. Toen sprak Ik: Zie, Ik kom (in het begin des boeks is van Mij geschreven) om Uw wil te doen, o God." (vers 7,)
Geen zoon van Aaron kon hier God bevredigen, maar door Christus is de keur van het welbehagen bevredigd en ten opzichte van Zijn kerk de straf betaald, want wat het bloed van stier of bokken niet vermocht, dat heeft Christus volbracht, naar Hebr. 10: 14.

Vraag: Wat verstaat men door de voorbidding Van Christus?

Antwoord: In tegenstelling met de Socinianen, welke zeggen, dat Christus op aarde geen Priester was, maar alleen in de hemel als Voorbidder werkzaam is, belijden wij, dat Christus in overeenstemming met zijn Priesterlijke bediening, ook een Voorbidder voor Zijn volk is, was en zijn zal door alle eeuwen.
Onder deze voorbidding van Christus verstaan wij, dat Hij zijn verdiensten voortdurend bij en aan de Vader voordraagt en op grond daarvan de zaligheid van de Zijnen eist, gelijk Hij o.a. krachtig doet in zijn Hogepriesterlijke bede, vervat in Johannes 17 (vers 24): "Vader, Ik wil, dat waar Ik ben, ook die bij Mij zijn, die Gij Mij gegeven hebt, opdat zij mijn heerlijkheid mogen aanschouwen, die Gij Mij gegeven hebt, want Gij hebt Mij liefgehad voor de grondlegging der wereld."

Terwijl Christus hier op aarde rondwandelde en in letterlijke zin als Hogepriester nog gene offerande had gebracht, was Hij toch reeds de biddende Priester voor Zijn volk, maar zelfs in de tijdperken daaraan voorafgaande, toen de zonen van Aaron als Hogepriester werkzaam waren, schaduwde het gebed dezer priesters de voorbidding van Christus reeds af. Waarin zou het gebed van Israëls priesters anders zijn grondslag hebben gevonden? De grond of waardigheid van het gebed kon onmogelijk gevonden worden in Israël, noch in de bidder, noch in het bloed van stieren of bokken.
Duidelijk is het dus, dat, waar het bloed van stieren en bokken een eeuwige verzoening afschaduwde, ook het gebed van de Hogepriester van Israël alleen zijn grond, waardigheid en doorgang heeft bezeten in de eeuwige en volmaakte voldoening van Christus.
Thans is Christus verhoogd en gezeten ter rechterhand des Vaders, waar Hij, naar de verklaring van Paulus in Rom. 8:34: "ook voor ons bidt." Dus draagt Hij de belangen voor de uitverkorenen, die in zijn beide handpalmen gegraveerd zijn en daar gedenkt Hij hen steeds naar de bede, welke wij in Joh. 17: 9 vinden opgetekend: "Ik bid voor hen; Ik bid niet voor de wereld, maar voor degenen, die Gij Mij gegeven hebt, want zij zijn Uwe.
Alle priesters van het Oude Testament waren slechts dienstknechten der schaduwen, maar Christus is alleen de ware Middelaar van voorspraak en verzoening. Hij alleen is de ware Voorbidder op grond zijner eigen voldoening, waardoor Hij tevens een eeuwige ingang heeft in het Heilige der heiligen, die Hem wordt verschaft door het recht zijner heilige en Priesterlijke waardigheid.

Vraag: Kunnen de heiligen of de engelen onze voorspraak niet zijn bij God?

Antwoord: Gedachtig aan het woord van Paulus in 1 Tim. 2: 5, antwoorden wij beslist ontkennend. "Want er is één God, er is ook één Middelaar Gods en der mensen, de Mens Christus Jezus."
Met de verwerping dezer woorden beweren Rome en de navolgers van enige voormalige Griekse wijsgeren, dat men ook de engelen en de heiligen als voorbidders moet aanroepen, opdat zij de belangen der uitverkorenen op aarde mogen dragen. De dwaasheid van dit beweren maakt een krachtige bestrijding vrij wel overbodig.

Want hetzij engel of Godzalige, hetzij zij onsterfelijke geesten zijn, of, gelijk Elia, lichamelijk zijn opgevaren ten hemel, zij bezitten of niets anders dan alleen een gezaligde natuur, of zij zijn, evenals de engelen, slechts dienstknechten en dus volstrekt afhankelijk van God. Noch enge], noch Godzalige is de Goddelijke natuur deelachtig. Zij missen de Goddelijke eigenschappen en kunnen daarom ook de node n, waarin Gods volk hier op aarde verkeert, niet kennen, omdat zij dus ook de Goddelijke eigenschap der alwetendheid niet bezitten. Zij kunnen onze gebeden niet horen, maar al zouden zij dit kunnen, dan wensten wij betreffende hen allen de vraag te stellen, waarop dan hun recht gegrond ware, om binnen de troonzaal van de Almachtige door te dringen, Zij zijn door hun staat van schepping persoonlijke dienstknechten (engelen) van de Heere, óf zij zijn door de volmaakte gerechtigheid van Christus gezaligden door persoonlijke verheerlijking, maar in beide gevallen, missen zij toch de grond, waarop zij veilig voor anderen zouden kunnen pleiten.

Geen engel of gezaligde kan dus onze voorspaak bij de Vader zijn en indien zij dit wel konden wezen, dan zou dit zeer onterend zijn voor de offerande, welke Christus gebracht heeft, want Zijn Borgverdienste zou er door verminkt en verminderd worden.
"Waarom Hij (Christus) ook volkomenlijk kan zalig maken degenen, die door Hem tot God gaan, alzo Hij altijd leeft om voor hen te bidden", zegt Hebr. 7: 25 en deze waarheid slaat men op schromelijke wijze in het aangezicht, indien men beweert, dat ook engelen en Godzaligen onze voorbidders kunnen zijn. In de ganse Heilige Schrift vinden w ij geen enkelen Bijbelheilige genoemd, die in deze zaak als voorbeeld zou kunnen werden aangehaald; wel wordt er zelfs in geheel tegenovergestelde zin getuigd van Abraham en Israël in Jesaja 63: 16: "Gij zij 't toch onze Vader, want Abraham weet van ons niet en Israël kent ons niet: Gij, o Heere I zijt onze Vader, onze Verlosser va ouds af is Uw naam."
Beslist verwerpen wij dus dergelijke ketterij, die de verdienste van Christus onteert, of als stukwerk voorstelt, en met de getrouwen discipel Johannes verkondigen wij van Christus alleen: "Hij, is eens verzoening voor onze zonden", naar 1 Joh. 2: 2a.

Vraag: Zegent Christus als Hogepriester Zijn volk ook?

Antwoord: De Oud-Testamentische priester was verordend, om, wanneer het volk het tempelgebouw verliet, zegenend de handen over de schare uit te breiden, en in gelijke mate zegent Christus Zijn volk van uit de hemel, door de mededeling van geestelijke gaven. Bij zijn, omwandeling op aarde volbracht Hij deze zegeningen lichamelijk, gelijk blijkt uit Lukas 24: 25: "En zijn handen opheffende, zegende Hij hen.
Maar ook nu, opgevaren ten hemel, deelt Hij het volk, waarvoor Hij verzoening heeft aangebracht, en omdat Hij de kabinetten van Gods Zoutverbond ontsloten heeft, uit dat verbond Zijn gaven mede, want zegt Eféze 4: S: " Als
Hij opgevaren is in de hoogte, heeft Hij de gevangenis gevangen genomen en heeft de mensen gaven gegeven."
Weinig van waarde zou het eigendom van Gods kinderen zijn, van geringe waarde de erfenis, waarop zij zich hier beroemen, indien deze niet geschonken werd door de zegenende hand van hun Goël, die alleen het kanaal is waardoor al de stromen van Gods gunstrijk welbehagen tot hen doorvloeien, want: "Uit Zijn volheid hebben wij allen ontvangen ook genade voor genade", (Joh. 1:16.) Oud-Testamentisch beloofde Hij reeds, naar Psalm 132: 10 (in rijm):

'k Zal Sions, 'k zal der armen spijs,
Hier zeegnen op de ruimste wijs
Hier zal Ik, Mijnen Naam ten prijs,
De priesters met Mijn heil bekleên,
En 't volk doen juichen, wel te vrek.

In hoeveel ruimere mate zal Hij dan, nadat Hij met een eeuwige voldoening in het Heiligdom is ingegaan, de verborgenheden van het Koninkrijk Gods openbaren aan de uitverkorenen van de Nieuwere dag en zeer zeker mogen wij welgelukzalig noemen de mens, die deze Hogepriester als zijn Voorbidder kent en als het enig kanaal, waardoor hem de rijke stromen van Gods gunstrijk welbehagen in zo ruime mate toevloeien.

CHRISTUS' KONINKLIJK AMBT.

Vraag: Waarover regeert Christus als Koning en werd Rij reeds in het Oude Testament als Koning beloofd?

Antwoord: Wanneer wij Christus als waarachtig God en met de Vader en de Heilige Geest als een enig en ondeelbaar Godswezen beschouwen, dan wordt Hij meermalen als Koning en Heere over alle schepselen aangeduid. Paulus noemt Hem in 1 Tim. 6: 15: "Koning der koningen" en "Heere der Heeren", maar volgen wij de draad der Oud-Testamentische gegevens, dan noemt Hem Psalm 95: 3: "een groot Koning boven alle goden." Psalm 43: 3 en 8 "een groot Koning der ganse aarde," Jer. 10: 7: "Koning der Heidenen", en Daniel 4: 32 zegt van Hem: dat de Allerhoogste over de koninkrijken der mensen heerschappij heeft en dat Hij ze geeft aan wie Hij wil,"

Als waarachtig God is Hij Koning over de ganse aarde en Hij doet met haar inwoners naar zijn wil en welbehagen, deze vernederend en gene verhogend.

Beschouwen wij nu Christus als God-mens en als Middelaar zijner duurgekochte kerk, dan zegt Openb. 17:14 van Hem (tevens over de jongste dag sprekende): "Deze zullen tegen het Lam krijgen en het Lam zal overwinnen, (want het is een Heere der Heeren en een Koning der koningen) en die niet Hem zijn, de geroepenen en uitverkorenen en gelovigen," terwijl Openb. 1:5 Hem in eenzelfde verband de overste der koningen der aarde" noemt

In al deze woorden ziet men Christus getekend als een Vorst, die macht heeft en heerschappij voert over het volk, dat Hij zich ten eigendom verkreeg door de prijs zijns bloede en zo ook Was Hij onder het Oude Verbond reeds beloofd, want in Psalm 2: 6 werd Hij gepredikt als Koning over Sions berg, in de woorden: "Ik toch heb mijnen koning gezalfd over Sion, de berg Mijner heiligheid.

Intussen heeft de ganse Oud-Testamentische kerk, in de schaduwen en in de verschillende regeringen harer koningen (zoals die van David en Salomo) duidelijk de vorstelijke regeringen van de Messias voorafgeschaduwd kunnen zien,

Vraag: Wat doet Hij als Koning en op welke wijze regeert Hij Zijn kerk?

Antwoord: Regeren en beschermen, ziedaar de gewijde taak van deze Koning. Hij zegent Zijn volk door zijn Woord en Geest en waar Hij door zijn Profetische en Hogepriesterlijke werkzaamheden van onderwijzing en voldoening dat volk aan zich verbonden heeft, daar was ook zijn koningschap noodzakelijk, om alle hinderpalen, die de eeuwige vereniging belemmerend tegenhielden, weg te nemen en een zalige gemeenschap te bewerken tussen Hem en Zijn volk, en dit doet Hij op zulk een wijze, dat zij volkomen tot en met elkander geschiedt. Vandaar dat Paulus aan Titus schrijft: "Die zichzelf voor ons gegeven heeft, opdat Hij ons zou verlossen van alle ongerechtigheid en zich zelf een eigen volk zou reinigen, ijverig in goede werken." (hoofdst. 2: 14.) In zinnebeeldige taal spreekt Christus zelve over deze bediening, in Joh. 10: 16: "Ik heb nog andere schapen, die van deze stal niet zijn; deze moet Ik ook toebrengen; en zij zullen Mijn stem horen en het zal worden één kudde en één herder."

Reeds in de Oud-Testamentische tijdperken regeerde Hij Zijn volk door zijn heilig Woord en Getuigenis. zijn wetten verkondigde- Hij onder vele tekenen van donder en bliksem van Sinaï's toppen, maar ook later, door de mond van Samuel gaf Hij aan Israël de wetten des koninkrijks.

Geestelijk zowel als natuurlijk regeert Hij zijn gunstgenoten door zijn Woord, zoals dit over het volk van Israël, in nationale zin, zo krachtig openbaar werd, maar zijn uitverkorenen regeert Hij niet alleen door de afkondiging zijner wet, maar ook door de bearbeiding van de Heilige Geest , waardoor Hij hun harten tot gehoorzaamheid neigt, zeggende: "Ik zal maken, dat zij in mijn wegen zullen wandelen, mijn rechten zullen bewaren en die doen." Het is juist het gevoel van afhankelijkheid daarvan, dat eenmaal de dichter van Psalm 43 (vers 3) deed uitroepen: "Zend uw licht en Uw Waarheid, dat die mij leiden, dat zij mij brengen tot de berg uwer heiligheid en tot Uw woningen." Toen Jezus op aarde rondwandelde, verklaarde Hij zich zelf meermalen als Koning, en volkomen Bezitter van de macht over de harten, in het ontsluiten zijner beloften en in het uitvaardigen zijner wetten en inzettingen.

Bij dit alles bleef echter zijn koningschap omsluierd door Zijn menselijke natuur. Toch verklaarde Hij eenmaal aan Zijn jongeren, naar Matth. 16: 19: "En Ik zal u geven de sleutelen van het koninkrijk der hemelen, en zo wat gij binden zult op de aarde, zal in de hemelen gebonden zijn; en zo wat gij ontbinden zult op de aarde, zal in de hemelen ontbonden zijn",

welke verklaring nog versterkt wordt door die, Welke Hij aan Zijn vijanden gaf, toen zij Hem rekenschap eisten van Zijn koningschap: "Gij zegt, dat Ik een koning ben. Hiertoe ben Ik geboren en hiertoe ben Ik in de wereld gekomen, dat Ik der waarheid getuigenis geven zou, enz. (Joh, 18: 37b.)
Ook nu, ten hemel opgevaren en zittende ter rechterhand van de Almachtige Vaders, beheerst en regeert Hij vandaar Zijn kerk in zijn majesteit als allerhoogste koning; Hij zendt zijn dienaars en bewaakt, beschermt en leidt, trots alle verkettering, het overblijfsel naar de verkiezing der genade, dat zich beroemen mag zijn gunstgenoot te zijn maar ook tot dit beschermen en bewaren blijft zijn verheven arbeid niet beperkt.
Hij vergadert Zijn kerk hier op aarde en brengt haar leden uit alle windstreken tezamen en verenigt ze in de kennis van Zijn eeuwig Koninkrijk en die Zijner Godzalige wegen.
Van de beschaafden Europeaan tot de woeste Hottentot of Barbaar, brengt Hij ze allen tot één en verbindt ze in de nauwste eenheid tot en met elkander, zodat een onzer dichters terecht van hen getuigen mocht:
Al komen zij uit verre landen,
Hun harten smelten saam in een.

Ook bevestigt Hij, gelijk reeds gezegd is, zij n kerk steeds nauwer. Trots het optreden van zeer vele ketters, die met de gevaarlijke en fijn geslepen wapenen ener verdraaide waarheid Zijn volk poogden te overvleugelen en trots het optreden van zoveel machtige potentaten, die het wilden verdelgen van deze aarde, leeft en beweegt zich dat volkje nog steeds voort, ondersteund en gedragen door Hem, die eens tot Jozua zei: "Ik ben de vorst van het heir des Heeren. Ik ben nu gekomen". (Jozua 5: 14b).
Dit woord, zo dikwijls door de Heere herhaald, zal zekerlijk eenmaal ten volle bewaarheid worden in de bevestiging van zijn koninkrijk hier op aarde, dat daarna opgevoerd zal worden tot een eeuwige gemeenschap met God, die Zijn volk liefgehad heeft van voor de grondlegging dezer wereld.
Tegen geestelijke en lichamelijke vijanden beschut Hij Zijn volk hier op aarde, en al moet Paulus onder de drang ener bestrijding van zonde en

duivel ook uitroepen: "Wie zal mij verlossen van het lichaam dezes doods?" slechts een korte tijd daarna gevoelt hij zich gedrongen de triomfzang te uiten: "Ik dank God door onzen Heere Jezus Christus, die ons de overwinning geeft?

De duivel is machtig en gaat om als een briesende leeuw, maar Christus, die machtiger is dan de Satan, zegt, naar Joh. 10: 28 in betrekking tot Zijn volk: "En Ik geef hun het eeuwige leven en zij zullen niet verloren gaan in der eeuwigheid en niemand zal dezelve uit mijn hand rukken", waarna Hij in vers 29 vervolgt: "Mijn Vader, die ze Mij gegeven heeft, is meerder dan allen, en niemand kan ze rukken uit de hand mijns Vaders."

Ook tegen de uitwendige vijanden beschermt Christus Zijn kerk en mag dit, met het oog op de vele brandstapels, die duizenden getrouw aanhangers van de leer der Waarheid verbrandden en verteerden, een onwaarheid schijnen, wij weten, dat in die eeuwen het bloed der martelaren het zaad is geweest der kerk, die steeds, zolang de aarde staat en Christus niet ten gerichte nadert, zal blijven voortbestaan:

Want Gods Verbond houdt eeuwig stand,
Dat zal geen duimbreed wijken, enz,

Vraag. Is Christus een aards Koning en hoelang blijft Hij Koning?

Antwoord: Geen aardse monarchie is het rijk van deze Koning, die een geestelijk en hemelse Vorst is; daarom zei Hij ook eenmaal tot Pilatus: "Mijn koninkrijk is niet van de se wereld. Indien mijn koninkrijk ván deze wereld ware, zouden mijn dienaars gestreden hebben, opdat Ik de Joden niet ware overgeleverd; maar nu is mijn koninkrijk dot van hier." (Joh. 18: 36.)

Zeer velen zijn er, ook in onze dagen, die zich lijnrecht hiertegenover stellen en in hun geloofsstellingen of ideeën, geheel in aardse vorm gestoken, een belijdenis verkondigen, die Christus als een aards vorst huldigt.

Enerzijds zij n dit de Roomsen, die de Paus, de anti- Christ, eren als stedehouder van Christus op aarde en dus in de Paus ook Christus als een aards koning beschouwen, en aan de andere zijde Zijnen het de in onze dagen nog ontzaglijk vele Chiliasten, die bij alles slechts het oog gevestigd houden op de aanstaande wederkomst van Christus, daaraan de

beschouwing vastknopende, dat Hij dan komen zal, om hier op aarde een z.g. "duizendjarig vrederijk te stichten, enz. (Zie hierover W. á Brakel in de Redelijke Godsdienst en veel anderen die deze gelovige verwachting van een heerlijke Kerkstaat op Bijbelse grond verdedigt)
Met al dergelijke beweringen kunnen wij op grond van Gods Woord, niet meegaan. Overal en altijd is gebleken, dat de dingen van staat en kerk, of, met andere woorden: de geestelijke en de aardse dingen beslist onderscheiden moeten worden. In de dagen van Jósafat, koning van Israël, stelde deze vorst verschillende rechters aan, die in onderscheidene rechtsgedingen moesten beslissen. Opmerkelijk is echter, dat hij onderscheid maakte tussen de zaak des Heeren of de geestelijke zaken en tussen de zaken des konings of de aardse dingen, want in zijn aanspraak tot het volk zei hij, gelijk wij kunnen lezen in 2 Kron. 19: 11: "En ziet, Amarja de hoofdpriester, is over u in alle zaak de§ Heeren en Zebadjach; zoon van Ismaël, de vorst van het huis van Juda, in alle zaak des konings", enz. Indien men er nu op let, dat voor de beslissing in geestelijke zaken een hoofdpriester werd aan gesteld en voor de aardse zaken een vorst, dan valt ook hier de gestrenge onderscheiding terstond in het oog.
Een ander bewijs, dat deze dingen volstrekt elkander niet raken en zeer onderscheiden worden, is gelegen in het antwoord dat Christus de farizeeërs toevoegde: "Geeft dan de keizer, dat des keizers is en Gode dat Gods is," naar Matth. 22: 21b.
Intussen mag men weer niet uit het oog verliezen, dat, waar deze dingen wèl onderscheiden worden, zij nochtans niet gescheiden mogen zijn, want ook de Staat behoort zich te onderwerpen aan de voorschriften welke Christus aan Zijn kerk gaf. Daarom mag men wel spreken van een scheiding van Kerk en Staat, maar geenszins van een scheiden van Godsdienst en Staat.

Het tweede gedeelte der vraag beantwoordende, n.l. voor hoelang Christus koning is, zeggen wij met Lukas 1: 33: "En Hij zal over het huis Jakobs Koning zijn in der eeuwigheid en zijns Koninkrijks zal geen einde zijn."
Wij lezen in 1 Cor. 15: 28 van Christus, in verband met het laatste oordeel: "En wanneer Hem alle dingen zullen onderworpen zijn, dan zal ook de Zoon zelve onderworpen worden Dien, die Hem alle dingen on-

derworpen heeft, opdat God zij alles en in allen", maar ook dan, als Christus "het Koninkrijk aan God en de Vader zal overgegeven hebben", (vers 24b) zal Hij niettemin nog Koning zij n, één met de Vader en de Heilige Geest, onveranderlijk, God bovenal te prijzen in der eeuwigheid.
Uit dit alles moge dan ook krachtig blijken, hoe wij Hem als Koning behoren te eerbiedigen en zijn geboden moeten betrachten, door het rijk des Satans afbreuk te doen en de opbouw van Christus koninkrijk naar ons vermogen te bevorderen.
Daaruit kan alleen de vereniging van Christus, als Hoofd, en zijn onderdanen, als leden, openbaar worden, want is Hij, als, Christus, de Koning Van Zijn kerk, als Christenen zijn zij zijn onderdanen, en is Christus de Gezalfde van eeuwigheid, in de waren zin des woords zijn zij Christenen, omdat zij zijn zalving deelachtig zij n, want 1 Joh. 2: 20 zegt: "Maar gij hebt de zalving van de Heilige en gij weet alle dingen", terwijl wij in vers 27a van hetzelfde hoofdstuk kunnen lezen: " "En de zalving, die gijlieden van Hem ontvangen hebt, blijft in u", enz.
Met het woord van, Petrus, vervat in 1 Petrus 2: 9, wensen wij, aan het slot van dit hoofdstuk nog even aan te tonen, van welk een schonen en innige aard die eenheid van Christus met Zijn volk is en de hoge verplichting, die hun deze adeldom, als een heilig "Noblesse oblige" (adeldom verplicht) oplegt: "Maar gij zijt een uitverkoren geslacht, een koninklijk priesterdom, een heilig volk, een verkregen volk, opdat gij zoudt verkondigen de deugden Desgenen, die u uit de duisternis geroepen heeft tot Zijn wonderbaar licht."

AFDELING 12: De staten van de Verlosser

En in gedaante gevonden als een mensen, heeft Hij zichzelf vernederd, gehoorzaam geworden zijnde tot de dood, ja tot de dood des kruises. Daarom heeft Hem ook God uitermate verhoogd en heeft Hem een naam gegeven, welke boven allen naam is.

Filippensen 2:8, 9

Vraag: Hoeveel staten moet men in Christus onderscheiden?

Antwoord: De Heilige Schrift noemt omtrent Christus twee staten, hetgeen ook uit de bovenstaande teksten, die wij als motto voor dit hoofdstuk kozen, reeds dadelijk blijkt: een staat van vernedering en een staat van verhoging.

De bewering, dat in Christus twee dergelijke staten gesteld worden, vindt ruimschoots haar verdediging in de Heilige Schrift, die zowel in voorzegging als in de afschaduwing van enkele bijzondere personen, hetzelfde verkondigt.

In vorm van voorzegging levert o.a. Het drie en vijftigste hoofdstuk van Jesaja een krachtig pleidooi voor deze waarheid, terwijl het zevende vers van Psalm 110 in dichterlijke taal de bovengenoemde conclusie versterkt met de woorden: "Hij zal op de weg uit de beek drinken; daarom zal Hij het hoofd omhoog heffen." Een helder beeld wordt overigens nog bloot gelegd in de geschiedenis van enkele personen, wier doen en ondervinding een type was van de gangen, welke de Messias doorwandelen zou. Zie slechts een Jozef! Ofschoon hij een- maal door zijn broeders is verkocht en zijn weg hem door de kerker voert, leidt deze hem toch naar de troon van Egypte. Na de diepste vernedering wachtte hem de grootste verhoging.

Zie ook een David! Ofschoon op jeugdige leeftijd als schaapherder optredende, zal hem, op Goddelijk bestel, de troon van Israël wachten, om daarop de scepter te hanteren.

De vernedering was nodig, opdat Christus daarin de zaligheid voor de Zijnen verwerven kon, terwijl Hij die in zijn verhoging moest toepassen. Vrijwillig deed Christus afstand van de majesteit zijner Godheid, hetwelk Paulus reden gaf om in de volgende woorden aan de Filippensen (hoofdstuk 2: 5-8) op inderdaad treffende wijze te leren: "Want dat gevoelen zij in u, hetwelk ook in Christus Jezus was, die in de gesteltenis Gods zijnde, geen roof geacht heeft, Gode even gelijk te zijn, maar heeft zichzelf vernietigd, de gesteltenis eens dienstknechts aangenomen hebbende en is de mensen gelijk geworden", waarna dan het tekstwoord volgt, dat wij reeds boven dit hoofdstuk schreven.

In de staat der vernedering moest Christus naar Zijn mensheid voldoen aan de eisen der Goddelijke wet, in het doordragen van de straf, welke op het overtreden van het eerste Verbondshoofd gedreigd was. In de staat der vernedering moest Hij als de Goddelijke Adelaar (men vergunne ons deze beeldspraak) neerdalen naar de benedensten kerker, om de daarin gebonden zondaar een volkomen bevrijding aan te brengen. Hij moest gelijk worden aan het schepsel, dat zich aan overtreding had schuldig gemaakt, zonder dat Hij nochtans zonde bedreef of daaraan schuldig stond.

Dit alles heeft Christus op volkomen wijze bewerkt en hoe scherp is het contrast, wanneer wij zijn later gevolgde staat der verhoging tegenover de staat zijner vernedering beschouwen. Daarin alleen kon Hij, door de bediening van de Heilige Geest , de verworven weldaden aan zijn keurlingen toepassen en het is Paulus, die ons ook aangaande de staat zijner verhoging in Filipp.: 9-41 leert: "Daarom heeft Hem ook God uitermate verhoogd en heeft Hem een Naam gegeven, welke boven allen naam is, opdat in de Naam van Jezus zich zou buigen alle knie dergenen, die in de hemel en die op de aarde en die onder de aarde zijn. En alle tong zou belijden, dat Jezus Christus de Heere zij, tot heerlijkheid Gods, des Vaders."

Deze verhoging geeft te kennen, dat Christus verheerlijkt is naar Zijn menselijke natuur, terwijl Hij, als God-mens, met een volkomen en vrij gebruik Zijner Goddelijke eigenschappen heerst als de Hogepriester, die aan de Goddelijke wet voldaan heeft, en daarom in die verhoogden staat; thans vrijelijk beschikt over de door Hem verworven weldaden, om die aan de harten Zijner uitverkorenen te verklaren en toe te passen, zodat wij in deze twee staten tezamen het gehele Messiaanse

Borgwerk zien afgetekend, zowel wat betreft de verzoening als de toepassing daarvan.
Beide staten waren trouwens voor Christus noodzakelijk. De afwezigheid van de een zou de ander alle waarde hebben ontnomen.
Indien Christus geen vernedering had ondergaan, wat zou dan, zo vragen wij, de Goddelijke majesteit hebben kunnen doen tot verlossing des zondaars, waar toch alleen Gods recht door bloedstorting kon worden voldaan? En wat zou deze vernedering bewerkt hebben, zonder eer daarop gevolgde verhoging? In de staat der verhoging alleen kon Christus de door Hem verworven weldaden toepassen en tevens als Sions Koning Zijn volk regeren, leiden, bewaren en bewaken, om het daarna op te lossen tot de volkomen vrucht van een even volkomen Goddelijk welbehagen.
In de staat der vernedering, dien wij eerst afzonderlijk en breedvoerig wensen te bespreken, onderscheiden wij vijf trappen: Jezus nederige geboorte, zijn lijden, Zijn dood, zijn begrafenis en zijn neerdaling ter helle.
De Roomsen en de Luthersen rekenen de nederdaling ter hel onder de staat der verhoging. Wanneer wij later deze trap der vernedering afzonderlijk bespreken, zullen wij niet nalaten, onze zienswijze dienaangaande te verdedigen.
De staat der verhoging onderscheiden wij in vier trappen, namelijk: Jezus opstanding, Zijn hemelvaart, Zijn zitten ter rechterhand Gods en Zijn wederkomst ten oordeel.
Bij deze verdeling komen wij weer in strijd met de Socinianen, die in het geheel vier trappen in Christus staten erkennen.
Eerstelijk beschouwen zij de waardigheid van Christus, van zijn geboorte tot zijn lijden; de nederigheid, van zijn lijden tot aan de opstanding; de verhoging, van de opstanding tot de voleinding der wereld en ten vierde de dégradatie (onderwerping of vermindering in grootheid van staat) tot in der eeuwigheid.

Thans zullen wij niet over de gezichtspunten der Socinianen uitweiden, maar elke trap der vernedering, zowel als dien der verhoging, meer afzonderlijk beschouwen.

I. ZIJN NEDERIGE GEBOORTE.

Vraag: Hoe is Gods Zoon mens geworden en uit wie is Hij geboren?

Antwoord: De Zone Gods werd mens door de aanneming van de menselijke natuur tot een onafscheidelijke eenheid van de Goddelijke Persoon.

Hij, die hetzelfde wezen is met de Vader en de Heilige Geest, werd zonder enige aflegging of verandering van, noch door vermenging met de Goddelijke natuur wat Hij tevoren niet was, namelijk: mens. In een knechtelijke gestalte heeft Hij, blijkens de in het vorige antwoord geciteerde woorden uit Filippensen 2, de menselijke natuur aangenomen en dat wel op volkomen wijze.

Het zeggen der z.g. Marcionieten, dat de mensheid van Christus alleen in schijn bestond, berust op een ergerlijke dwaling en is dus in strijd met de waarheid. Christus is geworden waarachtig mens, onder aanneming van de menselijke natuur, met al haar eigendommelijke zwakheden, uitgenomen de zonde.

Vele uitlatingen zijn er in de Heilige Schrift, die het beweren der bovengenoemde Marcionieten omverwerpen. Christus wordt vlees genoemd in Johannes 1:14; een mens naar Johannes 8:40; Zoon des mensen, naar Mattheus 20:28; een Man, naar Handelingen 2:24, enz. Christus Zelf heeft Zich, dadelijk na Zijn opstanding, aan Zijn discipelen vertoond, bewijzende hun, naar Lukas 24:39, het bezit van menselijke lichaamsdelen.

In Gethsémane's hof toonde Christus tegenover Zijn discipelen werkelijk een menselijke ziel te bezitten, toen Hij tot hen zei: *Mijn ziel is geheel bedroefd tot de dood toe*, enz. (Matth. 26: 38).

Acht men al deze bewijsgronden nog niet sterk genoeg, dan zijn er nog vele woorden te citeren, waaruit duidelijk blijkt, dat Christus al de zwakheden bezat, welke een mens eigen zijn, en die zich bij Hem openbaarden in honger, naar Mattheus 4:2; in dorst, naar Johannes 19:28; in vermoeidheid naar Johannes 4:6, in ontroering naar Johannes 12:17, terwijl Hij overigens ook aan alle andere menselijke zwakheden onderworpen was, gelijk duidelijk kan blijken uit Hebreeën 4:15.

De vraag beantwoordend uit wie Christus geboren werd, zeggen wij: uit de maagd Maria, een vrome en nederige inwoonster van Nazareth.

De geboorte uit een maagd geschiedde geheel overeenkomstig de geuite profetieën, want Jesaja had reeds getuigd, in hoofdstuk 7:14: Daarom zal de Heere zelf ulieden een teken geven: ziet, een maagd zal zwanger worden en zij zal een zoon baren en Zijn Naam IMMANUEL heten: Deze profetie werd dus letterlijk vervuld en als slotbewijs hiertoe schrijven wij nog af de woorden van Paulus, vervat in Galaten 4:4: Maar wanneer de volheid des tijds gekomen is, heeft God zijn Zoon uitgezonden, geworden uit een vrouw, geworden onder de wet.

Vraag: Van wie werd Hij ontvangen en heeft Hij vlees en bloed uit Maria aangenomen?

Antwoord: Christus is ontvangen door de kracht van de Heilige Geest , want de engel, die aan Maria de geboorte van Jezus vooraf verkondigde, had tot haar gezegd: De Heilige Geest zal over u komen en de kracht des Allerhoogsten zal u overschaduwen; daarom ook, dat Heilige, dat uit u geboren zal worden, zal Gods Zoon genaamd worden (Luk. 1:35).

Deze boodschap staat als bewijs ook nog niet alleen, want aan Jozef, de ondertrouwden man van Maria, was reeds door de engel bekend gemaakt: Jozef, gij zone Davids, wees niet bevreesd, Maria, Uw vrouw, tot u te nemen: want hetgeen in haar ontvangen is, dat is uit de Heilige Geest (Matth. 1:20). Op deze wijze heeft Christus vlees en bloed uit Maria aangenomen en dit geschiedde niet, gelijk sommigen beweren, doordat Hij Zijn menselijke substantie uit de hemel meegebracht heeft en ook niet op die wijze, welke de Valentianen en de Wederdopers plachten voor te geven. De laatsten beweerden, dat Christus lichaam in de hemel geformeerd was, óf dat ten minste de stof hemels was, maar slechts alleen in en door Maria is doorgevoerd "evenals het water door een goot."[1]

Wanneer dit gezegde waarheid bevatte, dan kon onmogelijk in betrekking tot Christus gezegd worden, dat Hij vlees en bloed deelachtig geworden is, zoals dit in Hebreeën 2:14 door Paulus wordt gedaan, terwijl ook hetgeen er van Christus geschreven staat in Handelingen 2:3O, geheel tot leugen zou worden gemaakt.

De ganse Heilige Schrift is één en beslist in de verkondiging van Christus waarachtige menselijke natuur, genomen uit het vlees en bloed van de

[1] Deze zinsnede werd aldus letterlijk door de wederdopers gebruikt.

maagd Maria. Nu eens wordt Christus voorgesteld als wortel en scheut uit de stam van Jesse; elders weer wordt gezegd, dat Hij uit den zade Abrahams zou zijn, afkomstig van de Joden, voor zover Zijn vlees aangaat, terwijl Hij bovendien nog in alle gewijde geslachtsregisters staat aangetekend als de Zoon van Maria.

De ontvangenis geschiedde door de werking van de Heilige Geest op een buiten- en bovennatuurlijke wijze. Deze heeft de menselijke natuur van Christus uit Maria geformeerd en toebereid en het "hoe" daarvan ligt wel eeuwig buiten ons begrip, maar niettemin is het een eeuwige waarheid, dat Christus, als almachtig God, vlees en bloed uit Maria aannam door de werking van de Heilige Geest , die het lichaam van Maria heiligde, opdat de vrucht, welke uit haar geboren zou worden, voor alle besmetting der zonde, door de ongeregelde beweging des bloeds en der zondige hartstochten gevrijwaard zou zijn. Op deze wijze werd Jezus als een heilig en onbevlekt kind uit Maria geboren, in het bezit van een volstrekte menselijke natuur, bestaande uit lichaam en ziel en behept met al haar eigenschappen en neigingen, uitgenomen alleen die, welke tot zonde en zondigen aansporen.

Vraag: Waar en onder welke omstandigheden werd Christus geboren?

Antwoord: De plaats Zijner geboorte was, evenals de rol der profetieën tevoren verkondigd had, de kleine en geringe plaats Bethlehem, hetwelk "Broodhuis" betekent.

Dichterlijk en in schone taal had reeds zoveel eeuwen geleden de profeet Micha verkondigd: "En gij, Bethlehem-Efrata, zijt gij klein om te wezen onder de duizenden van Juda? Uit u zal Mij voortkomen die een Heerser zal zijn in Israël, wiens uitgangen zijn van ouds, van de dagen der eeuwigheid", (Micha 5: 1.) Ofschoon de boodschap van de engel aan Maria in Galiléa geschiedde, toch zou het door Micha gesproken woord door Goddelijke almacht volkomen bewaarheid worden, want God neigt het hart van de Romeinse monarch tot het uitschrijven ener volkstelling, die alle inwoners dwingen zal, te trekken naar de plaats hunner afkomst, zodat ook Maria genoodzaakt zal zijn Galiléa voor enigen tijd te verlaten en, daar zij uit het geslacht Davids is, voort te reizen naar Bethlehem.

Dáár dus, in Bethlehem, waarheen Maria geroepen werd, aanschouwt, onder de geringste en armoedigste omstandigheden, Jezus, het levenslicht. Voor de zwangere vrouw is er geen plaats meer in de herberg en voor haar heilig kind Jezus is er geen andere ligplaats dan alleen de voederbak der dieren. Geen kleed is er om het wicht te dekken, maar een windsel van doeken is het enige, waarmede men het dierbaar kleinood, door God de Vader ten bate van Zijn kerk gegeven, omwikkelen kan:
Alle omstandigheden zijn hier, ten opzichte zijner menselijke natuur, de sprekende getuigen van armoede, maar terzelfder tijd, waarop in de stal van Bethlehem dit wicht wordt geboren, zijn daar buiten de hemelen in beroering en prediken engelenmonden de blijde boodschap der geboorte van de beloofde Messias.
Daar staren de wijzen uit het Oosten ontzet naar de flonkerstar aan het firmament, die de koninklijke geboorte verkondigt. Daar liggen de herders rustig terneer, totdat zij eensklaps, te midden van het nachtelijk duister, verrast worden met de boodschap van de hemelgezant: "Ziet, ik verkondig u grote blijdschap, die al den volke wezen zal, namelijk, dat u heden geboren is de Zaligmaker, welke is Christus de Heere, in de stad Davids." (Lukas 2: 10, 11.)
Straks, wanneer de engel zijn boodschap verkondigd heeft, ruist uit de monden van een machtig hemelheir het loflied door het luchtruim: "Ere zij God in de hoogste hemelen, en vrede op aarde, in de mensen een welbehagen."(Lukas 2:13,14)
Ondanks al deze feiten was de komst van Christus onder de voornoemde armelijke omstandigheden noodzakelijk en wij kunnen gerust zeggen, dat door Hem geen enkele trede is gezet, of deze behoorde tot -de volbrenging van zijn Messiaans Borgwerk, zodat ook deze armoede door Hem is gewild, want Paulus getuigt in 2 Cor. 8: 9: "Want gij weet de genade van onzen Heere Jezus Christus, dat Hij om uwentwil is arm geworden, daar Hij rijk was, opdat gij door Zijn armoede zoudt rijk worden. Kroon en troon verliet Hij, om de mens gelijk te worden, om zich te vernederen, dieper dan ooit enig schepsel gedaald was, zich bukkende tot de allerlaagste ellende, die de zonde met zich had gesleept.
Het leerstuk zijner nederige geboorte is de eerste trap van de staat der vernedering, maar juist deze trap is zeer onderscheiden van de volgende. Christus menswording was noodzakelijk, alsmede het dragen van

ons vlees en bloed, omdat straks het lijden daarin doordragen moest worden, tot wegneming van de straf.
Dit alles wensen wij later breedvoeriger te bezien, terwijl wij nu dit hoofdstuk besluiten met het derde vers van de lofzang van Zacharias:

Hij speld ons, dat wij 't aller tijd,
Wanneer die blijde heildag rees,
Van 's vijands dienstbaar juk bevrijd,
Hem dienen zouden zonder vreez.
Naar 't heilig recht, in ware deugd.
O, dierbaar Kind! o, stof van vreugd!
Geschenk van 't Alvermogen!
Elk noem U Gods profeet, en geev U eer!
Gij treedt voor 't aanschijn van de Heer,
En baant zijn weg door leven en door leer.

2. ZIJN LIJDEN.

Vraag: Moest Christus lijden en welk lijden onderging Hij reeds kort na zijn geboorte?

Antwoord: Een enkele blik in de rol der profeten of in de poëtische geschriften der Oud-Testamentische dichters kan ons doen zien, hoe ne noodzakelijkheid van het lijden, dat over Christus komen zoude, allerwege gepredikt werd.

De gehele twee en twintigste psalm vertolkt de grootheid en de zwaarte van dat lijden, in de uiting der zielsklacht van de lijdende Middelaar.

Deze zielsklacht wordt echter gevolgd door de verheven woorden, waarin de vrucht der voldoening in al haar heerlijkheid bezongen wordt, terwijl Jesaja 53 de voorzegging ontsluit, hoe Christus zou voortkomen als een rijsje uit de afgehouwen tronk van Isaï, hoe Hem tijdens zijn leven hier op aarde allerlei haat, smaad en vervolging ten deel zou vallen en hoe Hij "om onze overtredingen verwond" en "om onze ongerechtigheden verbrijzeld" zou worden, waarna dan de vrede, als een vrucht dezer voldoening, door Jesaja ia de hoogste mate verheerlijkt wordt.

Maar waartoe zullen wij nog langer bij een algemeen overzicht blij ven staan? Daar wij Christus in al zijn lijdenswegen stap voor stap wensen te beschrijven, beantwoorden wij het tweede gedeelte der gestelde vraag met de verklaring, dat de smartelijke besnijdenis ten achtsten dage de rij der door Hem te doorlopen lijdensondervindingen opende.

Deze besnijdenis, ons in Lukas 2: 21 genoemd, was noodzakelijk (gelijk nader blijken zal) en werd door Jezus gewild. In de volgende vijf punten zullen wij de noodzakelijkheid er van trachten aan te tonen.

Ten eerste. Jezus moest hierdoor te kennen geven, dat Hij, hoewel Gods Zoon zijnde, ook waarachtig mens was, die, uit de Abrahamietische linie gesproten, ook het teken van Abrahams zaad dragen moest.

Aan deze linie waren de beloften Godsgegeven, tot een teken en onderpand harer erve en de komst van Christus, uit die linie zelve, was van die beloften de eerste en grootste vervulling tegelijk. .

Ten tweede, De besnijdenis van Christus diende, om aan te tonen, dat Hij niet gekomen was om de Wet te ontbinden, maar die te vervullen.

Telkens, wanneer men met dit teken een der zonen Israëls inlijfde tot de stam, waartoe Hij krachtens afkomst behoorde, werd Hij daardoor mede plechtig verbonden aan de wetten en inzettingen van de Mozaische godsdienst, hetwelk nader betoogd. wordt door Paulus, als hij in Gelaten 5: 3 schrijft: "En ik betuig wederom aan een iegelijk mens, die zich laat besnijden, dat hij een schuldenaar is, de gehele Wet te doen." Dáárom was ook de besnijdenis van Christus noodzakelijk. Hij moest besneden worden, opdat men van Hem zou kunnen getuigen, naar Gal. 4: 4, dat Hij was "geworden onder de Wet"; daarmede verbond Hij zich plechtig om die te volbrengen niet alleen, maar ook te handhaven.

Ten derde, De besnijdenis was voor Hem het teken, dat Hem de deur zou openen tot het bekleden van het leraars- ambt onder de Joden. Zonder besneden te zijn mocht niemand ingaan in de tempel des Heeren en niemand zou ooit zijn leer aannemen, noch ooit zijn tegenwoordigheid in de tempel dulden, indien het woord "onbesnedene" op Hem toepasselijk ware. Nu kon van Christus gezegd worden, dat Hij "een dienaar geworden is der besnijdenis, vanwege de waarheid Gods, opdat Hij bevestigen zou de beloftenissen der vaderen", (Rom. 15: 8) en nu kon men, gelijk weleer Mozes, ten opzichte van Christus tot het volk zeggen: "Naar Hem zult gij horen." (Deut. 18: 15).

Ten vierde. Door de afsnijding der voorhuid werd te kennen gegeven de wegneming der natuurlijke verdorvenheid. Dit was de typische betekenis der besnijdenis, welke ook Christus in heiligheid en rechtvaardigheid dragen moest. Hoewel van. Christus gene natuurlijke verdorvenheid was weg te nemen (aangezien Hij zonder zonde was), moest Hij toch verschijnen in de gelijkheid des zondigen vleses, daar Hij, zelf geen zonde dragende, toch beladen was met de zonde van Zijn volk. Deze zonden dragende, moest Hij, naar Jes. 53: 8, "afgesneden worden uit het land der levenden," en hoewel dit laatste eerst gebeuren zou, als Hij de woorden "het is volbracht" had uitgeroepen, niettemin typeerde deze bloedige besnijdenis het offer, dat als een voldoenende en verdienende oorzaak voor Zijn volk zou volbracht worden,

Ten vijfde. De besnijdenis was aan Abraham gegeven als een, zegel van de rechtvaardigheid des geloofs. Ook in deze zin was dus voor Christus persoonlijk de besnijdenis niet noodzakelijk.
Christus was de Rechtvaardige, de Heilige en de Onberispelijke in zich zelf, maar niettegenstaande dit alles, heeft Hij als Hoofd van Zijn kerk de besnijdenis willen ontvangen, om daardoor te tonen, dat zij in Hem, als haar Hoofd, recht had op die gerechtigheid, welke uit God is, door het geloof, hetgeen de Apostel doet zeggen, in Coloss. 2: 11: "In welken (in Christus) gij ook besneden zijt met een besnijdenis, die zonder handen geschiedt in de, uittrekking van het lichaam der zonde des vleses, door de besnijdenis van Christus"
De besnijdenis was dus een noodzakelijk gedeelte van Christus' lijden. Nauwelijks was Hij geboren, of zijn loopbaan werd reeds door lijden ingewijd en dat zou zo voortgaan, totdat Hij eindelijk, door voldoening, alle kluisters des doods zou afschudden, en zich zelf daarin vernederen. In de volbrenging der gehoorzaamheid aan Gods wet was de besnijdenis noodzakelijk en daarom werd deze een klein en gering, maar niettemin noodzakelijk gedeelte van Christus Borgtochtelijke arbeid, die zich in zo ruime mate zou openbaren onder lijden, smaad en vervolging.

Vraag: Wat ondervond Christus van het tijdstip zijner besnijdenis tot aan zijn openbaar optreden onder Israël?

Antwoord: Nauwelijks was de besnijdenis aan Christus voltrokken of de door de ster geleide Wijzen kwamen in Judea's hoofdstad Jeruzalem en zich wendende tot de koning Herodes vraagden zij waar de plaats was der geboorte van de Koning der Joden, getuigende naar Matth. 2, dat zij Zijn ster hadden gezien. Het antwoord rop deze vraag kon niet twijfelachtig zijn; de mond der Schriftgeleerden verklaarde weldra Bethlehem als de plaats, waar naar de verkondiging der profetieën, die koning geboren zou worden.
"Reist heen!" zei daarop Herodes tot deze Wijzen, "en onderzoekt naarstiglijk naar dat kindeke]] en als gij het zult gevonden hebben, boodschapt het mij, opdat ik", aldus voegde hij er in schijnvroomheid bij, "ook kome en datzelve aanbidde." Hij echter, die de harten kent, belette de Wijzen weer naar Herodes terug te keren, nadat zij de Messias hadden gevonden en aangebeden. De boze listen, door Herodes gekoesterd, leden schipbreuk, maar zich bij deze teleurstelling niet neer-

leggende, gaf hij aanstonds bevel, dat men alle jonge kinderen, binnen Bethlehems wallen wonende, zou ombrengen.
Christus, hoewel nog in zijn prilste jeugd, wachtte nu reeds de haat, de smaad en de vervolging der mensen, ja, zelfs van een der vorsten dezer aarde. Nu reeds zoekt men Zijn ondergang en poogt Hem te doen verdwijnen van de grond, dien Hij nog niet eens bij machte is met zijn voetstappen te drukken. Toch zal ook dit geweld niet gelukken. Rustende in de armen Zijner moeder zal Jezus naar Egypte worden gevoerd, teneinde te ontkomen aan het wraakzwaard van Herodes en de weg te volgen, welke overeenkomstig Goddelijk bestel aan Jozef en Maria was aangewezen.
Ook later, als Jozef en Maria met Hem wederkeren naar Nazareth, de plaats waar weleer hun woonstede gevestigd was, zal aan Christus weinig anders wachten dan een arm, veracht en gering leven, dat gelijken tred houdt met een even arme en nederige opvoeding. Reeds de naam der stad Nazareth leert ons, hoe Christus zijn opvoeding genoot te midden ener verachte natie. De inwoners dier stad stonden bekend als bijna geheel onbeschaafd en bovendien karakteriseerde men hen als zeer twistziek. Ongetwijfeld is dan ook op deze wetenschap de vraag gegrond, die later door Nathanaël aan Petrus zou worden gesteld: "Kan uit Nazareth iets goeds zijn?" Het een feit, dat Christus hier zijn opvoeding genoten had, was reeds genoeg, om Hem de smaad van alles wat Jood was, in ruime mate deelachtig te doen worden. Ware Christus opgevoed aan de voeten van een wetgeleerde, wellicht had men dan enige verwachting van Hem gekoesterd, maar Gods bestel wilde het anders.
Naar Psalm 22: 7 moest Hij, een smaad van mensen en veracht van het volk" zijn en volgens Jes. 53: 3 zou Hij zijn de verachtste onder de mensen, voor wie een iegelijk het aangezicht verbergen zou,

In de tweede plaats wensen wij nog even een enkel woord te wijden aan de Vraag: of Jezus al dan niet een handwerk heeft uitgeoefend ten tijde zijner opvoeding in Nazareth. In letterlijke zin vinden wij daar niets van aangegeven in Gods Woord; alleen Matth. 13: 55 spreekt van Christus als de zoon eens timmermans, daarbij zijn eigen arbeid, indien Hij dien uitgeoefend heeft, niet vermeldende.
Toch achten wij het om tweeërlei reden niet ongerijmd, te veronderstellen, dat Christus het handwerk van timmerman verricht heeft.

In de eerste plaats behoorden Jozef en Maria tot de geringere klasse des volks, zodat het niet onmogelijk is, dat Christus hen door handenarbeid heeft geholpen, om te voorzien in het onderhoud huns levens en in de tweede plaats toont dan die arbeidende Christus, beschouwd in betrekking tot het hoge Middelaarswerk, dat Hij te volbrengen heeft, ook hier weer de Borg en Drager van de vloek voor zijn keurvolk te zijn, omdat toch de mens, sinds Adams val, gebukt gaat onder de last van de Goddelijke vloek: "In het zweet uws aanschijns zult gij uw brood eten", (Genesis 3: 19.)
Waar Christus de vloek voor Zijn volk draagt, is Zijn arbeid volstrekt geen verwerpelijk beeld of een onzuivere erkentenis, want in aansluiting met de Goddelijke vermaning: "De luiaard zal gescheurde klederen dragen," weleer door de mond der profeten verkondigd, is het denkbeeld, dat Christus hier het brood eet, dat verworven is door de arbeid,. zijner handen, een niet te verwerpen gedachte. Ook strijdt dit geenszins met de hoge bediening van Christus. Zijn gangen moesten lopen door de treurigste omstandigheden, zijn vernedering moest volkomen zijn en in dit opzicht vinden wij, dat dit denkbeeld mede geheel beantwoordt aan datgene, wat wij van Christus beschreven vinden, o.a. ook in Filipp. 2: 7: "Maar heeft zich zelf vernietigd, de getaltenis eens dienstknechts aangenomen hebbende, en is de mensen gelijk geworden."
Tijdens zijn dertigste levensjaar zou Christus eerst optreden als leraar onder Israël, waarmede dan tegelijkertijd voor Hem het tijdperk zou worden geopend, waarin Hij in een meer Borgtochtelijke zin zou arbeiden en tevens zijn lijdensbeker tot de laatsten druppel ledigen.

Vraag: Wat geschiedde terstond na Christus dertigste levensjaar en welk karakter verkreeg toen zijn loopbaan als Borg?

Antwoord: In Maleachi 3:1 was voorzegd: "Ziet, Ik zende Mijne engel, die voor mijn aangezicht de weg bereiden zal en snellijk zal tot zijn tempel komen die Heere, dien gijlieden zoekt te weten, de Engel des Verbonds aan denwelken gij lust hebt ziet, hij komt, zegt de Heere der heirscharen"
De in bovenstaande woorden bedoelde engel was de predikende zoon van Zacharias en Elisabeth, met name Johannes. Deze, die in aansluiting met de profetie Christus zijn Goddelijke Meester als een heraut voorafging, stond aan de oevers der Jordaan, predikende boete en bekering

aan het volk van Israël en terwijl hij daar als een Boanerges Zijn stem verhief, kwam de toen dertig jarige Jezus mede aan de oevers der Jordaan, om van Johannes gedoopt te werden.
Jezus, door Johannes erkend en gepredikt, wordt ook aanstonds door hem gedoopt, maar wordt daar tegelijk door een eeuwig God gewijd, erkend en gezalfd, met bekwaammaking Zijner menselijke natuur, opdat Hij de nu voor Hem liggende Bortgochtelijke weg zou kunnen bewandelen. Hier, wordt de Zoon gedoopt, de Vader spreekt uit de hemel en de Heilige Geest daalt op Hem neer in de gedaante van een duif.
Het beloofde vrouwenzaad staat dus hier gewijd en geheiligd. tot de strijd, die Hem reeds aanstonds in ruime mate zal wachten. De verzoeking in de woestijn, door de duivel met Satanische listen toegepast, is de eerste strijd, dien Hij aanbinden zal gedurende een tijdbestek van veertig dagen.
En later bij zijn openbaar optreden? Overal wacht Hem smaad, vervolging en laster, en waar Hij het onbewimpeld waagt, de gerechtigheid des Allerhoogsten te stellen tegenover de door Hem ontsluierde ongerechtigheid des schepsels, daar wordt Hij aanstonds het mikpunt van Jodenhaat en vervolging.
Intussen is dit alles nog maar de uitwendige zijde van zijn lijden. Wij kunnen ons zo voorstellen, dat ook zijn reine ziel Meermalen met droefheid moest vervuld zijn, wanneer Hij een blik wierp op de ellende, door de zonde als vrucht geopenbaard, en telkens moest het Hem voorzeker bitter grieven en met innige smart bezielen, wanneer Hij daar zijn keurvolk de zonden zag indrinken als water.
Hoe dichter Hij het tijdstip nadert, waarop Hij zijn leven zal afleggen; des te meer wordt ook het lijden verzwaard. Zijn strijd in de hof van Gethsémané, de verachting en beschimping, waarmede men Hem in de zaal van Kajafas voor Herodes en Pilatus bejegent, gevolgd door zijn lijden op Golgótha, dat alles, moet Hem niet onuitsprekelijke smart vervullen en is zeer zeker de reden tot de uiting der zielsklacht, die Hij tegenover Zijn jongeren uitspreekt: "Mijn ziel is geheel bedroefd tot de dood toe; blijft hier en waakt met Mij." Math. 26: 38. Dit alles zullen wij later in bredere trekken en met ontvouwing van de meer geestelijke betekenis daarvan in het hoofdstuk van de neerdaling ter helle bespreken.

ZIJN DOOD.

Vraag: "Welke dood is Christus gestorven en met welke omstandigheden ging dat sterven gepaard?

Antwoord: In de woorden van Psalm 22: 17 werd Christus sprekende ingevoerd, zeggende, dat zijn handen én voeten doorgraven zouden worden. Bedoeld werd dus in deze woorden de kruisdood, die aan Christus op Golgótha is voltrokken.

Omtrent dien kruisdood en de daarmede gepaard gaande omstandigheden vinden wij zowel in historie als Evangelie veel beschreven, dat belangrijk genoeg is hier even genoemd te worden.

Ten eerste was de kruisdood zeer smadelijk. Het was verboden een Romeins burger laan het kruis te nagelen, Alleen slaven werden op deze wijze ter dood gebracht.

Do kruiseling werd gewoonlijk naakt aan het kruishout geklonken, zo ook Christus. Hij, lelie de Heilige is, hing daar in de plaats van het schepsel, dat door de bondsbreak naakt geworden, ontdaan was van alle klederen der gerechtigheid en een schandvlek was in de ogen des Heeren.

Zelf dus de smaadheid van de kruisdood dragende, zou Christus hierdoor de smaad van Zijn volk afwenden, tevens een weg openende, waarlangs zij gedekt zouden kunnen worden met de klederen des heils en de mantel der gerechtigheid, waarmede zij zouden kunnen zijn "een sierlijke kroon in de hand huns Heeren en een koninklijke hoed in de hand huns Gods."

De kruisdood was, in de tweede plaats, smartelijk.

Nadat de kruiseling gegeseld was, evenals met Christus in de rechtszaal van Pilatus geschiedde, werd zijn ontblote en bebloede rug op het vloekhout uitgestrekt. Daarna werd de veroordeelde met nagels door handen en voeten aan het kruis geklonken, waarna men het kruis rechtstandig in de grond plaatste, maar zóó, dat de kruiseling met het aangezicht naar de Oosterse zon hing gekeerd. De hete stralen der zon, die het lichaam van de veroordeelde beschenen, maakten diens lijden nog smartelijker De wonden ontstaken door de geweldige hitte en bezorgden de lijder een bijna brandende dorst, die niet eindigde, vóórdat het

lichaam druppel na druppel van zijn bloed was geledigd en de lijder de geest gaf.
Menigmaal bespaarde men de kruiseling deze folteringen, door hem, reeds dadelijk na de kruisiging, de borstkas in te slaan of zijn benen te verbrijzelen, maar met Christus mocht dit niet geschieden.
Geen menselijk medelijden mocht het deel zijn van deze Lijder, Slechts bespotting en hoon werd Hem gegund en de beker des lijdens moest Hij tot de laatsten druppel ledigen, teneinde straks, het leven afleggende, op volkomen wijze aan de eis der Goddelijke rechtvaardigheid te kunnen voldoen.

De dood des kruises was, in de derde plaats, vervloekt, want in Gal. 3: 13 lezen wij: "Christus heeft ons verlost van de vloek der wet, een vloek geworden zijnde voor ons, want er is geschreven: Vervloekt is een iegelijk, die aan het hout hangt."
De mens was beladen met de vloek van Gods oneindige toorn, maar Christus zou hem nu dragen, om hem voor Zijn volk weg te nemen en dat. volk in vrede met zijn Vader te herstellen.
Golgótha! ziedaar de plaats des lijdens. Smaad, schande en vloek wordt hier weggenomen door de verhoging van Christus aan het kruis, ten gunst van Zijn volk. Smaad, smart en lijden wordt hier geduldig doordragen, gepaard met een diep smartelijk gevoel van het missen van Gods gunst.
Duizenden wereld-gebeurtenissen, roemrijk en verheven, zinken bij de vergelijking met deze worstelkamp in het niet en niet één enkele naam bestaat, die meer geschiedenis, meer belangrijks in zich bevat dan deze naam: Golgótha.

Vraag: Was Christus dood noodzakelijk en tot welk einde heeft Hij die dood ondergaan?

Antwoord: Wegens de gerechtigheid Gods was door de zonde het leven verbeurd en de straf, weleer tegen het bedrijven der zonde gedreigd: "Ten dage als gij daarvan eet, zult gij de dood sterven", moest doordragen worden, indien ooit het loven zich ten opzichte van het van God vervreemde schepsel zou, kunnen verklaren.
Velen zijn er in de loop der tijden opgestaan, die dit sterven van Jezus als een bezegeling zijner leer en tot een voorbeeld van lijdzaamheid

stellen, Hem beschrijvende als een voorbeeldig mens, zonder meer, en als een martelaar, die zijn leer en belijdenis met de dood heeft durven bekrachtigen. Maar, hoewel zich de dood alleen over de menselijke natuur van Christus kan uitstrekken, is toch, dit weten wij, deze dood niet die van de martelaar, noch die van de moedigen prediker, die de zekerheid zijner leerstellingen met zijn bloed durft bezegelen, maar het is de door van Gods Zoon, die door Zijn lijden en sterven het eeuwige doel van het welbehagen des Vaders uitvoert, om n.l. de dood, als zijn vijand, binnen diens eigen landpalen een ondergang te bereiden, opdat Gods keurvolk, verlost uit de klauwen des doods, met Hem in een eeuwige zaligheid zal kunnen en mogen leven.

Geen martelaar is het, die om zijns geloofswille sterft, maar hier wordt door Christus een offerande gebracht tot verzoening, niet voor zich zelf, maar van degenen, die door overtreding in een onverzoende betrekking tot God stonden. Hij sterft voor hen als Borg en brengt daardoor de duizenden talenten, die zij schuldig waren, aan de Rechter op. Waar zij niets bezitten dan schande, ellende en vloek, brengt Hij voor hen, als heilige en onberispelijke offerande, een eeuwige delging hunner schuld, een wegneming van alle gevolgen der zonde en tooit hen met een volmaakte gerechtigheid, waardoor zij als volmaakte sieraden voor de Heere gesteld zullen worden. Hier brengt Hij, als Borg, een volmaakt zoenoffer, naar 1 Joh. 2: 2 en een volkomen losprijs, een "rantsoen voor velen", naar Matth. 20: 28.

Verwonderd moeten wij staan, wanneer wij daar dien Borg dat offer geheel ongedwongen zien brengen, want niemand had ooit de macht gehad Hem het leven te ontnemen, indien Hij zich daartoe niet zelf had overgegeven. Immers had Hij zelf getuigd: "Ik heb macht mijn leven at te leggen en hetzelve wederom aan te nemen!" Toch is, hoewel Christus dit offer vrijwillig brengt, zijn reine menselijke natuur in een zworen en bange strijd gewikkeld, gelijk dit ons in Hebr. 5: 7 zo kernachtig beschreven wordt.

"Die in de dagen zijns vleses, gebeden en smekingen tot dengene, die Hem uit de dood kon verlossen, met sterke roeping en tranen geofferd hebbende en verhoord zijnde uit de vreze, hoewel Hij de Zoon was, nochtans gehoorzaamheid geleerd heeft uit hetgeen Hij heeft geleden," Aldus luiden de woorden van Hebr. 5: 7 en 8, die ons een blik doen werpen op de strijd, dien Christus hier in het vlees gestreden heeft.

Alleen "opdat de wereld wete, dat Ik de Vader liefheb en alzo doe, gelijkerwijs mij de Vader geboden heeft" gelijk Christus zelve zeide, naar Joh. 14: 31a, daarom heeft Hij zich overgegeven tot de dood des kruises, uit gehoorzaamheid dus aan de eis en de wil des Vaders.
"Niemand heeft meer liefde dan deze, dat iemand zijn leven zette voor zijn vrienden", zei Christus, naar Joh. 15: 13, en deze liefde, dat eeuwig welbehagen alleen, was alles, wat Hem dwong tot gehoorzaamheid aan de eis en de wil des Vaders en tot het doormaken van deze gewichtige strijd, die alleen de verheerlijking Gods ten grondslag had. Dáárom moet dit offer zeker aangenaam zijn geweest voor Gods aangezicht en tot "een welriekende reuk" (Eféze 5: 2), die ook doorvloeide in zuivere liefde tot al degenen, voor wie deze offerande gebracht werd.
Nu, werd de ziel des mensen de troon des Satans en de bron van alle vuilheid en ongerechtigheid. In één woord: de ziel werd een chaos van ellenden en zou zij ooit weer door de bearbeiding Gods tot draagster van Zijn Beeld verheven worden, dan moest ook Christus de toorn Gods in de ziel doordragen. Juist deze toorn is bet, welken Christus in de ziel doordragen heeft en die Hem deed uitroepen: "Mijn Vader, indien het mogelijk is, laat deze drinkbeker van Mij voorbijgaan, doch niet gelijk Ik wil, maar gelijk Gij wat." (Matth. 26: 39.)
Zo ook op Golgótha! Daar hangt deze Borg aan het vloekhout gespijkerd, daar houdt de zon haar lichtstralen terug en als dan Christus, allerwegen door duisternis omgeven, uitroept: "ELI, ELI, LAMA SABACHTANI, dat is: Mijn God! Mijn God! waarom hebt Gij Mij verlaten", (zie Matth. 27: 46) dan is dit ongetwijfeld een uiting, veroorzaakt en ingegeven door de verschrikkelijkheid der helse smarten, waaraan Hij lijdende was. Zijn eigen bekentenis verklaart ons dus zijn angsten; de tekenen, die van Hem gezien worden, getuigen van zijn strijd en van de helse aanvallen, die Hij heeft te trotseren. Zelfs "zijn zweet werd gelijk grote droppelen bloeds, die op de aarde afliepen." (Lukas 22: 44.)
Geen ongehoorzaamheid of onwilligheid tot lijden was de oorzaak tot de bede, die Hij tot de Vader richtte, maar deze bede bewijst alleen, dat Christus een waarachtig menselijke natuur bezat, die gebukt ging onder de last van een gewelddadig lijden, terwijl de klacht door Hem geuit, de smart en de diepte verklaarde van de lijdensweg, dien deze Borg doorwandelde.

Nee het was geen wanhoopskreet, dien Christus uitstiet, want er was geen reden tot wanhoop voor Hem, dewijl zijn eeuwige Godheid Borg stond, dat Hij deze zware last zou doordragen tot het einde, maar wèl is waar, dat zijn reine menselijke natuur onder dit lijden, en door de zwaarte der helse pijnigingen en angsten, gebeden en smekingen geofferd heeft met sterke roeping en tranen tot Dengene, die Item uit de dood verlossen kon. (Hebr. 5: 7.)

Vraag: Was niet de boosheid van een verbitterd Jodendom de oorzaak van Christus dood?

Antwoord: Alle verbitterde Joden, benevens een Pilatus en een Judas, om zoveel anderen niet te noemen, waren niet de oorzaak, waardoor Christus moest sterven. Zij waren alleen vrije of losgelaten werktuigen, die door hun handelingen moesten medewerken tot de volvoering van Gods eeuwig raadsbesluit. Hoewel zij zelf aansprakelijk bleven voor hun eigen daden, werkten deze daden mede tot de uitwerking van het voornemen, dat naar de verkiezing is. "Want, - aldus zegt Hand. 4: 27, 28: "in der waarheid zijn vergaderd tegen uw heilig kind Jezus, welken Gij gezalfd hebt, beide Herodes en Pontius Pilatus met de Heidenen en de volken Israëls, om te doen al wat Uw hand en Uw raad tevoren bepaald had, dat geschieden zou."

"Zonder bloedstorting geschiedt geen vergeving", zegt Hebr. 9: 22 en juist daarom was voor Christus zulk een kruisdood verordineerd. Hij moest een dood sterven, waarop een begrafenis volgen Icon, opdat daardoor Gods kerk verzekerd zou kunnen zijn van Christus dood.

Door verbranding, verworging of steniging mocht men geen einde aan zijn leven maken, want door de mond der profeten was verkondigd, dat er geen been aan Hem gebroken mocht worden. Deze profetie wordt dan ook nogmaals door de apostel Johannes herdacht, als bij zegt: "Want deze dingen zijn geschied, opdat de Schrift vervuld worde: Geen been van Hem zal verbroken worden." (Joh. 19: 36).

Op deze wijze is dan ook de dood van Christus geschied tot wegneming van alle straf, welke op de zonde gedreigd was, en zeer zeker mogen wij dan ook al degenen zalig heten, die bereid worden, zulk een Christus, gestorven voor de zonden, te kennen: zij mogen, met het oog op de Borgtochtelijke dood van Christus en de ure van hun eigen verscheiden

van deze aarde, de Godzalige dichter Mc. Cheyne nazeggen: *"Gestorven voor mij, zal mijn zwanenlied zijn."*

Zijn BEGRAFENIS.

Vraag: Welke vernedering moest Christus te laatste nog ondergaan?

Antwoord: zijn begrafenis was wel de laatste en diepste vernedering" die Hem naar het lichaam kon geschieden, hoewel deze een einde maakte aan alle smarten, welke door Hem waren gedragen. De verbitterde Joden hadden gaarne zijn graf bij de goddelozen gezien en Hem, evenals de Romeinse slaaf, aan de voet van het kruis begraven, maar Gods bestel luidde anders. Wel mocht men zijn graf bij de goddelozen stellen, maar niettemin "zou Hij bij de rijke zijn in Zijn dood." Aan Jesaja waren reeds door God de woorden in de mond gelegd: "En men heeft zijn graf bij de goddelozen gesteld en hij is bij de rijken in Zijn dood geweest, omdat hij geen onrecht gedaan heeft, noch bedrog in zijn mond geweest is." (Jesaja 53: 9) en juist deze profetie was een gebod en ordonnantie, waaraan niet een der verbitterde Joden vermocht te tornen, aangezien het een raadsbesluit Gods was.

Om deze reden hebben velen getracht deze begrafenis tot de staat en de trappen der verhoging te rekenen, maar volgende de leidraad van de XII Artikelen des Geloofs en de door alle kerkvaders verkondigde orde, rekenen Wij haar tot de staat en de trappen der vernedering. Het begrip, dat Hij, die een Almachtig Gebieder is over hemel en aarde, verordineerd wordt om neer te liggen in het stof des doods," gelijk Ps. 22:16 voorzegd had, dunkt ons veeleer een vernedering, dan een verhoging te kenschetsen, ook al hield die verband met allerlei gewichtige omstandigheden, die door God verordineerd waren. Christus was gerechtigd te zeggen, met Jesaja 66: 1: "De hemel is Mijn troon en de aarde is de voetbank Mijner voeten", maar dan is ook zeker zijn nederdaling in de "nederste delen der aarde", (Eféze 4: 9) geen verhoging te noemen.

Toch zien wij in alle omstandigheden der begrafenis de heerlijkheid van het Godsbestuur doorblinken. Pilatus, van Christus onschuld bewust en van Zijn dood verzekerd, staat toe, dat Hij een eervolle begrafenis ontvangt van degenen, die Hem liefhebben en werkt dus onbewust mede

aan de vervulling der profetie, welker handhaving door God zelf bestendigd en daarom ten hoogste verzekerd is.

Vraag: Wie hebben Christus begraven en door welke eigenschappen kenmerkte zich deze begrafenis?

Antwoord: Christus lichaam werd begeerd en ten grave gedragen door mannen, die in eer en aanzien groot waren en gerekend werden tot de oudsten des volks in de Joodse staat. Het waren Jozef van Arimathéa, een Raadsheer uit het Sanhedrin en Nicodémus, een wetgeleerde en overste onder de Joden.

Overeenkomstig hun stand, maar ook overeenkomstig de waardij van het lichaam, dat zij begraven zouden, hebben zij dit lijk eerst met kostbare specerijen gezalfd en in fijn lijnwaad gewikkeld, alvorens het neer te leggen in het familiegraf van Jozef van Arimathea, een nieuw graf in Jozefs hof, uitgehouwen in een rotssteen.

Wanneer wij letten op de begrafenis van Christus, dan kunnen wij deze ongetwijfeld als zeer belangrijk verklaren.

Door deze begrafenis werd ten eerste de dood van Christus onbetwistbaar bevestigd. zijn afneming van het vloekhout levert het ontwijfelbaar bewijs, dat de vloek werd afgedragen, terwijl zijn neerdaling in het graf de schrik voor 't graf bij de Zijnen wegneemt. Ook in een meer ondergeschikten zin is de wijze van zijn begrafenis zeer belangrijk. De omstandigheid, dat Hij door twee der aanzienlijkste mannen uit de Joodse staat begraven werd, bevat ten eerste de erkenning van Christus onschuld. Zij zouden ongetwijfeld de schimp en smaad der Joden niet hebben aangedurfd, indien zij de zekerheid hadden gehad, dat Hij een misdadiger was geweest. Waar de Joden Hem steeds onverdiend hadden gescholden als leugenprofeet en Godslasteraar, daar hadden, zij Hem steeds aanschouwd onder de erkenning, dat Hij een profeet was, "krachtig in woorden en in werken, bij God en al het volk", want de Borgtochtelijke dieptegang van Christus dood vermochten ook zij niet te kennen of te doorgronden. Christus werd, zo lezen wij, neergelegd in een graf, dat uitgehouwen was in een rotssteen. De lastertaal der Joden, die later beweren zouden, dat zijn graf ontgraven en zijn lijk door zijn discipelen medegenomen was, moest tegenover dit feit schipbreuk lijden, want ook de verzegeling en bewaking van het graf strekte hiertegen ten bewijs.

Ook ten opzichte van de zekerheid voor de Zijnen lag Christus in een nieuw gehouwen graf, waaraan veel arbeid besteed was, opdat men de dode zou beveiligen tegen alle kwaad, dat hem onverhoeds treffen kon. Zoveel eeuwen geleden had de Heere tot Daniël gezegd: "Gij zult rusten in vrede. Zij zullen rusten op hun slaapsteden, waar zijn oog waakt over hun stof", en deze aankondiging werd ook ten opzichte van Christus en zijn graf bewaarheid.

Christus werd gelegd in een nieuw graf, in een reine plaats, die nog niet besmet was door andere doden. Dit doet ons onwillekeurig denken aan de Oud-Testamentische brandoffers, waarvan de as steeds aan een reine plaats moest worden neergelegd, want in de verordening daartoe, in Leviticus 6: 10, 11, lezen wij: En de priester za] zijn linnen kleed aantrekken en de linnen onderbroek over zijn vlees aantrekken en zal de as opnemen, als het vuur het brandoffer op het altaar zal verteerd hebben en zal die bij het altaar leggen. Daarna zal hij zijn klederen uittrekken en zal andere klederen aandoen en zal de as tot buiten het leger uitdragen aan een reine plaats."

Het graf van Christus moest ook ongetwijfeld nieuw zijn, opdat men later, na zij ne opstanding, niet zou kunnen zeggen, dat zijn lichaam door de aanraking met de doodsbeenderen van anderen, levend geworden zou zijn, gelijk men leest van de doden, die in Elisa's graf werden geworpen. (2 Kon. 13: 21.)

Ten slotte nog dit. Deze begrafenis leverde ook het bewijs, dat Christus geen lichaam droeg in schijn, gelijk zovelen beweerd hebben, want Hij moest begraven worden, omdat Hij waarachtig gestorven was.

Het graf, door Jezus geheiligd, is, in symbolische zin opgevat, de slaapstede Van Zijn kerk, waarop zij rust tot de jongsten dag, om dan door de Levensvorst te worden opgewekt. Prachtig wordt overigens de eeuwige ruste van zijn

Vraag: Is Christus dan niet in de hel geweest, namelijk in de plaats der verdoemden?

Antwoord: Omtrent dit leerstuk hebben velen de verklaringen der Heilige Schrift met eigen verdichtselen samengeknoopt. Rome leert, dat er een vagevuur of een "voorburcht der vaderen" bestaat en zegt verder, dat de ziel van Christus, nadat Hij gestorven was en zijn lichaam was begraven, in die voorburcht was afgedaald, teneinde de Oud-

Testamentische Bijbelheiligen te verlossen en hen als een triomf of zegeteken zijner overwinning mede te voeren ten hemel.
De Lutherse kerk leert daarentegen weer, dat Christus ganse persoon, God en mens, in de hel is afgedaald. Daar heeft Hij, volgens haar, de duivel alle macht ontnomen en aan alle verdoemden de zegepraal van Zijn overwinning luisterrijk verkondigd.
Weer anderen, de Socinianen, maar ook zelfs vele Gereformeerden leren, dat de neerdaling ter hel alleen wil zeggen, dat Christus afgedaald is in de staat en de macht des doods, met het doel om de gestorvenen het Evangelie te verkondigen.
Een kleinere groep, ten slotte, leert, dat de nederdaling geschied is in het tijdperk tussen Christus opstanding en hemelvaart, welk gevoelen zij baseren op het woord van Petrus, vervat in 1 Petrus 3: 18, 19: "Want Christus heeft ook eens voor de zonden geleden, Hij, rechtvaardig voor de onrechtvaardigen, opdat Hij ons tot God zou brengen, die wel is gedood in het vlees, maar levend gemaakt door de Geest; in denwelken Hij ook, henengegaan zijnde, de geesten, die in de gevangenis zijn, gepredikt heeft."
Deze woorden geven ogenschijnlijk enig recht tot het koesteren van bovenstaande meningen, maar wanneer wij Petrus in deze woorden enigszins bedektelijk en duister horen spreken, dan staat het toch vast, dat hij de juisten zin en de verklaring dezer woorden al enige bladzijden daarvóór heeft neergeschreven, en wel in 1 Petrus 11. Dáár betuigt hij: "Onderzoekende op welken of hoedanigen tijd de Geest van Christus, die in hen was, beduidde en tevoren getuigde het lijden, dat op Christus komen zou en de heerlijkheid daarna volgende.
Het mag dus duidelijk zijn, dat Petrus in de boven aangehaalde woorden niet spreekt van Christus neerdaling ter hel, maar van de Geest van Christus, die op alle Oud-Testamentische heiligen en dus ook op Noach (die door Petrus in vers 20 d.a.v. wordt genoemd) gerust heeft, om hun te prediken bekering en vergeving der zonde; want dat Christus niet in de hel is geweest wordt ook afgeschaduwd in de rust van Christus in het graf op de zevenden dag der week. Aan, de avond van de zesde dag, nog eer de door de Schepper geheiligde zevende dag aanbreekt, is ook door Christus het werk volbracht en evenals vroeger, onder Israël, op de zevenden dag het manna niet in de woestijn werd gevonden, zo werd ook deze Levensvorst op de zevenden dag niet op de aarde gezien,

maar rustte Hij in haar schoot, om dan, na dien dag, een eeuwige triomf over dood en graf te vieren en zijn kluisters voor nu en altijd volkomen af te werpen.

NEDERDALING TER HEL

Vraag: Wat verstaan wij door de neerdaling ter hel en wanneer geschiedde deze?

Antwoord: Door Christus neerdaling ter hel verstaan wij niet, dat Hij geweest is in de plaatselijke hel zelve, gelijk sommigen beweren, maar dat Hij onder het zwaarste lichamelijk lijden ook de grootst mogelijke helse angsten in de ziel gedragen heeft. Dat dit lijden naar lichaam en ziel zwaar is geweest; (een lijden, dat door niemand anders getorst zou kunnen worden; een lijden tot een groot doeleinde, naar Lukas 24:26; een zware en moeitevolle arbeid, gelijk uit Jesaja 43: 24 bewezen kan worden en een "treden van de wijnpers van Gods toorn", gelijk Jeremia dit noemt) behoeft zeker na al deze aangevoerde teksten geen breedvoerige uiteenzetting en zeer zeker mogen wij dan ook concluderen, dat wij onder Christus neerdaling ter hel die grote zielssmarten en die helse angsten moeten verstaan, waarin Christus tijdens zijn lijden verzonken was.

Als een worm door het stof van de hof van Gethsémané kruipende en tot in het diepst der ziel lijdende, geeft Hij van zijn diepe smart het bewijs door tot Zijn jongeren de klaagtoon te uiten: "Mijn ziel is geheel bedroefd tot de dood toe, blijft hier en waakt met mij." (Matth. 26: 38.)

Als plaatsbekleder voor Zijn kerk mist Hij het genot van het aanschouwen van Gods aanschijn; wordt Hij geprangd onder de last van de Goddelijke toorn en wordt Zijn menselijke natuur door benauwdheden overstelpt.

In de Eerste Adam was de ziel weleer de draagster van Gods beeld, maar door bondsbreuk deze eigenschap verloren. En moest Christus de helse angsten en het verlies ervan dragen.

Hij is niet in de hel is geweest, getuigt zijn belofte aan de naast Hem gekruisigden moordenaar: "Heden" zult gij met Mij in het Paradijs zijn". (Lukas 23: 43.)

Gaan wij nu het karakter der ganse zaak na, dan durven wij ook onomwonden verklaren, dat de werkelijke nederdaling van Christus in de plaatselijke hel voltrekt onnodig was, aangezien de lichamelijke dood in aanvang en de geestelijke dood in volkomen zin waren toegepast aan de breker van het werkverbond, omdat toch de eeuwige dood een vrucht was, die slechts geoogst zou worden door degenen, die uit de geestelijke dood niet zouden worden opgewekt. Christus nu, èn in Gethsémané, èn op Golgótha een geestelijken en lichamelijke dood stervende, neemt de eersten volkomen weg en heiligt de tweeden, de lichamelijke dood, tot een doorgang tot het eeuwige leven.

Bovendien kan er in betrekking tot de uitverkorenen nimmer van een eeuwigen dood spraak zijn, aangezien Gods woord ons dikwijls leert, evenals in Rom. 8: la: "Zo is er dan nu gene verdoemenis voor degenen die in Christus Jezus zijn", enz.

Bij dit alles behoefde Christus ook niet, gelijk Rome leert, af te dalen tot een "voorburcht der vaderen", omdat daarvan, op grond van Gods woord, het bestaan niet kan worden aangetoond. Jakob zei: "Op Uw zaligheid wacht ik, o Heere." Deze wel onderwezene kende geen z.g.n. voorburcht, maar verwachtte dadelijk na zijn verscheiden het ingaan tot de vreugde zijns Heeren. Van Elia lezen wij, dat hij levend werd opgenomen en opgevoerd ten hemel, zodat ook dit bewijs het beweren van Rome logenstraft. De zalige verwachting en de eeuwige zekerheid voor de afgeloste strijder is, dat hij overgebracht wordt van de strijdende tot de triomferende kerk, waar zijn Hoofd, terstond na diens verscheiden, zijn offerande gepresenteerd heeft in het Heilige der heiligen, als een volkomen zoenoffer, gebracht tot volkomen verlossing der uitverkorenen.

VAN HET OOGMERK VAN CHRISTUS' VERNEDERING, NAMELIJK: ZIJN VOLDOENING.

Vraag: Wat was de oorzaak van Christus lijden en waaraan heeft Hij in zijn vernedering voldaan?

Antwoord: God, die op grond van zijn Soeverein welbehagen reeds van eeuwigheid een volk verkoren had tot zaligheid, verordineerde tot uitvoering der zaligmaking van dit Zijn volk, ook diens Hoofd en Koning, zodat de oorzaak van Christus lijden alleen gevonden wordt in het volbrengen van het welbehagen Gods, om de weg te openen, waarlangs alleen de uitvoering of toepassing van dat welbehagen mogelijk werd.

Aan de eis der Goddelijke gerechtigheid moest Christus voldoen. Dit was de arbeid van Hem, die leed en stierf aan het kruis van Golgótha; een arbeid, waarvan de noodzakelijkheid reeds was aangetoond door Jesaja 5: 16: "Maar de Heere der heirscharen zal verhoogd worden door het recht en God, de Heilige, zal geheiligd worden door gerechtigheid."

Deze voldoening bestond in en eiste de vervulling van twee onderscheidene daadzaken. De wet moest worden vervuld, als zijnde de eis ten leven en in de tweede plaats moest de straf doordragen worden, waarmede de overtreder dezer wet door God gedreigd was. Christus moest in volkomen gehoorzaamheid aan de wet zijn pad bewandelen, wilde Hij althans dien weg der verlossing openen, die voor elke overtreder gesloten was. Aan deze eis hoeft Christus ten hoogste voldaan.

Romeinen 5: 19 leert ons dienaangaande "Want gelijk door de ongehoorzaamheid van dien enen mens, velen tot zondaars gesteld zijn geworden. alzo zullen ook door de gehoorzaamheid van enen, velen tot rechtvaardigen gesteld worden."

Het was de eis Gods, dat de wet volkomen gehoorzaamd zou worden, want Oud-Testamentisch had de Heere gezegd: "Mijn rechten zult gij doen en mijn inzettingen zult gij houden, om in die te wandelen: Ik ben de Heere uw God." (Levit. 18: 4.)

Gehoorzaamheid aan de Wet, ziedaar het eerste vereiste, hetwelk nog versterkt werd door de noodzakelijkheid om die straf te doordragen, waarmede Gods volk van nature was belast sinds de oudste tijden, toen reeds door Mozes verkondigd was: "Vervloekt zij, die de woorden dezer wet niet zal bevestigen, doende dezelve!" enz. (Dept. 27: 26.)

Terstond moet nu in het oog vallen, dat zulk een genoegdoening alleen door zulk een Persoon als Christus was, gebracht kon worden. Hij, de eeuwige Zoon Gods, die zelf geen overtreder was en daarom evenzeer aan geen enkele straf onderworpen was, nam vrijwillig op zich om de Hem toegerekende zonde Zijns volks te dragen niet alleen, maar om ook door een eeuwige gerechtigheid de voldoening alleen ten bate van dat volk aan te brengen.
De wet was niet Hem, maar de mens gesteld en toch vervulde Hij haar, zonder de minste afwijking, op volkomen wijze, onder de vreselijkste verzoekingen, smarten en angsten. Hij volvoerde, wat door de mens zelf uitgevoerd moest worden, maar waartoe deze, door zijn eigen en moedwillige bondsbreuk, ten enenmale en voor goed de mogelijkheid ontnomen was.
In de weg van een lijdende gehoorzaamheid heeft Christus, het Lam Gods, de vloek der wet, de straf der zonde gedragen en als plaatsbekledende Borg alles ondergaan, wat zich de zondaar door ongehoorzaamheid had waardig gemaakt.
Christus heeft, staande in de diepe laagte der menselijke ellende, de zwaarte van Gods toorn gedragen, maar ook het lijden alleen was niet genoeg om Zijn volk volkomen te verlossen. Het lijden van de straf kon wel de zondaar van straf bevrijden, maar de nauwe eenheid, bestaande tussen het bevrijden van de strot aan de een zijde en het recht-geven ten eeuwigen leven aan de andere zijde zou zich, in de volbrenging van Zijn Borgwerk, in tweeërlei eisen scheiden, die beide voldoening verlangden. Het laatste recht kon alleen verkregen worden door een volstrekte gehoorzaamheid aan de wet, neergelegd in het woord: "Doe dat en gij zult leven." (Lukas 10: 28b.)

Vraag: Was deze voldoening noodzakelijk en heelt Hij daardoor de zaligheid verworven of alleen mogelijk gemaakt?

Antwoord: De voldoening van Christus was noodzakelijk en wel ten eerste uit kracht van Gods wrekende gerechtigheid. De Goddelijke natuur staat lijnrecht tegenover de zonde en kan onmogelijk toelaten, dat enige zonde, 't zij groot of klein in ons oog, ongestraft blijft, want alle zonden zijn schendend voor de majesteit Gods; vandaar dan ook dat Genesis 18: 25e vraagt: "Zou de Rechter der ganse aarde geen recht

doen?" terwijl Ps. 7: 12 onomwonden verklaart: "God is een rechtvaardige Rechter en een God, die te allen dage toornt."
De natuur der zonde is van dien aard, dat zij lijnrecht indruist tegen de heiligheid Gods en daarom op volstrekte wijze alle gemeenschap van God met de zondaar onmogelijk maakt, tenzij ook hierin door voldoening en gehoorzaamheid aan de wet verzoening wordt aangebracht. God is te rein van ogen, dan dat Hij het kwade zou kunnen zien en de kwelling kan Hij niet aanschouwen, zegt Habakuk 1:13, maar met enige andere woorden, die niettemin duidelijk het bewijs leveren, dat Christus voldoening, ook krachtens de natuur der zonde noodzakelijk was.
Mocht overigens hieromtrent meer bewijs nodig zijn, dan leze men slechts de woorden van Psalm 5, verzen 5, 6 en 7, die in dichterlijke stijl en in afleidende zin genoegzaam de waarheid der zo-even genoemde stelling verkondigen. "Want Gij zijt geen God", zo lezen wij daar, "die lust heeft aan goddeloosheid; de boze zal bij U niet verkeren. De onzinnigen zullen voor Uw ogen niet bestaan; Gij haat alle werkers der ongerechtigheid. Gij zult de leugensprekers verdoen; van de man des bloede en des bedrogs heeft de Heere een gruwel."

Ten derde moest de voldoening geschieden uit kracht van Gods onfeilbare waarheid en zijn geboden.
De dood, met alle daarmede verband houdende ellende, was op de overtreding gedreigd. God, die niet liegen kan, maar de eeuwige Waarheid zelve is, moest uitvoeren en handhaven, wat door Hem in Genesis 2:17 was gesproken: "Ten dage als gij daarvan eet, zult gij de dood sterven."
Genoeg zij het, thans te zeggen, dat God dit vonnis en daarnevens ook al zijn geboden, steeds gehandhaafd heeft en nog handhaaft, want wij lezen in Nahum 1: 2: "Een ijverig God en een wreker is de Heere; een wreker is de Heere aan zijn wederpartijders en Hij behoudt de toorn zijn vijanden."
In het vorige hoofdstuk hebben wij reeds uitvoerig gewezen op de onmogelijkheid, dat men met het bloed van stieren of bokken een Godewaardige en daarom volkomen offerande brengen kon Christus alleen als heilig, onnozel en onbesmet, werd het voorwerp van eeuwig welbehagen, en onderworpen aan de verschrikkelijkste smaad en het vreselijkst lijden, ja, zelfs vernederd tot een smadelijke, smartelijke en ver-

vloekte dood. Hij alleen moest en kon datgene voldoen, waartoe niemand in staat was. Hij zou door Zijn Borgtochtelijk lijden de gerechtigheid aanbrengen en bevestigen en een enigen en nooit volprezen weg van gemeenschap met God openen en voor de zondaar toegankelijk stellen, zelfs zo, dat Paulus overvloedig reden vindt om in Hebr. 2: 10 te zeggen: "Want het betaamde Hem, om welken alle dingen zijn en door welken alle dingen zijn, dat Hij, vele kinderen tot de heerlijkheid leidende, de oversten Leidsman hunner zaligheid door lijden zou heiligen."
In de vierde plaats was de voldoening van Christus noodzakelijk, omdat deze door niemand anders gebracht kon worden. Het rantsoen was te groot en de mens te onmachtig om de gestelde eisen te vervullen, want werkelijk niet overbodig was de Vraag: die Christus in Matth. 16: 26b gesteld werd: "Of wat zal een mens geven tot lossing zijner ziel?"
Die mens, is zo doorvlochten van zonde, dat Jakobus er van zegt: "Wij allen struikelen in vele," zou onmogelijk in staat zijn de zaligheid ook maar één uur in zich zelf te bevatten of staande te houden, zodat, wars van alle geringschatting, als een volstrekte waarheid verkondigd mag worden, dat de mens totaal onbekwaam is, óf voor zich zelf óf voor een ander te betalen.
Heeft nu Christus door Zijn voldoening een absolute zaligheid aangebracht of maar alleen de zaligheid mogelijk gemaakt?
Op deze vraag antwoorden wij met een beslist: Christus heeft gene onzekere verlossing aangebracht; dit in tegenspraak met Arminius en de Remonstranten, die de algehele uitkomst slechts afhankelijk stellen van de vrije wil, waarvan zij de mens het bezit toekennen.
Nee, het was gene onzekere verlossing, welke door Christus bewerkt werd, want Zijn voldoening was van zulk een kracht, dat zij overvloedig was tot het uitwissen der zonde van de gehele. wereld, dat zij de deur der genade opende en bovendien de zondaar waarborgde, dat de door Christus verdiende weldaden, waar deze aan hem werden toegepast, ook steeds gehandhaafd zouden blijven, want "Hij zal hen geleiden tot de dood toe." (Ps. 48: 15.)
Christus voldoening was volkomen. Gods gerechtigheid en de eis der wet was voldaan. Er bleef niets te betalen, dat later door de zondaar nog betaald zou moeten worden.

Ten slotte wensen wij nog even aan te stippen, dat deze Verzoening ook volstrekt personeel is geschied. Het was geen verzoening in massa, maar elk kind van God zal haar deelachtig zijn als zijn eigendom en als Zijn gerechtigheid en juist daarom kunnen zij er eenmaal mede voor God verschijnen, want de juiste schakel de verzoening, geschetst zowel in haar dadelijkheid, volstrektheid als in haar personeel karakter wordt ons gegeven door Paulus in 2 Cor. 5: 19: "Want God was in Christus de wereld met zich zelf verzoenende, hun zonden hun niet toerekenende en heeft het woord der verzoening in ons gelegd."

Vraag: Is de voldoening van Christus algemeen, voor alle mensen of alleen voor zijn uitverkorenen?

Antwoord: De voldoening van Christus kon alleen geldig zijn voor Zijn volk, voor de uitverkorenen. Ook kon zij niet plaats hebben ten bate der engelen.

De goede engelen zijn staande gebleven in de staat hunner schepping en hebben daarom geen middelaar nodig, terwijl de kwade engelen zijn buitengesloten van alle hoop op verlossing, zoals die door Christus werd aangebracht. (Zie bewijs: 2 Petrus 2: 4.)

Ook is Christus niet gestorven voor alle mensen. Wanneer wij aangaande dit leerstuk de Heilige Schrift doorlezen, dan valt het gemakkelijk, uit zeer vele teksten aan te tonen, dat de voldoening van Christus geschied is voor velen, maar niet voor allen, o.a. naar Matth. 20: 28; voor zijn schapen, naar Joh. 10: 15 en voor zijn gemeente, naar Hand. 20: 28. Het is overigens duidelijk, dat de voldoening Van Christus, die ten eerste het volvoeren was van het welbehagen Gods, en die ten tweede het kanaal vormde, waardoor de stromen ener eeuwige Godsliefde openbaar zouden worden, onmogelijk kon strekken tot de verworpelingen, maar alleen tot de uitverkorenen. De vrucht van Christus voldoening kon alleen ten bate van de uitverkorenen zijn, omdat zij toch alleen zaligmakende genade in zich bevat, welke niet de wereld, maar wèl de uitverkorenen deelachtig zullen worden, want deze alleen zullen eenmaal met Paulus getuigen kunnen: "Veel meer dan, zijnde nu gerechtvaardigd door zijn bloed, zullen wij door Hem behouden worden van de toorn, want indien wij, vijanden zijnde, met God verzoend zijn door de dood zijns Zoons, veel meer zullen wij, verzoend zijnde; behouden worden door Zijn leven." (Rom. 5: 9 en 10.)

Duizenden kreten zijn er tegen dit leerstuk opgegaan, om te bepleiten, dat Christus voor de wereld of voor alle mensen gestorven zou zijn, naar aanleiding van het tekstvers Joh. 3;16: "Want alzo lief heeft God de wereld gehad, dat Hij fijnen eniggeboren Zoon gegeven heeft", enz. maar de aard van al dergelijke teksten bewijst nog niet, dat hier spraak is van de innerlijke waarde van Christus voldoening ten behoeve van de gehele wereld, en wij willen dan hier ook even wijzen op de verschillende betekenissen, waarin hét woord "wereld" in de Heilige Schrift voorkomt. soms beduidt dit woord het menselijk geslacht, in tegenstelling van de engelen, zonder dat daarmee toch alle mensen, hoofd voor hoofd, bedoeld zijn.
Op andere plaatsen zijn weer met het woord wereld de uitverkorenen bedoeld, evenals in Joh. 3: 16 en ook in Joh. 17: 23: "Ik in hen en Gij in Mij: opdat zij volmaakt zijn in één, en opdat de wereld bekenne dat Gij Mij gezonden hebt en hen liefgehad hebt." Het liefhebben van verworpenen mag toch zeer zeker met de deugd van Gods heiligheid onbestaanbaar worden geacht.
Weer anders wordt nog het woord wereld gebruikt in betrekking tot de uitverkorenen, óf van de Jood, óf van de leraars, óf van de gelovigen, in de tijd waarin de Apostelen hebben geleefd en geschreven.
Rom. 11:12, een dier teksten, zegt toch: "En indien hun val (de val van Israël) de rijkdom is der wereld en hun vermindering de rijkdom der Heidenen, hoe veel te meer hun volheid." In dit tekstvers worden dus de heidenen onder het woord wereld begrepen.
In Joh. 17: 9 worden weer onder het woord wereld de verworpelingen saamgevat, gelijk duidelijk blijkt uit de woorden: "Ik bid voor hen; Ik bid niet de wereld, maar voor degenen, die Gij Mij gegeven hebt, want zij zijn Uwe." Zie ook Joh. 17: 25.
Genoeg echter. Zouden wij alle teksten noemen, waarin het besproken woord in onderscheiden vorm van betekenis voorkomt en deze in de vorm ener exegese weergeven, dan zou een en ander nog duidelijker worden, maar tevens werden wij dan uitvoeriger dan de omvang van dit werk gedoogt.

Anderen zijn er, die de voldoening van Christus ooit voor de verworpenen afleiden uit 2 Petrus 2: 1: "Er zijn ook valse profeten onder het volk geweest, gelijk ook onder u valse leraars zijn zullen, die verderfelijke

ketterijen bedektelijk invoeren zullen, ook de Heere, die hen gekocht heeft, verloochenende en een haastig verderf over zichzelven brengende." Ook in dit tekstvers is echter geen spraak van alle mensen, want niet alle mensen komen tot de staat, waarvan in ons tekstvers spraak is. Veel wordt er in de Heilige Schrift gesproken van koping, maar dan ook dikwijls in de zin ener koping als van gereedschap, dat slechts dienen kan en moet tot volmaking van het gebouw.

Als koning kocht Christus door zijn bloed de geheel wereld, om daaruit als een kostbare parel zijn uitverkorenen op te delven, maar tevens werden uit die wereld del; verworpelingen, als het algemeen eigendom van de heer des huizen, sommigen gesteld tot vaten der onere en sommigen tot slaven, dienstdoende tot volbrenging van het geringste werk. Zo zijn Hem ook alle leraars en degenen, die slechts door de algemene bediening van de Geest bearbeid worden, dienstbaar als gereedschap tot volmaking van zijn Huis en in volstrekte zin zijn eigendom.

Om dit voorbeeld, dat wij duidelijkheidshalve gebruiken, nog duidelijker te maken, zeggen wij, dat zij, met eerbied gesproken, tot steiger dienen, waarlangs het gebouw wordt opgetrokken, om dan eindelijk, als het gebouw gereed is, weggenomen te worden en als onbruikbaar terzijde te worden gelegd. Op deze wijze zijn zij allen werkzaam en ten nutte, om het oogmerk van Gods welbehagen ten uitvoer te brengen, en dat als dienstknechten, die niet eeuwig in het huis zullen kunnen blijven; want alleen de zonen, dat zijn de uitverkorenen, blijven eeuwig in het buis.

Toch zijn zij allen het eigendom van Christus, maar niet als het erfdeel, waarvoor Hij een zaligmakende voldoening heeft aangebracht. Zij zijn Hem alleen dienstig als gereedschap, tot volmaking van Zijn kerk.

De voldoening van Christus, aldus beschouwd, strijdt ook dan in geen enkel opzicht met de ordonnantie tot de prediking van de uitwendige roeping, welke Christus aan Zijn discipelen uitvaardigde, want de uitwendige roeping blijft te allen tijde een stem, die doorgaat tot alle mensen en waartegenover ook allen verantwoordelijk staan, maar slechts de uitverkorenen zullen door hoger kracht, door de almachtige werking van de Heilige Geest , gebracht worden tot de kennis van deze voldoening, in haar noodzakelijkheid, strekking en God-verheerlijkende vrucht.

Ieder, die aan deze uitwendige roeping gehoor geeft zal door Christus niet verworpen worden, noch afgewezen (Joh. 6: 37) en als zodanig is Christus ten opzichte van ieder mens vrij in het nodigen, maar zullen wij tot Hem komen, dan zal ook de doodstaat, waarin wij zorgeloos ter neer liggen, door Hem moeten worden weggenomen. Juist door de wegneming dier geestelijke zorgeloosheid, die wij als vrucht van onze doodstaat bezitten, ontstaat een zoeken en een jagen naar de dekking van Christus gerechtigheid, welke door Zijn voldoening gewrocht is, want in Christus te geloven en te leven is de zekere en zalige vrucht der verheerlijking zijner voldoening aan ons, (Joh. 3: 36.)

Vraag: Wat heeft deze voldoening uitgewerkt en heelt ieder mens het recht te geloven, dat de voldoening van Christus te zijn bate is aangebracht?

Antwoord: De voldoening Van Christus heeft bewerkt, dat God verzoend is met de uitverkoren zondaar, naar 2 Cor. 5: 19, daarom bevat zij dus ook de betoning van Gods hoogste rechtvaardigheid, bewezen tegenover zijn Zoon, als God de zonden van zijn uitverkoren volk aan Christus toerekende en van Christus ook volkomen voldoening of betaling eiste, overeenkomstig Rom. 3: 25: "Welken (Christus Jezus) God voorgesteld heeft tot een verzoening, door het geloof in zijn bloed, tot een betoning van zijn rechtvaardigheid, door de vergeving der zonden, die tevoren geschied zijn, onder de verdraagzaamheid Gods."
In de tweede plaats toonde deze voldoening de hoogste goedertierenheid en barmhartigheid Gods over de uitverkorenen, omdat zij toch allen, schuldig staande in hun eerste Verbondshoofd Adam, van de dood werden verlost en een recht ontvingen ten eeuwigen leven, naar Gal. 4: 4, 5.
"Christus heeft ons verlost van de vloek der \Vet, een vloek geworden zijnde voor ons, want er is geschreven: Vervloekt is een iegelijk, die aan het hout hangt", zegt Gal. 3:13 zodat Christus, door Zijn voldoening, een rechtvaardig God met de zondaar verzoende, omdat deze laatste door Hem gerechtvaardigd en tot erfgenaam des eeuwigen levens verheerlijkt werd.
Zij allen, maar dan ook die alleen, die Hem aannemen als de verdienende, werkende,-bewegende en voorbeeldige oorzaak van hun geestelijk

leven, hebben grond en recht te geloven, dat Christus voor hen een eeuwige voldoening heeft aangebracht.
De verdienende oorzaak is Christus, omdat Hij zich zelf heeft overgegeven tot een losprijs voor de keurlingen zijns welbehagens, hen daardoor ten eigendom kopende, waarvan ons Titus 2:14 leert: "Die zich zelf voor ons gegeven heeft, opdat Hij ons zou verlossen van alle ongerechtigheid en zich zelf een volk zou reinigen, ijverig in goede werken."
Als de bewerkende oorzaak hunner zaligheid leren zij Christus aannemen, omdat zij, de diepe ellende kennende, waarin zij van nature gedompeld liggen en tevens de heerlijkheid hunner verlossing uit deze doodstaat, stervend met en in eigen arbeid als een stervend tarwegraan, ook alleen een leven leren kennen in hun Hoofd Jezus Christus, om tevens in de vrucht van diens voldoening verheerlijkt te worden, naar Joh, 12: 24: "Voorwaar, voorwaar zeg ik u: indien het tarwegraan in de aarde niet valt en sterft, zo blijft hetzelve alleen, maar indien het sterft, zo brengt het veel vrucht voort"
Ook zij, die Christus aannemen als de bewegende oorzaak van hun geestelijk leven, kunnen de voldoening van Christus te hun bate rekenen.
Zij leren niet anders kennen, hetzij in openbaring, in arbeid of in het dragen van vrucht, dan dat zij dit alleen kunnen doen door en in Christus, als hun Hoofd, Koning en Levensvorst, zodat zij ook niet zich zelf leven, noch hun eigen pad banen, maar alleen in diepe afhankelijkheid leren wandelen, achter hun Hoofd, Heere en Koning.
Ten vierde rest ons de beschouwing van hen, die Christus aannemen als de voorbeeldige oorzaak van hun geestelijk leven Zij leren in tegenspoed en verdrukking, in voorspoed en zegen, slechts het oog vestigen op de oversten Leidsman en Voleinder des Geloofs die niet dreigde, wanneer Hij gescholden werd, die niet vloekte, wanneer Hij werd gesmaad, die ten tijde van zegening en weldaad steeds dankend erkende Hem, die de oorzaak was dezer zegeningen.
Om kort te zijn, het zijn die personen, wier grond en vastheid is neergelegd in de woorden van Rom. 6: 5: "Want indien wij met Hem een plant geworden zijn in de gelijkmaking zijns doods, zo zullen wij het ook zijn in de gelijkmaking zijner opstanding."

Waar dan de voldoening van Christus dit alles gewrocht heelt, en wel ten bate van Zijn volk alleen, daar zij het ons vergund, aan het einde van dit hoofdstuk, te eindigen met de bede van een van onze dichters: [Lodensteijn]

Heil'ge Jezus, mij ten leven,
Ter heiligmaking mij gegeven;
Hoe heerlijk zijt G' in heiligheid.
's Hemels voorbeeld;
al de luister
Van 's hemels eng'lenheir wordt duister,
Bij 't licht van Uw heiligheid.
O, Gij, zo onbesmet,
Gij zijt mijn Hoofd, mijn Wet.
Heilge Jezus, o heilig mij,
Dat ik als, Gij,
Van hart en wandel heilig zij.

AFDELING 13: De staten van de Verlosser

VERHOGING - OPSTANDING.

Vraag: Welke is de eerste trap van Christus verhoging en wanneer werd deze aangevangen?

Antwoord: In overeenstemming met de voorzegging in de Heilige Schriften is Christus ten derde dage na Zijn dood opgestaan uit het graf. De dichter van Ps. 16:10 voerde Christus reeds sprekende in, zeggende: "Want Gij zult mijn ziel in de hel niet verlaten; Gij zult niet toelaten, dat Uw Heilige de verderving zie." Ook Hoséa verkondigde tevoren reeds letterlijk en zakelijk de opstanding van Christus, waar hij Christus kerk, in roemtaal over die opstanding doet spreken: "Hij zal ons na twee dagen levend maken, op de derden dag zal Hij ons doen verrijzen en wij zullen voor zijn aangezicht leven." (Hoséa 6: 2,)

Trots de verzegeling van het graf en de bewaking der soldaten, trad Christus als een Held te voorschijn, zodat later de engelen naar waarheid tot de vrouwen konden getuigen: "Hij is hier niet, Hij is opgestaan." (Luk. 24: 6). zijn latere verschijningen aan de vrouwen en aan de apostelen waren trouwens de meest overtuigende bewijzen van de zekerheid zijner opstanding. Zoals reeds in de profeet Jona voorzegd en afgebeeld was, moest Christus ten derden dage weer opstaan. Op Vrijdagavond werd Hij begraven en op de Zondagmorgen verrees Hij uit het graf.

Naar de Joodse tijdrekening moeten de gedeelten der dagen voor gehele dagen gerekend worden. Op de Sabbatdag rustte Hij dus, naar het gebod, in de schoot der aarde, maar nauwelijks vertoonden zich de eerste stralen van een opkomend morgenrood, tot aankondiging van de nieuw dag, of deze Leeuw uit Juda's stam trad uit het graf, zijn kluisters verbroken hebbende, bij de onmogelijkheid om langer door de dood gehouden te worden. Het tijdstip der vervulling van vele beloften en voorzeggingen was hiermee aangebroken en trots alle vijandelijke voorzorg werd tevens het woord van Christus werkelijkheid: "Breekt deze tempel en in drie dagen zal ik denzelve oprichten!" (Joh. 2:19.)

Vraag: Door wie werd Christus opgewekt en met welke hoedanigheden?

Antwoord: De opwekking van Christus moet ten eerste als daad toegeschreven worden aan God de Vader, als eerste Persoon, die de plaats van Rechter bekleedt.

Door de zonde zijns volks was Christus vernederd om te sterven. De dood was de kerker, waarin als het ware Gods kerk in haar geheel lag neergedompeld, Christus was vrijwillig deze kerker binnen getreden, maar nu, als bewijs, dat Hij aan de Goddelijke gerechtigheid genoeg had gedaan, moest ook deze kerker van rechtswege ontgrendeld worden, zodat, waar het recht in God werkelijk bevredigd is geworden, de Rechter de kerker des doods ook ontgrendeld heeft, hoewel nu ook Hij, die macht had het leven af te leggen en hetzelve wederom aan te nemen, opstaat uit de dood door eigen Goddelijke kracht. Het recht ontgrendelt de deur, als voldaan zijnde; de Leeuw uit Juda's stam, verbrijzelt de banden des doods en werpt deze vijand overwonnen van zich af en treedt verder de doodskerker uit in de waardigheid zijner voldoening.

Christus is opgewekt door 's Vaders kracht, maar opgestaan door eigen Goddelijke kracht, naar Hand. 2: "Welken God opgewekt heeft, de smarten des doods ontbonden hebbende, alzo het niet mogelijk was, dat hij van denzelve dood zou gehouden worden."

Het werk der opstanding wordt dus in natuur en in werk toegekend aan de Vader, zowel als aan de Zoon, maar ook aan de Heilige Geest, want Paulus leert ons: "En indien de Geest desgenen, die Jezus uit de doden opgewekt heeft, in u woont, zo zal Hij, die Christus uit de doden opgewekt heeft, ook Uw sterfelijke lichamen levend maken, door Zijn Geest, die in u woont. (Rom. 8: 11.) Een Drieëenig Godswezen was dus de oorsprong van het werk der opstanding van Christus. Het sterfelijke en verachtelijke had Hij in het graf afgelegd en van nu aan zou Hij als Overwinnaar op de loopbaan der verheerlijking voortwandelen.

Vraag: Welke nuttigheid ligt er in de opstanding van Christus en ten bate van wie is Hij opgestaan?

Antwoord: Het "doe dat en gij zult leven" moest ten opzichte van Christus voldoening aan Hem verheerlijkt worden wat betreft de belofte van "het leven", waarom dan ook Jes. 53: 12 verklaart: "Daarom zal Ik hem een deel geven van velen, en hij zal de machtigen als een roof de-

len, omdat hij zijn ziel uitgestort heeft in de dood en met de overtreders is gesteld geweest en hij veler zonden gedragen heeft en voor de overtreders gebeden heeft." De Goddelijke gerechtigheid straft de overtreder, maar moet daarentegen ook de voldoener aan die gerechtigheid belonen.

Ten opzichte van Gods Kerk was Christus opstanding eveneens noodzakelijk. Indien Christus voldaan had en toch in het graf gebleven ware, dan zou, dit is reeds meer aangetoond, bij Zijn volk weinig verwachting kunnen bestaan, dat de verkregen Weldaden ook toegepast zouden worden, want geen opgewekte Christus te kennen wil hetzelfde zeggen, als voor eigen rekening te staan, in eigen schuld en in eigen ongerechtigheid, want "indien Christus niet opgewekt is, zo is uw geloof tevergeefs, zo zijt gij nog in uw zonden," zegt 1 Cor. 15: 17, waarna in de verzen 18, 19 en 20 vervolgd wordt: "Zo zijn dan ook verloren, die in Christus ontslapen zijn. Indien wij alleenlijk in dit leven op Christus zijn hopende, zo zijn wij de ellendigste van alle mensen, maar nu, Christus is opgewekt uit de doden en is de eersteling geworden dergenen, die ontslapen zijn."

Juist door Zijn opstanding is Christus gerechtigd geworden tot het uitspreken der inderdaad koninklijke verklaring: "Vrees niet; ik ben de eerste en de laatste, en die leef en ik ben dood geweest; en zie, ik ben levend in alle eeuwigheid. Amen. En ik heb de sleutels der hel en des doods." (Openb. 1: 17 en vers 18.) Wanneer wij nu zien tot wier bate dezer opstanding is geschied, dan zeggen wij allereerst met Zondag 17, vraag 45 van de Heidelbergse Catechismus: "dat wij door Zijn opstanding opgewekt worden tot een nieuw leven."

Deze woorden vinden hun rustpunt in de woorden van Rom. 6: 4-6: "Wij zijn dan met Hem begraven door de doop in de dood, opdat, gelijkerwijs Christus uit de doden opgewekt is tot de heerlijkheid des Vaders, alzo ook wij in nieuwigheid des levens wandelen zouden. Want indien wij met Hem één plant geworden zijn in de gelijkmaking zijns doods, zo zullen wij het ook zijn in de gelijkmaking Zijner opstanding, dit wetende, dat onze oude mens met Hem gekruisigd is, opdat het lichaam der zonde te niet gedaan worde, opdat wij niet meer de zonde dienen."

De dood kon geen Christus houden, maar moest deze prooi. loslaten, en juist hierin is de opstanding, ook van Gods kinderen, verzekerd. Hij, die verheerlijkt is in de hemel, is het zekere onderpand hunner zalige op-

standing, (1 Thess. 4:14), uit kracht van het contract tussen de Vader en de Zoon, dat in Christus als Hoofd, de leden met Hem verheerlijkt zouden worden, welke éénheid in zóó nauwe betrekking zich openbaart, dat Hij de eersteling wordt genoemd dergenen, die ontslapen zijn, zodat zij, door Zijn opstanding, ook eenmaal de heerlijkheid hunner opstanding zullen smaken.

Wie zijn het, die hier verblijd kunnen zijn met de opstanding van Christus? Niet zij, die in de geestelijken doodslaap der zonde neerliggen. Niet zij, die alles bij elkander moeten sloepen om de Christen op de been te houden, door tranen, hartstochtelijke bewegingen of fantasieën. Alleen zij, die één plant met Hem geworden zijn in de gelijkmaking zijns doods, weten, dat hun schuld vergeven is en dat zij deel hebben aan de weldaden, verworven door de Borg van Zijn kerk; zij alleen kunnen zich reeds hier verblijden in de opstanding van Christus, terwijl daarentegen degenen, die dit alles niet kennen, vrezen mogen nog in de geestelijken doodstaat neer te liggen.

De blote consciëntie vermag soms veel en de door de algemene bediening van de Heilige Geest verlichte gedachte is meermalen bekwaam veel nabootsing te leveren, maar slechts de vereniging met God, door Jezus Christus te smaken in de ziel, kan ons waarborgen met Paulus te mogen getuigen: "Diezelve Geest getuigt met onzen geest, dat wij kinderen Gods zijn."

HEMELVAART.

Vraag: Welke is de tweede trap van Christus' verhoging?

Antwoord: Nadat Christus veertig dagen op aarde had rondgewandeld (Hand. 1: 3) om daardoor de zekerheid zijner opstanding knieling te bewijzen en Zijn jongeren van enige dingen aangaande Zijnen eeuwig Koninkrijk nader te onderwijzen, volgde Zijn hemelvaart, waarvan reeds de dichter van Psalm 68 in vers 19 tevoren mededeling had gedaan, zeggende: "Gij zijt opgevaren in de hoogte; Gij hebt de gevangenis gevankelijk gevoerd; Gij hebt gaven genomen om uit te delen onder de mensen, ja, ook de wederhorigen om bij U te wonen, o Heere God."

Deze hemelvaart geschiedde, toen Hij opgenomen werd van de Olijfberg, op korte afstand van Jeruzalem gelegen, ten aanschouwe Zijner jongeren, volgens Markus 16: 19; en dat Hij daarna ook in de hemel verheerlijkt werd, is aanschouwd door Stefánus, volgens Hand. 7:55,

maar ook al ware het, dat deze getuigen dit wonder niet aanschouwd hadden, dan nog werd de vrucht zijner hemelvaart krachtig bewezen door de uitstorting van de Heilige Geest op de Pinksterdag. Hand. 2: 33. Christus, de Borg van Zijn kerk, verheven boven de aarde, om als een Hogepriester het Heilige der heiligen binnen te treden en het offer zijner voldoening te presenteren aan God de Vader, omdat Hij eenmaal in de gestaltenis eens dienstknechts was neergedaald. Deze hemelvaart geschiedde naar Zijn menselijke natuur, want aangezien zijn Goddelijke natuur overal tegenwoordig was, moest er een verplaatsing plaats hebben der menselijke natuur, die door Christus was aangenomen en uit ziel en lichaam bestond. Hoewel Christus hier naar Zijn menselijke natuur opvaart, vaart hier ook op ten hemel de Zone Gods, de waarachtige God-mens, dus die menselijke natuur, die verenigd was tot de Goddelijk Persoon. De vereniging dezer beide naturen tot elkander was nodig, opdat Hij als Borg zou kunnen lijden en Gods toorn doordragen, maar ook was dit volstrekt noodzakelijk, opdat Hij als Zone Gods een eeuwige en waardige offerande de Vader zou kunnen aanbieden.

Uit hoofde dezer omstandigheid zegt dan ook Eféze 4: 9 en 10, zeer verdedigend voor de zo-even verkondigde stelling: "Nu dit: Hij is opgevaren; wat is het, dan dat Hij ook eerst is neergedaald in de nederste delen der aarde? Die neergedaald is, is dezelfde ook, die opgevaren is verre boven al de hemelen, opdat Hij alle dingen vervullen zou."

De Olijfberg was de plaats zijner hemelvaart. Vele malen was deze berg de plaats zijner gebeden en predikingen geweest en ook nu werd hij gekozen als de plek, vanwaar Christus zijn triomftocht zou aanvaarden naar de troonplaats zijner heerlijkheid, die steeds gesloten zal zijn voor de zich van God losgerukt hebbend zondaar, maar die nu door Christus geopend werd ten bate van Zijn volk.

De Lutheraan leert, dat Christus menselijke natuur door deze hemelvaart alomtegenwoordig is geworden en hij verdedigt dit op grond van Matth. 28; 20, Waar Christus zegt: "En ziet Ik ben met ulieden al de dagen, tot aan de voleinding der wereld. Amen." Maar aangezien de menselijke natuur van Christus, overal waar Hij zich bevond, slechts plaatselijk, stoffelijk en zichtbaar was, daar kon de bedoeling van deze tekst alleen zijn, te zeggen, dat Hij met zijn Goddelijke majesteit, Zijn genade en Zijn Geest, eenswezens met de Vader en met de Heilige Geest, te allen tijde met Zijn volk is, waar zij zich ook bevinden.

Geheel overeenkomstig deze tekst luidt dan ook Jeremia 23: 23,: "Ben Ik een God van nabij, spreekt de Heere en niet een God van verre? Zou zich iemand in verborgen plaatsen kunnen verbergen, dat Ik hem niet zou zien? Spreekt de Heere; vervul Ik niet de hemel en de aarde? spreekt de Heere."
De Geest, die Christus bij Zijn heengaan als Trooster aan Zijn jongeren beloofde, zou hun sterkte zijn en zolang zij hier verkeren, zal die G eest nimmer van hen wijken (Joh. :16), maar Christus' menselijke natuur blijft daarentegen in de hemel tot de jongsten dag, wanneer Hij zal wederkomen op de wolken des hemels.

Vraag: Welke nuttigheid en troost biedt ons de hemelvaart van Christus?

Antwoord: Een der nuttigheden van Christus hemelvaart is, dat Hij vanuit de hemel als Koning zowel over zijn vijanden, als over Zijn kerk regeert, alles geheel tot nadere bevestiging van het door Hem uitgesproken machtwoord: "De poorten der hel zullen Mijn Gemeente niet overweldigen," terwijl Hij tevens zijn Gemeente door wetten regeert en leidt in de sporen van het welbehagen des Vaders.

Ten tweede is Hij opgevaren, om als }hogepriester zijn heiligdom binnen te gaan, waar Hij; in deze kwaliteit, een voorspraak is voor Zijn volk; waar Hij, als Borg dit volk voortdurend voortreedt (Hebr. 9: 24) en waar Hij steeds zijn offerande voorstelt, als volmaakt zijnde voor de vergiffenis hunner zonden. Hebr. 9: 25.
Op de laatstgenoemde grond eist Hij de zaligheid voor de uitverkorenen, en zijn heiligen arbeid openbarende voor het aangezicht des Vaders, eist Hij eveneens herhaaldelijk het eeuwige leven voor, die allen, die Hem van de Vader gegeven zijn. Job. 17: 24.
Gods uitverkorenen trekken uit de hemelvaart het bewijs, dat zij steeds hun vlees hebben in de hemel tot een zeker pand, dat Hij als Hoofd daar verkeert, om er eenmaal zijn lidmaten tot zich nemen, (Job. 14:2, 3), terwijl Hij van daar Zijn Geest zendt, als een bewijs dat zij niet altijd hier zullen moeten blijven, maar door de Heilige Geest bearbeid en afgewerkt worden tot dat heerlijk doeleinde, waartoe zich het welbehagen Gods te hun opzichte heeft verklaard.

De Heilige Geest verzekert hen van Zijn genade, van de eeuwige erfenis, welke Christus verworven heeft en welke in de hemel door een onveranderlijke Borg bewaard wordt, Die Geest ja het Pand, de zegelring en het zekere bewijs, dat Christus, ten bate van Zijn volk, als hun oudste Broeder, als hun vlees in de hemel is. (Eféze 1: 13, 14.) Het gestadig onderhouden werk van Christus is dan ook, om het voorwerp zijner bearbeiding op te wekken tot het zoeken van de dingen, die boven zijn en niet die, welke op aarde zijn. Col. 3: 2.

Zij dan, die met Christus zijn opgewekt en de kracht zijner opstanding, toegepast aan hun harten, hebben leren kennen, mogen dan ook met zekerheid spreken: Hij, die ons vertegenwoordigt in de hemel, is ons Hoofd, bepleitende onze belangen. Hij is onze rechtvaardigmaking, maar ook onze heiligmaking, zodat ik in Hem voor God sta, als zonder zonde zijnde en overigens met heimwee het ogenblik verbeid, waarop Hij wederkomt, om aan ons, die als gasten en vreemdelingen hier op aarde zijn, onze erfenis en zalige bezitting, die in de hemel bewaard wordt, te verheerlijken, waarna wij dan op het volmaaktst met Hem verenigd zullen zijn, zonder ooit meer een scheiding te kennen. Bij alles en onder alle omstandigheden blijft onze verwachting zich naar Hem uitstrekken, omdat wij hier reeds door het geloof met Hem verenigd zijn, want wij zeggen met Paulus: "Maar onze wandel is in de hemelen, waaruit wij ook de Zaligmaker verwachten, namelijk de Heere Jezus Christus." Filipp. 3: 20.

ZIJN ZITTING TER RECHTERHAND GODS.

Vraag: Welke is de derde trap van Christus verhoging?

Antwoord: De bladen van het Oude Testament doorlezende, vinden wij in Ps. 110:1 de verklaring "De "HEERE heeft tot mijnen Heere gesproken: Zit aan mijn rechterhand, totdat Ik Uw vijanden gezet zal hebben tot een voetbank uwer voeten", in welke verklaring wij de derde trap van Christus verhoging zien neergelegd, n.l. zijn zitting ter rechterhand Gods.

Sinds het tijdstip zijner hemelvaart heerst Christus aan de rechterhand des Vaders, als de God-mens, over alle dingen. Deze zitting ter rechterhand Gods beduidt ten eerste, dat Christus is verhoogd tot eer en heerlijkheid. Wanneer wij trouwens deze woorden medegedeeld vinden in

de Heilige Schrift, dan moeten zij in oneigenlijke zin worden opgevat, want op God, die een Geest is en dus onstoffelijk en onlichamelijk, is het begrip ener "rechterhand" in de eigenlijke zin niet toe te passen.

Wij zien dus ten eerste door deze woorden afgebeeld, dat Christus verhoogd is aan de rechterhand van een almachtig God, wiens kracht altijd deze verheerlijkten Middelaar ten dienste staat. Ex. 45: 6 zinspeelt op deze betekenis, in de woorden: "O HEERE! Uw rechterhand is verheerlijkt geworden in macht; Uw rechterhand, o HEERE, heeft de vijand verbroken."
Ook betekenen de bedoelde woorden, dat Christus gezeten is op een plaats der ere, waardoor wij verstaan zijn heerlijkheid en eer boven allen, naar Ps. 89:14: "Gij hebt enen arm met macht; Uw hand is sterk; Uw rechterhand is hoog." "Lieflijkheden zijn in Uw rechterhand" zegt Psalm 16: 11, en ook deze woorden symboliseren genoegzaam de verhevenheid der zitting aan de rechterhand Gods, Christus tekenende als een geschenk in de rechterhand Gods, ten bate van Zijn volk.
De rust van Christus aan Gods rechterhand, na volbrachten arbeid, mag mede als een duidelijk bewijs in deze woorden zijn neergelegd.
"Wie is het, die verdoemt?" vraagt Paulus in Rom. 8: 34 en hij vervolgt daarna: "Christus is het, die gestorven is; ja, wat meer is, die ook opgewekt is, die ook ter rechterhand Gods is, die ook voor ons bidt." Deze woorden, welke dus Nieuwe-Testamentisch de zitting ter rechterhand Gods verkondigen, zouden nog door het bijbrengen van zeer vele andere versterkt kunnen worden.
Stefánus, stervende onder de martelingen, hem door zijn vijanden aangedaan, zag de hemelen geopend en "de Zoon des mensen, staande ter rechterhand Gods", Hand. 7: 56, en als Paulus spreekt over de grootheid dor kracht Gods, toegepast aan de gelovigen, dan laat hij terstond volgen: "Die Hij gewrocht heeft in Christus, als Hij Hem uit de doden heeft opgewekt, en heeft Hem gezet tot zijn rechterhand in de hemel." Eféze 1: 20.
God, de Vader, Zijn gerechtigheid voldaan vindende in de offerande van Christus, heeft Hem op deze wijze verklaard als Heere, Bezitter en Koning Van Zijn kerke, maar in de tweede plaats, opdat de Hem gegeven kerk Hem altijd zou eren met heerlijkheid als Koning, want de straks genoemde woorden van Paulus, uit Eféze 1, worden gevolgd door de

navolgende: "Verre boven alle overheid en macht en kracht en heerschappij en allen naam, die genaamd wordt, niet alleen in deze wereld, maar ook in de toekomende. En heeft alle dingen Zijn voeten onderworpen en heeft Hem der gemeente gegeven tot een Hoofd boven alle dingen." (vers 21 en 22.)
Uit bovenstaande woorden mogen wij echter volstrekt niet afleiden, dat Christus. Hier nu eerst door de Vader als Koning erkend wordt, alsof dit vroeger niet het geval ware, maar juist de persoonlijke waardigheid van Christus als Koning wordt in dit feit juist op de hoogste en luisterrijkste wijze verklaard en gepredikt. Reeds van de oudste dagen werd het Koningschap Van Christus beschreven, maar alleen na Zijn hemelvaart heeft Hij als Koning, uit kracht zijner voldoening geheerst, zowel over Jood als over Heiden, terwijl Hij van de Zijnen gekend en verheerlijkt wordt.
Wij besluiten thans met de woorden van 1 Petrus 3: 22, die de heerschappij van Christus over alle machten bevestigen: "Welke is aan de rechterhand Gods opgevaren ten hemel, de engelen en machten en krachten Hem onderdanig gemaakt zijnde."

Vraag: Welke nuttigheid bevat deze heerlijkheid van Christus voor Gods kerk?

Antwoord: Christus, verhoogd zijnde tot macht en heerlijkheid, is ook verhoogd om de verworven weldaden toe te passen en aan de Zijnen te verheerlijken.
Dat Christus, in deze zin, van zijn verhoging rijkelijk gebruik maakt, leren ons vele teksten uit het nieuw Testament, maar wel het meest werd daarvan het bewijs geleverd op de Pinksterdag, toen Petrus zei: "Hij dan, door de rechterhand Gods verhoogd zijnde en de beloften van de Heilige Geest ontvangen hebbende van de Vader, heeft dit uitgestort, dat gij nu ziet en hoort." Hand. 2:33.
Ook Paulus roemt in Eféze 1: 3 ruimschoots de mededeling dier gaven. Nooit zouden die weldaden, hetzij geestelijk of natuurlijk, kunnen medegedeeld worden, dan alleen door de verhoging van Christus, want ofschoon, in natuurlijke zin beschouwd, de gehele wereld onderhouden wordt op grond van de Bergtocht van Christus voldoening, toch zijn en blijven de door Hem verworven weldaden in zaligmakende zin alleen ten bate zijner ledematen, een zeggen, dat onweerlegbaar verdedigd

wordt door Eféze 1:22, 23: "En heeft alle dingen zijn voeten onderworpen en heeft Hem der gemeente gegeven tot een Hoofd boven alle dingen, welke Zijn lichaam is en de vervulling Desgenen, die alles in allen vervult."
"De Geest der waarheid"; door Christus in Joh.16:1`3 aan Zijn jongeren beloofd, is het middel, waardoor Hij hun die weldaden verklaart, terwijl Christus zelve, gezeten op de plaats der ere, een beschutting is voor Zijn volk, want volgens Jesaja 4:5, zou "over alles, wat heerlijk is, een beschutting wezen. Dáár gezeten, regeert Christus als Koning alles. Hij vernietigt de raadslag der vijanden van Zijn volks óf loutert en bestuurt deze woede tot zaligheid van Zijn kerk, Zijn volk zelve bewarende en hoedende bij alle omstandigheden, die zij moeten doorworstelen, want zij worden "in de kracht Gods bewaard, door het geloof, tot de zaligheid, die bereid is, om geopenbaard te worden in de laatsten tijd." 1 Petrus 1:5.
Zolang er een strijdende kerk op aarde zal zijn, zolang zal ook Christus, verhoogd aan de rechterhand des Vaders, Borg zijn, dat geen vijand triomfeert en niet één zijner uitverkorenen ten onder zal gaan in een zee van ramp of ellende,

WEDERKOMST TEN OORDEEL

Vraag: Welke is de laatste en hoogste trap van Christus verheerlijking?

Antwoord: Dat Hij in zijn heerlijkheid komen zal op wolken des hemels en daar door allen zal gezien worden als een verheerlijkt Koning en Rechter, om alle mensen te oordelen. Deze wederkomst Van Christus is gegrond zowel op de leer van het Oude als die van het nieuw Testament, want zinnebeeldig wordt deze verhoging reeds genoemd in Daniel 7: 9, 10, in de woorden: "Dit zag ik, totdat er tronen gezet werden, en de Oude van dagen zich zette, wiens kleed wit was als sneeuw, en het haar zijns hoofde als zuivere wol, zijn troon was vuurvonken, deszelfs raderen een brandend vuur." En in vers 10: "Een vurige rivier vloeide en ging voor Hem uit, duizendmaal duizenden dienden Hem, en tienduizend maal tienduizenden stonden voor Hem, het gericht zette zich en de boeken werden geopend." Inmiddels leveren de verzen 13 en 14 van ditzelfde hoofdstuk nog nadere bevestiging. En in het nieuw Testa-

ment beloofde Christus zelve: "En zo wanneer Ik heen zal gegaan zijn en u plaats zal bereid hebben, zo koine Ik weer en zal n tot Mij nemen, opdat gij ook zijn moogt waar Ik ben", (Joh. 14: 3), terwijl de engelen, tijdens de hemelvaart van Christus, tot alle discipelen, die daarbij tegenwoordig waren, zeiden: "Deze Jezus, die van u opgenomen is in de hemel, zal alzo komen, gelijkerwijs gij Hem naar de hemel hebt zien heenvaren."
Vanuit de hemel komt Christus dus weder, om te oordelen de levenden en de doden, niet meer als een genadig Borg, maar als een rechtvaardig Rechter, die Zijn volk, gedekt met de door Hem verworven gerechtigheid, zal doen beërven, wat bestendig is, om tegelijkertijd aan zijn vijanden de eeuwige doodstraf toe te passen.
De wederkomst van Christus!
Meer dan thans geschiedt, behoorde men daar eigenlijk het oog op te slaan, inzonderheid ook tot betrachting van het ons in Pred. 11: 9 gegeven bevel: "Verblijd u, o jongeling! in Uw jeugd en laat uw hart zich vermaken in de dagen uwer jongelingschap en wandel in de wegen uws harten en in de aanschouwing uwer ogen, maar weet, dat God, om al deze dingen, u zal doen komen voor het gericht."
Daartoe verordineerd door de Vader, (Hand. 17: 31), zal Christus alle mensen oordelen en door allen gezien worden, hetzij rechtvaardigen of goddelozen. Het tijdstip van die wederkomst, zal, nadat alle gestelde tekenen zijn vooraf gegaan, onverwacht aanbreken, zodat voor ieder mens die stonde des oordeels aanstaande is.

Vraag: Wat zal dan de arbeid van Christus zijn en het einde der zaken?

Antwoord: Christus zal dan in almachtige kracht het machtwoord doen horen: "Staat op uit de doden en komt ten oordeel", waarna Hij door de engelen alle volken voor de troon des gerichte zal doen naderen, opdat Hij ze scheide, gelijk een herder de schapen van de bokken scheidt, naar Mattheus 25: 31, 32.
Een plechtige indaging ten oordeel! ziedaar de eerste werkzaamheid van Christus, terwijl Hij daarna de "boeken", dat wil zeggen: de consciënties zal ontsluiten, gelijk uit het straks geciteerde tekstvers, Daniël 7:10, gebleken is. Een Rechterlijk vonnis, dat de goede zal belonen en

de kwade zal straffen, zal daarna door Hem uitgesproken, maar ook uitgevoerd worden.
Tot de goeden zal Hij zeggen: "Komt, gij gezegenden Mijns Vaders, beerft dat Koninkrijk, hetwelk u bereid is van de grondlegging der wereld", terwijl Hij de kwaden zal toevoegen: "Gaat weg van Mij, vervloekten! in het eeuwige vuur, hetwelk de duivel en zijn engelen bereid is."
De levenden en de doden zal Christus oordelen en niemand zal dit oordeel, kunnen ontkomen. De Godzalige zal daar erkend en verheven worden, de farizeeër ontmaskerd, de goddeloze verdoemd. Alle uitvluchten zullen overbodig zijn, geen ver- ontschuldigingen zullen baten, geen valse of voorgewende kenmerken zullen ons daar meer kunnen dekken, maar alleen de eigenschap, gedekt te zijn door de gerechtigheid van Christus, kan ons voor het oordeel der verwerping vrijwaren.
Voor de gelovigen is het dus een zalig voorrecht, dat Christus is verhoogd en hun verwachting strekt zich uit naar de voor hen blijde wederkomst van Christus, die hen in zalige verrukking met de dichter van de ouden dag doet uitroepen:

Laat al de stromen vrolijk zingen,
De handen klappen naar omhoog!
't Gebergte vol van vreugde springen,
En hupplen voor des Heeren oog.
Hij komt, Hij komt om d aard te richten,
De wereld in gerechtigheid;
Al 't volk, daar 't wreed geweld moet zwichten,
Wordt in rechtmatigheid geleid. (Ps. 98: 4).

AFDELING 14: De heilsorde

En die Hij tevoren verordineerd heeft, deze heeft Hij ook geroepen; en die Hij geroepen heeft, deze heeft Hij ook gerechtvaardigd en die Hij gerechtvaardigd heeft, deze heeft Hij ook verheerlijkt.

Romeinen 8:30

1. ROEPING

Vraag: Waartoe is Christus verhoogd en hoe krijgt men deel aan zijn verlossingswerk?

Antwoord: Christus, verhoogd zijnde tot alle macht en heerlijkheid, als vrucht zijner voldoening aan het Goddelijk recht en omdat Hij als knecht des Vaders (naar Jesaja 42: 1) het eeuwig welbehagen Gods had volvoerd, werd mede verhoogd, om de door Hem verworven weldaden toe te passen aan het volk, dat door God, op grond van zijn welbehagen, geliefd was.

Deze weldaden nu, zouden in tweeërlei strekking aan dit volk toegepast worden en bestaan in weldaden in dit leven en weldaden na dit leven.

De weldaden in dit leven worden door de ganse Heilige Schrift in een vaste orde genoemd en bestaan uit roeping, rechtvaardigmaking en heiligmaking, terwijl de weldaden na dit leven bestaan uit: opstanding, laatste oordeel en het eeuwige leven. Naar deze orde, die haar basis vindt in Gods Woord, heeft God besloten Zijn kerk zalig te maken en haar af te werken tot het hoge doeleinde, dat Hij in zijn welbehagen over haar besloten heeft.

De zondaar, in zijn verbondshoofd Adam in een geestelijken doodstaat gevallen, zou nooit voor God kunnen bestaan, noch ooit naar Hem vragen of tot Hem komen, tenzij God, door de almachtige werking, van de Heilige Geest hem door een even almachtig levenswoord riep, hem met de verworven weldaden van Christus dekte als met een kleed, hem door dadelijke heiliging aan de smet zijner zonde ontdekte en daarvan verlos-

te en hem zodanig bewerkte, dat hij, door de toepassing van de weldaad der opstanding, zonder zonde, ja, zonder enige vlek of rimpel voor God kon verschijnen en als vrucht Zijner gerechtigheid (hem door de gerechtigheid van Christus toegerekend) het eeuwige leven verwerven kon.

Dat overigens de noodzakelijkheid der heilsorde altijd op de voorgrond treedt, behoeft ternauwernood enig betoog, hoewel men in deze dagen zeer weinig hoort spreken over de uiteenzetting dezer zo gewichtvolle orde, of, *in het andere geval, steeds een schromelijke verwarring* kan constateren, die de arbeid der Personen, of de zaken vermengt, in betrekking tot het zaligmaken van de zondaar.

Zeer dikwijls, ja, bijna altijd verliest men uit het oog, dat Christus, zijn offerande brengende, zich niet opgeofferd heeft aan de kerk, maar voor de kerk en aan de Vader, terwijl zijne menselijke natuur daartoe bekwaam gemaakt was door de Heilige Geest. Gelijk er nu in het werk der verzoening een orde is gebleven met betrekking tot de Personen, omdat toch de Vader als een eisend Rechter tegenover zijn Zoon staat en deze als een betalend Borg aan de Vader de losprijs brengt, die rechterlijk van Hem geëist werd, terwijl de Heilige Geest dien betalende Borg bekwaamt door de zalving met gaven van wijsheid, macht en heiligheid, zodat Christus zijn offerande op Gode waardige wijze vermocht te brengen, zo ook blijft deze orde gehandhaafd in het zaligmaken van de zondaar. De Vader blijft als Auteur van het Genadeverbond de Rechter, Trekker, Roeper, alles door de bediening van de Heilige Geest . Christus daarentegen draagt Zijn verdiensten daarom ook niet op aan de kerk, maar aan de Vader, maar eist daarop de zaligheid der Zijn, welke eis wordt toegestaan en verklaard ten bate van de getrokkene. Christus, die aan dezulken gegeven is tot een verbond des volks, verklaart dan door personele omgang en door oefening des geloofs, als de gegeven Borg, de heilgeheimen zijner verdienste en de volkomen vrede met God, in Hem, aan het hart van de zondaar, terwijl de Heilige Geest door Zijn Goddelijke onderwijzing, steeds meer de sluiers der duisternis, die het werk der voldoening bedekt houden, oplicht en hem toont de gronden zijner zaligheid, namelijk: Gods welbehagen.

Hij toont de zodanigen de verdienende oorzaak hunner zaligheid namelijk hun Borg, en de verzegeling hunner zaligheid, namelijk de Heilige Geest. Zullen wij nu de heilsorde, op grond, van Gods Woord, naar be-

horen en duidelijk uitwerken, dan dient men vooral de straks verkondigde orde, als leidraad, vast te houden.
De eerste trap dezer heilsorde is dus de roeping. Dit is de eerste nadering van God tot de mens, en Hij, namelijk de Roeper, is de Alfa en de Omega, die zonder beweging van menselijke waardigheid of toedoen van menselijke hulp, het werk der zaligheid, met onderscheiding van de arbeid der Personen, als de eeuwige, onveranderlijke en getrouw Verbonds-Jehovah verricht.

Vraag: Hoe velerlei roeping is er en waardoor geschiedt ze?

Antwoord: Gods woord maakt ons melding van tweeërlei roeping, namelijk: de uitwendige roeping en de inwendige roeping. De uitwendige roeping geschiedt door de prediking van het Evangelie. Bewijs hiervan is o.m. Spreuken 9: 3-6: Zij heeft haar dienstmaagden uitgezonden; zij nodigt op de tinnen van de hoogten der stad. Wie is slecht? Hij kere zich herwaarts! tot de verstandeloze zegt zij:, komt, eet van [mijn brood en drinkt van de wijn dien ik gemengd heb. Verlaat de slechtigheden en leeft en treedt in de weg des verstande."
Voor zover Gods Woord over het rond der aarde gepredikt wordt, komt die roeping tot alle mensen, welke dit Woord horen of onder de prediking van dit Woord worden opgevoed met dit onderscheid, dat deze roeping in onze dagen algemener is dan in de dagen des Ouden Testaments; toen ging zij alleen over de Jood en thans over Jood en Heiden beiden. Hoewel die roeping zeer algemeen is, zijn er ook thans nog miljoenen verstoken van de weldaad om de prediking des Woords te kunnen horen.
Deze uitwendige roeping kan zich onder verschillende omstandigheden, nu eens minder, dan weer eens meer krachtig openbaren.

Sommigen laat zij totaal koud in betrekking tot de belangen der eeuwigheid, waar dezulken bijna alle dagen neergezeten onder de prediking niettemin als een Gallio zich niets van deze dingen aantrekken.

Anderen weer worden onder de uitwendige roeping van Gods Woord, krachtig overtuigd in de consciëntie, zodat zij, uit kracht van het gehoor, een vreze des doods leren kennen bij de wetenschap, dat zij eenmaal, bij het sterven, voor de Rechterstoel van een Goddelijk Rechter zullen

moeten verschijnen. Weer anderen worden door deze uitwendige roeping overgebogen, om de Waarheid oppervlakkig te beminnen of de zaak van Gods kerk op aarde door hun gaven. of middelen te dienen.
Aangedreven door een algemene bediening van de Heilige Geest , kan de uitwendige roeping veel nabij tot stand brengen, hetwelk wij later, bij het bespreken der tijdgelovigen meer breedvoerig wensen te beschrijven.

De inwendige roeping is van hoger en almachtiger kracht dan de uitwendige. De inwendige roeping is ook niet een blote raadgeving of aanmaning, maar het is een krachtdadige werking van de Heilige Geest in het hart van de zondaar; die daardoor wordt wakker geschud uit de doodslaap der zonde en geplaatst voor de kloof van diepe rampzaligheid en ellende, zodat in zijn hart een roepen ontstaat tot vergeving van zonde en tot gemeenschap met God.
Deze inwendige roeping kenmerkt zich dus zeer onderscheiden, in haar uitwerking naar buiten van de uitwerking der uitwendige roeping. In de uitwendige roeping treedt het pogen van de mens op de voorgrond, om de verbroken gemeenschap tussen God en de zondaar te herstellen, waartoe hij gestadig voortbouwt op gronden buiten God, aangezien hij van al die pogingen zelve de werkmeester is.
't Is waar, ook de door de inwendige roeping gegrepen zondaar poogt meermalen door de kanalen van een verbroken werkverbond vruchten voort te brengen, welke pogingen steeds niet teleurstellingen beantwoord worden, bij de ontdekking van de verschrikkelijkheid van zijn zondigen aard.
De ontdekking van dien zondige aard is zodanig, dat de zondaar, ware het niet, dat door de almacht van de inwendige roeping een gouddraad van Godsbetrekking in zijn ziel was neergelegd, duizendwerf terugkeren zou en zijn pogen als volstrekt hopeloos, opgeven.
De door de uitwendige roeping getroffenen kunnen menigmaal, reeds in dit leven, als een van Gods-vreze ledige dop tevoorschijn komen, omdat zij met God begonnen zijn en God niet zaligmakend met hen, maar de door de inwendige roeping geroepen zondaar kan niet wederkeren, maar ontvangt een vreze voor Gods wet, eerbied voor Gods Naam en een verlangen en betrekking tot Gods Wezen, dat niet vervuld wordt, voordat hij in de gemeenschap met een verzoend Gied hersteld

is. Zo is de inhoud der inwendige roeping een bekering tot God d.w.z. niet een overgang tot deugd en wellevendheid, maar een zoeken naar God, zoals Hij is in de heerlijkheid Zijner eigenschappen en deugden, waarin hij juist zolang worstelend blijft (een worsteling als een zuivere vrucht van de Geest,) totdat hij geboren wordt tot vrijheid door het geloof in de Heere Jezus Christus, naar Handel. 20: 21: " Betuigende, beide Joden en Grieken, de bekering tot God en het geloof in onzen Heere Jezus Christus," zo dan, op deze wijze, roept God dien zondaar, door de bekendmaking van zijn heiligen en genadige wil, hem voorstellende verderf en zaligheid, deed en leven.
In 2 Tim, 1: 9 zegt Paulus daaromtrent: "Die ons heeft zalig gemaakt en geroepen met een heilige roeping, niet naar onze werken, maar naar Zijn eigen voornemen en genade, die ons gegeven is in Christus Jezus, voor de tijden der eeuwen."
Geen uitwendige roeping kan ooit zulk een kracht openbaren, tenzij de Heilige Geest, door almachtige kracht, de zondaar levend maakt, want "Zo is dan noch hij, die plant, iets, noch hij, die nat maakt; maar God, die de wasdom geeft", (Cor 3: 7) gelijk kernachtig bewaarheid werd in Lydia, de purperverkoopster van de stad Thyatira, die naar Paulus hoorde, omdat de Heere haar hart had geopend, "dat zij acht nam op hetgeen van Paulus gesproken werd." (Hand. 16: 14.)

Wij menen thans genoegzaam te hebben aangetoond, door wie de inwendige roeping plaats heeft, namelijk door de Heilige Geest, als derden Persoon in het Goddelijk Wezen, waartoe Hij wordt uitgezonden door de Vader en de Zoon beiden en wel op zulk een wijze als ons geleerd wordt in 1 Thess. 2: 13: "Daarom danken wij ook God zonder ophouden, dat, als gij het woord der prediking van God van ons ontvangen hebt, gij dat aangenomen hebt, niet als der mensen woord maar (gelijk het waarlijk is) als Gods woord, dat ook werkt in u die gelooft."

Vraag: Wat geschiedt er door de inwendige roeping?

Antwoord: De inwendige roeping, alleen gaande over de uitverkoren kerke Gods, gelijk krachtig blijkt uit het tekstwoord Rom. 8: 30, hetwelk door ons als opschrift boven dit hoofdstuk gebezigd is, brengt in de bij God uitverkoren maar in zijn verbondshoofd Adam dood liggende zon-

daar, een krachtdadige verandering voort in diens verstand, wil, hartstochten en wandel.
Wanneer wij de eigenschappen van de in Adam gevallenen beschouwen, dan zien wij hen ontbloot van alle geestelijke waarde, verzonken in de diepste jammer en geheel buiten God staande.
Hun verstand is geheel verduisterd, (Eféze 4: 18) en zo volkomen ontbloot van Benig geestelijk leven, dat het opgewekt moet worden uit de doodslaap der zonde, gelijk bewezen wordt in Eféze 5: 14 "Daarom zegt Hij: Ontwaakt gij die slaapt en staat op uit de doden; en Christus zal over u lichten.
Niet de minste Godskennis is er in hen overgebleven naar de aard van het wezen Gods en geheel verduisterd is het verstand aangaande de zaak van het werk der zaligheid, omdat zij tevens niets anders kunnen bedenken dan vijandschap tegen God en verachting van de weg der zaligheid, die hun in Gods Woord wordt voorgesteld. Zouden wij alle saamgeraapte fantasieën, opgeworpen in betrekking tot God en Goddelijke zaken, releveren, dan zouden wij ongetwijfeld te uitvoerig worden.
Alleenlijk dit. Wanneer wij de grote Christenschare van onze dagen zich zien bewegen, levende onder de uitwendige roeping, dan horen wij weldra een chaos van gedachten uitspreken in betrekking tot de stukken van God en godsdienst en dan verklaren wij het geen onbegrijpelijk verschijnsel, dat door het licht der rede en door de denkenden atheïst (die overigens zelve niet het minste begrip heeft van de openbaring van het Wezen Gods) alle openbaring van deze godsdienst met een minachtend schouder-ophalend bespot wordt.
De een roept dit en de ander weer iets anders, zonder dat zij iets openbaren op de zuivere en ware basis van Gods getuigenis.
De blinde heiden tracht door zijn afgoden of uitwendige godsdienst een "god" te behagen, en ook de naam-Christen, tot welke sekte hij behoort, mag trachten een "God" te belijden, maar het is en blijft zeker, dat alles, wat geen God kent, door God zelf verklaard, dwaalt ten opzichte van Gods Wezen en zijn openbaring.
Deze duisterheid van verstand, hoe treurig ook, staat nochtans niet op zich zelve, want ook de wil des mensen is totaal verkeerd. Dat wij hiermee niet te veel zeggen, bewijst Rom. 8: 7: "Daarom dat het bedenken des vleses vijandschap is tegen God, want het onderwerpt zich der wet Gods niet, want het kan ook niet.

Waar de mens zich door de bondsbreuk losscheurde van God zijn Maker, daar werd hij door de val een volslagen, tegenstander van allen arbeid Gods, ja, vijand van dat Wezen, dat zich in natuur en genade op grond van zijn eeuwig welbehagen verklaarde.
Wij ontveinzen ons niet, dat dit alles wel hard moet klinken, vooral waar wij thans in de dagen verkeren, waarin zo menig filantropisch beginsel gekend en op zo ruime schaal gehuldigd wordt, waarin zoveel arbeid op touw wordt gezet, om de zending onder de heidenen te bevorderen, waar kerk aan kerk gebouwd wordt, maar waarin de almachtige roeping en verandering van de Geest Gods gemist wordt.
Bitter zal zeer zeker de ontgoocheling zijn, als al deze arbeid door de mikroskoop der Goddelijke gerechtigheid beschouwd vijandschap tegen het volmaakte Godswezen zal blijken te bevatten.
Waar het licht van de Geest ontdekkend werkt in het hart van de geroepen zondaar, daar is een zijner eerste en verschrikkelijkste gewaarwordingen te zien, hoe zijn beste werken blinkende zonden en zijn heiligste verrichtingen vijandige verhoudingen zijn tegenover het leerstuk der vrije genade, zoals dat door God gepredikt wordt.
Ook de hartstochten zijn ongeregeld, zodat daarin niet de minste harmonie tot Gods-verheerlijking gevonden wordt,
Dit zeggende ontlenen wij het bewijs daartoe aan de verzon 12 en 13 van de brief van de Apostel Judas: "Deze zijn vlekken in Uw liefdemaaltijden en als zij met u ter maaltijd zijn, weiden zij zich zelf zonder vreze; zij zijn waterloze wolken, die van de winden omgedreven worden; zij zijn als bomen in het afgaan van de herfst, onvruchtbaar, twee maal verstorven, en ontworteld.
Wilde baren der zee, hun eigene schande opschuimende; dwalende sterren, denwelken de donkerheid der duisternis in der eeuwigheid bewaard wordt."
Voor een ogenblik deze hartstochten van de beste zijde beschouwende, (voor zover wij dit woord "beste" in de staat van de val nog kunnen gebruiken) zien wij ze menigmaal in vuur en ijver ontsteken voor de zaak van Gods koninkrijk op aarde, omdat men alles schijnt veil te hebben om de bouw van Gods kerk bevorderlijk te zijn, maar even dikwijls komen wij dan tot de ervaring, dat, waar persoonlijke eer tot huldiging van die Weldadige hand, achterwege blijft, de straks nog zo vurige ijver

ontaardt in een onheilige drift, die de hand opheft, om datgene, wat men straks begeerde, te schenden of te verwoesten.
Schuimend en bruisend welt de stroom der hartstochten een zee van jammer en ellende op, die in de wenteling harer fel bewogen golven een vijandin toont te zijn van de Naam en de zaak des Heeren. Ook zij, die onder de uitwendige roeping verkeren, kunnen een felle ontbranding dier hartstochten niet verbergen.
Een voorbeeld slechts. In dagen van epidemieën of pestilentiën, wanneer Gods oordelen de aarde als met een ijzeren roede tuchtigen en de dood zich eens in de nabijheid van dezulken in een verschrikkelijk karakter vertoont, dan ontstaat er menigmaal een ijver tot God en godsdienst, ja, zelfs tot bekering in uitwendige zin, maar straks, als de roede opgeheven wordt, koeren zij weer als de gewassen zeug tot de omwenteling in het slijk.
Werkelijk zien wij nergens anders zo het beeld van de zondaar in zijn ware gedaante openbaar worden. als juist in deze fel gedreven beweging der hartstochten, die oorzaak is, dat men het een ogenblik schreit bij de vrees voor dood en eeuwigheid, zich tooiende met de mantel des ijvers van een uitwendige godsdienst, om het andere ogenblik vermaak te scheppen en te lachen in de ijdele vermaken en de zonde dezer wereld. In één woord: de zondaar toont daar werkelijk niet anders te zijn dan Paulus in zijn eertijds: "Onwijs, dwalende, ongehoorzaam, menigerlei begeerlijkheden en wellusten dienende, in boosheid en nijdigheid levende, hatelijk zijnde en elkander hatende." (Titus 3: 3.)
Bij dit alles spreken wij nu nog volstrekt niet van de meest grove en gruwzame zonden, in ontucht en goddeloosheid geopenbaard, maar wij herhalen nogmaals, hier slechts te spreken over die personen, welke uitwendig onder de prediking des Woords verkeren.
Onheilige jaloezie bezielt hen meermalen in de hoogste mate, het kleed des Evangelies bedekt vaak de grofste vijandschap en wordt dan menigmaal dienstbaar gesteld om een wandel te midden van zonde en wereld te vergoelijken. In zulk een schepsel nu, van nature vervreemd van God, dood in zonden en misdaden, bewerkt God, door de inwendige roeping, een krachtdadige verandering, zodat zijn verstand, dat door ons als verduisterd is beschreven, verlicht wordt tot verschillende eigenschappen, en wel in de eerste plaats om God te kennen in zijn heilige majesteit, rechtvaardigheid en algenoegzaamheid. Handel. 26:18 dit

besprekende, zegt o. m. "Om hun ogen te openen, en hen te bekeren van de duisternis tot het licht en van de macht des Satans tot God." Dit doet bij hen het bewustzijn ontwaken, dat zij buiten God liggen en er aan hun zijde niet de minste mogelijkheid bestaat, om ooit deze kloof te overbruggen, maar dan toont God hun, door de Heilige Geest, in deze toestand, waarin zij rijp gemaakt worden voor het hoge doeleinde Gods, hoe er in Hem een algenoegzame ruimte is, ook waar aan hun zijde niets dan de onmogelijkheid tot het een en ander openbaar wordt. Dan krijgen zij daar, door deze stroming van licht en de onderwijzingen Gods, een blik in het eeuwig welbehagen. des Heeren, en meer en meer wordt hun dan duidelijk, hoe God, bewogen in zich zelf, reeds gedachten des vredes heeft gekoesterd over het volk, dat Hij zich ten erve verkoren had, eer zij zelf nog naar God hadden leren vragen.
Zo dus, als hun verstand verlicht wordt, leren zij God in Zijn algenoegzaamheid kennen, als een ruimte, waarin zij al hun ellende kunnen weggenomen zien, en tevens weten zij de oorzaak tot zaligheid, alleen in God mogelijk. Hij alleen kan, zo weten zij, hen verlossen; Hij bezit een eeuwige en volmaakte zaligheid, weggelegd voor zijn duur- gekochte Kerk, en juist daarom alweer verlicht de Heilige Geest hun verstand, opdat zij de dierbaarheid van het middel, dat God in zijn heilig Getuigenis verklaart, noodzakelijk mogen achten. De dierbaarheid van dat middel, van Christus, leren zij meer en meer en, hoewel zij Hem in personele zin niet kennen als Borg en Zaligmaker, omdat Hij hun niet door de Heilige Geest is toegepast, staan zij niettemin brandend van verlangen, voor deze voor hen nog gesloten poort, met de dichter uitroepende:

Och, mocht ik in die heilige gebouwen
De vrije gunst die eeuwig hem bewoog;
Zijn lieflijkheid en schonen dienst aanschouwen,
Hier weidt -mijn ziel met een verwond'rend oog," enz.

Hoe helderder zij dien geopende Weg der verlossing leren zien en onderkennen als een voor hen alleen mogelijke weg der verlossing, des te meer wordt dit echter ten opzichte van hun gebruik onmogelijker, want naarmate hun blik daar in mindere of meerdere mate helderziend is, naar die mate wordt ook hun blik op eigen vloekwaardigheid groter, totdat zij van hun zijde de volslagen onmogelijkheid betuigen, om ooit

in die poort in te gaan, tenzij God, van zijn zijde, God; opdat zij vergeving der zonden ontvangen en een erfdeel onder de geheiligden door het geloof in Mij." (In de Heere).
Deze woorden, welke eenmaal door de Heere tot Paulus gesproken werden, bevestigen kernachtig de waarheid van ons bovenomschreven beweren, want de Heilige Geest, werkende in het hart van de door Hem geroepen zondaar, plaatst daarin twee uitersten tegenover elkander, n. l.: de grootheid van Gods majesteit en de nietigheid van het schepsel.
Dat de grootheid van Gods majesteit onmogelijk door enig schepsel naar waarde gediend kan worden, is een wetenschap, die de zondaar dan zeer zeker volmondig leert beamen. Dit alles wordt trapsgewijze in zulk een ziel ontsloten, want naarmate het licht der ontdekking meer de nietigheid en onwaardigheid van de mens bloot legt, naar die mate wordt ook de majesteit Gods meer verheven in zijn oog.
De vreze van zulk een ziel, hoewel zuiver door de Heilige Geest gewrocht, openbaart zich dan dikwijls naar buiten door de kanalen van een verbroken werkverbond, om door doen en laten het majestueuze Godswezen te behagen en zich te schikken naar zijn geboden, met het doel daaraan genoegdoening te verschaffen, zelfs zó, dat de ijver daartoe de ziel nacht en dag bezighoudt. Luide predikt zij de majesteit Gods, trachtende iedereen te verklaren wat het zeggen wil, tegen zulk een majesteit gezondigd te hebben, terwijl zij zelf bezield is met een innerlijk verlangen, om met dat Godswezen in harmonie hersteld te worden.
Doch, alle pogingen, die zij daartoe aanwendt, lijden schipbreuk op de gronden harer volkomen onmacht tot enig geestelijk goed; daarbij wordt het verstand verlicht, om God ook in zijn rechtvaardigheid te kennen, en juist door dat licht van de Geest wordt al haar arbeid walgelijk in eigen oog, waar zij ziet, dat zelfs haar beste werken slechts blinkende zonden zijn voor het aangezicht van de Almachtige.
De schuld, waaronder dezulken gebukt liggen, treedt steeds duidelijker voor en zij gevoelen het, dat deze nimmer door hen voldaan zal kunnen worden, zodat aangaande de gemeenschap met God, die de heilige betrekking op Hem, zo duidelijk in hun hart uitspreekt, een onmogelijk te overkomen klove openbaar wordt aan hun zijde.
De rechtvaardigheid Gods, die in hun harten verklaard zich verklaart in het schenken van het door Hem verklaarde middel. God te kennen in zijn grootheid, Christus in zijn noodzakelijkheid en zich zelf in zijn

vloekwaardigheid, dat alles wordt door de inwendige roeping, inzake het verstand, krachtig uitgewerkt.
De tweede daad der inwendige roeping is deze, dat de wil wordt overgebogen, om God te verheerlijken en te dienen, want naarmate Gods grootheid in de ziel een meerdere bekendheid verwerft, naar die mate strekt zich ook het verlangen der ziel uit, om de geboden des Heeren te betrachten en Hem te verheerlijken in de majesteit van Zijn Wezen. Hiertoe wordt zij gedreven door de zuivere zucht des levens, die een zuivere vrucht van de Geest is, in haar hart gewrocht, maar waar zij dit verlangen en al dat pogen slechts kun openbaren door de kanalen van een verbroken werkverbond, daar kunnen toch ook de beste van haar verrichtingen, welke door de neiging van een overgebogen wil In haar openbaar worden, bij het licht der ontdekking en te haren opzichte niet anders zijn dan werkingen, met zonden bevlekt. Zalig is dan ook hier weer het voorrecht, dat God slechts blikt op de neiging van zijn eigen werk en niet op de uitvoeringen en verrichtingen van de zondaar.

Deze wenst wel van hart voor God te leven en dat Wezen te verheerlijken, maar in de uitvoering daarvan stuit hij op de grootste hinderpalen. Deze vrucht van de Geest zal alleen, gekomen tot de vrijheid door het geloof van Christus, vruchten der dankbaarheid kunnen voortbrengen, want in dit werk der roeping blijft dit wel de wens, maar tot uitvoering der zaken moet eerst een nadere Godsdaad verricht worden. Ook de hartstochten worden door de inwendige roeping getemperd en gezuiverd. Van nature lust hebbende in de zonde, beginnen de inwendig geroepenen de zonde nu te haten en dat alleen uit kracht van Gods waardigheid, waarvan het bewustzijn in de ziel wordt uitgestort. Hun hoofdzaak ie dan ook niet meer om van de straf der zonde verlost te worden, maar van de zonde zelve, omdat zij gevoelen, dat elke zonde een kwetsend wapen is tegen Gods majesteit. Eerst werd menigmaal hun hartstocht opgewekt bij de minste gewaarwording, daar zij meenden de zonde te kunnen over winnen of ten onder, te brengen, maar nu leren zij steeds meer de noodzakelijkheid kennen van een overplanting in de levensboom Christus, in toepassing voor zich zelve door de Heilige Geest.
Menigmaal kan dan dit leven een zuivere liefdesbetrekking tot Gods Wezen gevoelen en openbaren, zodat zij schreien van heimwee en bijna

zouden bezwijken van het sterke verlangen der ziel, die vurig hoopt, dat spoedig het uur moge aanbreken, waarop God zich verklaren zal tot haar vrijmaking en tot verbreking der banden, want met Paulus kunnen zij slechts verlangen, om hun leden, der ongerechtigheid dienstbaar gesteld tot ongerechtigheid, thans te stellen tot dienstbaarheid der gerechtigheid, tot de heiligmaking, naar Rom. 6:19. Als vrucht van deze krachtdadige wilsverandering wordt hun wandel geheiligd, en betonnen zij wandelaars te zijn, die het aangezicht naar Jeruzalem hebben gekeerd; zij ontvluchten de paden der zonde, terwijl zij Gods volk, het erfdeel des Heeren, zoeken en beminnen.
De inwendige roeping bewerkt een omkeer van zin en wil, een inkeer tot zichzelf, een erkenning van de grootheid hunner ellende, een belijdenis hunner zonde, gepaard met hartelijk leedwezen en een bijna onuitsprekelijk verlangen, niet direct tot de hemel en de zaligheid, maar tot de verzoening en de vereniging met God.

Vraag: Wat is de inwendige roeping en hoe beschrijft haar de heilige Schrift?

Antwoord: De inwendige roeping, door de hoge werking van de Heilige Geest van onweerstaanbare kracht, wordt in de Heilige Schrift een "trekken" des Vaders genoemd. (Joh 6: 44.) Trekken wil in dit geval ook zeggen, iets dat ver verwijderd is, na bij brengen.
Wanneer wij deze Godsdaad nu eerst in objectieven zin beschouwen, dan zien wij daarin allereerst, ten opzichte van God, een eeuwige onmogelijkheid verklaard, om ooit met de zondaar enige gemeenschap te oefenen, maar God, in zich- zelf bewogen door eeuwig welbehagen, dacht eveneens zelve een weg uit om het voorwerp van Zijn welbehagens met Hem in gemeenschap en gunst te stellen en verordineerde, als enigen weg tot uitvoering van dit zijn welbehagen zijn Christus.
Elke Godsdaad, tot zaligmaking van de zondaar aangewend, moest, dus door de kanalen van Christus voldoening gewrocht worden en waar de zondaar, geroepen door inwendige roeping, zich door de almachtige werking van de Geest tot God zou keren, daar kon het "trekken" des Vaders alleen mogelijk zijn in de voldoening des Zoons, door de werking van de Heilige Geest .
De zondaar moge nu al diep gevallen zijn, volslagen geestelijk dood en eeuwig buiten God liggen, nu kon toch ook God in subjectieve zin deze

trekkende daad door de almacht van Zijn welbehagen, in de voldoening van Christus, aan hem toepassen.
In verband met het reeds aangehaalde? noemt de Heilige S. de inwendige roeping ook een scheppen, want, zo zegt Paulus in Eféze 2: 10, wij zijn Zijn maaksel, geschapen in Christus Jezus tot goede werken, welke God voorbereid heeft, opdat wij in dezelve zouden wandelen.
"Scheppen" wil zeggen: door de almachtige daad van een enkelen wil iets uit niet tevoorschijn roepen; ofschoon nu de gevallen mens een overblijfsel van Gods beeld in ruimere zin had behouden, hetwelk wij noemen de "ingeschapen kennis" van God, zo was nochtans de mens totaal ontbloot van alle geestelijk leven en bezat hij niet het minste aanknopingspunt, waaraan God zijn arbeid zou kunnen vastmaken.
Er moest een leven, een levensvrucht in hem worden aangebracht door geestelijke schepping. Een leven, dat niet zou ademen door middel van enige overblijfselen uit de staat der rechtheid of z.g. menselijke veredeling, maar dat een zuivere vrucht moest zijn uit God, direct onzondig, ademende van het ogenblik der instorting of schepping uit de zuivere gunst en gemeenschap Gods, hoewel het besloten ligt in banden tot aan de tijd der vrijmaking, als God die banden verbreken en zijn Christus aan hem verklaren zal als een Rustaanbrenger en de Rotssteen der vastheid zijns geloofs. Alsdan zal dat leven, als nieuw schepsel, geschapen in Christus Jezus, ten opzichte van hem, in wie het geschapen is, rijp worden en opwassen, totdat het ogenblik van welbehagen aanbreekt, waarop God de banden verbreken zal, die het bekneld houden en waarop God de draagster van dat leven, namelijk de ziel, (die weleer Gods beeld droeg en daarna de draagster geworden is van het beeld des Satans) zal toeroepen: "Kom, en laat ons tezamen richten"; dan zal verder die ziel van zonde gerechtvaardigd worden en als een woonstede van de Geest geheiligd, zodat in haar het leven als vrucht van de Geest in vrijheid en heerlijkheid der verlossing zal uitroepen: "Gij zijt de heerlijkheid hunner sterkte en door Uw welbehagen zal onze hoorn verhoogd worden. (Ps. 89: 17).

2 RECHTVAARDIGMAKING

Vraag: Worden zij, die inwendig geroepen worden, ook gerechtvaardigd en wat verstaat ge door de rechtvaardigmaking?

Antwoord: Dat de inwendige; roeping de rechtvaardigmaking ten gevolge moet hebben, zal wel geen breed betoog behoeven, aangezien toch moeilijk aan te nemen is, dat God, als Bouwmeester, wel de fundamenten van Zijn kerk zou leggen, om evenwel het gebouw zelve onvoltooid te laten. Het is dan ook overeenkomstig deze orde, dat Paulus in Rom. 8: 30 de woorden neerschrijft, welke boven dit hoofdstuk vermeld zijn, waaruit blijkt dat God diegenen, welke Hij roept, ook rechtvaardigt.

Dit alles is in dat tekstvers objectief vermeld, maar subjectief wordt het hier op aarde door Gods volk ervaren. En overigens wensen wij te vragen: wat zou de zaligheid zijn, waarvan hier dat volk door het geloof verzekerd wordt, indien zij de zalige weldaden van Christus Borgverdiensten niet als de hun kenden en deze niet reeds hier aan hen toegerekend werden? Immers, al hun bemoediging ligt zo juist in de woorden van Ps. 73: 28 blootgelegd "Maar mij aangaande, het is mij goed nabij God te wezen.; ik zet mijn betrouwen op de Heere HEERE, om al Uw werken te vertellen."

Het is dan ook zeker, dat de zaligheid van dit volk alleen bestaan kan in het feit, dat een verzoend God hen met de blikken zijns welbehagen aanschouwt, en zij Hem tot hun God mogen verklaren. Werden nu degenen, die geroepen worden, niet gerechtvaardigd, dan zouden zij ook nooit het bewustzijn dragen, door de verzekering des geloof; dat de God des welbehagens ook hun God was. Wordt nu gevraagd, wat de rechtvaardigmaking is, dan antwoorden wij" dat zij is een vrijspraak van schuld en straf en een rechtgeven ten eeuwigen leven.

Het eerste wordt bevestigd door Rom. 4: 7: "Zalig zijn zij, welker ongerechtigheden vergeven zijn en welker zonden bedekt zijn", terwijl het tweede, het rechtgeven ten eeuwigen loven, verdedigd wordt door Rom. 5: 19: "Went gelijk door de ongehoorzaamheid van dien één mens velen tot zondaars gesteld zijn geworden, alzo zullen ook door de gehoorzaamheid van één velen tot rechtvaardigen gesteld werden."

De zalige weldaad der rechtvaardigmaking, bestaat dus daarin, dat de schuld wordt weggenomen, want "welgelukzalig; is hij, wiens overtreding vergeven, wiens zonde bedekt is. Welgelukzalig is de mens, dien de Heere de ongerechtigheid niet toerekent, en in wiens geest geen bedrog is." (Psalm 32: 1: 2). Indien wij nu nog eens terugblikken naar de mens, staande in de staat der rechtheid en dus in volzalige gemeenschap met God, en wij letten op het feit, dat dit standpunt door moedwillige ongehoorzaamheid verloren werd (Jes. 59: 2), dan zien wij daaruit duidelijk, dat tot herstel dier gemeenschap een wegneming van zonde en schuld noodzakelijk is.

Heeft er dan ook zulk een wegneming plaats, dan volgt daaruit tevens de machtiging, om met Rom. 5:1 te mogen verklaren: "Wij dan, gerechtvaardigd zijnde uit het geloof, hebben vrede bij God, door onzen Heere Jezus Christus." Niet één zonde blijft er dan voor rekening van de zondaar, een waarheid, die wij ontlenen aan 1 Joh. 1: 7: "Maar indien wij in het licht wandelen, gelijk Hij in het licht is, zo hebben wij gemeenschap met elkander, en het bloed van Jezus Christus, zijn zoon, reinigt ons van alle zonde."

De hinderpaal, de zonde, is weggenomen en in deze wegneming kan niet anders dan een recht tot vereniging en gemeenschap besloten liggen.

Zonde, en daardoor ook schuld, was eenmaal oorzaak der verwijdering tussen God en de zondaar, maar wanneer dit alles en tevens ook dus de strafwaardigheid, is weggenomen, dan doet deze wegneming een recht ten leven, als loon der gehoorzaamheid, ten bate van de gerechtvaardigde komen.

Vraag: Is de rechtvaardigmaking niet maar alleen een inwendig veranderen of een schenking van rechtvaardigheid?

Antwoord: De rechtvaardigmakende daad, verheerlijkt aan de zondaar, verandert dien zondaar inwendig niet, aangezien de rechtvaardigmaking buiten de mens geschiedt. Het is een rechtvaardig verklaren, terwijl de heiligmaking, die wij later bespreken zullen, in de mens geschiedt en dus bij de mens een persoonlijk veranderen tengevolge heeft. De rechtvaardigmaking neemt alleen de schuld en straf der zonde weg, waarna de heiligmaking de innerlijke smet der zonde wegneemt. De rechtvaardigmaking is een Godsdaad. die absoluut en vol-

komen geschiedt, terwijl daarentegen de heiligmaking hier, in de strijdende kerk, slechts ten dele en naar een klein beginsel plaats heeft; de inwendige verandering is dus wel de vrucht van heiligmaking maar niet van rechtvaardigmaking.
Ook is de rechtvaardigmaking geen daad, waardoor rechtvaardigheid in de zondaar wordt ingestort, maar het is een verklaren van God, over en tot de mens, een rechterlijke uitspraak, plaats grijpende in de ziel van hem, die gerechtvaardigd wordt, een uitspraak, die geschiedt op grond der Heilige Schrift, die door het geloof wordt omhelsd en door de Heilige Geest verzekerd wordt. Duidelijkheidshalve voegen wij hier nog aan toe, dat de rechtvaardigmaking een vonnissen of een vrijspreken ia van de schuldige, zoals de rechters in de vierschaar doen, waarom dan ook de Heilige Schrift dit rechtvaardigen van de zondaar tegenover het verdoemen stelt, zo o. a. in Spreuken 17: 15: "Wie de goddeloze rechtvaardigt en de rechtvaardige verdoemt, zijn de Heere een gruwel, ja, die beiden." In betrekking tot de daad der rechtvaardig- making zelve zegt Rom. 8: 33, 34: "Wie zal beschuldiging inbrengen tegen de uitverkorenen Gods? God is het die rechtvaardig maakt; wie is het die verdoemt?" enz. De tegenstelling: rechtvaardigen tegenover verdoemen, wordt dus ook in dit vers krachtig getekend.
De zondaar verandert echter volstrekt niet inwendig, maar wordt alleen ontheven van schuld en straf, hetwelk geschiedt door het hoge Godsgericht, waarvoor hij getrokken is.
Wanneer wij dus het woord, "rechtvaardigmaking" bezigen dan verstaan wij daaronder niet alleen een vergiffenis van schuld, maar ook een absolute wegneming daarvan, in onderscheid met het doen van de mens. Wanneer de mens, gehoor gevende aan de eis des Evangelies, zijn naaste zeventig maal zevenmaal vergiffenis schenkt, dan kan hij niettemin de schuldige niet rechtvaardigen ten opzichte van het bedreven kwaad, tegenover een heilig Rechter, maar God rechtvaardigt de zondaar, niet alleen de zonde vergevende; volk, waarvoor Hij een eeuwige gerechtigheid aanbracht en Hij eist terstond van de Vader, als Rechter, een volkomen vrijspraak van schuld en straf voor de gedaagde.
Christus is dán de Voorspraak en Hij plaatst zich als Middelaar tussen de Rechter en de overtreder. De blik van heilig recht eindigt dus in de Middelaar, die volmaakt heeft voldaan aan de eis der Goddelijke rechtvaardigheid, zodat ditzelfde recht, dat eigenlijk de zondaar verteren moest,

niet anders kan doen, dan een eeuwige kwijtschelding van straf uit kracht van Christus Borgverdienste over de zondaar uitspreken, omdat Christus zelve in de plaats des zondaars treedt, zodat God weleer reeds door de mond van Jesaja kon getuigen: "Ik, Ik ben het, die Uw overtredingen uitdelg, om mijnentwil en Ik gedenk uwer zonden niet." (Jesaja 43: 25).

Om Christus wil alleen, die als Voorspraak tussentreedt, wordt de rechtvaardigmaking ten bate des zondaars verricht, want zij "worden om niet gerechtvaardigd, uit Zijn genade, door de verlossing, die in Christus Jezus is." (Rom. 3: 24). Door deze daad, namelijk die, waardoor de overtreder in Christus en Zijn voldoening gerekend wordt, grijpt er een bijna onbegrijpelijke verandering van zaken plaats, want de zondaar, zo-even nog sidderend en bewogen door vreze, dat hij niets bezit, waarmede hij zijn naaktheid voor God zal kunnen bedekken, wordt nu uitermate versierd met de volmaakte gerechtigheid van Christus, overeenkomstig de beschrijving daarvan in Ezechiël 16: 14: "daartoe ging van u een naam uit onder de Heidenen om Uw schoonheid, want die was volmaakt door mijn heerlijkheid, die Ik op u gelegd had, spreekt de Heere HEERE.

De gerechtvaardigde vermag nu zijn treurigheid af te leggen, en juichend in Godsverheerlijking jubelt hij met Jesaja 61: 10: "Ik ben zeer vrolijk in de Heere, mijn ziel verheugt zich in mijnen God, want Hij heeft mij bekleed met de klederen des heils, de mantel der gerechtigheid heeft Hij mij omgedaan." enz.

Door wegneming van schuld en straf en door het recht Gods in de voldoening van Christus, wordt hij de rechtmatige bezitter van alle goederen en weldaden, welke door Christus verworven zijn. Hij mag zich terecht verheugen in het bezit van de ten opzichte van zijn persoon verbeurde weldaden, maar haar ook tegelijk wegnemende, daar Hij ze wegwerpt in een zee van eeuwige vergetelheid, want over Christus sprekende zegt Johannes onder meer in zijn Openbaring, hoofdstuk 1: 5: "Hem, die ons heeft liefgehad en ons van onze zonden gewassen heeft in Zijn bloed."

De schuldvergiffenis door de rechtvaardigmaking is ten opzichte van de zondaar een eeuwig geldende daad: reeds Jeremia had daarvan gezegd (31: 34): "Want Ik zal hun ongerechtigheid vergeven en hunner zonden niet meer gedenken."

Met betrekking tot zijn schuld staat de mens, door de rechtvaardigmaking, zonder zonde, maar ten opzichte van de smet der zonde blijft hij een onreine, die door heiligmaking geheiligd en gereinigd moet worden van het in hem inwonend kwaad, waarover wij later breedvoeriger zullen spreken.

Vraag: Hoe geschiedt de rechtvaardigmaking in haar orde, ten opzichte van de zondaar?

Antwoord: De zondaar, in de ongehoorzaamheid der bondsbreuk gezondigd hebbende tegen het heilige en rechtvaardige Godswezen, staat tegenover alle eigenschappen van dat Wezen schuldig. G ode nu, die van eeuwigheid reden uit zichzelf genomen heeft tot verlossing des zondaars, behaagde het zich, met betrekking tot zijn bouwplan der verlossing, te willen openbaren in drie Personen, van welke de Vader, als Auteur, de Persoon van Rechter en Handhaver zijner deugden bekleedt. De Zoon, als Borg en Middelaar, zou verzoening brengen aan het Heilige Godswezen, ten bate van de zondaar, terwijl de Heilige Geest aan het hart des zondaars zon verklaren en toepassen de van God uitgedachte verlossing door Jezus Christus.

In het stuk der rechtvaardiging is het dus ook de Vader, de eerste Persoon, die de plaats van Rechter bekleedt.

Wanneer nu de zondaar, door de almachtige en inwendige roeping, voor de vierschaar van Gods heilige rechtvaardigheid getrokken is, en hij van zijn zijde alle hoop verloren heeft om ooit met God in harmonie te kunnen verkeren; dan stelt God de Vader een rechterlijk onderzoek in, maar waar nu de zondaar, naar de aard van het heilig recht Gods, eigenlijk moest weggestormd worden van voor het heilig aangezicht des Heeren, daar treedt aanstonds Christus op, ten bate van de zondaar, terwijl hij ten opzichte van de Borg in Deze gerekend wordt als behorende tot zijn eigen erfbezitting.

Een eeuwig God belooft nu een eeuwig verbond met hem te zullen oprichten, naar Jesaja 55: 3: "Neigt uw oor en komt tot Mij, hoort en Uw ziel zal leven: want Ik zal met u een eeuwig verbond maken en u geven de gewisse weldadigheden van David." De nauwe eenheid, weleer verbroken, wordt thans weer hersteld, want God heeft gezegd: "Die overwint zal alles beërven en Ik zal hem een God zijn en hij zal Mij een zoon zijn. (Openb. 21: 7). "De Heere is mijn Herder, mij zal niets ontbreken",

ziedaar ook het woord van Psalm 23:1, dat de zondaar gerechtigd is tot het zijn te maken, waar hij zich beroemen mag onder de hoge en onveranderlijke leiding zijns Gods zich te bewegen.
Zoete vrede en onuitsprekelijke blijdschap zijn aanstonds de vruchten der rechtvaardigmaking, die rijkelijk in het hart der zondaars worden uitgestort. Hun hoop kan niet meer beschaamd worden, omdat de liefde Gods in hun harten is uitgestort door de Heilige Geest, welke hun is gegeven. (Rom. 5:5). Hun consciëntie, straks bevend, hen beschuldigend van rebellie tegen God, en daardoor veroordelend optredende, betuigt hun nu niets dan vrede en doet hen met een zalige verwachting rusten in de trouw van de Almachtige.
Door de Vader geschiedt de vrijspraak, uithoofde der voorspraak en Middelaarsbediening van Christus Jezus, "in welken wij hebben," zo zegt Paulus in Eféze 1: 7: "de verlossing door Zijn bloed, namelijk de vergeving der misdaden naar de rijkdom zijner genade"; maar de Heilige Geest zal, als Verzegelaar aan de gerechtvaardigden kennis geven van de weldaden, welke hun door deze Godsdaad eigen geworden zijn en Hij zal hun het zalige erfbezit daarvan volkomen verzegelen, want "dezelve Geest getuigt met onzen geest, dat wij kinderen Gods zijn." (Rom. 8: 16).

Vraag: Om wiens wil geschiedt de rechtvaardigmaking en op welke grondslag is zij gebaseerd?

Antwoord: In ons vorig antwoord hebben wij reeds gezien, hoe de Vader, als eisend Rechter, op grond zijner heilige deugden en volmaaktheden, volkomen voldoening eist.
Wij hebben gezien, hoe de Zoon als Middelaar en Voorspraak tussentreedt en op grond zijner voldoening de vrijspraak en zaligheid eist van alle in dit gericht betrokken beschuldigden, zodat de rechtvaardigmaking of vrijspraak van schuld en straf, om de volmaakte voldoening van Christus en om zijn tussentreden aan de zondaar verheerlijkt wordt, want, gelijk wij reeds citeerden, zij worden "om-niet gerechtvaardigd, uit, Zijn genade, door de verlossing, die in Christus Jezus is." (Rom. 3: 24).
Ofschoon nu de zondaar gerechtvaardigd wordt om de gerechtigheid door Christus aangebracht heeft toch de rechtvaardigmaking nog een anderen grondslag, waarop zij is gebaseerd. Op dien grondslag is zowel

de Middelaar als de van God geliefde en uitverkoren zondaar geplaatst, beiden als voorwerpen van Gods eeuwig en soeverein welbehagen.
Zonder de invloed van enige bewegende oorzaak van des schepsels zijde, koesterde God reeds van eeuwigheid gedachten des vredes over Zijn volk, dat zijn die personen, welke als keurlingen des welbehagens zouden geopenbaard worden in de tijd.
In eeuwig welbehagen was de grondslag gelegd, en juist deze grondslag zou daardoor eenmaal, in almachtige uitvoering, bekrachtigd worden in het: "Ik wil en zij zullen;" maar zou dit welbehagen nu eenmaal een aanzijn van openbaring ontvangen, dan moest ook het werk der verlossing, tussen de beide Personen, in Gods Wezen, door verbond van onderhandeling worden uitgevoerd.
De Vader zou blijven de Handhaver der deugden van Gods Wezen, terwijl de Zoon de gekwetste majesteit van het eeuwige Godswezen zou verzoenen.
Waar nu Christus, volkomen heeft beantwoord aan de Richterlijke en Vaderlijke eisen, daar zal tevens de zondaar wanneer naar het tijdstip van eeuwig welbehagen het ogenblik aanbreekt, waarop de verworven weldaden aan hem zullen worden verklaard, door de trekking des Vaders geplaatst worden tegenover een te zijn opzichte vertoornd Rechter, maar ten opzichte van het eeuwig welbehagen wordt de zondaar gesteld tegenover een verzoend God en liefhebbend Vader, in de volmaakte voldoening van Christus, gegrond op soeverein welbehagen.
Christus is het middel, waardoor hij gerechtvaardigd wordt en Christus voldoening is de deur, waardoor de zalige harmonie tussen God en de zondaar hersteld wordt, maar de grond van dit alles heeft zijn raste op de eeuwige verklaring van Gods heiligen wil, zonder dat daarbij enige menselijke beweegreden in aanmerking kwam, want God was alleen bewogen in zich zelf en verklaarde reeds door de mond " van Hosea: "Ik zal hen vrijwilliglijk liefhebben, want Mijn toorn is van hem gekeerd." (Hosea 14: 5.)
Vrijwillig dus! zonder iets van het schepsel in aanmerking te nemen.
De rechtvaardigmakende daad, aan de zondaar verheerlijkt, is en blijft een vrije en soevereine Godsdaad, die het eeuwig welbehagen alleen ten grondslag heeft en uitgevoerd wordt op de volmaakte gerechtigheid van de Heere Jezus Christus.

Sommigen (en dat voornamelijk in deze tegenwoordige tijd, waarin meer dan ooit de heilsorde, in betrekking tot de zaligmaking van de zondaar, op jammerlijke wijze verguisd wordt en verloochend) stellen steeds de arbeid van de zondaar voorop, alsof de rechtvaardigmaking in een enkel of in meer dan één opzicht afhankelijk was van of onderworpen aan het gedrag van zulk een schepsel, maar alle waarheden, in Gods Woord met betrekking tot deze zaak geopenbaard, logenstraffen beslist de waardigheid van alle mensenwerk, ten opzichte van het leerstuk der rechtvaardigmaking.
Krachtig ageert Paulus tegen deze geest der vergoding van mensenwerk, zeggende in Rom. 3: 28: "Wij besluiten dan, dat de mens door het geloof gerechtvaardigd wordt, zonder de werken der wet," en trouwens, indien wij aan mensenwerk een plaats tekenden, door het bevorderlijk te achten voor de daad der rechtvaardigmaking, dan zou dit oorzaak zijn, dat wij de deugden en volmaaktheden Gods in zekeren zin volkomen aftuigden, aangezien de beste werken der mensen onvolmaakt en onvolkomen zijn en dus onbekwaam om aan de volmaakte gerechtigheid Gods enige genoegdoening te geven.

Wil men een voorstelling van het "menselijk portret", dan vragen wij de lezing van Romeinen 3 of wel, wij verwijzen naar het woord van de getrouwen Godsknecht Jesaja, hoofdstuk 64: 6: "Maar wij allen zijn als een onreine en al onze gerechtigheden zijn als een wegwerpelijk kleed en wij Alen vallen af als een blad en onze misdaden voeren ons henen weg als een wind." Deze verklaring, gevoegd bij die, welke Jakobus geeft, als hij de waardigheid als Christen beschouwt van de wandelaar naar de eeuwigheid, levert overvloedig bewijs, die menselijke bekwaamheid op de balans der waardigheid niet te hoog te taxeren. Ook hij (Jakobus) zegt onomwonden, in Hoofdst. 3: 2: "Want wij struikelen allen in vele. Indien iemand in woorden niet struikelt, die is een volmaakt man, machtig om ook het gehele lichaam in toom te houden."
Waar zulke getuigen zulk een verkondiging uitspreken, en waar dit de zekere wetenschap wordt van elkeen, die door de Heilige Geest kennis krijgt aan de voortbrengselen van de ontsloten bron der ongerechtigheden, daar mag men zelfs de beste werken, ten opzichte van Gods rechtvaardigheid, strafwaardig achten en daarom ook onvolkomen om God ook maar enigszins te kunnen behagen.

Noch in de grond, noch in de uitvoering der rechtvaardigmaking wordt ook maar iets van het schepsel gevonden, maar de rechtvaardigmaking is enkel en alleen een zo volkomen Godsdaad, dat daarin niet de minste ere ten bate van de mens genoemd kan werden; ja, alle zondaarswerk is daaruit volmaakt buiten gesloten, waaromtrent wij het bewijs ontlenen aan Rom. 4: "Maar degene, die niet werkt, maar gelooft in Hem, die de goddeloze rechtvaardigt, wordt zijn geloof gerekend tot rechtvaardigheid."
Sommigen werpen hiertegen in, dat Jakobus zich lijnrecht tegenover bovenstaand standpunt van Paulus stelt, omdat Jakobus aanmaant: "uit de werken het geloof te tonen", terwijl Paulus de werken krachteloos verklaart, maar indien wij de geschriften dezer beide getrouw kruisgezanten opmerkzaam doorlezen, dan valt het ook niet moeilijk, daaruit op te maken, dat zij beiden niet op het oog hebben de daad van de rechtvaardigmaking des zondaars voor God, maar zij, en Jakobus voornamelijk, bedoelen de wandel der openbaring naar buiten, als vrucht der rechtvaardigmaking. Overigens staat Paulus ook tegenover een geheel ander gehoor dan Jakobus.
Paulus verheft de stem tegen het Mozaïsche en wettische Farizeïsme, hetwelk altijd de werken der wet op de voorgrond stelt, menende daarin de strekking te zien ener verdienende gehoorzaamheid voor God. Het bevat voor Paulus reden genoeg om de vaan van Christus Borgverdienste hoog te houden en op grond dezer volkomen en algenoegzame Borgverdienste alle werken te bestrijden, die de farizeeërs menen tot hun rechtvaardiging te moeten verrichten, maar geenszins zal Paulus die werken bestrijden, die als vruchten des geloofs in de arbeid van de Geest hun wortel en steunpunt vinden, want deze werken, alleen kunnen Gode aangenaam zijn.

Jakobus wordt echter, als hij bovenstaande woorden gebruikt, gesteld tegenover het verschrikkelijk monster, dat Antinomianisme heet, hetwelk in de verheerlijkte genade, door Christus geopenbaard, reden en vrijheid meent te mogen vinden tot zondigen en het botvieren van de lusten ener verdorven natuur. Jakobus spoort de Anti-nomianen aan tot het betrachten van een heiligen wandel, geworteld in het geloof, en als arbeid van de Geest aan hun hart verheerlijkt.

Geen oorzaak tot rechtvaardiging bestaat er van de zijde des mensen, maar alleen in een eeuwig, volmaakt en oneindig Godswezen, hetwelk om Christus wille ons rechtvaardigt, op grond van zijn eeuwig welbehagen, reeds geopenbaard van het tijdstip voor de grondlegging dezer wereld.

Vraag: Hoe wordt de gerechtigheid van Christus de onze en kunnen wij van onze rechtvaardigmaking beslist verzekerd morden?

Antwoord: Reeds Oud-Testamentisch verkondigde Jeremia het bewijs, dat de gerechtigheid Van Christus het persoonlijk eigendom wordt van de gelovige, als hij o. m. in hoofdstuk 23: 6 zei: "In zijn dagen zal Juda verlost worden en Israël zeker wonen, en dit zal Zijn Naam zijn, waarmede men Hem noemen zal: "DE HEERE ONZE GERECHTIGHEID." Indien wij nu de klemtoon leggen op het woord "onze" dan is Jeremia's bevestiging van het bovenstaande recht duidelijk. Het is een bevestiging, die nog versterkt kan worden door die van Paulus, vervat in 1 Cor. 1:: 30: "Maar uit Hem zijt gij in Christus Jezus, die ons geworden is wijsheid van God, en rechtvaardigheid en heiligmaking en verlossing," zodat wij alleszins gerechtigd zijn hier de toevoeging aan te knopen, dat de gerechtigheid, verworven door Christus ook onze gerechtigheid moet zijn voor God, dewelke wij deelachtig kunnen worden door toerekening en aanneming.

Bezien wij in de eerste plaats de toerekening in Adam, met wie God het werkverbond oprichtte, werd aangemerkt als hoofd van dat verbond, terwijl al zijn nakomelingen in hem gerekend werden als bondelingen, zowel in de staat der rechtheid als in de staat van de val.
Waar nu Adam zich van God losscheurde en viel, daar vielen dus niet alle mensen met hem, omdat de mens Adam viel; maar omdat het verbondshoofd Adam viel, vielen ook alle bondelingen, die in hem gerekend werden. De bondeling werd de misdaad en de schuld van het verbondshoofd aangerekend, zodat naar waarheid getuigd kan worden, dat de zonde door één mens in de wereld is ingekomen en door de zonde de dood en alzo de dood tot alle mensen doorgegaan is, in welken allen gezondigd hebben. (Rom. 5: 12). Is er dus sprake, dat door de zonde van Adam de gehele wereld voor God verdoemelijk ligt (want die

zonde van Adam wordt ons allen toegerekend) dan moeten de door Christus verworven weldaden de onze worden ook door toerekening.
Om onze zonden zijn wij verloren, omdat God ze ons als bondelingen van Adam toerekent, maar zo ook door onze gerechtigheid moeten wij behouden worden, welke ons ook van Godswege toegerekend moet worden, waar zij verworven is door Christus als Verbondshoofd van het verbond der genade. Zowel door lijdende als door dadelijke gehoorzaamheid heeft Christus voldaan aan de rechterlijke eisen Gods, hetwelk wij tevoren reeds breedvoerig beschreven hebben; en juist daardoor heeft Hij voor Zijn volk een gerechtigheid verworven, welke hun toegerekend wordt, alsof zij zelve aan de eis der Goddelijke rechtvaardigheid voldaan hadden, evenals ons nu, als bondelingen van Adam de zonde van Adam toegerekend wordt, alsof wij die zelve bedreven hadden.

Bezien wij thans in de tweede plaats, hoe de weldaad der rechtvaardigmaking de onze wordt ook door aanneming.
Ter verduidelijking zij hier reeds dadelijk gezegd, dat de toerekening van Gods zijde geschiedt, maar de aanneming van 's schepsels zijde. Die toerekening geschiedt als een genadegift, want, "zij worden om niet gerechtvaardigd, uit Zijn genade, door de. verlossing, die in Christus Jezus is," zegt Paulus in Rom. 3:24, terwijl daarentegen de weldaad der aanneming geschieden moet door ons en door het geloof en het is juist op deze grond, dat Paulus de hoop uitspreekt, dat hij Christus moge gewinnen, en - zo zegt hij verder in Filipp. 2: 9: in Hem gevonden worde, niet hebbende mijn rechtvaardigheid, die uit de wet is, maar die door het geloof van Christus "is, namelijk de rechtvaardigheid, die uit God is, (door het geloof,"
De toerekening van die gerechtigheid heeft plaats, zoals wij reeds in het kort hebben aangestipt, ten opzichte van Gods volkomen rechtvaardigheid, maar evenzo is ook de aanneming een directe vanzelfheid, want terwijl aan de zondaar, die voor het hoge Godsgericht staat, en te zijn opzichte ontbloot is van alle gerechtigheid, de volkomen gerechtigheid, verworven door de Heere Jezus Christus, verklaard wordt geheel te zijn bate, zo zal ook de zondaar tegelijkertijd die weldaad aannemen door het geloof, dat hem dient als hand of instrument, waarmede hij die aanneming kan volbrengen, want God heeft zovelen, die Hem aange-

nomen hebben, "macht gegeven" kinderen Gods te worden, namelijk die in Zijn Naam geloven" (Joh. 1:12).
De gerechtigheid van Christus wordt dus door toerekening en aanneming de onze, en deze daad heeft zo absoluut plaats dat degene, die gerechtvaardigd wordt, geheel verzekerd is van de vergeving zijner zonden en het bezit van het recht ten eeuwigen leven.

De rechtvaardigmakende daad bevat geen trappen, waarvan de een meer of de andere minder bezit, want wanneer deze daad voltrokken wordt, dan geschiedt zij zo volkomen en dan worden ook alle zonden van Gods volk zo volkomen weggenomen, dat zij allen, evenals Johannes, tot nee getuigenis komen, om van het licht te getuigen, opdat zij allen door Hem geloven zouden." (Joh. 1: 7.)
Nimmer kan de gelovige dan ook de weldaden verliezen, die hem in de rechtvaardigmaking geschonken zijn, hetwelk trouwens uit het karakter der zaak duidelijk blijken kan.
Indien een richterlijk God door absolute voldoening bevredigd wordt, dan kan er geen eis noch straf overblijven, aangezien er in dat geval geen schuld meer gekend wordt ten opzichte van de zondaar.
Sommigen verklaren, dat de rechtvaardigmaking zich meermalen herhalen moet, aangezien wij door dagelijkse zonden telkens afwijken van de paden des levens, maar ofschoon dit laatste volkomen waarheid bevat en de gelovige. dagelijks "in velen struikelt," zodat hij meermalen, uit kracht zijner overtredingen, het aangezicht en de gemeenschap Gods moet missen, zo staat toch niettemin de wegneming dezer hinderpalen alleen in verband met de Hogepriesterlijke bediening van Christus, want geen rechterlijke toorn kan ooit meer over Gods volk uitgestort worden, maar wel een zachte en Vaderlijke kastijding. Indien dan zij, namelijk de gelovigen, in ootmoed gebruik maken van de Middelaar, hun van God gegeven tot wijsheid, rechtvaardigmaking, heiligmaking en volkomen verlossing, dan is de Hogepriesterlijke waardigheid van Christus hun een eeuwige rechtvaardigheid voor de Vader, omdat Hij daar Zijn verdiensten gedurig voordraagt, zodat Johannes terecht van Hem getuigen kan: "En indien iemand gezondigd heeft, wij hebben een Voorspraak bij de Vader, Jezus Christus, de Rechtvaardige." 1 Joh 2: 1.

Evenals dus de rechtvaardigmakende daad in volkomen zin aan hun harten verheerlijkt wordt, zo is ook hun verzekering daaromtrent volkomen.
Weliswaar pakken zich meermalen duistere wolken samen over hun hoofden, zodat zij bedroefd bij de pakken neerzitten, dervende de openbaring van een oefenend geloof, maar niettemin blijft ook dan de Godsdaad, eenmaal aan hun hart verheerlijkt, een eeuwige waarheid, bij welker bezit de minste openbaring van Gods tegenwoordigheid in staat, is alles in het zuiverste en reinste daglicht tevoorschijn te roepen en te doen oplossen.
Toch moet voor hen allen een opwassen volgen, want of. schoon zij verzekerd zijn van de daad der rechtvaardigmaking, volgt daar op de school van koning Jezus een steeds nadere onderwijzing, aan de trappen des geloofs, in de kennis van hun Heere en Zaligmaker, zodat voor hen altijd en overal het gewichtige bevel geldt: "Maar wast op in de genade en kennis van onzen Heere en Zaligmaker Jezus Christus. 2 Petrus 3:18a.
Naarmate nu die tipwassing in de genade plaats grijpt, naar die mate zal ook de oefening des geloofs sterker worden, ook in tijden van duisternis en benauwdheid; wij wensen in het hoofdstuk der heiligmaking hierover breedvoeriger te zijn.
De gerechtvaardigde zondaar mag ten volle verzekerd zijn, dat zijn ongerechtigheden zijn uitgedelgd en het richterlijk Wezen Gods, weleer door hem in een onverzoende betrekking gekend, wordt nu door hem gekend als een verzoend God, door Jezus Christus, zodat Rom. 5: 1 door hem als woord van triomf of als blijmare gebruikt wordt: "Wij dan, gerechtvaardigd zijnde uit het geloof, hebben vrede bij God door onzen Heere Jezus Christus."

De weldaad der rechtvaardigmaking wordt aangenomen, komt in het bezit en wordt het kapitaal van de zondaar, die door het geloof gerechtigd is, daarvan gebruik te maken, Nee, niet om het geloof, maar door het geloof, want het geloof is een absolute gift, die, als vrucht van Gods handeling met de zondaar, door de Heilige Geest aan diens hart wordt verheerlijkt, want door dit geloof, hem door de Heilige. Geest geschonken, als instrument te gebruiken, kan de zondaar die weldaad als de Zijnen aanvaarden.

Over het geloof en zijn werkzaamheid hopen wij overigens in het volgend hoofdstuk een uitvoeriger verhandeling te geven. Ten slotte zij onze conclusie, dat allen, die door God gerechtvaardigd zijn, en uit oorzaak van de door Christus aangebrachte gerechtigheid, die weldaden aan hun hart verzekerd mogen bezitten, een zalig voorrecht genieten, waarvan de bewustheid ongetwijfeld de dichter van Psalm 32 reden gegeven heeft om te zingen:

Welzalig hij, wiens zonden zijn vergeven,
Die van de straf voor eeuwig is ontheven;
Wiens wanbedrijf, waardoor hij was bevlekt,
Voor 't heilig oog des Heeren is bedekt.
Welzalig is de mens, wie 't mag gebeuren,
Dat God naar recht hem niet wil schuldig keuren;
En die in 't vroom en ongeveinsd gemoed
Geen snood bedrog, maar blank oprechtheid voedt.

HET GELOOF

Vraag: Wat verstaat. ge door het geloof en hoe velerlei geloof is er?

Antwoord: Door geloof verstaan wij de verzekerdheid van de waarheid ener zaak, die in een of ander getuigenis van God of mens verkondigd wordt.

DE HEIL5011DIL uv1

In de Heilige Schrift wordt het woord geloof ten eerste voorwerpelijk gebruikt, ten aanzien van de loer, welke geloofd wordt, overeenkomstig Gakten 1: 23 "Maar zij hadden alleenlijk gehoord, dat men zei: Degene, die ons eertijds vervolgde, verkondigt nu het geloof; hetwelk hij eertijds verwoestte."

Ten tweede wordt het woord geloof in de Schrift onderwerpelijk gebruikt en dan tekent het een werkzaamheid, waardoor wij het voorwerp onzes geloofs omhelzen, zo o. a. In 1 Petrus 1: 9: "Verkrijgende het einde Uw geloofs, namelijk de zaligheid der zielen."

Habakuk 2: 4 noemt het geloof ook in voorwerpelijke zin in de woorden: "De rechtvaardige zal door zijn geloof leven," maar onder nog meer verschillende benamingen wordt het geloof in de Heilige Schrift genoemd. Jesaja 25: 4 tekent het als een vastheid; Ps. 89: 3 als een waarheid; Ps. 119: 71 kenmerkt het als van trouwende aard te zijn; maar bij al deze benamingen wordt ook het geloof in Gods Woord meermalen voorgesteld als een daad, door de gelovige geopenbaard en dan wil dit geloof slechts zeggen: zich op iemand verlaten, op iemand rusten en door hem gedragen worden, evenals bijv. Het kind zich werpt in de armen zijner voedster, waarvan wij een voorbeeld vinden in de woorden van Jesaja 66: 12: "Want alzo zegt de Heere: Ziet, Ik zal de vrede over haar uitstrekken, als een rivier, en de heerlijkheid der heidenen als een overlopende beek; dan zult gijlieden zuigen, .gij zult op de zij de gedragen worden, en op de knieën zeer vriendelijk getroeteld worden"

Al deze teksten tekenen daden van het geloof of daden, die met het geloof in verband staan.

Wij onderscheiden dit geloof in een viertal hoofdsoorten: De eerste is het historisch geloof. Dit is zulk een geloof, waardoor wij Gods Woord geheel of gedeeltelijk als waarheid erkennen en aanvaarden, zelfs zonder dat dit enige kracht of zaligmakende invloed op ons oefent.

Zulk een historisch geloof bezat ook koning Agrippa, van wie in Hand. 26 spraak is. Toen de in banden geklonken Paulus voor zijn rechterstoel stond, zei deze tot hem. "Gelooft gij, o koning Agrippa, de profeten Ik weet, dat gij ze gelooft."
Zulk een historisch geloof werd ook door Jakobus gepredikt, als hij in hoofdstuk 2; 10 zei: "Want wie de gehele wet zal houden; en in een zal struikelen, die is schuldig geworden aan allen." In deze woorden ligt tevens nog een andere erkenning besloten.
Het historisch geloof erkent en omhelst de oppervlakkige waarheid des Bijbels en ofschoon dit ook onmisbaar is in het zaligmakend geloof, nochtans is dit niet genoeg en ten eerste omdat de blote bevatting des eerstands van de gevallen mens lijnrecht indruist tegen alle Godsopenbaring, omdat deze voor hem onbegrijpelijk en ondoorgrondelijk is. Gods Woord en de daarin verklaarde heilgeheimen van een onbegrijpelijk God werden door het vernuft van de oppervlakkige beschouwer wèl aanvaard, maar niet met die waarde, die aan het karakter der Heilige Schrift eigen is.
Het historisch geloof kunnen wij dus zijn noodzakelijkheid om gekend te werden niet ontnemen, maar op zichzelf alleen is dit geloof tot zaligheid niet genoeg.

Ten tweede onderscheiden wij een geloof der wonderwerken. Dit geloof is een sterke vaststelling bij ons zelve, dat er van of aan ons enig wonder zal geschieden. De tekening van dit geloof wordt ons o.m. door Paulus gegeven in 1 Cor. 13: 2 "En al ware het, dat ik de gave der profetie had en wist al de verborgenheden en al de Wetenschap en al ware het, dat ik al het geloof had, zodat ik bergen verzette en de liefde niet had, zo ware ik niets."
Menig historisch feit geschiedde er ten tijde van Jezus omwandeling op aarde, waarin niet alleen het wondergeloof op de voorgrond trad, maar waarin het tevens met het heilrijkst succes bekroond werd evenals dit geschiedde met de kranke, van wie ons verhaald wordt in Matth. 9: 1, 2: "En in het schip gegaan zijnde voer hij over en kwam in zijn stad. En ziet, zij brachten tot Hem enen geraakte, op een bed liggende. En Jezus, hun geloof ziende, zei tot de geraakte: Zoon! wees welgemoed, Uw zonden zijn u vergeven."

Uit deze tekst blijkt dus, dat het zaligmakend geloof meermalen gepaard ging met het wonder-geloof, dat soms in enkele personen krachtig werkte. De verzen 17 en 18 van Lukas 6 leren ons hieromtrent: "En met hen afgekomen zijnde, stond Hij op een vlakke plaats, en met Hem de schare zijner discipelen en een grote menigte des volks van geheel Judea en Jeruzalem en van de zeekant van Tyrus en Bidon, die gekomen waren om Hem te horen en om van hun ziekten genezen te worden en die van onreine geesten gekweld waren en zij werden genezen."
Ofschoon nu dit wondergeloof gepaard kon gaan met het. zaligmakend geloof, staat het niettemin volstrekt op zichzelf is het niet het geloof, waardoor de zaligheid en de verworven weldaden van Christus worden omhelsd en aanvaard.

In de derde plaats bestaat er nog een tijdgeloof.
Onder tijdgelovige verstaan wij dien mens, die de waarheid des Evangelies met vreugde ontvangt en zich daarin verblijdt, voornamelijk in de dagen wanneer de kerk zonder vervolging of strijd mag zijn; maar wanneer de vervolging dreigt, wijkt hij af, zodat Zijn Beeld zeer juist is weergegeven in de woorden van Matth. 13: 20, 21: "Maar die in steenachtige plaatsen bezaaid is, deze is degene, die het woord hoort en dat terstond met vreugde ontvangt. maar hij heeft genen wortel in zich zelf, maar is voor een tijd en als verdrukking of vervolging komt, om des Woords wille, zo wordt hij terstond geërgerd."
Vele tijdgelovigen bestonden er ook in de tijd van Jezus omwandeling op aarde en Christus zelve getuigde, dat velen Hem hadden gehouden voor een brandende en lichtende kaars in wier licht zij zich voor een korte tijd hebben willen verheugen, naar Joh. 5: 35.
Wij zullen nu, om kort te zijn, niet verder uitweiden over de aard en het karakter van de tijdgelovige, maar wij wensen nog dit te zeggen, dat, tijdens de loop der kerkhistorie de tijdgelovigen daarin de grootste rollen vervuld hebben. Door de bearbeiding ener gemene bediening van de Geest werden onder hen steeds hoogverlichte personen aangetroffen en menige gave kunnen zij bezitten. Hun zonden kunnen zij bewenen en betreuren en de dierbaarheid van Gods beloften, in het Evangelie verkondigd, met blijdschap aanvaarden, zodat men zelfs wel met een zeer scherpen blik begaafd moet zijn, om de tijdgelovige van de waarachtig gelovige te onderscheiden, indien soms niet, uit een plot-

selinge ontmaskering of wel uit later ontkiemende vruchten van hun arbeid het tijdelijke huns geloofs blijken zal.
In de meeste gevallen breekt er in hun leven een tijdstip aan, waarop zij als de honden tot hun uitbraaksel wederkeren en zich werpen te midden van al het zondige dezer wereld.
In tijden van vervolging wijken zij af en niet zelden gebeurt het dan, dat zij de waarheid, zo-even nog door hen gehuldigd op de meest besliste wijze verloochenen óf wel, men ziet hen als wanhopige plotseling een einde maken aan hun leven, omdat hun op het onverwachtst alle bodem der hoop ontzonken is.
Noch het historisch-, noch het tijd-, noch het wondergeloof blijkt dus kracht genoeg te bezitten, om een grondslag te zijn, die tot de einde standvastig blijft, want zulk een kracht bezit enkel het waar zaligmakend geloof, dat alleen, als een daad uit God, gegeven wordt aan de gunstgenoten zijns welbehagens.

Vraag: Wat verstaat ge door het waar zaligmakend geloof?

Antwoord: Onder verschillende benamingen wordt dit waar zaligmakend geloof in de Heilige Schrift genoemd.
Het is een "rechtvaardig nakend geloof" naar Rom. 5: 1; het is een "hartreinigend geloof", naar Hand 15: 9; het is een "zielbehoudend geloof", naar Hebreeën 10: 39, enz.
Een waar geloof is het, in tegenstelling met het tijdgeloof, zowel in grond als in openbaring, en het is de Heilige Geest, zaligmakend en werkend in het hart van de gelovige, die ook dit geloof werkt.
Ten opzichte van de gelovige, is, door het geloof, diens geloven een volkomen bezitten van alle weldaden, die door het geloof omhelsd worden en dit geloof is dan ook geen blote daad alleen, gelijk Arminius tracht te doen geloven, maar het is een dadelijk bezitten, hetwelk de gelovigen altijd bijblijft en hun ten dienste staat.
Zij bezitten en houden dit geloof, ook dan wanneer zij het niet beoefenen en het gene vruchten draagt, vandaar dat ook in 2 Cor. 6: 15 de vraag gesteld wordt: "En wat samenstemming heeft Christus met Belial? of wat deel heeft de gelovige met de ongelovige?"
Het waar zaligmakend geloof is dus een bezit der ziel, dat zich in de eigenschappen der ziel openbaart. In aansluiting met deze leerstelling plaatsen wij hier het Woord van Rom. 10: 10: *Want met het hart ge-

looft men ter rechtvaardigheid en met de mond belijdt men ter zaligheid."
Ook door het geloof alleen woont Christus in onze harten, want, opdat Christus door het geloof in uw harten wone en gij in de liefde geworteld en gegrond zijt," zegt Eféze 3: 17.
Aldus oefent het geloof een krachtdadige werking uit op het verlicht verstand van de gelovige en hij leert daardoor de geopenbaarde Goddelijke waarheden begrijpen, onderscheiden en toestemmen. Hij leert ze liefhebben en goedkeuren.
Het geloof doet dadelijk het verlicht verstand, in zijn blikken, doordringen tot de heilgeheimen van het verbond der genade en des welbehagens.
Het oefent een invloed op de wil van de gelovige en hij wordt aangespoord tot het verrichten van goede werken, " want gelijk het lichaam zonder geest dood is, alzo is ook het geloof zonder de werken dood," (Jac. 2: 26), zodat dit geloof terecht de naam van allerheiligst geloof ma dragen, waarmede het in Judas: 20 betiteld wordt.
Door dat geloof, nog eens zij het gezegd, hebben de gelovigen een welbehagen in de wet Gods naar de inwendige mens en zij trachten, ter meerdere verheerlijking Gods, in heiligmaking hun pad te bewandelen.
Het zaligmakend geloof in zijn dadelijke arbeid is die daad der ziel, waardoor de gelovige wil en wenst, dat de beloften des Evangelies in hem zelf waar mogen zijn, maar tegelijk geeft hij zich ook, door volkomen overgift en met alle genegenheden der ziel aan de Heere Jezus Christus over, die, dit weet hij, de verdienende oorzaak zijner zaligheid is.
Hij verloochent daarbij alle bijzaken; alle omstandigheden, personen, ja, zelfs zijn eigen ik wordt als oorzaak der zaligheid volkomen weggenomen, en door het geloof alleen richt hij zich op de enigen en van God gelegde hoeksteen, Jezus Christus.
In verband hiermee sluiten wij dit antwoord met de, woorden van Joh. 1: 12: "Maar zovelen Hem (Jezus Christus) aangenomen hebben, dien heeft Hij macht gegeven kinderen Gods te worden, namelijk die in Zijn Naam geloven."

Vraag: Uit hoeveel daden of zaken bestaat het zaligmakend geloof?

Antwoord: Drie, namelijk: kennen, toestemmen en vertrouwen.

Het eerstgenoemde blijkt reeds dadelijk uit Joh. 17: 3 "En dit is het eeuwige leven, dat zij U kennen, de enigen waarachtigen God en Jezus Christus, dien Gij gezonden hebt."

Uiterlijk wordt het geloof in ons gewerkt door het hooien van Gods Woord, naar Rom. 10: 17: "Zo is dan het geloof uit het gehoor en het gehoor door het Woord Gods," maar innerlijk geschiedt dit door de onderwijzing van de Heilige Geest , want Joh. 6: 45 leert: "Er is geschreven in de profeten: En zij zullen allen van God geleerd zijn.

Een iegelijk dan, die het van de Vader gehoord en geleerd heeft die komt tot Mij." Lijnrecht staat de kennis des geloofs dan ook tegenover de onkunde, dwaasheid en duisternis van het ongeloof, want wie zal ontkennen dat het ongeloof deze eigenschappen bezit? Hand. 17: 30 spreekt over de onwetendheid des ongeloofs; 1 Cor. 2: 14 over de dwaasheid en Joh. 1: 5 over de duisternis ervan.

Het zaligmakend geloof daarentegen bezit een kennis, die zich ontsluiert in wetenschap, wijsheid en een zuivere verlichting des verstands.

In onderscheidene trappen openbaren zich de eigenschappen dezer kennis.

De kennis des geloofs stelt de zondaar in staat zijn diepe rampzaligheid; waarin hij in Adam gedompeld ligt, te kennen. Hij leert de onmogelijkheid verstaan om ooit, door eigengerechtigheid met God in harmonie hersteld te werden; hij leert de vloekwaardigheid zien van zijn eigen bestaan, maar verkrijgt daar tegenover ook de kennis aan de enige en onveranderlijke Jehovah, in de majesteit en heerlijkheid zijner deugden.

Deze kennis is het, die als een gewaarwording doordringt tot het binnenste der ziel, die een droefheid verwekt naar God, die, als een gouddraad van Goddelijk welbehagen, gelijk wij in het hoofdstuk der Roeping reeds hebben opgemerkt, door almachtige genade in de gelovigen is vastgelegd. Door de kennis des gelooft bekend gemaakt met Gods majestueuze deugden en met de vloekwaardigheid van zichzelf, grijpen zij, door de verklaring Gods, het van God geopenbaarde middel tot verlossing aan, waardoor zij, gerechtvaardigd van schuld, een recht ontvangen ten eeuwigen leven, zodat zij, door de gerechtigheid der voldoening Van Christus, gemeenschap oefenen met God, dien zij als verzoend le-

ren kennen. Ten overvloede openbaren zij door die kennis een zuivere liefde tot Gods wet en, waarheden zodat zij geheel, overeenkomen met de tekening, die van hen in Ps. 1: 2 gegeven wordt: "Maar zijn lust is in des Heeren wet en hij overdenkt zijn wet dag en nacht."
Naarmate de kennis des geloofs toeneemt en de grootheid van Gods majesteit omvat en verklaart, naar die mate wordt de gelovige verootmoedigd. Die kennis doet hem zichzelf kennen en meer dan iets anders is dit de drijfveer, dat hij, evenals Abraham weleer, tot de Heere kan zeggen: "Zie toch, ik heb mij onderwonden te spreken tot de Heere, hoewel ik stof en as ben!" (Genesis 18: 27).
Steeds dieper dringt de kennis des geloofs door tot de heilgeheimen van de oorzaak der zaligheid en steeds meer leert hij de heilgoederen des verbonds in hun orde en waardigheid omvatten.
God te kennen in de heerlijkheid van zijn Wezen, in de openbaring zijner Personen, maar tevens in de grootheid van het goede, dat Hij voor de uitverkorenen heeft weggelegd, ziedaar hetgeen door de kennis des geloofs omvat wordt, naarmate de gelovige in die kennis opwast door voortdurende geloofsoefening en openbaring van Godsvreze.

De tweede daad des geloofs is een toestemmen, aannemen of omhelzen van het Evangelie en de verworven gerechtigheid van Christus, welke daarin vervat is. Gods Woord moet ten grondslag liggen aan alle toestemming des geloofs, door de gelovige geopenbaard, want de weldaad der zaligheid, als Gods Getuigenis door de Heilige Geest aan het hart des zondaars verklaard, wordt alleen door het geloof aangenomen.
Deze verklaring is gebouwd op de woorden van 1 Joh. 5: 9,10: "Indien wij de getuigenis der mensen aannemen, de getuigenis van God is meerder; want dit is de getuigenis van God, welke Hij van Zijn Zoon getuigd heeft. Die in den
Zoon van God gelooft, heeft de getuigenis in zich zelf. Die "f God niet gelooft, heeft Hem tot een leugenaar gemaakt, dewijl hij niet geloofd de getuigenis, die God getuigd heeft van Zijn Zoon." Ter verduidelijking zij nog gezegd, dat de toestemming des gelooft namen" zegt op alle condities van Gods zijde, verklaard in het overgaan tot het verbond der genade, d. w. z. met volkomen verloochening van eigen kracht, eigen waard; erkent de gelovige Christus alleen als de verdienende oorzaak en God de Vader als de Auteur des welbehagens zijner zaligheid. Indien dit

alles door de Heilige Geest aan zijn hart verklaard wordt, is hij verzekerd van de waarheid daarvan, zodat er bij hem niet de minste twijfel of schroomvalligheid kan blijven bestaan, maar volmondig stemt hij toe in een zaak, die door hem volkomen bewust, om vat wordt en beschouwd, vandaar dat Paulus zegt in 2 Cor. 4:: "Want God, die gezegd heeft, dat het licht uit de duisternis zou schijnen, is degene, die in onze harten geschenen heeft" om te geven verlichting der kennis der heerlijkheid Gods, in het aangezicht van Jezus Christus."
Menigmaal verheft zich tegenover deze leerstelling de vraag waaruit dan soms sterke twijfelingen aan de grondslagen der zaligheid kunnen voortspruiten, indien dan toch de toestemming aan de zijde des schepsels volkomen is en een onveranderlijk God deze zaak verklaart.
Hierop antwoorden wij, dat deze twijfelingen niet bestaan als bezwijkingen des geloofs, maar dat zij haar oorzaak vinden in de wandel van de gelovige en in de niet-oefening des geloofs. Het geloof blijft hij behouden, maar het is menigmaal als een onbruikbaar kapitaal in zijn bezit. Zo spoedig de gelovige wordt teruggebracht op de standplaats des geloofs, zo spoedig overwint hij ook alle twijfelingen door de kracht, die hem in de oefening des geloofs geschonken wordt.
Ten slotte dus: de toestemming des geloofs is die werkdaad der ziel, waardoor zij, "ja" en "amen" zegt op het getuigenis Gods van Zijn Zoon Jezus Christus, die haar directe als Zijn deel begeert en aangrijpt op die grondslagen, zoals die van God in het Evangelie verklaard worden.

De derde daad des geloofs is het vertrouwen, of, met andere woorden, de volkomen overgift van hun zaak, door de gelovigen, aan Christus, hun oversten Leidsman, Het is die zekerheid, die als daad door de Heilige Geest in hun hart gewerkt is, en waardoor zij weten, dat hun zaligheid, hun welzijn, wat er ook gebeurt, Gods zaak is, en dit alleen uit kracht van eeuwig welbehagen.
Het is die volle verzekerdheid des geloofs, die ons in Hebr. 10 zo schoon getekend wordt. Het is dat zekere weten, dat zij in de Heere steeds een krachtige Toeverlaat vinden, zodat zij met David zeggen: "Dan zullen mijn vijanden achterwaarts keren, ten dage als ik roepen zal; dit weet ik, dat God met mij is." (Ps. 56:10). Het is de blijdschap en de vrede hunner ziel, die hen met Jesaja 61:10 doet zeggen: "Ik ben zeer vrolijk in de Heere, mijn ziel verheugt zich in mijnen God, want Hij heeft mij be-

kleed met de kledderen des heils, de mantel der gerechtigheid heeft Hij mij omgedaan," enz. Het is het zekere weten, dat zij alle vijanden kunnen trotseren, waar zij de woorden van Paulus tot de hun mogen maken: "Want ik ben verzekerd, dat noch dood, noch leven, noch engelen, noch overheden, noch machten, noch tegenwoordige, noch toekomende dingen, noch hoogte noch diepte, noch oenig ander schepsel ons zal kunnen scheiden van de liefde Gods, welke is in Christus Jezus, onzen Heere." (Rom. 8: 38, 39). Het is een roemen in tijden van druk en benauwdheid, overeenkomstig Rom. 5: 3: "En niet alleenlijk dit, maar wij roemen ook in de verdrukkingen: wetende dat de verdrukking lijdzaamheid werkt." Maar het is ten slotte ook een zekere verwachting van de hemel en diens zaligheid, in Gods gemeenschap.
Welke ellenden de gelovige ook zal kunnen en moeten doorworstelen, steeds werpt zich het vertrouwen zijns geloofs op de grondslag der vastheid van dat geloof zelve, namelijk op een Drieënig en alvermogend Godswezen.
Dit vertrouwen des geloofs erkent zo volkomen, dat God, in Christus, "kan en wil zorgen, dat de gelovigen, zelfs wanneer hun alle omstandigheden tegen schijnen, daarin niettemin volkomen berusten, met Habakuk 3: 17 en 18 zeggende: "Alhoewel de vijgenboom niet bloeien zal, en gene vrucht aan de wijnstok zijn zal, dat het werk des olijfbooms liegen zal en de velden gene spijs voortbrengen; dat men de kudde uit de kooi afscheuren zal en dat er geen rund in de stallingen wezen zal, zo zal ik nochtans in de Heere van vreugde opspringen, ik zal mij verheugen in de God mijns heils."

Vraag: Wie is de Werkmeester des geloofs?

Antwoord: De Werkmeester des geloofs is de derde Persoon uit het Drieënig Godswezen: de Heilige Geest, die daarom in 2 Cor. 4: 13 "Geest des geloofs" is genoemd.
De Heilige Geest kan ook alleen de Werkmeester des geloofs zijn in het hart van de gelovige, waardoor deze Jezus Christus met al zijn verdiensten omhelst, Hem zichzelf eigen maakt en ook geen bevrediging zoekt, buiten Hem.
De Heilige Geest werkt uiterlijk op redelijke wijze het geloof in de harten zijns volks door middel van het lezen of horen van Gods Woord,

naar Rom. 10: 17: "Zo is dan het geloof uit het gehoor en het gehoor door het woord Gods."
Inwendig werkt de Heilige Geest door de geestelijke verlichting des eerstands, gelijk uit de door ons in het vorige antwoord overgenomen woorden uit 2 Cor. 4: 6 te bewijzen is. Overigens is het ook weer de Heilige Geest, die door overtuiging en overreding van de wil des gelovigen, het hart tot het geloof neigt én overbuigt, zodat de gelovige met Jeremia 20: 7 uitroept: "Heere, Gij hebt mij overreed en ik ben overreed geworden; Gij zijt mij te sterk geweest en hebt over- mocht," enz.
In uiterlijke zin is de ganse Heilige Schrift het voorwerp des geloofs, in alle openbaringen, historiën, profetieën leerstukken en ordonnantiën, bedreigingen en beloften; in dit alles wordt zij door het geloof aanvaard en in de zalige openbaring van haar karakter ook omhelsd, maar in meer innerlijken en geestelijken zin is het voorwerp des geloofs, dat door de Heilige Geest in het hart wordt ingewerkt: de Heere Jezus Christus met al Diens verdienste; want "zovelen Hem aangenomen hebben, dien heeft Hij macht gegeven kinderen Gods te worden, namelijk die in Zijn Naam geloven." (Joh. 1: 12).
Het geloof klemt zich aan Christus en de door Hem verworven weldaden zich vast, dat de gelovigen op het nauwst met Christus verenigd, zich door Hem volmaakt, als keurlingen van het welbehagen Gods, in een eeuwig Godswezen opgelost zien en bovendien zeker weten, dat alles, wat Christus openbaart, is, bezit en verworven heeft, ten bate van Zijn kerk is aangebracht en als hun eigendom door hen bezeten wordt. Door het geloof zoeken zij niets tot steun, tot grondslag of tot vermaak, dan alleen de volmaakte gemeenschap met Christus hun Hoofd, berustende volkomen met dankbaarheid in heiligmaking, in de gangen, die hij met hen doorwandelt.
Telkens wanneer het voorwerp des geloofs, namelijk Christus, door hen in zoete gemeenschap wordt gesmaakt, treedt al het andere als nietig en nietswaardig op de achtergrond, zodat hun gedrag en inzicht de woorden van Ps. 73: 25 – 26 alleszins verklaart: "Wien heb ik nevens U in de hemel? Nevens U lust mij ook niets op de aarde! Bezwijkt mijn vlees en mijnhart, zo is God de Rotssteen mijns harten en mijn Deel in eeuwigheid."
Welk een krachtig onderscheid ligt er nu niet tussen hen en de tijdgelovigen. Zij, die door de Heilige Geest het geloof in hun hart uitgewerkt

zien, begeren de volmaakte Christus, die niet alleen als schuldovernemende Borg hun ongerechtigheden wegneemt, maar die ook met hen in de diepe laagte hunner zondesmet wenst af te dalen, want in de ontdekking van de vuile bron hunner ongerechtigheden treedt ook steeds meer de heerlijkheid van hun hoofd en Zaligmaker tevoorschijn.
Alleen uit vrees voor straf zien de tijdgelovigen uit naar vergeving der zonden, want moeten zij het zondige van hun aard en karakter leren kennen en al hun heiligste verrichtingen als stank in de neusgaten Gods beschouwen, dan zeker verneemt men hunnerzijds spoedig de kreet: Wij willen niet, dat deze Koning over ons zijn zal. Vijanden zijn zij van vrije genade en van de voldoening, door Christus aangebracht.
De waarachtige gelovigen moeten Christus kennen en bezitten Hem gaarne als hun Profeet, Priester en Koning. Hetzij zij de paden van voor- of tegenspoed bewandelen, overal geven zij zich, leunend op zijn trouw, aan Hem over, want zij verkiezen "liever met het volk van God kwalijk gehandeld te worden, dan voor een tijd de genieting der zonde te hebben, achtende de versmaadheid van Christus meerderen rijkdom te zijn, dan de schatten in Egypte," evenals Mozes. (Hebr. 11: 25-26).
In de hoogste mate God-verheerlijkend openbaart zich dan ook eenmaal het einde van hun weg, want zij weten, dat dit het doel is van Hem, die hen met Zijn bloed gekocht heeft: hen eenmaal tot Zich te nemen, naar Joh 14: 2.
Zo dus werkt de Heilige Geest het geloof in de harten van Gods volk. Hij doet hen te allen tijde gebruik maken van de door hun Hoofd en Koning voor hen verworven weldaden.
Het bewandelen van een diepe, ja, zelfs van de diepste weg van tegenspoed, kan hen niet ontmoedigen. Het geloof, gewerkt door de Heilige Geest, zet hen ook dan op een hoogte, waar het geloofsvertrouwen ten zeerste wordt geroemd en verkondigd.

Vraag: Kan en moet elk gelovige verzekerd zijn van de oprechtheid zijns geloofs?

Antwoord: De gelovige kan daarvan verzekerd zijn. Verschillende Bijbelheiligen, zowel van het Oude als van het nieuw Testament, leveren daarvan het bewijs. Oud-Testamentisch kon Job reeds, in de volle zekerdheid des geloofs, met vrijmoedigheid getuigen: "Ik weet .dat mijn Verlosser leeft," terwijl Nieuwe-Testamentisch door Paulus getuigd

werd: " … ik weet wie ik geloofd heb en ik ben verzekerd, dat Hij machtig is, mijn pand, bij Hem weggelegd, te bewaren tot dien dag." (Tim. 1:12 b,) Waar nu de gelovige van de oprechtheid zijns geloofs verzekerd kan zijn, daar is het treurig te moeten opmerken, dat men in onze dagen die zekerheid des geloofs zo weinig hoort bespreken, terwijl toch aan Gods zijde het aanbod zo vrij en zo ruim is, zodat wij daarvan in Joh. 3:17 kunnen lezen: "Want God heeft Zijn Zoon niet gezonden in de wereld, opdat Hij de Wereld veroordelen zou, maar opdat de wereld door Hem zou behouden worden."

De kennis Gods is de kern der zaligheid, maar hoe zal de Christen onzer dagen, drijvende op de baren van zijn gemoed en geslingerd als een scheepje op de golven van vertwijfeling, ooit een Godewaardig getuigenis kunnen geven van de dierbaarheid der zaligheid, verworven door Jezus Christus? Allerwegen werkt men tegenwoordig om de beweging des gemoeds gaande te maken, en het woord "bekommerde", zo inheems in onze dagen, wordt meer dan ooit als een opwekkend woord gebezigd tot hen, die slechts door hun ongebreidelde fantasieën of hartstochtelijke gemoedsaandoeningen als Christenen worden beschouwd, die in de hoop des eeuwigen levens leven, vergetende, dat Paulus zegt, dat zij, die onder de wet zijn, onder de vloek zijn. Alleen het kennen van Christus en Zijn volmaakte voldoening, aan ons toegepast, kan ons persoonlijk verlossen van het vloekvonnis, dat op ons, als kinderen des toorns van nature, rustende is.

En daarom, de gelovigen moeten verzekerd zijn van hun geloof en door het geloof van hun aandeel in Jezus Christus, waarom dan ook door Paulus in 2 Cor. 13: 5 gezegd wordt: Onderzoekt u zelf, of gij in het geloof zijt, beproeft u zelf. OF kent gij u zelf niet, dat Jezus Christus in u is? tenzij dat gij enigszins verwerpelijk zijt."

Het is de eis des Evangelies, verzekerd te moeten zijn, want nog eens zij het herhaald: "Zovelen hem aangenomen hebben, die heeft Hij macht gegeven kinderen Gods te worden, namelijk die in Zijn Naam geloven." (Joh. 1612). Welzalig dan degene, die, voortgedreven door het Woord des Konings, door krachtige inwerking van de Heilige Geest, hetzij een jagen openbaart naar het kennen van de volmaakte gerechtigheid Van Christus, hetzij een voortdurend uitzien naar de opwassing in de genade en kennis van onze Heere en Zaligmaker Jezus Christus (2 Petrus 3:18) mag betrachten.

HEILIGMAKING

Vraag: Welke is de vrucht der rechtvaardigmaking?

Antwoord: Deze wordt ons door Paulus genoemd in 1 Cor. 1: 30: "Maar uit Hem zijt gij in Christus Jezus, die ons geworden is wijsheid van God en rechtvaardigheid en heiligmaking en verlossing." De Apostel noemt ons dus hier tevens de weldaden, die het volk is deelachtig geworden, dat gerechtvaardigd is in de vierschaar van zijn consciëntie die Christus hebben leren kennen als hun rechtvaardigheid. voor God, leren Hem ook kennen als hun heiligmaking.

Zodra de gerechtvaardigde Christus en zijn weldaden door het geloof aanvaardt en zich daaraan leunend toevertrouwd, vloeien, uit die aanneming dadelijk de werkzaamheden des geloofs in die richting en in die mate, dat zij een steeds nauwer vereniging bewerken met Christus, het enige kanaal, waardoor dezulken uit de bron des levens gevoed en geheiligd worden en waardoor zij even dadelijk de heerlijkheid der wedergeboorte naar buiten openbaren.

Wedergeboorte is de overgang, tot een geheel nieuw bestaan, tot een leven voor God als een erfgenaam des levens, als burger van het hemels koninkrijk, als lid van het lichaam, waarvan Christus is het ondeelbaar en enig Hoofd. Dat deze leer van gewichtige aard is en dit leerstuk van een gewichtig karakter in betrekking tot de heilsorde, zal wel geen breedvoerig betoog behoeven.

De Heilige Schrift stelt de wedergeboorte noodzakelijk. Ps. 87: 5 zegt: "En van Sion zal gezegd worden: Die en die is daarin geboren en de Allerhoogste zelf zal hen bevestigen." de wetgeleerden Nicodémus wordt door Christus verkondigd: "Voorwaar, voorwaar zeg ik u: zo iemand niet geboren wordt uit water en Geest, hij kan in het koninkrijk Gods niet ingaan," na reeds gezegd te hebben: "Voorwaar, voorwaar zeg ik u, tenzij dat iemand wederom geboren worde, hij kan het koninkrijk Gods niet zien." (Job. 3: 3-5.)

Zonder wedergeboorte geen gemeenschapsoefening met God, van wie gezegd wordt "dat Hij een licht is en gans geen duisternis in Hem is," (1 Joh. 1: 5 b), en waarop Johannes nog laat volgen: "Indien wij zeggen, dat wij gemeenschap met Hem hebben en wij in de duisternis wandelen, zo liegen wij en doen de waarheid niet." (vers 6). De belofte dezer weldaden wordt dan ook uiteen geschonken aan de gunstgenoten

Gods, aan de keurlingen van Zijn welbehagen, aan wie God door middel van Zijn Woord in Ezechiël 36: 26, 27 doet verkondigen: "En Ik zal u een nieuw hart geven en zal een nieuw geest geven in het binnenste van u, en ik zal het stenen hart uit uw vlees wegnemen en zal u een vlesen hart geven." "En Ik zal Mijn Geest geven in het binnenste van u en Ik zal maken, dat gij in mijn inzettingen zult wandelen en mijn rechten zult bewaren en doen."

Behoeft er nu nog meer aangetoond te worden, om de wedergeboorte te kenschetsen als een overgang van de dood tot het leven? Zij is een overgang uit de wettische gehoorzaamheid, door de zondaar in werkheiligheid geopenbaard, zolang als hij staat op de niet omgehouwen tronk van zijn stamhoofd Adam, waaraan hij zijn sappen ontleent, totdat hij, daarvan afgesneden, als een levende rank wordt ingeënt in de Olijfboom Christus. "Alle rank, die in Mij geen vrucht draagt, zegt Christus in Joh. 15: 2 "die neemt Hij, (de Vader) weg en al wie vrucht draagt, die reinigt. Hij, opdat zij te meer vrucht drage."

Het werk der wedergeboorte is absoluut een werk, dat alleen door Goddelijke arbeid gewerkt kan werden. God alleen is de Bronader des levens, want "weet, dat de Heere is God; Hij heeft ons gemaakt (en niet wij) Zijn volk en de schapen Zijner weide." (Ps. 100: 3). Het is het werk van Gods genade, dat Hij krachtig ten uitvoer brengt in het door Hem bearbeide en pasklaar gemaakte volk, dat met Jakobus 1: 18 verklaren mag: "Naar Zijn wil heeft Hij ons gebaard door het Woord der Waarheid, opdat wij zouden zijn als eerstelingen Zijner schepselen." In deze geciteerde tekstverzen vindt de wedergeboorte een grondslag, een verklaring, een hechte verdediging, maar niet minder vindt zij die in de woorden van 1 Petrus 1:3, waarin Petrus haar vrucht in de heerlijkheid van haar bezit volgenderwijze roemt: "Geloofd zij de God en Vader van onzen Heere Jezus Christus, die, naar Zijn groot barmhartigheid, ons heeft wedergeboren tot een levende hoop door de opstanding van Jezus Christus uit de doden." Zo dus, alleen door de toepassende weldaad van Christus' gerechtigheid, leven de wedergeborenen een ander leven. Zij leven niet meer zich zelve, maar dien, wiens eigendom zij geworden zijn. Alle gekochten door het bloed van Christus erkent Petrus als wedergeborenen, maar ook en in niet mindere mate als gestorvenen in Adam. De wedergeborene, in zijn statelijke heerlijkheid beschouwd, doet ons in hem zien een nieuw mens, geschapen in Christus Jezus,

ontslagen van de slavernij der zonde, ademend in de vrijheid van Christus' Borgtochtelijk werk, dat aan hem verheerlijkt werd, met vervulling van de woorden, die ons zijn neergelegd in Eféze 4: 24, dat hij zou "aandoen" de nieuw mens?, "die naar God geschapen is in ware rechtvaardigheid en heiligheid." De aard en de natuur van dit leven, dat geestelijk is et verborgen in God (naar Col. 3: 3) openbaart zich in volkomen harmonie.
Evenals het natuurlijk leven en werken geschiedt door en in de vereniging van ziel en lichaam, zo ook verklaart de vereniging met Christus de gesteldheid des harten, wanneer het, door de kracht van de Heilige Geest bekwaam gemaakt wordt tot het uitoefenen van zulke werken, als Gode aangenaam zijn. Als zodanig vloeien als vrucht uit de rechtvaardigmaking de werken van heiligmaking voort en is de weg van heiligmaking direct strekkende uit het werk der rechtvaardigmaking tot eeuwige verheerlijking en tot oplossing in volkomen zaligheid. Zij is, ten slotte, een bevestiging der wedergeboorte, in de vervulling van de bevelende woorden, door Petrus verkondigd: " … Wast op in de genade en kennis van onzen Heere en Zaligmaker Jezus Christus." (2 Petrus 3: 18.)

Vraag: Wat is de heiligmaking en waarin bestaat zij?

Antwoord: De heiligmaking is een vernieuwing van de gehelen mens, niet alleen in het uiterlijke, (de uiterlijke verandering is ook een vrucht van de heiligmaking), maar ook een verandering van de inwendige mens, Waarvan o.a. spraak is in Rom. 12: 2: "En wordt dezer wereld niet gelijkvormig, maar wordt veranderd door de vernieuwing uws gemoeds, opdat gij moogt beproeven welke de goede, en welbehaaglijke en volmaakte wil van God zij." Al heiligend en zuiverend verricht de heiligmaking haar arbeid over ziel en lichaam en dus over de gehelen mens, want "indien iemand in Christus is, die is een nieuw schepsel: het oude is voorbij gegaan, ziet, het is alles nieuw geworden," zegt 2 Cor. 5: 17.
Over de inwendige mens heeft die arbeid plaats in een verlichten van het verstand, zodat hij in staat wordt gesteld, om steeds meer de verborgenheden der Godzaligheid, geopenbaard in Christus Jezus in de heilgeheimen van het Genadeverbond, te leren verstaan, want God is het -- zo zegt Paulus in 2 Cor. 4: 6: "die in onze harten geschenen heeft, om te geven verlichting der kennis der heerlijkheid Gods in het aangezicht van Jezus Christus."

Steeds openbaart zich de vrucht der heiligmaking in zulke personen op zodanige wijze, dat zij zich meer en meer bekommeren over of bezighouden met de dingen des hemels, daarbij de tijd uitkopende, om voor zoveel dit in hun vermogen ligt, niet uit wettische slavernij, maar uit kinderlijke gehoorzaamheid te wandelen naar het welbehagen huns Gods.

Al het aardse zinkt weg tegenover de hemelse schatten, voor hun oog gerangschikt in de kabinetten van het Genadeverbond, want een blik der heiligmaking op de schatten der handelingen gericht houdende, getuigde de Apostel eenmaal: "Ja, gewisselijk; ik acht ook alle dingen schade te zijn, om de uitnemendheid der kennis van Christus Jezus mijnen Heere, om wiens wille ik al die dingen schade gerekend heb en acht die drek te zijn, opdat ik Christus moge gewinnen." (Filipp. 3: 8). Zo krachtig arbeidt die heiligmaking in hen, dat zij alle trotsheid en eigenwaan afleggen.

Hoe meer kennis Gods, hoe meer verklaring der heilgeheimen aan hun ziel volgen zal, hoe nauwer leven zij leiden aan de troon der genade en hoe meer nederigheid en ootmoed zij openbaren, zeggende met Ps. 131: 1-2: " O Heere, mijn hart is niet verheven en mijn ogen zijn niet hoog.

Ook heb ik niet gewandeld in dingen, mij te groot en te wonderlijk. Zo ik mijn ziel niet heb gezet en stil gehouden gelijk een gespeend kind bij zijn moeder! mijn ziel is als een gespeend kind in mij." Geheel onvoorwaardelijk vallen zij het hoge en majestueus Gods doen toe, ja zelfs bij: alle rampen en tegenheden, die hen in dit jammerdal treffen, erkennen zij met Job, dat dit alles hun door een Vaderlijke hand wordt toebeschikt, en meer en meer leren Zij niet Job weten, dat God niet goddelooslijk handelt en dat de Almachtige het recht niet verkeert. (Job 34:9.2).

Krachtig werkt de heiligmaking op de gang hunner hartstochten en zuchtend onder de smet hunner zonde, die nog in hen is overgebleven, leren de gelovigen de vrucht daarvan bestrijden. Altijd zijn zij begerig om die onbesuisde driften te betomen en onder de heerschappij der genade, zowel als onder de geheiligde arbeid der heiligmaking, buigen zij zich in diepe afhankelijkheid neer, de overtredingen en zonden van hun harten aanklagend en de woorden van Ps. 119:5 als een innerlijke bede op de lippen nemende: "Och, dat mijn wegen gericht werden, om

Uw inzettingen te bewaren." Een voortdurende arbeid vloeit uit de heiligmaking voort, tot uitzuivering van de oude mens en om te betrachten het woord van Paulus, vervat in 1 Cor. 5: 7: "Zuivert dan de ouden zuurdesem uit, opdat gij een nieuw deeg zijn moogt, gelijk gij ongezuurd zijt," enz.
Alles wat zij doen, in betrekking tot de gebruikmaking van Gods gunst en gemeenschap of de voldoening van Christus, zij nemen alles te baat, om, zo mogelijk, hun gangen gericht te zien tot de verheerlijking van de Naam Gods.
Niets staat hun in waarde zo hoog als de gemeenschap des Heeren. Hij alleen is hun erve, hun sterkte, hun vermaak, en zij belijden met Asaf: "Wien heb ik nevens U in de hemel; nevens U lust mij ook niets op de aarde" (Ps. 73: 25).
Zich in Christus en Zijn Borgtochtelijke gerechtigheid te verheugen en daarvan alleen de zoete vruchten te genieten, is het enig verlangen hunner ziel. Zij belijden met Hoogl. 8: 1 "Och, dat Gij mij als een broeder waart, zuigende de borsten mijner moeder! dat ik U op de straat vond, ik zou U kussen, ook zouden zij mij niet verachten." Overal waar het ontsluierd Evangelie tot de ere Gods gepredikt wordt, roepen zij in verheuging des harten met de dichter van Psalm 84: 1:

Hoe lieflijk, hoe vol heilgenot,
O, Heer, der legerscharen God,
Zijn mij Uw huis en tempelzangen, enz.

In krachtige uitingen openbaart zich hun streven om de heelde Van Christus gelijkvormig te werden. Op welk een hartelijke wijze kunnen zij in het eenzame hun zonden belijden voor God, terwijl zij tot Hem naderen langs de enigen weg der voldoening, gewrocht door de Borg hunner ziele.
Niet de minste ongerijmdheid met of tegenstrijdigheid tegen de heiligmaking bevat dan ook de klacht, die wij meer malen door de wandelaar op het pad van heiligmaking horen slaken: " ... mijn ongerechtigheden gaan over mijn hoofd; als een zware last zijn zij mij te zwaar geworden, naar Ps. 38: 5 en naar vers 19: " Want ik maak U mijn ongerechtigheid bekend; ik ben bekommerd vanwege mijn zonde." Krachtig herhaalt zich ook dan hun aanklacht tegen de zonde voor Gods troon, wanneer

de uiterlijke leden huns lichaams nog meermalen neiging vertonen tot het bewandelen van verkeerde paden, want deze leden wensten zij zo gaarne dienstbaar te stellen tot de meerdere verheerlijking van Gods Naam en te bezigen als wapenen tegen de zonde om gehoor te geven aan de roep van de apostel Paulus: "Want gij zijt duur gekocht; zo verheerlijkt dan God in uw lichaam en in Uw geest, welke Godes zijn." (1. Cor 6: 20)
Dit antwoord besluitende, herhalen wij alleen nog, dat dus de heiligmaking is: de zuivering, de loutering en de reiniging van de innerlijke verdorvenheid der zonde in de mens en van de smet, die zich door de aanwezigheid dezer verdorvenheid naar buiten openbaart.

Vraag: Is de heiligmaking een werk van de mens of zo niet, door wie wordt zij dan gewerkt?

Antwoord: Het karakter der heiligmaking beschouwende, komt men reeds bij de eersten blik tot de overtuiging, dat de heiligmaking geen menseliike zelf-verbetering is, maar eens heilige en Goddelijke genadewerking, aangezien zij alleen berust in en vruchtbaar is door de gemeenschap en vereniging met Christus, het hoofd van Zijn kerk. Toch, hoewel de heiligmaking als daad geenszins haar oorsprong vindt in de mens, is deze onder dit werk geen blok hout of steen, dat alleen lijdelijk de bewerking ondervindt.
Onder de hoge werking van de Heilige Geest, die de Werkmeester is der heiligmaking (zie 1 Cor. 6: 11) wordt de mens daartoe bearbeid. Hij oefent invloed op de zintuigen van de mens, waar Hij deze aandrijft en bekwaam maakt tot de werken des geloofs en der heiligmaking, zodat de gelovige geenszins onder dit werk beschouwd kan worden als een dode machine, die, hetzij duidelijkheidshalve, maar met eerbied gezegd, slechts door de stoom van de Heilige Geest gedreven moet worden; maar hij zelve werkt de heiligmaking uit, daartoe bekwaam gemaakt door de Heilige Geest.
Door die heilige werking Gods, door die bediening van de Heilige Geest wordt hij geheiligd en heiligt hij zich zelf. De heilige Geest schrijft Gods Wet in zijn harte; daaruit vloeit een zuivere liefde tot Gods geboden en zij allen, die op een weg van heiligmaking wandelen, trachten voor hun God en Zaligmaker Jezus Christus te leven. De Heilige Geest is alleen de Werkmeester en de gelovige het bearbeide onderwerp dat, geschapen

in Christus Jezus, als een nieuw schepsel, ijverig is in goede werken. De heiligmaking blijft altijd, in onderscheid met de rechtvaardigmaking (aangezien deze volkomen geschiedt) een zaak, die hier ten dele wordt beoefend en gekend. De gelovige heeft een strijd te voeren, juist zolang hij in dit ondermaanse zijn wandel heeft voort te zetten.
De wedergeborene wil niet zondigen en zondigt toch; hij heeft een volkomen schuldvergeving en heeft toch nog dagelijks vergiffenis nodig, aangezien hij dagelijks zondigt, alleen met dit onderscheid, dat de rechtvaardigmaking de schuld heeft weggenomen, namelijk die schuld, die hem het recht ten eeuwigen leven ontzegde, maar wandelend op een weg van heiligmaking, heeft hij ook vergeving van zonden nodig, niet omdat deze zonden hem het recht ten eeuwigen leven statelijk kunnen ontzeggen, maar omdat die zonden standelijk een gordijn of hinderpaal vormen in de gemeenschapsoefening met de Heere, zijn God. Vandaar dat ook steeds de klacht zijner lippen blijft:
Was, reinig mijn gemoed
Van mijn verborgen zonden.

Door Christus koninklijke overwinning zijn de gelovigen voor eeuwig verlost uit de handen van de vorst der duisternis en toch moeten deze wandelaars op de weg der heiligmaking voortdurend aandoen de wapenen des lichts. De wapenrusting der gerechtigheid is hun noodzakelijk, opdat zij staande mogen blij ven tegen de listige omleidingen des Satans, naar Eféze 6: 11. "Want de genadegiften en de roeping Gods zijn onberouwelijk," zegt Rom. 11:29 en waar dit van Gods zijde waarheid is, daar hebben zij in de loopbaan der heiligmaking steeds naar volharding te trachten. Gods verbond houdt eeuwig stand! Daardoor is het geestelijk leven onveranderlijk in de gelovigen. Zij zullen niet verloren gaan in der eeuwigheid, want zij zijn de erfgenamen des levens in de meest onberouwelijke zin. 1 Joh. 3: 9 zegt: "Een iegelijk, die uit God geboren is die doet de zonde niet, want zijn zaad blijft in Hem; en hij kan niet zondigen, want hij is uit God geboren." Over de strijd, dien zij voortdurend tegen hun vijanden hebben te voeren, spreken wij later uitvoeriger.

Vraag: Is er dan geen afval der heiligen? kunnen de geheiligden dan niet vervallen uit de genadestaat?

Antwoord: Wanneer wij de geschiedenis van Gods Kerk doorbladeren, hetzij de gewijde of de ongewijde geschriften dan stemt het ons treurig te moeten opmerken, dat het vallen ja, het zeer diep vallen van de gelovige daarin menige bladzijde zwart getekend Heeft. Bijna iedere Bijbelheilige is door zijn gedrag de oorzaak geweest, dat een dergelijk donker tafereel vermeld moest worden, maar hoe diep zij ooit door hun gedrag gevallen zijn, vervallen uit de staat der genade Zijnen zij nooit. Een statelijk verval kon alleen plaats vinden in ons eerste verbondshoofd Adam, omdat hij gesteld was als bewaarder van alle gestelde conditiën, maar aangezien nu Christus van een zoveel beter verbond is Borg geworden en de zaligheid der Kerke Gods alleen gebouwd is op deze enige Rotssteen, bij wie van geen wankelen of bezwijken spraak is, daarom is ook een statelijk verval van de gelovige beslist onmogelijk. Als Petrus de oorzaak der bewaring van de gelovige predikt, zegt, hij o.: "Die in de kracht Gods bewaard wordt, door het geloof tot de zaligheid, die bereid is, om geopenbaard te worden in de laatsten tijd." (1 Petrus 1: 5.)
Men denke er vooral aan, dat de oorzaak der zaligheid en het bezit daarvan niet berust in de arbeid van de gelovige, maar alleen in de soevereinen wil van Gods welbehagen, welke hun geworden is door de volkomen voldoening van hun Hoofd Jezus Christus. Daarin alleen ligt de grondslag hunner behoud, hetgeen wij bevestigd vinden in Rom. 5: 10 "Want indien wij, vijanden zijnde, met God verzoend zijn door de dood Zijns Zoons, veel meer zullen wij, verzoend zijnde, behouden worden door zijn leven. Steeds blijft het woord van de dichter waarheid:

De aarde mag verand'ren;
De hemel in malkand'ren
Eens rollen als een doek;
Maar God zal, die ten leven
Van Hem zijn aangeschreven,
Nooit delgen uit Zijn boek.

Onder de vele bestrijders van dit leerstuk ontmoeten wij in de eerste plaats Arminius, maar in de tweede plaats ook Luther. Arminius beleed, dat een algehele afval der heiligen mogelijk is. Luther leerde ditzelfde, maar hij voegde er deze woorden aan toe: "Maar niet tot in de dood."

Beide verklaringen verwerpen wij echter, omdat de Heilige Schrift geenszins een afval der waarlijk wedergeborenen leert. Enkele teksten geven door hun inhoud aan deze bestrijders ogenschijnlijk een wapen om de hand. Wij noemen daarvan o. a. Ezech. 18: 24: "Maar als de rechtvaardige zich afkeert van Zijn gerechtigheid en onrecht doet, doende naar al de gruwelen, die- de goddeloze doet, zou die leven? Al Zijn gerechtigheden, die hij gedaan heeft, zullen niet gedacht worden: in zijn overtreding, waardoor hij overtreden heeft en in zijn zonde, die hij gezondigd heeft, in die zal hij sterven." En 2 Petrus 2: 20 zegt nog: " Want indien zij, nadat zij door de kennis van de Heere en Zaligmaker Jezus Christus de besmettingen der wereld ontvloden zijn en in dezelve wederom gewikkeld zijnde van dezelve overwonnen worden, zo is hun het laatste erger geworden dan het eerste." Het behoeft zeker geen breedvoerig betoog, dat met deze gelovigén de historisch-, tijd-, of wondergelovigen bedoeld zijn. Van de tijdgelovige zegt Lukas 13: 8 tenminste: "En die op de steenrots bezaaid worden, zijn deze, die, wanneer zij het gehoord hebben, het woord met vreugde ontvangen; en deze hebben genen wortel, die maar voor oenen tijd geloven, en in de tijd der verzoeking wijken zij af:" Over al dergelijke gelovigen sprekende zegt ook 1 Joh. 2: 19 nog: "Zij zijn uit ons uitgegaan, maar zij waren uit ons niet: want indien zij uit ons geweest waren zo zouden zij met ons gebleven zijn, maar dit is geschied, opdat zij zouden openbaar worden, dat zij niet allen uit ons zijn." Hebr. 6: 4 enz.
En 1 Joh. 5: 16 spreken in gelijken zin als de straks genoemde teksten, d. w. z. zij spreken van een onherstelbare stap en van gelovigen, die, weer gevallen zijnde, nimmermeer tot genade kunnen komen; maar ofschoon deze teksten schijnbaar de wapenen verstrekken tot verdediging van het denkbeeld, dat een afval der heiligen mogelijk is, zo behoeven wij hier zeker ook niet terug te wijzen op het feit, dat wij in dit geval personen hebben te beschouwen, die onder het gemeen kooprecht van Christus begrepen liggen (waarover wij in een vorig antwoord breedvoerig hebben gesproken) of die door een gemene bediening van de Heilige Geest, niet zaligmakend zijn bearbeid.
Aangezien elke keurling van Gods welbehagen een zuivere productie is van een onveranderlijk besluit, is het onmogelijk dat zij verloren zouden kunnen gaan, tenzij het onveranderlijk Godsbesluit onuitgevoerd bleef. Voor wie Christus de zaligheid verwierf, aan diegenen past Hij ook die

zaligheid toe, zijn beloften, tot, hun heilstaat geuit, kunnen nimmer falen en altijd blijft zelfs voor de diepst gevallen gelovige een dierbare, en ook eeuwig geldende belofte:

Gelijk een duif door 't zilverwit
En 't goud, dat op haar veed'ren zit,
Bij 't licht der zonnestralen
Ver hoven and're vog'len pronkt,
Zult gij, door 't Godlijk oog belonkt,
Weer met uw schoonheid pralen.
Wanneer Gods onweerstaanb're hand
De vorsten uit het ganse land
Verstrooid had en verdreven,
Ontving Zijn erfdeel eed'ler schoon,
Dan sneeuw, hoe wit zij zich vertoon,
Aan Salmon ooit kon geven. (Ps. 68:7).

Vraag: Is de heiligmaking noodzakelijk en waardoor wordt zij bevorderd?

Antwoord: Hebr. 12:14, de noodzakelijkheid der heiligmaking betogende, zegt: "Jaagt de vrede na met allen en de heiligmaking, zonder welke niemand de Heem zien zal."

De heiligmaking is het hoge doeleinde van Gods eeuwig besluit der verkiezing, neergelegd in "de gouden keten der zaligheid," te weten de woorden van Rom. 8: 30: "En die Hij tevoren verordineerd heeft, deze heeft Hij ook geroepen en die Hij geroepen heeft, deze heeft Hij ook gerechtvaardigd; en die hij gerechtvaardigd heeft, deze heeft Hij ook verheerlijkt.

De uitverkorenen zijn verkozen door de Auteur van het Verbond der genade als een volk, dat zijn lof verkondigen zal, dat in heilige sieradiën voor Hem zal staan op de dag zijner Heirkrachten. Aldus is de heiligmaking dadelijk noodzakelijk als vrucht van Gods welbehagen over ons.

In de heiligmaking alleen wordt het openbaar, hoe het kinderhart zich in eerbied en Godsvreze openbaart, maar ook is zij, de heerlijke vrucht van Christus Borgtochtelijk verlossingswerk ten bate Zijner gunstgenoten. Hoe zouden Christus weldaden, toegepast aan de gelovige kunnen schitteren, tenzij zijn werk zich in vrucht van heiligmaking openbaarde?

In Heiligmaking! Het is de eerste trede, de zoete voorsmaak van een eeuwig leven met God. Hier reeds smaken de gelovigen de zoete invloeden van Gods gunst en zijn hoge goedkeuring, rustend op hun werken, wordt hun bekend gemaakt door het geloof.

Het pad der heiligmaking bewandelend, betreden zij de voorportalen der heerlijkmaking, waarin zij menigmaal van ganser hart betuigen moeten: "Indien reeds deze eerstelingen zo zoetzijn. Hoe zoet zal dan de volle oogst niet zijn."

Heiligmaking bevat het doel om door een waar geloof en in een weg van ootmoed Godzaliglijk te leven. Paulus schreef aan Titus (hoofdst. 2:12): "En onderwijst ons, dat wij, de goddeloosheid en de wereldse begeerlijkheden verzakende, matig en rechtvaardig en Godzalig leven zouden in deze tegenwoordige wereld."

Niet alleen openbaart zich de heiligmaking in een innerlijke reiniging van de smet der zonde, maar ook in de handel en wandel van de gelovige. Wat zich in ons leven ook openbaart, het moet Godsdienst zijn! Al onze werken en daden moeten strekken tot de eer en verheerlijking Gods.

Om deze heiligmaking te bevorderen en ons daarin vruchtbaar te tonen, is het nodig alle uit- en inwendige hinderpalen weg te doen, dat wil zeggen: elke zonde, die als een inklevende verdorvenheid in ons heerst, moeten wij trachten ten onder te brengen. Tot dit doel bestaan slechts twee wapenen.

Christus noemt ze in de woorden van Matth. 26: 41: "Waakt en bidt, opdat gij niet in verzoeking komt. De geest is wel gewillig, maar het vlees is zwak."

Waken en bidden! Diep afhankelijk, en altijd met verloochening van eigen kracht de hulp van de Heilige Geest te behoeven, ziedaar de middelen. David zei eenmaal en zeker niet ten onrechte: "Uw woord is mij een lamp voor mijn voet."

Dat woord nu en dat alleen als enig Richtsnoer te gebruiken, onder afhankelijkheid van en behoefte naar Gods lessen en onderwijzingen, met een voortdurend herhaald vragen: "Wat wilt Gij, dat ik doen zal?" Ook dat kan de heiligmaking bevorderen. Een juist onderzoek van Gods woord, thans door zo ontzaglijk velen schromelijk verzaakt, kan toch zo dikwijls een aansporing zijn tot de bevordering der heiligmaking, vergezeld van een waken voor de zonde en een bidden tegen haar.

O, wat is het dan een zalig voorrecht met vele genadegaven Gods vervuld en versierd te zijn; om deze als niets bezittende toch te bezitten en, altijd in diepe afhankelijkheid de Heere aanklevende, met zeker oudvader te mogen getuigen: "Zonder u kan ik niet gaan, niet staan, niet zuchten. Niet van hier naar boven vluchten"; onder de zekere erkentenis van de waarheid dezer spreuk:
Hoe lager in verootmoediging, hoe sterker in God.

AFDELING 15: De Kerk

Zo wordt gij ook zelf, als levende stenen, gebouwd tot een geestelijk huis, tot een heilig priesterdom, om geestelijke offeranden op te offeren, die Gode aangenaam zijn door Jezus Christus.

1 Petrus 2:5

Vraag: Staat elk Christen met de weldaden der heilsorde op zichzelf of vormen zij tezamen een geheel?

Antwoord: Wanneer wij de waren gelovige beschouwen als bearbeid door de Heilige Geest, dan –

zeker kunnen wij hem ook vergelijken met, het lid van een lichaam, dat alleen sterk is, wanneer het geplaatst is in verband met zijn medeleden, onder één enig hoofd. Zo zijn ook in hun Hoofd Jezus. Christus de gelovigen verenigd in de gemeenschap der heiligen, dat is: verenigd met elkander zijn zij sterk,

Deze vereniging of vergadering der gelovigen noemen wij "kerk." Ofschoon dit woord zelve in de Bij bel niet één enkele maal gebruikt wordt, komt niettemin datgene, wat wij met dit woord bedoelen, meermalen, zij het dan ook onder een andere benaming, in de Bijbel voor. Die benamingen zijn zeer onderscheiden van elkander, hetzij in dadelijke betekenis, hetzij hierin dat de een meer bloemrijke stijl bevat dan de andere.

Het is de "Gemeente Gods," naar Hand 20: 28; het is "de Bruid des Lams," naar Openb. 22: 17; de "stad des levenden Gods," naar Hebr. 12: 22; de "Berg zijner heiligheid," naar Ps. 2: 6; het "hemels Jeruzalem," naar Openb. 21: 2; kimt "lichaam Van Christus," naar Eféze 1:22 en 23; het "Huis Gods," naar Hebr. 3: 6; en "Gemeente;" naar 1 Cor. 11: 18.

Het woord kerk bedoelt dus een vergadering van mensen die waarachtig geroepen zijn naar Gods eeuwig voornemen, als een uitverkoren geslacht. Een vergadering dus van mensen, in wie in zijn geheel genomen, het woord van 1 Petrus 2: 9 zich bewaarheid vindt: "Maar gij zijt

een uitverkoren geslacht, een Koninklijk priesterdom, een heilig volk, een verkregen volk; opdat gij zoudt verkondigen de deugden desgenen, die u uit de duisternis geroepen heeft tot Zijn wonderbaar licht."
Aanstonds geven wij nu toe, in verband met het bovenstaande, dat dit alles nog enige bredere verklaring behoeft, namelijk of wij dit in algemenen dan wel in bijzondere zin moeten verstaan, want wij zullen mede de eersten zijn om te erkennen, dat er van den beginne in de gemeente Gods personen hebben geleefd, die meermalen blijken hebben gegeven, dat zij volstrekt niet behoorden tot het uitverkoren geslacht tot zaligheid. Alle voorbeelden daarvan kunnen wij onmogelijk citeren. Wij zouden te uitgebreid worden. Toch willen wij er enkele geven. Tijdens de zondvloed vinden wij in de ark de Godzalige Noach, maar ook treffen wij daarin aan de goddelozen Cham. In het huis van Izak vinden wij de uitverkoren Jakob, maar ook de verworpen Ezau.
In de gehele vergadering van Israëls volk vinden wij een dienende Aaron, maar ook een oproerige Korach, en onder het door Christus verkozen twaalftal discipelen zien wij de liefhebbenden Johannes zich bewegen naast de op verraad beluste Judas. Ook na de stroming van de vloed van Gods Geest, dus ook na de Pinksterdag, bewegen zich onder de gemeente Gods zowel een God-verheerlijkende Stéfanus als de Godeliegende Ananias en Saffira.

Wij herhalen dus, dat er in de Kerk altijd personen hebben geleefd, die in handel en wandel ruimschoots openbaarden, niet te behoren tot het geestelijk lichaam van Christus, tot het uitverkoren geslacht, en ofschoon zij dus te allen tijde de kerke Gods door hun tegenwoordigheid mede hebben vervuld, hebben zij, in de ware zin des woords, nimmer deel uitgemaakt van de Kerk. Dit belijdende staan wij allereerst tegenover de belijdenis van Rome's kerk.
De Roomsen belijden, dat zij alleen de ware belijders zijn, die de uitwendige leer der kerk belijden, de bondszegelen gebruiken en de Paus erkennen als Hoofd der Kerk, maar het zal wel overbodig zijn hieraan enige verklaringen toe te voegen, teneinde de zwakke krachten van Rome's argumenten te ontzenuwen.
Het woord Kerk in zijn kracht en betekenis, duidt alleen die personen aan, die naar Gods eeuwig voornemen geroepen, een God der eeuwigheid als grondslag voor hun leven belijden. Dat drukt het woord: "Ge-

meente" zelve uit, aangezien dit woord wil zeggen: menigte van mensen, geroepen tot de gemeenschap Gods, zoals onweersprekelijk blijkt uit 1 Cor. 1:2 " Aan de gemeente Gods, die te Korinthe is, de geheiligden in Christus Jezus, de geroepen heiligen, met allen, die de naam onzes Heeren Jezus Christus aanroepen in alle plaats, beide hun en onzen Heere." De onbekeerden en geveinsden mogen binnen de zichtbare kerkmuren mede de uitwendige kerk vormen, zij kunnen nooit gerekend werden onder het zaad der belofte, zolang zij geen bewijzen van het bezit daarvan leveren. Te hun opzichte zal waarheid moeten blijken hetgeen door Rom. 6: 7 wordt gezegd: "Want die gestorven is, die is gerechtvaardigd van de zonde."
In diezelfde zin spreekt ook Johannes over dezulken in 1 Joh. 2: 19: "Zij zijn uit ons uitgegaan, maar zij waren uit ons niet; want indien zij uit ons geweest waren, zo zouden zij met ons gebleven zijn; maar dit is geschied, opdat zij zouden openbaar worden, dat zij niet allen uit ons zijn."
Wanneer wij dan ook te deze opzichte de Heilige Schrift doorbladeren, dan treedt op menige bladzijde daarvan het straks door ons genoemde aan de dag en kunnen wij ongetwijfeld alle argumenten daartegen verworpen verklaren. Immers ten overvloede spreekt ook 1 Petrus 2:5 nog van "het geestelijk huis, gebouwd uitlevende stenen." De dichter van Ps. 111 spreekt in vers 1 over haar, als zijnde "de vergadering der oprechten" enz.
Menigmaal bevatte het verhaal der gelijkenissen, door Christus uitgesproken, alsook. de Oud-Testamentische kerk in haar openbaring, het bewijs, dat de kerk, in haar algemene orde erkend werd als een vergadering, waarin kwaden en goeden verenigd waren. Maleachi 3: 12 zegt nog: "En alle Heidenen zullen u gelukzalig noemen: want gijlieden zult een lustig land zijn, zegt de Heere der Heirscharen" en Paulus zegt in 2 Tim. 2: 20, hetzelfde bewijs leverend, waarvan wij boven spraken: "Maar in een groot huis zijn niet alleen gouden en zilveren vaten, maar ook houten en aarden vaten; en sommige ter ere maar ook sommige ter onere."
Het zal zeer zeker niet moeilijk vallen in de eerste plaats te bemerken, dat hier bedoeld wordt de zichtbare vergadering van belijdenis der waarheid of, met andere woorden, zij allen, die zich scharen onder de band des Evangelies.

Die allen mogen wij samenvatten als dezulken, tot wie de uitwendige roeping is doorgedrongen, maar geestelijk beboeren zij niet tot de levende leden van Christus lichaam. Alleen in de vorm .van een uiterlijk verkeer staan zij in betrekking tot de gemeenschap der Kerk en zoo, alleen aan de Kerk verbonden door hun uiterlijke belijdenis erkent Christus ben allen binnen de Gemeente, hetzij om door hun samenleving met de Gemeente de voorwerpelijk uitverkorenen tot bekering te leiden door de aangehoorde prediking des Woords, hetzij om zich daardoor vrij te maken van de goddelozen en geveinsden, tegen de dag des oordeels.

Indien wij de Kerk van Christus beschouwen in haar ware karakter, dan kan zij alleen bestaan uit een vereniging van personen, die met elkander één zijn, uit kracht van hun Hoofd Jezus Christus. Daarom wiegt Eféze 1: 22, 23: "En heeft alle dingen Zijn voeten (namelijk Christus voeten) onderworpen en heeft Hem der Gemeente gegeven tot een Hoofd boven alle dingen, welke zijn lichaam is en de vervulling desgenen, die alles in allen vervult,"

Uit de eenheid in betrekking tot elkander, zijn zij wel als leden onderscheiden van elkander, maar tezamen vormen zij één lichaam. De bewijsgronden tot deze verklaring ontlenen wij o. in. ook aan de woorden van de Apostel Paulus, vervat in Hebr.: 22, 23: "Maar gij zijt gekomen tot de berg Sion en de stad des levenden Gods, (de kerk), tot het hemelse Jeruzalem en de vele duizenden der engelen; tot de algemene vergadering en de gemeente der eerstgeborenen, die in de hemelen opgeschreven zijn en tot God, de Rechter over allen, en de geesten der volmaakte rechtvaardigen."

Door de bearbeiding van een en dezelfde zaligmakende Geest, die hen vernieuwt, (Eféze 4: 4: Jen lichaam is het en één Geest, gelijkerwijs gij ook geroepen zijt tot een hoop uwer roeping), worden zij saamgebonden door dezelfde banden, van God gelegd. Zie Hoog1. 6: 9: Een enige is Mijn duive (de Kerk) mijn volmaakte, de enige harer moeder, zij is de zuivere dergene, die haar gebaard heeft," enz.

Hiermee achten wij het woord kerk voldoende verklaard. In haar onderscheiden gedeelten en in haar openbaring hopen wij de kerk in de volgende antwoorden breedvoeriger te bezien.

Aan de hand van het nu gegeven antwoord mogen wij ongetwijfeld als waarheid verklaren: "Er is een kerk, die uitmaakt het lichaam Van Chris-

tus tot prijs der heerlijkheid Gods, die haar leden verkoren heeft van voor de grondlegging dezer wereld."

Vraag: Waar is de Kerk en in hoeveel delen wordt zij gesplitst?

Antwoord: De kerk in haar aanzijn hebben wij in het bovenstaande antwoord voldoende geschetst, maar wanneer wij haar ietwat naderbij beschouwen, dan valt het aanstonds noodzakelijk te moeten opmerken, dat zij zich in de hemel zowel als op aarde, dus in twee gedeelten openbaart, die tezamen één kerk vormen onder een enig Hoofd.

Van die eenheid kan en moet er spraak zijn, wanneer wij weten, dat deze beide gedeelten onder één enig Hoofd verenigd zijn, en dus een zeer nauwe betrekking tot elkander moeten gevoelen. Beide gedeelten, de strijdende kerk op aarde en de triomferende kerk in de hemel, zijn met elkander één zalving deelachtig, waarmede hun Hoofd gezalfd is en zij in Hem gezalfd zijn, want het is, ongetwijfeld om deze reden, dat Petrus, sprekende over de leden der Kerk, in 4 Petrus 2: 9 zegt: "Gij zijt een heilig volk en verkregen volk," enz. Zij Zijn volmaakt het eigendom van Christus, hun Hoofd en de kerk is zijn Gemeente, aan wie Hij gegeven is tot een Hoofd boven alle dingen, gelijk blijkt uit de in het vorig antwoord meermalen genoemde woorden van Eféze 1: 22.

Beschouwen wij nu het Hoofd der kerk meer partieel, ook dan vinden wij in zijn deugden en eigenschappen een voldoenden grond, om de verklaring alleszins gewettigd te zien, dat onder zij ne besturing en leiding die kerk noodzakelijk één moet zijn. Zo krachtig openbaart zich Christus heerschappij over haar, dat wij, de draad der kerkgeschiedenis volgend, haar altijd in haar Hoofd verklaard kunnen vinden; een der b redenen, die tot dit zeggen ons aanspoort, is deze, dat geen enkel lid der kerk bestaan kan, dan alleen wanneer het zijn levenssappen optrekt uit zijn Hoofd. In Hem alleen zijn zij bedeeld met alle genadegaven van de Heilige Geest.

Tal van werpschichten zijn door Rome afgezonden tegen de leerstelling, dat Christus niet alleen het Hoofd der triomferende, maar ook het Hoofd der strijdende kerk is, omdat Rome alleen de Vader als Hoofd der strijdende kerk erkent, maar een, inzage van de Heilige Schrift, meer inzonderheid van Ps. 2: 6, zal ons de overtuiging schenken, dat alleen

Christus als Hoofd der Kerk gezalfd is. De woorden van Ps. 2: 6 luiden: "Ik toch heb Mijn Koning gezalfd over Sion, de berg Mijner heiligheid."
Tijdens zijn omwandeling op aarde heeft Christus alle heerschappij van de mens over Zijn kerk in beslisten zin veroordeeld. Zijn discipelen leerde Hij met eigen mond: "Gij weet, dat de oversten der wereld heerschappij voeren over hen en de groten gebruiken macht over hen, maar alzo zal het onder u niet zijn, maar zo wie onder u zal willen groot worden, die zij uw dienaar en zo wie onder u zal willen de eerste zijn, die zij uw dienstknecht." (Matth. 20: 25-27).
Alleen Hij, van wie in Ps. 72: 8 gezegd wordt: "En Hij zal heersen van de zee tot aan de zee en van de rivier tot aan de einden der aarde," kan over zulk een uitgebreid terrein, als hetwelk de kerk thans beslaat, het Hoofd zijn.

Genoeg thans over de kerk en haar Hoofd in algemene zin. Wij zullen thans de onderscheidene gedeelten breedvoeriger bezien en trachten een antwoord te geven op de

> **Vraag:** is er een gedeelte op aarde, dat strijdende kerk heet en is dat er altijd geweest?

Wat de vraag betreft of de strijdende kerk er altijd geweest is, hebben wij een onverdacht getuige in de verkondiging van de Profeten en Apostelen, maar in niet mindere mate in de aard en het karakter van het Hoofd der kerk Jezus Christus, die uit kracht zijner majesteit steeds zijn onderdanen hebben moet in een strijdende kerk, hen leidend, afwerkend en bewarend, waarover wij nog het volgende hebben te zeggen:
Alle beloften Gods, welke dus God reeds van de oudste tijden gegeven heeft, waren of kwamen alleen ten bate der gelovigen, die zich in de strijdende kerk bevonden. Was er geen strijdende kerk op aarde, de instelling of schenking van de Bondszegelen, alle als bewijzen van trouw door het Hoofd aan zijn Gemeente gegeven, was ongetwijfeld overbodig geweest; zo ook het woord door Christus gesproken, vervat in 1 Cor. 11: 26: "Want zo dikwijls als gij dit brood zult eten en deze drinkbeker zult drinken, zo verkondigt de dood des Heeren, totdat Hij komt."
Was er niet altijd de kerke Gods op aarde, ongetwijfeld zou God dan ook zijn dienaren van de aarde wegrapen en zich niet meer openbaren door de inwoning van zijn Woord en van Zijn Geest. maar juist het tegendeel is waar.

Altijd zal God op aarde Zijnen getuigen doen spreken, zelfs al zou dit zijn op de brokstukken van een vervallen Sion, van het Verbond, dat Hij tot en met zijn onderdanen in een strijdende kerk ontsluit. Men leze slechts Jesaja 59: 21 en alle twijfel, die nog aan de zekerheid van dit beweren mocht bestaan zal aanstonds worden weggevaagd. "Mij aangaande, dit is mijn Verbond met hen, zegt de Heere: Mijn Geest, die op u is en Mijn Woorden, die Ik in uw mond gelegd heb, die zullen van uw mond niet wijken, noch van de mond van uw zaad, noch van de mond van het zaad uws zaads, zegt de Heere, van nu aan tot in eeuwigheid toe."
Waar aldus de Heere zulk een bewaring toezegt aan Zijn kerk, daar is het behoud harer leden gewaarborgd, ook dan, wanneer de vijanden hen omringen, want van onverminderde kracht blijft het Woord des Heeren: "En de Heere zal over alle woning van de berg Sion en over haar vergaderingen, scheppen een wolk des daags, en een rook, en de glans des vlammenden vuurs des nachts: want over alles wat heerlijk is, zal een beschutting wezen."
Zie als voorbeeld slechts het gebeurde in de dagen van Noach. Welig bloeide overal de ongodisterij, maar ofschoon Gods wraak door de zondvloed aanstonds alle bedrijvers verdelgen zal, toch stelt en houdt Hij een prediker der gerechtigheid (Noach) en draagt hem als het zaad der belofte veilig in de ark der behoud.
Elia mocht in zijn dagen eenmaal als zijn mening verkondigen: "Ik alleen ben overgebleven en zij zoeken mijn ziel om die weg te nemen," (1 Kon. 19: 14c), maar God antwoordde hem: "Ook heb Ik in Israël doen overblijven zeven duizend, alle knieën, die zich niet gebogen hebben voor Baal en allen mond, die hem niet gekust heeft."
In de tijden van Arius en zoveel anderen, die met hun ketterijen Gods kerk dreigden te, overvleugelen, werd er een woedende stroom van ketterse gevoelens achter de Vrouw (Gods kerk) uitgespuwd, maar haar Hoofd en Koning bewaarde haar door alle tijden heen, haar leidend en beschermend, en toen zijn, om met Openb. 12: 14 te spreken: "der vrouw twee vleugelen eens groten arends gegeven, opdat zij zou vliegen in de woestijn, in haar plaats, waar zij gevoed wordt enen tijd, en tijden, en enen halven tijd, buiten het gezicht der slang," (die de vrouw trachtte te verzwelgen).
Wel mogen wij hierop vragen, wat dan wel de grond is van de omstandigheid, dat zulk een strijdende kerk zo getrouw bewaakt wordt en dit

trots het woeden van alle elementen, die zich tegen haar leden, als getrouw belijders des Heeren, steeds hebben verheven en zich al de dagen der aarde wel zullen blijven verheffen. Edoch, het antwoord hierop ligt niet verre van ons en is gemakkelijk te vinden.
Gods kerk is een eeuwige productie van de zuivere soevereiniteit van de God des welbehagens. Uit de baarmoeder der besluiten is zij voortgebracht en alleen Gods deugden en volmaaktheden, die zich, tot haar bescherming openbaren, zijn een eeuwig zekere waarborg harer behoud, "want Ik, de Heere word niet veranderd; daarom zijt gij, o kinderen Jakobs! niet verteerd," zegt de Heere in Maleachi 3:

Maar er is meer. Niet alleen de volmaaktheid van Gods deugden strekt haar ten waarborg van haar behoud, maar aan de rechterhand des Vaders, in de hoogste hemelen heeft zij nog enen Hogepriester, die de belangen zijner strijdende kerk draagt, en die altijd leeft om voor haar te bidden. Moge nu ook die bewaring in het algemeen zich over Gods Kerk als een beschermende vleugel uitstrekken, ook in het bijzondere, ja, zelfs in het persoonlijke bewaart en regelt God haar gangen. De Trooster, de Heilige Geest, die in Christus plaats haar geworden is, blijft bij haar en verlaat haar nimmermeer, want eenmaal heeft de mond der Waarheid, die niet liegen kan, tot de discipelen getuigd: "En Ik zal de Vader bidden en Hij zal u oenen anderen Trooster geven, opdat Hij bij u blijve in der eeuwigheid." (Joh. 14:16.)
Met recht wordt overigens dit gedeelte der kerk de strijdende kerk genaamd. Strijdend is zij, in aansluiting met het-woord van Job: "Heeft niet de mens een strijd op aarde? En zijn zijne dagen niet als de dagen des dagloners?" (Job. 7:1;) en zeer zeker bevat het woord van Paulus de volle waarheid als hij het als met een enkele pennenstreek het beeld van de strijd, dien de leden dezer kerke voeren, als hij in 2 Cor. 7: 5 b met enkele woorden aangeeft wat hemzelf in Macedonië wedervaren is: "Zo heeft ons vlees geen rust gehad, maar wij waren in alles verdrukt: van buiten was strijd, van binnen was vrees." Verre boven al deze strijd verheven is daar nog een triomferende kerk in de hemelen. Zij is van de strijd ontheven; zij rust van de arbeid; zij wacht op de zalige ure, die haar verenigen zal met allen, die thans nog op deze aarde wonen, terwijl haar leden thans reeds als overwinnaars de troon des Lams omringen, op welk feit het de banneling op Padmos gegund werd voor tijd

en wijle te blikken en waarvan hij kondschap doet in Openb. 7: 9: "Na deze zag ik en ziet, een grote schaar, die niemand tellen kon, uit alle natie en geslachten en volken en talen, staande voor de troon en voor het Lam, bekleed zijnde met lange witte klederen en palmtakken waren in hun handen."

Genoeg thans ook hierover gezegd. Hoewel de kerk in twee gedeelten is beschouwd, is zij één, onder één enig Hoofd Jezus Christus.
Thans zullen wij nog op een enkele bijzonderheid der strijdende kerk de aandacht vestigen. Zij, die de kerk, de uitwendige kerk in haar geheel de kerk van Christus noemen, verklaren dus -- en dit vloeit daar noodzakelijk uit voort - de kerk van Christus als zichtbaar zijnde, maar wanneer men daarentegen belijdt, dat Christus kerk alleen bestaat en natuurlijk bestaan moet uit degenen, die Christus door een oprecht geloof zijn ingeplant en metterdaad de naam van Christenen mogen dragen, dan, is het duidelijk ook op grond van het vooraangetoonde, dat die strijdende kerk onzichtbaar is. Zij bezit een onzichtbare, inwendige en geestelijke gestalte en is opgelost in een inwendige vereniging met Christus, haar Hoofd, want deze vereniging heeft alleen inwendig en geestelijk plaats, volgens Ps. 45: 14: "Des Konings dochter is geheel verheerlijkt inwendig; haar kleding is van gouden borduursel." Dat de in dit tekstvers genoemde "koningsdochter" de kerk is, zal wel niet nader betoogd behoeven te worden.
Iets wat alleen inwendig is, is voor het oog verborgen; zo ook de eenheid van Christus en Zijn kerk; zo ook de grote bezitting harer erfgenamen, daarom zegt 1 Petrus 3: 4 "Maar de verborgen mens des harten is het onverderfelijk versiersel van een zachtmoedigen en stillen geest, die kostelijk is voor God."
Ook in cm, ander opzicht dan het straks genoemde kan de strijdende kerk wel eens verborgen zijn en dat wel in uitwendige zin. Zij kan soms zo door dwalingen overstroomd zijn, dat de zuivere keurlingen des welbehagens daar onder als begraven liggen en onzichtbaar zijn voor het uiterlijk oog, zodat bij velen hunner de alleszins gerechtvaardigde vraag als een klacht van de lippen vloeit: Waar is Godzaligheid, waar is Godsvreze? wanneer zij zien, dat de wijle met de dwaze maagden altezamen inslapen en zij allen zonder zorgen de komst des Bruidegoms afwachten. Zichtbaar en uiterlijk is de strijdende kerk hier op aarde alleen,

wanneer zij geheel bestaat uit personen, die leven onder de zuivere prediking van Gods Woord en een recht gebruik der Bondszegelen, naar de eis van Gods Woord. Onder zulke omstandigheden en wanneer de kerk zo haar gehalte openbaart, dan is zij, in overeenstemming met het woord, dat Christus te haren opzichte bezigde, nee stad op een berg," naar Matth. 5: 14: "Gij zijt het licht der wereld; een stad boven op enen berg lig- liggende, kan niet verborgen zijn."

Zeer in het oog lopend zichtbaar is de kerk in dagen, als die der Apostelen, toen de milde stroming van Gods Geest haar deed schitteren en haar weldra de heerschappij verzekerde over wereldlijke machten en monarchieën.
Zo was de strijdende kerk in de dagen van David en Salomo, zo was zij ook in de dagen na de Pinksterdag, want ofschoon zij voor verdrukking niet gespaard bleef, ontwikkelde zij zich toch als een rollende sneeuwbal, als een lawine, die van de bergen neerstort, om weldra zulk een macht te vormen, dat de koninkrijken der aarde het zich een ere rekenden, zich onder haar scepter te mogen buigen. Zulk een stand der kerk thans in onze dagen ongekend, wordt ons ook nog zo schoon getekend in het boek der Openbaring door de Apostel Johannes, als hij zegt: "En de zevende engel heeft gebazuind en er geschiedden grote stemmen in de hemel, zeggende: De koninkrijken der wereld zijn geworden onzes Heeren en van zijn Christus en Hij zal als koning heersen in alle eeuwigheid." (Hoofds. 11: 15.)
Zeer veel bezigt men in onze dagen de vraag dikwerf niet zonder bijbedoelingen: "Waar is deze kerk? Bepaalt zij zich tot een beperkte plaats? Is zij gelegen op een zeker bepaald deel der aarde of gebonden aan zekere personen Op deze vragen moet echter geantwoord worden met een beslist: Nee!
De Samaritaanse vrouw meende ditzelfde vraagstuk in haar ziel te mogen koesteren, toen zij tot Jezus zei: "Onze vaders hebben op deze berg aangebeden; en gijlieden zegt, dat te Jeruzalem de plaats is, waar men moet aanbidden." (Joh. 4: 20.) Christus antwoordde echter op deze woorden: "... Vrouw, geloof Mij! de ure komt, wanneer gij lieden noch op deze berg, noch te Jeruzalem de Vader zult aanbidden," met welke woorden Hij alle plaatsbepalende gedachte verwerpt.

De Oud-Testamentische profeten, de bazuin blazende op de brokstukken van Jeruzalems muren, hadden reeds te voren verkondigd: "Maar van de opgang der zon tot haren ondergang zal mijnen Naam reukwerk toegebracht worden en een rein spijsoffer; want Mijn Naam zal groot zijn onder de Heidenen, zegt de Heere dor heirscharen." (Maleachi 1: 11).

En daarom herhalen wij: Gods kerk is verspreid over de gehele aarde en ofschoon zij onder Jood en Heiden, onder Hottentot en Barbaar haar leden heeft, blijft zij niettemin van volstrekte eenheid in het hoofd harer zalving, zodat de vermaning, gegeven door Paulus in Eféze 4+:3-6 tegelijkertijd aandringt tot nadere bevestiging van dele eenheid. Paulus zegt: "U benaarstigende te behouden de enigheid van de Geest door de band des vredes. Eén lichaam is het en één Geest, gelijkerwijs gij ook geroepen zijt tot een hoop uwer beroeping. Eén Heere, één geloof één doop. Eén God en Vader van allen, die daar is boven allen en door allen en in u allen."

De heerlijkheid der zaligheid blijft in het Hoofd der Kerk altijd zeker, maar nimmer kan de strijdende kerk als een volmaakt gedeelte der kerk beschouwd worden. Alle gelovigen blij ven omdragen een lichaam, dat onderworpen is aan ellende en een gemoed dat leeft onder de heerschappij der zonde. Een sterk bewijs hiervoor levert ons Gods Woord, wanneer dit over de strijdende kerk spreekt. Telkens wanneer Gods Woord haar volmaakt en van een volstrekte eenheid noemt vinden wij die kerk in dergelijke verzen altijd objectief (voorwerpelijk) genoemd in haar Hoofd. Een voorbeeld hiervan is Hoogl. 4: 7. "Geheel zij 't gij schoon, Mijn vriendin! en er is geen gebrek aan u."

Ten opzichte van de staat der gelovigen rekent God dan ook nimmer met de gelovigen, maar altijd met hun Hoofd, vandaar dat Paulus tot de gelovige Colossensen zegt, En gij zijt in Hem volmaakt, die het Hoofd is van alle overheid en macht." (Coll. 2: 10),

Zij kunnen volmaakt genaamd worden in gestalte, voor zover zij in de heiligmaking zich openbaren in dat goede, dat uit God geboren is, maar ten opzichte hunner personen blijft altijd waar en kunnen zij altijd met de Apostel Paulus medegetuigen: "Niet dat ik alrede volmaakt ben, maar ik jaag er naar," enz. Zij Zijn volmaakt met gerechtigheid omhangen voor en in hun Hoofd, maar zij zijn onvolmaakt in hun persoon en gedragsopenbaring. Dit juist vormt voor hen de inwendige strijd; terwijl

het optreden der vijanden, die tegen Gods kerk de wapenen keren, de uitwendige strijd veroorzaakt. Dit alles zal zo blijven, totdat het tijdstip aanbreekt, dat zij, als vormende de triomferende kerk, verheerlijkt zullen worden, ontdaan van het lichaam der zonde, verlost van alle vijanden, die door het Hoofd der kerk in de verdoemenis zullen worden neergeworpen, terwijl alsdan in hun zaligheid volkomen de vervulling aanschouwd zal worden van het woord, dat ons verkondigt, dat niemand hunner ooit zal kunnen getuigen: Ik ben ziek.
Waar nu - hetzij ten slotte nog eens gezegd - deze beide gedeelten der kerk onderscheiden blijven van elkander, daar zijn zij in eenheid volkomen. Wáár zich haar leden ook bevinden op deze aarde en op welken weg zij verkeren, in hun Hoofd zijn en bleven zij niettemin een en de eeuwige erfgenamen van een eeuwig en volmaakt Godswezen.

Vraag. Welke zijn de kentekenen der ware kerk? Behoort men zich bij deze kerk aan te sluiten en is dan deze uiterlijke aansluiting voor ons genoegzaam?

Antwoord: Dat er een ware kerk is, is reeds breedvoerig aangetoond en eveneens zijn reeds enige van haar kentekenen genoemd, namelijk: de rechte bediening of prediking van Gods Woord en een rechte bediening der Heilige Sacramenten.
Het laatstgenoemde wordt ons als noodzakelijk gepredikt in de Handelingen der Apostelen. Terstond na de grote Pinksterdag waren alle gelovigen "volhardende in de leer der Apostelen en in de gemeenschap en in de breking des brood en in de gebeden." (Hand. 2: 24). Over de Sacramenten zelve spreken wij later uitvoeriger.
Thans dus genoeg daarover, hoewel wij herhalen, dat aan beide bovengenoemde kentekenen in haar uitwendige openbaring de ware kerk te onderscheiden is. Verre verwerpen wij das de verklaring van Rome, die de oudheid der kerk als een bewijs harer soliditeit wenst te stellen, want naast de kerk staat in oudheid eveneens het rijk van de Satan, wanneer wij n. I. de bediening der kerk en die des Satans in haar openbaar worden beschouwen.
De veelheid van mensen, die zich bij het een of het ander kerkgenootschap aansluiten, is evenmin een bewijs, dat dit kerkgenootschap het ware is, want Christus zegt in Luk. 12: 32: "Vreest niet, gij klein kuddeke! want het is Uw vaders welbehagen, naden het Koninkrijk te geven"

Voorspoed of bloei ten opzichte der wereld kan ook niet als bewijs gelden dat een kerk de ware is. Ten opzichte der ware kerk worden juist geheel tegenovergestelde zaken openbaar. Christus zegt tot haar: "Deze dingen heb ik tot u ge sproken, opdat gij in Mij vrede hebt." In de wereld zult gij verdrukking hebben, maar hebt goeden moed, Ik heb de wereld overwonnen." (Joh. 16: 33).
Waar wij in het kort de ware kerk en haar kentekenen beschouwd hebben, daar mag het als een duidelijke conclusie voor de band liggen, dat de aansluiting bij die kerk een noodzakelijk vereiste is, omdat juist daarin de eenheid van dat lichaam (de kerk) volkomen is. Alleen de onreine raven kunnen om haar blij ven rondfladderen, maar de belijdenis van de Christen is altijd en overal gelijk aan die van Ruths: "Val mij niet tegen, dat ik u zou verlaten, om van achter u weer te keren: want waar gij zult heengaan, zal ik ook heengaan en waar gij zult vernachten, zal ik vernachten. Uw volk is mijn volk en Uw God mijn God." (Ruth 1:16.) Altijd heeft de ware kerk betoond een heilige vergadering te zijn, waarvan Jesaja 62:12 zegt: "En zij zullen hen noemen het heilige volk, de verlosten des Heeren, en gij zult genoemd worden de gezochte, de stad, die niet verlaten is."
Het is een verzameling dergenen, die zalig zullen worden, want hiervan zegt Joël 2: 32: "En het zal geschieden al wie de Naam des Heeren zal aanroepen zal behouden worden: want op de berg Sions en te Jeruzalem zal ontkoming, zijn, gelijk als de Heere gezegd heeft; en dat, bij de overgeblevenen, die de Heere zal roepen."
Behoeft nu nog gezegd te worden, dat de Kerk, beschouwd, in haar geestelijke waarde, beslist de enige ruimte is, waarin de zaligmakende genade verheerlijkt wordt?
De woorden van Openb. 22: 14, 15 trekken overigens nog een scherpe omlijning, die aan deze belijdenis vastheid geeft. "Zalig zijn zij," zo lezen wij daar ter plaatse, "die zijn geboden doen, opdat hun macht zij aan de boom des levens, en zij door de poorten mogen ingaan in de stad. Maar buiten zullen zijn de honden, en de tovenaars en de hoereerders en de doodslagers en de afgodendienaars en een iegelijk, die de leugen liefheeft en doet."
Trouwens, indien de kerk het lichaam Van Christus is, dat alleen door Christus Geest bezield wordt en in Christus zelf, als men tracht de eenheid aan de onderwerping aan het juk van Christus en de ordeningen

welke Christus, uit Matth. 18:15 tot 20 gezondigd heeft, ga heen en bestraf hem tussen u en hem alleen; indien hij u hoor hebt gij u broeder gewonnen. Maar, indienhij u niet hoort zeg het der gemeente; En indien hij de gemeente geen gehoor geeft, zo zij hij u als de heiden en de tollenaar. Voorwaar zeg ik u: al wat gjj op de aarde binden zult, zal in de hemel gebonden wezen, en al wat gij op aarde ontbinden zult, zal in de hemel ontbonden wezen. Wederom zeg Ik u: indien er twee van u samenstemmen op, arde over enige zaak, die zij zouden mogen begeren, dat die hun zal geschieden van mijnen. Vader, die in de hemelen is. Want waar twee of drie vergadert zijn in Mijn Naam, daar ben Ik in het midden van hen."

De verordening aan de kerk gaat dus nog, gepaard met een belofte, die in de mond des Heeren, eeuwig zeker is, maar bij dit alles sta nu dadelijk onze verklaring, dat een aansluiting bij de kerk, een uiterlijke aansluiting alleen niet genoegzaam is.

Honderden leugenaars bedriegers en geveinsden scharen zich onder de uiterlijke belijders en waar niet een der bedienaars van Góds Woord zich beroemen mag een hartenkenner te zijn, daar rust de verantwoordelijkheid ener aansluiting bij de kerk geheel op de persoon, die deze verbintenis wenst aan te gaan, zodat het voor de zo enige een volstrekt persoonlijke, maar ook volstrekt noodzakelijke daad blijft, te onderzoeken of hij zichzelf wel kent in de diepe laagte van de val, waarin hij van nature verzonken ligt, of hij zichzelf wel kent in de Borgtochtelijke voldoening van Christus en of hij daarvan de vrucht smaakt in zijn hart door de Heilige Geest.

Alle weldaden, door ons verklaard en genoemd, zijn alleen ten bate van de uitverkoren kerk als erfdeel Gods en ofschoon nu ieder, die de Naam van Christus belijdt, zich onder de zuivere prediking van Gods Woord en de zuivere bediening der Heilige Sacramenten behoort te voegen, blijft het noch noodzakelijk in haar Hoofd op te wassen; ook dan wordt de bovengenoemde noodzakelijkheid van aansluiting terstond openbaar. Geen ondertrouw met Christus is mogelijk, dan alleen als lid der kerk, want als Openb. 19: 19 zegt; "En ik zag het beest en de koningen der aarde en hun heirlegers vergaderd, om krijg te voeren tegen Hem; die op het paard zat en tegen zijn heirleger", dan bedoelt dit laatste "heirleger" niets anders dan Christus kerk, die naar 1 Tim. 3:15 nog "het huis

Gods" genoemd wordt en de "gemeente des levenden Gods," gebouwd op de enigen hoeksteen Jezus Christus.
Wil men als lid van Christus en zijn heilige gemeenschap zich openbaren, dan is daartoe de aansluiting bij de kerk noodzakelijk. Zie slechts de voorbeelden, ons gegeven door zoveel Bjjbelheiligen.

In dagen van duisternis was hun eerste klacht zulk een, waarin zij het gemis aan de voor hen zo dierbare gemeenschap met Gods volk ten krachtigste uitten. Hoor slechts, hoe de dichter van Psalm 42 in vers 5 zegt: "Ik gedenk daaraan, en stort mijn ziel uit in mij, omdat ik, placht heen te gaan onder de schare en met hen te treden naar Gods huis, met een stem van vreugdegezang en lof onder de feesthoudende menigte." Deze Bijbelheiligen wisten, wat zulk een gemis betekende, want onder hen bevond zich eenmaal de getrouw profeet Jesaja, die Sion als de stad onzer bijeenkomsten" roemde in hoofdstuk 23: 20 en in vers 24 d. t. p. nog van haar zegt: "En geen inwoner zal zeggen: Ik ben ziek, want het volk dat daarin woont, zal vergeving van ongerechtigheid hebben."
Jesaja wil hiermee zeggen, dat alleen in die kerk alle kanalen ontsloten zijn, die de weldaden der genade uit zich doen voortvloeien. Zij zullen allen vergeving van ongerechtigheid hebben, maar zij zullen ook allen blijdschap en vrede smaken, "want het Koninkrijk Gods is niet spijs en drank, maar rechtvaardigheid en vrede en blijdschap door de Heilige Geest." (Rom. 14: 17.)

Dit alles wetende, komt men nu wellicht met de Vraag: hoe of op welke wijze men zich bij de kerk te voegen heeft en of het reeds genoeg is indien men dit uiterlijk doet!
Waar wij deze vraag nu trachten te beantwoorden, daar stellen wij allereerst voorop, dat men, zich bij de kerk voegende, allereerst de Waarheid openlijk dient te belijden, dat de duidelijke verklaring vereist wordt, of we een levend lid der Kerk zijn.
Christus kerk is een "klein kuddeke", een arm en ellendig volk, voor het merendeel bestaande uit mensen die uit de schamele en weinig betekenende stand der maatschappij gegrepen zijn; zodat dan dikwijls zeer velen van de onbekeerden die kerk kunnen dienen met hun geestelijke of stoffelijk goederen de Kerk onderhouden

Gelijk uit de rol der kerkgeschiedenis blijkt, heeft menigmaal de onbekeerde zich dienstbaar gesteld ten bate van Gods kerk. en dikwijls werd deze stoffelijk met goederen onderhouden door personen, die voor hun eigen hart God noch Christus kenden. Ieder dus, die de Christus-naam belijdt, en de Christelijke belijdenis is toegedaan, behoort zich te scharen bij de uitwendige en zichtbare kerk, die zich schikt naar de zuivere regelen van Gods Woord; maar altijd is en blijft het van gewicht, één plant te zijn met het Hoofd der kerk, want dat alleen kan ons voor de eeuwigheid baten. Dat alleen zal ons in Volzalige vereniging oplossen met de triomferen, de Kerk, ontdaan van alle zonden.

Verschrikkelijk zal het eenmaal zijn voor allen, die onder de bediening des Evangelies geleefd hebben; die als leden der uitwendige kerk alleen, recht hebben gehad op de zichtbare goederen welke zij openbaart, zonder dat hun namen opgetekend zijn in de annalen, van Gods welbehagen, die alleen melding maken van de keurlingen en erfgenamen des eeuwigen levens, Geroepen tot deze verbintenis, zal slechts daarin alle zaligheid bestaan, dat wij Christus als ons enig Hoofd mogen kennen en bezitten. Vele ja zeer vele stemmen gaan er in deze dagen op, roepende: "Hier is de Christus of: "Daar is de Christus!" en vele kerkgenootschappen rijzen als paddenstoelen uit de grond om zich, weldra hun aanzien en ledental te ontwikkelen, maar ook én door al deze omstandigheden en nuanceringen blijft. Gods Woord zegt: "Een enige is Mijn duive, Mijn volmaakte, enz.
Geen uiterlijke belijdenis aan enige kerkgenootschap welke die ook zij, zal ons kunnen baten voor de eeuwigheid, maar dit alleen zal ons daartoe nodig zijn, dat wij als levende lidmaten van de onzichtbare en strijdende kerk inwendig verenigd zijn met en door haar enig Hoofd Jezus Christus, in haar Hoofd kan opwassen, ook dan wordt de bovengenoemde noodzakelijkheid van aansluiting terstond openbaar. Geen ondertrouw met Christus is mogelijk, dan alleen als lid der kerk, want als Openb. 19: 19 zegt; "En ik zag het beest en de koningen der aarde en hun heirlegers vergaderd, om krijg te voeren tegen Hem; die op het paard zat en tegen zijn heirleger", dan bedoelt dit laatste "heirleger" niets anders dan Christus kerk, die naar 1 Tim. 3:15 nog "het huis Gods" genoemd wordt en de "gemeente des levenden Gods," gebouwd op de enigen hoeksteen Jezus Christus.

Wil men als lid van Christus en zijn heilige gemeenschap zich openbaren, dan is daartoe de aansluiting bij de kerk noodzakelijk. Zie slechts de voorbeelden, ons gegeven door zoveel Bjjbelheiligen.

In dagen van duisternis was hun eerste klacht zulk ene, waarin zij het gemis aan de voor hen zo dierbare gemeenschap met Gods volk ten krachtigste uitten. Hoor slechts, hoe de dichter van Psalm 42 in vers 5 zegt: "Ik gedenk daaraan, en stort mijn ziel uit in mij, omdat ik, placht heen te gaan onder de schare en met hen te treden naar Gods huis, met een stem van vreugdegezang en lof onder de feesthoudende menigte." Deze Bijbelheiligen wisten, wat zulk een gemis betekende, want onder hen bevond zich eenmaal de getrouw profeet Jesaja, die Sion als de stad onzer bijeenkomsten" roemde in hoofdstuk 23: 20 en in vers 24 d. t. p. nog van haar zegt: "En geen inwoner zal zeggen: Ik ben ziek, want het volk dat daarin woont, zal vergeving van ongerechtigheid hebben." Jesaja wil hiermee zeggen, dat alleen in die kerk alle kanalen ontsloten zijn, die de weldaden der genade uit zich doen voortvloeien. Zij zullen allen vergeving van ongerechtigheid hebben, maar zij zullen ook allen blijdschap en vrede smaken, "want het Koninkrijk Gods is niet spijs en drank, maar rechtvaardigheid en vrede en blijdschap door de Heilige Geest." (Rom. 14: 17.)

AFDELING 16: De Wet

De Wet des Heeren is volmaakt, bekerende de ziel; de Getuigenis des Heeren is gewis, de slechten wijsheid gevende.

Psalm 19:8

Vraag: Wat is het richtsnoer van de wandel voor Gods volle of Kerk?

Antwoord: Elk koninkrijk, keizerrijk of republiek op aarde heeft als richtsnoer of regel van bestuur en handel een grondwet; zo heeft ook het koninkrijk Gods, als strijdende kerk op aarde, tijdens de loop der eeuwen zijn wetten bezeten.

Op welke wijze en in welke orde deze kerk tot stand komt, hebben wij reeds uitvoerig bezien, namelijk: in roeping, rechtvaardigmaking .en heiligmaking, maar allen; die tot deze kerk behoren, zijn gehouden hun werken te openbaren naar de Wet, die als eeuwigdurend en Goddelijk gehandhaafd moet worden en een richtsnoer behoort te zijn voor aller daden.

Men lette slechts op het woord van Jesaja 8: 20: "Tot de Wet en tot de Getuigenis! zo zij niet spreken naar dit Woord, het zal zijn, dat zij geen dageraad zullen hebben."

Door het begrip "wet" verstaan wij overigens, gelijk reeds in het kort gezegd is, een richtsnoer, een regel, waarnaar wij ons behoren te gedragen, gesteld door een Auteur of Wetgever in het belang door wetsdienaars zelve, zowel in beschermende als in straffende zin.

In onze taal is het woord "wet" afgeleid van het woord weten", waaruit valt af te leiden, dat ieder verondersteld wordt de wet te kennen, benevens de verplichtingen, hem daarin opgelegd.

De Hebreeën noemden de wetten onderwijzingen of wegwijzers; de Grieken "bestiering" en de Latijnse taal belicht voor "Wet" het woord Lex, dat is: aflezing of verbintenis.

Wij achten hiermee de verklaring van het woord "wet" zelve genoegzaam, maar merken nu aanstonds op, dat de Wet Gods, de mens gegeven, onderscheiden kan worden in een natuurlijke wet en een geopen-

baarde wet. Datgene, wat wij onder natuurlijke wet verstaan, is breedvoerig omschreven in het eerste hoofdstuk van dit boekwerk, n, 1. de ingeschapen kennis van goed en kwaad, enz. De daar meermalen aangehaalde woorden van Rom. 2: 14, 15 schrijven wij hier duidelijkheidshalve nog eens af: "Want wanneer de Heidenen, die de wet niet hebben, van nature de dingen doen die der wet zijn, deze de wet niet hebbende, zijn zichzelf een wet."
Vers 15 zegt daarop: "Als die betonen het werk der wet, geschreven in hun harten, hun geweten medegetuigende en de gedachten onder elkander hen beschuldigende of ook ontschuldigende."
De geopenbaarde wet is allereerst aan Israël gegeven, maar voor wij hiervan een bredere beschrijving leveren, wensen wij eerst eens te bezien, hoe de Heilige Schrift zich uitspreekt in betrekking tot deze geopenbaarde wet.
Psalm 1: 2 verstaat onder het woord wet de gehele Heilige Schrift; in Joh. 10: 34 bezigt Christus dit woord ten opzichte van het Oude. Testament alleen; Lukas 24: 44 noemt daarmede de vijf boeken van Mozes, in onderscheiding met de Psalmen; het verbond der werken wordt er mede aangeduid in Rom. 6:14; de leer des Evangelies wordt onder dit woord samengevat in Jesaja 2: 3, maar bij dit alles bedoelt het woord "wet" in vele gevallen de wet der schaduwen, zoals in Hebr. 10:1; soms het jok de burgerlijke wet, zoals in Joh. 19: 7 of de wet der zeden, hetgeen in Lukas 10: 26 en volgende verzen duidelijk is aangegeven, en altijd is de wet Gods, aan zijn koninkrijk of kerk gegeven, de betekenis en uitdrukking van Gods heiligen wil, hetzij Hij die wet voor een korte tijd verstrekt en beveelt, hetzij Hij haar doet zijn van een eeuwige en duurzame kracht.
Drieërlei wetten hebben wij hierboven genoemd en ook drieërlei wetten werden gesteld en gehandhaafd onder het Israëlitische volk van de ouden dag.
Zij waren:
I. de wet der heiligheid of de wet der zeden;
II. de wet der ceremoniën of de wet der schaduwen;
III. de wet der politie of de burgerlijke wet.

God zelve, door de mond van Mozes de drie wetten noemende, belichaamt haar betekenis en inhoud in de onderscheiden benamingen, die

Hij er aan geeft, als Hij zegt dat ze bestaan uit geboden, inzettingen en rechten; want in Deut. 5: 31 lezen wij: "Maar gij, sta hier hij Mij, dat Ik tot u spreek al de geboden en inzettingen en rechten, die gij hun leren zult, dat zij ze doen in het land, hetwelk Ik hun geven zal om dat te erven." De wet der heilighéid of der zeden is de uitdrukking van Gods natuur en welbehagen en is dus onveranderlijk; zij blijft altijd van kracht en is de leefregel voor elke onderdaan, in welken tijd hij ook leeft en van welk een karakter hij ook zijn moge.
Immer blijft de gelovige aan deze wet der zeden, uit tien geboden bestaande, onderworpen, terwijl daarentegen de ceremoniële en burgerlijke wetten uitdrukkingen zijn van Gods bevelende wil, en daarom slechts voor een lijd in de kerk gebruikt worden en bruikbaar zijn, om daarna door hogere en hechtere bepalingen te worden vervangen.

Vraag: Wat is de wet der politie of de burgerlijke wet?

Antwoord: Zij is dat gedeelte der Goddelijke wet, waardoor Israëls volk als natie en in staatsvorm werd geregeerd, zowel in tijd van vrede als in tijd van oorlog.
Deze wet leerde de overheid, hoe zij zich bij het uitoefenen harer ambtelijke bediening gedragen moest tegenover het volk van Israël, maar bevatte tevens de artikelen, die het volk gehoorzaamheid geboden tegenover de overheid. De burgerlijke wet bepaalde de straf op elke overtreding, waarvan mededeling wordt gedaan in de woorden van Hebr. 10: 28: "Als iemand de wet van Mozes heeft te niet gedaan, die sterft zonder barmhartigheid onder twee of drie getuigen."
Naar de zuivere wetten der Godsregering bewerkte voornamelijk deze, door Goddelijke autorisatie bekrachtigde wet, dat onder het Joodse volk steeds goede orde werd gehouden, Maar ook was zij oorzaak, dat dit volk zich afgezonderd hield en krachtig onderscheiden bleef van de volken, die rondom hen woonden.
Deze burgerlijke wet heeft onder Israël haar stand en kracht behouden, zolang de Israëlitische republiek onder de directe Godsregering stond door middel- van de Richters, maar zij nam een einde toen Israël een monarchie werd, en aardse koningen aan het bewind kwamen. Velen dezer vorsten grondden in Godzaligheid hun bevelen op genoemde wet, maar de goddeloze koningen verwierpen haar, totdat zij eindelijk, toen

Israël door vreemde monarchieën overwonnen werd, geheel verloren ging.
Hiermee eindigde God in beslisten zin Koning over Israël te zijn, hoewel Hij dit Israëlitische volk, als Zijn volk, steeds afgezonderd hield van de andere volken, wat betreft het geven zijner ordonnantiën en pinden, maar nu geschiedde dit niet meer door de hun gegeven burgerlijke wet, maar door de ceremoniën, die God eenmaal o der hen had ingesteld. Hierover in het volgend antwoord uitvoeriger.

Vraag. Wat verstaat ge door de wet der ceremoniën of der schaduwen?

Antwoord: De ceremoniële wet, door God aan Israël voorgeschreven, behelsde een schat van heilige plechtigheden, waarvan de betekenis wel is waar verborgen was, maar die niettemin alle zagen op de genade en voldoening, welke door Christus ontsloten zou worden. Dit alles verkondigde zij in schaduwachtige nevelen in de dagen des Ouden Testaments, totdat eenmaal in de dagen van het Nieuwe Testament de verbeide vervulling zich luisterrijk vertonen Zou.
Evenals de andere wetten, die genoemd zijn, wordt ook deze wet onder verschillende benamingen in de Heilige Schrift aangetroffen. Eféze 2: 15 spreekt ervan als van "de wet der geboden, in inzettingen bestaande," terwijl ook dezelfde wet wordt bedoeld in de woorden van Col. 2: 8: "de eerste beginselen der wereld", en Helm. 7: 16: "de wet eens vleselijken gebods."

Van naderbij beschouwd kunnen wij deze wet in enige onder-afdelingen ontleden, d.w.z. niet de wet zelve, maar haar gebod, haar bevel strekte Zich uit tot personen, zaken, plaatsen en tijden, die wij nu achtereenvolgens ietwat breder zullen bezien. Onder de heilige personen, staande in nauwe betrekking tot de ceremoniën, zien wij allereerst de Hogepriester. Deze naam droeg hij, omdat hij als hoofd boven alle priesters verheven was; tot zijn ambt behoorden de heiligste verrichtingen, waarvan men lezen kan in Exodus 28, Lev. 8 en Num. 16. Na de Hogepriester volgden de priesters, of "de priesters der tweede ordening", volgens 2 Kon. 23:4.
Hun arbeid bepaalde zich tot het uitleggen der wet, het slachten en offeren der offeranden, het uitspreken der voorbidding voor het volk en

het leggen van de zegen des Hee- ren op Israël. Na de orde der priesters volgde de orde. der Levieten. Zij stonden in de plaats der eerstgeborenen de priesters in het heiligdom bij hun werkzaamheden ter zijde en hun arbeid was van zeer grote omvang, vandaar dat wij deze Levieten in drie onderscheidene afdelingen, ook wat betreft de aard van hun dienstwerk, in Gods Woord beschreven vinden en wel onder de benamingen: Gersonieten, Kahathieten en Merarieten.
Ten tijde van Mozes verrichtten zij hun dienstwerk in de tabernakel, die in de woestijn op Gods bevel was opgericht. Telkens bij het optrekken van Israël moesten de Gersonieten de behangselen des tabernakels. wegnemen. De Kahathieten werden belast niet het dragen van de. voornaamste en heilige artikelen des tabernakels, zoals de ark, het reukaltaar enz., terwijl de Merariten het houten geraamte moesten dragen, enz. (Zie overigens Numeri 3).
Naast de genoemde Priesterscharen bevonden zich ten tijde van David nog de Nethinim, allen geheiligd tot de dienst des tempels. Dit waren geen Levieten, noch Israëlieten, maar zij waren van geboorte Gibeonieten, die met Jozua bij de inbezitneming van Kanaän een verbond hadden gemaakt. Om deze reden heeft Jozua hen niet willen uitroeien, maar hij stelde hen aan tot het verrichten van de nederigste dienstwerken, namelijk: het hakken van brandhout en het aanbrengen van water, gelijk wij lezen kunnen in Jozua 9:27. In de dagen van Ezra wordt zelfs van hen nog melding gemaakt, (Ezra 2: 43.) Terwijl wij hiermee een kort overzicht geven van de personen, tot wie zich de ceremonieel wet uitsprak en die haar dienden, moeten wij niet vergeten nog melding te maken van de Nazireeërs en de Profeten. Wie de laatsten waren behoeft zeer zeker niet omstandig verklaard te worden, maar de Nazireers, van wie wij uitvoerig mededeling kunnen vinden in Numeri 6, hadden zich bepaald voorgenomen al de dagen huns levens af te zonderen tot de dienst des Heeren. Het Nazireeërschap was een orde, waartoe niemand toegelaten werd dan na het afleggen van een bepaalde gelofte en het voldoen aan zekere ceremoniën en geboden.

In de tweede plaats zullen wij thans de zaken of sacramenten bezien, welke door de ceremonieel wet werden voorgeschreven. Een rijk en uitgebreid gebied van ceremoniën opent zich dan voor ons oog. Allereerst zien wij dan de toepassing der heilige Sacramenten, door God

verordineerd en door het volk van Israël gehandhaafd: de besnijdenis en het Pascha. Wij zien een godvruchtige tempelganger met de eerstelingen van de oogst opklimmen naar de top van de Moria, om deze gaven te offeren aan de Heere des oogstes en op te brengen tot het huis Gods. Iets verder ontwaren wij een gelovig Israëliet, die met zijn tienden het heiligdom binnentreedt, om deze zijn schatten aan de schatten des Heeren toe te voegen.

Weer anderen horen wij, onder het uitspreken van een plechtige eed zich verbinden, om een deel hunner bezittingen af te zonderen tot de dienst des Heeren; maar zouden wij bij de velerlei offeranden en de vele offeraars ook maar een ogenblik vertoeven, dan moesten wij ongetwijfeld met de beschrijving van dat al nog vele bladzijden vullen. Genoeg zij het te zeggen, dat alles geschiedde ter ere Gods.

Het inwendige des tabernakels, dat wij nu een ogenblik zullen bezien, bevatte niet minder heilige zaken, die allen de dienst der ceremoniën in gebruik of betekenis bevestigden: alle heilige zaken van typische waarde en van een schaduwachtige betekenis. Zie slechts het inwendige van het Heilige der heiligen. Daar bevindt zich het gouden wierookvat; de ark des verbonds met het verzoendeksel, afschaduwende de hoge rechtvaardigheid van Gods majesteit te midden van het volk, bedekkende de gouden mannakruik, de staf van Aaron en de twee tafelen des verbonds.

In het Heilige zien wij de tafel der toonbroden, de gouden kandelaar met de zeven lampen en het gouden reukaltaar, terwijl in de voorhof het brandofferaltaar en het koperen wasvat een plaats vinden: alle heilige zaken, die in haar betekenis op Christus en zijn duurgekochte kerk zien, en op de meest volkomen en heerlijke wijze afschaduwen de grootheid van het enige Middelaarswerk van Christus, dat door Hem ten bate van Zijn volk in de meest volmaakten zin zou worden gewrocht. Ceremonie, schaduw en betekenis, dat alles behoort ten opzichte van bovenbedoelde zaken genoemd te worden. Dat alles verbergt zich in de Waranden; in de dienst der priesters; binnen de wanden des tabernakels, en in niet mindere mate in de heilige tijden, door de Heere afgezonderd, en waarin een schat van de meest Godgewijd en Godverheerlijkende instellingen verkondigd wordt, door God zelf verordineerd. Dat is de wet der ceremoniën; dat alles vormt de wetten der schaduwen.

In de Mozaïsche Godsdienst was bijna elk uur van de dag gewijd aan de heerlijkheid en de verering van de God van Israël. Elke morgen en elke avond zonderde men een ure af tot het openbaar gebed en menige bede werd alsdan opgezonden tot de troon van de Almachtige.
Elke sabbat was een sprekend getuige van deze verering en was gewijd aan de dienst van Jehovah, terwijl bovendien telkens de eerste dag van een nieuw maand werd afgezonderd, waarop ieder Israëliet zich van zijn dienstwerk onthield en statelijk voor Gods aangezicht verscheen met offerande en dankzegging. Hoger dan deze genoemde kende Israël nog zijn de Grote feesten, als daar waren:

1. Het Paasfeest, vallende op de veertienden dag van de eerste maand. (Nisan). Op dit feest herdacht Israël de groten rouwnacht van Egypte, toen het volk gereed was om uit te trekken op Gods bevel; toen de eerstgeborenen onder de Eyptenaren werden neergeveld en Israël gevrijwaard bleef door het teken des bloeds van het geslachte paaslam, gestreken aan deurpost en bovendorpel. De viering van dit feest verkondigde tevens de hoge waarde van het Paaslam (Christus), dat in latere dagen geslacht zou worden en waarvan Paulus schrijft: "Want ook ons Pascha is voor ons geslacht, namelijk Christus." (1 Cor. 5: 7 b).

2. Het Pinksterfeest, vijftig dagen na het Paasfeest. Op dit feest, verrichtten de Israëlieten verschillende plechtigheden, waarmede zij de ontvangen weldaden Gods herdachten. Hand. 2:1 spreekt van "de dag van het Pinksterfeest,, maar Meermalen noemde men het "het, feest der weken," aangezien het zeven weken na het Paasfeest gevierd werd, en ook wol het "feest des oogstes" naar Ex. 23: 16, of "de dag der eerstelingen," naar Num. 28: 26. (Zie ook Ex. 34:22).
De wetgeving op Sinaï was een laatste, maar zeker niet het laatste gedenkwaardige feit, dat op deze feestdag herdacht werd, die men overigens doorbracht onder betonning van de grootste erkentelijkheid voor het aangezicht des Heeren, in dank voor de van Hem ontvangen zegeningen en weldaden. (Zie Levit. 23.)

3. Het Loofhuttenfeest, gevierd ten tijde van de wisseling van het jaar. Dan verliet iedere Israëliet zijn woning en nam zijn intrek in z. g. loverhutten of loofhutten, ter herdenking van de omzwerving zijner vaderen

in de woestijn, op de grote reis van Egypte naar Kanaän. Op dit feest, dat zeven dagen duurde, betoonde men de grootste vreugde en dankbaarheid voor het van. de Heere ontvangen erfland.

Enige kleinere feesten stippen wij nu achtereenvolgens, nog even aan; zij waren:
I. Het feest der trompetten of des geklanks. Op de eersten dag van de zevende maand (Tisri) werd het volk Israëls door de klank der bazuinen bijeengeroepen tot het brengen van bijzondere offeranden. Deze maand was de zevende van het heilige jaar, maar de eerste van het burgerlijke jaar, zodat de eerste dag gelijkstond met onze Nieuwjaarsdag. (Num. 29: 16)
II. De Grote Verzoendag, aldus genaamd naar de ingang van de Hogepriester op dien dag in het Heilige der heiligen, om voor de zonden van Israëls volk verzoening te doen. (Lev. 33: 27-L32).
III. De zevenjaarlijkse bijzondere Sabbat, wanneer het ganse land moest rusten; wanneer geen schulden van de verarmde Joden mochten worden ingevorderd en de knechten vrij gelaten werden. (Lev. 25: 24).
IV. De negen-en-veertigjaarlijksehe bijzondere Sabbat, bekend onder de naam: Jubel jaar. [Ná de 49 jaren; dus het 50^{e} jaar] Alsdan geschiedde de vrijlating van alle dienstbaren en wedergave van alle goederen, die door verarmde broeders waren verpand. (Lev. 25: 8-16.)

Genoeg thans gezegd over de onderscheidene ceremoniële, wetten en plechtigheden van Israëls volk, hun gegeven op Gods bevel, ter betonning zijner almacht. Hij gaf hun in onderscheiding van de Heidenen, zijn wetten en zo ook deze wet der ceremoniën (een wet, door Paulus "de middelmuur des afscheidsels genaamd, in Eféze 2: 14) om daardoor aan Israël te leren de heilige wil van de Goddelijke Wetgever, hoe Hij gediend en gevreesd behoort te worden, terwijl zij onder deze wet "in bewaring waren gesteld, tot op het geloof, dat geopenbaard zou worden," naar Gelaten 3: 23.
O, wat moet dan ook niet elke Israëliet bij de beschouwing dezer ceremoniën en wanneer hij blikte op het lillend ingewand van zo menig offerdier, ontdekt zijn geworden aan het zondige van zijn natuur en de noodzakelijkheid van een volkomen verzoening, waar deze wet als een handschrift tegen hem was gekeerd.

Niet ten onrechte zegt Paulus in Col. 2:14 hierover Sprekende "Uitgewist hebbende het handschrift dat tegen ons was, in inzettingen bestaande, hetwelk zeg ik, enigerwijs ons tegen was, en heeft datzelve uit ons midden weggenomen, hetzelve aan het kruis genageld hebbende."
Hoe duidelijk bedoelde deze wet ook, de gelovigen Israëliet op te leiden tot de Messias, die erin beloofd en afgeschaduwd werd, "want zij waren", zegt Paulus in Col. 2:17: "ene schaduw der toekomende dingen, maar het lichaam is Christus"; zij werd dan ook krachteloos, toen Christus in het vlees verschenen was en zij verdween, toen Hij zijn: *"Het is volbracht!"* had uitgeroepen.
Toen de schaduwen verwezenlijkt werden, verdween de wet der ceremoniën, maar niet alzo de wet der zeden of der tien Geboden, waarover wij in het volgend antwoord hopen te spreken. Deze wet werd in haar kracht door Christus vervuld en ook Nieuwe-Testamentisch gehandhaafd.
De wet der ceremoniën betrof de Jood alleen; de wet der zeden betreft ieder mens. De wet der ceremoniën eiste de reinigmaking des lichaams; de wet der zeden eist de reinigmaking van lichaam en geest beide.
De wet der ceremoniën werd als een uiting van de bevelende wil Gods aan Israël gegeven; de wet der zeden was reeds ingeschapen in het eerste mensenpaar en steeds gehandhaafd, maar werd later van Horebs toppen als wet, als leefregel in tien Geboden, als Gods wet aan Israël gegeven.
De wet der ceremoniën - ten slotte - is in Christus opgelost, maar de wet der zeden werd door Christus vervuld en bekrachtigd en zij is tot een blijvend getuigenis gesteld voor al Zijn volgelingen tot aan de voleinding der wereld.

Vraag: Wat is de Wet der zeden?

Antwoord: De wet der zeden is die wet, welke God, onder betoning van de tekenen zijner majesteit aan Israël gaf op de vijftigsten dag na hun vertrek uit Egypte, toen zij aan de berg Sinaï gelegerd waren. Daar werd deze vet, door Gods vinger zelf geschreven, als een uiting van de Goddelijke wil, te leefregel gesteld aan dat volk en sedert dit tijdstip is zij steeds van kracht gebleven. Door inschepping, bezat reeds Adam deze wet in zijn hart op Horeb werd zij voor het eerst op schrift gesteld;

door Christus zou zij later vervuld, maar ook in besliste zin gehandhaafd worden.
Zoals wij in de geschiedenis van de wetgeving op Sinaï kunnen lezen, werd de wet door God op twee tafelen geschreven, bedoelende de verdeling der wet in twee gedeelten, waarvan het eerste vier en het tweede gedeelte zes geboden bevat. De geboden van het eerste gedeelte bevelen God lief te hebben boven alles, terwijl het tweede gedeelte met zijn zes geboden het bevel verkondigt de naaste lief te hebben als zich zelf. Sommigen hebben, voor deze verdeling der wet een andere in de plaats gesteld.
Rome telt drie geboden tot de eerste tafel en zeven tot de tweede. De eerste twee geboden worden door Roomsen bij elkander gevoegd, terwijl zij het tweede gebod verkorte en het tiende in tweeën splitsen.
Luther het ook het tweede gebod weg, omdat dit, naar hij verklaarde, slechts uitbreiding was van het eerste en ook evenals de Roomsen splitste ook hij het tiende gebod in twee delen. Dat het laatste echter één gebod is en niet twee, blijkt uit een vergelijking van Exod. 20: 17 en Deut. 5. Het eerste tekstvers noemt huis voor vrouw en het tweede vrouw voor huis. Dit kon niet mogelijk zijn, indien dit vers uit twee geboden bestond, aangezien er dan door God zelf door-een-werking der geboden plaats vond.
Wanneer wij nu onze beschouwingen aan de inhoud der wet wijden, dan moet allereerst de opmerking gemaakt worden, dat het zeer vreemd schijnt, dat onze vaderen de wet in het leerstuk der dankbaarheid hebben geplaatst, zo is ook in de Catechismus, en toch is deze rangschikking der wet in de bloemhof der heiligmaking dierbaar en waar. Wanneer de wet met geestelijk oog wordt beschouwd en de gelovige zijn blikken richt op de Oversten Leidsman des geloofs, Jezus Christus, door wie hij op het zaligst met God in verzoening, en vereniging is getreden, hoe opwekkend is het dan reeds bij de eerste beschouwing der wet, te mogen lezen: "Ik ben de Heere uw God, die u uit Egypteland, uit het diensthuis, uitgeleid heb,"
Dat is geen taal voor de ongelovige en niet ten onrechte noemde daarom zeker godgeleerde dit de erepoort, waarachter de bloemhof der geboden verborgen ligt en waardoor deze toegankelijk wordt gesteld.
Ofschoon de wet in haar karakter elke overtreder ver vloekt en onder eeuwige straffen besluit, is zij niettemin voor Gods volk zelfs een waar-

borg, dat de Auteur der wet met Zijn almachtige trouw hen omringt en aan hen bevestigen zal het woord, dat Hij eenmaal gezworen heeft: " Zij zullen in mijn rechten wandelen en mijn inzettingen bewaren en die doen." Ezech. 37: 24b.
Wanneer wij nu in dien geest de wet beschouwen en wij lezen dan, dat de Heere, als Auteur dier wet, o.m. ook eist: "Gij zult gene andere goden voor Mijn aangezicht hebben," dan blijkt hieruit ook zo kernachtig, dat de Auteur als Verbonds-Jehovah belooft, dat Hij Zijn volk van alle drek- goden en onreinheden zuiveren zal. Zij zullen geen andere goden hebben, maar God zal hun allen enerlei hart en weg geven, om Hem te vrezen al de dagen huns levens. Geen beeldendienst zullen zij plegen, want steeds zal hun geloofsoog zo helder blikken, dat zij, als ziende de Onzienlijke, Hem verheerlijken zullen tot in eeuwigheid.
Zij zullen de Naam des Heeren niet ijdellijk gebruiken, maar God vrezen en een heilige trouw zal de eerbied voor de Naam des Heeren in hun hart bestendigen. De Sabbatten zullen zij houden naar Gods ordonnantiën, en ongetwijfeld zal steeds het van God vernieuwede leven, namelijk de mens, geschapen in Christus Jezus, ten opzichte van al deze geboden niet vrijmoedigheid kunnen getuigen: "Hoe lief heb ik Uw Wet, zij is mijn betrachting de gansen dag." Ps. 119: 97.
Evenals dit nu in betrekking tot de eerste tafel met de gelovige gesteld is, kan dit ook getuigd worden van zijn verhouding tot de tweede tafel, welke eist, dat men zijn naaste zal liefhebben als zichzelf, God zelve is de Waarborg, de Handhaver en de Uitvoerder zijner wetten en het blijft voor ons een zeer groot onderscheid hoe wij deze wet beschouwen. Alleen voor Gods keurlingen kan zij een plaats vinden in het leerstuk der dankbaarheid, maar voor die allen, die God en Christus niet kennen, is zij een eisend en rechterlijk getuigenis, een aanklacht tegen. eikenovertreder, een bedreiging tegen elke overtreding.

Vraag: Is deze Wet in het tijdvak des Nieuwe Testaments dan niet vermeerderd of door Christus verbeterd?

Antwoord: De wet, door God op Horeb gegeven, is noch voor verbetering noch voor vermeerdering vatbaar.
Christus getuigenis aangaande de wet vinden wij bijna op elke bladzijde van het Nieuwe Testament aangehaald, maar overal bevestigt het de wet en leert het, dat de wet door Hem gehandhaafd en vervuld is.

Sommigen voeren als een tegenbewijs aan het woord van Johannes: "Een nieuw gebod geef Ik u, dat gij elkander lief hebt," maar dit is slechts een herhaling van hetgeen in de wet der zeden genoemd is, want deze berust geheel op de liefde tot God en tot onze naaste en bovendien is zij als de heilige uitdrukking van des Vaders welbehagen onkreukbaar bevestigd, en ook door Hem in geestelijken zin verklaard en uitgelegd. Er is geleerd wat die wet is met betrekking tot de overtreder en met betrekking tot Sions volk op aarde, voor hetwelk Christus gekomen is tot een eeuwige en algenoegzame vervulling dier wet. Elke overtreder moest met de dood gestraft worden, want iedere overtreding is een schenden van Gods majesteit, zodat elke overtreder voor eeuwig buiten de gunst van de Wetgever gesloten zou zijn, indien Christus de last van Gods toorn, die door de overtreder gedragen moest worden, niet zelve had doordragen. Hij wierp zich als een overtreder in de dood, Hij, onschuldig voor de schuldigen, om aan de eis der wet door zijn dadelijk lijden en sterven te voldoen, om Gods eis te handhaven en een eeuwig geldende gerechtigheid ten bate van Zijn volk te verwerven. De wet, die een schrik is voor de overtreder, werd door Iet Borgtochtelijk lijden van Christus, als Hoofd van Zijn kerk, voor ieder lidmaat daarvan tot een innig en dierbaar vermaak en tot een bron van kennis aangaande de eer en de dienst van de God der zaligheid.

Zo heeft Christus de wet vervuld en de gelovige daarvan vrij gemaakt; zij verdoemt de in Christus ingeplanten niet, integendeel zij is hun een liefelijke leefregel, om te wandelen in de kracht van de Geest, tot verheerlijking van de Naam des Heeren, en met Paulus kunnen zij, in overeenstemming met Gal. 3: 13 getuigen: "Christus heeft ons verlost van de vloek der wet, een vloek geworden zijnde voor ons," enz.

Hoewel nu voor de gelovige een eeuwig geldende verlossing is aangebracht, betaamt het hem toch ten volle, met kinderlijke vreze en heilig ontzag de sporen der wet te bewandelen, want dit is absoluut een eigenschap van het waarachtig wedergeboren kind des Heeren.

Hoe zou dit ook anders kunnen zijn? De wet neemt een dierbare plaats in het werk der verlossing en in het zaligmaken van het uitverkoren volk des Hee- ren in. De wet is hun tuchtmeester tot Christus geweest, opdat zij uit het geloof zouden gerechtvaardigd worden, naar Gal. 3:24.

Alleen in Christus kunnen zij vrijgemaakt worden van de verdoemende kracht der wet en nimmer uit de werken der wet zelve, want, zo kunnen

wij lezen: "die onder de wet zijn, zijn onder de vloek." In Christus vrijgemaakt zijnde, ontvangen zij met volle overgegevenheid deze wet als een leefregel, en geen wettische of slaafse vrees drijft hen tot gehoorzaamheid maar zij zeggen in diepe afhankelijkheid, met het laatste vers van de berijmde Tien Geboden des Heeren:

Och, of wij Uw gebôôn volbrachten!
Gena! o, hoogste Majesteit!
Gun, door 't geloof in Christus, krachten,
Om die te doen uit dankbaarheid.

Waar nu dezulken, in diepe afhankelijkheid uit kracht huns zondigen vleses en van de ouden mens der zonde, voort durend behoefte hebben aan de invloeiende genade Gods, om in. gehoorzaamheid naar Gods hart te leven, daar wordt het tevens noodzakelijk om in voortdurende, kinderlijke ootmoed het hart uit te storten in het gebed, opdat zij van de God aller genade en der gebeden ontvangen mogen, alles wat zij nodig hebben tot sierlijke openbaring in hun wandel en tot het leiden van een leven, geheel der ere Gods gewijd.

Dit gebed is in betrekking tot het welleven van Sion noodzakelijk, maar hierover zullen wij onze beschouwingen in het volgend hoofdstuk geven.

AFDELING 17: Het gebed

Laat ons dan met vrijmoedigheid toegaan tot de troon der genade, opdat wij barmhartigheid mogen verkrijgen en genade vinden om geholpen te worden ter bekwamer tijd.

Hebreeën 4:16

Vraag: Is het gebed noodzakelijk en is de betekenis van het waar gebed?

Antwoord: Bidden is in 't algemeen een aanroepen van de Naam des Heeren en spruit voort uit de kennis van de levende God; 't is een bekendmaken van de behoeften, ellenden en node n, waarin wij verkeren of een uiting van dankbaarheid aan de Verlosser uit alle node n, aan de Gever van alle weldaden.

Kortom: het gebed is een middel tot verkrijging der weldaden, die noodzakelijk zijn, gelijk duidelijk blijkt uit de woorden van de bidder, die David in Psalm 119 (vers 4 en 5) uitspreekt: "Heere! Gij hebt geboden, dat men Uw bevelen zeer bewaren zal; och, dat mijn wegen gericht werden, om Uw inzettingen te bewaren."

Het zal overigens wel duidelijk zijn, dat betreffende het gebed twee zaken onderscheiden worden, n.l.: gebed en dankzegging; beide Zijnen zij een spreken tot God, hetzij als een vragen om uitredding uit de nood, hetzij als een uiting der dankbaarheid; het gebed heeft of betrekking op zaken van lichaam of ziel, opdat wij van de Gever van alle goed ontvangen mogen, wat tot onze nooddruft noodzakelijk is, óf ook wel is het een dankzegging, om de Naam des Heeren, van wie wij dat alles ontvangen, te prijzen, hetwelk eenmaal Jakobus deed zeggen: En indien iemand van u wijsheid ontbreekt, dat hij ze van God begere, die een iegelijk mildelijk geeft en niet verwijt; en zij zal hem gegeven worden. Jac. 1:5

Onder verschillende benamingen wordt het bidden in de Heilige Schrift ter spraak gebracht. In 1 Tim. 2: 1 zegt de apostel Paulus: "Ik vermaan

dan voor alle dingen, dat gedaan worden smekingen, gebeden, voorbiddingen, dankzeggingen voor alle mensen."
Ook elders gebruikt Paulus het woord, smeken", bedoelende een genadige afwending van alle kwaad, dat ons zo lichtelijk omringt, terwijl hij eveneens voorbiddingen voor anderen gebiedt, om deze daardoor aan de troon der genade op te dragen. Het bidden of de gebeden zelve onderscheiden wij in drieërlei vorm en wel in openbare, bijzondere en verborgen gebeden.

Gebeden.
Het openbare gebed is het gebed, dat in de openbare godsdienstige bijeenkomsten of in de vergaderingen van het volk Gods wordt gedaan, als één der aanwezigen de Naam des Heeren aanroept, en men elkanders belangen opdraagt voor de genadetroon; dit gebed wordt in zodanigen vorm geuit, alsof door één stem de ganse vergadering haar bede opzendt tot God. Het bijzondere gebed is persoonlijk;; het wordt uitgesproken in extra-ordinaire tijden of in bijzondere omstandigheden. Een gebed aan het ziekbed en een gebed, waardoor soms bepaalde personen of zaken aan God worden opgedragen, waartoe de bidder zich als het ware gedrongen gevoelt, zijn mede onder de bijzondere gebeden te rangschikken.
Aan dit bijzondere gebed sluit zich zeer nauwe het verborgen gebed aan, dat in de eenzaamheid voor God wordt uitgesproken en waarin de bidder de diepste schuilhoeken zijns harten opent en de diepste geheimen zijner ziel voer het aangezicht des Heeren bloot legt; zodat dit gebed terecht een zalig samenzijn, een zalige "meditatie" van God en zijn Sion genaamd mag worden.
Wanneer wij nu het gebed slechts oppervlakkig beschouwd hebben, dan bevat toch deze beschouwing reeds zoveel verklaring, dat de Vraag: of het gebed wel noodzakelijk is, bijna niet beantwoord behoeft te worden. Het gebed is het enige middel, waardoor de ziel ademen kan in de gemeenschap Gods. Het is het enige middel, waardoor wij alles verkrijgen kunnen, wat .door God geboden is. Dit beseffende, uitte Augustinus eenmaal de kinderlijke maar niettemin krachtige bede; "Heere! geef wat Gij gebiedt en gebied wat Gij wilt en Gij zult niet tevergeefs gebieden."

Zo ademde de ziel van Augustinus door het gebed als het enige middel tot verkrijging van alles, wat God geboden heeft; maar vóór hem zei reeds de dichter van de 119de Psalm in gevoelvolle woorden:

"Geef mij verstand met Godd'lijk licht bestraald,
Dan zal mijn oog op Uw wetten staren," enz.

De dichter van deze Psalm kende ongetwijfeld de betekenis van het woord, dat God eenmaal door de mond van Asaf sprak: "Roept Mij aan in de dag der benauwdheid; Ik zal er u uithelpen en gij zult Mij eren." (Ps. 50:15).
Met dit woord wordt het gebed noodzakelijk verklaard en trouwens, wanneer wij het beschouwen als een arbeid, waardoor de ziel zich uit, dan is daarmede tegelijkertijd het verhevene van deze arbeid aangetoond.
Indien wij een verzoek wensen te richten tot een der aardse overheden, dan stuiten wij aanstonds op dikwerf omslachtige formaliteiten en niet zelden gebeurt het dan, dat daarvoor alleen gelegenheid geboden wordt op een door de overheid zelve bepaalden audiëntiedag; in het gebed, daarentegen ligt zulk een volkomen vertrouwen en een zekere wetenschap aan de verhoring ervan, dat God zelf reeds verklaard heeft: "En het zal geschieden, eer zij roepen, zo zal Ik horen." (Jesaja 65: 24.).
Gelovig werpt zich daarom de bidder aan de borst van de Hoorder der gebeden en met kinderlijk ontzag bezield, vraagt hij menigmaal met Ps. 19:15: "Laat de redenen mijns monds en de overdenking mijns harten welbehagelijk zijn voor uw aangezicht, o Heere, mijn Rotssteen en Verlosser."

Vraag: Wie zijn het, die mogen bidden en wie moet aangebeden worden?

Antwoord: Dat het gebed een dierbaar recht is van Gods kinderen, behoeft bijna geen betoog. Vooral niet, wanneer wij in Hebr. 4:16 gelezen hebben, dat Paulus getuigt: "Laat ons dan met vrijmoedigheid toegaan tot de troon der genade, opdat wij barmhartigheid mogen verkrijgen en genade vinden, om geholpen te worden ter bekwamer tijd;" maar toch behoeven wij bijna evenmin te verklaren, dat het gebed

noodzakelijk is voor iedereen en dat de toevlucht tot God, langs de weg des gebeds, voor een iegelijk is opengesteld.
Het is een bevel van God zelf, gepaard met een belofte, die tot bidden aanspoort, want in Matth. 7: 7 lezen wij: "Bidt en u zal gegeven worden; zoekt, en gij zult vinden; en u zal opengedaan werden." Ja, Petrus zei zelfs tot Simon de Tovenaar: "Bekeer u van deze Uw boosheid en bid God of misschien u deze overlegging Uw harten vergeven wierd." (Hand. 8: 22).
Reeds uit de aard der zaak zelve is ieder gerechtigd, ja wordt zelfs van ieder geëist, dat hij zijn behoeften aan de troon der genade kenbaar maken zal door het gebed, want het beginsel, de kiem des gebeds, wordt in ieder mens gevonden.
In een vorig hoofdstuk zeiden we, dat zelfs de atheïst in gevallen van plotselinge ontsteltenis een: "O God!" uitroept en blijk geeft Gods hulp te begeren, en juist hieruit zien wij duidelijk hoe ieder mens, reeds uit kracht zijner schepping en door de aandrift der ingeschapen natuurlijke Godskennis, gedrongen wordt, zijn behoeften door het gebed Gode kenbaar te maken. Wanneer ten overvloede God zelf eist: "Roept Mij aan in de dag der benauwdheid," enz; dan zal toch wel duidelijk aangetoond zijn, dat het gebed door ieder betracht moet worden; door de een uit kracht van het gegeven bevel, door de ander, omdat zijn oog vermag te aanschouwen, hoc de toegang tot de troon de genade voor elke klacht is opengesteld.
In de loop der eeuwen zijn door allerlei ketters vele verkeerde denkbeelden opgeworpen, en volstrekt niet opmerkelijk is het, dat zelfs het terrein des gebeds daarvoor niet gevrijwaard is gebleven.
Het is niet nodig, zo zeiden enkelen, onze behoeften aan God kenbaar te maken, aangezien God alwetend is en dus aan onze node n niet herinnerd behoeft te worden; wij achten het echter een groot verschil, of men zijn behoeften rustig blijft dragen, dan wel of men betoont, dat men er leed over gevoelt en ze onder erkenning van afhankelijkheid aan God opdraagt en Zijn hulp toont te begeren.
Weer anderen waren er, die het gebed voor ijdel verklaarden, omdat God tevoren ieders loopbaan heeft bepaald, welk besluit nimmer veranderd kan worden, noch door het gebed noch door verootmoediging; en waarheid noemden zij het woord:

Gij hebt, o albestierend Koning,
De plaats bestemd van ieders woning,
Den kring waarin hij werken moet;

maar Hoewel dit ook een eeuwige waarheid is, niettemin is in datzelfde besluit ook bepaald, dat niemand genade, noch de Heilige Geest onvangen zoude, dan alleen zij, die God aanroepen in geest en in waarheid. God heeft het middel des gebeds meteen besloten en zelfs als eis gesteld in de uitvoering van Zijn besluit. Hieruit leide men niet af, alsof God door ons gebed Zijn besluit zou uitvoeren, of dat Hij, bij het nalaten van het gebed, Zijn besluit terughoudt of niet uitvoert, maar de mens wordt door de Heilige Geest, hetzij in het gemeen of in het bijzonder, tot het gebed geïnspireerd. Overigens wordt er menige geschiedenis in de Heilige Schrift verhaald, die het bewijs levert, dat God zowel hét gebed van de onbekeerde als dat van Zijn keurvolk verhoort. Men leze slechts de geschiedenissen van Achab en die van de boetvaardige Ninevieten.
Ieder mens is dus gerechtigd tot het gebed. Over het karakter van het gebed spreken wij later, maar nu zullen wij trachten het tweede gedeelte der gestelde vraag te beantwoorden: wie moet men aanbidden?
Het voorwerp des gebeds,mag alleen een drieënig God zijn, zoals Hij zich geopenbaard heeft in zijn dierbaar Getuigenis. Christus zei tot de Satan: "Ga weg, Satan! want er staat geschreven: de Heere Uw God zult gij aanbidden en He alleen dienen." (Matth. 4: 10).
Ook als voorwerp des gebed is God onderscheiden in drie Personen en straks, wanneer wij de somma des gebeds behandelen, zullen wij trachten te verklaren, boe God als Vader aangebeden moet worden. Christus mag en moet echter ook aangebeden worden, maar alleen op grond zijner Godheid omdat Hij is de waarachtige God en het, eeuwige Leven. Juist daardoor komt Hem de eer toe, aangebeden te worden.
Zie het bewijs hiervoor in Stéfanus. Toen hij gestenigd werd en stervend zei: "Ik zie de hemelen geopend en de Zoon des mensen staande ter rechterhand Gods," het hij dit woord aanstonds volgen door het in dit antwoord zo bevestigend getuigenis: "Heere Jezus, ontvang mijnen geest," (Hand, 7: 59),
Zie ook Paulus! Wanneer hij zijn zendbrief aan de gemeente te Korinthe richt, begint hij reeds met te zeggen

"Aan de gemeente Gods, die te Korinthe is, de geheiligden in Christus Jezus, de geroepenen heiligen, met allen, die de naam van onze Heere Jezus Christus aanroepen in alle plaats, beide hun en onze Heere." (1 Cor. 1: 2.)
Ten slotte mag en moet ook de Heilige Geest worden aangebeden, als zijnde waarachtig en eeuwig God; maar bovenal moeten de drie Personen als één, ondeelbaar in Wezen, het voorwerp zijn van ons gebed, en wij hebben altijd en overal de strijd aan te, binden tegen hen, die andere goden of personen in het gebed aanroepen, alsmede tegen hen, wier goden zijn van zilver en goud, het werk van des mensen handen." (Ps. 115: 4). Dit laatste is afgodendienst en afgoden Zijn volstrekt onmachtig tot verlossing.
Op dit terrein zijnde, wensen wij nu aanstonds ook te bespreken, of wij ook engelen en gestorven heiligen mogen aanroepen in het gebed en hun voorbidding mogen begeren. Ronduit gesproken zou het reeds Godonterend zijn, deze vraag bevestigend te beantwoorden, maar bovendien is het volstrekt nutteloos tot dergelijke personen zijn gebeden te richten. Hun komt de eer van een gebed niet toe; zij weten volstrekt niets van ons af en kunnen onze gebeden zelfs niet horen.
Hun komt die eer niet toe; omdat zij geschapen wezens zijn, afhankelijk van God, hun Maker. De engelen weten van ons niets dan alleen datgene, wat God hun bekend maakte, als hun een boodschap tot een mens werd opgedragen; overigens zijn zij geheel onbekend met ons en onze gebeden. Ook de gezaligden, de gestorven heiligen, bewegen zich te deze opzichte met de engelen op eenzelfde lijn.
't Is waar, zij zijn op grond van de Borgtochtelijke gerechtigheid Van Christus zalig geworden, maar deze werd hun persoonlijk, alleen te hun bate verklaard. Ook zij kunnen onze belangen niet dragen, omdat zij daarvan geheel onkundig zijn. Overigens vinden wij in de ganse Heilige Schrift niet één bewijs, dat een Bijbelheilige gebruik maakt van de weg, om engelen of gestorven heiligen aan te roepen. Alleen de rijke man, die door Christus in de bekende gelijkenis genoemd werd, riep tot Abraham om ontferming, volgens Lukas 16: 24, maar het lijdt geen twijfel of Christus heeft deze gelijkenis alleen willen uitspreken, om daardoor op symbolische wijze het onderscheid tussen de gezaligden en de verlorenen als het ware aanschouwelijk voor te stellen.

Bij elk gebed tot een engel of tot een gestorven heilige ontrooft men God de sera, die Hem alleen toekomt; daarom zegt Hij zelf: "Ik ben de Heere!" dat is Mijn Naam en Mijn eer zal Ik geen anderen geven, noch mijnen lof de gesnedenen beelden. (Jesaja 42: 8). Ook Paulus ageert in Col. 2:18 tegen dit verderfelijk stelsel en wij vragen in aansluiting met al het aangevoerde, op welke gronden het aanroepen van engelen of heiligen gebaseerd zou moeten zijn, aangezien wij een volkomen Middelaar, als waarachtig God en mens aan de rechterhand Gods hebben, die daar altijd leeft om als onze Voorspraak (1 Joh. 2: 1) onze tijdelijke en geestelijke belangen voor te dragen aan de Vader. Daarom zegt ons Hebr. 7: 25 "Waarom Hij (Christus) ook volkomen- lijk kan zalig maken degenen, die door Hem tot God gaan, alzo Hij altijd leeft, om voor hen te bidden."
Moge daarom altijd onze beschouwing gelijk zijn aan die van Ps. 115: 2 (in rijm) en zij daarom slechts

. . . God het doel van onze lof;
Hij, onze God, Hij woont in 't hemelhof,
En doet al Zijn behagen.
(Want) afgoden zijn van zilver of van goud,
Slechts mensenwerk, waaraan zo snood en stout,
Gods eer wordt opgedragen.

Vraag: Welke is de gestalte van de waren bidder en waarom moet door hem gebeden worden?

Antwoord: Het recht en kinderlijk gebed openbaart zich hierin, dat het een aanroepen is van de Vader, in de naam van Jezus Christus, de Middelaar, door de aandrijving van de Heilige Geest. Een beschouwing aan de waren bid- der wijdende, zien wij hem onder de rechte gestalte zijns harten de stem verheffen tot God, in diepe afhankelijkheid en in ootmoed, daarbij verwerpende alle personen of zaken, die buiten God liggen, terwijl hij in houding en spraak de inhoud rechtvaardigt van Luk. 6:13 b: "gij kunt niet God dienen en de Mammon," en bovendien menigmaal de tollenaarsklacht slaakt: "O, God! wees mij zondaar genadig." Luk. 18: 13. Steeds zal de oprechte bidder in ootmoed zijn hart voor God uitstorten; hierin ligt ook opgesloten, dat hij alle schijnwaarde, die

hij in zichzelf bezit, volkomen van zich afwerpt, daarbij alleen alle volheid erkennende in Hem, tot wie hij roept.
Hulpbehoevend en ledig werpt zich zulk een bidder met des te meer vertrouwen voor God op de knieën. Hij weet, dat God zijn noden kent en vertrouwt van heler harte, dat Hij alleen hem uit zijn tijdelijke en geestelijke node n verlossen kan. Wie nu deze gaven niet bezit, kan ook niet: met,den waren bidder gelijk gesteld worden. Daarom zegt ook de Apostel Jakobus in zoveel woorden, die een ernstige overdenking alleszins waardig zijn: "En indien iemand van u wijsheid ontbreekt, dat hij ze van God begere, die een iegelijk mildelijk geeft, en niet verwijt; en zij zal hem gegeven worden. Maar dat hij ze begere in geloof, niet twijfelende, want die twijfelt is een baar der zee gelijk, die van de wind gedreven en op en neer geworpen wordt. Want die mens mene niet, dat Hij iets ontvangen zal van de Heere." (Jac. 1: 5, 6, 7.)
Waar de bidder zich zelf klein en gering kent, en God daarentegen volzalig en getrouw, daar vervult hem een kinderlijke vreze en een heilig ontzag, zodat zijn ziel slechts biddend kan instemmen met het woord, dat Abraham eenmaal sprak tot de Heere: "Zie toch, ik heb mij onderwonden te spreken tot de Heere, hoewel ik stof en as ben" Gen. 18: 27. Geen ijdel verhaal van woorden, noch hinderlijke gebaren des lichaams worden van de bidder betracht maar een eenvoudige bekendmaking zijner behoeften en een zich kinderlijk vastklemmen aan God, tot wie hij spreekt. Hij behoort gehoor te geven aan het gebod: "En wanneer gij bidt, zo zult gij niet zijn gelijk de geveinsden; want die plegen gaarne in de synagogen en op de hoeken der straten staande, te bidden, opdat zij van de mensen mogen gezien worden. Voorwaar ik zeg u, dat zij hun loon weg hebben. Maar gij, wanneer gij bidt, gaat in Uw binnenkamer en Uw deur gesloten hebbende, bidt uwen. Vader die in het verborgen is," enz. Matth. 6: 5, 6. a.
Indien dit de gestalte is van de bidder, dan mag hij ook vrijelijk de toevlucht nemen tot de troon der genade, om daar zijn noden en behoeften kenbaar te maken, hetzij deze geestelijk, hetzij zij lichamelijk zijn. Te zijn opzichte geldt geheel de inhoud van Filipp. 4: 6 "Weest in geen ding bezorgd, maar laat Uw begeerten in alles, door bidden en smeken met dankzegging bekend worden bij God."
Een voorbeeld van zulk een gebed vinden wij in dat van Agur, opgetekend in Spreuken 30. Wij lezen in vers 7-9 daar ter plaatse: "Twee din-

gen heb ik van U begeerd, onthoud ze mij niet, eer ik sterve. IJdelheid en leugentaal doe verre van mij; armoede of rijkdom geef mij niet: voed mij met het brood mijns bescheiden deels opdat ik, zat zijnde, IJ dan niet verloochene, en zegge: Wie is de Heere? of dat ik, verarmd zijnde, dan niet stele en de naam mijns Gods aantaste

Wanneer de gestalte des bidders recht mag zijn en zijn gebed als het bovenstaande, dan zeker zien wij het gebed gebracht als een vrucht van heiligmaking, als een goed werk op het altaar van Christus Borgwerk, want al is het gebed een middel om te verkrijgen wat God geboden heeft, het is een afhankelijkheid tekenende klacht, om van God te mogen ontvangen de weldaden, die Hij beloofd heeft aan Zijn volk te zullen schenken.
Het oprechte bidden kan niet anders bedoelen dan alleen Gods eer en de vervulling van Gods geboden en het is nooit bekwaam Zich anders dan door het geloof uit te spreken, Juist daardoor is het gebed het enige en volzalige middel, waardoor de totale vereniging van onze wil met de wil van God op het hoogst gesmaakt kan werden. Het rechte gebed kan gerust de toetssteen genaamd werden voor alle genoegens der ziel, want bij het kwalijk gebed blijft de troon der genade gesloten, terwijl er bij vereniging, van onze wil met dien van God, een heilige en zalige goedkeuring in Gods gunst genoten wordt. Het is ongetwijfeld zeker, dat de heerlijkheid en de ere Gods alleen dan bedoeld kan worden, wanneer er een verwerpen plaats grijpt van eigen eer. In dit geval erkent en bedoelt men Gods eer op het hoogst en wel terecht mag daarom zulk een verwerpen aangeduid worden als een "heilige onderwerping aan de wil van God." Christus zelve gaf hiervan een voorbeeld, toen Hij, met de lijdensloopbaan voor ogen, tot de Vader zei: "Vader, of Gij wildet deze drinkbeker van Mij wegnemen! maar niet mijn wil, maar de Uw geschiede." Lukas 22: 42.
Menigmaal leidt God zijn kinderen langs een weg van beproeving en loutering, waartegen zij krachtig hun gebed verheffen, doelt ook dan houdt God hun de noodzakelijkheid der beproeving voor, onder de belofte, dat Hij hen niet zal begeven, noch verlaten. Paulus getuigt in 2 Cor. 12:8, 9, dat hij de Heere driemaal gebeden heeft, opdat "de scherpe doorn in zijn vlees," of "de engel des Satans" van hem mocht wijken, maar daarop zegt hij aanstonds: "En Hij, n. l. God, heeft tot mij gezegd:

Mijn genade is u genoeg, want Mijn kracht wordt in zwakheid volbracht. Zo zal ik dan veel liever roemen in mijn zwakheden, opdat de kracht van Christus in mij wone."
Zullen wij nu de bidder in de Godverheerlijkende uitingen van zijn gemoed een ogenblik beschouwen, dan vinden wij daarbij een schonen leiddraad in het "gebed des }Heeren," of in het "Onze Vader, die in de hemelen zijt." Christus zei tot zijn discipelen: "Gij dan, bidt aldus:
"Onze Vader, die in de hemelen zijt! Uw Naam worde "geheiligd. Uw koninkrijk kome. Uw wil geschiede, gelijk in de hemel, alzo ook op de aarde. Geef ons heden ons dagelijks brood. En vergeef ons onze schulden, gelijk ook wij vergeven onze schuldenaren. En leid ons niet in verzoeking, maar verlos ons van de boze. Want Uw is het koninkrijk en de kracht en de heerlijkheid, in der eeuwigheid, Amen.
Dit gebed werd dus door Christus voorgeschreven als een richtsnoer des gebeds aan zijn discipelen en, zij dienden dit in gehoorzaamheid te volgen Hetzelfde formulier, hoewel in enigszins andere bewoordingen, werd door Christus herhaald in Luk. 11:2,3 en 4 en het is wel eigenaardig, dat God twee maal, n. l. in Exod. 20 en in Deut. 5 zijn rijksgebod afkondigde, terwijl nu ook Christus twee maal het rijksgebed voorschrijft.
Heerlijk ruist reeds in de aanvang des gebeds de Godverheerlijkende formule: "Onze Vader die in de hemelen zijt," enz. ons dan aanstonds gevolgd te werden door een zestal beden, waarvan er drie betrekking hebben op de verheerlijking Gods, en de overige op onze eigen nooddruft en behoeften.

De eerste van het tweede drietal ziet op de lichamelijke behoefte, als er gevraagd wordt: "Geef ons heden ons dagelijks brood," de tweede bede vraagt vergeving onzer zonden en drukt tevens de liefde tot de naaste uit, terwijl de derde bede een verzoek is om gesterkt te worden tegen de Satan en in de strijd tegen het rijk der duisternis. Het einde van het gebed bevat evenals het begin een Godverheerlijkende taal: "Want uw is het koninkrijk en de kracht en de heerlijkheid tot in der eeuwigheid, Amen." Evenals in de Geboden des Heeren, heeft ook in het Gebed des Heeren het eerste gedeelte betrekking op God en het tweede gedeelte op ons en onze naasten.

Tot de verklaring van dit gebed zullen wij ons niet begeven, maar wij voegen hieraan slechts toe, dat het de algehele nooddruft des bidders uitspreekt en bovendien de enigen God, geopenbaard in drie Personen, volmondig erkent.
"Geef ons heden ons dagelijks brood!" Hierin erkent de bidder God als de enige oorzaak zijner onderhouding en de uitspraak van zijn kinderrecht treedt hierin helder op de voorgrond; sprekende van: "ons dagelijks brood," legt hij tevens zijn afhankelijkheid bloot, waar hij betoont bij de dag Gods hulp nodig te hebben.
In de tweede straks genoemde bede: "Vergeef ons onze schulden," wordt de Naam van Jezus Christus Godverheerlijkend aangeroepen in betrekking tot Zijn Middelaarsbediening, aangezien de bidder daarin standvastig erkent: Er is een Middelaar, die een volmaakte verzoening bewerkt heeft; vervolgens laat hij aanstonds de liefde tot de naaste op krachtige wijze tevoorschijn treden in het daaraanvolgend woord: "gelijk ook wij vergeven onze schuldenaren." "Verlos ons van de boze!" Hier wordt de bekwaammakende en inspirerende kracht van de Heilige Geest duidelijk afgebeden; die, kracht ia zijn sterkte in de strijd tegen het rijk der duisternis en leidt hem door alle gevaren.
Diep afhankelijk staat hij tegenover die "Trooster," de Heilige Geest, die bij hem blijft en hem bewaren zal tot de einde. Wij zullen hiermee de verhandeling over het gebed sluiten.

Het gebed is een dierbaar pand, dat het kinderrecht der gelovigen krachtig blootlegt en verklaart en waarmee zij de troon der genade mogen aanlopen, om hun behoeften uit te spreken voor God. Geen reden bestond er ooit in het schepsel, waardoor zulk een toenadering mogelijk zou kunnen zijn, maar alleen het welbehagen Gods is de oorzaak en de grond van dit kinderlijk recht en nimmer zal de weldaad, daarin besloten, oir, altijd en overal te mogen komen tot de God }luns harten, naar waarde geschetst kunnen worden.

Zullen wij nog slechts een stipje aangeven van de waarde, die dit recht vertegenwoordigt, dan rest ons daartoe niets anders, dan deze verhandeling te sluiten met de lofzang, die is neergelegd in het negende en tiende vers van het berijmde Gebed des Heeren:

Want Uw is 't koninkrijk, o Hoer
Uw is de kracht; Uw is al de eer;
U, die ons helpen wilt en kunt,
Die in Uw Zoon verhoring gunt;
Die door uw Geest ons troost en leidt,
U zij de lof in eeuwigheid.

Ja, amen, trouw Vader, ja,
Wij maken staat op Uw gena
Ons hart, o God, die alles ziet,
Veroordeelt ons in 't naad'ren niet;
Het, zegt, daar Ge op ons bidden let,
Gelovig amen op 't gebed.

AFDELING 18: De sacramenten

> *Die dan zijn woord gaarne aannamen, werden gedoopt en er werden op dien dag tot hen toegedaan omtrent drieduizend zielen. En zij waren volhardende in de leer der apostelen en in de gemeenschap en in de breking des broods en in de gebeden.*
>
> Handelingen 2:41, 42

Vraag: Welke middelen heeft God verordend tot bevordering en wasdom van geloof en heiligmaking?

Antwoord: De Heilige Geest, de Werkmeester des geloofs en de Heiligmaker van Zijn volk, doet deze weldaden opwassen en bevordert ze door de prediking des Evangelies en het gebruik der Sacramenten. Dat de prediking des Evangelies als zodanig een krachtig middel is, wordt door vele bewijzen uit Gods Woord gestaafd, en is tevens de ervaring van alle gelovigen. In de voorstelling van het Evangelie, waarin de beloften van Gods Genadeverbond worden tentoon gespreid, verklaard en bevestigd, vindt de Christus, in welken stand hij ook leeft, onderwijzing, vermaning en troost. De oefening des geloofs kan alleen kracht en voeding putten uit het geopenbaarde Godsgetuigenis en het is Paulus, die als onverdacht getuige deze waarheid staaft, door in Rom. 10:17 te zeggen: "Zo is dan het geloof uit het gehoor en het gehoor door het woord Gods."

Immers, in alle gevallen van teleurstelling, tegenspoed of ellende, wijst deze verkondiging de gelovigen op de almacht, trouw en onveranderlijkheid van God, die haar altijd ten bate van Zijn volk en tot verheerlijking van Zijn Naam onderhouden zal en bewaren. Een ganse schakel van bewoordingen, waarin krachtig begrepen wordt, dat God juist daartoe zijn dienaren geroepen en afgezonderd heeft, vinden wij neergelegd in Eféze 4, respectievelijk in de verzen 11, 12, 13, luidende: "En dezelve heeft gegeven sommigen tot apostelen, en sommigen tot profeten, en sommigen tot evangelisten en sommigen tot herders en leraars, tot de

volmaking -der heiligen, tot het werk der bediening, tot opbouwing des lichaams van Christus, totdat wij allen zullen komen tot de enigheid des geloofs en der kennis van de Zoon van God, tot een volkomen man, tot de mate van de grootte der volheid van Christus."
En daarom, de prediking des Evangelies moet en zal gehandhaafd worden; dat de gelovige verplicht is die verkondiging als een middel te gebruiken tot versterking zijns geloofs, is mede van die noodzakelijkheid een bewijs.

Tegen deze stelling opperde men menigmaal de mening, dat God de gelovige, ook zonder die prediking, in geloof en heiligmaking kan voeden en versterken.
Wij antwoorden: Zeker, dit is waarheid. Een vrij en onafhankelijk Wezen kan nimmer gebonden zijn aan middelen, maar daarentegen is een . afhankelijk wezen juist temeer verbonden aan de van God verordineerde middelen. Leert ons de historie in de vermelding van het gebeurde met Cornelius, de hoofdman van Cesaréa, iets anders dan juist de waarheid der conclusie, die wij neerschreven? Een engel verschijnt, om hem mede te doelen, dat zijn aalmoezen en gebeden opgeklommen zijn tot God, terwijl deze mededeling vergezeld gaat van het bevel, dat de hoofdman mannen moet zenden naar Joppe, om verder te gaan naar Petrus, opdat deze het woord der zaligheid tot Cornelius spreken zal.
Het resultaat van het gebeurde is alleszins bekend.
Petrus komt in het huis van de hoofdman, en predikt hem Jezus Christus en dien gekruisigd, waarna de Heilige Geest het gepredikte woord aan de harten der hoorders verzegelt.
Ongetwijfeld had het vrije en onafhankelijke Godswezen de heerlijkheid van het Evangelie aan het hart van Cornelius kunnen verzegelen zonder middel, maar dit moest niet zijn. Cornelius wordt eerst gebracht tot het middel en daarna door dat middel tot de gave des gebeds.
Eenzelfde bewijs is gelegen in het gebeurde met Lydia, de purperverkoopster van Tyatira. Hoewel God krachtig ingrijpt in haarhart, zo wordt dit door de Heilige Geest geopend, niet om daardoor de heilgeheimen van het verbond der genade te verstaan, maar om acht te nemen op hetgeen door Paulus gesproken wordt. Juist door deze bediening zal zij bearbeid werden, om voort te brengen vruchten van geloof en heiligmaking.

De prediking des Woords is een door God verordend middel, dat ten opzichte van de gelovige noodzakelijk is, maar in niet mindere mate geldt die noodzakelijkheid ook ten opzichte van het tweede door. God verordineerde middel het gebruik der Sacramenten. De prediking des Evangelies in een verklaring van Gods belofte, maar de Sacramenten zijn tekenen en zegelen dier belofte, om de onveranderlijkheid en trouw van God, tegenover de gelovigen gebruiker te waarmerken.
De goedertierenheid Gods is het, die de schenking dezer weldaden aan Zijn kerk mogelijk maakte, omdat Hij in de Sacramenten zijn trouwbelofte verkondigt, terwijl Hij anderzijds, in de tekenen der Sacramenten de trouw zijner belofte als het ware voor het oog aanschouwelijk maakt. Een der oudvaders getuigde eenmaal zo kernachtig en tekenend: "Wij beschouwen de prediking des Woords als een open brief, terwijl de sacramenten de daaraan bevestigde zegelen zijn, die haar waarmerken," welke verklaring wij gaarne onderschrijven.
Een iegelijk heeft dus acht te slaan op deze weldaden, omdat zij middelen zijn, door God verordend tot opwassing en bevordering van geloof en heiligmaking. De aard en het karakter van geloof en heiligmaking zijn door ons reeds op vorige bladzijden uitvoerig beschreven; thans zullen wij trachten de Sacramenten zelf zo breedvoerig mogelijk naar hun aard en betekenis te behandelen.

Vraag: Wat zijn Sacramenten en hoe velerlei Sacramenten zijn er van God verordend of ingesteld?

Antwoord: Het eerste gedeelte der vraag zouden wij zeer kort kunnen beantwoorden door aanvoering van het 66ste antwoord uit de Catechismus, maar wij zullen eerst het woord "sacrament" zelf een ogenblik nader bezien. Dit woord werd vroeger in verschillende betekenissen gebezigd, die echter niet verre uiteenliepen.
Noemen wij slechts enkele voorbeelden.
Eertijds werd het Latijnse woord "sacrament" gebruikt onder de Romeinen, die daarmede doelden op het geld, dat door twee weddende partijen in pand gegeven werd aan de opperpriester van de tempel. Na afloop der weddenschap inde de winnende partij terstond het door haar in pand gegeven bedrag, terwijl de verliezende partij haar geldsom afstond aan de opperpriester, die haar op zijn beurt stortte in de stadsschatkist. In dit geval wordt het meer genoemde woord dus gebruikt

ten opzichte van wedden of pleiten, maar het zal wel geen betoog behoeven, dat deze betekenis niet overeenstemt met die welke de kerk thans aan het woord sacrament hecht. In de tweede plaats noemde men met dit woord een eed, inzonderheid dien eed, waarmede de krijgsknecht zich aan zijn veldheer verbond. Als dienaar van de veldheer werd zulk een krijgsknecht daardoor van anderen afgezonderd, terwijl hij zich door deze eed, dien men met de naam sacramentum betitelde, tot getrouw gehoorzaamheid verbond.
Hierin treft ons enige overeenkomst met de betekenis en het gebruik der Sacramenten in de kerk, want door het geven en het verordineren hiervan verbindt God zich plechtig aan de gelovigen gebruiker als te zijn een beschermend, bewarend en hun rechten als onderdanen erkennend God, terwijl ook aan de andere zijde de gelovige gebruiker van het Sacrament zich verbindt tot gehoorzaamheid en onderwerping in afhankelijkheid aan de Insteller en Beveler.
De eigenlijke en werkelijke verklaring van ons woord "Sacrament" is deze: een heilig teken met een verborgen betekenis, welke door niemand verstaan wordt dan alleen door diegenen, die in haar Mysteriën worden ingewijd. Op deze wijze en in deze betekenis zijn te allen tijde de Sacramenten door God verordineerd ten gebruike voor Zijn kerk en immer zijn het zulke tekenen en mysteriën geweest, waarvan alleen het geloof de betekenende zaak vermocht te aanschouwen of de vrucht heeft mogen smaken. Het zijn, in één woord, heilige en zichtbare tekenen, die ons opleiden tot heilige en voor ons vleeslijk oog onzichtbare vastigheden.

Bezien wij thans eens de onderscheiden Sacramenten.
In hoofdzaak heeft Gods Kerk onder de openbaring van het Genadeverbond twee onderscheidene hoofdperioden doorleefd, en wel: 1. een voorbeeldige of Oud-Testamentische en: 2. een vervullende of Nieuwe-Testamentische periode.
In deze beide. tijdvakken werden verschillende Sacramenten verordend en vastgesteld. In het Oud Testamentische tijdvak waren dit de. Besnijdenis en het Pascha en in dat der NieuwTestamentische bediening de Heilige Doop en het Heilige Avondmaal.
Voor wij nu deze vier genoemde Sacramenten afzonderlijk enigszins breedvoerig wensen te bespreken, vestigen wij nog even de aandacht

op de volgende zaak, die men niet uit het oog mag verliezen. De Sacramenten geven niet alleen te kennen wat er beloofd wordt, maar zij bevestigen en verzegelen ook al dat beloofde, hetzij schaduwachtig of mysterieus; want zij zijn niet alleen betekenende tekenen of tegenbeelden, maar ook en voornamelijk hechte Verbondstekenen, die de gelovigen gebruiker de weldaden, in het Sacrament afgeschaduwd of bevestigd, verzekeren en verzegelen.
Het woord "Sacrament" bedoelt dus een geheiligde zaak, een neergelegd pand, een eed, en tevens een verborgenheid van Gods zijde, - waarin Hij betekent en verzegelt de weldaden van het verbond der genade, Ten opzichte van de gebruiker betekent dit woord een aannemen van de weldaden van het Genadeverbond, het afleggen van een eed der gehoorzaamheid in belijdenis, een verklaring van eenheid met en in de instellingen zijns Gods.

DE BESNIJDENIS.

Vraag: Aan wie heeft God de besnijdenis bevolen?
Antwoord: Volgens Genesis 17:11 werd de besnijdenis door God aan Abraham verordend, want God sprak: "Dit is Mijn verbond, dat gijlieden houden zult tussen Mij en tussen u en tussen uw zaad na u: dat al wat mannelijk is u besneden worde. En gij zult het vlees uwer voorhuid besnijden en dat zal tot een teken zijn tussen Mij en tussen u."

De besnijdenis zou dus een teken zijn van het verbond tussen God en Abraham en zou gedragen worden in Abrahams geslacht. Ook hier zien wij dus aanstonds, hoe dit teken dienstbaar werd gesteld om het door God met Abraham gemaakte verbond te bevestigen en te verzegelen.
En wat was nu de inhoud van dit zo krachtig verzegeld Verbond?
Ten eerste belooft God, daarin aan Abraham, dat in hem zijn zaad talrijk zal zijn als de sterren aan de hemel en het zand aan de oevers der zee.
Ten tweede belooft God, dat Hij aan Abrahams zaad het land Kanaän tot een erfbezitting zal geven.
Ten derde belooft God dat in het zaad van Abraham, het zaad dat in de Moederbelofte (Gen 3: 15) beloofd was (namelijk de Messias) genoemd zal worden. Abraham werd hier dus gesteld als een vader veler geslachten en het teken der besnijdenis, dat hem door God bevolen werd,

moest dienstig zijn tot een bevestiging en verzegeling van het verbond en de onderhandeling, welke God met hem getroffen had.
Gelijk wij kunnen lezen, werd het teken toegepast aan alle nakomelingen van Abraham, aan Ismaël, aan de zonen van Ketura, later, ook aan Ezau. Zij allen, voortgesproten uit Abrahams lendenen en weldra met al hun nakomelingen ontelbaar verspreid, droegen het teken der besnijdenis, dat toen reeds een zichtbaar teelten, was van de uitgebreidheid der volken, waarover de heerlijkheid van het verbond der genade zich openbaren zou.
Zeggen wij te veel, indien wij verklaren hier reeds een krachtige voorafschaduwing te zien der betekenis van het woord, dat later zo menigmaal door de kruisgezanten geuit. werd, namelijk, dat God uit alle talen, geslachten, volken, en natiën de Zijnen zou zoeken? De besnijdenis diende dus in de eerste plaats ter bevestiging van de belofte, dat Abrahams zaad talrijk zou zijn als de sterren des hemels, maar in de tweede plaats ook ter bevestiging van het verbond, inhoudende de belofte, dat Abrahams nakomelingen de erfbezitters zouden van het land Kanaän, een land, dat overvloeiende was van melk en honig, waarin zij zich bewegen zouden als vrije burgers, waar ieder hunner rustig zou neerzitten onder zijn eigen wijnstok of vijgenboom.
Kernachtig tekent ons deze tweede verbondsbelofte de heerlijke vrijheid, die onder de Messiaanse voldoening door de Nieuw-Testamentische kerk zou worden gesmaakt, als zij verlost uit alle omdwalingen te midden van de brokstukken van een verbroken werk verbond, nimmermeer zou tasten in de duisternis der Mozaïsche schaduwen, maar in geloofsrust en arbeid van heiligmaking het erfrecht van Christus voldoening en de vrijheid door Hem verworven, als een vrije en soevereine gift zou mogen bezitten.

De derde uiting des verbonds was deze, dat in Abrahams zaad het zaad genoemd zou worden, dat in de moederbelofte beloofd was. Abraham werd dus niet alleen gesteld als een voortbrenger van vele volken, wiens zaad eenmaal het erfland Kanaän bezitten zou, maar hij werd ook gesteld als de middellijke oorzaak, waaruit God de belofte van het "zaad der vrouw" vervullen zonde. Uit zijn stamliniën zou eenmaal de heraut verschijnen, die, uitgaande voor het aangezicht van de komende Chris-

tus, de verkondiging zou doen horen: "Zie het Lam Gods, dat de zonde der wereld wegneemt."
Zo is, dus ook de besnijdenis een teken en zegel des Verbonds, dat God oprichtte in de schenking van zijn Messias uit de lendenen van Abraham. Op Gods bevel werd steeds de besnijdenis gehandhaafd onder het volk van Israël, dat in rechte linie door Izak uit Abraham was voortgesproten, welke linie naar Gods vrijmachtig welbehagen, in Jakob, Izaks zoon (die later Israël werd genaamd) werd voortgezet.

Op dit tijdstip ontving de besnijdenis een meer nationale betekenis, want van toen af verklaarde God al de weldaden zijner belofte, zo ook de openbaring zijner wetten, alleen aan dit Israël.
Eigenaardig, maar zeker niet onverklaarbaar is het, dat wij naar aanleiding van deze waarheid en van het feit, dat Israël het teken der besnijdenis droeg, opmerken, dat dit volk als het ware de drager was van de Messiaanse toekomst en de moeder waaruit, eenmaal, naar het vlees, het zaad geboren zou, worden dat reeds in Gen. 3: 15 was beloofd. Israël droeg het teken des verbonds als een volk, afgezonderd van alle andere volken en hierin ligt juist de verklaring, dat het een volk des eigendoms is in nationale en voorvaderljke zin, terwijl het door de besnijdenis het teken des eigendoms droeg, als zijnde de drager der beloften van het Genadeverbond, tot op de dag dat de inhoud der belofte, de geestelijke Izak, de heilige Immanuël, zou worden geboren.
De besnijdenis of het teken zelve bevat de tekening der onreinheid van de menselijke natuur, eerstelijk gekenschetst in het geheime of verborgen lichaamsdeel, waarin de besnijdenis geschiedde en in de tweede plaats daarin, dat zij gepaard ging met het vloeien van bloed; door dit laatste werd echter tevens verkondigd, dat de reinigmaking van de drager der besnijdenis alleen gelegen was in dat beloofde zaad, waarvan hij het teken droeg, en dat eenmaal door bloedstorting een eeuwige reiniging zou bewerken voor het keur- en bondsvolk van de Almachtige.

Er is meer. Door het teken der besnijdenis werd de drager een burger van de Joodse staat, en verkreeg hij de toegang tot tempel en tabernakel; hij werd erdoor erkend, als te behoren tot het volk, dat de gunst droeg van Hem, die zich als de God van Israël verklaarde.

Allen dus, die dit teken hadden ontvangen, droegen daarin de betekenis van de zekerheid der bloedstorting van de komende Messias, die ten behoeve van het geestelijk zaad van Israël eenmaal zekerlijk verwerven zou:
Een burgerrecht in de erfgoederen van het Genadeverbond, want door deze bloedstorting zouden zij verzoening hebben, en een recht van toegang ontvangen tot de geopende genadetroon. Het dragen der indrukken en het aanschouwen door het geloof van de gunst van de Almachtige, die zich verklaren zou als hun God en het eigendom van Zijn Geestelijk Israël.
O, hoe heerlijk blijkt uit de verborgenheid der besnijdenis de Messiaanse heerlijkheid en ongetwijfeld onderschrijft gaarne een eigenlijk de mening, dat zeer zeker weinig dragers van het teken der besnijdenis het geheim doorblikt hebben van die weldaden, waarvan zij de zegelbewaarders waren.

B. HET PASCHA.

Vraag: Omstreeks welken tijd werd het Pascha ingesteld?

Antwoord: Het Pascha, het tweede Sacrament des Ouden Testaments, werd ingesteld in de Egyptische rouwnacht. Nadat negen zware plagen over Egypte waren uitgestort, zei God tot Mozes, dat hij Israël gebieden zou een lam te slachten, waarvan het bloed gestreken moest worden aan de zijposten en bovendorpels der woningen, die door Israelieten werden bewoond. In de verdere verordening aan Israël werd gezegd, dat zij dit lam moesten eten met opgeschorte lendenen, als reisvaardig zijnde om op te trekken uit het land der verdrukking naar het erfland, dat God beloofd had aan Abraham, Izak en Jakob te zullen geven.
Voor wij nu in verdere besprekingen treden, slaan wij eerst even de blik op het woord "Pascha" zelve, dat " voorbijgang" betekent, een betekenis, die door de met de instelling van het Pascha verband houdende historie uitvoerig wordt bevestigd.
Alle eerstgeborenen der Egyptenaren zouden door de engel gedood worden, maar hij was verplicht alle woningen, die het teken des bloeds aan deurpost en dorpel vertoonden, voorbij te gaan, opdat de eerstgeborenen in die huizen gespaard bleven.

Voorbijgang! Een indrukwekkende gedachte ligt hierin bevestigd: de engel des verderfs ging alle woningen, die met bloed bestreken waren, voorbij!
O, ligt ook niet in dat Pascha, in dat geslachte lam, een krachtig zinnebeeld, een onwedersprekelijke type van het Lam Gods, dat de zonde der wereld wegneemt?
Het paaslam moest geslacht worden, het moest aan de vare gebraden worden; geen been mocht er aan gebroken worden en het moest een goed lam zijn, zonder enig gebrek.
Wanneer wij nu aanstonds in verband met het voorgaande 1 Cor. 5: 7 b. opslaan en wij lezen daar: "want ook ons Pascha is voor ons geslacht, namelijk Christus," dan ligt de erkenning zeer nabij ons, dat de apostel terugblikt naar Golgótha's heuvel, waar eenmaal dat door hem genoemde Paaslam was geslacht en waar het, Zijn hoofd buigend, de geest had gegeven, terwijl er geen been aan hem gebroken werd. Gewis bedoelt hij dat Paaslam, waarvan dezelfde apostel ook getuigt: "Zulk een Hogepriester betaamde ons, heilig, onnozel, onbesmet, afgescheiden van de zondaren," want ook aan dat Lam werd niet een enkel gebrek gevonden.
Nee, geen enkel gebrek kleefde Hem aan; Hij was onzondig en droeg het welbehagen des Vaders in volmaakte en zalige gunste. Dat bloed van het paaslam moest, zo lezen wij verder, gestreken worden aan de bovendorpel en de zijpost der deur. De deur was natuurlijk ook dar het middel waardoor Israël moest uitgaan, maar tevens de toegang, waardoor de engel des verderfs moest, ingaan in alle woningen, wier gevel niet van het teken des bloeds was voorzien. Zo ook vindt het kind des Heeren, dat gereinigd en gewassen is door het bloed van Jezus Christus, een dadelijke voorbijgang van het verderf, dat hem in het tegenovergestelde geval door de eeuwigen toorngloed van de Almachtige moest treffen; zo wordt aan Gods volk een volkomen recht ten leven geschonken en door het bloed aan deurpost en dorpel worden zij bewezen het onvergankelijk eigendom des Heeren te zijn. Het paaslam zelf moest gegeten worden en in verband hiermee zien wij dadelijk (want de omvang van het werk verbiedt te grote uitvoerigheid), hoe ook Christus, als het levend offerlam, geslacht voor de zonden Zijns volks, gebruikt wordt tot een geestelijke voeding.

Het bloed van het Paaslam werd gesprengd als een zondoffer op, de dorpel des huizes, terwijl het vlees werd gebruikt als een offermaal, als een zichtbaar teken en zegel van Gods trouwverbond met Israël. Het eten van het Pascha was immers een gedachtenismaal aan de verlossing, die God door en almacht eenmaal aan Israël bewezen had, toen het eindigde geknecht te zijn onder het Egyptische slavenjuk. Zo beeldde dit Pascha voor de gelovigen Israëliet in krachtige vormen de waarheid af, dat alleen in het gelovig gebruikmaken van Christus en Zijn Borgtochtelijke arbeid een deur geopend is tot vrijmaking van de slavenboeien der zonde en tot de tocht door een woestijn vol ellende naar het erfland der belofte. Vandaar ook, dat de Israëlieten het Paaslam in staande houding gebruiken moesten, met opgeschorte lendenen, de reisstaf in de hand, opdat zij geheel reisvaardig zouden zijn tot het bewandelen van de weg, die hun door de loop van vuur- en wolkkolom, op Gods ordonnantie, zou worden voorgeschreven.
Tot dusverre waren zij in banden gekluisterd als een onvrij volk, maar nu zouden zij aanstonds in gesloten gelederen onder de banden der Wet, met hun God als Wetgever, de verre reis aanvaarden.

Intussen zullen wij hierover thans niet breedvoeriger spreken, omdat wij bij de behandeling der Nieuwe-Testamentische Sacramenten, inzonderheid bij de bespreking van het Heilig Avondmaal, ook het geestelijk karakter van het Pascha nader hopen te beschouwen. Inmiddels zal ruimschoots gebleken zijn, dat het Pascha der Joden, het tweede Sacrament van het Oude Testament, een teken en zegel was van lijm verlossing uit Egypte en van hun vrijheid in welke zij alleen God hun Wetgever hadden te dienen.
Steeds zag de gelovige Israëliet, hij het gebruik van het Pascha, terug naar de stonde der bevrijding, toen het verderf woedde over alle eerstgeborenen der Egyptenaren, maar ditzelfde Sacrament leidde het open geloofsoog op tot het Pascha, dat in later dagen geslacht zou worden, niet tot aardse vrijmaking, ook niet tot wering van het verderf over eerstgeborenen, maar tot vaststelling ener hemelse vrijheid en tot bevestiging ener eeuwige erfenis, die reeds is weggelegd van voor de grondlegging der wereld. De Oud-Testamentische gelovige werd dus sacramenteel gewezen op het, beloofde Vrouwenzaad, op het Lam, dat eenmaal geslacht zou worden tot vergeving der zonden en tot wering

van het eeuwig verderf; evenzo heeft thans ook de Nieuwe-Testamentische gelovige zijn Sacramenten.
Een aanzienlijk verschil is er merkbaar tussen de Sacramenten der Oude en die der nieuw bedeling.
De Oud-Testamentische gelovige zag in dat alles iets toekomstigs afgeschaduwd, maar de Nieuw-Testamentische gelovige mag blikken op het gekomen vrouwenzaad en een gekomen Messias, die geslacht is als offerande voor de zonde.
Achtereenvolgens hopen wij thans de sacramentele tekenen en zegelen der Nieuw-Testamentische kerk, die bestaan in de Doop en het Heilige Avondmaal, te bespreken.

VAN DE DOOP

Vraag: Waarmede doopt men; wat betekent het teken des Heilige Doops en is dit uiterlijk teken genoeg?

Antwoord: Zowel in de oudste oorkonden als in de bladen des Nieuwen Testaments, vindt men overal rein en zuiver water als het enige doopmiddel aangegeven. Rome leert, dat dit water met zout of met andere stoffen vermengd behoort te zijn, maar de uitspraak van Gods Woord leert ons hieromtrent niet oen enkel bevel kennen.

Johannes, dopende aan de oevers der Jordaan, riep zijn gehoor toe: "Ik doop u wel met water tot bekering, maar die na mij komt, is sterker dan ik," enz. (Matth. 3 11), terwijl de Moorse kamerling van Candacé, die met Filippus reisde, tot zijn reisgezel sprak: "Ziedaar water; wat verhindert mij gedoopt te worden?" (Hand. 8: 36.)

Deze verklaringen kunnen nog vermeerderd worden met die, welke Petrus uitsprak tot de hoofdman Cornelius en degenen, die met hem waren, nadat hij hun het Evangelie der genade verkondigd had, welke prediking aanstonds door de Heilige Geest werd bekrachtigd: "kan ook iemand het water weren, dat deze niet gedoopt zouden werden, welke de Heilige Geest ontvangen hebben, gelijk als ook wij P" (Hand. 10: 47).

Allen, die gedoopt hebben en wier handelingen in de Bijbel vermeld zijn, hebben daartoe alleen rein en zuiver water gebruikt. Dat nu - om de tweede der gestelde vragen te beantwoorden, -- de Doop ook veel betekenis heeft, behoeft bijna wel niet afzonderlijk vermeld te worden, hetzij men de Doop door onderdompeling of dien door besprenging bedoelt. De symboliek van de Doop bestaat hierin, dat wij afgewassen worden van de onreinheden, die ons aankleven; deze symboliek komt geheel tot haar recht in de beide manieren, waarop sinds het Apostolische tijdvak de Doop werd bediend, en die hierboven reeds door ons genoemd zijn.

Johannes doopte door indompeling in de Jordaan. Matth. 3: 16, waarin ons de Doop van Christus vermeld wordt, geeft dat duidelijk aan, want, zo lezen wij "Jezus gedoopt zijnde, is terstond opgeklommen uit het water" enz. Ook de Doop van de Moorse kamerling geschiedde op deze wijze.

Intussen zijn er ook vele zaken, die de Doop door besprenging verdedigen,
Zeer waarschijnlijk is het toch, dat de drieduizend personen, die op één dag tot de gemeente werden toegedaan, de Doop door besprenging en niet door onderdompeling hebben ontvangen. Cornelius, Lydia, de stokbewaarder werden allen met hun gezinnen in hun huis gedoopt, wat dus ook wel op dezelfde wijze geschied zal zijn. De Doop aan bedlegerige zieken, gelijk die in de eerste Christenkerk plaats vond, zal ook wel door besprenging zijn toegediend.
Waar wij nu voor de vraag staan, welke toepassing de meest juiste en het meest verkieslijk is, daar zullen wij de beide doopmanieren, in overeenstemming met haar betekenis, een ogenblik nader beschouwen.
De Doop der indompeling beeldde het volgende af.
De dopeling ontdeed zich van zijn klederen en daalde vervolgens in het water af. Dit symboliseerde de aflegging van de ouden mens der zonde en diens begrafenis. Indien daarna de dopeling weer uit het water opklom, verbeeldde dit .Zijn opstanding als een nieuw schepsel. Paulus zinspeelt hierop in Rom. 6: 4, zeggende: Wij zijn dan met Hem begraven door de doop in de dood, opdat, gelijkerwijs Christus uit de doden opgewekt is tot de heerlijkheid des Vaders, alzo ook wij in nieuwigheid des levens wandelen zouden." De neerdaling in het water beschouwde men als een afwassen van de schuld en de . smet der zonde, die de dopeling aankleefde.
Uit het water opkomende werd hij geacht, daarvan gereinigd te zijn. Bewijs hiervoor is Hand. 22: 16, waar Paulus verklaart, dat Ananias tot hem gezegd had: "En nu, wat vertoeft gij? Sta op en laat u dopen en Uw zonden afwassen, aanroepende de Naam des Heeren." Dat overigens de opstanding uit het water de opstanding uit de dood tot een nieuw leven betekende, wordt ons overvloedig bewezen in Col. 2: 12: "Zijnde met Hem begraven in de Doop, in welken gij ook met Hem opgewekt zijt, door het geloof der werking Gods, die Hem uit de doden opgewekt heeft."
De laatste bijzonderheid, aan de Doop der indompeling verbonden, was deze, dat de dopeling na uit het water opgeklommen te zijn, nieuw klederen aantrok. Dit betekende het aandoen van de gerechtigheid en voldoening van Christus tot rechtvaardigmaking en heiligmaking. Bewijs

hiervoor is Galat. 3: 27: "Want zovelen als gij in Christus gedoopt zijt, hebt gij Christus aangedaan."
De Doop der indompeling betekende dus de aflegging van den oude en de opstanding van de nieuwe mens, welke betekenis echter ook in de Doop der besprenging vervat is.
De afwassing der zonden door Christus bloed is zijn betekenis, want Hebr. 12: 24 spreekt zelfs van "het bloed der besprenging" in de woorden: "En tot de Middelaar des Nieuwen Testaments, Jezus, en het bloed der besprenging, dat betere dingen spreekt dan Abel."
De overeenkomst van de Doop der besprenging en die der onderdompeling wordt hierin reeds duidelijk verkondigd, maar er zijn meer bewijzen. Oud-Testamentisch werd reeds door de mond van Jesaja de heerlijkheid van Christus voldoening ten bate van de Nieuwe-Testamentische christen in het woord "besprenging" samengevat, want in Jesaja 52:11 lezen wij "Alzo zal Hij vele Heidenen besprengen, ja, de koningen zullen hun mond over Hem toehouden: want denwelken het niet verkondigd was, die zullen het zien, en welke het niet gehoord hebben, die zullen het verstaan." Wijzende naar de heerlijkheid van de Nieuw-Testamentische dag, zei de Heere zelf door de mond van Ezechiel: "Dan zal Ik rein water op u sprengen en gij zult rein werden van al Uw onreinheden en van al Uw drekgoden zal Ik u reinigen."
Dit bewijs, ons opgetekend in Ezech. 36: 25 dunkt ons zeer duidelijk en afdoend te zijn.

Overigens nog dit. In de besnijdenis des Ouden Testaments werd alleen de voorhuid besneden, maar in dat teken was daardoor het gehele lichaam geheiligd. Zo ook is het met de besprenging door het doopwater. Het hoofd van de dopeling representeert zijn gehele lichaam, evenals Christus Zijn gehele kerk, als Hoofd, vertegenwoordigt.
Ten slotte mogen wij ter verdediging van de besprenging ook zeker nog hierop wijzen, dat de Doop der indompeling in onze koudere luchtstreek een nadelige invloed zou kunnen oefenen op het lichaam van de gedoopte.
Dit laatste mag echter niet aangevoerd worden als een overwegend en overtuigend bewijs; toch is het bij de Doop ook volstrekt niet de Vraag: hoe wij dit Sacrament ontvangen, maar wel of wij terecht dit merk- of veldteken dragen als een banier of zegel van het verbond der genade.

In antwoord op de derde vraag zullen wij nu zien, of het ontvangen van dit uiterlijk teken voor de drager genoeg zij. Aanstonds ligt hierbij de conclusie voor de hand, dat het dragen, van een naam of uniform geheel waardeloos zou zijn, indien die naam of uniform niet in overeenstemming was met onze waardigheid. En welke heerlijkheid zou dan dit teken des waters, dit luttele water, kunnen bezitten, indien het geen hogere, geen innerlijke betekenis had?
De Assyriër beroemt zich op zijn Eufraat, de Egyptenaar op de Sihor en de Nijl, de Damascener op de Abana en de Parphar, de Jood op zijn Jordaan; en in meer engere zin vestigde de kranke van Bethesda het oog op het water van Siloam, maar noch het een, noch het ander is bij machte, de zonde weg te nemen of dé betekenende zaak van de Doop aan een schepsel te verzegelen. In één woord, welke uiterlijke teeltenen men ook aanbrengt, niets van dat alles is bekwaam datgene weg te nemen, wat wij als bondelingen in Adam door onze bondsbreak, hebben geërfd. Jeremia 2: 22 zegt: "Want al wiescht gij u met salpeter en naamt u veel zeep, zo is toch Uw ongerechtigheid voor mijn aangezicht getekend, spreekt de Heere HEERE", en dit zeggen bewijst ons genoeg.
Ieder uiterlijk teken, welk dit ook zij, is onbekwaam tot het uitoefenen van geestelijke kracht en God verbindt nimmer Zijn genade aan enig Sacrament. In betrekking tot de besnijdenis zei Paulus in Rom. 2: 25: "Want de besnijdenis is wel nut, indien gij de wet doet; maar indien gij een overtreder der wet zijt, zo is Uw besnijdenis voorhuid geworden." Ach wat baatte het ook aan Israël, toen het wandelend door de woestijn naar Kanaän reisde, van het hemels manna te eten, indien het geen geestelijk deel bezat in de God van Israël Allen aten en dronken van de hemelse spijs en drank, maar toch "heeft God in het merendeel van hen geen welgevallen gehad." (1 Cor. 10: 5.)

Aangaande de Doop predikt ons Christus in Markus 16:16: "Die geloofd zal hebben en gedoopt zal zijn, zal zalig worden, maar die niet geloofd zal hebben zal verdoemd worden" en bij dit laatste zouden wij gevoeglijk de woorden kunnen voegen: al ware hij ook gedoopt." Wij beschouwen dit niet alleen zo uit kracht van beweegredenen onzerzijds, of van de buitenzijde, want als wij de waardigheid van het teken en die

van de betekende zaak tegenover elkander stellen, zo kan het een het ander niet aanbrengen, maar alleen betekenen of afschaduwen.
Hoe toch kan stoffelijk k water, dat zichtbaar is en dat door mensenhand op het voorhoofd van de dopeling gesprengd wordt, de uitvoering ener Godsdaad aan een geestelijke en dus onstoffelijke ziel vervangen of in zich sluiten?
Nimmer kan het teken de betekenende zaak uitwerken, maar de kracht van het teken kan alleen gerespecteerd worden, nm. dat het de betekenende zaak aanwijst, terwijl het ten opzichte van de dopeling de weldaad, die geestelijk aan hem geschied is, uiterlijk en door een zichtbaar teken verzegelt, maar niet toepast.

In de dagen der Apostelen bleek menigmaal, dat ondanks hun nauwlettende zorg het teken bediend werd aan personen, die de betekenende zaak volstrekt niet bezaten. Een voor beeld hiervan levert ons het gebeurde met Simon de Tovenaar, naar Handelingen 8. Hij werd gedoopt, terwijl volgens vers 16 de Heilige Geest nog niet op hem gevallen was. Als hij dan later de Heilige Geest voor geld meent te kunnen kopen, zegt Petrus tot hem: "Uw hart is niet recht voor God. Bekeer u dan van deze Uw boosheid", enz.) Hand 8: 21h en 22a). Indien trouwens het Sacrament ook de betekende zaak aanbracht, dan zou daaruit aanstonds moeten volgen, dat de ongedoopten verstoken waren van de weldaden, die door Christus verworven zijn.
Het tegendeel is echter waar. Christus zei tot de moordenaar aan het kruis: "Voorwaar zeg Ik u: Gij zult gij met Mij in het Paradijs zijn (Luk. 23: 43), en wij mogen zelve veronderstellen, dat deze moordenaar een ongedoopte was.
Ook is het waar, dat de weldaad der betekenende zaak namelijk het geloof, reeds in het hart van de mens gewrocht kan zijn, voordat het teken van de Doop aan hem wordt toegepast, hetgeen wij bewaarheid vinden in de geschiedenis van de Moorman, die aan Filippus beleed: "Ik geloof", en op grond van dit geloof, na uit het water opgetogen te zijn, zijn weg met blijdschap vervolgde. (Hand. 8: 39.)

Het uiterlijk teken alleen is voor de dopeling dus niet genoeg, maar enkel de daardoor betekende zaak, dat wil zeggen, dat alleen een almachtige Godsdaad, geestelijk in het hart van de dopeling gewrocht en uit-

gevoerd, voor deze genoeg kan zijn, terwijl het hem tot troost kan strekken, dat het zichtbare teken van de Doop de bovengenoemde weldaad aan hem verzegelt.

Vraag: Welke weldaden zijn het, die door de Doop verzegeld morden en in wiens naam moet men dit Sacrament bedienen?

Antwoord: Wanneer wij de Doop nader beschouwen, verzegelt hij ons twee zaken, namelijk: de rechtvaardigmaking door Christus bloed en de heiligmaking door Christus Geest.

De rechtvaardigmaking, waarvan wij hier spraken, is de vergeving der zonden door het bloed van Christus, welke Hij in zijn offerande aan het kruis voor ons heeft uitgestort. (Zie vraag en antwoord 70 van de Catechismus.)

In ons vorig antwoord hebben wij reeds uitvoerig het onderscheid tussen het teken en de betekenende zaak uiteen gezet. En waar wij nu de door de Doop betekende zaak op zich zelf wensen te beschouwen, daar herhalen wij aanstonds onze verklaring, dat ook deze betekende zaak zich in twee dingen onderscheidt, namelijk een wassing door het bloed en een wassing door de Geest.

De afwassing door het bloed van Christus is de vergeving der zonde, d. i. die daad, waardoor de in zich zelf verloren zondaar door het hoge Godsgericht om de verdienste van Christus wordt vrijgesproken, terwijl de bediening van de Geest, die ook in de Doop bekrachtigd en verzegeld wordt, die twee, namelijk Christus en de gelovige, verenigt tot een geheel, als Hoofd en lichaam. De woorden van Paulus, vervat in 1 Cor. 6: 11, bewijzen dit afdoende. "En dit waart gij sommigen," zo zegt hij daar, "maar gij zijt afgewassen, maar gij zijt geheiligd, maar gij zijt gerechtvaardigd in de Naam van de Heere Jezus en door de Geest onzes Gods." In de Doop wordt dus betuigd, dat de genade Gods aan ons verklaard is, dat de vergeving der zonden ons volkomen reinigt van al onze ongerechtigheden, ons vrijspreekt van schuld en straf en ons een recht geeft tot het eeuwige leven.

God verbindt zich plechtig tegenover de gedoopte, aan wie Hij de innerlijke weldaden der vergeving geschonken heeft, dat Hij deze zijn verklaring, benevens zijn verbond steeds zal handhaven en eeuwiglijk gestand zal doen. In 1 Petrus 3 zegt de apostel, sprekende over de ark der behoud, waarin ten tijde van de zondvloed acht zielen behouden werden:

"Waarvan het tegenbeeld, de doop, ons nu ook behoudt, niet die een aflegging is der vuiligheid des lichaams, maar die een vraag is van een goed geweten tot God, door de opstanding van Jezus Christus" (vers 21). Ook Paulus vraagt in Rom. 6: 3, zich op het standpunt plaatsend, dat wij hierboven reeds aangaven:
"Of weet gij niet, dat zovelen wij in Christus Jezus gedoopt zijn, wij in Zijn dood gedoopt zijn?"
Bij dit alles verzegelt de Doop ons ook, dat wij, door het ontvangen van dit zichtbaar teken, de eeuwige weldaden, die God in ons verklaard heeft, aanvaarden en dat wij, zijn merk, en veldteken dragende, dit in onze handel en wandel zullen openbaren.
Het straks genoemde vers is er een, uit enkele genome waarin Paulus de gedoopten vermaant zich in een heilige wandel te openbaren. Deze verzen luiden: " … Wij, die der zonde gestorven zijn, hoe zullen wij nog in dezelve leven? Of weet gij niet dat zovelen als wij in Christus Jezus ge doopt zijn, wij in Zijn dood gedoopt zijn? Wij zijn dan met Hem begraven, door de Doop in den. dood, opdat gelijkerwijs Christus uit de doden opgewekt is tot de heerlijkheid des Vaders, alzo ook wij in nieuwigheid des leven wandelen zouden." (Rom. 6: 2-4.)
Nog één zaak wordt ons door de Doop verzegeld, die van uitnemend en heerlijk gewicht is. Evenals wij door onze geboorte worden ingeschreven in de burgerlijke registers va de Staat, zo wordt ons bok door de Doop vezegeld, dat wij Nieuwe-geboren burgers zijn van dat Koninkrijk, waarove Christus tot Koning gezalfd is en dat wij leden zijn van de Gemeente, welke Christus zich zelf verkregen heeft door Zijn bloed.
Wij wezen er reeds op, hoe de gedoopte het eer teken van zijn koning draagt, dat is: hij wordt door de Doop onderscheiden van alle volken, soorten en personen, die niet behoren tot het, lichaam, dat geheiligd is onder zijn eeuwig en enig Hoofd Jezus Christus; maar ook wordt nog door de Doop verzegeld, waar althans dit teken gedragen wordt een banier van het verbond der genade, waarvan Jezus het enig Hoofd is, dat de gedoopte begrepen ligt onder die alle tot wie Christus, evenals tot Zijn jongeren, het woord uit sprak: "In de wereld zult gij verdrukking hebben."
Dit teken onderscheidt hen van de wereld en doet hen uitkomen als onderdanen van een ander koninkrijk en als leden van een geheiligde burgerstaat. Het kan niet uitblijven, dat Satan, wereld en eigen vlees de

oorlog aan den drager van dit merk- en veldteken verklaren zullen en da zij tegen hem blijven strijden, totdat hij overgebracht zal zijn naar die gewesten, waar alle vijanden buiten gesloten zijn en waar hij met en in zijn Hoofd eeuwig zal triomferen.
Waarheid is, dat de dragers van het teken van de Doop vijandschap zullen ondervinden van alles, wat vijand is van God, maar ditzelfde teken verzegelt hun ook, dat zij op het nauwst aan elkander verbonden zullen zijn. Zij behoren in de strijd schouder aan schouder te staan en zo door onderlinge liefde te zijn verenigd, alsof zij één lichaam vormen. Daarom zegt Paulus in 1 Cor. 12: 13: "Want ook wij allen zijn door één Geest tot één lichaam gedoopt, hetzij Joden, hetzij Grieken, hetzij dienstknechten, hetzij vrijen; en wij zijn allen tot één Geest gedrenkt."
Een heerlijke betekenis is het, wanneer aan het schepsel, dat door Christus bloed gewassen, gerechtvaardigd is van schuld en straf, en in de God van heiligmkking de verdere loopbaan zijns levens bewandelen wil, door God verklaard wordt, dat Hij hem steeds tot een God wil zijn.
Telkens is het ons, bij de bediening van de Doop, alsof ons uiterlijk oor de woorden beluistert: Zo waarachtig als dit water u besprengt, zo waarachtig heb Ik al uw zonden in een zee van eeuwige vergetelheid geworpen! maar ook is het ons, alsof de gedoopte ernstig en van hart belijdt, terwijl lig dit teken ontvangt: zo waarachtig als dit water mij besprengt, zo waarachtig gevoel ik de betekenis van het woord des Apostels: "Wij dan gerechtvaardigd zijnde uit het geloof; hebben vrede bij God, door omen Heere Jezus Christus" (Rom. 5:1.)

Ten slotte zullen wij nu bezien in wiens naam dit teken bediend moet worden. In enkele gevallen hebben de Apostelen gedoopt in de naam van Jezus Christus alleen, zoals o. a. in Hand. 8: 16 wordt aangegeven,maar trots dit feit is het voor ons het veiligst en ook het krachtigst in betekenis wat de aard en het karakter van het Sacrament betreft, dat wij de formule handhaven, die door Christus zelf gegeven is en die wij opgetekend vinden in Matth. 28: 19: "Gaat dan henen, onderwijst al de volken, dezelve dopende in de naam des Vaders, en des Zoons, en van de Heilige Geest; lerende hen onderhouden alles wat Ik u geboden heb." Hier wordt dus bevolen het teken in de Naam van de Drie-enige God toe te passen.

Reeds, van de oudste tijden vinden wij in de Bijbel melding gemaakt van dat gulden Snoer de drie Personen in het Wezen Gods, in betrekking tot de zalige weldaad der verlossing ten bate zijner. uitverkoren Kerk. "Roep Mij aan in de dag der benauwdheid", zegt God in Ps. 50:15: "Ik zal er u uithelpen en gij zult Mij eren." Hieruit blijkt, dat de verlossing uit de ellende door de gerechtigheid van Christus, in een dankbare vereniging, door de bediening van de Geest, uitgesproken wordt en alzo in haar geheel een daad is van het Drie-enig Godswezen.

Er is echter meer. In de Naam van een Drie-enig God gedoopt te worden, wil ook zeggen, dat elk dezer Personen zich plechtig . verbindt, naar de werking, die. Hem eigen is,. de bondeling te bedienen, en hem zijn weldaden in ruime mate deelachtig te maken. In de Naam des Vaders gedoopt te worden, is een betuiging, dat Hij een eeuwig verbond de genade met ons opricht, ons tot kinderen en erfgenamen aanneemt en ons van alle goed verzorgt, ja, dat Hij ook alle kwaad, dat ons in dit jammerdal mocht overkomen tot verheerlijking van Zijn Naam en tot onze zaligheid keren zal.
Indien er, in de Naam des Zoons gedoopt wordt, verzegelt deze Persoon aan de bondeling, dat Hij hem met een eeuwigen losprijs heeft gekocht, dat Hij met hem één plant geworden is in Zijn dood en opstanding en dat Hij de bondelingen eenmaal tezamen aan de Vader zal voorstellen als een Gemeente zonder viel of rimpel.
Wanneer wij gedoopt worden in de Naam van de Heilige Geest, zo verzegelt ons deze derde Persoon, dat Hij bij ons wonen en ons als lidmaten van Christus heiligen wil, dat Hij aan ons toepast de weldaden van het Genadeverbond, die in God zijn weggelegd ten bate Zijner erfgenamen én bondelingen, dat Hij ons voortdurend met Zijn heiligende kracht en genade pasklaar zal maken voor de eeuwigheid, nadat Hij ons hier, als een van Christus gegeven Trooster, op onze paden zal hebben geleid.
Waar de Doop nu zulk een grote betekenis heeft, dat hij de bondeling alle genoemde weldaden verzegelt en dat hij hem een waarborg levert voor de zekerheid zijner erfenis; daar zal ieder, wie deze Godsverklaring aan het hart verzegeld is door de Heilige Geest, bij elke bediening van dit teken der betekende zaak, met de dichter van Psalm 89 uitroepen:

Hoe zalig is het volk, dat naar Uw klanken boort!
Zij wand'len, Heer! in 't licht van 't godd'lijk aanschijn voort.
Zij zullen in Uw Naam zich al de dag verblijden
Uw goedheid straalt hun toe, Uw macht schraagt hen in 't lijden;
Uw onbezweken trouw, zal nooit hun val gedogen;
Maar Uw gerechtigheid hen naar Uw woord verhogen.

Vraag: Moeten allen gedoopt morden en door wie moet de Doop bediend worden?

Antwoord: Om deze vraag juist te beantwoorden, dienen wij allereerst eens te beschouwen, welke personen de Doop behoren te begeren en wie men tot de Doop moet toelaten. In de doopformule van Matth. 28:19 lezen wij: "Onderwijst al de volken, dezelve dopende" enz. In de grondtekst betekenen deze woorden: *"maakt ze discipelen."* Reeds om deze reden is het duidelijk, dat zij die geen discipelen of volgelingen, van Christus zijn, of degenen, die met de gemeente Gods in belijdenis en leven niet overeenstemmen, de Doop niet eisen mogen, en dat men aan de zodanigen de Doop ook niet mag toepassen.

Om deze reden moet door ons (niet als mensen, maar als dienaars van Christus de Doop alleen toegepast worden aan diegenen, die als discipelen van Christus ook in leven en leer werkelijk betonen te zijn, wat zij met de mond belijden. Aan dezulken mag men het Sacrament van de Doop niet weigeren, want Petrus zei op de Pinksterdag te Jeruzalem: "Bekeert u en een iegelijk van u worde gedoopt in de Naam van Jezus Christus tot vergeving der zonden; en gij zult de gave van de Heilige Geest ontvangen." (Hand. 2: 38).

Voorzover dit volwassenen betreft, is het natuurlijk niet zo moeilijk zich omtrent het gehalte dergenen, die zich ten Doop presenteren, te vergewissen. Zolang zij in leer en leven tegenover de Gemeente Gods staan en niet door waarachtige bekering bewijzen, een leven te openbaren, dat gegrond is op de Schrift en de leer die naar de Godzaligheid is, belijdt en aanneemt, zolang mogen zij niet toegelaten worden tot de gemeente des Heeren.

Wij hebben hierboven reeds het woord mensen gebruikt in betrekking tot de bedienaars van de Doop. Zij kunnen alleen beoordelen de openbaring en belijdenis van hen, die zich presenteren, zodat het nog zeer goed mogelijk is, dat er onder hen huichelaars zijn die belijden in at zij niet verstaan, noch in ernst moesten, wat zij belijden; evenals dit ten tijde der Apostelen reeds met Simon de Tovenaar het geval was.
Nog eens zij dus gezegd, dat men ten opzichte van volwassen personen, die zich ten Doop aanbieden, een betrekkelijk gemakkelijk besluit kan nemen, maar het staat geheel anders met het vraagstuk, dat de kerk reeds eeuwen lang heeft bezig gehouden: zal men ook jonge kinderen dopen?

De vele twistgesprekken, naar aanleiding dezer vraag gehouden, zullen wij niet trachten te beschrijven; alleen zullen wij daarover in het kort onze gedachten zeggen.
Ons te scharen aan de zijde der wederdopers, ligt niet op onze weg of in onze bedoeling. Alleen het vraagstuk over het algemeen bedienen van des kinderdoop doet in ons wel eens een ogenblik de gedachte oprijzen, dat dit sacrament in vele gevallen misbruikt wordt. Op voorgaande bladzijden hebben wij reeds uitvoerig melding gemaakt van een gemeente Gods, een burgerstaat der heiligen, verzegeld met de tekenen van rechtvaardigmaking en heiligmaking, zich openbarende op de grondslagen van Gods Woord, de Bijbel; een gemeente, voor wie de Doop een teken, een zegel is, dat haar de verkregen weldaden verzegelt. Alle bedieningen van dit Sacrament, door personen of categorieën van personen, wier leer niet op de volkomen leer des Bijbels gegrond is, wagen wij dus openhartig als ongerechtigde bedieningen te betitelen. De gelovige ouders, die zich zelf bewust zijn de weldaden van het Genadeverbond deelachtig te zijn en dientengevolge hun zaad in de Naam van een driemaal heilig God ook aan de God huns harten wensen op te dragen en toe te vertrouwen, evenals eenmaal de moeder van Augustinus, die ouders kunnen wij respecteren.
Zie de moeder van Augustinus. De door haar opgedragen bondeling ging reeds op jeugdigen leeftijd de zonde in en dronk haar in als water, maar de moeder klemde zich vast in het gebed aan de troon der genade en terwijl daarbij het teken en zegel van het Genadeverbond (de Doop) de pleitgrond was, waarop zij bouwde, zo mocht,zij met vrijmoedigheid

belijden: "Een kind van zoveel gebeden kan onmogelijk verloren gaan." En de uitkomst heeft bewezen, dat zij waarheid sprak.
Wij mogen ongetwijfeld aan de kinderen van gelovige ouders de Doop bedienen, want ten opzichte der ouders en ten opzichte der gemeente, waarin het kind door de Doop wordt opgenomen, doet elke bediening van dit sacrament de heilrijke Godsverklaring tot vertroosting horen: "Dit zal Mij zijn als de wateren Noachs, toen Ik zwoer dat zij de aardbodem niet weer zouden bedekken", maar met betrekking tot het kind blijft de bediening van het Sacrament altijd objectief of voorwerpelijk.

De bediening van de Doop aan het kind blijft altijd een opneming in de Gemeente of de burgerstaat van het Koninkrijk der hemelen, die zich openbaart en beweegt op de grondslagen van Gods onfeilbaar Getuigenis. Nimmer kunnen wij ten opzichte van deze gedoopte zeggen: rechtvaardigmaking en heiligmaking is aan dit kind verzegeld als in zijn bezit zijnde, maar wij kunnen slechts verklaren: dit kind is afgezonderd en geheiligd van een wereld der ongerechtigheid en draagt het merk- en veldteken van Christus de Gekruiste. Alleen in de volwassen staat accepteert de gedoopte door zijn belijdenis de Doop subjectief (onderwerpelijk). Hij belijdt daardoor te bezitten de weldaden, die door de Doop verzegeld worden, zodat hij het objectieve van het Sacrament, dat in zijn kinderjaren aan hem bediend is, thans als een subjectief bezit aanvaardt en belijdt. Met hem, die in de volwassen staat gedoopt wordt, geschiedt dit natuurlijk eveneens aanstonds op het moment van zijn doop.
De grondslag dus, waarop wij met vrijmoedigheid de Doop aan een kind der Gemeente bedienen, is deze, dat de ouders voor God behoefte gevoelen, hun kind in de naam van een driemaal heilig God gedoopt te zien, dat zij, worstelend aan de troon der genade, dit kind voor rekening van een Drie-enig God verliezen en het in kinderlijk geloofsvertrouwen aan Hem overdragen.
Geschiedt dit zó dan wordt de Doop voor de ouders een pleitgrond en bij de ontwikkeling van de gedoopte een sterkte, die hem een deur van verlangen opent, om die weldaden te bezitten, die in de Doop verzegeld zijn. Wanneer overigens de Doop maar klakkeloos en als uit gewoonte geschiedt, of wanneer hij, zoals in de donkere dagen van thans, slechts beschouwd wordt als een nationaal volksteken, dat door iedere secte

gedragen wordt, dan kunnen wij daarbij slechts opmerken, dat de Doop volstrekt een teken en zegel van het verbond der genade blijft, maar dat hij ten opzichte van de onwaardige drager een zegel is van schande en verwerping.

Ons rest nog te beschouwen, door wie de Doop bediend mag worden. Op deze vraag antwoorden wij beslist: alleen door de wettig geroepen leraars, die Christus uitstiet in Zijn wijngaard en aan wie door Hem het bevel gegeven is: "Gaat dan henen, onderwijst al de volken, dezelve dopende in de Naam des Vaders, en des Zoons en van de Heilige Geest, hen lerende onderhouden alles, wat Ik u geboden heb." Matth. 28: 19.
In verband hiermee, noemt Paulus hen in Cor. 4:1 "dienaars van Christus" en "uitdelers van de verborgenheden Gods."
Uit de aard van het Sacrament zelve blijkt duidelijk, dat hef een Sacrament is van het Verbond der genade en dat het in de Naam van Christus bediend moet worden, waaruit volgt dat dit ook alleen geschieden mag door degenen, die inden Naam van Jezus Christus gezonden zijn. Rome geeft zelfs aan leken het recht, de Doop te bedienen en de Luthersen handhaven een z.g.n. nooddoop, maar Bijbelse bewijzen zocht men hiervoor vruchteloos. Een bewijs meent Rome te vinden in de geschiedenis van Zippora, die haar eigen zoon besneed, naar Ex. 4: 25, maar het zwakke van dit bewijs blijkt hieruit, dat God dit feit nimmer tot een voorbeeld van navolging heeft gesteld. De bediening van dit Heilige Sacrament behoort alleen in de hand dergenen, die door Christus tot de prediking des Evangelies en tot de bediening der Heilige Sacramenten geroepen zijn.

Vraag. Hoeveel maal moet men gedoopt worden en wat moet de gedoopte betrachten?

Antwoord: Uit de geschiedenis der instelling van de Doop blijkt ons duidelijk, dat deze slechts éénmaal bediend behoort te worden. Bij de instelling des Heilige Avondmaals leest men:. "Zo dikwijls als gij deze zult doen," enz., maar bij die van de Doop leest men slechts: .". onderwijst al de volken, dezelve dopende, enz.
Het verschil hiertussen moet ons dadelijk in het oog vallen. Het Avondmaal is een Sacrament van voeding, het symboliseert de versterking des geloofs en behoort dientengevolge door de gelovige meer dan eens

gebruikt te worden, maar de Doop is een Sacrament van geboorte of inlijving als burger van dien staat, waarover Christus het enig Hoofd en Koning is, en behoeft dus ook maar één maal te geschieden. De ontvangst van dit Sacrament is daarom ook niet alleen geldig voor een ogenblik, maar gedurende de ganse tijd onzes levens behoudt het als teken en zegel der boven verklaarde zaken zijn kracht en zijn recht. Ieder ogenblik van ons leven verzegelt het ons datgene, wat in Jes. 59:21, door God gezegd werd: "Mij aangaande, dit is Mijn verbond met hen, zegt de Heere: Mijn Geest, die op u is en Mijn Woorden, die Ik in uw mond gelegd heb, die zullen van uw mond niet wijken, noch van de mond van uw zaad, noch van de mond van het zaad uws zaads, zegt de Heere, van nu aan tot in eeuwigheid toe."
De Doop heeft overigens de kracht tot verzegeling onzer gemeenschap met Christus, die ook maar eens geschieden kan, Zeer beslist predikt Paulus daarom in Gal. 3: 27: "want zovelen als gij in Christus gedoopt zijt, hebt gij Christus aangedaan."
Om dezelfde reden blijft het Sacrament steeds een heilige aandrang voor ons, om in nieuwheid des levens te wandelen. Als bewijs hiervoor schrijven wij nogmaals af de inhoud van Rom. G: 4: "Wij zijn dan met hem begraven door de Doop in de dood, opdat, gelijkerwijs Christus uit de doden opgewekt is tot de heerlijkheid des Vaders, alzo ook wij in nieuwheid des levens wandelen zouden."
De wederdoper koestert de gedachte, dat de verzegeling meer dan eens moet geschieden en dat daarom ook de Doop meer dan eens moet worden toegepast, maar kortheidshalve zullen wij hierover niet uitweiden. Wij herhalen slechts, dat dit Sacrament voor deugen, die het ontving, een duurzaam Sacrament is over de ganse tijd zijns levens.

Bespreken wij nu ten slotte wat door de gedoopte betracht moet worden, dan zullen wij vooraf eens zien, wat diegenen bezitten en betrachten moeten, die de Doop aan hun zaad wensen toegediend te zien.
Zij, die het Sacrament slechts als een uiterlijk teken beschouwen, zonder enig gevoel aan het geestelijk gewicht daarvan te bezitten, zullen zeker eenmaal in de morgen der eeuwigheid door de God des Verbonds, waarvan de Doop een Sacrament is, verworpen worden.
Als uiterlijk teken is de Doop krachteloos, de vorm doelloos, het gebruik nutteloos. Voor alle personen, die dit verbondsteken dragen die een

daaraan geheel tegenovergesteld leven leiden, die het teken dragen als burgers van de burgerstaat Israël en in handel en wandel betonen, dat zij burgers zijn van de wereld, voor hen zal ongetwijfeld eenmaal de verdoemenis te verschrikkelijker zijn.

Zij echter, die waarachtig door inwendige en geestelijke geboorte erfgenamen des levens zijn en aan wie dit door God in de consciëntie verklaard is, zullen, wanneer zij ogenblikken doorleven, waarop zij als door de zonde overrompeld, in haar strikken verward geraken, het oog richtend op dit Sacramentsteken, met een gevoel van schaamte en verootmoediging tot de zalige sterkte van een Drie-enige Verbondsgod vluchten, teneinde de zalige gemeenschap en de inleving met de God huns harten, welke voor een bogenblik standelijk (niet statelijk) verbroken was, weer hersteld te zien.

Voorzeker! Het gevallen kind, dat op zich zelve blikt, zal ongetwijfeld datgene ondergaan, wat in Ezech. 36: 31 is neer- geschreven: "Dan zult gij gedenken aan Uw boze wegen en Uw handelingen, die niet goed waren; en gij zult een walging van u zelf hebben over Uw ongerechtigheden en over uw gruwelen."

Door een heilige onrust gedreven, zullen. zij. er naar jagen, om in de gemeenschap Gods weer de weldaden te smaken, die zijn neergelegd in de woorden van Rom. 8:16 "Dezelve Geest getuigt met onze geest, dat wij kinderen Gods zijn." Bij dat jagen naar de vereniging zelve rust hun zeker de bede op de lippen, welke David uitsprak na zijn overspel met Bath-séba: "Ontzondig mij niet hysop en ik zal rein zijn; was mij en ik zal witter zijn dan sneeuw," Ps. 51: 9.

Na deze verootmoediging en na deze hernieuwde vereniging rest de drager van dit verbondsteken het werk, door hem met blijdschap verricht, om zijn hartelijke inspraak te betuigen met de woorden van 2 Cor. 6:1: "Dewijl wij dan deze beloften hebben, geliefden! laat ons onszelf reinigen van alle besmetting des vleses en van de Geest, voleindigende de heiligmaking in de vreze Gods."

Godverheerlijkond werkt het Sacrament dan op het hart van de drager, want over Christus de Zone Gods sprekende, besluit hij gaarne iedere danktoon met de slotwoorden van Hebr. 1: 3: "nadat Hij de reinigmaking onzer zonden door zichzelf teweeg gebracht heeft, is gezeten aan de rechterhand der Majesteit in de hoogste hemelen."

Ja, dan zeggen zij met Openb. 1: 5. "En van Jezus Christus, die de getrouw Getuige is, de eerstgeborene uit de doden en de Overste der koningen der aarde, Hem, die ons heeft liefgehad en ons van onze zonden gewassen heeft, in Zijn bloed." Deze woorden bevatten hun danktoon, en allen, die het teken huns Konings in Godzaligheid en vreze dragen, leren het woord verstaan, dat eenmaal door de dichter gezongen werd:

Zoete banden, die mij binden
Aan het lieve volk van God,

want juist hieruit spreekt zo de nauwe vereniging, die zij tot en met elkander ge voelen, en die Paulus deed zeggen in 1 Cor. 12: 13: "Want ook wij allen zijn door één Geest tot één lichaam gedoopt, hetzij Joden, hetzij Grieken, hetzij dienstknechten, hetzij vrijen; en wij zijn allen tot één Geest gedrenkt." Met geestelijken ijver vervuld zullen zij hun pad bewandelen, om overal de heerlijkheid van dit teken te vertonen en rondom hun vaandel geschaard, aanvaarden zij met volharding de strijd tegen Satan, wereld en eigen vlees, onderzoekende de grondslagen van het eeuwig vreeverbond, waarop zij gebouwd zijn. Te allen tijde predikt dit verbonds-teken hun de waarheid: "God verandert niet?

Overal verkondigt het de drager, dat hij voor Gods rekening zijn weg bewandelt naar de gewesten der eeuwigheid.

Wat hem ook gebeure moge, zijn einde is voor rekening van God, en steeds zal hij daarom zachtjes gedwongen door de inspraak zijner ziel, bereid zijn om met Psalm 48: 15 te verklaren: " Want deze God is onze God, eeuwiglijk en altoos; Hij zal ons geleiden tot de dood toe."

Dit levenspad te bewandelen als drager van dit teken, als bundeling van zijn enig Hoofd Jezus Christus, schenkt hem de ontwijfelbare zekerheid en de vaste wetenschap, dat hij bij alles en in alle omstandigheden de waarheid zal zien en ondervinden van het woord van de dichter:

't Is trouw al wat Hij ooit beval,
Het staat op recht en waarheid pal,
Als op onwrik'bre steunpilaren.
Hij is het, die verlossing zond
Aan al Zijn volk; Hij zal 't Verbond
Met hen, in eeuwigheid bewaren.

B. VAN HET HEILIG AVONDMAAL.

Vraag: Wat is het Avondmaal en waaraan dankt het deze benaming?

Antwoord: Het Ond-Testamentische Pascha was een Sacrament, dat heenwees naar Christus en de door Hem te brengen voldoening op Golgótha (zie 1 Cor. 5: 7), terwijl voor de Nieuw-Testamentische kerk het Avondmaal terugwijst naar datzelfde feit, dat door Christus gewrocht is tot verzoening der zonden van Zijn kerk hier op aarde.

In de bespreking van het Sacrament van de Doop hebben wij reeds uitvoerig aangetoond, dat dit de geboorte en inlijving in de Kerk verzegelt en nu behoeft het in aansluiting hiermee volstrekt geen breedvoerig betoog, dat voor de door de Doop ingelijfden, aan wie de tekenen van de rechtvaardigmaking door Christus bloed en van de heiligmaking door Zijn Geest verzegeld zijn, de noodzakelijkheid bestaat, in de weldaden des geloofs ook -een opvoeding te genieten. Hieraan beantwoordt het Sacrament des Heiligen Avondmaal", dat in de nacht voor Christus sterven door Hem zelf werd ingesteld tegenover Zijn jongeren, aan wie Hij beval het telkens tot zijn gedachtenis te houden. Aanstonds, wanneer wij karakter en strekking van het Heilige Avondmaal behandelen, zal genoegzaam blijken, dat dit Sacrament de opvoeding in 't geloof bevestigt.

Omtrent de onderscheiden benamingen, waarmede het in de II. Schrift genoemd wordt, zij vooraf het volgende gezegd.

In Hand 2.42 wordt het genoemd:" de breking des broods." Paulus noemt het in 1 Cor 10: 16 " gemeenschap des lichaams en des bloed" Van Christus." In vers 21 d.t.p. noemt hij het "den drinkbeker der dankzegging." Bij al deze benamingen zouden wij nog gevoegelijk de naam Verbondsmaal of Vriendenmaal kunnen voegen, wat wij later uit het karakter van het Avondmaal zullen trachten te bewijzen.

Het is althans, en dit willen wij hier aanstonds zeggen, een maaltijd van herhaalde vereniging.

Vele ouden noemden het Avondmaal: Saerissicium, dat wil zeggen een offerande, maar zij bedoelden hiermee niet te zeggen, dat het Avondmaal een verzoenoffer of een verdienende offerande was (wat Rome

beweert), maar een dankoffer, dat is: een openbare verkondiging van en een lofuiting aan de offerande van Christus.
Intussen bieden alle bovenstaande benamingen genoegzaam stof, om aanstonds te zien, dat het Avondmaal zelf een bevestiging is van ons geloof, opdat het een zekere betuiging zij van onze gemeenschap en vereniging met Christus. Het is een betuiging van twee onderhandelende personen, waarin Christus als Hoofd en Koning voortdurend verkondigt: "Mijn vlees is waarlijk spijs, en Mijn bloed is waarlijk drank", daarmede de gelovige van Godswege verzekerend, dat zoveel beloften, als er van Godswege geopenbaard zijn, in Hem "ja en amen" zijn.
De tweede onderhandelende persoon, de gelovige, verbindt zich plechtig, in een weg van dankbaarheid en Godsvreze te wandelen, als bezitter van de weldaden, die te zijn bate door Christus verworven zijn.
Om deze reden zouden wij het Avondmaal ook een contract kunnen noemen tussen Christus en zijn Gemeente, waarin de gelovige zijnerzijds de weldaden erkent, verheerlijkt en grootmaakt, die door Christus ontsloten zijn, terwijl hij Christus dood als de weldaad en erfenis zijns levens verkondigt, gehoor gevende aan het bevel, neergelegd in 1 Cor. 11: 26: "Want zo dikwijls als gij dit brood zult eten, en deze drinkbeker zult drinken, zo verkondigt de dood des Heeren, totdat Hij komt."

Om deze betuigingen van beide zijden in enkele woorden samen te vatten, zeggen wij nog, dat Christus door het Avondmaal de weldaden zijner offerande verklaart ten bate van zijn keurvolk en dat, door het genieten van dit Avondmaal, de gelovige verklaart te behoren tot de onderdanen van het Koninkrijk Van Christus, die, als lidmaten van één lichaam, onder één enig Hoofd en Vorst, de spijs genieten van de Koninklijke tafel, die deze vereniging van geestelijke gemeenschap is toebereid. "Want één brood is het", zo zegt 1 Cor. 10: 17, waarna onmiddellijk volgt: "Zo zijn wij velen één lichaam, dewijl wij allen één broods deelachtig zijn."
Zeer verschillend zijn dus de benamingen, waarmede het Avondmaal genoemd wordt, en zij alle sluiten de grote betekenis in van dit zegel der nauwe gemeenschap tussen Christus en Zijn kerk, dat tot onderhouding dient van de leden des lichaams, waarvan Christus alleen het enig, ondeelbaar en volzalig Hoofd is.

Vraag: Welke zijn de uiterlijke tekenen in het Avondmaal en wat betekenen zijn?

Antwoord: De geschiedenis der instelling van het Heilig Avondmaal door Christus, zegt ons, dat in dit heilige Sacrament een tweetal tekenen gebezigd werden, namelijk: brood en wijn. Dit blijkt ook duidelijk uit de zo-even reeds door ons geciteerde tekst 1 Cor. 11: 26.

Jezus zelf heeft het Heilig Avondmaal ingesteld en waar dit Sacrament daarom de benaming draagt van: "des Heeren Avondmaal", daar hebben wij het gebruik der door Hem gebruikte tekenen te handhaven, ook omdat Christus in die tekenen de symboliek juist belichaamd verklaarde. Na de benamingen van het Avondmaal, verdient zeker allereerst het tijdstip waarop Christus het instelde, voor een ogenblik onze aandacht. Het was in de nacht, toen Hij zich als het Zoenoffer voor Zijn kerk` aan de Vader zou opofferen, en het Oud-Testamentische Pascha in Christus voldoening het einde zou. vinden. Waar nu Christus met zijn discipelen het laatste Pascha houdt, daar stelt hij tevens het Heilige Avondmaal in. Dit is inderdaad een indrukwekkend ogenblik. Het brood wordt genomen en gebroken, de drinkbeker wordt vol geschonken en de jongeren aangeboden door de hand van Hem, die zich tot de stervensuur voorbereidt en nu als het ware zijn testamentaire beschikkingen neemt voor de door Hem na te laten betrekkingen. Het is een plechtige ure, waarin het gewicht des doods reeds door de Insteller van het Avondmaal gedragen wordt, welk Sacrament een gewijde erfenis zal zijn ten bate van Zijn kerk, een dierbare erflating, die wij met vrijmoedigheid en op grond van Gods Woord het "Nieuwe Testament" noemen. Christus zelf nam en brak het brood en nadat Hij gedankt had gaf hij het de discipelen. Desgelijks handelde Hij ook met de drinkbeker. (Matth. 26.)

Intussen willen wij er even op wijzen, om tevens op ons onderwerp terug te komen en de gestelde vraag te beantwoorden, dat het brood, dat tot het Avondmaal gebruikt werd, hetzelfde was dat tot het houden van het Pascha nodig was en dit feit heeft bij velen de vraag doen rijzen, of er dan, evenals in het Pascha, ook ongezuurd of ongedesemd brood in het Avondmaal moet gebezigd worden.

Dit vraagstuk heeft eenmaal een heftige strijd doen ontbranden tussen de Latijnse en de Griekse kerken, omdat de ene partij beweerde, dat

het brood van het Avondmaal gedesemd, en de andere, dat het ongedesemd behoort te zijn.
Wij zullen ons omtrent dit vraagstuk in geen verdere overwegingen begeven, maar letten wij voor een ogenblik op de omstandigheden, die aan de instelling van het Avondmaal vooraf gingen, dan is het volstrekt niet ongewettigd de gedachte uit te spreken, dat tot Pascha en Avondmaal dat brood genomen werd, dat- juist voor de hand lag, terwijl wij zeer bijzonder het oog moeten vestigen op de waarheid, dat het Avondmaal werd ingesteld als een Sacrament van voeding en versterking des geloofs. De grote strijd over het geschilpunt, dat wij zo-even aangaven, is oorzaak, geweest van het ontstaan veler. ketterijen en in het gebruik-maken dezer afdwalingen is Rome ongetwijfeld het verst gegaan, zo zelfs, dat de Pausen het gebruik des broods door dat van hostie of ouwel vervangen hebben, Hoewel dit ten enenmale afwijkt van de aard en de bedoeling van het Avondmaal. -
Christus nam geen ouwel of hostie, maar brood en deelde dit onder Zijn jongeren uit. Alleen het brood is geschikt om de geestelijke voeding af te beelden, terwijl de uiterst lichtverteerbare ouwel ook in dit opzicht als symbool geenszins enige betekenis bevat. Groot is de strijd geweest naar aanleiding van de Vraag: welk brood men in het Avondmaal gebruiken moet, maar niet minder heftig was die over de Vraag: van welken wijn men zich daarbij moet bedienen.
In de geschiedenis der instelling van het Avondmaal wordt omtrent niets gezegd, noch van de kleur, noch van de kwaliteit van wijn. Reeds in de eerste Christen-gemeenten, tijdens de regering van Cyprianus, werd de wijn van het Avondmaal met water vermengd. Men beschouwde toenmaals dit Sacrament als een liefdemaal en wilde de Christenen uit de Heidenen geen reden tot opspraak verschaffen, als zoude het Avondmaal een gewoon drinkgelag zijn, waarvan zich de vrucht in dronkenschap openbaarde. Met dit zeggen verdedigde men de vermenging van wijn met water.
Een tweede categorie meende deze vermenging te mogen gronden op het feit, dat Christus bloed met water vermengd uit de wonde vloeide, die Hem door een krijgsknecht in de zijde was toegebracht aan Golgotha's kruis.
Anderen geloofden hierin de twee naturen van Christus te onderscheiden, terwijl ten slotte, een vierde groep, hierin de vereniging van Chris-

tus, als Hoofd, met zijn lichaam, de gelovigen, voorgesteld zag. Het behoeft echter volstrekt geen uitvoerige verklaring, dat wij al deze theorieën rangschikken onder de te ver gezochte gedachten, die allen grond missen en wij houden alleen dit vast, dat het brood van voedende en versterkende aard behoort te zijn, terwijl de wijn slechts behoeft te beantwoorden aan de lachen, dat hij opwekkend is en dus ook in het gebruik een vertroostende kracht bezit. Juist deze eigenschappen zijn noodzakelijk door de geestelijke betekenis der tekenen.

Vervolgens wensen wij voor een ogenblik de vraag onder de ogen te zien, of het Avondmaal ook gebruikt mag worden door de gemene gelovigen, dat wil zeggen: de leken, hetwelk door Rome krachtig wordt ontkend. Bij de instelling van het Avondmaal zei Christus tot al zijn discipelen (d.w.z. volgelingen) naar Matth. 26: 27: "Drinkt allen daaruit."
Het Evangelie bewijst verder, dat ook alle dienaren van Christus, de. Apostelen, in later dagen op dit voetspoor zijn voortgegaan, want Paulus zegt in 1 Cor. 11: 26-28: "Want zo dikwijls als gij dit brood zult eten en deze drinkbeker zult drinken, zo verkondigt de dood des Heeren, totdat Hij komt. Zo dan, wie onwaardiglijk dit brood eet of de drinkbeker des Heeren drinkt, die zal schuldig zijn aan het lichaam en bloed des Heeren. Maar de mens beproeve zich zelf en ete alzo van het brood en drinke van de drinkbeker."

Het karakter des Sacraments zelf bewijst het gebruik voor allen. Alle gelovigen hebben deel aan Christus en zijn weldaden, dus ook voor allen moet het teken gebruikelijk zijn en ten overvloede citeren wij hier nog het desbetreffende woord van Paulus, vervat in 1 Cor. 10: 16: "De drinkbeker der dankzegging, dien wij dankzeggende zegenen, is die niet een gemeenschap des bloeds van Christus? Het brood, dat wij breken, is dat niet een gemeenschap des lichaams van Christus?"
Om alle vorenstaande redenen is het ook duidelijk, dat Christus bij de instelling van het Avondmaal aan al zijn discipelen en in hen aan de volkomen gemeenschap aller gelovigen het brood en de wijn gegeven heeft, als een teken en zegel van Zijn lijden en sterven in hun plaats.

Bezien wij voor een ogenblik de instelling zelve. Het is alsof wij Christus als een Oud-Testamentische huisvader te midden van zijn gezin zien

staan, waar Hij het brood in de handen neemt, omdat te breken en te zegenen. Het is alsof wij ook Hem horen zeggen: "Gezegend zijt Gij, Heere onze God, die dit brood ons voortbracht uit deze aarde." Hiermee zeggen wij niet, dat Christus deze formule gebruikt heeft, al weten wij ook, dat Hij het brood dankzeggend brak en het Zijn jongeren verstrekt heeft. Hoewel nu deze dankzegging zelve niet in de rol des Evangelies voorkomt, is het niettemin niet ongepast te geloven, dat Christus, terwijl Hij het brood brak, de eeuwige weldaad van het eeuwige en soevereine welbehagen Gods heeft erkend (een weldaad, begrepen liggende in de schenking van Christus als het Brood des Levens aan Zijn volk) en dat Hij daarin het Vaderhart heeft verheerlijkt. Na deze dankzegging brak Hij het brood, om daardoor te tonen hoe zijn lichaam gebroken zou worden, of m. a. w. om het lijden af te beelden, dat Hij door- dragen moest, in de scheuring zijner menselijke natuur, in de scheiding van ziel en van lichaam,

Een bondsbreuk had er plaats gehad, een scheiding was er ontstaan tussen Maker en maaksel, maar het lijden en sterven van Christus, ons voorgesteld in het gebroken brood, verwekte een eeuwige hereniging.

Dit gebroken brood, weleer één geheel, betekent hoe elke gelovige in het bijzonder door één brood gevoed zou worden, namelijk in een Christus. In Hem, als het waarachtige Levensbrood, zouden zij al hun sterkte smaken, benevens een zalige kracht, Christus schonk zichzelf als het Levensbrood, want Hij sprak de woorden; "Neemt, eet, dat is Mijn lichaam, dat voor u gebroken wordt."

Desgelijks nam Hij ook de drinkbeker en hem opheffend en zegenend gelijkt Hij ook hierin de Oud-Testarnentische huisvader, die steeds zegenend de woorden deed horen: "Gezegend zijt Gij, Heere onze God, Koning der wereld, die ons de vrucht des wijnstoks schept."

Op grond der schriften kunnen wij evenmin bewijzen, dat deze formule door Christus uitgesproken is, maar evenmin kunnen wij betwijfelen, dat Hij bij het zegenen van de drinkbeker in dezelfde bron geëindigd is, als bij het zegenen des broods. Hiermee achten wij de uiterlijke tekenen des Avondmaats genoegzaam besproken en tevens zal nu duidelijk zijn, wat deze tekenen naar de letter betekenen, namelijk: het lichaam en het bloed van Christus, als waarachtige spijs en drank voor de onderdanen van Zijn Geestelijk Koninkrijk.

In de tweede plaats behoren de jonge kinderen van het Avondmaal te worden geweerd, daar hun verstand niet ontwikkeld is, zodat zij zich niet kunnen onderzoeken, noch beproeven, of zij wel waardige disgenoten zijn aan deze Verbondstafel.
Ten slotte mag het Avondmaal ook niet werden uitgereikt aan ongelovigen, die in leer en wandel een leven openbaren, dat in strijd is met de instellingen van het Koninkrijk Van Christus. Door dergelijke personen wordt Gods. Verbond ontheiligd en door een ergerlijk leven wordt de Naam en de zaak des Heeren in de hoogste mate gelasterd. Het is dus voor alle dingen nodig, dat de ware Avondmaalganger beantwoordt aan de gestelde eisen van zelfbeproeving en dat hij bezield is met de wetenschap, een onderdaan van Christus Koninkrijk te zijn.
In uiterlijke zin is het in de eerste plaats noodzakelijk, dat hij zich in handel en wandel als een goed krijgsknecht van Jezus Christus openbaart; voorts, dat hij door de Doop is ingelijfd in de zichtbare Gemeente des Heeren; en eindelijk, dat hij tot onderscheid van jaren gekomen is, zodat hij zich zelf beproeven kan.

Vraag: Voor wie is het "omdwaal ingesteld en welke nuttigheid trekken de disgenoten uit dit gebruik?

Antwoord: Voor wij het eerste gedeelte der gestelde Vraag beantwoorden, zijn wij eerst zien voor wie het Avondmaal niet is ingesteld, aangezien Rome een uitsluiting op grote schaal handhaaft, die nergens in Gods Woord enigen grond van verdediging vindt. Het Avondmaal wordt door Rome alleen aan stervenden bediend, onder de benaming van "Sacrament van Heilige Oliesel."
Christus heeft het Avondmaal openbaar ten aanschouw zijner discipelen ingesteld, zodat de geheime bediening, zoals die door Rome alleen aan stervenden wordt verstrekt, volstrekt ongepast is.
In de tweede plaats is het voor de ware gelovige ook geenszins noodzakelijk, in de stervensuur nog een blik te werpen op deze uiterlijke tekenen, omdat toch de door hem gesmaakte geloofs weldaden verwisseld staan te worde met de zoveel meer bevattende weldaad van het aanschouwen. Om ons echter tot onze taak te bepalen, verklaren wij in de eerste plaats, dat het Sacrament niet uitgereikt mag worden aan hem, die niet door het Sacrament van de Doop bij de Kerk is ingelijfd. Steeds

behoort de orde gehandhaafd te worden, dat de Doop een Sacrament van geboorte en het Avondmaal een Sacrament van, voeding is.
Hiermee zouden wij de vraag: Voor wie is het Avondmaal ingesteld? voldoende toegelicht kunnen achten, maar nu er ten opzichte van het Avondmaal, evenals .ten opzichte van de Doop veel misbruik en verkettering openbaar wordt, is het noodzakelijk, dat wij ook deze zaak ietwat nauwkeuriger bezien ten opzichte der rechte gebruikers.

Volgens de uitwendige titelregelen der kerk is ieder gedoopte gerechtigd tot het gebruik der Verbondszegelen, maar het behoeft geen betoog, dat niet elke gedoopte uitwendige lidmaat het Avondmaal gebruiken kan met zulk een vrucht, die evenredig is aan het geestelijk karakter van dit Sacrament. Het is duidelijk, dat in de waren Avondmaalganger allereerst een rechte beproeving vereist wordt, naar aanleiding van 1 Cor. 41:28: "Maar de mens beproeve zich zelf en eter alzo van het brood en drinke van de drinkbeker."
Deze beproeving, waaraan de Avondmaalganger onderworpen is, vereist naar luid van het avondmaalsformulier in de eerste plaats: "dat een iegelijk bij zich zelf zijn eigen zonde en vervloeking: bedenk (dat is: de diepe laagte, waarin hij als kind van Adam geworpen lag) en dat hij zijn natuur als vijand van God en zijn zaligheid lere kennen en daardoor zichzelf mishage; dat hij doomde almachtige bediening van de Heilige Geest , onder zulk een ontdekking wetenschap en kennis, zich voor God verootmoedige; aangezien de toorn Gods tegen de zonde alzo groot is, dat Hij die, aleer Hij deze ongestraft het blij ven, aan Zijn Zoon Jezus Christus met de dood des kruises gestraft heeft."

Zulk een kennis van de ellendestaat legt hem, die haar bezit, ongetwijfeld de woorden op de lippen, welke vervat zijn in Ps. 51:5 en die eenmaal door de Godzaligen David werden uitgesproken: "Want ik ken mijn overtredingen en mijn zonde is steeds voor mij." Zeker is het, dat voor al het bondsvolk eenmaal een tijdstip genaakt, waarop zij hun overtredingen en afwijkingen in verootmoediging voor het aangezicht des Heeren zullen bedenken, want God heeft door de mond van Ezechiël gezegd: "En hun ontkomenden zullen wel ontkomen, maar zij zullen op de bergen zijn, zij allen zullen zijn gelijk duiven der dalen, kermende, een ieder om zijn ongerechtigheid." (Ezech. 7: 16.)

Na elke daad, die van Godswege in de ziel gewerkt wordt, leert het schepsel zijn inklevende verdorvenheid kennen, dat is de smet der zonde, die heerschappij voert in zijn hart, maar alsdan mag hij ook in het gebruik van het Avondmaal de heerlijke weldaad van Christus verlossing aanschouwen, hetgeen hem de vrijmoedigheid schenkt, om, trots zijn afwijken, tot de geopende genadetroon te naderen.
Het is dus voor de Avondmaalganger nodig, dat hij zichzelf onderzoeke, of hij wel met God in harmonie hersteld is en of hij, in onderhandeling met dat Wezen, op de grondslagen van Diens rechtvaardigheid in Christus voldoening is vrijgesproken van de schuld en van de straf, die op hem als kind van Adam rust.
"Daarom" zo zegt ons formulier, "onderzoeke ieder zijn hart, of hij de gewisse beloften Gods gelooft, dat hem al zijn zonden, alleen om het lijden en sterven van Christus, vergeven zijn en dat de volkomen gerechtigheid van Christus, hem als zijn eigen gerechtigheid toegerekend en geschonken zij; ja, zo volkomen, alsof hij zelf in eigen persoon voor de zonde betaald en alle gerechtigheid volbracht had."
Treurig is het, te moeten opmerken, dat dit stuk van onderzoek in Gods, Kerk zeer verwaarloosd wordt en dat het gebruik van het Avondmaal meer en meer tot een "Evangelie naar de mens" verbasterd wordt.
Indien men in onze dagen vraagt, of iemand de Heere Jezus liefheeft en deze liefde ook door het gebruik van het Avondmaal betonen wil, dan kan men zeker zijn zeer vele personen aan te treffen, die deze vraag toestemmend beantwoorden, maar men bedenke toch, dat de grote vraag voor ons toch altijd deze is: Wat is Christus voor ons persoonlijk en waarvan heeft Hij ons verlost? Slechts "die in de Zoon gelooft, heeft het eeuwige leven; maar die de Zoon ongehoorzaam is, zal het leven niet zien, maar de toorn Gods blijft op hem", naar Joh. 3: 36.
Ook Paulus spreekt de wens uit, dat Hij in Christus "gevonden worde, niet hebbende Zijnen rechtvaardigheid, die uit de Wet is, maar die door het geloof van Christus is, namelijk de rechtvaardigheid, die uit God is door het geloof. (Filipp. 3: 9.)
Zal iemand dus de weldaden van Christus gebruiken, dan moet hij daartoe het recht bezitten, een recht, dat de dichter uit Psalm 89 uitspreekt in de woorden:
"En onze Koning is van Israëls God gegeven.

Overigens wensen wij te vragen: hoe zal iemand met vrucht Avondmaal houden en hoe zal dat brood en die wijn hem zijn, alsof hij Christus geestelijk at en dronk, indien hij dien Persoon des Middelaars niet kent, als Dengene, die hem door Zijn voldoening van al zijn zonden heeft verlost?
Velen vragen: "is de betrekking op de Persoon des Middelaars dan geen genoegzaam recht, om het Avondmaal te gebruiken?" maar aan dezulken zouden wij wel de volgende wedervraag willen stellen.
Als Christus predikt: "Niemand komt tot Mij, tenzij de Vader, die Mij gezonden heeft, hem trekke," dan kan er toch geen betrekking op Christus, noch een kennen van Hem plaats vinden, tenzij wij in onderhandeling zijn getreden met de eersten Persoon der Drie-eenheid, de Vader, die zich aan de ziel van de door Hem getrokkene als Rechter openbaart? 't Is waar, dat zulke zielen door de weldaden en de opening der Waarheid telkenmale vertroost worden, waardoor zich de noodzakelijkheid der verlossing helder op de voorgrond stelt, maar daartegen merken wij op, dat allen, die eerst meermalen over de Heere Jezus spraken, nu, in het licht en op de weg der afsnijding, gewerkt door de Heilige Geest, alleen vragen kunnen: Is er nog een weg, om deze welverdiende straf te ontgaan en wederom tot genade te komen?"
Ook wijzen wij hier nog even op het feit, dat de heerlijkheid en vruchtbaarheid van het Avondmaal eerst na de uitstorting van de Heilige Geest op de Pinksterdag door de Kerk werd gekend,
Juist na al het aangevoerde is het zo goed begrijpelijk, dat de Avondmaalganger, die God en zijn Christus kent in de onderhandeling van het maken des Verbonds, ook de weldaden des geloofs zo krachtig ervaart, dat hij met nieuwe moed en met betamelijke lijdzaamheid zijn pad door dit Mesech bewandelt, ziende op de oversten Leidsman en Voleinder des geloofs, Jezus Christus.
Ook is het hieruit zo duidelijk, dat onze vaderen een derde eis van onderzoek in het Avondmaalformulier hebben neergelegd, namelijk "of men geneigd is om. in vrucht van levensopenbaring waarachtige dankbaarheid tegenover God de Heere te bewijzen en voor het aangezicht Gods in oprechtheid, te wandelen."
Dit is een dankbaarheid, die ongetwijfeld in het bezit werd gevonden van de dichter van Ps. 116, want in vers 17 zegt hij: ik zal u offeren een offerande van dankzegging en de Naam des Heeren aanroepen."

Indien nu iemand vraagt of men dan juist de hoogste trap van het genadeleven moet hebben bereikt, alvorens men gerechtigd is aan het Avondmaal deel te nemen, dan antwoorden wij beslist nee! Zowel de zuigeling als de grijsaard in het genadeleven mag van de weldaden Van Christus en Zijn voldoening gebruik maken, omdat zij daarop recht hebben als erfgenamen des eeuwigen levens.

Echter vestigen wij er aanstonds de aandacht op, dat wij hier juist in verschil zijn met de bijna algemeen heersende geest van onze dagen. Het kennen van Christus en Zijn genade verklaren wij niet als de hoogste trap van genade, maar wij noemen dit het ogenblik, waarop de weg, die als weg des geloofs bewandeld moet worden, een aanvang neemt.
Zolang iemand God en Christus niet kent als een verzoend God en een schuldovernemende Borg, zolang kan wel het werk Gods in hem uitgevoerd worden of zijn, maar dit verborgen leven, dat zich in de bewustheid van een kinderlijk bezit niet kan openbaren, heeft ook genoeg aan een verborgen voeding, dat is die, welke in de prediking des Woords wordt uitgereikt, en strekken kan tot vertroosting of tot ontdekking. Met nuttigheid of vrucht voor zich zelve, kunnen dergelijken het Avondmaal echter niet houden. Het is voor hen geen geestelijke geloofsvoeding, aangezien zij het Levensbrood niet kennen als hun erfbezit. Hun hand is te zwak om de staf des geloofs te dragen, waarop zij leunend en vertrouwend, hun reis zouden kunnen vervolgen.
Zij zijn te vergelijken met het Israël van de ouden dag. Zij hadden manna nodig als hun dagelijks voedsel, maar het overjarige koren werd eerst toen hun voedsel, als zij de Jordaan (stroom des gerichts of des oordeels) waren doorgegaan.

Na de doorwandeling van de Jordaan begon voor Israël de strijd van heiligmaking tegen het Kanaänietische volk. Wel aten zij met vrijheid van de vruchten van het erfland, dat zij als erfgenamen der belofte, van trede tot trede begonnen te erven door het de vijanden van Gods vrije genade te ontnemen. De nuttigheid, die de ware Avondmaalganger uit het gebruik van het Avondmaal trekt, is deze, dat hij met het oog des geloofs (even helder als hij met het lichamelijk oog de zichtbare tekenen ziet) de onwankelbare trouw zijns Gods aanschouwen kan. Zijn eigen zaligheid uit te werken, is niet de taak, noch de zaak van de gelo-

vige, maar van de Borg, en overal waar de nevelen der zondesmet, en het wapengekletter der Satanische listen zich schijnen te vermenigvuldigen voor zijn oog en oor, daar vermag hij, bij zijn wandeling door dit Mesech, de blik van zijn geloofsoog te werpen op de onveranderlijkheid van Gods Wezen en van Gods werk, neergelegd in het recht gebruik van het Avondmaal.

Vraag: Welke is de zalige vrucht van het Avondmaal en waarin lost zich dit zichtbaar teken op?

Antwoord: In het kort hebben wij reeds beschouwd wat het Avondmaal is en welke nuttigheid het bevat voor de gelovige.

Deze vrucht is veelzijdig. Wij hebben gezien, hoe het gebruik van het Avondmaal voor de gelovige een vernieuwde geloofsgemeenschap werkt met zijn Hoofd. Het is -- om duidelijk te zijn - alsof er een vernieuwde ontmoeting met Christus in de bediening van het Avondmaal besloten ligt.

Christus verklaarde luide - en dat niettegenstaande de herhaalde afwijkingen en afmakingen aan de zijde der gelovigen: "Mijn vlees is waarlijk spijs en Mijn bloed is waarlijk drank," zodat zij door dit Avondmaalsgebruik opnieuw verzekerd worden van de zalige gemeenschap met Christus en hei rusten in Zijn Borgwerk.

Het Avondmaal wordt genoemd "het nieuw Testament in zijn (Christus) bloed" en deze naam draagt het terecht. Het is alsof de gelovigen door het gebruik een overzicht over alle goederen van hun eigendom ontvangen. Wat hun ook in dit jammerdal ervaren moge, dit Testament verklaart, dat zij over alle vijanden zullen triomferen. Onder de leiding Zijner trouw zullen zij hun loopbaan ten einde te bewandelen, want Christus zelf getuigt: "De poorten der hel zullen mijn Gemeente niet overweldigen."

Doch, dit alles wordt niet alleen in het Avondmaal verzekerd; het toont hun ook, dat zij in het bezit zijn van alle heilgeheimen, die in God te hun bate verklaard liggen.

Dat eeuwige en volmaakte Godswezen is hun bezitting, kim eigendom, en zij zijn het eigendom van dat Wezen. Alles wat God is, is hun rust en erfbezit. Zij zijn erfgenamen van dat welbehagen en mede-erfgenamen van Christus.

Ezau mocht eenmaal tegenover Jakob getuigen: "Ik heb veel, mijn broeder!" maar tegenover dit getuigenis mag deze geloofsheld (Jakob) vrijelijk uitroepen: "Neem toch mijn zegen, broeder! dewijl ik alles heb." Deze verklaring kunnen al de, gelovigen vrijelijk onderschrijven. Zo is dan het Avondmaal hun een zeker onderpand van hun erfbezit, van dat pand, dat voor hen is weggelegd tot op dien dag, waarop het gebruik van het Avondmaal, als een werkdaad des geloofs, zich zal opgelost zien in een volzalig aanschouwen.
Hier worden zij aan de Verbondstafel gevoed en versterkt tot voortzetting hunner pelgrimsreis; hier worden zij ondersteund om vele moeilijkheden te kunnen trotseren; hier mogen zij slechts de eerstelingen smaken van Gods eeuwige volheid, maar straks zal dit alles voleindigd worden.
Dan is daar geen geloofsdaad meer nodig; dan behoeven zij geen versterking meer tot voortzetting hunner reis; daar behoeven zij niet meer ondersteund te worden, opdat zij vele moeilijkheden zouden kunnen trotseren, maar zij zullen met volle verzadiging, in eeuwige rust, genieten van de zalige gemeenschap met de God huns harten, naar welke gemeenschap hier hun ziel dikwijls in een zalige verwachting hijgt, die straks in een eeuwige verwezenlijking zal worden opgelost.
Zulk een verwachting koesterde ook de dichter van Psalm 16, waarvan het zesde vers (in rijm) de inhoud bloot legt in de volgende woorden, die de zielstaal van geheel Gods duur- gekochte Sion in dichterlijke klanken vertolken:

Gij maakt eerlang mij 't levenspad bekend,
Waarvan, in druk; 't vooruitzicht mij verheugde;
Uw aangezicht, in gunst tot mij gewend,
Schenkt mij in 't kort verzadiging van vreugde,
De lieflijkhêen van 't zalig hemelleven
Zal eeuwiglijk Uw rechterhand mij geven.

AFDELING 19: De laatste dingen

Want de ure komt, in welke allen, die in de graven zijn, Zijn stem zullen horen; En zullen uitgaan, die het goede gedaan,hebben tot de opstanding des levens, en die het kwade gedaan hebben tot de opstanding der verdoemenis.

Johannes 5:28, 29

Vraag: Zal de mens altijd leven of zal hij eens in zijn geheel vergaan?

Antwoord: De mens, eenmaal het pronkjuweel van Gods schepping, versierd met Gods beeld en onsterfelijk zijnde, is door de bondsbreuk in het paradijs onderworpen aan het gedreigde vonnis: "Gij zult de dood sterven!" De inhoud van Hebr. 9: 27 wordt nu bevestigd: "En gelijk het de mensen gezet is, eenmaal te sterven- en daarna het oordeel."

De gestelde Vraag: zal de mens altijd leven? mag dus terstond ontkennend beantwoord werden,

De vrucht der zonde, de dood, heeft geheerst van Adam tot nu toe en zal ook blijven heersen tot aan de jongsten dag, tot het einde aller stoffelijke dingen.

Laat ons nu voor een ogenblik de dood, die vrucht der zonde, ietwat nader beschouwen. Veel jammer, veel ellende heeft hij -over het mensdom verspreid, en zeer terecht is de benaming, waarmede eenmaal een onzer vaderen de onder de zonden zuchtende aarde bestempelde: "een gasthuis der ellende."

Hoe menige traan van weduwe en wees is reeds gestort op deze met bloed gedrenkte bodem. Hoe menige smart- en jammerkreet is reeds rochelend opgegaan uit de benauwde borst van de lijder en hoe menigmaal zullen zeker wel allen, die deze woord zelf lezen, gestaan hebben bij de stervenssponde van een hunner dierbare; om weldra te staren op het stoffelijk overschot van hem of haar, die daar nu roerloos neerligt. Maar wij werpen een gordijn over deze taferelen, want zouden wij trachten een gering, maar volledig beeld der ellende te geven, dan zou deze schets te veel plaatsruimte vergen. De meest grootse arbeid

zal eenmaal verdwijnen, de machtigste en meest wetenschappelijke personen zijn door de dood vernietigd, maar daarom vragen wij in de tweede plaats: zal. de mens in zijn geheel vergaan?
Nee. De mens is niet geschapen om eenmaal in een oneindig niet te worden opgelost; Het: "stof zij 't gij en tot stof zult gij wederkeren", heeft betrekking op het lichaam van de mens, maar deze heeft een hoger bezitting, een verhevener beginsel: "de ziel." De geest, die onsterfelijk woont in het lichaam, zal de tijdelijke dood niet vrezen. Het onlichamelijke en onstoffelijke kan niet onderworpen zijn aan de rust, aan het einde, dat de dood onherroepelijk met zich brengt. De onsterfelijke ziel Zal voortbestaan, als dezelfde persoon, niet bewustheid en geheugen, met gevoel van smart en vreugde, want Christus heeft gezegd: "En vreest n niet voor degenen, die het lichaam dode u, en de ziel kunnen doden; maar vreest veel meer Hem, die beide ziel en lichaam kan verderven in de hel." (Matth. 10: 28.)
Het woord dood betreft in natuurlijke zin alleen het stoffelijke, en in geestelijke zin alleen het onstoffelijke en onlichamelijke ziel.
Indien nu het woord dood betrekking heeft op de ziel, dan betekent dit een scheiding van. Gods gunst, een los-zijn van de bron van waarachtig leven en gelukzaligheid, hetwelk wij in het hoofdstuk, dat de geestelijken dood bespreekt, breedvoerig uiteengezet hebben. Deze geestelijke dood heeft. dus voor lichaam en ziel beide Zijnen verschrikkelijke gevolgen. Lichamelijk en geestelijk is de dood voor alles wat buiten God is, een oorzaak van verschrikking, maar voor allen, die door de werking van de Heilige Geest in Christus overgeplant zijn, verkrijgt dit woord een geheel andere betekenis.
Wanneer dat onstoffelijke en onlichamelijke kleinood des mensen, de ziel, aan deze zijde van het graf reeds van de schuld en de straf ontheven is en geënt in de levenden Olijfboom Christus, dan wordt zij uit de geestelijken dood verlost en dan ook is die dood, ten opzichte van het stoffelijke (het lichaam), een zegen, een erepoort, waardoor de gelovige zijn eeuwige erve verkrijgen kan, "want", zo zegt Rom.: 23: "de bezoldiging der zonde is de dood, maar de genadegift Gods is het eeuwige leven, door Jezus Christus, onze Heere." Zulk een bondeling van het tweede Verbondshoofd Jezus Christus getuigt vrijelijk met Paulus: "Want het leven is mij Christus en het sterven is gewin." Filipp. 1: 21. Welgelukzalig is de mens, die in dit leven, dat voor de bondeling van

Adam niet meer is dan een gestadige dood, een Christus leert kennen als het enig kanaal des levens uit een eeuwig Godswezen, en als de Levenswortel, waarop hij is ingeënt, waarin hij geheiligd en verzegeld is door de arbeid en de bediening van de Heilige Geest.
Zulk een gelovige kan de dood met vrijmoedigheid tegemoet gaan en hij doet dit met de dichterlijke bede op de lippen:

Hoe dichter ik nader
Aan 't huis van mijn Vader,
Hoe sterker ik hijg
Naar die eeuwige woning,
De plaats mijner kroning,
Naar 't eind van de krijg.

Vraag: Hoeveel wegen zijn er voor de mens na de dood en werkt de dood beslissend?

Antwoord: "Gaat in door de enge poort: want wijd is de poort en breed is de weg, die tot het verderf leidt, en velen zijn er, die door dezelve ingaan want de poort is eng en de weg is nauwe, die tot het leven leidt, en weinigen zijn er die denzelve vinden," zegt Christus in Matth. 7:13,14 en hieruit blijkt duidelijk, dat er voor de mens na de dood slechts twee wegen zijn,. Hetzij eeuwig wel of eeuwig wee, hetzij; om de Bijbelse uitspraak te gebruiken: hemel of hel.
Het lichaam zal tot de aarde wederkeren, maar de geest keert weer tot God, die hem gegeven heeft. (Pred. 12: 7.)
Sommigen leren, dat er nog een z.g. tussenstaat bestaat, dat wil zeggen, een plaats, waar de ziel, na het sterven van het lichaam en voor de wederopstanding daarvan, gelouterd wordt en alsnog veranderd en bekeerd kan worden, maar deze leer is geheel on-Bijbels. Christus leerde in de gelijkenis van de rijken man: "En het geschiedde, dat de bedelaar stierf en van de engelen gedragen werd in de schoot van Abraham. En de rijke stierf ook en .werd begraven. En als hij in de hel zijn ogen ophief, zijnde in pijn, zag hij Abraham van verre, en. Lazarus in zijn schoot," enz. (Luk. 16: 22, 23). In deze woorden predikt. Christus leert dus het direct-resultaat tengevolge na het leven.
Maar inzonderheid in betrekking tot Gods keurvolk alleen, wordt ons nog in Openb. 14: 13 verkondigd: "En ik hoorde een stem uit de hemel,

die tot mij zei: Schrijf, zalig zijn de doden, die in de Heere sterven, van nu aan. Ja, zegt de Geest, opdat zij rusten mogen van hun arbeid; en hun werken volgen met hen." Ook het machtwoord, door Christus aan het kruis tot de naast Hem hangende moordenaar uitgesproken: "Voorwaar zeg Ik u, heden zult gij met Mij in het Paradijs zijn," naar Luk. 24: 43, bewijst genoegzaam, dat er slechts twee wegen zijn na de dood en de vorenstaande bewijzen leveren stof genoeg, om de vraag "of de dood beslissend werkt", aanstonds met een beslist ja te beantwoorden.
Rome huldigt sinds het jaar 1439 de dwaling, dat er naast hemel en hel ook nog een vagevuur bestaat, een plaats der loutering, maar deze leer verwerpen wij.
Nu leide men hieruit niet af, alsof wij niet geloven aan een loutering der ziel in dit leven. Integendeel. Wij verwerpen de leer, die verkondigt, dat er alsnog een loutering der ziel plaats vindt na de dood van het lichaam. Zeker, wel kan de ziel een loutering ondergaan, maar dan op een weg van heiligmaking; een loutering door een weg van verdrukking of ten tijde van bittere vervolging.
Zulk een loutering ondergingen vele Bijbelheiligen en in Zach. 13: 9 zegt de Heere zelf: "En Ik zal dat derde deel in het vuur brengen en Ik zal het louteren gelijk men zilver loutert en Ik zal het beproeven gelijk men goud beproeft; het zal Mijn Naam aanroepen en Ik zal het verhoren; Ik zal zeggen: Het is Mijn volk; en het zal zeggen: De Heere is mijn God."
De Apostel Petrus zei: "Geliefden! houdt u niet vreemd over de hitte der verdrukking onder u, die u geschiedt tot verzoeking, alsof u iets vreemds overkwame." (1 Petrus 4: 12.)
Een hiermee overeenkomend getuigenis werd ook door Paulus afgelegd, toen hij zijn schreden naar Lystre, Iconië en Antiochië richtte, om daar de zielen der discipelen te versterken. Toen vermaande hij hen, "dat zij zouden blijven in het geloof,." En hij voegde er aan toe: "dat wij door vele verdrukkingen moeten ingaan in het Koninkrijk Gods." (Hand. 14: 22).
Behalve een vagevuur, onderstelt Rome ook het bestaan van een plaats, waar allerlei ongedoopte kinderen als engelen in een geestenstaat zich bewegen. Ook deze mening wordt in ruime mate door de waarheid bestreden. Johannes, de ziener van Padmos, zag de doden, kleinen en groot, voor God staan, en dit éne bewijs achten wij sterk genoeg om daarmede die inderdaad dwaze bewering te weerleggen.

Een andere categorie leert, dat de ziel, na het sterven van het lichaam, in een "zieleslaap" neerzinkt, die voortduurt tot aan de morgen der opstanding, wanneer de ziel uit haar verdoving ontwaakt en zich weer met het lichaam verenigt. Alle leerstukken des Bijbels verklaren echter stellig en beslist, dat er terstond na de dood of een volzalig verkeer der ziel niet God plaats grijpt, óf dat zij in een eeuwig en onherroepelijk gemis buiten God verkeren zal.

Na dit leven is er geen genadetijd meer. De vele roepstemmen des Bijbels verklaren alle, wat geschreven staat in Hebr. 3: 7: "Heden, indien gij Zijn stem hoort, verhardt uw hart niet," enz., en juist dit heden heeft een beslissende kracht en een eeuwige werking, want "Zo de boom valt, blijft hij liggen." Het is een sterven in de Heere, of een sterven buiten Hem. Zeer veel wordt dit leerstuk in onze dagen verminkt en zelfs niet het minst door velen, die zich gereformeerd, ja, zelfs volk van God believen te noemen, Een traan, één belofte, of één begeerte om naar de hemel te gaan, ziedaar de grond, waarop menigeen met gerustheid de gewesten der eeuwigheid meent te kunnen binnengaan, maar het is niet de vraag wat onze begeerte is, maar de vraag is: wat is uw grondslag, waarop gij de eeuwigheid moet aandoen?

Zo deze grondslag twijfelachtig is, is de vrees gewettigd, dat een eeuwige teleurstelling het deel van zulk een ziel zal zijn.

Is deze grondslag hecht, door de Heilige Geest verzegeld en door het geloof omhelsd, laat dan vrij de stervensuur duister en de omstandigheden benauwend zijn, dan is deze gehele overgang niet voor rekening van ons, maar voor rekening van de Oversten Leidsman en Voleinder des geloofs Jezus Christus, die de Zijnen zal geleiden tot de dood toe en die zijn keurvolk als een "Gemeente zonder vlek of rimpel" zal stellen voor het aangezicht des Vaders.

Hier verzekerd te zijn van zijn erfdeel, zal straks de erfgenaam een eeuwige bezitter doen zijn; maar hier die erfenis niet te kennen, zal straks een eeuwige teleurstelling baren.

Wel moest een iegelijk de roepstem ter hart nemen: "Doorzoek uzelf nauw, ja, zeer nauw," (Zef. 2: 1), opdat zij de stuwkracht moge zijn, die een ieder zich deed haasten "om zijn roeping en verkiezing vast te maken." (2 Petrus 1: 10.)

Vraag: Wat ondergaat het lichaam na de dood en in welke hoedanigheden zal dat lichaam weer opstaan?

Antwoord: De mens, als sierlijk schepsel, bestaande uit lichaam en ziel, is, gelijk in de brede betoogd is, als vrucht van de zondeval aan de dood, aan 't sterven onderworpen. Telkens wanneer de aardse loopbaan voor iemand afgesneden wordt, verlaat daar weer een ziel haar woonplaats en wordt de scheiding bekrachtigd tussen deze twee genoemde zaken, die sinds een korte of langere tijd zo nauwe met elkander verenigd waren. Men wordt de ziel overgebracht tot een eeuwig wel óf tot een eeuwig wee en de bouwvallige hut, het stoffelijk lichaam, dat eens tot woonplaats strekte aan de nu in de eeuwigheid opgeloste ziel, wordt aan de schoot der aarde toevertrouwd. Eerst leidde het een leven van onderhouding of van onderhoud, thans doorloopt het een periode van verderving, totdat het eindelijk als stof wordt opgelost in die moederaarde, waaruit het eenmaal genomen is.

Toch zal ook in dien staat het lichaam niet altijd sluimerend en rustend blij ven, want Joh. 5: 28, 29 zegt ons zo duidelijk: "En de ure komt, in welke allen, die in de graven zijn, Zijn stem zullen horen, en zullen uitgaan; die het goede gedaan hebben tot de opstanding des levens en die het kwade gedaan hebben tot de opstanding der verdoemenis."

Wanneer eenmaal de stem des Archangels gehoord zal worden en de bazuin der opwekking zal blazen, zal God, door de almachtige daad van een enkelen wil, de ganse mensenmassa oproepen, om te ontwaken uit de slaap des doods. Gehoorzamend aan die stem, zullen de doden opstaan, met dezelfde lichamen, als waarmede zij ten grave zijn gedaald, die echter in hoedanigheden van deze verschillen; want werd het lichaam eenmaal als sterfelijk gezaaid, het zal als onsterfelijk verrijzen, en werd het als verderfelijk in de groeve neergelegd, het zal als een onverderfelijk lichaam worden opgewekt., (1 Cor. 15: 53.)

Inderdaad wij mogen hier wel vragen: Hoe zal dit alles mogelijk zijn? Hoe vele en velerlei geslachten zijn er niet vergaan in het tijdvak van nu hij na zestig eeuwen en zullen deze alle dan samen verrijzen? Toch past ook op deze vragen een wedervraag: namelijk deze: Zouden wij hier kunnen twijfelen? Zou diezelfde God, die met enkele woorden aan de ganse schepping het aanzijn gaf, niet in een enkel punt des tijds het werk der opstanding kunnen bevelen en mogelijk maken?

Naar Matth. 22: 23 werd de leer der opstanding door het Sadduceisme geloochend; de filosofen der heidenen bestreden haar tegenover Paulus, (1 Cor. 15: 12) en ook Hymeneüs en Filétus plaatsten zich er lijnrecht tegenover, (2 Tim. 2: 17, 18.) maar het is ons genoeg met Petrus te mogen,zeggen: "Wij hebben het Profetisch Woord, dat zeer vast is", enz.
Door het gehele Evangelie loopt een verkondiging, die de zekerheid dezer toekomst vermeldt, en dit juist was voor Paulus een reden om in Rom. 8: 23 b. daarop te wijzen, zeggende: "Wij ook zelve, zeg ik, zuchten in ons zelve, verwachtende de aanneming tot kinderen, namelijk de verlossing onzes lichaams."
De opstanding ten Jongsten dage zal rechtvaardigen en onrechtvaardigen voor de Rechterstoel van Christus verenigen, en waar dit feit voor de laatsten een reden tot vreze zal zijn, daar is het voor de eersten een reden tot blijdschap en zalige verwachting. Paulus, op valse beschuldiging en in banden geketend voor de stadhouder Felix staande, het niet na vrijelijk van deze hoop te getuigen, want met fiere moed, de trouwen kruisgezant waardig, verklaarde hij te midden van zijn verbolgen vijanden en tegenstanders: "Hebbende hoop op God, welke deze ook zelve verwachten, dat er een opstanding der doden wezen zal, beide der rechtvaardigen en der onrechtvaardigen." (Hand. 24: 15.)

Maar er is meer. Indien men deze getuigenissen niet genoegzaam acht, dan raadplege men dat van de getrouwen Johannes, die op Padmos neergezeten, verwaardigd werd een blik te slaan tot op de troon van de Almachtige; en hij zag daar "de dimden klein en groot, staande voor God," enz. (Openb. 20:12.)
Ook zij, die dan nog leven en de aarde bewonen in een lichaam der zonde, zullen voor het gericht worden gedaagd, en zij zullen in één punt des tijds veranderd worden, naar 1 Cor. I: 51 en 52: "Ziet, ik zeg u een verborgenheid. Wij zullen wel niet allen ontslapen, maar wij zullen allen veranderd worden in één punt des tijds, in één ogenblik, met de laatste bazuin; want de bazuin zal slaan en de doden zullen onverderfelijk opgewekt worden en wij zullen veranderd worden."

Ten slotte stellen wij nog deze mededeling, dat de opstanding niet geschiedt door ontwikkeling van de kiemen, die nog van het oude lichaam

aanwezig mochten zijn, gelijk velen leren, maar door een almachtige wonderwerking der kraait Gods, want 1 Cor. 6: 14, 15 leert:. "En God heeft ook de Heere opgewekt, en zal ons opwekken door zijn kracht. Weet gij niet, dat Uw lichamen Christus leden zijn? Zal ik dan van de leden van Christus nemen en maken ze leden ener hoer? Dat zij verre."
Intussen geeft al het aangevoerde ruimschoots reden om te getuigen, dat de dag, waarop alle ontslapenen uit het stof des doods zullen verrijzen, oen enige dag zal zijn, die de luister van Gods majesteit en kracht ten zeerste zal verhogen voor het aangezicht aller schepselen.

Vraag: Waardoor wordt de opstanding gevolgd en in majesteit zal Christus verschijnen?

Antwoord: Wanneer eenmaal de opstanding daadwerkelijk geschied is, zal aanstonds het woord van Paulus in vervulling treden: "Wij allen moeten geopenbaard worden voor de Rechterstoel van Christus, opdat een iegelijk wegdrage hetgeen door het lichaam geschiedt, naardat hij gedaan heeft, hetzij goed, hetzij kwaad." (2 Cor. 5:10). Gedagvaard door de stem des Archangels, en door het geklank der bazuin, zal dan een iegelijk voor het gericht moeten verschijnen. Dan zullen de doden, klein en groot, voor God staan en, naar lichaam en ziel verenigd, rekenschap moeten geven van alles wat door het lichaam is geschied. Mar zullen dan de "boeken", dat is: de consciënties geopend worden en dan zal het heden der genade, dat door zovelen roekeloos werd verspild, als een eeuwige getuige legen hen optreden.
De Rechter, die met majesteit de stoel der rechts beklimmen zal, is Christus. Zijn taak, zijn arbeid is het, dien hoogste Rechtszetel te betrekken, omdat deze taak Hem op de hand is gezet, als behorende tot zijn Middelaarswerk, in staat en trap van verhoging. Hij is het, dat dat grote volkerenrecht zal leiden, en door zijn hoge majesteit het oordeel ten hoogste zal bekrachtigen.
Ontzettend zal die dag ongetwijfeld zijn voor allen, die een vroegere komst van Christus niet gekend of geacht hebben.
Een vroegere komst? Zo zullen wellicht enkelen vragen. Zeer zeker, want van zulk een vroegere komst is reeds spraak in de woorden van Matth. 20: 28: "Gelijk de Zoon des mensen niet is gekomen om gediend te worden, maar om te dienen en zijn ziel te geven tot een rantsoen voor velen." Hier betoogt Christus zelf, dat Hij kwam om een eeuwige

voldoening aan te brengen; om de Zijnen door de losprijs van Zijn bloed vrij te maken van de boeien der zonde en te verlossen uit de kerker des duivels en des doods.
Toch wordt er ook nog een tweede vroegere komst van Christus in Gods Woord genoemd, en wel in de woorden van Joh. 14: 23, waar Christus weer zelf getuigt: "Zo iemand Mij liefheeft, die zal Mijn Woord bewaren; en mijn Vader zal hem liefhebben, en wij zullen tot hem komen en zullen woning bij hem maken."
Dit komen, aldus uitgedrukt, is die personele komst in het hart van de gelovige, als een verblijfplaats van Goddelijke rust en heerlijkheid; maar van deze beide komsten van. Christus in heerlijkheid, als Borg van het Genadeverbond. zal geen spraak meer kunnen zijn op de Jongsten dag, wanneer Hij als Rechter op de wolken des hemels verschijnen zal.
Dan eindigt het heden der genade, en treedt Matth. 25: 31 in vervulling: "En wanneer de Zoon des mensen komen zal in zijn heerlijkheid, en al de heilige engelen met Hem, dan zal Hij zitten op de troon zijner heerlijkheid."

Het tijdstip, waarop al deze gebeurtenissen zullen plaats grijpen, is voor ons verborgen. Marcus 1.3: 32 zegt: "Maar van dien dag en die ure weet niemand; noch de engelen, die in de hemel zijn, noch de Zoon, dan de Vader." Het is echter voor allen een voorrecht, dat dit tijdstip voor ons verborgen is, want het enkele woord, dat Christus eenmaal tegenover zijn discipelen uitte, behoudt nu ook voor allen zijn kracht: "Ik zeg u ten allen tijde: Waakt!"
Waakt! ziedaar het bevel, dat allen moeten betrachten, in gehoorzaamheid aan het woord: "Laat Uw lendenen omgord zijn en de kaarsen brandende. En zijt gij de mensen gelijk, die op hun heer wachten, wanneer hij wederkomen zal vim de bruiloft, opdat, als hij komt en klopt, zij hem terstond mogen opendoen. Zalig zijn de dienstknechten, welke de heer, als hij komt", zal wakende vinden", enz. (Lukas 12: 35-37).

De onbekendheid met het tijdstip dezer gebeurtenissen verscherpt de waakzaamheid der gelovigen, maar het geldt ook beslist als een aandrang voor allen, die God én Christus niet kennen.
Zij worden vermaand het heden der genade in acht te nemen en inzonderheid voor hen geldt de vermaning, die wij opgetekend vinden in

Hand. 17: 3O, 31: "God dan, de tijden der onwetendheid overgezien hebbende, verkondigt nu allen mensen alom, dat zij zich bekeren. Daarom, dat Hij enen dag gesteld heeft, op welken Hij de aardbodem rechtvaardiglijk zal oordelen, door enen Man, dien Hij daartoe verordend heeft, verzekering daarvan doende aan allen, dewijl Hij Hem uit de doden opgewekt heeft."
Niettegenstaande nu dit tijdstip onbekend is, is het toch zeker, dat dit grote feit aanstaande is, hoewel het door velen geloochend wordt. Bijna alle bladzijden van de Bijbel tekenen deze zekerheid. Reeds Oud-Testamentisch verkondigde Prediker 11:19: "Verblijd u, o jongeling in Uw jeugd, en laat uw hart zich vermaken in de dagen uwer jongelingschap, en wandel in de wegen uws harten en in de aanschouwing uwer ogen; maar weet, dat God, om al deze dingen, u zal doen komen voor het gericht", terwijl het reeds in de eerste regelen van dit antwoord geciteerde woord van 2 Cor. 5: 10 deze zekerheid Nieuw-Testamentisch bevestigt. Trouwens, al ware het, dat het oordeel in het Evangelie niet werd aangekondigd, dan nog vereist het karakter van het eeuwige Godswezen zulk een oordeel en zulk, een dag, waarop God aan zijn onderdanen rekenschap, moet vragen, een dag, waarop het kwaad gestraft en het goede beloond zal worden.
Ieder aards koninkrijk zonder rechtbank, zonder rechtspraak, zou niet kunnen bestaan, maar hoeveel te meer wordt dan voor het eeuwig koninkrijk van de alwijze Jehovah zulk een rechtspraak vereist, zodat Christus ook eenmaal zeker zulk een rechtsoefening zal openen om voor zijn vierschaar de handelingen zijner onderdanen te beoordelen.
Zulk een rechtspraak is noodzakelijk, niet het minst uit de kracht van de Godsopenbaring aller eeuwen, die zich overal op de vleugelslag- van majestueus recht en gerechtigheid bewogen heeft. Reeds aan Jesaja werd, naar Jesaja 3:10, 11 de last verkondigd: "Zegt de rechtvaardige, dat het hem wel gaan zal; dat zij de vrucht hunner werken zullen eten. Wee de goddeloze, het zal hem kwalijk gaan! want de vergelding zijner handen zal hem geschieden."

Zeer velen zijn er steeds geweest, die de komst van zulk een gerichtsdag loochenen. Zij achten met de dood alles afgelopen te zijn, en menigmaal hebben zij deze leer tegenover de ware belijders met het zwaard gepredikt, maar altijd bleef voor de gelovigen deze troost over: "De

Heere merkt er toch op en hoort en er is een gedenkboek voor Zijn aangezicht geschreven," (Mal. 3:16), totdat zij eindelijk zullen. zien "het onderscheid tussen de rechtvaardige en de goddeloze; tussen dien, die God dient, en dien, die God niet dient." Mal. 3: 18.
Trouwens, indien wij voor een ogenblik de bewijzen des Bijbels terzijde stellen, dan nog verkondigt de consciëntie van elk mens de zekerheid, dat er zulk een rechtsoefening aanstaande is. Reeds van de oudste eeuwen bestond in het heidens bijgeloof het begrip ener komende vergelding, die in een geestenrijk als vonnis zou worden geveld. Uit deze begrippen ontstond de heidense gedachte aan Eacus, Minas en Radamuntus, die eenmaal de hellewichten veroordelen zouden.
Daardoor ontstond bij de oude Germanen de gedachte aan een godenschemering, waarin het kwaad verdelgd werd en het goede beginsel zou zegevieren, nadat de aarde door de gramstorige goden uit wraak verbrand zou zijn, terwijl ten slotte alleen de goede oppergod Alvadur zou heersen over een gereinigde aarde, waarop alleen het goede wonen zou. Uit dit begrip en uit dat van de onsterfelijkheid der ziel kiemde bij de oude Egyptenaren de gedachte, om de lijken als mummiën te bewaren tegen de dag der opstanding, en menige hiëroglyfe (opschrift), op de voet van de eeuwenoude piramiden gebeiteld, levert het bewijs, dat deze heidenen sterk doordrongen waren van het besef van een gewis naderend oordeel, waarin alleen het goede gehandhaafd zou blijven.

Maar wij zullen hiermee eindigen. Letterlijk alle heidense godsdiensten, die nu nog bestaan of door de Christelijke Godsdienst vervangen zijn, bevatten de begrippen van goed en kwaad, van beloning en straf; maar bovenal van een komende vergelding. Maar enkele zijn er, die zich omtrent dit laatste niet zeer duidelijk uitspreken, zoals die der Boeddhisten en die der Brahmanen. Afgezien dus van alle schemeropenbaringen der heidenen, (mensen, die nimmer iets van de levenden God hoorden), is ook in dit opzicht Gods Woord een betrouwbare Gids en dit verkondigt ons, dat de mensen, zowel als de afgevallen engelen, aan het oordeel onderworpen zullen worden, ja, zelfs de duivel wordt voor dat gericht gedagvaard. De algemene Brief van Judas verkondigt ons in vers 6: "En de engelen, die hun beginsel niet bewaard hebben, maar hun eigene woonstede verlaten hebben, heeft Hij tot het oordeel des groten dags met eeuwige banden onder de duisternis bewaard."

Nu rest ons een beschouwing over het tweede gedeelte der **Vraag:** in welke majesteit zal Christus verschijnen?
Daarop antwoorden wij, dat Christus lichamelijk verschijnen zal, gelijk Hij opgevaren is, naar Hand. 1:11.
Christus zal verschijnen in grote heerlijkheid en majesteit, als Rechter, die over leven en dood beslist. (Matth. 24: 30).
Hij zal komen in de heerlijkheid zijns Vaders, met zijn engelen "en alsdan zal Hij een iegelijk vergelden naar zijn doen" (Matth. 15: 27). "De Heere zelf zal met een geroep, met de stem des Archangels en met de bazuin Gods neerdalen van de hemel," enz. (1 Tess. 4: 16) en alsdan zullen de goddelozen roepen: Bergen valt op ons en heuvelen bedekt ons voor het aangezicht Desgenen, die op de troon zit", maar de rechtvaardigen zullen roepen: "Wij hebben Hem verwacht; Hij zal ons zalig maken."

Ernstig klinke daarom bij dit alles deze vermaning: *De Heere zal komen!*
Tot Zijn jongeren sprak Hij eenmaal van de zekerheid, dat de Vader Hem meer dan twaalf legioenen engelen zou kunnen bijzetten, indien Hij zulks bad, maar dan, ten jongsten dage, zal Hij verschijnen met zijn luisterrijken zegestoet, waarvan Judas: 14, 15 zegt: "En van deze heeft ook Henoch, de zevende van Adam geprofeteerd, zeggende: Ziet, de Heere is gekomen met zijn vele duizenden heiligen om gericht te houden tegen allen, en te straffen alle goddelozen onder hen, vanwege al hun goddeloze werken, die zij goddelooslijk gedaan hebben, en vanwege al de harde woorden, die de goddeloze zondaars tegen Hem gesproken hebben."
Indien wij trachtten het grootse, het luisterrijke, het indrukwekkende van deze dag te beschrijven, dan zou de zwakste poging daartoe moeten falen. Christus, verschijnend met de engelen Zijner kracht (Luc. 9: 26), zal gezeten zijn op de troon der eeuwige heerlijkheid, "en voor Hem zullen alle volken vergaderd worden en Hij zal ze van elkander scheiden, gelijk de herder de schapen van de bokken scheidt." (Matth. 25: 31, 32.)
Dit tafereel kan niet naar waarde geschetst worden, want groots en majestueus zal het zijn, als Christus op de wolken des hemels verschijnen zal, en wanneer dan, naar 2 Petrus 3: 10: "de hemelen met een

gedruis zullen voorbijgaan, en de elementen branden zullen en vergaan en de aarde en de werken die daarin zijn, zullen verbranden."

Naar aanleiding van deze tekst werd ons meermalen gevraagd, of wij dan geloven, dat de aarde geheel vergaan zal en vernietigd zal worden door vuur. Deze vraag meen wij met een beslist nee te mogen beantwoorden. De aarde ligt onder de vloek der zonde, evenals het lichaam van de mens, maar gelijk dit lichaam door de loutering van het graf onverderfelijkheid en onsterfelijkheid aandoet, zo zal ook naar wij geloven de vuurdoop de aarde slechts louteren en zuiveren van alle kiemen en van alle openbaring der zonde.
Ps. 102: 26, 27, zegt: Gij hebt voormaals de aarde gegrond en de hemelen zijn het werk uwer handen. Die zullen vergaan, maar Gij zult staande blijven en zij allen zullen als een kleed verouden; Gij zult ze veranderen als een gewaad en zij zullen veranderd zijn." Op grond dezer woorden geloven wij, dat de zichtbare hemel en de aarde alleen veranderd zullen worden, en, door vuur gelouterd, in hun eerste luister zullen worden hersteld.
Petrus spreekt van een vergaan, een verbranden en een versmelten van hemel en aarde en hij noemt daarbij als zinnebeeld een goudsmid, die zijn metalen in de louterkroes werpt, om ze te zuiveren van onzuivere ertsen. Hoewel nu de ertsen in de smeltkroes vergaan, wordt echter het zuivere metaal, b.v. Het goud, niet vernietigd, maar alleen gezuiverd. Zo geloven wij ook niet, dat het vuur Gods schepping vernietigen zal, maar wel dat het vuur dat geschapene zal louteren, want na de straks genoemde woorden van 2 Petrus 3: 10 volgen nog deze in vers fl -13: "Dewijl dan deze dingen alle vergaan, hoedanigen behoort gij te zijn in heiligen wandel en Godzaligheid, verwachtende en haastende tot de toekomst van de dag Gods, in welken de hemelen, door vuur ontstoken zijnde, zullen vergaan, en de elementen brandende zullen versmelten, maar wij verwachten, naar zijn belofte, nieuw hemelen en een nieuw aarde, in dewelke gerechtigheid woont."

Voorts geloven wij ook, dat juist datgene, wat Adam in de staat der rechtheid bezat, ten bate van de gelovige in het Verbondshoofd Jezus Christus wedergeschonken wordt, en wel voornamelijk naar het bewijs

van Ps. 37: 29: "De rechtvaardigen zullen de aarde erfelijk bezitten, en in eeuwigheid daarop wonen."

De uiterlijke dingen, in verband staande met de komst van Christus, menen wij hiermee genoegzaam te hebben beschouwd. Hij zal verschijnen naar Zijn menselijke natuur, als de verhoogde Borg, maar ook, overeenkomstig de heilsorde, als de tweede Persoon uit Gods aanbiddelijke Drie-eenheid. "Want ook de Vader oordeelt niemand, maar heeft al het oordeel de Zoon gegeven," zegt Joh. 5: 22, en naar vers 27 daar ter plaatse, heeft de Vader Hem ook macht gegeven om gericht te houden, omdat Hij des mensen Zoon is."
Christus zal daar dus volkomen Rechter zijn. De verkondiging dezer waarheid was de last, die de Apostelen in de eerste Christen-gemeente werd opgedragen. Petrus, in het huis van Cornelius de hoofdman van dit feit gewagende, zegt o. a.: "En heeft ons geboden den volke te prediken en te betuigen, dat. Hij is degene, die van God verordend is tot een Rechter van levenden en doden ." (Hand. 10: 42).
De opstanding en het oordeel, zo groots en majestueus in wezen en in werking, zal de goddeloze schrik en vreze verkondigen, maar zal de rechtvaardige een dag zijn van blijden triomf en van verlossing, een dag, waarop al zijn banden geslaakt zullen worden; daarom predikt Luc. 21: 27, 28 tot deze gelovigen: "En alsdan zullen zij de Zoon des mensen zien komen in een wolk, met grote kracht en heerlijkheid. Als nu deze dingen beginnen te geschieden, zo ziet omhoog en heft Uw hoofden opwaarts, omdat Uw verlossing nabij is."

Een gewichtig tijdvak is het dus voor ons, die allen dit ogenblik tegemoet gaan. In dit grote volkerengericht, waar vorsten en volkeren gedagvaard zullen worden voor de troon van de Almachtige, zal niets voor zijn ogen verborgen zijn. Aldaar "is geen schepsel onzichtbaar voor, Hem; maar allo dingen zijn naakt en geopend voor de ogen Desgenen, met welken wij (dan) te doen hebben." (Hebr. 4: 13).
Dan zal Christus verschijnen als een Rechter, die een volstrekt rechtvaardig vonnis velt, maar die zijn uitspraak ook zekerlijk metterdaad handhaaft. Allen, die Hem eens verguisden en hun wapenen met list en geweld tegen Hem gekeerd hebben, zullen dan voor Hem buigen, en zich (maar helaas te laat) voor Hem vernederen, ja zelfs de machtigste

aardse potentaten. Voor de gelovige alleen blijft het een feit, dat met vreugde verbeid wordt, en door hem mag zeker van ganser hart worden ingestemd met de triomfkreet, die een blijde verwachting kenschetst*: Maranatha! dat is: De Heere komt!*

Vraag: Wat zal de eeuwige verdoemenis zijn, in tegenstelling met het eeuwige leven?

Antwoord: Wanneer eenmaal de bazuin der opstanding zal zijn geblazen en de stem des Archangels donderend door het luchtruim zal hebben weerklonken, dan zal de grote rechtsoefening geschieden, waarvan wij slechts enkele zwakkere trekken vermochten te tekenen. Dit aardse leven, dit heden der genade, de grote kampstrijd der strijdende en elkander bestrijdende geestesrichtingen, dat alles zal onherroepelijk worden voleindigd; de flauwste herinnering daaraan zal in èèn punt des tijds worden uitgewist door de alles en allen bezielende gedachte aan het éne feit, dat de Bijbelleer aller eeuwen bevestigt, dat de Godsopenbaring aller eeuwen bekrachtigt: het laatste oordeel, het onherroepelijk einde aller zichtbare en stoffelijke dingen.

Zouden wij nog beproeven een beeld te schetsen van dien groten dag, waarop Christus, in de heerlijkheid zijner twee naturen, de Rechterstoel beklimmen zal? Het zou een ijdele poging zijn. Gedagvaard voor Zijn rechterstoel zullen daar de volkeren verschijnen, kleinen en groten, aanzienlijken en Beringen, vorsten en volkeren en die allen zullen in twee groepen gescheiden worden, geplaatst aan zijn rechter- en aan zijn linkerhand.

Indrukwekkende gedachte aan dien dag der dagen, als daar tot de aan zijn linkerhand geplaatste goddelozen het ban- en vloekvonnis wordt uitgesproken: "Gaat weg van Mij, gij vervloekten! in het eeuwige vuur, hetwelk den duivel en zijn engelen bereid is," Matth. 25: 41.

Maar wanneer tevens de triomf der rechtvaardigen zich ten hoogste zal zien verheerlijkt en opgeluisterd in het Goddelijk machtwoord: "Komt, gij gezegenden Mijns Vaders! beërft dat koninkrijk, dat u bereid is van de grondlegging der wereld." (Matth. 25:34).

Zo wordt de een tot een eeuwig afgrijzen verwezen en de ander tot een eeuwig leven geroepen.

O, het is een verschrikkelijke gedachte, te denken aan de ontwijfelbare zekerheid, dat de mond van deze eeuwige en rechtvaardige Rechter

zich zal openen tot het uitspreken van een banvloek, die de daardoor getroffene zulke ontzettende gevolgen te torsen geeft.
Voor eeuwig buiten God! Voor eeuwig buiten Gods gunst! ziedaar de gevolgen van dit onherroepelijk vonnis in zwakheid geschetst, gevolgen, die - nog verzwaard worden door de omstandigheid, dat de dragers daarvan ook de eeuwigen toorngloed van de Almachtige zullen moeten verduren, zonder dat voor hen Benige mogelijkheid bestaat, ooit uit die rampzaligen staat verlost te worden.
In de rechte zin des woords "zal daar hun worm niet sterven", dat wil zeggen, de verloren genadetijd, die door hen zo moedwillig veronachtzaamd werd, zal daar eeuwig tegen hen getuigen, en de herinnering daaraan zal, als een knagende worm aan hun consciëntie, hun foltering vermeerderen, en hen tevens gestreng veroordelen.
De Socinianen denken zich een algehele vernietiging van de zondaar, een straf alzo die eenmaal eindigt, maar deze leer, die ook in onze dagen nog vele belijders telt, staat lijnrecht tegenover de verkondiging van Gods Woord, dat ons in Marcus 9:44, sprekende over de pijnigingen der eeuwige verdoemenis, leert "Waar hun worm niet sterft, en het vuur niet uitgeblust wordt"

Hoe anders is daarentegen het loon van de rechtvaardigen! Zij bezitten een eeuwige heerlijkheid; zij, aan wie reeds hier de belofte verkondigd werd: "Verblijdt u in dien dag en zijt vrolijk; want ziet! uw loon is groot in de hemel." (Luk. 6: 23.) Wat zal voor hen de hemel zijn? Een eeuwig genieten van God, in volmaaktheid en vreugde, want het schoonste harpgetokkel zal niet in staat zijn, in gevoelvolle klanken de betekenis aan te geven van het Psalmwoord, dat zij in alle klaarheid verwezenlijkt zien: "Verzadiging der vreugde is bij Uw aangezicht; lieflijkheden zijn in. Uw rechterhand, eeuwiglijk," Ps. 16: 11.
Vrij van alle zonde, vrij van alle ongerechtigheid zullen zij zijn, en wie zou ooit de waarde kunnen uitspreken van deze enkele eigenschap, die zij allen bezitten: niet meer te kunnen zondigen?
Vrees of smart wordt nimmermeer door hen gekend. Van onschatbare waarde is voor hen de eeuwige zaligheid, die, zij smaken, nu zij naar lichaam en ziel verheerlijkt zijn. Zij Zijn vol van God, vol van zijn eeuwige majesteit, vol van zijn leven. Alleen dit vermogen wij te zeggen, en dit alles tekent nog geen stipje van hetgeen zij, in zalige gemeenschap met

God, zullen mogen genieten, want nooit heeft het oog gezien, nooit heeft het oor gehoord, en nooit is in het hart der mensen de gedachte opgeklommen, wat dat is, "hetgeen God bereid heeft dien, die Hem liefhebben." 1 Cor. 2:9.

Doch, laat ons een ogenblik beschouwen het woord van de getrouwe banneling van Padmos, die ook slechts een enkelen straal, een enkelen juichtoon vermocht op te vangen van de zalige heerlijkheid van het eeuwige hemelleven en van de hallels, die daar ruisen ter ere van de nooit volprezen Drie-enige God. Zijn woord, zo eenvoudig maar betekenisvol, luidt als volgt: "En ik zag een nieuwe hemel en een nieuw aarde: want de eerste hemel en de eerste aarde was voorbijgegaan en de zee was niet meer."
"En ik, Johannes, zag de heilige stad, het nieuw Jeruzalem, dalende van God uit de hemel, toebereid als een bruid, die voor haren man versierd is."
"En ik hoorde een grote stem uit de hemel, zeggende: ziet, de tabernakel Gods is bij de mensen en Hij zal bij hen wonen, en zij zullen Zijn volk zijn, en God zelf zal bij hen en hun God zijn."
"En God zal alle tranen van hun ogen afwissen; en de dood zal niet meer zijn; noch rouw, noch gekrijt, noch moeite zal meer zijn: want de eerste dingen zijn weggegaan."
"En die op de troon zat, zei: Ziet, Ik maak alle dingen nieuw. En Hij zei tot mij: Schrijf, want deze woorden zijn waarachtig en getrouw." (Openb. 21: 1-5.)

Ziehier dan weer enkele woorden, die de juichtoon der door het bloed van het Lam gekochten verklaren.
De rampzalige zal wenen, knarsetanden en lijden, en de gedachte aan een afgrond, uit welke kolken slechts het gillend klagen opstijgt van zoveel verdoemelingen, snaters en hellewichten, geeft slechts een gering begrip van de enigen onafgebroken smartkreet, die daar opstijgt uit dien poel, die van "vuur en sulfer brandt." (Openb. 21: 8.)
De rechtvaardige zal juichen, danken en aanbidden, en de gedachte aan een ideaaltoestand, aan een plaats der heerlijkheid, waar reine geesten, vrij van zonde en smart, in onbevlekte kleedoren en in de fijnste sieraden uitgedost, hun liederen aanheffen, die tot één toon zwellen en zich

oplossen in een nu eens daverend, dan weer zacht vloeiend dankaccoord, welluidend door de gewelven weerkaatst, geeft een klein, ja, zeer gering begrip van de juichensstof der zaligen en van de staat, waarin zij zich bevinden, als "God is alles en in allen." (1 Cor. 15: 28.)

Ongetwijfeld bevindt zich hier niet één goddeloze, die de staat der rampzaligheid ook maar voor een zeer gering gedeelte begrijpt, maar even zeker zal ook ieder rechtvaardige, met God verenigd, zijn gevoel en de aanblik van de staat der Godzaligheid vertolken met hetzelfde woord, dat eenmaal door de koningin van Scheba tegenover Salomo gebezigd werd: "De helft hiervan is mij niet aangezegd."

Met dit betekenisvol woord sluiten wij deze verhandeling. Wij zijn daarmede tevens genaderd tot het einde van de taak, waaraan zo menig uur, in aangename arbeid doorgebracht, besteed mocht worden.
Zullen wij, op grond van al dien arbeid enige illusies koesteren? Of zouden wij gerechtvaardigd zijn te denken, daarmede enig ideaal te hebben bereikt?
Ongetwijfeld nee!
Toch, in ernst wagen wij de uitspraak van de hartenwens, dat ook deze enkele roepstem, deze zwakke verklaring en ontvouwing van de oude beproefde Geloofsleer, die in de loop der eeuwen zo véél bestreden, maar ook zo véél verdedigd en met het bloed van honderden getrouwen bezegeld werd, zijn weg moge vinden in deze tijd van geestelijke verstrooiing, waarin meer dan Ooit tevoren de kerke Gods een prooi schijnt te zijn van de voortwoekerende geest der dwaling, van zelfbedrog, van eigen-gerechtige bedoelingen.

Nee, wij versagen niet! Ook nog in deze tijd, is er een "overblijfsel naar de verkiezing der genade", en al is nu de kerkelijke hemel met donkere wolken bedekt, bezwangerd met de giftdampen van dwaling en ketterij, toch zal niet één enkele bliksemflits uit dat wolkenfloers voortschieten om zijn weg te zoeken naar de tent der legering van dat genoemde "overblijfsel, om dit te verdelgen en te versplijten.

"God is getrouw."

De stand der kerk van Christus bevat de toekomst aller volkeren. Wel mogen vaak de splijtzwammen dreigend, vernietigend opwassen, voeding vindend in de verderfelijke vruchten van leugen en verkettering; allerwegen met milde hand uitgestrooid, toch zijn zij onschadelijk voor die kerk, onschadelijk voor die allen, welke Christus kennen als hun Borg en Toevlucht in nood en dood, in lijden en gevaren; en zulks nimmer om de waardij hunner personen, nimmer om de kracht, die zij in de weegschaal zouden kunnen werpen als tegenwicht tegen het heilloos pogen van een vijandig rot, maar alleen om de waardij van hun Koning, hun Vorst, hun Heere, wiens hand het lot aller schepselen bepaalt en wiens eeuwig en onwrikbaar Woord eenmaal ook hun lot besloten heeft in dat éne machtwoord, dat in de geschiedenis aller eeuwen bewaarheid werd gezien: "De poorten der hel zullen mijn Gemeente niet overweldigen."

Beschouwt men daarom dit werk als zwakke poging, om de bloei en opbouw van Christus Koninkrijk op aarde te bevorderen en het rijk des Satans afbreuk te doen; en mogen wij deze wens, in dit ganse werk belichaamd, ook slechts voor een zeer klein gedeelte verwezenlijkt zien, dan is daarmede het doelwit bereikt, dat wij gewaagd hebben ons voor ogen te stellen.
Voor alles en voor allen zij onze slotwens deze, die meer bevat dan al het tijdelijke, al het vergankelijke ons bieden kan: een schuilplaats te vinden in de "Rots der eeuwen", bij wie uitkomsten zijn tegen de dood en bij wie verlossing is uit alle benauwdheden.
Dan baart de dood geen verschrikking; dan richt zich al dit tijdelijke voor ons tot een ongetwijfeld triomfantelijk einde; dan, in waarheid gereformeerd, richten wij onze schreden langs de paden der geloofsleer, die gebouwd is op het fundament der Apostelen en Profeten, naar die eeuwige stad, "welker Kunstenaar en Bouwmeester God is." (Hebr. 11: 10.)

Levensschets van P. van der Heijden:

http://www.theologienet.nl/documenten/Westerbeke